

КЕЙТ МОРТЪН

БЕСТСЕЛЪР

ИЗПЛЪЗВАНЕ
ОТ
ВРЕМЕТО

КЕЙТ МОРТЪН ИЗПЪЛЪЗВАНЕ ОТ ВРЕМЕТО

Превод: Теодора Давидова

chitanka.info

В имението „Ривъртън“ — собственост на английския лорд Ашбърн, като прислужница постъпва 14-годишната Грейс. Драматични са отношенията в дома, посещаван от тримата племенници на лорда: Хана, Емелин и Дейвид. Една Коледа Дейвид води в къщата своя съученик и приятел Робърт Хънтър.

Лятото на 1924 година: невероятно градинско парти в „Ривъртън“ е в разгара си, когато мистериозно се самоубива младият поет Робърт Хънтър. Единствени свидетели на смъртта му са сестрите Хана и Емелин, които не проговарят до края на дните си. След случилото се Грейс напуска имението, но ревниво пази фамилните тайни.

Зимата на 1999 година: неочаквано, близо 98-годишната Грейс е потърсена от млада режисьорка. Тя снима филм за поета Робърт Хънтър и връзките му със семейство Ашбърн и търси допълнителна информация от единствения останал жив свидетел на събитията. Спомените връхлитат Грейс, отдавна критите тайни, несподелените страсти и недоизказаните вражди постепенно излизат наяве.

Ще успее ли Грейс да се изплъзне от времето...

На Дейвин, защото държи ръката ми във влакчето на ужасите.

БЛАГОДАРНОСТИ

Искам да благодаря: на първо място на моята най-добра приятелка Ким Уилкинс, без чиято подкрепа никога нямаше да започна, нито да завърша тази книга.

На Давин — за търпението, издръжливостта и непоклатимата вяра.

На Оливър за това, че разшири емоционалните граници на моя живот и ме излекува от авторския блокаж.

На семейството ми: Уорън, Джени, Джулия и особено много на майка ми Даян, чиято смелост, благородство и красота винаги са ме вдъхновявали.

На скъпите ми приятели Хърбърт и Рита Дейвис за това, че ми разказаха най-хубавите истории.

На фантастичната ми литературна агентка Селуа Антъни, чиято отдаденост, грижа и умения нямат равни.

На Солина Ханет-Хъчинс за усилията, които положи за мен.

На всички сътрудници на „Алън & Ънуин“ и особено на Анет Барлоу, Катрин Милн, Криста Мънс, Кристен Корнел, Джулия Ли и Анджела Намои.

На Джулия Стайлс за това, че беше всичко онова, за което съм се надявала като редактор.

На Далъри и Лейни за това, че ми помагаха за Оливър (има ли друго малко момченце, което да е обичано толкова много?) и ми дадоха така ценното свободно време.

На прекрасните хора от „При Мери Райън“ за това, че обожават книгите и правят толкова хубаво кафе.

Що се отнася до фактологията, безкрайно съм благодарна на Марко Ръкълс за отговорите на множеството ми въпроси, свързани с музика и опера, на Дрю Уайтхед за разказа за Мириам и Аарон, на Елейн Ръдърфорд за медицинската терминология и на Даян Мортън за подробните и навременни съвети, свързани със стари предмети и обичаи и най-вече за чудесния ѝ вкус.

Най-накрая искам да благодаря на Берил Поп и Дълси Конъли. Двете мои баби, които така много обичам и които много ми липсват. Надявам се Грейс да е наследила по малко и от двете ви.

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Образите в този роман са измислени, но това не важи за обстановката, в която живеят. Социалната и историческата обстановка на действието — краят на деветнайсети и началото на двайсети век, епохата, в която светът, който познаваме днес, започва да придобива физиономия — винаги ме е привличала. Кралица Виктория умира, а заедно с нея и старите опори на обществото. Аристократичният ред започва малко по малко да се руши, човечеството води неподозирани по мащаб битки, постепенно жените се освобождават от съществуващите до момента очаквания за социалната им функция.

Когато един автор се опитва да обрисова исторически период, на който не е бил свидетел, съвсем естествено е да направи свои те проучвания. Не е възможно да изброя тук всички източници, които съм ползвала, и все пак ми се ще да спомена някои, без които книгата ми щеше да е далеч по-бедна. Това са: „Книга за управление на домакинството“ от госпожа Гийтън; „Рядкото и красивото“ от Кресиди Конъли; „1939“ на Ан де Курси; „Последният сезон“ и „Дъщерите на вицекраля“, „Вита“ от Виктория Глендинг, „Момичетата Митфорд“ от Мери С. Лъвъл; „Живот в студен климат“ от Лора Томпсън, както и телевизионната серия по Канал 4 „Провинциалният дом от епохата на крал Едуард“, която дава живописни илюстрации на дома в английската провинция в началото на ХХ в.

В по-широк смисъл книгите: „Митът Бронте“ от Лукаста Милър; „Гласове от окопите. Писма до дома“ на Ноел Картю; „Теория на класата на незаетите“ от Торстайн Веблен; „Париж 1919“ от Маргарет Макмилан; „Забравени гласове от Световната война“ — Макс Артър; „История на Лондон“ от Стийнън Инуд; „Какво ядеше Джейн Остин и какво знаеше Чарлз Дикенс“ — Даниел Пул; „Великобритания от вчера“ на „Рийдърс Дайджест“; „Как да се справим с преживяното по време на война“ от У. Х. Ривърс; „Движещи се граници и богатствата на аристократичната градска къща“ от Ф. М. Л. Томпсън, както и

интернет страницата на Майкъл Дъфи: firstworldwar.com, бяха изключително полезни.

Много ми помогна и информацията от „Дете на двайсетте“ от Франсис Доналдсън, книгата на Дафни дьо Мюрие „Когато бях млада“, списание „Пънч“ и „Писмата на Нанси Милфорд и Евелин Уо“, издадени под редакцията на Шарлот Мозли, в които човек открива много данни от първа ръка за литературния живот през двайсетте години на миналия век. С удоволствие отбелязвам и разказа на Естер Уесли от „Живот под стълбите в Гайхърст Хаус“, появил се на страницата на „Сток Годингтън Асошиейшън“. Що се отнася до обществения етикет от епохата на крал Едуард и аз като много млади дами преди мен се обърнах към „Основен наръчник на Едуардинския етикет“ от професор Томас Е. Хил и към „Правила на поведение в доброто общество или как да се избегне солесизъм“, издадени от „Член на аристокрацията“ през 1924 г.

Използвала съм много ценна историческа информация, събрана и запазена в романи и пиеси, създадени през този период. Държа на всяка цена да спомена автори като: Нанси Митфорд, Ивлин Уо, Дафни дьо Мюрие, Франсис Скот Фицджералд, Майкъл Арлен, Ноел Хауард и Х. В. Мортън. Много ми се иска да спомена и няколко съвременни разказвачи, чиито работи подхранваха въображението ми: Кадзуо Ишигуро — „Остатъкът от деня“, Робърт Олтман — „Госфърд парк“, както и телевизионната продукция на Великобритания „Нагоре, надолу“.

От много години се интересувам като читател и изследовател от романи като „Изплъзване от времето“, свързани с романтизма: произведения, в които се третираат проблеми като: влиянието на миналото върху настоящето, семейните тайни, връщане към факти, ревниво пазени да не излязат на бял свят, наследството, което носим — материално, психологическо и физическо, към духовете, които обитават домовете ни — особено в метафоричен смисъл, към подозрението, с което биват посрещани постиженията на техническия прогрес и тяхното въздействие върху отношенията между хората, към зависимостта, на която са обречени жените — физическа и социална, както и свързаната с това клаустрофобичност, към дублирането на характери, към ненадеждността на паметта и към избираността на историята, към загадките и невидимото, към изповедите и усвоените в

хода на времето текстове. Ще изброя тук някои от книгите, в случай че има читатели, които споделят тези мои интереси и биха искали да прочетат още нещо: „Училищна история в Чатам“ от Томас Х. Кук, „Притежание“ от А. С. Байът, „Слепият убиец“ от Маргарет Атуд, „Наполовина счупени неща“ от Мораг Джос и накрая „Око, свикнало с тъмнината“ на Барбара Вайн.

И накрая, след като си позволих да цитирам толкова много източници и свои интереси, искам ясно да заявя, че всичко, което е променено, както и евентуални грешки във фактите, са мое дело.

ЧАСТ 1

КИНОСЦЕНАРИЙ

ПОСЛЕДЕН ВАРИАНТ. НОЕМВРИ 1998 Г.

СТР. 1-4

ЛОВ НА ПЕПЕРУДИ

Сценарист и режисьор: Урсула Райън. © 1998

Музика: Тема от носталгична песен, популярна в периода непосредствено след Първата световна война. Макар и романтична, на моменти мелодията звучи драматично.

1. ВТОРОСТЕПЕНЕН ПЪТ. Здрачава се. От двете страни на пътя се простират безкрайни зелени поля. Осем часът вечерта. Лятното слънце е спряло на хоризонта, сякаш се колебае да изчезне. Автомобил от 20-те години се появява и като лъскав черен бръмбар изпълзва на тесния междуселски път. При всяка неравност светлините на фаровете подскачат. Камерата приближава, докато постепенно не започва да се движи успоредно с колата. И последните лъчи на слънцето угасват, потъваме в мрак. Луната е вече на небосклона и осветява купето на колата. Надникваме вътре и виждаме очертанията на пътниците — мъж и жена в официално облекло. Мъжът е на волана, а пайетите по роклята на жената просветват на лунната светлина. И двамата пушат, огънчетата на цигарите напомнят за светлините на фаровете. Жената се смее на нещо, което мъжът току-що е казал. Отмята назад глава и под перата на увитата около тънкия врат боа просветва бялата ѝ кожа.

Стигат до висока двойна порта от ковано желязо и камерата показва зад нея дълга алея с високи дървета от двете страни, сведените клони образуват тунел. Колата поема по алеята. Следим гледката през предното стъкло, скоро напускаме гъстата зеленина и пред нас изниква мястото, закъдето пътуват двамата.

На малко възвишение е кацнала великолепна стара английска сграда. По дължината и на трите етажа светят по дванайсет прозореца.

Множество тавански прозорци и комини нарушават застлания с плочи покрив. Пред входа виждаме просторна, изрядно поддържана зелена площ с голям мраморен фонтан в центъра. Осветен е от запалени фенери. От устата на фигурите — гигантски мравки, орли и огнедишащи дракони — струи вода.

Оставаме на място и проследяваме колата, която продължава без нас по извиващата алея и спира пред великолепия вход. Млад портиер отваря вратата на колата и протяга ръка, за да помогне на жената да излезе.

НАДПИС: Имението „Ривъртън“, Англия, лятото на 1924 г.

2. СТАЯ ЗА ПРИСЛУГАТА. ВЕЧЕР

В стаята за прислугата на имението „Ривъртън“ е топло и вътре кипи атмосфера на трескави приготовления. Камерата следи движението на нечий крак на нивото на глезените. Забързани, прислужниците сноват по сивите каменни плочи. Чува се как някъде изгърмява шампанско, някой раздава заповеди, друг се кара на понискостоящите слуги. Чува се звънец и все така на нивото на глезените следваме краката на прислужничка, която се насочва към стълбището.

3. ВЪТРЕШНО СТЬЛБИЩЕ. ВЕЧЕР

Вървим след женските крака и по тихото тракане на чаши разбираме, че жената носи поднос с чаши за шампанско. С всяко следващо стъпало камерата се издига нагоре и от тънките глезени минаваме към подгъва на черната пола, към връзките на престилката, докато стигаме до русите къдрици на тила и постепенно виждаме и лицето.

Звуците от стаята на прислугата постепенно биват изместени от тиха музика и смях. На горната площадка на стълбището вратата пред нас се отваря.

4. ПРЕДДВЕРИЕ НА БОГАТ ДОМ. ВЕЧЕР

Посреща ни силна светлина и се озоваваме в облицовано с мрамор преддверие. От високия таван виси искрящ кристален полилей. Икономът отваря, за да посрещне официално облечените мъж и жена от колата. Не спираме и продължаваме към задната част на преддверието, където през високата стъклена врата се излиза на тераса.

5. ТЕРАСА. ВЕЧЕР

Двете крила на вратата се отварят широко пред нас, музиката и смехът се усилват, озоваваме се сред гостите на пищно празненство. Цари атмосфера на следвоенна екстравагантност. Пайети, пера, коприна. Цветни китайски фенери висят над моравата навън, полюлявани от лек вятър. Оркестърът свири джаз и жените танцуват чарлстон. Движим се сред усмихнатите лица на гостите. Извързват се към нас, взимат си чаша шампанско от подноса на прислужничката: минаваме покрай жена с ярко червило, дебел мъж със зачервено от алкохола лице, слаба възрастна жена, окичена с множество бижута, стиснала между пръстите си цигара в дълго цигаре, която издухва лениви кръгчета дим.

Прозвучава силен гръм и присъстващите вдигат погледи към просветващите искри на фойерверките, които раздират нощното небе. Чуват се възторжени викове и аплодисменти. Колело с бенгалски огньовете осветява лицата, оркестърът ускорява темпото, жените танцуват все по-бързо и по-бързо.

НОВА СЦЕНА

6. ЕЗЕРО. ВЕЧЕР

На около петстотин метра млад мъж стои на брега в неосветената част на езерото в „Ривъртън“. Дочуват се шум и музика от празненството в къщата. Мъжът обръща лице към небето. Виждаме как отблясъци от фойерверките играят по красивото лице. Той е с вечерен костюм, но от него се излъчва дух на необузданост. Кестенявата му коса е разрошена и пада безразборно над челото, всеки миг ще закрие очите, които шарят тревожно из нощното небе. Той

свежда поглед и сякаш търси някого в сенките. Очите му са пълни със сълзи. В един миг спира, сякаш е забелязал някого. Кани се да каже нещо, но се спира. Въздъхва.

Чува се прещракване. Камерата слиза надолу и спира на потрепваща длан, която стиска пистолет. Оръжието се вдига бавно, но все още потрепва, постепенно застива. Чува се изстрел и пистолетът пада в калта. Прозвучава женски писък. Музиката продължава.

Затъмнение.

Надпис: ЛОВ НА ПЕПЕРУДИ

ПИСМОТО

До госпожа Грейс Брадли
Дом за стари хора „Хийтвю“
Уилоу Роуд 64
Сафрън Грийн
Есекс СВ10 1Н Великобритания
27 януари 1999

От Урсула Райън
Фокъс Филм
Сиера Бонита Авеню 32, 1264 N
Уест Холивуд, Калифорния
90046 САЩ

„Уважаема госпожо Брадли,

Моля да ме извините, че отново Ви безпокоя, но не получих отговор на писмото, в което Ви представих проекта за филма, върху който работя — «Лов на пеперуди».

Филмът представлява любовна история и разказ за връзката на поета Р. С. Хънтър със сестрите Хартфорд и самоубийството му през 1924 година. Получихме разрешение да заснемем външните сцени в имението «Ривъртън» но за вътрешните ще използваме студио.

Успяхме с помощта на стари снимки и разкази да възстановим голяма част от обстановката, но ще бъда истински признателна, ако чуя мнението на съвременник за тяхната достоверност. Този проект е моя страст и не бих си простила, ако допусна дори и незначителни исторически неточности. Затова ще съм много благодарна, ако погледнете декорите.

Открих името Ви (Вашето моминско име) в купчина тетрадки, дарени на музея в Есекс. Нямаше да направя

връзка между Грейс Рийвс и Вас, ако не бях прочела интервюто на Вашия внук Маркър Маккорт, публикувано на страниците на «Спектейтър» в което той споменава за връзката на семейството му със селцето Сафрърн Грийн.

Прилагам наскоро излязла рецензия в «Сънди Таймс» за предишните ми филми, за да добиете представа за работата ми, както и представяне на проекта «Лов на пеперуди» от «Ел Ей Филм Уийкли». Както ще прочетете, успяхме да уговорим блестящи актьори за ролите на Хънтър, Емелин Хартфорд и Хана Лъкстър, включително и Гуинет Полтроу, съвсем наскоро спечелила «Златен глобус» за ролята си във «Влюбеният Шекспир».

Моля да ме извините за безпокойството, но започваме снимките в края на февруари в Шепъртън Студиос, Северен Лондон, и много ми се иска дотогава да се свържа с Вас. Искрено се надявам, че ще ни помогнете в този проект. Може да ме търсите чрез госпожа Джан Райърн, Ланкастър Корт 5/45, Фулъм, Лондон.

С уважение Урсула Райърн“

РАЗДВИЖВАНЕ НА ДУХОВЕТЕ

Миналата година през ноември сънувах кошмар.

Беше 1924 година и отново бях в имението „Ривъртън“. Всички врати зееха отворени и лекият летен вятър развяваше копринените завеси. Цигулките на оркестъра, на хълма под вековен клен, свиреха мързеливо в горещината. Въздухът ехтеше от шумен смях и звън на кристални чаши, а небето бе оцветено в онова синьо, което смятахме, че войната е унищожила завинаги. Един от изискано облечените в черно и бяло сервитьори започна да налива шампанско върху кула от чаши и гостите изръкопляскаха, зашеметени от бляскавото разточителство.

Както това става само насън, наблюдавах някак отстрани как се движа между гостите. Обикалях бавно, много по-бавно, отколкото в действителност би могло, а останалите хора се сливаха в облак от коприна и пайети.

Търсех някого.

След това сцената се смени и аз се озовах при лятната къща — но не тази в „Ривъртън“, не би могло да е тя. Това съвсем не беше лъскавата нова сграда, която Теди беше проектирал, а стара постройка, със стени, обвити в бръшлян, който сякаш се опитваше да проникне през прозорците и да задуши колоните.

Някой викаше името ми. Женски глас, откъм задната част, при езерото. Докато тичах надолу, си проправях път между най-високите тръстики. На брега на езерото видях приведена фигура.

Беше Хана, облечена в сватбената си рокля, с кал, полепнала по апликираните рози отпред. Вдигна поглед към мен. Лицето ѝ бе бледо, когато се появи от тъмнината. Гласът ѝ смрази кръвта ми.

— Закъсня — посочи ръцете ми тя. — Много късня.

Сведох очи към дланите си, все още млади, покрити с тъмна речна кал, и видях, че държа вкочаненото тяло на мъртва хрътка.

Знам какво предизвика този сън. Писмото на режисьорката. Напоследък не получавам много поща — от време на време задължителна картичка от пътуването на някоя приятелка, официално писмо от банката, където държа спестяванията си, покана за кръщенето на деца, чиито родители с изненада разбирам, че вече са пораснали.

Писмото на Урсула бе пристигнало един вторник сутринта в края на ноември и Силвия го донесе, когато дойде да оправи леглото ми. С високо повдигнати изрисувани вежди, тя размаха плика.

— Писмо. Съдейки по марката, от Щатите е. Може би от внука ти? — Лявата ѝ вежда се изви нагоре като въпросителен знак, а гласът ѝ се сниши до дрезгав шепот. — Ужасна работа. Наистина ужасна. А такъв симпатичен млад мъж!

Докато Силвия цъкаше с език, аз ѝ благодарих за писмото. Харесвам тази жена. Тя е една от малкото, които поглеждат отвъд бръчките на лицето ми и съзират притаилото се двацетгодишно момиче, скрито вътре. Въпреки това отказвам да бъда въввлечена в разговор за Маркъс.

Помолих я да дръпне завесите и тя за миг стисна устни, преди да премине на другата си любима тема — времето, вероятността да завали сняг за Коледа и болките, които студът би предизвикал у болните от артрит в дома. Отговорях, когато се налагаше, но умът ми бе зает с плика в ръцете ми с изписан на ръка адрес, с чуждестранната марка и намачканите ъгълчета, доказателства за дългото пътешествие.

— Искаш ли да ти прочета писмото? — с надежда предложи Силвия и потупа възглавницата. — Малко да си починат очите ти.

— Няма нужда, благодаря ти. Но би могла да ми подадеш очилата.

Щом Силвия си тръгна, като преди това обеща, че ще се върне и ще ми помогне да се облека, когато оправи и другите стаи, аз отворих плика и с треперещи пръсти, вече нещо обичайно, извадих листа, с надеждата, че най-сетне той ще се завърне у дома.

Оказа се, че не е от Маркъс. Писмото беше написано от млада режисьорка, решила да прави филм за миналото. Искаше да прегледам декорите и да си спомня събития и места от отдавна отминали времена. Тя нямаше как да знае, че бях прекарала живота си в опит да ги забравя.

Не обърнах внимание на писмото. Внимателно го сгънах и го мушнах между страниците на книгата, която вече се бях отказала да чета. Едва тогава въздъгнах. Не за пръв път нещо ми напомняше за онова, което се случи в „Ривъртън“, за Роби и за сестрите Хартфорд. Веднъж хванах края на някакъв документален филм за поетите по време на войната, който Рут гледаше. Щом лицето на Роби изпълни екрана, а името му, изписано с непретенциозен шрифт, се появи отдолу, цялата настръгнах. Но нищо повече не се случи. Рут дори не трепна, коментаторът продължи монолога си, а аз — да подсушавам измитите чинии от вечерята.

Друг път, докато четях вестника, погледът ми попадна на съобщение, че по телевизията ще има предаване, посветено на седемдесетата годишнина на британското кино. Отбелязах си часа, сърцето ми препускаше и се чудех дали ще се осмеля да го гледам. Накрая заспах, преди да свърши. Съвсем малък откъс бе посветен на Емелин. Няколко снимки от вестници, никоя от които не показваше истинската ѝ красота, и клип от един от немите ѝ филми — „Аферата Венера“, — където тя изглеждаше странно: хлътнали страни и резки, нервни движения като на марионетка. Никаква препратка към онези филми, около които се вдигна толкова шум навремето. Вероятно не заслужават да бъдат споменати в днешните времена на безразборни връзки и разкрепостеност.

Но макар и преди да съм се сблъсквала с тези спомени, случаят с писмото на Урсула беше различен. За пръв път през изминалите седемдесет години някой свързваше мен с онези събития, някой си бе спомнил, че едно момиче на име Грейс Риймс също присъстваше в „Ривъртън“ през онова лято. Това ме караше да се чувствам не само неудобно, но и изобличена. Виновна.

Не, категорично реших аз.

Писмото нямаше да получи отговор.

Така и стана.

И все пак се случи нещо странно. Спомените, дълго кътани в най-тъмните ъгълчета на съзнанието ми, започнаха да надничат през пукнатините. Образи, перфектни снимки, сякаш не бе изминал един цял човешки живот. След първите колебливи капки рукна истински порой. Цели разговори, дума по дума, отсенки и нюанси, сцени, разиграващи се като на филм.

Изненадах сама себе си. Докато молците прояждаха скорошните ми спомени, установих, че паметта ми пази миналото кристално ясно. Духовете от миналото все по-често взеха да се явяват напоследък и с учудване установих, че нямам нищо против. Поне не чак толкова, колкото бях очаквала. Наистина, привиденията, от които цял живот се опитвах да избягам, сега се превърнаха почти в утеха, в нещо, което очаквам и посрещам като добре дошло, подобно на сериалите, за които Силвия постоянно говори, заради които бърза да приключи със задълженията си и при първа възможност слиза долу да ги гледа в общия салон. Предполагам, бях забравила, че освен мрачни има и светли спомени.

Когато миналата седмица пристигна и следващо писмо, със същия разкрячен почерк и върху същата мека хартия, вече знаех, че ще кажа „да“, ще се съглася да разгледам декорите. Обзе ме любопитство, каквото не съм изпитвала отдавна. Малко са нещата, които са в състояние да разпалят интереса ти на деветдесет и осем годишна възраст, но исках да се срещна с Урсула Райън, която държеше да съживи миналото и влагаше толкова страст в тази история. Затова продиктувах отговор, помолих Силвия да го пусне по пощата и така си уговорихме среща.

САЛОНЪТ

Косата ми, винаги светла на цвят, е вече снежнобяла и много, много дълга. И не спира да изтънява — процес, който сякаш се засилва с всеки изминал ден. Тя е единствената ми суета — а Господ ми е свидетел, че няма много останало, което да подхранва суетата ми. Вече не. Косата ми е с мен от 1989 година — оттогава я пускам. Имам късмет, че Силвия обича да я вчесва, прави го много нежно; сплита я — ден след ден. Съвсем не ѝ влиза в задълженията и аз съм много благодарна. Да не забравя да ѝ кажа.

Тази сутрин обаче пропуснах процедурата, бях твърде развълнувана. Когато Силвия ми донесе плодовия сок, едва успях да го докосна. Нишките нерви, които ме сковаха от седмица, се превърнаха в стегнат възел само за една нощ. Силвия ми помогна да облека новата рокля с цвят на праскова — подарък от Рут за Коледа — и смени пантофите ми с чифт обувки, които отдавна събираха прах в гардероба. Кожата им беше доста твърда и се наложи Силвия да ги понамачка, за да успее да ги обуя. Твърде стара съм, за да привиквам с нови неща, а не мога да приема навика на по-младите обитатели на дома да излизат навън по чехли.

Малко руж възвърна живота върху страните ми, като внимавах Силвия да не прекали — не исках да изглеждам като манекен на погребална служба. Съвсем лек цвят бе напълно достатъчно, и без това бях твърде бледа и дребна.

С известни усилия закопчах златния медальон на врата си; елегантната му пищност от 19-и век контрастираше със строгото ми облекло. Нагласих го на шията си, изумена от собствената си дързост, и се зачудих какво ли ще каже Рут, като го види.

Погледът ми се плъзна надолу към малката сребърна рамка на тоалетката. Снимка от сватбения ми ден. Нямаше да ми липсва и да не стоеше там — бракът ми бе толкова отдавна и толкова кратък, горкият Джон, — но това бе моят жест към Рут. Приятно ѝ беше, струва ми се, да смята, че все още скърбя за него.

Силвия ме придружи до салона, все още се мъча да го наричам така, където се сервира закуската и където трябваше да изчакам Рут, предложила (въпреки онова, което диктуваше здравият ѝ разум, както сама се изрази) да ме закара до Шепъртън Студиос. Помолих Силвия да ме настани сама на масата в ъгъла, да ми донесе чаша сок и прочетох отново писмото от Урсула.

Рут пристигна точно в осем и половина. Може и да е имала колебания доколко е разумно да предприемам това пътешествие, но както винаги беше педантично точна. Чувала съм да казват, че децата, родени в смутни времена, са много изрядни и Рут, дете на Втората световна война, потвърждаваше правилото. Толкова по-различна беше от Силвия, която, само с петнайсет години по-млада, се докарваше в тесни поли, смееше се прекалено шумно и сменяше цвета на косата си за всяко ново гадже.

Рут се появи и прекоси стаята, елегантно облечена, с безукорна прическа, но скована като стълб на ограда.

— Добро утро, мамо — поздрави тя и докосна лицето ми със студените си устни. — Закуси ли вече? — Погледна наполовина празната чаша със сок. — Надявам се, че си хапнала нещо повече от това. И бездруго ще ни хванат сутрешните задръствания, няма да има време да спиране. — Погледна часовника си. — Ще посетиш ли тоалетната?

Поклатих глава и се зачудих кога аз се бях превърнала в детето.

— Сложила си медальона от татко! Цяла вечност не съм го виждала. — Тя се пресегна да го оправи и кимна с одобрение. — Имаше невероятен вкус, нали?

Съгласих се и се умилах от склонността на малките деца безрезервно да вярват на дребните неистини, изречени от възрастните. Заля ме вълна на обич към опаката ми дъщеря, но бързо се преборих с уморената, стара майчина вина, която изплуваше всеки път, щом видех тревожното ѝ лице.

Тя взе ръката ми, втъкна я под нейната и подаде в другата ми ръка бастуна. Много от обитателите тук предпочитаха проходилки или дори моторизирани инвалидни колички, но аз все още се справях добре с бастуна, а пък и трудно променях старите си навици.

Добро момиче беше моята Рут — сигурна и стабилна. Днес се бе облякла официално, както би направила, ако отиваше на среща с

адвоката или лекаря си. Бях сигурна, че ще го стори. Искаше да направи добро впечатление, да покаже на режисьорката, че независимо какви ги е вършила майка ѝ в миналото, тя, Рут Брадли Маккорт, бе уважавана представителка на средната класа.

Потеглихме в мълчание и след малко дъщеря ми се залови да настройва радиото. Пръстите ѝ бяха на възрастна жена, с подути кокалчета и очевидно всяка сутрин напъхваше с усилие пръстените си. Стръскащо е да видиш собственото си дете да остарява. Погледнах своите отпуснати в скута ръце. Толкова заети в миналото, с тежка работа или сложни манипулации, сега те лежаха посивели, безжизнени, бездейни. Рут най-сетне се спря на станция за класическа музика. Водещият говори известно време, доста глуповато, за изминалия уикенд, след което пуснаха Шопен. Съвпадение бе, разбира се, че тъкмо днес щях да чуя отново валса му в си минор.

Рут отби пред няколко огромни бели сгради, правоъгълни като самолетни хангари. Изгаси мотора и за миг остана загледана пред себе си.

— Не разбирам защо се съгласи на всичко това — тихо започна тя, а устните ѝ бяха плътно присвити. — Толкова много си направила през живота си. Пътувала си, учила си, отгледала си едно дете. Защо трябва да си припомняш каква си била?

Тя не очакваше отговор и аз не ѝ го дадох. Рязко въздъхна, скочи от колата, извади бастуна от багажника и ми помогна да слеза.

Отпред вече ни чакаше млада жена — с много дълга руса коса, пусната свободно по гърба, а отпред подстригана на гъст бретон. Беше от типа момичета, които бихте определили като безлични, ако не бяха невероятните тъмни очи. Те сякаш принадлежаха на маслен портрет — кръгли, дълбоки, изразителни, блестящи като незасъхнала още боя на художник. Втурна се към нас и усмихната широко, взе дланта ми, отпусната върху ръката на Рут.

— Госпожо Брадли, толкова се радвам, че успяхте да дойдете. Аз съм Урсула.

— Грейс — отговорих аз, преди Рут да успее да добави „доктор“ пред името ми. — Наричайте ме Грейс.

— Грейс — с грейнало лице повтори Урсула. — Не мога да ви опиша колко бях щастлива, като получих писмото ви. — Акцентът ѝ

беше британски, което ме изненада след американския адрес на плика.
— Много ви благодаря, че приехте да сте шофьор днес.

Усетих как Рут се стегна до мен.

— Едва ли мислите, че бих оставила майка си да пътува с автобус.

Урсула се засмя и ми стана драго как младите бързат да приемат недружелюбността за ирония.

— Е, влизайте. Днес е голям студ. Извинете ни за лудницата, но започваме снимки другата седмица и бързаме да приготвим всичко. Надявах се да се срещнете с нашата декораторка, но тя отиде в Лондон за някакви дамаски. Може би ще ви завари, като се върне. Внимавайте с прага, има нещо като стъпало.

Двете с Рут ме повлякоха през фойето към тъмен коридор с врати от двете страни. Някои от тях бяха открехнати и успях да зърна неясни силуети на хора, вперили погледи в святкащи монитори. Нищо тук не напомняше местата, които бях посещавала заедно с Емелин преди толкова много години.

— Стигнахме — обяви Урсула и протегна ръка към последната врата. — Заповядайте, ще поръчам нещо топло за пиене. — Отвори вратата и аз прекрачих прага към миналото си.

Бях се озовала в салона на „Ривъртън“. Дори тапетите бяха същите. Тъмночервеният цвят, стил „арт нуво“ на Силвър Студиос, „Огнени лалета“ — толкова ярки, колкото в деня, в който пристигнаха от Лондон. В средата, точно срещу камината, беше разположено канапе „Честърфийлд“, покрито с индийска коприна, точно като онази, която дядото на Хана и Емелин, лорд Ашбъри, бе донесъл от службата си като морски офицер. Корабният часовник седеше на мястото си както винаги, до големия свещник „Уотърфорд“ на полицата над камината. Някой беше положил доста усилия, за да го набави, и сега той известяваше за присъствието си с всеки удар. Ето че след близо осемдесет години помнех неговия звук. Безмълвният настойчив начин, по който отмерваше часовете и минутите — търпеливо, категорично, безучастно, сякаш още тогава знаеше, че времето не е приятел на обитателите в тази къща.

Рут ме придружи до канапето и ме настани в единия му край. Чувах, че зад гърба ми се движат хора, носеха прожектори на огромни стойки, някой някъде се засмя.

Помислих си за последния път, когато седях в салона — истинския, не тази имитация, — деня, в който знаех, че напускам „Ривъртън“ и никога повече няма да се върна.

Съобщих го не на друг, а на Теди. Не му стана никак приятно, но вече бе загубил авторитета си, събитията му го бяха отнели. Лицето му бе бледо и объркано, като на капитан, който знае, че корабът потъва, а е безсилен да го спре. Помоли ме да остана, после започна да ме умолява, от лоялност към Хана, каза ми тогава, ако не към него. И аз почти се съгласих. Почти.

— Мамо, Урсула те пита нещо — побутна ме Рут с лакът.

— Съжалявам, не ви чух.

— Слухът ѝ е поотслабнал — обясни Рут. — На нейната възраст е нормално. Опитах се да я заведа на лекар, но понякога е голям инат.

Права беше за ината. Но не бях глуха и не ми беше приятно, когато хората ме смятаха за такава — не виждам добре без очила, лесно се изморявам, нито един от зъбите ми не е останал и оцелявам благодарение на коктейл от хапчета, но чувам толкова добре, колкото и на младини. Просто с годините се научих да чувам само онова, което искам.

— Точно казвах, госпожо Бродли... Грейс, че вероятно се чувствате странно да се завърнете, един вид пътешествие назад, в миналото. Сигурно обстановката събужда много спомени у вас.

— Да — прочистих гърлото си аз. — Така е.

— Радвам се — усмихна ми се Урсула. — Това е знак, че сме се справили добре.

— О, да!

— А има ли нещо, което ви се струва не на място? Или пък нещо, което сме пропуснали?

Огледах се — всичко до последния детайл бе педантично изпитано, дори и гербът над вратата — шотландският магарешки трън, който се виждаше и на моя медальон.

И все пак нещо липсваше. Въпреки прецизността в подредбата декорът беше странно лишен от атмосфера. Като музеен експонат — интересен, но без живот.

Но бе съвсем разбираемо. Макар 20-те години да бяха все още ярки в спомените ми, за режисьорите това бяха „отдавна отминали дни“, а възстановяването им в декор изискваше толкова уморителни проучвания и анализи, колкото и възстановяването на сцена от средните векове.

Усещах, че Урсула ме наблюдава и напрегнато очаква присъдата ми.

— Прекрасно е — най-сетне произнесох аз. — Всичко си е на мястото.

И тогава тя каза нещо, което ме сепна.

— С изключение на семейството.

— Да, с изключение на семейството. — Премигнах и за миг сякаш ги видях отново: Емелин, отпусната върху канапето, с убийствени крака и мигли, Хана — сбърчила чело над някоя от книгите в библиотеката, Теди, кръстосващ бесарабския килим...

— Изглежда, Емелин е била доста забавна — предположи Урсула.

— Така е.

— Лесно събрах информация за нея — почти във всяка клюкарска колонка по вестниците се споменава името ѝ. Да не говорим за дневниците и писмата от половината необвързани тогава мъже.

— Да, тя беше известна личност — кимнах аз.

Урсула ме погледна изпод бретона си.

— Никак не ми беше лесно да разгадая характера на Хана.

— Така ли? — покашлях се отново аз.

— Оказа се истинска загадка. Не че не я споменават във вестниците — напротив. Тя също е имала доста обожатели. Но като че ли малко хора са я познавали. Възхищавали са ѝ се, обожавали са я, но май не са я познавали истински.

Замислих се. Хана бе красива, умна, изпълнена с копнежи.

— Тя беше сложна личност.

— Да — съгласи се Урсула. — И аз останах с такова впечатление.

Рут, която досега само ни слушаше, попита:

— Едната от тях се е омъжила за американец, нали?

Погледнах я изненадано. През целия си живот се бе старала да не научи нищо за сестрите Хартфорд.

— Прочетох някои материали — отвърна тя, срещнала погледа ми.

Съвсем типично за Рут — да се подготви за посещението ни, независимо че поводът ѝ е неприятен.

Сетне се обърна към Урсула и предпазливо попита, сякаш се притесняваше да не допусне грешка:

— Едната от тях се е омъжила след войната, нали? Коя?

— Хана. — Ето. Направих го. Произнесох името ѝ на глас.

— А другата сестра? — продължи Рут. — Емелин? Тя омъжвала ли се е изобщо?

— Не — отговорих аз. — Беше сгодена.

— Няколко пъти — с усмивка добави Урсула. — Изглежда, не е могла да се спре на един мъж.

О, не, направи го. Накрая се спря.

— Предполагам, никога няма да разберем точно какво се е случило през онази нощ — додаде Урсула.

— Не — съгласих се аз. Уморените ми стъпала пулсираха в твърдите кожени обувки. Довечера щяха да са подути, Силвия щеше да ми се скара и после да предложи да ги накисна във вода. — И аз така предполагам.

Рут се изправи на стола си.

— Но вероятно знаете какво се е случило в крайна сметка, госпожице Райън. Нали правите филм от тази история.

— В най-общи линии — съгласи се Урсула. — Прабаба ми е била на гости в имението „Ривъртън“ в онази вечер — била е далечна роднина на сестрите — и разказът ѝ се превърна в легенда за нашето семейство. Разказала я на баба ми, тя пък на майка ми и мама — на мен. Всъщност много пъти съм чувала историята и всеки път ми правеше впечатление. Винаги съм знаела, че един ден ще направя филм по нея. — Усмихна се и сви рамене. — Но в една история неминуемо има тъмни петна, не е ли така? Събрала съм цели папки с материали по случая — полицейски отчети, публикации във вестниците, но все втора ръка сведения. И доста сериозно цензурирани, струва ми се. За съжаление двамата свидетели на този инцидент отдавна не са сред живите.

— Трябва да призная, че темата ми се струва доста мрачна за филм — отбеляза Рут.

— О, не, напротив, превъзходна е — възрази Урсула.

— Обещаващ поет, истинска звезда на литературния небосклон в Англия, се самоубива край езерото по време на шумно празненство. Единствени свидетели са двете красиви сестри, които никога повече няма да си проговорят. Едната е неговата годеница, а за другата се говори, че му е била любовница. Невероятно романтична история.

Топката в стомаха ми леко се отпусна. Значи тайната им все още не беше разкрита. Урсула не знаеше истината. Защо ли бях допуснала обратното? Запитах се също защо за криворазбрана лоялност ме караше да ги браня. И защо, след всички тези години, за мен все още не беше без значение какво мислят хората.

Естествено, знаех отговора. Защото така бях родена. Господин Хамилтън ми го каза в деня, когато си тръгнах и стоях на най-горното стъпало на изхода за слугите, с кожената чанта, побрала малкото ми лични вещи, а госпожа Таунсенд плачеше в кухнята. Каза ми, че го нося в кръвта си, точно както майка ми и нейните родители преди мен, че е голяма глупост да напускам една хубава къща и добро семейство. Той осъждаше загубата на лоялност и гордост, превърнали се в масово явление сред английската нация, и се бе врекъл, че няма да позволи същото да се случи и в „Ривъртън“. Напразно сме спечелили войната, щом ще загубим обноските си.

Отново ми дожаля за него — толкова безкомпромисен и убеден, че ако напусна службата си, поемам по пътя към морален и финансов упадък. Много по-късно започнах да разбирам какъв ужас е изпитвал дългогодишният иконом, колко бурни са били социалните промени около него, които са го следвали по петите. Колко отчаяно е копнеел да се запазят старите обичаи и принципи, създаващи му усещане за сигурност.

Ала той се оказа прав. Не напълно и не относно упадъка — нито финансите ми, нито моралът ми пострадаха, след като напуснах „Ривъртън“, но една част от мен завинаги остана в къщата. Или по-скоро — частица от къщата завинаги остана в мен. Дълги години след това при миризмата на восък „Стъбинс & Ко“, при хрущенето на автомобилни гуми по чакъл или точно определен звън аз отново бях четиринайсетгодишното момиче, уморено след тежък ден, което отпива топло какао до камината в салона на прислугата, докато господин Хамилтън чете на глас подбрани пасажии от „Таймс“ (които

смяташе за подходящи за впечатлителните ни уши). Виждах Нанси да се мръщи на някои непочтителни коментари от страна на Алфред, госпожа Таунсенд, която тихичко похърква, отпуснала плетката в широкия си skut...

— Ето ги и напитките — обяви Урсула. — Благодаря ти, Тони.

До мен бе застанал млад мъж с импровизиран поднос с няколко различни чаши и буркан от сладко, пълнен със захар. Остави ги на масичката до канапето, където Урсула ги разпредели. Рут подаде чаша и на мен.

— Мамо, какво има? — Тя извади носна кърпичка от чантата си и се пресегна към лицето ми. — Добре ли си?

Едва тогава си дадох сметка, че страните ми са влажни.

Заради аромата на чая. Заедно с факта, че се намирам в тази стая, седнала на същия „Честърфийлд“. От тежестта на старите спомени. От дълго пазените тайни. От сблъсъка на минало и настояще.

— Грейс? Да ви донеса ли нещо? — попита Урсула. — Може би да намаля отоплението?

— Трябва да я откарам у дома. — Това вече беше Рут. — Знаех си, че идеята не е добра. Дойде ѝ в повече всичко това.

Да, исках да се върна у дома, да се почувствам у дома. Усетих, че ме изправиха на крака, някой ми подаде бастуна. Чувах гласове около себе си.

— Съжалявам — промълвих аз, не на някого конкретно. — Просто съм много уморена. — Наистина уморена. Толкова време мина оттогава.

Стъпалата ми пулсираха, пристиснати до болка от обувките. Някой — вероятно Урсула — ме хвана за ръката, за да ме подкрепи. Студеният вятър блъсна мокрото ми лице.

След това вече бях в колата на Рут, а покрай нас прелитаха къщи, дървета, пътни знаци.

— Не се притеснявай, мамо — успокояваше ме Рут. — Всичко свърши. Няма да си простя, че се съгласих да идваш тук.

Поставих ръка върху нейната и усетих колко е напрегната.

— Трябваше да се доверя на интуицията си — продължи тя. — Беше глупаво от моя страна.

Затворих очи. Заслушах се в шума на радиатора, ритмичното движение на чистачките и бученето на трафика около нас.

— Точно така, отпусни се — говореше Рут. — Прибираш се у дома. И повече не се налага да се връщаш там.

Усмихнах се и усетих, че потъвам.

Вече беше твърде късно, аз си бях у дома. Бях се завърнала.

„Брейнтрий Дейли Хералд“

17 януари 1925 г.

„ИДЕНТИФИЦИРАНА Е ЖЕРТВА НА НЕЩАСТЕН СЛУЧАЙ: ЗАГИНА МЕСТНА КРАСАВИЦА

При автомобилна катастрофа вчера сутринта на Брейнтрий Роуд загина млада жена. Установено бе, че починалата е госпожица Емелин Хартфорд на 21, актриса и местна красавица. Госпожица Хартфорд пътувала с трима души от Лондон за Колчестър, когато колата внезапно се отклонила от пътя и се забила в крайпътен дъб.

Госпожица Хартфорд е единствената загинала. Никой от останалите пътници не е пострадал сериозно, но въпреки това всички са закарани в болницата в Ипсуич за щателен преглед.

Групата трябвало да пристигне в Годли Хаус, извънградската къща на приятелка от детинство на госпожица Хартфорд — госпожица Франсис Викърс — в неделя следобед. Тъй като не се появили в уреченото време, госпожица Викърс алармира полицията.

Причината за катастрофата ще бъде разследвана. Засега не е ясно дали на човека, който е шофирал, ще бъде предявено обвинение. Според свидетели причина за катастрофата са високата скорост и заледеният терен.

Госпожица Хартфорд има сестра — госпожа Хана Лъкстън, съпруга на члена на Консервативната партия и депутат от Сафрън Грийн господин Тиодор Лъкстън. Нито господин, нито госпожа Лъкстън бяха открити за коментар, но от «Гифорд и Джоунс», адвокатската фирма, която се грижи за делата им, бе направено изявление, в което се изразява скръбта на близките и молбата им да не бъдат безпокоени в този тежък момент.

Това не е единствената трагедия, сполетяла семейството в последно време. Миналото лято госпожица Емелин Хартфорд и госпожа Хана Лъкстън имаха нещастieto да станат свидетели на самоубийството на лорд Робърт Хънтър в имението «Ривъртън». Лорд Хънтър бе известен поет, издал две стихосбирки.“

ДЕТСКАТА СТАЯ

Тази сутрин, сякаш в предчувствие за близката пролет, времето е меко и седя на метален стол под бряста в градината. Според Силвия за мен е добре да глътна малко свеж въздух и ето ме, играя на криеница с плахото зимно слънце. Страните ми са ледени и отпуснати като праскови, стояли твърде дълго в хладилника.

Мисля си за деня, в който се появих в „Ривъртън“. Все още е съвсем ясен в съзнанието ми. Годините, които ме делеяха от този момент, сякаш се свиха и отново е 14 юни 1914 година. Отново съм на четиринайсет — наивна, недодялана, изплашена до смърт, пристъпвам след Нанси нагоре по изстърганите до бяло стъпала от бряст. Полата ѝ свисти енергично при всяка крачка и сякаш свидетелства колко съм несръчна. Катеря се мъчително, дръжката на куфара прерязва вече пръстите на ръката ми. В един миг загубвам Нанси от поглед, завила е по следващата поредица стъпала и само острият звук от полата ѝ ме насочва накъде да вървя...

Когато Нанси стигна най-горната площадка, тя продължи напред по тъмен коридор с нисък таван, докато най-сетне токчетата на обувките ѝ спряха пред малка врата. Извърна недоволно смръщеното си лице, наблюдавайки как залитам по коридора. Сърдито присвитите ѝ очи бяха черни също като косите ѝ.

— Какво ти става? — попита тя. Колкото и да се стараеше, не можеше да прикрие ирландския си акцент. — Не знаех, че си толкова мудна. Госпожа Таунсенд не спомена нищо толкова.

— Не съм мудна. Куфарът ми... Много е тежък.

— Голяма работа, един куфар — въртна тя глава. — Не разбирам що за прислужничка ще си, след като не можеш да пренесеш един куфар с дрехи. Гледай господин Хамилтън да не те види как влачиш метлата като чувал с брашно.

Тя отвори със замах вратата. Озовахме се в тясна стая, в която миришеше на нещо особено... на картофи може би. Половината от стаята, от железното легло и от скрина щеше да е моя.

— Това е. Ей там е твоето място — посочи тя далечния край на леглото. — Аз съм на отсамната страна и ще ти бъда благодарна, ако не пипаш нещата ми. — Тя прокара ръка по ръба на скрина, покрай разпятието и Библията, покрай четката за коса. — Не разрешавам да оставяш следи от мръсни пръсти. А сега извади по-бързо нещата си, облечи униформата и слизай долу да започнеш работа. Никакво разтакаване, а и през ум да не ти минава да напускаш помещенията за прислугата. Обядът днес ще е в дванайсет, защото внуците на господаря пристигат. А не сме готови още със стаите. Никак не ми се иска да ходя да те търся. Дано не си от ония, дето се заплесват.

— Не съм, Нанси — троснато отвърнах аз. Не ми хареса намекът ѝ, че може да съм крадла.

— Ще видим — поклати тя глава. — Казах, че ми трябва още едно момиче, а виж кого ми пращат. Никакъв опит, никакви препоръки, на всичкото отгоре има вид на смотла.

— Не съм...

— Млък! — тропна с крак Нанси. — Госпожа Таунсенд ми каза, че майката ти е чевръста и за всичко я бива, а крушата не падала подалеч от дървото. Гледай наистина да е така. Господарката хич не понася туткави хора, аз — също. — Тя тръсна глава възмутено, завъртя се на пета и ме остави сама в тясната таванска стаичка. Ритмичното свистене на полата ѝ постепенно заглъхна.

Затаила дъх, чаках да настъпи тишина.

Останала сама в притихналата стая, отидох на пръсти до вратата и я затворих. Обърнах се, за да огледам новото си жилище.

Нямаше кой знае какво за гледане. Прокарах пръсти по рамката на леглото, пяхнах глава в тясното пространство, което стръмният покрив образуваше с пода. Дюшекът бе покрит със сиво одеяло, закърпено умело от нечии сръчни пръсти в единия край. Единствената украса в стаята бе малка картина, изобразяваща ловна сцена. Виждаше се прострелян със стрела елен, от чийто хълбок течеше кръв. Побързах да отклоня очи от умиращото животно.

Предпазливо приседнах на ръба на леглото, като много внимавах да не смачкам чаршафите. Пружините изскърцаха и аз отскочих изплашено. Усетих как лицето ми пламва от тревога.

Лъч светлина, в който играеха множество пращинки, влизаше през тесния прозорец. Коленичих върху стола и надникнах навън.

Стаята гледаше към задния двор, беше толкова високо, че виждах отвъд градината с розите, отатък дървените решетки с увивни растения, та чак до южния фонтан. Знаех, че отвъд е езерото, а на отсрещния му бряг са селото и къщата, в която бях прекарала своите четиринайсет години. Представих си мама, превила гръб над дрехите за кърпене, до прозореца в кухнята, където светлината бе най-добра.

Как ли щеше да се справи без мен? Не беше добре напоследък. Често я чувах да стене нощем в леглото — знаех, че костите я болят. Случваше се сутрин пръстите ѝ да са толкова схванати, че трябваше да нося топла вода и да ги разтривам, докато не се раздвижат достатъчно, та да може да улови кълбото с конци от кошничката. Госпожа Роджърс беше обещала да наминава всеки ден, а човекът, който носеше дрехите за кърпене, идваше два пъти в седмицата. Въпреки това щеше да е сама твърде много време. Трудно щеше да насмогне с работата без мен. От къде щеше да намира пари? Мизерната ми заплата не бе за пренебрегване, но май щеше да е по-добре да бях останала при нея.

Мама обаче настоя да дойда да работя тук. Остана глуха за възраженията ми. Само поклати глава и заяви, че тя знаела по-добре. Разбрала, че в имението търсят помощничка, и била убедена, че тъкмо аз съм подходяща. Не ми обясни откъде го знае. Напълно типично за майка ми с нейните тайни.

— Не е далеч и ще можеш да идваш в свободните дни да ми помагаш — бе единственото, което каза.

Вероятно е прочела по изражението ми, че никак не съм убедена в думите ѝ, защото протегна ръка и докосна бузата ми — нещо твърде необичайно за нашите отношения. Подскочих от изненада ѝ от допира на загрубелите от иглата пръсти.

— Хайде, дете, знаеш, че рано или късно ще трябва да си намериш място, където да работиш. Това, което се предлага сега, е и добра възможност. Ще видиш. Трудно ще намериш дом, в който взимат толкова малко момиче без никакъв опит. Господин Хамилтън може да е строг наглед, но пък е много справедлив. Госпожа Таунсенд — също. Бъди старателна и няма да имаш неприятности. — Пръстите ѝ се склучиха около брадичката ми. — И, Грейси, никога не забравяй мястото си. Много млади момичета така си навличат белята.

Обещах да следвам заръките ѝ и следващата събота, облечена с роклята си за неделното богослужение, потеглих неохотно по хълма

към голямата къща на имението, за да се срещна с лейди Вайълет.

Лейди Вайълет ми обясни, че домакинството е сравнително малко и спокойно — била сама със съпруга си лорд Ашбъри, който бил зает през по-голяма част от времето с грижи за имението и с клубовете си, както и за нея. Двамата им синове — майор Джонатан и господин Фредерик, живеели в собствени домове със семействата си, но идвали тук от време на време. Положително съм щяла да ги видя един ден, ако се представя добре и остана в къщата. Тъй като били само двамата, не се налагало да имат допълнителна прислуга и оставили всичко на грижите на господин Хамилтън и госпожа Таунсенд, готвачката. В случай че са доволни от мен, това щяло да бъде достатъчна препоръка да ме задържат.

Жената замълча, но погледът ѝ не слизаше от мен и изведнъж се почувствах като мишка, затворена в стъклен буркан. Неочаквано си дадох сметка, че полата ми е отпускана неколкократно, че имам реприз на единия чорап и той опира болезнено в обувката ми, че вратът ми е твърде дълъг, а ушите — прекалено големи.

Само след миг лицето на господарката на дома се разтегна — усмивката превърна очите ѝ в леденостудени полумесеци.

— Виждаш ми се чиста, а и господин Хамилтън спомена, че боравиш добре с иглата. — Докато кимах в знак на потвърждение, тя се изправи и се запъти към писалището. Прокара ръка по ръба и попита, без да се обръща:

— Как е майка ти? Знаеш, нали, че преди години тя работеше при нас?

Отговорих, че този факт ми е известен, майка ми е добре и благодаря за проявения интерес. Трябва да съм отговорила правилно, защото точно в този момент тя каза, че ще ми плаща по петнайсет лири годишно и мога да започна на другия ден. След това позвъни на Нанси да ме изпрати.

Отлепих лице от прозореца, обърсах влагата, която дъхът ми остави по стъклото, и слязох от стола.

Куфарът ми стоеше още там, където го бях оставила — до леглото откъм страната на Нанси. Изтеглих го до скрина, където ми казаха, че мога да прибера вещите си. Докато ги подреждах — две блузи, две поли, чифт черни чорапи, които мама ме бе накарала да закърпя, за да ми е гоило през зимата, стараех се да не гледам към

разкъравения елен и ужаса, застинал в очите му. Хвърлих предпазлив поглед към вратата и едва тогава с разтуптяно сърце извадих тайното си съкровище.

Това бяха общо три тома. Зелени, с подгънати ръбове и избелели букви на корицата. Прибрах ги в дъното на чекмеджето и ги покрих внимателно с шала си, за да не се виждат. Господин Хамилтън даде ясно да се разбере, че освен Библията нищо друго за четене не се допуска в къщата без неговото предварително одобрение. В противен случай рискуваш да ти го отнемат. Не бях някоя бунтарка и сега след толкова време, като се замисля, си давам сметка, че съм била изпълнена с чувство на дълг, но тогава за мен бе немислимо да живея без Холмс и Уотсън.

Куфара пъгнах под леглото.

На кука на вратата висеше униформа — черна пола, бяла престилка и плисирано боне за главата. Чувствах се като дете, току-що открило гардероба на майка си. Полата бе твърда на пипане, а яката дращеше врата ми на местата, трайно прегънати от врата на жената, носила я преди мен, която очевидно е била по-едра. Докато завързвах престилката, малък молец излетя от гънките и се скри някъде сред гредите над главата ми; дощя ми се да го последвам.

Бонето, от бял памучен плат, бе така колосано, че предната част стоеше изправена. Застанах пред огледалото на Нанси, за да се уверя, че стои както трябва, и да пригладя светлата си коса върху ушите, както мама ми беше показала. Погледът ми се задържа за миг върху момичето, което ме гледаше отсреща, и си помислих, че е наистина твърде сериозно. Странно е чувството, което те обзема, когато хвърлиш случаен поглед върху лицето си в огледалото. Обикновено не си подготвен и тогава се виждаш такъв, какъвто си — без предварително нагласено изражение.

Силвия ми е донесла чаша топъл чай и парче лимонов пай. Настанява се на металната пейка до мен, хвърля поглед към кабинета и вади цигарите от джоба си. (Интересно как моята потребност от чист въздух сякаш винаги съвпада с нуждата ѝ да запали крадешком цигара.) Предлага и на мен, но отказвам — както обикновено, тя не пропуска да отбележи:

— Вероятно е по-добре за човек на твоята възраст. Да изпуша ли и твоята?

Вижда ми се по-хубава днес. Направила е нещо с косата си и ѝ го казвам. Тя кима, докато издухва струя дим и отмята глава, а на рамото ѝ се появява конска опашка.

— Сложила съм си екстеншъни — обяснява тя. — От години мечтая за такова нещо и тъй като животът е твърде кратък, си помислих, че мога да си го позволя. Страхотна е, нали?

Позакъснявам с отговора и тя приема мълчанието ми за потвърждение.

— Защото е от истинска коса. Такива правят на звездите. Ето, пипни.

— Божичко! — възкликвам аз и поглаждам острата опашка с ръка. — Истинска коса.

— Всичко е възможно в наши дни — размахва цигарата си тя и на филтъра виждам следи от червилото на плътните ѝ устни. — Естествено трябва да си платиш. Добре че имах нещо заделено за черни дни.

Усмивва се широко като зряла праскова и бръква в джоба на блузата си. Оттам изважда снимка и най-сетне разбирам причината за това разкрасяване.

— Антъни — заявява тя и лицето ѝ грейва.

Демонстративно изважда очилата си и ги слагам, за да огледам по-добре мъжа на средна възраст с посребрените мустаци.

— Много е симпатичен.

— Ох, Грейс! — щастливо въздъхва тя. — Наистина е така. Излизали сме само няколко пъти за по чаша чай, но имам чудесно предчувствие за този мъж. Истински джентълмен. И не е безделник, като някои от предишните. Отваря ми вратата, носи цветя, изтегля стола, преди да седна. От старата школа е.

Това последното го казва заради мен. Вероятно предполага, че само възрастните могат да оценят добродетелите на старата школа.

— С какво се занимава? — питам аз.

— Учител е в местното училище. По история и английски. Ужасно е умен. И не скъпи времето си за обществена работа — доброволен сътрудник е на местното историческо дружество. Казва, че хобито му е да проследява родословното дърво на всички тези лордове

и съпругите им, на херцозите и херцогините. Знае всичко за твоето семейство с къщата на хълма... — Тя млъква внезапно, присвива очи и поглежда към кабинета. — Господи, сестра Рачет. Вече трябваше да разнасям чая. Няма да се изненадам, ако Бърти Синклер отново се оплаче. Добре ще ѝ се отрази, ако пропусне някоя и друга бисквита. — Тя загася цигарата и напъхва угарката в кибритената кутия.

— Няма спокойствие за грешниците. Искаш ли да ти донеса нещо, преди да отида при другите, миличка? Не си докоснала чая си.

Уверявам я, че съм добре, и тя с бързи стъпки тръгва през моравата — бедрата и конската ѝ опашка се полюшват в такт.

Приятно е да се грижат за теб, да ти носят чая. Драго ми е да си мисля, че съм заслужила този малък лукс. Само един бог знае колко пъти съм носила чай на другите. Понякога ми е забавно да си представя, че Силвия е част от прислугата в „Ривъртън“. Не я виждам като мълчалива, подчиняваща се домашна прислужничка. Твърде пряма е, не биха я усмирили дори честите напомняния, че трябва да си знае мястото, че е добре да намали малко очакванията си. Не, Силвия никога нямаше да бъде послушната ученичка на Нанси, каквато бях аз.

Знам, че сравнението не е от най-справедливите. Хората твърде много се промениха. Изминалият век ни остави наранени и угнетени. Дори младите и привилегированите носят цинизма като значка на дрехата си, очите им са празни, умовете — пълни с факти, които дори не са искали да знаят.

Това е една от причините да не говоря никога за семейство Хартфорд и Роби Хънтър и за онова, което се случи между тях. Защото беше време, когато се изкушавах да го направя и да се разтоваря от бремето на тяхната история. С Рут. Или по-скоро с Маркъс. Но знаех предварително, че няма да мога да ги накарам да разберат как завърши всичко това. И да им обясня колко много се е променил светът.

Естествено, вече бяха налице първите признаци на прогреса. Първата война — Голямата война, промени всичко. Като си помисля колко потресени бяхме, когато заприичда новата работна ръка с идеите за минимална работна заплата и почивни дни. Преди това светът изглеждаше някак непоклатим, разделенията — прости и неизменни.

В първия ден на пребиваването ми в „Ривъртън“ господин Хамилтън ме повика в своя килер в дъното на коридора за прислугата, където, приведен над дъската, гладеше брой на „Таймс“. Щом ме видя,

изправи се и намести рамките на очилата върху дългия си, леко закривен нос. Моето въвеждане в правилата на дома очевидно бе толкова важно, че дори госпожа Таунсенд бе напуснала поста си в кухнята, където приготвяше обяда, за да присъства на нашия разговор. Господин Хамилтън огледа старателно униформата ми и накрая, очевидно останал доволен, подхвана лекцията си за разликите между нас и тях.

— Помни, че имаш огромен късмет да те поканят да прислужваш в къща като тази — рече той напълно сериозно. — С добрия шанс обаче идва и отговорността. Държането ти във всеки момент се отразява на семейството и си длъжна да пазиш тайните им и да заслужиш доверието им. Помни, че господарят винаги е прав. Взимай пример от него и семейството му. Служи безмълвно... старателно... с благодарност. Ще знаеш, че добре си свършила работата си, ако си свършила, без да те забележат — успяла си, ако никой не те е видял. — Вдигна глава, погледна някъде над мен и лицето му пламна от възмущение. — И, Грейс, никога не забравяй каква чест е да служиш в дома им.

Като си представя само как би реагирала Силвия. С положителност не би приела думите му като мен — с вкаменена от благодарност физиономия и обзета от непознатата тръпка, че се е издигнала с едно стъпало по-нагоре.

Намествам се в стола си и забелязвам, че е забравила снимката. Добре познавам този тип мъже, като новия й ухажор, който й говори за история и за аристократи. Колекционират изрезки от вестници и снимки на хора и семейства, за да скалпят родословията, до които иначе нямат никакъв достъп.

Може да прозвучи пренебрежително, но всъщност не е така. Винаги ми е било интересно как времето изтрива реалностите и остават единствено някакви неясни отпечатъци. Кръвта и духът избледняват и остават само имената и датите.

Отново затварям очи. Слънцето вече се е преместило и сега топли страните ми.

Обитателите на „Ривъртън“ отдавна вече не бяха на този свят. Времето бе оставило върху мен следите си, докато те останаха вечно млади и красиви.

Сега пък се размеквам. Естествено, че нито са вече млади, нито красиви. Те са мъртви. Погребани. Бяха си отишли завинаги. Единствено откъслечни фрагменти прелитат в паметта на онези, които някога са ги познавали.

Само онези, които живеят в паметта на хората, никога не умират истински.

Първия път, когато видях Емелин, Хана и брат им Дейвид, те обсъждаха как проказата се отразява на лицето. Бяха в „Ривъртън“ вече цяла седмица за обичайното им лятно гостуване. До този момент бях долавяла откъслечни смехове и трополене на забързани стъпки сред скърцането на старата сграда.

Нанси твърдеше, че съм твърде неопитна, за да бъда пусната в отбраното им общество, нищо че бях почти тяхна връстница, така че получавах задачи, които бяха достатъчно далеч от гостите. Докато останалата прислуга бе заета с подготовката около пристигането на възрастните, наложи се аз да се грижа за детската стая.

Твърде големи били вече, твърдеше Нанси, за да имат детска стая, и вероятно няма да я използват, но все пак традицията повелявала голямата стая на втория етаж в далечното източно крило да бъде проветрявана и почиствана всеки ден и цветята да се сменят. Стаята бе просторна и мрачна, с видими белези на занемареност.

Мога да я опиша, но се страхувам, че няма да успея да предам необяснимото очарование, което тя имаше за мен. Беше почти квадратна, твърде мрачна и някак извехтяла и белязана от немара. Сякаш беше омагьосана изоставена стая от някаква стара приказка. Потънала в съня на стогодишна магия. Въздухът вътре бе застоен и влажен, като че с особена плътност. Малката маса в кукленската къща до камината бе подредена в очакване на гости, които никога нямаше да дойдат.

Стените бяха покрити с разлепени на места тапети, някога на сини и бели райета, които с течение на времето и под влияние на влагата бяха станали мръсносиви и на петна. Избелели сцени от приказки на Ханс Кристиан Андерсен висяха на едната стена: смелият оловен войник над огъня, момиченцето с червени обувки, малката

русалка, която оплаква загубеното си минало. Всичко тук бе пропито с миризма на влага, на призрачни деца и на отдавна непочистена прах.

В единия край имаше опушена камина и кожено кресло, на съседната стена — огромен прозорец със заоблен свод. Като се покатерех на широкия дървен перваз и погледнех през прозореца, виждах двора, където два бронзови лъва, стъпили на поразрушени от времето постаменти, сякаш наблюдаваха имението и долината под него.

Пред прозореца бе оставено овехтяло люлеещо се конче — сиво на бели петна, с кротки черни очи, които сякаш ми благодаряха за това, че съм избърсала прахта. До него стоеше като мълчалив приятел Рейвърли — ловното куче на лорд Ашбъри от времето, когато бил още момче. Бе умряло, след като попаднало в капан. Препараторът се бе опитал да прикрие разкъсаната кожа, но очевидно раната е била твърде голяма и отдолу се виждаше част от пълнежа. Докато вършех работата си, покривах препарираното животно и се мъчех да си представя, че го няма в стаята, че не ме следи с празния си стъклен поглед и на тялото му няма зейнала рана.

Въпреки Рейвърли с миризмата на бавно разлагане и разлепените тапети това бе любимата ми стая. Както ме предупредиха, ден след ден заварвах стаята празна, децата все имаха занимания някъде другаде в имението. Бързах да свърша задълженията си, за да ми останат няколко свободни минути. Далеч от непрестанните забележки на Нанси, от мрачните укори на господин Хамилтън, от останалите свадливи прислужници, които ме караха да се чувствам така, все едно имам още много да уча. Единствено тук спирах, за да си поема дъх, да остана сама. Започвах да възприемам стаята като своя собствена.

При това имаше и книги, толкова много закуп не бях виждала — приключенски, исторически, приказки, — всичките наредени безразборно на огромните рафтове от двете страни на камината. Веднъж дори дръзнах да сваля една от тях, привлечена единствено от красивото ѝ гръбче. Прокарах ръка по покритата с лек мухъл корица, разтворих я и разчетох името ТИМОТИ ХАРТФОРД. Отгърнах плътните страници, вдишах миризмата на пресен мухъл и се пренесох в друг свят и в друго време.

Бях се научила да чета в селското училище и учителката ми, госпожица Руби, приятно изненадана, че е открила толкова необичаен

интерес към книгите у едно дете, започна да ми дава от своите: „Джейн Еър“, „Франкенщайн“, „Замъкът Отранто“. Когато ѝ ги връщах, разговаряхме за любимите откъси. Госпожица Руби предложи дори да стана учителка. Мама замърмори недоволно, когато ѝ казах. Много мило било, дете госпожица Руби подхвърля такива идеи, но идеите не слагали маслото и хляба на масата. Скоро след това ме изпрати в дома на хълма, в имението „Ривъртън“ при Нанси и господин Хамилтън и в детската стая.

Известно време тази стая се превърна в моя територия, книгите — в мои книги.

Един ден се събудихме с мъгла и не след дълго заваля дъжд. Докато бързах по коридора и си мислех, че ме чака илюстрираната детска енциклопедия, която бях открила предишния ден, непознати звуци ме накараха да спра.

Сигурно вятърът е довял нечий гласове от другите стаи, помислих си аз. Трябва да съм си въобразила. Открехнах вратата и за всеки случай надникнах предпазливо. Каква изненада! Вътре имаше някой. Млади хора, които се бяха разположили съвсем спокойно.

Без предупреждение или какъвто и да било знак, мястото вече не беше мое. Стоях вцепенена, нерешителна. Не знаех да продължа ли навътре, за да изпълня задълженията си, или да се върна по-късно. Надникнах отново, но се дръпнах, сепната от звука на внезапно избухналия вътре смях. Гласовете звучаха плътно и уверено. Мярнаха ми се лъскави коси и още по-лъскави панделки.

Цветята, оставени предишния ден, ми помогнаха да взема решение. Вазата стоеше на полицата над камината и през нощта няколко листенца се бяха отронили и лежаха на пода. Не можех да рискувам Нанси да ги види. Много ясно бе обяснила какви са задълженията ми. Също така ме предупреди, че мама веднага ще бъде уведомена, ако не се подчинявам на нарежданията ѝ.

Спомних си заръките на господин Хамилтън и притиснах метлата и четката до гърдите си, докато пристъпвах на пръсти към камината. Правех всичко възможно да съм невидима. Напразно се стараех толкова. Тези тримата от раждането си бяха свикнали да живеят с армия от невидими. Правеха се, че не ме забелязват, също както и аз тях.

Бяха две момичета и едно момче. По-малкото момиче бе на десет, а момчето — най-голямото от всички — на около седемнайсет. И тримата с типичните за членове на семейство Ашбъри черти — русокоси, с ясните сини очи с цвят на цейлонски сапфир на майката на лорда — лейди Ашбъри. Датчанка, която (по думите на Нанси) се омъжила по любов и била лишена от наследство от родителите си. (Ала знае се, че който се смее последен, най-добре се смее, бе добавила Нанси, защото, когато братът на съпруга ѝ починал, тя станала лейди Ашбъри.)

По-високото момиче стоеше насред стаята, размахваше купчина листа и обясняваше колко хубаво нещо е проказата. По-малката седеше на пода с кръстосани крака и наблюдаваше сестра си с ококорени сини очи. Едната ѝ ръка бе прегърнала врата на Рейвърли. Бях не само изненадана, но и леко ужасена от факта, че са го измъкнали от ъгъла и са го включили в групата. Коленичило на дървения перваз на прозореца, момчето се взираше през мъглата към двора на черквата.

— И в този момент, Емелин, се обръщаш към публиката и цялото ти лице е разядено от проказа — тържествуващо обяви изправеното момиче.

— Какво е проказа?

— Кожна болест — гласеше отговорът на сестра ѝ. — С рани, слуз и така нататък.

— Може би носът трябва да е като окапал, Хана — предложи момчето и намигна така, че Емелин да не забележи.

— Чудесна идея! — възкликна Хана.

— А, не! — простена момиченцето.

— Излагаш се, Емелин. Ще бъде само наужким. Ще направим нещо като маска. Наистина ще е отвратителна. Ще се опитам да открия подходяща книга в библиотеката. Дано да има и картинки.

— Не разбирам защо точно аз ще трябва да съм прокажената — измрънка Емелин.

— Питай Господ! — укорително рече Хана. — Той го е написал.

— Но защо ще трябва да играя Мириам? Не може ли да получа друга роля?

— Няма други действащи лица — обясни сестра ѝ. — Дейвид ще бъде Аарон, защото е най-висок, а аз ще играя Бог.

— Не може ли аз да съм Бог?

— И дума да не става. А и мислех, че искаш главната роля.

— Така е.

— Ами добре. Бог не трябва да е на сцената — обясняваше Хана.

— Ще казвам неговите реплики зад завесата.

— Може да съм Мойсей — предложи Емелин. — Нека Рейвърли да е Мириам.

— Не може да си Мойсей — отсеке Хана. — Имаме нужда от истинска Мириам. Тя е много по-важна от Мойсей. Той участва само с една реплика, затова избрахме Рейвърли. Ще произнеса и неговите думи иззад завесата. Може дори да махнем Мойсей от пиесата.

— Тогава да изиграем друга сценка — с плаха надежда предложи Емелин. — Онази с Мария и бебето Исус.

В отговор Хана само изсумтя презрително.

Очевидно репетираха някаква пиеса. Алфред, лакеят, ми беше споменал, че такава била традицията в семейството по това време на годината — един пее, друг рецитира, децата винаги представят някаква сценка от любимата книга на баба им.

— Избрахме този епизод, защото е важен — обясни Хана.

— Ти го избра — уточни Емелин.

— Вярно е. Става дума за един баща, който има двойствено отношение и двойствени правила: едни за синовете, а други — за дъщерите.

— На мен ми звучи съвсем разумно — обади се Дейвид с насмешка.

Хана се направи, че не го чува.

— Аарон и Мириам имат какво да кажат в тази посока — обсъждат брака на брат си...

— И какво казват? — не се сдържа Емелин.

— Не е важно, просто...

— Разменили ли са си грозни думи?

— Не, и не това е важно. Бог решава Мириам да бъде наказана с проказа, докато Аарон получава само укори. Това справедливо ли е според теб, Ем?

— Мойсей не се е ли оженил за една африканка? — попита Емелин.

За кой ли път, откакто ги наблюдавах, Хана тръсна нетърпеливо глава. От цялото й същество, с доста дълги крайници при това, се

излъчваше енергичност и нетърпение. Емелин за разлика от нея бе заела позата на жива кукла. Чертите им, почти еднакви, взети поотделно — правилен нос, чифт наситено сини очи, красива уста, — изглеждаха съвсем различно на лицето на всяко от момичетата. Докато Хана създаваше впечатлението, че пред теб стои кралица на феите — страстна, загадъчна, настойчива, красотата на Емелин бе някак недостъпна. Макар и още дете, устните ѝ стояха леко отворени също като на снимка, която бях видяла да изпада от джоба на пътуващ търговец.

— Кажи де, нали се ожени за африканка? — повтори Емелин.

— Права си, Ем — засмя се Дейвид. — Оженил се за етиопка. Хана се притеснява, че не споделяме достатъчно ентузиазизирано идеите ѝ за правата на жените.

— Хана! Какви ги говори той? Нали не си суфражетка?

— Естествено, че съм — отговори сестра ѝ. — Ти също.

— А татко знае ли? — сниши заговорнически глас момиченцето.
— Нали се сецаш колко много ще се ядоса.

— Ами! Кротък е като коте!

— По-скоро е лъв — с треперещи устни промълви Емелин. — Моля те, не го дразни, Хана.

— На твое място не бих се тревожил — обади се Дейвид. — Правата на жените са на мода в дамското общество напоследък.

Емелин не изглеждаше много убедена.

— Фани не ми каза такова нещо.

— Всеки, който се има за нещо повече, ще носи вечерен костюм по време на нейния дебют този сезон — отбеляза Дейвид.

По-малката сестра ококори очи.

Стоях неподвижно пред рафтовете с книги в пълно недоумение за значението на по-голяма част от думите. Чувала бях „суфражетка“, но според мен бе някакъв вид заболяване, каквото май се беше случило на госпожа Намърсмит от селото, когато тя си бе свалила корсета по време на Великденския парад, и съпругът ѝ трябваше да я заведе в болница в Лондон.

— Само се заяждаш — срязва го Хана. — Това, че татко беше достатъчно несправедлив, за да спре Емелин и мен от училище, не значи, че при всеки повод ще се опитваш да ни изкараш глупави.

— Няма нужда да се опитвам — подхвърли момчето и отметна глава заради падналата над очите му къдрица.

Видя ми се толкова красив с тези златисти като на сестрите му коси, че затаих дъх.

— Все едно — продължи той. — Не сте загубили много. Училището е доста прехвалено занимание.

— Така ли? — повдигна вежди Хана. — Обикновено ти е приятно да покажеш какво губя. Защо е тази внезапна промяна? — Широко отворените ѝ от любопитство наситено сини очи ми напомняха на синкава луна. Гласът ѝ трептеше от вълнение. — Да не би да си направил нещо отвратително и да са те изхвърлили?

— Не, естествено — побърза да отвърне Дейвид.

— Смятам обаче, че в живота има по-важни неща от ученето. Според приятеля ми Хънтър най-доброто образование е самият живот. Тази година го записаха в Итън. Баща му е някакъв учен. Очевидно е открил нещо важно, защото кралят го удостои с титлата маркиз. Според мен е малко откачен. Робърт — също, ако може да се вярва на останалите момчета. Според мен обаче е страхотен.

— Е, твоят луд приятел Робърт Хънтър има късмет и може да си позволи да се държи пренебрежително към образованието си, но как да стана уважаван драматург, ако татко настоява да остана неграмотна? — въздъхна Хана, очевидно разочарована. — Щеше ми се да се бях родила момче.

— Аз пък не искам да ходя на училище — включи се и Емелин в разговора. — А и никак не ми се иска да съм момче. Няма да има рокли, ще трябва нося скучни шапки и да говоря по цял ден за спорт и политика.

— На мен пък ми се говори за политика — обади се Хана. В увлечението си тя тръсна глава и внимателно подредените букли и билидъфи се разместиха. — И бих започнала с това да накарам Хърбърт Аскуит да даде право на жените да гласуват.

— Може да станеш първият министър-председател на Великобритания — драматург.

— Точно така — кимна Хана.

— Аз пък си мислех, че искаш да станеш археолог като Гертруд Бел — обади се Емелин.

— Политик и археолог. Мога да бъда и двете. Двайсети век сме вече. — Тя смръщи загрижено чело. — Да можеше само татко да ми разреши да получа прилично образование!

— Знаеш го какво обича да казва за образованието на момичетата — напомни ѝ Дейвид.

— Плъзгава плоскост за всички, които са склонни да се борят за правата на жените — със заучена интонация издекламира Емелин. — Освен това според него госпожица Принс ни учи на всичко необходимо.

— Какво друго да каже? Надява се да станем отегчителни съпруги на още по-отегчителни мъже, да говорим поносим френски, да свирим поносимо на пиано и да губим елегантно на бридж. Така няма да създаваме проблеми на никого.

— Никой не обичал жена, която мисли твърде много — допълни Емелин.

— Също като онази канадка — завъртя драматично очи Дейвид, — която с приказките си за политика го накара да се махне от златните мини и да си дойде у дома. Тази жена ни навлече големи неприятности.

— Не искам всеки да ме харесва — обади се отново Хана и вирна упорито брадичка. — Няма да имам добро мнение за себе си, ако всеки ме харесва.

— Ами значи можеш да се гордееш със себе си — успокои я Дейвид. — Бъди сигурна, че по-голямата част от приятелите ни не те харесват.

Тя смръщи лице, но чертите ѝ много скоро се разтегнаха от усмивката, която озари лицето ѝ въпреки желанието ѝ.

— Нямам намерение да повтора днес някой от противните ѝ уроци. Омръзна ми да рецитирам „Дамата от Шалот“, докато тя си бърше носа.

— Плаче за загубената си любов — въздъхна прочувствено Емелин.

Хана само завъртя очи.

— Истина е — настояваше Емелин. — Чух баба да го казва на лейди Клем. Преди да дойде у нас, госпожица Принс е била сгодена.

— Вероятно се е осъзнала в последния момент — подхвърли Хана.

— Той се оженил за сестра ѝ — уточни Емелин.

Тази информация накара Хана да замълчи, макар и за кратко.

— Трябвало е да го съди за нарушаване на обещание за брак.

— И лейди Клем каза същото и дори по-лошо, но според баба госпожица Принс не искала да му създава неприятности.

— Значи е глупачка — отсече Хана. — Без него ще ѝ е по-добре.

— Колко си романтична — саркастично подхвърли Дейвид. — Нещастната жена е безнадеждно влюбена в мъж, когото никога няма да има, а ти се свиди да рецитираш от време на време по някое тъжно стихотворение. Жестокост, твоето име е Хана.

— Не съм жестока, а практична. Чувствата те карат да се забравиш и да правиш глупости.

Дейвид се усмихна с хитрата усмивка на по-големия брат, който знае, че с времето нещата ще се променят.

— Така си е — настояваше Хана упорито, — госпожица Принс по-добре да престане с всичко това и да започне да пълни главата си, а и нашите глави, с интересни неща. Като например строежа на пирамидите, изчезналия град Атлантида, приключенията на викингите...

Емелин се прозя, а Дейвид вдигна ръце в знак, че се предава.

— Все едно — въздъхна Хана и взе отново листовете си. — Само губим време. Да започнем от момента, в който Мириам се разболява от проказа.

— Това го правихме вече сто пъти — възрази Емелин. — Не може ли да правим нещо друго?

— Какво например?

— Ами не знам — сви тя рамене. Местеше поглед от Хана към Дейвид. — Какво ще кажете за Играта?

По онова време си беше игра, а не Играта. Беше съвсем обикновена. Емелин вероятно имаше предвид играта с кестени, с камъчета или на топчета — това бяха единствените игри, които знаех. Трябваше да мине известно време, докато започна да възприемам играта им с главно „И“. Много по-късно научих, че тя е свързана с тайни, с измислени приключения и фантазии. Но в онази сива, мъглива сутрин, когато капките дъжд трополяха по стъклата на прозореца в детската стая, нямах представа за какво става дума.

Скрита зад креслото, събирах с четката разпръснатите окапали листа на цветята и се мъчех да си представя какво е усещането, ако имаш братя и сестри. Винаги съм мечтала за това. Веднъж дори го споделих с мама и я попитах дали не бих могла да имам сестра. Или

някой, с когото да си поклюкарствам, да заговорнича, да си шепна или да си помечтая. Помня, че майка ми се засмя, но с много горчивина и отговори, че за нищо на света няма да направи отново тази грешка.

Все се чудех какво ли е да принадлежиш на някаква група, да си член на племе например и да застанеш пред света с вече готови съюзници? Замислена прокарвах четката за прах по креслото пред мен и изведнъж осъзнах, че нещо под четката се движи. Одеятото, метнато отгоре, се вдигна и нечий старчески глас се обади:

— Хана? Какво става?

Оказа се, че там, сред възглавниците, седи прастара жена, която изобщо не бях видяла до този момент. Веднага се сетих, че това вероятно е „нани“ Браун — дойката. Чувала бях да говорят за нея с приглушен и пълен с уважение глас. Знаех, че е била бавачка на лорд Ашбъри и се смята за нещо като семейна институция, почти толкова, колкото и самата къща.

Вцепенена, стоях с вдигната четка, а три чифта яркосини очи не се отделяха от мен.

— Какво става, Хана? — повтори старицата.

— Нищо, нани Браун — съвзе се най-сетне Хана. — Репетираме тук. Ще говорим по-тихо.

— Внимавайте за Рейвърли, не го разигравайте твърде.

— Няма, нани — успокой я Хана. Гласът ѝ прозвуча неочаквано дружелюбно, като се има предвид колко яростен бе преди малко. — Ще се стараем да пазим тишина. — Тя излезе напред и загърна грижливо дребната фигурка на жената. — Хайде, нани, миличка, почини си.

— Ще си затворя очите само за малко — сънливо отговори старицата. Клепачите ѝ потрепнаха за миг и почти веднага след това дишането ѝ стана равномерно и дълбоко.

Притиснах четката до гърдите си в очакване някое от децата да продума. И тримата ме гледаха с все така широко ококорени очи. В следващия миг си представих как ме завличат при Нанси или, още по-лошо, при господин Хамилтън, за да обясня защо съм се опитала да обърша прахта от заспалата нани. Представих си, естествено, и сърдитото лице на майка ми, когато ме връщат обратно у дома без никакви препоръки...

Нищо такова не се случи — нито се намръщиха, нито се развикаха, нито някой ме укори. Като по даден знак избухнаха в див неудържим смях и след минута вече се търкаляха един върху друг.

Продължавах да стоя неподвижно и да ги наблюдавам още по-разтревожена от преди, тъй като нищо не разбирах. Усетих само как брадичката ми се разтреперва, сякаш всеки миг ще се разплача.

Най-сетне по-голямото момиче се овладя и докато изтриваше потеклите от смях сълзи, рече:

— Аз съм Хана. Виждала ли съм те преди?

Приклекнах в лек реверанс и едва чуто промълвих:

— Не, милейди. Аз съм Грейс.

— Тя не е лейди — изкикоти се Емелин. — Тя е госпожица.

Отново направих реверанс и като се стараех да не поглеждам към лицето на Хана, казах само:

— Казвам се Грейс, госпожице.

— Лицето ти ми е познато — продължаваше Хана. — Сигурна ли си, че не беше тук и по Великден?

— Да, госпожице. Току-що бях започнала работа.

— Не ми се виждаш достатъчно голяма, за да бъдеш прислужница — обади се Емелин.

— На четиринайсет съм, госпожице.

— Ха! — възкликна Хана. — И аз. Емелин е на десет, а Дейвид — той е направо стар. На шестнайсет е.

— Винаги ли бършеш прахта от спящите, Грейс? — обади се Дейвид.

При тези думи Емелин отново избухна в смях.

— О, не, сър. Само този път.

— Жалко! — въздъхна младежът. — Би било удобно. Така няма да има нужда да се къпе.

Лицето ми пламна от изненада. До този момент не бях срещала истински джентълмен. Поне не такъв, който е приблизително на моя възраст или в чието присъствие сърцето ми да забие, все едно ще изхвъркне, заради това, че спокойно говори за къпане. Вече съм възрастна жена и въпреки това, когато си мисля сега за Дейвид, в мен потрепват чувства, сходни с тогавашните. Значи не съм умряла още.

— Не му обръщай внимание — обади се Хана. — Той се мисли за бунтовник.

— Да, госпожице.

Тя ме изгледа въпросително и сякаш се канеше да каже още нещо. В този миг обаче всички чухме забързани стъпки по стълбите, сетне по коридора отвън. Тап, тап, тап...

Емелин изтича до вратата и надникна през ключалката.

— Госпожица Принс — развълнувано събщи тя и хвърли тревожен поглед към Хана. — Идва насам.

— Бързо! — решително и с приглушен глас нареди сестра й. — Тази жена ще ни умори от четене на Тенисън.

Последва тропот от стъпки и шум от дрехите на тичащите деца и докато се усетя, и тримата изчезнаха. Миг по-късно вратата се отвори със замах и в стаята нахлу вълна влажен въздух. Фигура на типична стара мома се появи в рамката.

Тя обиколи с поглед стаята и най-сетне го спря върху мен.

— Тц, тц — рече тя, — виждала ли си децата? Закъсняват за урок. От десет минути ги чакам в библиотеката.

Не съм лъжкиня и не знам какво ме накара да го направя, но в момента, в който видях госпожица Принс да се взира в мен над очилата си, нито за миг не се замислих.

— Не, госпожице Принс — отрекох аз. — Не и днес.

— Наистина ли?

— Да, госпожице.

Тя не откъсваше очи от мен.

— Стори ми се, че чух гласове.

— Чули сте мен. Пеех си.

— Така ли?

— Да, госпожице.

Възцарилото се след отговора ми мълчание сякаш се проточи цял век, нарушавано единствено от потупването на показалката в дланта на едната й ръка. Най-сетне тя пристъпи напред и обиколи стаята. Тап, тап, тап...

Когато приближи кукленската къща, забелязах как кранчето на панделката, която опасваше роклята на Емелин, се подава и преглътнах мъчително.

— Всъщност... Като се замисля, май ги зърнах тази сутрин през прозореца. Бяха в стария навес за лодки. Там, край езерото.

— Край езерото — повтори госпожица Принс. Приближи до френските прозорци и се загледа в мъглата навън. И без това бялото ѝ лице се освети от зимното сияние навън. — Там, където върби белеят и трепетлики тръпнат, а лек вятър...

Не познавах по онова време Тенисън и си помислих, че това е просто красиво описание на езерото.

— Да, госпожице.

Миг след това тя се извърна.

— Ще поръчам на градинаря да ги доведе. Как му беше името?

— Дъдли, госпожице.

— Отивам да му кажа. Не бива да се забравя, че точността е несравнима с нищо добродетел.

— Не бива, госпожице — направих поредния реверанс.

Обувките ѝ затрополиха отново по дъсчения под и скоро вратата се затвори зад нея.

Сякаш докоснати с магическа пръчка, децата се измъкнаха изпод прашните дрехи в къщата за кукли.

Хана ми се усмихваше, но не разбирах какво толкова съм направила. По-важното бе, че недоумявах защо излъгах. Бях смутена, засрамена и развълнувана.

Направих бързешком реверанс и с пламнало лице полетях по коридора, за да се скрия час по-скоро в стаята за прислугата, далеч от тези необикновени екзотични деца — възрастни и от чувствата, които предизвикаха в мен.

В ОЧАКВАНЕ НА ПРЕДСТАВЛЕНИЕТО

Чувах как Нанси вика името ми, докато тичах презглава към голямата стая на прислугата. В подножието на стълбите спрях за миг, докато свикна със сумрака, и едва тогава се спуснах към кухнята. Медна тенджера вреше на огромната печка и вътре се носеше соленият аромат на варена шунка. Пред умивалника с празен поглед, отправен навън през замъгления от пара прозорец, Кати усърдно стържеше тигани. Предположих, че госпожа Таунсенд е отишла да си полегне, преди господарката да позвъни за следобедния чай. Нанси седеше пред масата в трапезарията на прислугата, заобиколена от сребърни вази, свещници, плата и чаши.

— Ето те най-сетне — смръщи тя лице, при което очите ѝ се присвиха и от тях останаха само две тъмни цепки.

— Щях да тръгна те търся. — Тя посочи с пръст стола срещу нея. — Не стой така, момиче. Вземи една кърпа и ми помогни да излъскам тези съдове.

Настаних се на стола и избрах тумбеста каничка за мляко, която не беше виждала дневна светлина от миналото лято. Започнах да търкам петната по нея, но мислите ми се върнаха обратно в детската стая. Представих си как обитателите ѝ се смеят, закачат се и играят. Имах усещането, че съм отворила красива книга с лъскави страници и потъвам в магията на историята, но внезапно е трябвало да я оставя. Схващате, нали? Вече бях попаднала в магията на децата Хартфорд.

— По-полека — рече Нанси и издърпа парчето плат от ръката ми. — Това е най-доброто сребро на господаря. Гледай господин Хамилтън да не те види как го дереш. — Тя повдигна вазата пред себе си и демонстрира кръговите движения, с които трябва да се чисти повърхността. — Ето така. Виждаш ли? По-нежно. И само в една посока.

Кимнах и отново се залових с каничката. Главата ми беше пълна с въпроси, свързани със семейство Хартфорд, на които бях сигурна, че Нанси може да отговори. Въпреки всичко не ми се искаше да питам направо. Знаех, че е в нейна власт, а и някак ѝ идваше отвятре да ме

държи настрана от детската стая, разбере ли, че освен удоволствието от добре свършената работа изпитвам и други приятни чувства, когато ме изпраща там.

Също като влюбен, който успява да насити обикновени неща с особено значение, жадувах за всяка информация, свързана с тях. Мислех си също, че в книгите ми, скътани на тавана, се говори за умението на Шерлок Холмс да накара хората да кажат последното, което искат, чрез умело задаване на въпроси. Поех си дълбоко въздух.

— Нанси...

— Кажи.

— Какво представлява синът на лорд Ашбъри?

— Майор Ашбъри ли? — светнаха тъмните ѝ очи. — О, той е изключителен...

— Не — спрях я аз, — чувала съм вече за майор Ашбъри. — И наистина, ден не минаваше в „Ривъртън“, без да чуеш нещо за най-големия син на лорд Ашбъри, последния от дълга поредица наследници на титлата, учили в „Итън“ и „Сандхърст“. Портретът му е закачен до този на баща му (редом до още цял низ от бащи преди тях) над централното стълбище с лице към преддверието. Нарисуван е с вирната глава, окичен с лъскави медали, а сините му очи са с цвят на лед — всички го смятат за гордостта на „Ривъртън“. Герой от войната с бурите, следващият лорд Ашбъри.

Питах за Фредерик — човека, когото децата в детската стая наричаха татко или „па“ и към когото личеше, че изпитват не само обич, но и уважение. Вторият син на лорд Ашбъри, чието име обикновено караше гостите на лейди Вайълет да кимат с умиление, а лордът промърморваше нещо в чашката си с херес.

Нанси понечи да каже нещо, но очевидно се отказа и затвори уста. Заприлича на риба, понесена от бурята към брега.

— Който не задава въпроси, не го лъжат — рече тя най-сетне, докато оглеждаше на светлината вазата, която лъскаше допреди малко.

Приключих с каничката и взех един поднос. С Нанси винаги ставаше така. Беше посвоему непредвидима: в някои случаи съвсем неочаквано ти доверяваше нещо, а в други ставаше абсурдно потайна.

Не бяха минали и пет минути, когато без всякакъв повод подхвана:

— Предполагам, някой от лакеите се е разприказвал. Обзалагам се, че е бил Алфред. Какви клюкари са само тези мъже! — Тя се залови да лъска следващия съд и вдигна подозрително поглед към мен. — Майка ти не ти ли е говорила за семейството?

Поклатих отрицателно глава, а Нанси вдигна недоверчиво едната си вежда, сякаш не можеше да повярва, че хората може да си говорят за нещо друго, освен за семейството в „Ривъртън“.

Истината е, че мама категорично отказваше да обсъжда каквото и да било, свързано с голямата къща на хълма. Докато бях по-малка, се опитвах да я питам каква е тази къща. В селото се говореше какво ли не и много ми се искаше и аз да мога да разкажа нещо чуто за този дом. Тя поклащаше само глава и все повтаряше, че любопитството е вредно.

— Господин Фредерик — промълви най-сетне Нанси... — Откъде ли да започна? — Тя се съсредоточи над работата си с тежка въздишка. — Не е лош човек. Различен е от брат си, но не е лош. Истината е, че всички ние от долния етаж го харесваме. Ако се вярва на думите на госпожа Таунсенд, винаги е бил малко нещо калпазанин, готов да разказва измислици, и често със странни хрумвания. Ала с нас, прислугата, винаги е много внимателен.

— Вярно ли е, че бил златотърсач? — Струваше ми се напълно подходящо децата на семейство Хартфорд да имат интересен баща. Моят например бе голямо разочарование. Безлична фигура, изчезнала, преди да се родя, която се материализираше единствено от време на време в разгорещените шушукания на майка ми и нейната сестра.

— Да, за известно време — отвърна Нанси. — Пробвал се е в толкова много поприща, че им загубих сметката. Така и не се е задържал на нито едно, този наш господин Фредерик. Първо бяха плановете за чаена плантация в Цейлон, после за търсене на злато в Канада. Сетне пък реши, че ще направи състояние от издаването на вестници. Сега пък се занимава с автомобили. Бог го обича.

— Да не би да продава автомобили?

— Не, произвежда ги, или поне тези, които работят за него, ги произвеждат. Купи някаква фабрика по пътя за Ипсуич.

— И там ли живее със семейството си? — Все ми се искаше да насоча разговора към децата.

Този път Нанси не се хвана на въдицата. Мислите ѝ течаха в избраната от нея посока.

— С малко късмет може и да успее в това. Един господ знае само. Негово благородие ще има голям късмет, ако синът му върне сумите, които той му даде, за да инвестира.

Запремигнах учестено. Преди да успея да попитам какво точно има предвид, тя продължи:

— Скоро ще го видиш. Пристига другия вторник заедно с майора и лейди Джемайма. — Лицето ѝ се озари от рядко появяващата се на нейното лице усмивка — беше по-скоро усмивка на одобрение, отколкото на радост. — Не помня този празник, без семейството да се е събрало. На никого от тях не му и минава през ума, че може да отсъства от официалната вечеря в средата на лятото. Това е традиция.

— Включително и за представлението — дръзко подхвърлих аз, но не посмях да я погледна в очите.

— Значи някой вече се е раздрънкал — повдигна за пореден път вежда Нанси.

Престорих се, че не забелязвам нотката на раздразнение. Тя никак не обичаше да бъде изпреварена в разпространението на клюки.

— Според Алфред и слугите били поканени да гледат.

— Лакеи! — високомерно процеди Нанси. — Ако искаш да чуеш истината, момичето ми, никога не чакай това да стане от устата на лакей. Поканени, как ли пък не! На слугите е разрешено да гледат представлението, което е истински жест от страна на господаря. Той знае колко много всички ние от долния етаж държим на семейството и колко се радваме, като виждаме как растат децата. — Тя тутакси обърна поглед към вазата в скута ѝ, докато, затаила дъх, очаквах да продължи. След минута-две, които ми се сториха цяла вечност, обясни: — Тази година ще е четвъртата, в която ще има представление. Като стана на десет, госпожица Хана реши, че иска да бъде театрален режисьор. Какъв характер само има това момиче! Двамата с баща ѝ си приличат като две капки вода.

— Как така? — не се сдържах аз.

— И двамата са страстни любители на пътешествия. Изобретателни са и са пълни с идеи, пък са и еднакво упорити. — Нанси подчертаваше всяка една от думите на описанието, внушавайки ясното послание, че докато това са черти, напълно приемливи за онези

от горните етажи, за хората от долните, каквато бях и аз, не само не са препоръчителни, но и проявата им няма да се толерира.

Откакто се помнех, слушах подобни наставления от майка си и знаех, че най-благоразумно е да кимам.

— Повечето време се разбират прекрасно, но сдърпат ли се, няма човек, който да не е разбрал. Никой не може да излезе на глава с господин Фредерик, така както го може Хана. Истинска фурия е това дете, пълна е с енергия. Спомням си как веднъж му се беше разсърдила здраво за нещо и си бе наумила да го изплаши така, че да се запомни.

— И какво направи?

— Чакай да се сетя какво точно стана... Младият господар Дейвид беше навън за урок по езда. Оттам започна всичко. Госпожица Хана очевидно се подразнила, че вече не е център на вниманието, ето защо облякла Емелин и успяла да се измъкне от нани Браун. Стигнали до най-отдалечения край на имението, където селяните прибирали реколтата от ябълки. Накарала сестра си да се скрие в хамбара. Предполагам, не ѝ е било трудно, защото тя умее да убеждава, а и малката госпожица била щастлива да седи сред толкова много ябълки. След това госпожица Хана се прибрала в къщата задъхана и запъхтяна и докато тичала, викала баща си. В този момент слагах масата за обяд и чух как разказваше на господин Фредерик, че някакви непознати тъмнокожи мъже ги срещнали в овощната градина. Чула ги да се възхищават от красотата на Емелин и ѝ обещали да я заведат на пътешествие през океана. Хана не била сигурна, но според нея били търговци на бели робини.

Бях занемяла от дързостта на Хана.

— И какво стана?

Нанси много обичаше да поддържа напрежението.

— Господин Фредерик открай време се е страхувал от търговците на роби и видях как лицето му първо пребледня, после се зачерви и докато се усетим, грабна Хана и се затича с нея към овощната градина. Бърти Тиминс, който береше ябълки по това време, после разказваше, че господин Фредерик пристигнал в ужасно състояние. Крещял да започне събиране на група преследвачи, защото госпожица Емелин е отвлечена от двама тъмнокожи. Хората се спуснали във всички посоки, но никой не бил видял нито мъжете, нито златокосото момиченце.

— И как я откриха?

— Не я откриха те. Тя ги намери. Омръзнало ѝ да стои и да се крие повече от час в хамбара, а и коремът я заболял от изядените ябълки, ето защо излязла навън да разбере какво става и защо е целият този шум. Защо Хана не идва да я повика...

— Разсърди ли се господин Фредерик?

— О, да — съвсем делово съобщи Нанси. — Но бързо му мина. Никога не издържа дълго да ѝ е сърдит. Двамата имат много силна връзка. Трябваше да направи далеч повече, за да го настрои срещу себе си. — Нанси вдигна лъснатата ваза срещу светлината и едва тогава я сложи при вече изчистените предмети. Остави кърпата, вирна глава и разтри тънкия си врат. — Доколкото съм чувала, той винаги си е имал свои начини да се справя.

— Защо? — попитах аз. — Какво е правил?

Нанси хвърли поглед към кухнята, за да се увери, че Кати е на достатъчно разстояние от нас, за да чуе. В помещенията за прислуга на „Ривъртън“ съществува определен ред, който с течение на времето се усъвършенстваше. Аз бях на възможно най-ниското стъпало и обект на непрестанни наставления за това къде е истинското ми място, но Кати бе наета за най-нискоквалифицираната работа и следователно се смяташе за недостойна, за каквото и да е внимание. Ще ми се да можех да заявя, че тази неоснователна несправедливост поне ме дразнеше или ми правеше впечатление по онова време. Ако сега заявя, че е било така, ще накича своята, твърде млада тогава, персона със съчувствие, което не притежавах. Напротив, наслаждавах се на дребната си привилегия да съм в по-горна категория на прислугата — бог ми е свидетел, твърде много бяха онези в йерархията над мен.

— В младите си години господин Фредерик създавал доста неприятности на родителите си. Бил такова шило, че баща му, лорд Ашбъри, го записал в „Радли“, за да не петни името на брат си в „Итън“. Не го изпратил и в „Сандхърст“, когато навършил необходимата възраст за постъпване в армията.

Постарах се да смеля информацията, преди Нанси да продължи.

— И напълно разбираемо, естествено, след като майор Джонатан имал толкова обещаваща кариера. Малко е нужно, за да се съсипе едно добро име. Така че не си е струвало да рискува. — Тя спря с разтриването и протегна ръка към следващата голяма чиния. — Все

едно, всичко е добре, когато свършва добре. Той има своите коли и трите си чудесни деца. Сама ще се увериш, когато дойде време за пиесата.

— Майор Джонатан и децата му ще участват ли заедно с децата на господин Фредерик?

Лицето на Нанси помръкна и тя снижи глас:

— Какви ги говориш, момиче?

Въздухът около нас потрепери от напрежение. Бях казала нещо неподходящо. Погледът на Нанси направо ме изпепели и побързах да отклоня очи. Подносът в ръцете ми вече грееше така, че можех да видя отражението си в него. Лицето ми пламтеше от смущение.

— Майорът няма деца — процеди Нанси. — Вече. — Тя дръпна кърпата от ръцете ми и при това рязко движение дългите ѝ пръсти докоснаха върховете на моите.

— Виж как ме залиса с твоите приказки и работата ми изостана!

Нанси очакваше да знам какво се е случило с децата на майора и нямаше как да я убедя, че това не е вярно.

Често се случваха такива неща в „Ривъртън“. Заради това, че мама бе работила в къщата преди толкова много години, дори преди да се родя, останалите слуги смятаха, че няма как да не съм наясно със семейната история. В мое лице, предполагам, те виждаха нейно продължение и по пътя на необяснима осмоза аз трябваше да познавам и информацията, която тя имаше от онова време. Не само за „Ривъртън“, но и за цялото семейство Хартфорд. Нанси например виждаше и в най-малката проява на незнание от моя страна лична обида. Трябваше да знам, че господарката настоява за топлата си бутилка, независимо от сезона, че предпочита да се храни в сумрак през лятото, че пие сутрешния си чай в сервиза от порцелан „Лимож“... Тъпа ли съм, или какво? Може би съм нахална, което е далеч по-осъдително?

Следващите няколко седмици избягах Нанси, доколкото това беше възможно, при условие че живеехме и работехме заедно. Вечер, докато тя се приготвяше за сън, лежах с лице към стената и се правех, че спя. Какво облекчение бе, когато духваше свещта и образът на умирация елен изчезваше в мрака. Денем, когато се разминавахме, тя вирваше презрително брадичка, а аз насочвах цялото си внимание към пода пред мен.

Слава богу, всички бяхме достатъчно заети с подготовката по пристигането на гостите на лорд Ашбъри. Стаите за гости в източното крило трябваше да се прегледат и проветрят, да се свалят покривките от мебелите и да се излъскат дървените части. Да се извади от сандъците на тавана, да се провери за дупки и да се изпере най-хубавото ленено спално бельо. Беше настъпил сезонът на дъждовете и не можехме да използваме въжетата зад къщата, ето защо Нанси нареди да простирам чаршафите на сушилките в специално помещение на тавана.

Така успях да науча за Играта много повече. Тъй като не спираше да вали, а госпожица Принс бе твърдо решена да им предаде всичко най-добро от стиховете на Тенисън, децата на семейство Хартфорд започнаха да търсят скривалище все по-навътре в дебрите на къщата. Сушилнята, през която минаваше и коминът, се оказа най-отдалеченото от класната им стая убежище, мястото, където престояваха с часове.

Никога не ги видях да я играят. Правило номер едно: Играта е тайна. Но ги слушах и един или два пъти, когато не можех да удържа любопитството си, надникнах в кутията. И ето какво научих.

Играта беше стара. Играеха я от години. Не, думата не е „играя“. Те „живееха“ играта от години. Тя беше нещо, което излизаше извън съдържанието на тази дума — сложна измислица, един алтернативен свят, в който бягаха.

Нямаше костюми, мечове, пера по шапките. Нищо, което би я определило като игра. Точно в това бе идеята. Тя беше тайна. Единственият предмет бе кутията. Черна лакирана кутия, донесена от някой от прадедите им от Китай — придобивка от изследователска или пиратска експедиция. Имаше размерите на квадратна кутия за шапки — нито твърде голяма, нито твърде малка. Върху капака се виждаше изработен от полускъпоценни камъни пейзаж — река с мост над нея. На единия бряг се издигаше малък храм и плачеща върба, надвесила клони над водата. Върху моста стояха три фигури, а над тях бе разперила криле самотна птица.

Децата пазеха ревностно кутията и поставяха вътре всичко, свързано с Играта. Макар тя да включваше много тичане, криене и боричкане, истинското удоволствие бе в съвсем друго. Правило номер едно: всички пътешествия, приключения, разследвания и наблюдения

трябва да бъдат записани. Често ги виждах да се втурват с пламнали от възбуждане лица, за да запишат подробностите от току-що преживяно приключение: карти и диаграми, шифър или рисунка, игра или книга.

Книгите им бяха миниатюрни, със скрепени с конец страници, изписани със съвсем ситни букви, които могат да се прочетат само ако ги приближиш до очите си. Имаха си и заглавия: „Бягство от Кашчей Безсмъртни“, „Среща с Балам и неговата мечка“, „Пътешествие до земите на белите робовладелци“. Някои бяха написани с шифър и не ги разбирах, макар че, ако имах време да се поровя, сигурно щях да намеря кода някъде в кутията.

Играта не беше сложна. Измислена бе от Хана и Дейвид и като по-големи в групата те бяха и основните инициатори и автори на приключенията. Те решаваха кое място е готово за проучване. Бяха съставили и списък с деветима консултанти — твърде разнообразна група от учени викторианци и египетски владетели, а когато обстоятелствата наложеха да бъде включен нов съветник, някой от предишните трябваше да умре или да бъде свален от власт. (Смъртта винаги беше отбелязвана по подобаващо сериозен начин в една от мъничките книги в кутията.)

Освен консултантите всеки от участниците си имаше и роля. Хана беше Нефертити, а Дейвид — Чарлз Дарвин. Емелин, едва четиригодишна при започването на Играта, си бе избрала да е кралица Виктория. По единодушното мнение на Хана и Дейвид — твърде глупав избор, но и обясним, като се има предвид невръстната възраст на сестра им. Във всеки случай особено неподходящ партньор за приключенска история. Въпреки това бе включвана от време на време най-вече като обект на отвличания и за спасяването ѝ се налагаше да се провеждат дръзки операции. Докато двамата по-големи записваха подвизите си, на Емелин се разрешаваше да украсява картите и да запълва фоновете им — светло и тъмносиньо за океана, кафяво, зелено и жълто за сухоземните територии.

От време на време се налагаше Дейвид да отсъства. Ако дъждът спреше за малко, той се измъкваше, за да поиграе на топчета със съседските момчета или да се упражнява на пианото. Хана използваше случая да уреди отношенията си с Емелин. Двете се скриваха сред сушачното се пране на тавана, запасени с добро количество захар на бучки от килера на госпожа Таунсенд, и измисляха какви ли не имена

на тайните си езици, за да квалифицират предателя беглец. Колкото и да им се искаше, никога не започваха без него. Беше направо немислимо.

Правило номер три: участниците са само трима. Нито повече, нито по-малко. Три — число така важно не само в изкуството, но и в науката — основни цветове, минимумът брой точки, необходими за определяне на фигура в пространството, броят тонове в музикалния акорд. Три са и върховете на триъгълника — първата геометрична фигура. Неоспорим факт е, че две успоредни линии не могат да заградят пространство. Както и да местиш върховете на триъгълника, колкото и двата от тях да се отдалечават от третия, сборът на ъглите им остава неизменно един и същ. Той остава завършена, реална фигура.

Разбрах правилата на Играта, защото ги прочетох. Бяха изписани с равен детски почерк на пожълтяло вече парче хартия, пхнато най-отдолу в кутията. Запечатана се завинаги в паметта ми. Под всяко от тях тримата бяха сложили подписа си — *в пълно единодушие, днес, трети април 1908. Дейвид Хартфорд, Хана Хартфорд* и накрая, с поголеми букви, се мъдреше само *Е. Х.* Правилата са сериозна работа за всички деца и Играта изискваше сериозно чувство за отговорност, което възрастните едва ли биха разбрали. Освен, разбира се, ако не са прислужници, защото те са много наясно с тази част от живота.

Иначе бе просто една детска игра, и то не единствената, с която се забавлявах. В крайна сметка те пораснаха и я забравиха, просто я изоставиха. Или поне така си мислех. Когато се запознах с тях, тя беше във финалния си етап. Историята щеше да се намеси и те щяха да се изправят пред реални приключения; истинските бягства ги чакаха и им се кискаха зад ъгъла.

Беше просто детска игра и въпреки всичко... А онова, което се случи по-късно, със сигурност щеше да ги отмине, ако не беше тази Игра.

В деня на пристигането на гостите получих специално разрешение: в случай че приключа със задълженията си, да наблюдавам тържеството от горния етаж. Вече се смрачаваше, когато се настаних между перилата и притиснах лице между пръчките,

тръпнеща от нетърпение да чуя хрущенето на автомобилните гуми върху чакъла пред входа.

Първа се появи лейди Клементайн де Уелтън, приятелка на семейството, отличаваща се с величественост и намусеност, сравними единствено с тези на покойната кралица. Придружаваше я нейната подопечна госпожица, Франсис Докинс (известна просто като Фани) — мършава девойка, чиито родители бяха загинали с „Титаник“, на която, вече на седемнайсет, усилено се търсеше съпруг. Ако се вярваше на Нанси, най-голямото желание на лейди Вайълет било да я сватоса с овдовелия господин Фредерик, но той очевидно никак не бил въодушевен от подобна възможност.

Господин Хамилтън ги посрещна и ги поведе към дневната, където ги очакваха лорд и лейди Ашбърн. Там съобщи имената им с подобаващ апломб. Наблюдавах ги в гръб как изчезнаха в стаята — първа вървеше лейди Клементайн, Фани я следваше по петите — видях дори как господин Хамилтън вдигна подноса с коктейлите, на който тумбестите чаши за бренди се побутваха с тънките чаши за шампанско.

Много скоро господин Хамилтън се върна в преддверието и подръпна маншетите си — движението се бе превърнало в тик. В този момент пристигнаха майорът и съпругата му — дребна пълничка жена с кестенява коса, чието миловидно лице носеше следите на дълбока скръб. Наблюденията ми естествено бяха направени в гръб, но бях сигурна, че е била обект на някаква несправедливост. Нанси може и да не беше готова да разкрие тайната за децата на майора, но младежкото ми въображение, захранено от готическите романи, бе добре развитено. Освен това нюансите в привличането между мъжа и жената ми бяха непознати и бях убедена, че единствено трагедия може да е причина такъв висок и хубав мъж като майора да е женен за една твърде обикновена жена. Предполагах, че вероятно някога е била мила, но внезапно двамата са били сполетени от злощастие, отнело младостта и хубостта ѝ.

Майорът, който на живо бе още по-строг от изображението на портрета, попита от чиста любезност господин Хамилтън за здравето му, хвърли собственически поглед на преддверието и поведе Джемайма към дневната. Преди да изчезнат зад вратата, забелязах как ръката му е отпусната грижовно на гърба на съпругата му, жест, който в известна

степен смекчи суровото впечатление, което този мъж създаваше и който се запечата завинаги в съзнанието ми.

Краката ми вече се бяха схванали от неудобната поза, когато чух отвън да спира автомобилът на господин Фредерик. Мистър Хамилтън хвърли недоволен поглед към часовника и едва тогава отвори входната врата.

Господин Фредерик се оказа по-нисък от очакванията ми — поне не бе толкова висок, колкото брат си, а единственото, което успях да забележа, бяха рамките на очила. Защото дори когато свали шапката си, той не вдигна глава. Прокара само пръсти през косата си, за да я приглади.

Едва когато вратата на дневната бе отворена пред него и господин Хамилтън обяви появяването му, погледът на по-малкия син обиколи помещението — мястото, където бе преминала младостта му — и тогава спря и на парапета, зад който бях аз. Миг преди шумната стая да го погълне, лицето му пребледня, все едно бе видял призрак.

Седмицата мина много бързо. С толкова много нови хора в къщата имах десетки задължения по подреждането на стаи, занасях и отнасях подноси с чай, слагах масата. Всичко това ми доставяше удоволствие, защото не се плашех от работа — мама се бе погрижила да е така. Освен това очаквах с нетърпение семейното представление в края на седмицата. Цялата прислуга бе насочила вниманието си към официалната вечеря, но мен ме интересуваше единствено представлението. Откакто пристигнаха възрастните, почти не виждах децата. Мъглата навън се разнесе така бързо, както и дойде и бе заместена от топло време с чисто, безоблачно небе, ето защо никой не се застояваше в къщата. Всеки ден, когато се отправях към детската стая, за да изпълня задълженията си, със затаен дъх очаквах да чуя гласове, но очевидно те нямаха намерение да се затварят в нея, след като можеха да бъдат вън. Пренесли бяха и шума, и пакостите, и Играта си в градината.

Заедно с тях отлетя и очарованието на тази стая. Спокойствието се превърна в пустота и мъничкият пламък на радост, който пазех в сърцето си, бе изгаснал. Гледах да приключа с ангажиментите си вътре, подреждах на бърза ръка книгите, без да надничам вече в тях, не

се заглеждах дори в окото на кончето. Мислех единствено за това какво ли правят те в момента. Щом свърших, бързах да напусна стаята. Случваше се, докато вдигам чашите и чиниите от масата за закуска от стаята за гости на втория етаж или докато сменях водата в гарафите, да доловя далечен смях, който ме караше да надникна през прозореца. Виждах ги как тичат към езерото и изчезват, дуелирайки се с дълги пръчки.

В приземния етаж мистър Хамилтън държеше прислугата в трескава активност. Истинската проверка на качествата на персонала е, твърдеше той, как ще се справи с пълна къща с гости. Никое желание от тяхна страна не се смяташе за прекалено. Трябваше да работим като добре смазана машина, готова да посрещне всяко предизвикателство, все едно дали надвишава очакванията на господаря. Щеше да бъде седмица на малки победи, чиято кулминационна точка се очакваше да е официалната вечеря.

Амбицията на господин Хамилтън бе наистина заразна. Дори Нанси се повлия от приповдигнатото настроение и обяви примирие по някои важни за нея въпроси — макар и с половин уста, ми позволи да ѝ помогна да почиствам дневната. По принцип не бе моя работа да се грижа за стаите на господарите, напомни ми тя, но когато те са на посещение, получавах тази привилегия. Под строг контрол, разбира се, за да не направя грешка в тази толкова специална задача. Ето как и към без това достатъчно натоварената ми програма се добавиха нови задължения — придружавах Нанси в дневната по време на чая и чувах разговори, които твърде малко ме интересуваха: празненства в края на седмицата, европейската политика и някакъв нещастен австриец, когото застреляли на неизвестно за мен място.

Денят на представлението (неделя, 2 август 1914 година — добре помня датата не толкова заради представлението, а заради това, което се случи впоследствие) съвпадна със свободния ми следобед и първото ми посещение при мама, откакто бях започнала работа в „Ривъртън“. Щом приключих сутрешните си задължения, смених униформата си с моите дрехи, които ми се сториха необикновено твърди и неудобни. Разчесах светлите си коси, леко нагънати от дългото време, което бяха прекарвали сплетени, след което ги завих на кок на тила. Дали изглеждах по-различно? Какво ли щеше да каже мама? Бях живяла

само пет седмици далеч от дома ни, но вече се чувствах невероятно променена.

В подножието на стълбите, които водеха към кухнята, ме пресрещна госпожа Таунсенд и бързо пъкна малък вързоп в ръцете ми.

— Вземи, вземи. Нещо съвсем малко за майка ти — тихичко прошепна тя. — Парче сладкиш с лимонова глазура и няколко парчета пандишпан.

Стъписах се от неочаквания жест. Госпожа Таунсенд се гордееше с това, че води умело разходите на домакинството и знае как се правят икономии точно толкова, колкото и с високото си суфле.

Хвърлих неспокоен поглед към горната площадка и също като нея зашепнах:

— Сигурна ли сте, че господарката няма да се разсърди?

— Не мисли за нея. За тях двете с лейди Клементайн има предостатъчно. — Жената отупа с длани престилката си и изпъна рамене, от което и без това мощният ѝ гръден кош стана още повнушителен. — Кажу само на майка ти, че добре се грижим тук за теб — поклати тя глава. — Добро момиче е твоята майка. Изкараха я виновна за нещо, което се е случвало хиляди пъти преди нея.

Тя се завъртя на пети и пое към кухнята също толкова внезапно, колкото и се беше появила. Остави ме сама в коридора в пълно недоумение какво можеха да означават последните ѝ думи.

По целия път към селото се мъчех да ги проумея. Не за пръв път госпожа Таунсенд ме изумяваше със знаците на привързаност към моята майка. Собствената ми изненада ме караше да се чувствам неудобно пред мама, защото усещах, че спомените на възрастната жена са свързани с някакви весели мигове, които по никакъв начин не си представях за майка ми — с нейното мълчание и вечно лошо настроение.

Тя ме чакаше на прага. Щом ме забеляза, се изправи.

— Вече си мислех, че си ме забравила.

— Извинявай, мамо, но трябваше да довърша работата си.

— Надявам се, имала си време да отидеш на черква.

— Да, мамо. Целият персонал ходи в неделя в параклиса в „Ривъртън“.

— Знам, момичето ми. Присъствах на тези служби много преди ти да се появиш на бял свят. Какво носиш? — кимна тя към вързопчето

в ръцете ми.

— Госпожа Таунсенд ти го изпраща — подадох аз пакета. — Пита за теб.

Докато разгръщаше опаковката, майка ми нацупи устни.

— Не се съмнявам. И все пак, много мило от нейна страна — въздъхна тя и загърна съдържанието. Сетне отстъпи настрани, за да мога да вляза. — Хайде, ела да ми направиш чай и да ми разкажеш.

Не мога да си спомня за какво точно говорихме в мрачната и безрадостна кухня на нашата къща. Мислите ми бяха в балната зала горе на хълма, където двете с Нанси бяхме редили столовете и закачахме завеси около импровизираната сцена.

Докато помагах с каквото мога на майка ми, час по час поглеждах часовника и с боязън следях как малката стрелка приближава цифрата пет — часът, в който се предполагаше, че ще започне представлението.

Вече бях закъсняла, когато си взехме сбогом. Слънцето приближаваше хоризонта, когато стигнах портата на „Ривъртън“. С бързи стъпки изминах виещия се тесен път през парка. От двете ми страни се издигаха великолепни дървета — наследство от прадедите на лорд Ашбъри. Най-ниските им клони се преплитаха и образуваха висок сенчест свод, чиито листа шушнеха едва чуто.

Когато най-сетне напуснах този тунел и излязох на дневна светлина, слънцето вече се спускаше зад покрива, а последните му лъчи багреха плочите му в бледолилаво и оранжево сияние. Прекосих оставащото разстояние, минах покрай фонтана със статуите на Ерос и Психея, през градината на лейди Вайълет с розови рози, за да стигна задния вход. Широката обща стая на прислугата беше празна и нарушавайки златното правило на господин Хамилтън — да не тичаме с подковани обувки през преддверието на дома, — се затичах по застлания с каменни плочи коридор. Прелетях през кухнята, покрай специалната дървена маса, отрупана от сладкишите на госпожа Таунсенд, и поех нагоре по стълбите.

Къщата тънеше в необичайна за този час тишина. Всички бяха отишли да гледат представлението. Най-сетне се добрах до позлатената врата на балната зала, но спрях за миг, за да пригладя косите си, подръпнах полата и се вмъкнах тихичко в притъмненото помещение. Наредих се край стената до останалите слуги.

ВСИЧКИ ДОБРИ НЕЩА

Нямах представа, че в залата ще е толкова тъмно. Като изключим част от едно улично представление на Пънч и Джуди, което ми позволиха да погледам, когато двете с мама отидохме на гости на сестра й Дий в Брайтън, не бях присъствала на такова нещо. Пред прозорците бяха окачени черни завеси и единствената светлина в залата идваше от четири фенера, свалени очевидно от тавана. Жълтеникавите им лъчи огряваха предната част на сцената и актьорите отдолу нагоре и ги правеха някак призрачни.

В момента Фани с енергично потрепване на гласа и миглите си завършваше финалните ноти на „Сватбен танц“. Публиката я изпрати с любезни ръкопляскания. Тя се усмихна кокетно и се поклони, но така и не успя да се наслади на овациите, тъй като бе принудена да напусне сцената сред суетнята и шума, свързани с подготовката на следващите изпълнители.

Докато тя слизаше от дясната страна на импровизираната сцена, от лявата страна, облечени в нещо като тоги, се появиха Емелин и Дейвид. Стискаха в ръце три дълги дървени пръчки и чаршаф, които бързо се превърнаха в нещо като леко килната палатка. Пролазиха вътре и стояха там на колене, докато шумът в залата не стихна.

— Дами и господа — долетя глас от задната част на сцената, — ще видите епизод от книгата на Стария завет „Числа“.

Одобрителен шум от страна на публиката.

— В древни времена семейство се готви да пренощува в планината. Брат и сестра разговарят за скорошната сватба на своя брат.

Нови, доста немощни аплодисменти.

— Но, братко — с важен глас подхвана Емелин, — какво е направил Мойсей?

— Взел си е жена — доста иронично отговори Дейвид.

— Но тя не е от нашите — рече Емелин и обърна лице към публиката.

— Така е, сестро. Етиопка е.

Емелин заклати глава, а на лицето ѝ се изписа прекомерна загриженост.

— Оженил се е извън племето. Какво ще стане с него сега?

Изведнъж от дъното на сцената се разнесе ясен глас, който кънтеше така, сякаш говорителят бе поставил пред устата си картонена тръба.

— Аарон! Мириам!

Емелин демонстрира най-доброто, на което бе способна, за да покаже колко е изплашена, и в същото време цялото ѝ внимание бе насочено към това, което щеше да последва.

— Говори Бог. Вашият баща. Излезте навън в лагера на събратята си.

Емелин и Дейвид се подчиниха, пролазиха навън от палатката и се изправиха в предната част на сцената. Потрепващото осветление хвърляше безброй сенки върху чаршафа зад тях.

Очите ми бяха привикнали към мрака и най-сетне успях да позная лицата и фигурите на част от присъстващите. На първия ред в официални рокли бяха дамите — различих увисналата челюст на лейди Клементайн и шапката с пера на лейди Вайълет. Няколко реда по назад бе майорът с жена си. Близко до мен с кръстосани крака и вирнато нагоре лице седеше господин Фредерик. Загледах се в профила му. Видя ми се някак различен. На проблясващата светлина на фенерите с тези високи скули и вперени напред очи ми заприлича на труп. Имаше нещо необичайно в очите му. Ами да! Не носеше очила. Не бях го виждала без тях.

В този момент Господ започна да дава своите нареждания и отново насочих вниманието си към сцената.

— Защо вие, Мириам и Аарон, дръзвате да говорите против моя слуга Мойсей?

— Прости ни, татко — обади се Емелин, — ние просто...

— Достатъчно! Събудихте гнева ми!

Последваха няколко шумни удара, наподобяващи гръмотевици (вероятно биеха барабан), и всички подскочиха. Струя дим се показва иззад завесата в дъното и пропълзя към авансцената.

Лейди Вайълет изписка, но Дейвид прошепна високо от мястото си:

— Няма страшно, бабо. Това е част от сценария.

Последва весел смях сред публиката.

— Вие ме разгневихте! — яростно кълтеше гласът на Хана в притихналата зала. — Дъще — продължи тя и Емелин извърна лице от публиката по посока на разнасящия се във въздуха облак, — да те покоси проказа!

— Не! — отчаяно извика Емелин и покри лицето си с длани. Поседя така минута-две и едва тогава се извърна към залата, за да покаже резултата от клетвата.

Всички ахнахме. Актьорите в сценката, след известно колебание дали да използват маска или мармалад и сметана, в крайна сметка се бяха спрели на второто.

— Калпазани — отрони се от гърдите на госпожа Таунсенд. — Уверяваха ме, че им трябва мармалад за кифлите.

— Сине — продължи да нарежда гласът след подходящо дълго драматично мълчание. — Твоят грях е не по-малък, но на теб не съм ти така сърдит.

— Благодаря ти, татко! — рече Дейвид.

— Но запомни, никога повече не обсъждай съпругата на своя брат.

— Да, господарю!

— Сега можете да си вървите.

— Господарю — протегна към Емелин ръка Дейвид, който едва сдържаше вече смеха си, — умолявам те да излекуваш сега сестра ми.

Цялата публика притихна в очакване на отговора на Бог.

— Не — гласеше той. — Не мисля, че мога сега. Тя трябва да прекара седем дни извън лагера. Едва тогава ще бъде приета отново. — В този момент Емелин падна на колене и докато Дейвид отпускате ръка на рамото ѝ, иззад завесите в лявата страна на сцената се подаде Хана. Публиката ахна. Беше облечена в безупречен мъжки костюм — сако с панталон, цилиндър, бастунче, от жилетката под сако се подаваше ланецът на бутафорен часовник, а на носа ѝ се мъдреха очилата на господин Фредерик. С бавни стъпки стигна до центъра на сцената, като не спираше да върти закачливо бастуна в ръка. Когато заговори отново, тя свършено имитираше интонацията на баща си. — Дъщеря ми трябва да разбере, че има едни правила за момчетата и други за момичетата. — Поредно мълчание. — За да се промени това, трябва да поеме по хлъзгавия път на борба за правата на жените.

Всички в залата се вцепениха със зяпнали уста.

Слугите бяха не по-малко скандализирани. Дори в тъмното усетих как кръвта от лицето на господин Хамилтън се стече надолу. За първи път, откакто го познавах, той не знаеше какво предвижда протоколът за подобна ситуация и задоволи неумолимото си чувство за дълг, като насочи вниманието си към госпожа Таунсенд, която, едва съвзела се от удара, че са се възползвали от скъпоценния ѝ мармалад, се люшна напред и се строполи на колене.

Потърсих с поглед господин Фредерик. Все още на своя стол, той стоеше с изпънат гръб и съдейки по потрепването на раменете, реших, че всеки миг ще изпадне в един от неговите пристъпи на ярост, за които бе намекнала Нанси. На сцената децата стояха като фигури от картонена къщичка за кукли, вперили очи в публиката, която на свой ред не откъсваше очи от тях.

Хана бе еталон за хладнокръвие и на самата невинност. Стори ми се, че за част от секундата очите ни се срещнаха и в нейните проблесна смях. Не се сдържах и се усмихнах в отговор, миг по-късно усетих как Нанси косо ме погледна и ощипа силно ръката ми.

С вече грейнало лице, Хана улови ръцете на Емелин и Дейвид и тримата пристъпиха напред, за да се поклонят. При движението на главите им надолу част от мармалада върху лицето на Емелин се плъзна и падна върху една от лампите — чу се леко цвъртене при докосването му до нажеженото стъкло.

— Точно така стана и с един мой познат с проказа — прозвуча пискливият глас на лейди Клементайн. — Носът му падна в легенчето с пяната за бръснене.

Тук вече Фредерик не издържа. Погледът му срещна този на Хана и той избухна в смях. Никога до този момент не бях чувала толкова искрен и заразителен смях. Един по един останалите в залата се присъединиха, макар лейди Вайълет да не бе сред тях.

Аз също се разсмях от сърце и облекчение, докато в един момент Нанси не изсъска в ухото ми:

— Престани, госпожичке. Трябва да дойдеш с мен да ми помогнеш за вечерята.

Щях да пропусна останалите номера, но бях видяла и чула онова, което исках. Докато напускахме залата и вървахме по коридора, чувах

как ръкоплясканията стихват и представлението продължава. Чувствах се заредена с непозната досега енергия.

Докато занесем блюдата с вечеря, приготвени от госпожа Таунсенд, и подносителите с кафе в дневната, докато потупаме за последен път възглавниците на креслото, представлението приключи и гостите един по един започнаха да пристигат по реда на старшинството им в семейството. Първи бяха лейди Вайълет и майор Джонатан, следвани от лорд Ашбъри и лейди Клементайн, Джонатан с Джемайма и Фани. Децата Хартфорд вероятно още бяха на горния етаж.

Започнаха да заемат местата си и Нанси подреди чашите така, че лейди Вайълет да може да налее от топлата течност. Повечето разговаряха на незначителни теми, но лейди Вайълет се наведе към креслото на господин Фредерик и с едва забележима усмивка прошепна:

— Разглезил си децата, Фредерик.

Устните на сина ѝ се свиха. Сигурна бях, че чува критиката ѝ не за първи път.

Насочила поглед към кафето, което наливаше, лейди Вайълет продължи:

— Може лудориите им да ти се струват забавни, но ще дойде ден, когато ще съжаляваш за това, че си бил прекалено толерантен. Оставил си ги да се развиват безконтролно. Особено Хана. Нищо не разваля така миловидността на една млада дама, както проявите на дързък интелект.

Раздала своите наставления, лейди Вайълет изпъна рамене, придаде на лицето си любезно изражение и подаде чашата на лейди Клементайн.

Някак естествено разговорите се насочиха към събитията в Европа и вероятността Великобритания да влезе във войната.

— Ще има война — рече лейди Клементайн делово, докато поемаше предложеното кафе и се наместваше по-удобно в любимото кресло на лейди Вайълет. И без това пискливият ѝ глас се извиси още повече. — А всички ние ще страдаме. Мъже, жени и деца. Немците не са така цивилизовани като нас. Ще съсипят природата ни, ще избият хлапетата ни в леглата, ще заробят добрата английска жена, за да им

роди нови малки хуни. Помнете ми думата, рядко греша. Ще бъдем във война преди края на лятото.

— Мисля, че преувеличаваш, Клементайн — обади се лейди Вайълет. — Войната, ако наистина започне, ще бъде нещо трагично, като всяка война.

— Така си е — обади се лорд Ашбъри. — Ще бъдат военни действия на двайсети век — напълно нов вид. Да не говорим, че нито един хун няма да вдигне факел срещу един англичанин.

— Може да не подходящо — намеси се Фани, седнала на ръба на шезлонга си, буклите ѝ се люлееха от вълнение, — но аз лично се надявам войната наистина да започне. — Тя извърна рязко глава към лейди Клементайн: — Естествено, не говоря за грабежите и за убийствата, лелю, нито правя пропаганда. Всичко това не ми харесва. Но обичам да виждам мъжете в униформи — последва бегъл поглед към майор Джонатан и едва тогава Фани насочи отново вниманието си към останалата група. — Получих днес писмо от приятелката ми Марджъри... Помниш Марджъри, нали, лелю Клем?

— За съжаление — примигна с тежките си клепачи лейди Клементайн. — Глуповато момиче с доста провинциално поведение. — Тя се приведе към лейди Вайълет и добави: — Израснала е в Дъблин, нали разбираш? Ирландска католичка.

Погледнах Нанси, която носеше в този момент купичка с бучки захар. Тя улови погледа ми и направи сърдита гримаса.

— На почивка е със семейството си на Източното крайбрежие — продължаваше Фани — и ми пише, че когато била на гарата да посрещне майка си, видяла, че там е претъпкано с войници в отпуск, които бързали за своите поделения. Толкова е вълнуващо, наистина.

— Фани, мила — намеси се лейди Вайълет и вдигна очи от каната с кафе. — Според мен проява на доста лош вкус е да искаш война единствено заради вълнението. Не си ли съгласен, Джонатан, скъпи?

Застанал до незапалената камина, майорът опъна назад рамене.

— Може да не приемам мотивите на Фани, но трябва да призная, че споделям чувствата ѝ. Аз също се надявам да има война. На целия континент в момента цари дяволска бъркотия — прощавай за силния израз, мамо, лейди Клем, но е точно така. Има нужда добрата стара

Англия да се намеси и да сложи най-сетне ред. Да раздруса добре тези хуни.

От всички страни се разнесоха одобрителни възгласи, а Джемайма стисна пръстите на съпруга си, като подобните на копчета блестящи очи го обляха с обожание.

Старият лорд Ашбъри пухтеше развълнувано с лулата си.

— Добре би било — обяви той и се облегна назад в стола си. — Единствено войната е тази, която може да отдели мъжете от момчетата.

Господин Фредерик се раздвижи на мястото си, пое чашата с кафе от лейди Вайълет и се залови да тъпче тютюн в лулата си.

— А ти, Фредерик — закачливо го попита Фани, — какво ще правиш, ако избухне война? Няма да спреш да правиш коли, нали? Ще е жалко, ако заради една глупава война вече няма да виждаме тези прекрасни возила. Много неприятно ще бъде, ако трябва да се върнем отново към каретите.

Очевидно смутен от флирта на Фани, господин Фредерик вдигна с два пръста късче тютюн, паднало върху панталона му.

— Лично аз не бих се тревожил. Моторните коли са бъдещето. — Той натъпка по-добре тютюна в лулата и продължи: — Господ да ни е на помощ, ако една война създаде неудобство на неразумните жени, които нямат какво да правят.

В този момент вратата се отвори и Хана, Емелин и Дейвид се втурнаха в стаята с все още зачервени от вълнение лица. Преоблекли се, момичетата бяха отново с бели рокли с моряшки яки.

— Много хубаво представление — посрещна ги лорд Ашбъри. — И дума не успях да чуя, но много ми хареса.

— Добре се справихте, деца — обади се и лейди Вайълет. — Все пак догодина може би няма да е зле да се посъветвате с баба си за подбора на сцената.

— А ти какво ще кажеш, па? Хареса ли ти?

Господин Фредерик се направи, че не забелязва погледите на майка си, и отговори кратко:

— Ще обсъдим по-късно творческата част.

— Дейвид, какво ще кажеш за войната? — развълнувана повече от всички надигна глас Фани при вида на децата. — Ще отидеш ли на

фронта, ако Англия се включи? Според мен ще бъдеш страхотен офицер.

Момчето пое чашата с кафе от лейди Вайълет и се настани на един от столовете.

— Не съм мислил — сбърчи той нос. — Вероятно да. Чувал съм, че това е истински шанс за голямо приключение. — Погледна Хана и очите му заискриха от смях. — Но се страхувам, че взимат само момчета, Хана.

Фани се изсмя пискливо, от което клепачите на лейди Клементайн потрепераха.

— Стига, Дейвид, Хана едва ли ще иска да отиде на фронта. Ама че смешка.

— Напротив — ожесточено изстреля момичето.

— Скъпа — смаяно се намеси лейди Вайълет, — какви дрехи ще облечеш?

— Бричове и ботуши за езда — побърза да предложи Фани.

— Или мъжки костюм — додаде Емелин. — Като онзи, с който беше в пиесата. Може би без шапката.

Господин Фредерик долови предупредителния поглед на майка си и се изкашля, преди да отговори.

— Докато се реши какъв да бъде костюмът на Хана, нека ви напомня, че нейното участие във военните действия не подлежи на обсъждане. Нито Дейвид, нито тя ще се включат в армията. Момичета не взимат, а на Дейвид му предстои да завърши образованието си. Ще намери друг начин да служи на краля и родината. Ще говорим, когато завършиш „Итън“, а след това и „Сандхърст“ — обърна се той към сина си.

— Ако завърша „Итън“ и ако отида в „Сандхърст“ — вирна брадичка младежът.

В стаята бе настъпила тишина, в която някой тихо се изкашля. Господин Фредерик почука лъжичката в чашата си. След продължителна пауза той отбеляза:

— Дейвид само ни дразни. Нали, момче? — Ново дълго мълчание. — Е?

Дейвид премигна бавно и забелязах, че долната му челюст леко потрепва.

— Да — въздъхна той най-сетне. — Просто исках да разведрия обстановката с този разговор за военните действия. Темата не ми се видя много забавна. Извинявам се, бабо, дядо — кимна той към всеки поотделно. Направи ми впечатление, че Хана стисна пръстите на ръката му.

— Напълно съм съгласна с теб, момчето ми — обади се лейди Вайълет. — Защо да говорим за война, която може и да не започне. Предлагам да опитате от прелестната плодова пита на госпожа Таунсенд. — И тя даде знак на Нанси да обиколи отново гостите с подноса.

Известно време отхапваха от сладкиша в мълчание и докато някой измислеше друга достатъчно интересна за всички тема, в стаята останаха да отекват единствено ударите на корабния часовник на полицата над камината.

— Като оставим настрана бойните действия — обади се първа лейди Клементайн, — истинските убийци във време на война са всъщност болестите. Окопите се превръщат в развъдник на най-различни болести. Ще видите, че и този път така ще стане — мрачно прогнозира тя. — Избухне ли войната, с нея ще дойде и едрата шарка.

— Ако изобщо избухне война.

— А как ще разберем, че е избухнала? — ококори огромни сини очи Емелин. — Някой от правителството ли ще дойде да ни каже?

Поглъщайки наведнъж цяло парче, лорд Ашбъри обясни:

— Един приятел от клуба смята, че всеки момент може да дойде съобщение.

— Чувствам се като дете преди Коледа — закърши пръсти Фани. — Копнея за сутринта на първия ден, за да отворя подаръците.

— Не бих се вълнувал толкова много — рече майорът. — Ако Великобритания влезе във войната, то това ще е след месеци, което значи, че Коледа няма да е далеч.

— И въпреки това — обади се лейди Клементайн, — ще пиша още утре на лорд Гифорд, за да дам инструкции относно погребението си. Предлагам на всички вас също да го направите. Да не стане прекалено късно.

Никога до този момент не бях чувала някой да обсъжда погребението си, най-малко пък да го планира. За майка ми това би било лош знак и щеше да ме накара да хвърля сол през рамото си, за да

върна отново добрия късмет на своя страна. Гледах изумена възрастната жена.

Нанси бе споменала при един от редките ни разговори за обичая на тази жена да прави мрачни предсказания — долу сред прислугата се говореше, че се навела над люлката на току-що родената Емелин и напълно сериозно заявила, че толкова красиво бебе едва ли ще живее дълго. И въпреки това бях потресена.

Очевидно обаче членовете на семейство Хартфорд бяха свикнали и не изглеждаха разстроени.

Очите на Хана се ококориха от престорена обида.

— Да не би да се съмнявате, че ще се погрижим за вас по най-добрия възможен начин, лейди Клементайн? — Тя се усмихна сладко и улови пръстите на възрастната жена. — За мен например ще бъде чест да ви изпратя както подобава.

— Всъщност — изпухтя лейди Клементайн, — ако човек не се погрижи сам за организацията, не е ясно в чии ръце ще попадне тя. — Погледна Фани и презрително издиша въздуха през доста широките си ноздри. — А и много държа на подобни събития. Планирам своето погребение от години.

— Наистина ли? — искрено се интересува лейди Вайълет.

— О, да! — потвърди лейди Клементайн. — Това е едно от най-важните публични събития в живота на човек и моето погребение ще бъде истинско зрелище.

— Очаквам го с нетърпение — обади се Хана сухо.

— Имаш основание за това. В наши дни не можеш да си позволиш да разочароваш хората с лошо представление. Те отдавна не са така толерантни като едно време и не искат да се пишат за тях критични отзиви.

— Не знаех, че одобрявате писането на подобни отзиви, лейди Клементайн — подхвърли Хана, доловила предупредителния поглед на баща си.

— По принцип, не — отвърна възрастната дама. Вдигна отрупаната с бижута ръка и показалецът ѝ се насочи поред към Хана, Емелин и се спря на Фани. — Като оставим настрана съобщението за сватбата ѝ, съобщението за нейната смърт е единствената възможност името на една дама да се появи на страниците на някой вестник. И Бог да ѝ е на помощ — вдигна тя драматично очи към тавана, — ако

отзивите са унищожителни, защото втори шанс или следващ сезон няма да има.

След триумфа на сцената остана само вечерята, за да може посещението на семейството в средата на лятото да бъде обявено за много успешно. Очакваше се вечерята да бъде връхната точка на седмицата. Последна екстравагантност, преди гостите да отпътуват и тишината и спокойствието да се възцарят отново в „Ривъртън“. Гостите (сред които щеше да бъде и лорд Пънсънби, братовчед на краля, както издаде госпожа Таунсенд) се очакваше да пристигнат чак от Лондон, така че двете с Нанси под строгото наблюдение на господин Хамилтън прекарахме целия следобед в подреждане на масата в трапезарията.

Местата бяха двайсет и Нанси обявяваше на глас всеки пореден прибор, който поставяше: лъжица за супа, нож и вилица за риба, два ножа, две големи вилици, четири кристални чаши с различна височина. Господин Хамилтън вървеше след нас със сантиметър и мека кърпа, за да се увери, че сме спазили необходимото разстояние и че вижда разкривеното отражение на лицето си във всеки предмет. В средата на масата по цялото продължение на ленената покривка поставихме дълги стебла бръшлян, а кристалните купи с плодове обкръжихме с червени рози. Украсата ми достави голямо удоволствие. Не само бе красиво, но и съвпадаше с моите представи за красиво. Сервизът беше сватбен подарък на нейно благородие не от кого да е, а от семейство Чърчил.

Поставихме картичките с имена, изписани с красивия почерк на лейди Вайълет съгласно старателно изработения от нея план на разположение на гостите около масата. Все пак, отбеляза Нанси, не бива да се придава прекалено голямо значение на това кой до кого ще седи. Смяташе се, че успехът на една вечеря зависи до голяма степен от тази подредба. Очевидно репутацията на лейди Вайълет на „свършена“ домакиня, а не на просто „добра“ се дължеше на първо място на таланта ѝ да покани точно когото трябва, след което да го сложи да седи до подходящ човек, като предвидливо разпръсква остроумните и забавните гости между скучните, но важни персони.

Със съжаление научих, че нямам право да присъствам на семейната вечеря в средата на лятото на 1914-а, защото почистването на трапезарията и подготовката на масата бяха наистина привилегия, но на сервирането се гледаше като на най-висока чест, която не се полагаше на скромното ми положение. Този път, за огромно разочарование на Нанси, дори на нея бе отказано това удоволствие, тъй като се знаело, че лорд Пънсънби не обичал жени да сервират. Нанси получи някакво утешение от страна на господин Хамилтън, който съобщи, че тя, макар и скрита в съседния на трапезарията алков, ще участва, като поема чиниите, които той и Алфред ще вдигат от масата, и ще ги оставя на плота на вътрешния асансьор. Така Нанси щеше да има поне частичен достъп до разговорите около масата. Щеше да знае какво се е казало, но не и точно от кого.

Моята задача бе да стоя долу до изхода на асансьора за храна. Естествено, подчиних се, независимо от шеговитите подмятания на Алфред, че така ми се пада. Той винаги бе добронамерен и останалите прислужници знаеха кога да се смеят, но аз нямах опит с подобни приятелски закачки и предпочитях да си мълча. Всеки път, когато вниманието се насочеше към мен, неволно се свивах.

С изумление следях как едно след друго се сменяха блюдата: супа от телешка глава, риба, момици, пъдпъдъци, аспержи, картофи, сладкиш с кайсии, желирано мляко, които не след дълго биваха заменяни с мръсни чинии и празни плата.

Докато горе гостите в трапезарията редуваха светските разговори с вкусната храна, долу в кухнята госпожа Таунсенд сновеше напред-назад сред димящите съдове и подсвиркваше като лъснатите локомотиви, които съвсем наскоро минаваха близо до селото. Широките ѝ поли свистяха забързано между огромната кухненска маса и останалите плотове, сетне към печката, където подклаждаше огъня и с престорена скромност пляскаше възхитено при вида на златистата коричка на пайовете си. Единственият човек, който, изглежда, не можеше да бъде заразен от царящото в къщата вълнение, бе клетата Кати, от чието лице не слизаше вечно скръбното ѝ изражение. В първата част от вечерта тя обели несметни количества картофи, а през втората изми безброй много тенджери и тигани. Най-сетне, когато каните с кафе, купички със сметана и захарниците бяха изпратени горе, госпожа Таунсенд развърза престилката си — знак за нас,

помощниците ѝ, че работата е приключена. Закачи престилката на една кука, прибра изскочилите кичури посивяла коса в забележителния кок на темето си.

— Кати! — провикна се тя, докато избърсваше разгорещено чело. — Кати? — Тя поклати загрижено глава. — Това момиче винаги е наблизко и в същото време е неоткриваемо. — Залитайки, стигна масата за прислугата, стовари се на стола си и въздъхна.

— Да, госпожо Таунсенд — обади се младата жена и се показа на прага.

— Ох, Кати, какво правиш, момиче? — смръщи вежди жената и посочи пода на прага.

— Нищо, госпожо Таунсенд.

— Ама вярно нищо не правиш. Цялата си във вода. Излез от тук и намери кърпа да обършеш тази вода. Господин Хамилтън ще ти извие врата, ако види какви следи оставяш.

— Да, госпожо Таунсенд.

— Като приключиш, може да направиш за всички нас голяма кана с горещо какао.

Кати затътри крака обратно към кухнята и едва не се сблъска с Алфред, който в този момент слизаше енергично по стълбите, преливащ от жизнерадост.

— Ей, Кати! Едва не те съборих! — възкликна той и се извърна да ѝ направи път. На лицето му изгря широка усмивка, като на малко дете. — Добър вечер, дами!

— Е, Алфред? — свали госпожа Таунсенд очилата си.

— Е, госпожо Таунсенд? — ококори той очи.

— Хайде, не ни дръж в напрежение — щракна тя с пръсти.

Седнах на мястото си до масата и изхлузих обувките, за да дам отдих на пръстите на краката си. Алфред бе около два-сетгодишен — висок, с хубави ръце и топъл глас и не бе работил другаде, освен при лорд и лейди Ашбъри. Бях убедена, че госпожа Таунсенд има особена слабост към него, макар никога да не го показваше, а и аз не смеех да попитам направо.

— Напрежение ли? — повдигна младежът вежди. — Не зная какво имате предвид, госпожо Таунсенд.

— Не знаеш, как ли пък не! — поклати тя глава. — Как мина? Казаха ли нещо, което би могло да ме интересува?

— Вижте, госпожо Таунсенд — започна Алфред, — не бива да казвам нищо, докато не дойде господин Хамилтън. Няма да е редно, нали?

— Слушай, момчето ми, питам само дали гостите на лорд и лейди Ашбъри харесаха храната. Не вярвам господин Хамилтън да има нещо против.

— Ами не знам — намигна ми Алфред и усетих как лицето ми пламва. — Във всеки случай забелязах, че лорд Пънсънби си сипа два пъти от вашите картофи.

Жената вдигна възлестите си пръсти, за да прикрие доволната усмивка, изгряла на лицето ѝ, и промърмори тихичко:

— Госпожа Дейвис спомена веднъж пред мен, че лордът много харесвал картофи соте.

— Да ги харесва ли? Останалите едва се доредиха да си сипят.

— Алфред — укорително повиши глас госпожа Таунсенд, но очите ѝ блестяха, — какви ги говориш? Ако господин Хамилтън те чуе...

— Ако господин Хамилтън чуе какво? — обади се от прага Нанси, която току-що бе слязла. Отправи се към стола си и едва седнала, започна да маха фибите от бонето си.

— Тъкмо разказвах колко много харесаха гостите вечерята — обясни Алфред.

— Никога не съм виждала да се връщат толкова празни чинии — възкликна на свой ред Нанси. — Грейс ще го потвърди. — Кимнах и тя продължи: — Ще видим какво ще каже господин Хамилтън, но според мен надминахте себе си, госпожо Таунсенд.

Госпожа Таунсенд приглади блузата върху едрата си гръд.

— Е — самодоволно измънка тя, — всеки от нас имаше свой принос. — Подрънкване на порцелан откъм вратата привлече вниманието ни. Кати се опитваше да вземе завоя и да влезе при нас, но при всяка крачка чашите се изплискваха и в чинийките вече имаше по една малка локва.

— Ох, Кати! — въздъхна Нанси, когато подносят се стовари на масата. — Всичко изля. Вижте, госпожо Таунсенд.

Възрастната жена вдигна драматично очи към тавана.

— Вече започвам да си мисля, че само си губя времето с това момиче.

— Толкова се старая, госпожо — промънка Кати. — Наистина много се старая. Не исках да...

— Какво не искаше, Кати? — обади се зад гърба ѝ господин Хамилтън. — Какво направи пък сега?

— Нищо, господине. Само исках да донеса какаото.

— Вече го донесе, глупаво момиче — обади се госпожа Таунсенд. — А сега върви да довършиш чиниите. Побързай, че водата ще изстине.

Докато момичето изчезваше към коридора, госпожа Таунсенд поклати глава и обръщайки лице към господин Хамилтън, попита с грейнали очи:

— Отидоха ли си вече, господине?

— Да. Току-що изпратих до колата и последните гости — лейди и лорд Денис.

— А семейството?

— Дамите отидоха да си легнат. Негово благородие, майорът и господин Фредерик допиват шерито си в дневната и също скоро ще се оттеглят. — Господин Хамилтън опря длани в облегалката на стола си, жест, който означаваше, че ще направи важно съобщение. Чакахме мълчаливо.

— Всички вие имате право да се гордеете днес — рече той, след като се покашля, за да прочисти гърлото си. Вечерята мина при изключителен успех, господарят и съпругата му са много доволни. — Той се усмихна. — В знак на благодарност за добре свършената работа лорд Ашбъри бе любезен да разреши да отворим бутилка шампанско и да се почерпим.

Последваха развълнувани аплодисменти. Господин Хамилтън отиде в килера, за да донесе виното, а Нанси стана да вземе чаши. Много се надявах и аз да получа чаша. Всичко това бе съвсем ново за мен: двете с мама нямахме много поводи за празнуване.

Когато посегна да налее от виното и в последната чаша, господин Хамилтън ме погледна над очилата, кацнали на дългия му нос.

— Да — въздъхна той, — мисля, че и ти, малка Грейс, можеш да получиш един пръст вино тази вечер. Господарят не прави често такива жестове.

С благодарност поех чашата, докато господин Хамилтън вдигна високо своята.

— Тост — обяви той. — За всички, които обитават този дом и служат в него. — Нека живеем дълго и достойно.

Чукнахме чашите една в друга и аз се облегнах назад, за да отпия. Изпитах огромно удоволствие от лекото пощипване на мехурчета. След това през целия си дълъг живот, когато пиех шампанско, в съзнанието ми изплуваше тази вечер в трапезарията за прислугата в „Ривъртън“. Особено приповдигнато чувство обзема човек, когато участва в споделен успех. А искрящата оценка на лорд Ашбъри заля с топло чувство всички ни, стопли лицата и сърцата ни. Алфред ми се усмихна над ръба на чашата си и аз отговорих срамежливо на усмивката му. Заслушах се в разказите на останалите за събитията от вечерта: диамантите на лейди Денис, модерните възгледи на лорд Харкорт за брака, увлечението на лорд Пънсънби по картофите соте.

Пронизително извънмяване ме извади от мислите ми. Всички около масата млъкнаха. Спогледахме се. Господин Хамилтън скочи.

— Това е телефонът — рече той и с бързи стъпки напусна трапезарията.

Лорд Ашбъри имаше в дома си един от първите телефони в Англия — факт, с който всички ние, които работехме тук, бяхме извънредно горди. Приемателната кутия бе закачена в коридора, водещ до килера на господин Хат Милтън, за да може той в случаи като този да вдига слушалката и да свързва хората на горния етаж. Въпреки че системата бе добре организирана, такива случаи се брояха на пръсти, тъй като малцина от приятелите на лорд и лейди Ашбъри имаха телефони в домовете си. Все пак на това нововъведение се гледаше с почти религиозно страхопочитание и винаги намирахме повод да покажем на допълнително наетите помощници в къщата този свят предмет, за да изтъкнем превъзходството на домакинството на „Ривъртън“.

Нямаше нищо изненадващо в това, че извънмяването тази вечер ни накара да подскочим. Часът бе напреднал и първоначалната изненада прерасна в лошо предчувствие. Напрегнато се вслушвахме, затаили дъх.

— Ало? — стигна до нас гласът на господин Хамилтън. — Ало!

Кати влезе при нас.

— Чух някакъв особен шум — съобщи тя. — Охоо! Шампанско...

— Шшшт — посрещна я общ отговор.

Кати седна и мигом захапа нащърбените си, побелели от водата нокти.

— Да, домът на лорд Ашбъри — чухме гласът на господин Хамилтън. — Майор Хартфорд ли? Да, тук е, на посещение при родителите си. Да, сър, веднага. За кого да предам? Един момент, капитан Браун. Ще ви свържа.

Госпожа Таунсенд прошепна високо:

— Някой търси майора.

Всички продължихме да мълчим. От мястото си виждах профила на господин Хамилтън през отворената врата: стори ми се някак скован и прекалено сериозен.

— Здравейте, сър — рече той във фунията на приемника, — много съжалявам, че прекъсвам вечерта ви, но търсят майора на телефона. Обажда се капитан Браун от Лондон, сър.

Господин Хамилтън замълча, но остана така миг-два, докато се увери, че обаждането е прието и линията не е прекъснала. Видях как пръстите му стиснаха по-силно слушалката. Тялото му се стегна и дишането му се учести.

Закачи слушалката предпазливо и опъна пешовете на сакото си. С бавни стъпки се върна на мястото си начело на масата, но остана прав, стиснал здраво облегалката на стола. Обиколи бавно с поглед лицата на всички ни.

— Най-лошите ни страхове се сбъднаха — рече той мрачно. — От единайсет часа тази вечер Великобритания вече е във война. Бог да ни пази!

Плача. За първи път след всичките тези години заплаквам за тях. Горещи сълзи се стичат по набраздените ми страни, изсъхват и оставят хладни солени следи по кожата ми.

Силвия е до мен отново. Донася ми кърпичка и попива влагата. За нея тези сълзи са просто признак на проблем в отводнителната ми система. Поредното неизбежно неудобство на напредналата възраст.

Тя няма как да знае, че плача за това колко са се променили времената. Че когато препрочитам любими книги, някъде дълбоко в душата си се надявам краят да е различен от този, който познавам, надявам се войната да не беше избухнала. Че този път незнайно как ще ни отмине.

Списание „Мистери Мейкър Трейд“
зимен брой, 1998 г.

„НОВИНИТЕ НАКРАТКО:

Почина съпругата на известен писател. Романите за инспектор Адамс спират.

ЛОНДОН. Любителите на романите за инспектор Адамс, които с нетърпение очакват шестата книга за неговите приключения, ще трябва да чакат още дълго. Стана известно, че писателят Маркър Маккорт е прекратил работа поради внезапната смърт на съпругата си Ребека Маккорт в резултат на аневризма.

Маккорт не беше открит за коментар, но източник, близък до съпрузите, заяви за нашето издание, че иначе достъпният писател отказва да говори за кончината на жена си и в резултат на внезапната ѝ смърт се намира в творческа пауза. Английският издател на Маккорт «Реймс и Стокуел» също отказа коментар.

Съвсем наскоро правата за петте издадени досега романа за инспектор Адамс бяха продадени на американския издател «Форман Луис» за седемцифрена сума, която не се уточнява. «Престъплението говори за себе си» ще се появи на американския пазар през пролетта на 1999-а. Можете да поръчате и предплатите екземпляри в «Амазон».

Ребека Маккорт беше също писателка. Дебютната ѝ книга «Пургаторио» е романизиран разказ за незавършената 10-а симфония на Густав Малер и бе номинирана за наградата «Ориндж» за литература през 1996 година.

Отскоро Маркър и Ребека живееха разделени.“

ХАЙ СТРИЙТ, САФРЪН

Ще вали. Гръбначният ми стълб, особено в единия си край, е почувствителен към атмосферните промени от който и да е уред. Прекарах миналата нощ будна и стенеща от болки. Отдавна не помня да съм извивала така скованото си старо тяло: досадата прерасна в потиснатост, потиснатостта — в отегчение, което на свой ред се превърна в ужас. Ужас, че краят на нощта никога няма да настъпи и че завинаги съм заключена в този дълъг самотен тунел.

Но стига толкова. Отказвам да мисля повече за собствената си крехкост. Досадна съм вече на самата себе си. В крайна сметка трябва да съм заспала, защото се събудих на сутринта и доколкото се простира опитът ми, едното не може да се случи без другото. Нощницата ми се беше вдигнала почти до кръста и точно в този миг в стаята ми шумно влезе младо момиче с навити ръкави на блузата и дълга тънка плитка (естествено не така дълга като моята), устреми се към прозореца и със замах дръпна завесите и пусна дневната светлина. Момичето не беше Силвия и по това разбрах, че е неделя.

Елена — прочетох името ѝ на табелката на гърдите — ме отведе под душа, здраво стиснала ръката ми, за да ме подкрепя. Направи ми впечатление цветът на лака върху ноктите ѝ — цвят на черница, в силен контраст със снежнобялата кожа на ръката. Преметна плитката пред едното си рамо и започна да сапунисва тялото и крайниците ми и докато сваляше тънкия слой, покрил ме през нощта, си тананикаше непозната за мен мелодия. Когато най-сетне реши, че съм готова, ме остави да седна на пластмасовото столче и пусна душът да тече върху гърба ми. Топлата вода донесе огромно облекчение на скованите ми прешлени.

С помощта на Елена бях изсушена, облечена и напълно обработена, така че в седем и половина вече седях в стаята за закуска. Успях да преглътна парче препечена филия с вкус на гума и чаша чай, преди Рут да пристигне, за да отидем двете на черква.

Не съм прекалено религиозна. В интерес на истината, беше време, когато цялата ми вяра ме бе напуснала — тогава отправях

искрени молби към милостивия Отец и не разбирах защо оставя земните си чеда да изпитват такива страдания. Сдобрихме се с Всевишния много отдавна. Възрастта често пъти води до примирение. Освен това Рут държеше да ходим на черква и мисля, че това е най-малкото, което мога да направя за нея.

Великите пости са време, когато душата търси себе си и се разкайва преди Великден. Тази сутрин амвонът бе загърнат в пурпурна драперия. Проповедта на тема вина и прошка бе много приятна. (Темата бе напълно подходяща, като се има предвид идеята, която се бе зародила в главата ми.) Свещеникът чете пасаж от Йоан: 14 и умоляваше енорияшите си да не се поддават на внушенията на паникьорите, които предричат катастрофи, а да потърсят и намерят вътрешен мир чрез Христа. „Аз съм пътят, истината и животът.“ След това ни посъветва да вземем пример от вярата на апостолите на Христа в зората на първото столетие. С изключение на Юда, естествено. Какво ли да препоръчаш в примера на изменника, предал Исус за трийсет сребърника, обесил се по-късно от отчаяние?

Обикновено изминавахме пеша краткото разстояние по Хай Стрийт за по чаша чай в „При Маги“. Неизменно се отбивахме там, макар Маги отдавна да бе напуснала града с куфара си и съпруга на най-добрата си приятелка. Когато тази сутрин, хванати за ръце, крачехме бавно по склона на Чърч Стрийт, забелязах първите смели пъпки по обраслите с къпини пътеки.

Спряхме да си починем за малко на пейката под стогодишния бряст, чийто гигантски ствол се издигате на ъгъла на „Чърч“ и Хай Стрийт. Все още мразовитото слънце проблясваше между голите клони и топлеше гърба ми. Странно е усещането в тези слънчеви дни в края на зимата, когато може да ти е едновременно горещо и студено.

В младостта ми по същите улици се движеха карети и фойтони, а след войната и автомобили — остин и тинлизи. Шофьорите бяха с големи изпъкнали очила и час по час натискаха клаксоните. Пътищата бяха прашни, изровени и покрити с конски испражнения. Възрастни жени бутаха детски колички с колела със спици, а малки момчета с празни погледи продаваха вестници от кутиите си.

Там, където сега е бензиностанцията, бе мястото за продавача на сол. Вира Пип — суховата жилава жена с платнена шапка и неизменно увиснала на устните глинена лула. Обикновено се криех зад полата на

мама и с широко отворени очи наблюдавах как госпожа Пип забива куката си в тежките буци сол, натрупани в ръчната ѝ количка, придърпва ги, след което ги реже и дялка на по-малки парчета. Нейният образ с лъскавата кука и глинената лула присъстваше в много от кошмарите ми.

На отсрещната страна на улицата се намираше заложената къща — с три издайнически медни топки отпред — такива можеше да се видят във всеки град на Англия в началото на века. Всеки понеделник отивахме с мама да заложим официалните си дрехи срещу няколко шилинга. В петък, когато парите от поръчките за кърпене пристигаха, тя ме пращаше да прибера дрехите, с които отивахме на черква в неделя.

Най-любим ми бе магазинът за хранителни продукти. На негово място сега има копирен център, но в детството ми го държаха висок слаб мъж със силен акцент и рунтави вежди и съпругата му — закръглена жена, готова да изпълни всевъзможни желания на клиентите. Дори по време на войната господин Георгиас успяваше да ти намери някой и друг пакет чай на добра цена. За моите детски очи това бе царството на чудесата. Обичах да стоя със залепен за витрината нос и изпивах с очи шарените кутии на малцовия прах „Хорликс“ и джинджифиловите бисквити на „Хънтли и Палмър“. Такива лакомства никога не влизаха в нашия дом. На широките гладки плотове се мъдреха буци жълто масло и сирене, кутии с пресни яйца, понякога още топли, сух грах, който мереха на медния кантар. Понякога в добрите дни мама носеше съд от вкъщи и господин Георгиас го напълваше с тъмен петмез...

Рут потупа опакото на ръката ми и ме покани да стана от пейката. Поехме вече по Хай Стрийт към поизбелялата тента на бели и червени райета пред „При Маги“. Поръчахме си обичайните две чаши английски чай и суха кифла, която щяхме да си разделим, и се настанихме на масичка до витрината.

Момичето, което ни донесе поръчката, бе ново — очевидно бе ново и в сервирането, съдейки по несръчния начин, по който стискаше чинийките с чашите чай, а чинийката с кифлата крепеше върху треперещата си китка.

Рут я погледна неодобрително и повдигна вежди, когато забележа неизбежните локви от ароматната течност под чашите. Замълча

милостиво, но остана със стиснати устни. Извади само хартиени кърпички, които подложи, за да попие чая.

Отпивахме както обикновено в мълчание, докато в един момент дъщеря ми не побутна чинията с кифлата към мен.

— Изяж и моята половина. Виждаш ми се много отслабнала.

Мислех си да ѝ напомня съвета на госпожа Симпсън, че една жена никога не би могла да бъде достатъчно богата или достатъчно слаба. Рут обаче не можеше да се похвали с голямо чувство за хумор, което напоследък съвсем изчезна.

Аз наистина съм слаба. Апетитът ме напусна. Не става дума за това, че не съм гладна, а просто загубих вкус към храната. Когато вкусовите рецептори изсъхнат, изчезва и желанието за храна. На младини полагах напразни усилия да следвам модата, наложена от Коко Шанел — слаби ръце, малки гърди, бледо лице, — а ето сега в най-неподходящия момент това ми се случи. Изобщо не се самозалъгвам, но така ми се пада, както и на самата Коко Шанел.

Рут прокара салфетката по устните си, за да отстрани невидима троха, изкашля се леко, прегъна салфетката на две, сетне още на две и най-сетне я подпъхна под ножа си.

— Ще отскоча до аптеката. Нали нямаш нищо против?

— До аптеката ли? — попитах аз. — Защо? Проблем ли има? — Тя е над шейсет, майка на възрастен мъж, но въпреки това сърцето ми се обърна.

— Не, няма — отговори Рут. — Имам нужда от леко приспивателно.

Кимнах, и двете знаехме защо сънят бяга от очите ѝ. Една споделена тъга стоеше между нас и ни свързваше по безмълвен начин. Не говорехме за нея. За него — също.

За да запълни неловкото мълчание, Рут се разбърза.

— Стой тук, докато се върна. Включили са отоплението. — Тя взе чантата и палтото си и се изправи. Погледна ме сериозно и попита: — Няма да тръгнеш нанякъде, нали?

Кимнах и тя се отправи навън. Рут не можеше да се освободи от притеснението, че остана ли сама, на всяка цена ще изчезна. Накъде ли си мислеше, че съм готова да потегля?

Проследих през витрината как се загуби между минувачите. Толкова много и толкова различни. Ами облеклото им? Какво ли би

казала госпожа Таунсенд, ако ги видеше?

Розовобузесто дете мина наблизко, облечено като шарен балон, повлякло след себе си загрижения си родител. Детето — тя или той, не ставаше ясно — ме изгледа с кръглите си очи и отмина. Очевидно не бе обременено от родителско наставление, че е добре да се усмихва на възрастните. Далечен спомен изникна в съзнанието ми. Тътрех крака, повлечена от майка ми по същата улица. На това място някога имаше не кафене, а месарница. От вътрешната страна на витрината на куки висяха парчета месо, други бяха изложени на мраморен плот. Господин Хобинс, касапинът, ми махна и си спомням, че помолих мама да спрем, за да си купим парче шунка, което да сложим в супата.

Поспрых за малко и си представих как супата — шунка, праз и картофи — къкри на печката и изпълва тясната кухня със солена пара. Образът бе толкова жив, че усетих в ноздрите си приятния аромат.

Само дете майка ми не искаше да спре. Дори не забави крачка. Докато обувките ѝ чаткаха нататък по каменната настилка, бях обзета от пакостливото желание да я изплаша, да я накажа за това, че сме бедни, и да си помисли, че съм се загушила.

Не мърдах от мястото си, убедена, че много скоро тя ще разбере, че ме няма. Може би — не беше сигурно, — но може би от облекчение, че не съм изчезнала, щеше да реши да купи малко шунка.

Най-неочаквано нещо ме грабна и ме повлече в посоката, от която идвахме. Минаха няколко мига, преди да осъзная какво всъщност се случва и че копчето ми палтото ми се е заплело в пазарската мрежа на добре облечена жена, която мина покрай мен. Добре помня, че протегнах ръка да я потупам по едрото бедро, за да ѝ дам знак да спре, но необяснимо неудобство ме накара да я отдръпна. Наместо това подтичвах по улицата, отчаяна в своята безпомощност. След няколко крачки жената прекоси улицата и аз вече се разплаках. С всяка измината стъпка се отдалечавах от майка ми и се изплаших, че наистина няма да я видя никога вече. Зависеше изцяло от непознатата до мен с хубавите дрехи.

Изведнъж на отсрещния тротоар сред минувачите забелязах майка ми. Какво облекчение! Искях да я повикам, но така хълцах, че не можех да си поема дъх. Замахих ръце, сълзите обливаха страните ми.

Тогава мама се обърна и ме забеляза. Лицето ѝ се вцепени, тя притисна тънката си ръка до гърдите и само след миг вече беше до

мен. Другата жена, която очевидно до този момент не бе забелязала, че ме влачи, разбра, че нещо става. Извърна се и ни видя: майка ми с избелялата пола и обляното ѝ в сълзи хлапе. Подръпна мрежата си и ужасена понечи да я притисне до гърдите си.

— Махайте се! Махайте се, че ще повикам полиция!

Няколко души вече приближаваха към нас, усетили, че назрява разправия. Майка ми се извини на жената, която я гледаше все едно е видяла плъх в килера. Мама се опита да обясни какво се е случило, но обзета от паника, непознатата продължаваше да тегли мрежата си с покупки. Закачена за мрежата ѝ, нямах избор, освен да я следвам плътно, което пък я караше да пищи още по-силно. Най-сетне се появи полицаи и поиска да знае за какво е цялата тази шумотевица.

— Опитва се да открадне покупките ми — посочи ме жената с треперещ пръст.

— Така ли е? — попита полицаят.

Сигурна бях, че всеки миг ще ме арестуват, и от страх дума не можех да отроня. Успях само да кимна отрицателно.

Мама обясни какво се е случило с копчето ми и мрежата и полицаят вдигна въпросителен поглед към пострадалата, но тя очевидно не ми повярва. Най-сетне се сетиха да погледнат към мрежата и видяха, че копчето ми наистина се е закачило. Мъжът нареди на мама да ме освободи.

Тя свърши това и му благодари, отново се извини на жената и най-сетне обърна лице към мен. Чаках да видя дали ще се разсмее, или ще заплаче. В крайна сметка тя направи и двете, но не веднага. Сграбчи само кафявото ми палто и ме поведе настрани от вече разпръскващата се тълпа. Спря се едва когато се озовахме на Рейлуей Стрийт. В този момент влакът за Лондон пристигаше на гарата и едва чух онова, което тя процеди:

— Лошо момиче! Мислех, че съм те загубила. Ще ме умориш, знаеш ли?! Кой иска да убие майка си? — Подръпна палтото ми, поклати глава и стисна ръката ми така силно, че ме заболя. — Понякога си мисля, че трябваше да те оставя в сиропиталището и Бог да ми е на помощ!

Често чувах тези думи, когато бях непослушна, и без съмнение в тях имаше повече истина, отколкото горчицина. Със сигурност мнозина щяха да се съгласят, че е щяла да направи по-добре, ако ме бе

оставила в сиропиталището. Няма нищо по-сигурно от това при бременност жената да загуби работата си, а животът на мама след моята поява е дълъг низ от усилия да се справи.

Разказвали са ми толкова много пъти как съм се спасила от оставане в сиропиталището, че понякога си мислех, че го знам отпреди раждането си. Пътуването на мама с влака до Ръсъл Скуеър в Лондон с мен, увита под палтото ѝ, за да ми е топло, се бе превърнало в легенда в нашето семейство. Знаех как вървяла по Гренвил Стрийт, а после и по „Гилфорд“, как минавачите клатели глави, знаейки чудесно за къде се е запътила с малкия си вързоп. Как разпознала сградата на сиропиталището „Коръм“ по тълпата млади жени като нея, които се трупали отпред, всяка от които стискала по едно новородено. Идваше и най-важният момент, когато мама чула ясно глас (на Всевишния според мама, на глупостта — според сестра ѝ Дий), който ѝ поръчал да се върне и да задържи детето. Момент, за който, според семейството, трябва да съм вечно благодарна.

В онази сутрин, в която се разигра драмата с копчето и мрежата, споменаването на сиропиталището ме накара да млъкна. И не защото, както вероятно мама смяташе, се бях замислила за големия си късмет, че съм го избегнала. А по-скоро защото се отнесох в любимата история на детското си въображение. Идеята, че ако бях останала там, щях да имам за компания множество деца. Десетки братя и сестри, с които да си играя, наместо вечно изморената и сприхава майка, чието лице бе набраздено от разочарования. Най-голямото от които май бях самата аз.

Нечие присъствие непосредствено зад стола ми ме върна в реалността. Извърнах се, за да видя кой е, и забелязах млада жена. Мина близо минута, преди да осъзная, че това е сервитьорката, която ни донесе чая. Тя стоеше и ме наблюдаваше с очакване.

Премигнах няколко пъти, докато зрението ми се фокусира.

— Дъщеря ми не уреди ли сметката? — попитах аз.

— О, да — отвърна девойката с мек ирландски акцент. — Още щом поръча. — И въпреки това момичето не мърдаше.

— Тогава какво има?

— Просто... Сю от кухнята ми каза, че сте баба на... Каза, че вашият внук е... Че е Маркър Маккорт, а аз съм негова изключителна

фенка. Умирам за инспектор Адамс. Знам почти наизуст всяка от историите.

Маркъс. Стаената като мушица тревога запърха в гърдите ми с крилца, както се случва всеки път, щом някой спомене неговото име.

— Много ми е приятно да го чуя — усмихнах се аз. — Внукът ми също ще се радва.

— Страшно съжалявам за съпругата му.

Кимнах безмълвно.

Тя се поколеба и поде въпроса, който знаех, че ще последва: предстои ли нова история за инспектор Адамс? Ще излезе ли скоро нова книга? Винаги се изненадвам, когато доброто възпитание или скромността победят любопитството.

— Е... Много ми беше приятно, че се запознахме — завърши момичето. — По-добре да се връщам на работа, че Сю ще побеснее. — Понечи да си тръгне, но в последния миг се спря. — Нали ще му кажете? Нека да знае, че има хора, за които книгите му значат много.

Обещах ѝ, макар да нямам представа кога ще имам подобна възможност. Като повечето хора от своето поколение, той пътува много. Но за разлика от връстниците си търси не приключение, а да разсее мрачните си мисли. Изчезна обгърнат в облака на своята скръб и дори не мога да предположа къде се намира. Имах вест от него преди няколко месеца. Получих картичка с образа на Статуята на Свободата с клеймо от Калифорния и дата от миналата година. Беше написано само: „Честит рожден ден. М.“

Не, не беше толкова просто. Не беше само скръбта. Беше го подгонило и чувството на вина. Нелепа вина за смъртта на Ребека. Обвинява себе си, убеден е, че ако не беше я оставил, нещата щяха да се стекат по друг начин. Много се тревожа за него. Добре разбирам особената вина, която измъчва оцелелия от някоя трагедия.

През витрината виждах как Рут прекосява улицата. Спря се да говори със свещеника и съпругата му и все още не бе стигнала дори до аптеката. С голямо усилие се примъкнах до ръба на стола си, нанизах чантата на ръката си и стиснах дръжката на бастунчето. С разтреперани крака се изправих. Имах да свърша нещо важно.

Господин Бътлър, собственик на магазинчето с кинкалория, държеше едно съвсем малко помещение, притиснато между хлебарницата и магазин за свещи и аромати. Ала зад червената дървена врата с лъскаво медно чукче и сребърно звънче човек можеше да види удивително многообразие, което опровергаваше скромния външен вид. Мъжки шапки и вратовръзки, училищни и пътнически чанти, тигани, стикове за хоккей — всичко това бе натъпкано в тясно дълго пространство.

Господин Бътлър бе нисък, около четирийсет и пет годишен мъж и правеше впечатление, че челото му расте правопрпорционално на нарастването на обиколката на кръста му. Познавах и баща му, и бащата на неговия баща. Естествено, никога не го споменавам. Забелязала съм, че младите се притесняват, щом заговориш за отдавнашни времена. Когато влязох в магазинчето му тази сутрин, той се усмихна, погледна над очилата и побърза да отбележи колко добре изглеждам. Докато бях по-млада — някъде към осемдесетте, — все още бях достатъчно суетна и бях склонна да му повярвам. Сега вече смятам, че подобни коментари са любезен израз на изненадата, че съм все още жива. Все едно, благодарих му, забележката бе направена от добро сърце, и попитах дали мога да намеря при него касетофон.

— За да слушате музика ли? — попита господин Браун.

— Бих искала да говоря пред него. Да запиша думите си.

Той се поколеба. Вероятно се питаше какво ли имам толкова да кажа, че да трябва да се запише. Отиде до една витрина и извади малка черна кутия.

— Това мисля, че ще ви свърши работа. Нарича се „уокмен“ и децата го използват, за да слушат музика.

— Изглежда, наистина е това, което търся.

Трябва да бе усетил колко съм невежа, защото започна да обяснява:

— Много е лесно. Натискате това копче и започвате да говорите ето тук. — Той се наведе напред и посочи с пръст метална решетка. Сигурна съм, че долових миризма на камфор, с която бе пропит костюмът му. — Това е микрофонът.

Рут все още не се бе върнала от аптеката, когато стигнах до „При Маги“. За да не ми задават повече въпроси вътре, загърнах палтото

около себе си и седнах да чакам пред автобусната спирка. Усилието ме беше оставило без дъх.

Студеният вятър вдигна и понесе забравени предмети: опаковка от сладкиш, няколко сухи листа и зелено-кафяво патешко перо. Завъртя ги в кръг, сетне ги пусна и отново ги поде. Перото очевидно бе по-леко и то полетя нагоре над покривите на магазините, докато съвсем се загуби от погледа.

Замислих се за Маркърс, „танцуващ“ по подобен начин по света, грабнат от объркана мелодия, от която очевидно не може да се отърве. В последно време доста често мислех за него. Последните няколко нощи непрестанно се явяваше в сънищата ми. Внукът ми бе като изсушено между образите на Хана, Емелин и „Ривъртън“ лятно цвете. Напълно ненавреме и не на място. Виждах го в съзнанието си ту като малко момче с разгорещено личице, ту като пораснал мъж, люшнат от любовта и загубата си.

Искам да видя лицето му отново. Да го докосна. Прекрасното, добре познато лице, изсечено като повечето лица от собствената си история. Носещо следите и цвета на минали прадеди, за които той не знае почти нищо.

Един ден ще се върне, изобщо не се съмнявам в това, защото домът е магнит, който стои някъде в съзнанието и на най-свободомислещите деца. Но дали това ще бъде утре или след години, никой не може да каже. А аз нямах време да чакам. Все по-често се виждам в студената чакалня на времето, как треперя, докато стъпките на древни духове и отекващи гласове заглъхват.

Това е и причината да започна този запис. Може би няма да е само един. Искам да споделя с Маркърс стара, пазена от години тайна.

В началото исках да му пиша, но когато намерих листове и черна химикалка, забелязах, че пръстите ми така треперят, че нищо не се получава. Готови да сътрудничат, те бяха напълно неефективни и мислите ми излизаха на листа като нечетливи драсканици.

Силвия беше тази, която ме наведе на мисълта за касетофона. При един от спонтанните ѝ пориви да подреди нещата ми, продиктуван вероятно от желанието по-скоро да се спаси от някой от несимпатичните пациенти, тя попадна на листовете с моите неуспешни опити.

— Искала си май да нарисуваш нещо — подхвърли, докато завърташе листовите в различни посоки срещу светлината. — Доста модерно се е получило. Каква е идеята?

— Писмо — отвърнах аз.

И тогава ми разказа за метода на Бърти Синклер да пише и получава писма на касети.

— Трябва да знаеш, че оттогава с него всичко стана по-лесно. Много по-малко мрънка. Започне ли да се оплаква от лумбагото си, включвам касетофона и пускам някое от писмата. Веднага се променя — става весел като чучулига.

Седях на спирката и въртях пакета между пръстите си в радостно предчувствие за възможностите, които устройството би ми дало. Щом се прибера, ще започна.

Рут ми помахаша от отсрещната страна на улицата и тръгна по пешеходната пътека, като прибираше пликчето от аптеката в чантата си.

— Мамо, какво правиш навън в този студ? — започна да мърмори тя, щом наближи и взе да се оглежда. — Хората ще решат, че съм те накарала да ме чакаш тук. — Помогна ми да стана и ме поведе надолу по улицата към колата си. Пристъпвах до чаткащите токчета на дъщеря ми.

По пътя обратно към „Хийтвю“ гледах как една след друга пред очите ми отминават улиците, застроени със съвършено еднакви ниски сгради от сив камък. В една от тях малко по-нататък, сгъшена между две свои близначки, бе къщата, в която се бях родила. Хвърлих поглед към Рут, но и да ме бе забелязала, с нищо не го показа. А и защо ли да го прави, минавахме от тук всяка неделя.

Продължихме по тесния път и постепенно напуснахме селото. Както обикновено, затаих дъх — съвсем за кратко.

Веднага след Бридж Роуд следваше завой и пред нас се откриваше входът на „Ривъртън“. Високи почти колкото стълб на улично осветление, двете красиви крила на портата от ковано желязо представляваха сложна бродерия от преплетени ивици и зад тях започваше шушнещият тунел от сплетени клони на вековните дървета. Сега някой бе боядисал портата в бяло и вече не се виждаше

искрящото сребристо. Между плетениците от ковано желязо висеше табела с надпис:

„Ривъртън“. Отворено за посещения от март до октомври.

От 10,00 — 16,00.

Вход за възрастни 4 паунда, за деца 2 паунда.

Работата с касетофона изискваше малко предварителни упражнения. Добре че Силвия бе винаги наблизо. Показа ми как да държа микрофона пред устата си и докато тя придържаше ръката ми, произнесох първото, което ми хрумна в момента:

— Ало... Здравейте. Говори Грейс Брадли... Проба. Едно. Две. Три.

Силвия дръпна уокмена и се усмихна развеселено.

— Много професионално. — Натисна едно копче и се чу шум от превъртане на лентата. — Ще върна сега назад, за да чуем какво се е получило.

Чу се леко прещракване, тя натисна бутона „плей“ и двете зачакахме.

Разнесе се гласът на старостта: немощен, изтънял, почти невидим. Тънка лента, така излиняла, че са останали само няколко накъсани нишки. Някакви бледи следи от мен, от истинския ми глас, този, който чувах в главата си насън.

— Страхотно — рече Силвия. — Оставям те с него. Ако искаш да дойда, само дай знак.

Тя се обърна да си върви и внезапно се разтревожих.

— Силвия...

— Какво, миличка?

— Какво да говоря?

— Ами... не знам — засмя се тя. — Представи си, че той седи тук до теб, и му разкажи онова, което мислиш.

Точно това направих, Маркъс. Помислих си, че си се изтегнал в краката ми, както обичаше да го правиш като малък, и започнах да говоря. Разказах ти някои неща, които върших напоследък, за филма и

за Урсула. Гледах да не засягам темата за майка ти, като само споменах, че много се е затъжила за теб. Копнее да те види.

Исках да ти разкажа за спомените си, не за всички, естествено. Имам цел, но тя не е да те отегчавам с истории за моето минало. По-скоро да ти разкажа за странното усещане, че те стават все по-реални от действителния ми живот. Това се случва без никакво предупреждение и с огромна изненада установявам, когато отворя очи и осъзная, че се намирам в 1999 година. Странно е как естеството на времето се променя и започвам да се чувствам у дома си по-скоро в миналото, докато съм като случаен посетител в това странно нещо, което сме приели да наричаме „настояще“.

Странно е и усещането да седиш сам в стаята си и да говориш пред малка черна кутия. В началото шепнеш, за да не чуят останалите обитатели. Боях се, че гласът ми и тайните ми ще се понесат по коридора и ще стигнат чак до помещението за закуска, все едно самотна корабна сирена в чуждо пристанище. Когато главната сестра се появи с лекарствата ми, изненадата, която прочетох на лицето ѝ, ме успокои.

Сега вече тя излезе. Оставих хапчетата на перваза до мен. Ще ги взема по-късно, защото искам сега съзнанието ми да е бистро.

Наблюдавам как слънцето залязва над пустото поле. Харесва ми да проследявам как се спуска безмълвно зад дърветата в края на хоризонта. Днес за миг затворих очи и пропуснах прощалните отблясъци. Когато отново ги отворих, този върховен миг бе отминал и трептящият полукръг бе потънал, а небето ми се стори като ограбено — ясно, студено, прорязано само от леденобели ивици. Опустялото поле изтръпна от настъпилия сумрак и само в далечината влакова композиция пълзеше в мъгливата долина. Електрическите спирачки изскърцаха, когато локомотивът зави към селото. Часовникът на стената показваше шест часа. Това бе влакът, с който се прибираха хората, работещи в Челмсфорд, Brentford и дори в Лондон.

Представях си гарата. Вероятно не така, както изглеждаше сега, а по-скоро такава, каквато я познавах отпреди. С големия гаров часовник над перона, който строго напомняше с неуморните си стрелки, че времето и влаковете не чакат никого. Вероятно сега са го заменили с онези безлични електронни приспособления. Няма как да знам, защото от много време не съм стъпвала там.

Виждам гарата такава, каквото я видях онази сутрин, когато изпращахме Алфред на фронта. Гирлянди от хартиени триъгълници, червени и сини, плющяха на вятъра, деца се гонеха нагоре-надолу и се провираха между хората и багажа им, ехтяха пронизителните свирки на началник-гарата, националното знаме. Младежите — наистина съвсем млади момчета — бяха с изпрани и изгладени униформи и лъснати ботуши. Блестящите вагони вече чакаха на своя коловоз, готови да потеглят. Да отведат нищо неподозиращите си пътници към ада от кал и смърт.

Но стига за това. Прекалено избързвам.

„Из цяла Европа светлините гаснат.

Няма да ги видим отново запалени до края на живота си.

Лорд Грей, министър на външните работи на
Великобритания

3 август 1914 г.“

НА ЗАПАД

С всеки изминал ден, докато 1914-а вървеше с бързи стъпки към своя край и към следващата година, загубвахме надеждата, че войната ще приключи до Коледа. Един изстрел в някаква далечна страна разлюля европейските държави и заспалият великан на вековни ежби се събуди. Майор Хартфорд бе мобилизиран и прахта от славата му, неговата и на още други отдавна забравени герои, бе изтупана от забравата, а лорд Ашбъри замина за Лондон, където се присъедини към доброволческите отряди за охрана на домовете в Блумсбъри. Господин Фредерик бе обявен за негоден за военна служба заради прекарана през 1910 година пневмония, ето защо продължи да работи в своя завод, като замени производството на коли със самолети и получи от правителството специална значка в уверение на това, че има ценен принос за военната индустрия. Не беше кой знае каква утеха, отбеляза Нанси, която разбираше тези неща и знаеше, че господин Фредерик отдавна мечтаел за военна служба.

Историята показва, че настъпването на 1915 година разкри постепенно истинския характер на войната. Ала известно е, че историята е разказвач, чиито жестоки средства за преглед назад превръщат актьорите ѝ в истински глупаци. Защото, докато във Франция младите мъже се биеха с неподозирана смелост, в „Ривъртън“ 1915 година мина почти както и 1914-а. Разбирахме, че на Западния фронт се е стигнало до задънена улица — господин Хамилтън ни държеше в течение с ревностното си следене на зловещата информация; естествено, съществуваха и достатъчно на брой дребни неудобства, които караха хората да са недоволни от войната, но за онези, чийто живот бе до този момент в застой, това бе омокотено от огромното въодушевление, че конфликтът дава някаква голяма цел. Тъкмо тези хора превърнаха войната в арена, на която да покажат своите достойнства.

Лейди Вайълет се записа в безброй комитети и създаде и свои: като се започне от издирване на квартири за настаняването на белгийски бежанци и се стигне до организиране на екскурзии с

автомобили за офицери, които се възстановяват от раните си. Млади жени, както и някои от младежите из цяла Великобритания, извадиха куките и започнаха да плетат в свободното си време. В резултат потече същински порой от шалове и чорапи за войниците на фронта. Фани не можеше да плете, но изгаряше от желание да направи впечатление на господин Фредерик със своя патриотизъм и се впусна да координира цялата дейност по събирането, опаковането и изпращането на готовата продукция във Франция. Дори лейди Клементайн демонстрира неподозирани дух и даде подслон на една от белгийките, записана за разквартируване в комитетата на лейди Вайълет — възрастна жена с лош английски, но с достатъчно добро възпитание, за да го прикрива, която лейди Клементайн неспирно разпитваше за всичко най-отвратително, свързано с нашествието.

С приближаването на месец декември лейди Джемайма, Фани и децата на семейство Хартфорд бяха поканени в „Ривъртън“, за да прекарат Коледа, както диктуваше традицията. Фани естествено предпочиташе да остане в Лондон, където със сигурност се забавляваше повече, но не можеше да откаже поканата на жената, за чийто син се надяваше да се омъжи. (За нея нямаше значение, че самият този син бе на съвсем друго място и не проявяваше към нея никакъв интерес.) Тя се отегчаваше в имението така, както само младите умеят, ходеше от стая в стая и се губеше в догадки дали по някаква случайност господин Фредерик няма да направи внезапно посещение.

Джемайма страдаше искрено — видимо по-пълна и по-безцветна от предишната година. Тя обаче имаше едно предимство — не само бе омъжена, но и бе омъжени за герой. Когато писмата на майора пристигаха и господин Хамилтън ги внасяше тържествено на излъскания сребърен поднос, Джемайма тутакси ставаше център на вниманието. Посягаше към плика с елегантно кимване, замираше за миг със сведени клепачи, въздъхваше тежко — олицетворение на изстрадано търпение — и едва тогава разрязваше плика с ценното съдържание. Писмото биваше прочетено тържествено на затаилата дъх аудитория.

В това време на горния етаж времето течеше едва-едва за Хана и Емелин. Бяха вече втора седмица в „Ривъртън“, лошото време ги принуждаваше да стоят затворени и тъй като нямаха и уроци

(госпожица Принс бе ангажирана със задачи, свързани с войната), чудеха се с какво да запълнят часовете. Изредиха всички игри, за които се сетиха: на конец, на дама, на „Златотърсач“ (доколкото успях да разбера, задачата бе да направиш драскотина в ръката на другия, докато не се покаже кръв или не ти омръзне); помагаха в кухнята на госпожа Таунсенд с печенето на коледните сладкиши, но много бързо бяха изпратени горе, тъй като преядоха със сурово тесто; успяха да изнудят нани Браун да им отключи склада със стари играчки на тавана и се ровиха дълго в прашасалите си съкровища отпреди години. Истината е, че копнееха да подновят Играта. (На няколко пъти заварвах Хана при китайската кутия да чете и препрочита старите им приключения, когато си мислеше, че никой не я вижда.) За това обаче им бе нужен Дейвид, а той щеше да се прибере от Итън следващата седмица.

Един следобед в края на ноември, докато бях в дрешника за резервното бельо, за да взема покривки за коледното тържество, вътре връхлетя Емелин. Спря се за миг, огледа се и тръгна към топлата ниша. Отвори вратата и на пода се очерта кръг от меката светлина на свещи.

— Аха! Знаех си, че ще те намеря тук.

Протегна ръце и се оказа, че стиска две бели захарни мишки.

— От госпожа Таунсенд.

Отвътре се показва дълга ръка и грабна едната мишка.

— Скучно ми е — сподели Емелин, докато близваше от лакомството си. — Ти какво правиш?

— Чета — долетя отвътре.

— Какво четеш?

Мълчание.

Емелин надникна в нишата и сбърчи нос.

— „Войната на световете“. Пак ли?

Никакъв отговор.

Емелин дълго облизва захарното мишле, оглежда го няколко пъти от всички страни и след като махна закачил се за ухото ѝ конец, който очевидно я гъделичкаше, най-неочаквано рече:

— Може да отидем на Марс, когато Дейвид се появи.

Мълчание.

— Ще има марсианци — и добри, и лоши, както и неподозирани опасности.

Като всяко по-малко дете в семейството, Емелин бе превърнала в смисъл на своя живот задачата да се мъчи да участва в предпочитанията на брат си и сестра си. Нямаше нужда да поглежда отново вътре, за да разбере, че този път е успяла.

— Ще го обсъдим на съвета — дойде отговорът.

Емелин изписка възторжено и вдигна крак, за да влезе в скривалището.

— Но ще кажем на Дейвид, че аз съм дала предложението, нали?

— Внимавай за свещта.

— Може да оцветя картата с червено наместо зелена. Наистина ли на Марс дърветата са червени?

— Естествено. Водата — също, и почвата, и каналите, и кратерите.

— Кратери ли?

— Огромни, дълбоки тъмни дупки, където марсианците държат децата си.

Показа се ръка, която притвори вратата.

— Нещо като кладенец, нали? — попита Емелин.

— Само че много по-дълбок. И по-тъмен.

— Защо крият там децата си?

— За да не се вижда какви отвратителни експерименти правят с тях.

— Например? — развълнувано попита Емелин.

— Ще разбереш — отговори Хана. — Когато Дейвид дойде.

Както обикновено, животът на прислугата долу бе своеобразно отражение на живота горе.

Една вечер, когато семейството вече беше по леглата, ние седяхме в нашата обща стая, наобиколили гаснещия огън в камината. Господин Хамилтън и госпожа Таунсенд заемаха двете крайни места, а Кати, Нанси и аз се бяхме сгушили и плетяхме неизменните шалове на светлината на пламъците. Студеният вятър навън блъскаше стъклата и всеки пък, когато успееше да се промъкне през пролуките под вратите, бурканите със сушени треви и плодове на госпожа Таунсенд на полиците леко звънтяха.

По едно време господин Хамилтън поклати глава и остави настрани броя на „Таймс“, който четеше. Свали очилата си и разтри очи.

— Още лоши новини ли? — попита госпожа Таунсенд, зачетена в този момент в лист с празничното меню.

— Най-лошите. — Господин Хамилтън постави отново очилата на носа си. — Нови загуби в Ипр. — Изправи се и отиде до дъската, на която бе разпънал карта на Европа, обсипана с мънички фигури (набор оловни войници от играчките на Дейвид, свален от тавана), които представляваха различни армии и военни действия. Махна фигурата на дука на Уелингтън от едно място във Франция и го замени с двама френски хусари. — Никак не ми харесва — промърмори той под нос.

— А на мен това тук не ми харесва — въздъхна госпожа Таунсенд и чукна молива си върху листа пред нея. — Как да приготвя коледна вечеря без масло, без чай, да не говорим за пуйка?

— Как така без пуйка, госпожо Таунсенд? — не се сдържа Кати.

— Нямаме дори крило от пуйка.

— Какво ще поднесете?

— Не се плаши, момиче. Все ще измисля нещо. Някога да не съм успявала?

— Така си е, госпожо. Винаги успявате — съвсем сериозно.

Госпожа Таунсенд погледна подозрително, да не би да я иронизират, но след като се увери, че няма такова нещо, успокоена се зачете отново в менюто.

Правех опити да се съсредоточа в плетенето, но след като за трети път изпуснах бримка, оставих плетивото настрани и се изправих. Цяла вечер ме измъчваше един въпрос. Свързан бе с нещо, което бях видяла същия ден в селото, но така и не разбирах какво означава.

Подръпнах престилката си и пристъпих до господин Хамилтън, който според мен имаше отговори на всички въпроси.

— Господин Хамилтън — предпазливо рекох аз.

Мъжът се обърна и ме изгледа над очилата си, все още стиснал дука на Уелингтън между издължените си, остри в краищата пръсти.

— Какво има, Грейс?

Хвърлих крадешком поглед към останалите, които в момента обсъждаха нещо оживено.

— Какво има, момиче? — повтори икономът. — Езика ли си глътна?

— Не, господине — изкашлях се аз, — исках само... Искам да ви попитам нещо. Нещо, което видях в селото днес.

— Така ли? Какво видях?

Погледнах към вратата.

— Къде е Алфред, господин Хамилтън?

— Сервира горе херес. Защо? Какво общо има той с това?

— Ами... Видях го днес в селото и...

— Сигурно. Изпратих го с една поръчка.

— Знам, видях го при господин Макуиртър. А също и когато излезе от магазина. — Стиснах притеснено устни. Някаква необяснима съпротива ме караше да не искам да продължа. — Дадох му бяло перо, господин Хамилтън.

— Сериозно? — ококори очи икономът и дукът на Уелингтън тупна на масата.

Кимнах в знак на потвърждение. Пред очите ми още бе Алфред, когото някакъв непознат спря на улицата. Алфред стоеше объркан с перото в ръка, а покрай него отминаваха хора и се споглеждаха. Само след миг той наведе глава и с увиснали рамене забърза нанякъде.

— Бяло перо значи — прекалено високо повтори господин Хамилтън и привлече вниманието на останалите.

— Какво има, господин Хамилтън? — обади се госпожа Таунсенд и погледна към нас над очилата си.

Възрастният мъж прокара длан по лицето си. Клатеше глава в недоумение.

— Връчили на Алфред бяло перо.

— Не думай! — зяпна госпожа Таунсенд и вдигна ръка към пълната си гърд. — Не може да бъде. Не и бяло перо. Не и на нашия Алфред.

— От къде знаете?

— Грейс е видяла — отвърна господин Хамилтън. — Тази сутрин в селото.

Кимнах, за да потвърдя, а сърцето ми щеше да изхвъркне. Усещах, че съм отворила кутията на Пандора с разкриването на чужда тайна, а не можех да върна нещата назад.

— Това е нелепо — възкликна господин Хамилтън и подръпна жилетката си. Върна се на мястото си и намести очилата си. — Алфред не е страхливец. Дава своя принос за войната, като помага да се поддържа този дом. Има важна длъжност в едно важно семейство.

— Но не е същото като да е на фронта, нали, господин Хамилтън? — обади се Кати.

— Напротив! — избухна възрастният мъж. — Всеки от нас има своята роля за тази война, Кати. Дори ти. Наш дълг е да запазим традициите на чудесната ни страна, за да може, когато войниците се завърнат по домовете си с победа, да заварят обществото, което помнят.

— Значи, като мия тенджерите и съдовете, също помагам за добрия изход на войната? — удиви се Кати.

— Не и по начина, по който ги миеш — побърза да отбележи госпожа Таунсенд.

— Да, Кати — увери я господин Хамилтън. — Като изпълняваш задълженията си, като плетеш шаловете, даваш своя принос. — Той погледна към Нанси и мен. — Всички ние го правим.

— Не ми се струва достатъчно, ако питате мен — подхвърли Нанси с наведена глава.

— Какво искаш да кажеш?

Тя спря да плете и отпусна кокалестите си ръце в скута.

— Да вземем Алфред например. Той е млад, силен мъж. Със сигурност ще е по-полезен на останалите войници на фронта там, във Франция. Всеки може да налива шери.

— Всеки може какво? — пребледня господин Хамилтън. — Ти най-добре би трябвало да знаеш, че работата на прислугата е умение, което не се отдава на всеки.

— Разбира се, господин Хамилтън — изчерви се Нанси. — Напълно съм съгласна. — Тя смутено започна да разтрива ставите на пръстите си. — Аз самата... Чувствам се някак непотребна напоследък.

Господин Хамилтън тъкмо се канеше да отхвърли подобни чувства, когато неочаквано се чуха стъпките на Алфред, който трополеше бързо по стълбите и само след миг се появи на прага. Икономът се стъписа, а всички ние млъкнахме някак виновно.

— Какво се е случило, Алфред? — попита най-сетне госпожа Таунсенд, която първа се окопоти. — Защо тичаш така по стълбите? Изкара ума на горката Грейс. Подскочи така, сякаш щеше да изскочи от кожата си.

Усмихнах се едва забележимо на Алфред, защото изобщо не се бях изплашила. Просто се изненадах като всички останали. Вече горчиво съжалявах, че споменах пред господин Хамилтън за перото. Бях започнала да харесвам Алфред: добросърдечен какъвто си беше, той често отделяше време, за да ме накара да се измъкна от черупката си. Не беше честно да говоря за онзи неудобен миг в негово отсъствие.

— Извинявай, Грейс — рече Алфред. — Но младият господар Дейвид пристигна.

— Очаквахме го — погледна часовника си господин Хамилтън. — Докинс трябваше да посрещне влака в десет. Госпожа Таунсенд е готова с вечерята му, така че би ли я занесъл горе?

Алфред кимна.

— Известно ми е, господине... — преглътна той. — Само че... Младият господар Дейвид е довел още един човек. От Итън. Струва ми се, каза, че е син на лорд Хънтър.

Чакай да си поема дъх. Ти ми обясни преди време, че във всяка история настъпва момент, когато основните герои вече са си намерили място на сцената на събитията и драматичното действие може да започне. Разказвачът тогава загубва контрол и героите заживяват свой собствен живот.

Появата на Роби Хънтър довежда историята до брега на нейния Рубикон. Дали да го премина? Може би все още не е твърде късно да обърна гръб и да се откажа. Да увия всеки от тях в тънка хартия и да ги прибера в кутиите на своята памет?

Усмивам се, защото не мога да спра вече този разказ, както не мога да спра хода на времето. Не съм толкова романтична, че да си мисля, че историята иска да бъде разказана, но съм и достатъчно честна, за да призная, че самата аз искам да го направя.

И така, да се върнем към Роби Хънтър.

Рано на другата сутрин господин Хамилтън ме повика в малката си стаичка с размери на килер, затвори внимателно вратата и поиска да обсъди с мен предстояща задача, която се смяташе за особена чест. Всяка зима книгите, списанията и ръкописите, намиращи се в библиотеката на „Ривъртън“, се сваляха една по една от рафтовете и се избърсваха от прахта. Началото на тази традиция бе сложено през 1846 година от майката на лорд Ашбъри. Тя, по думите на Нанси, била луда на тема прах, но пък и имала причина за това. Една вечер в късна есен малкият брат на лорд Ашбъри, едва навършил три години, когато всички много обичали, си легнал и никога повече не се събудил. Майката, макар да не получила потвърждение на съмненията си от нито един лекар, била убедена, че причина за смъртта на момченцето ѝ е дългогодишната прах, натрупана във въздуха на този дом. Според нея причината била най-вече в библиотеката, защото двете момчета прекарвали този фатален ден в нея и си играли между картите, на които били отбелязани пътешествията на отдавна починали техни предци.

С лейди Гита Ашбъри не можело да се спори. Тя потиснала скръбта си и започнала да черпи сили от източника си на смелост, да напусне родината и семейството си, както и цялата си зестра в името на любовта. Обявила незабавна война на прахта в къщата. Събрала своята армия и издала заповед да „разгромят“ врага. Чистили ден и нощ в продължение на цяла седмица, докато не изчезнала и последната пращинка. Едва тогава тя дала воля на мъката си по своето момченце.

Оттогава всяка година след падането и на последния лист от дърветата в градината този ритуал се повтаря. Дори и след нейната смърт. През 1915 година на мен се падна честта да спазя традицията, въведена от покойната лейди Ашбъри. (Сигурна съм, че отчасти това бе наказание за видяното от мен в селото предишния ден. Господин Хамилтън не ми беше благодарен, че съм довела срамния призрак на дезертърството в „Ривъртън“.)

— Тази седмица ще те освобождават по-рано от обичайните ти задължения, Грейс — рече той с едва забележима усмивка, седнал зад малкото си бюро. — След това ще отиваш в библиотеката, където ще започнеш почистването от най-горните рафтове, докато стигнеш тези на нивото на пода.

Поръча ми да взема чифт памучни ръкавици, влажна кърпа и ми пожела успех със сериозност, напълно подходяща за тази най-досадна

от всички задачи в къщата.

— Не забравяй, Грейс — рече той на прощаване, — че лорд Ашбъри много държи на почистването на прахта. Отговорността ти е голяма и трябва да си много благодарна... — Проповедта му бе прекъсната от почукване на вратата. — Влез! — провикна се той.

Вътре, нервна като паяк, пристъпи Нанси.

— Господин Хамилтън — задъхано започна тя, — елате бързо. Горе става нещо, което се нуждае от спешното ви мнение.

Той веднага се изправи, свали с един замах черното си сако от закачалката зад вратата и пое с бързи стъпки нагоре по стълбите. Двете с Нанси го следвахме по петите.

В преддверието на главния вход стоеше Дъдли градинарят и мачкаше вълнената си шапка ту с едната, ту с другата ръка. В краката му с прясна смола по клоните лежеше току-що отсечен огромен норвежки смърч.

— Какво правите тук, господин Дъдли? — попита строго господин Хамилтън.

— Донесох коледното дърво, господине.

— Виждам. Но вие какво правите тук? — Господин Хамилтън посочи с жест преддверието, след което сведе длан към дървото на пода. — И, което е по-важно, какво прави това тук? Огромно е.

— Ъхъ, ама е красиво — сериозно отвърна Дъдли и огледа с възхищение клоните. — Хвърлил съм му око от години, само чаках да стане достатъчно високо. Тази зима ми се стори вече готово. Малко по-голямо е от обикновено — заключи той и погледна икономата.

— Не разбирам какъв е проблемът — обърна се икономът към Нанси.

Тя бе стиснала пестници, а устните ѝ образуваха съвсем тънка линия.

— Не може да влезе, господин Хамилтън. Той опита да го изправи в дневната, където обикновено му е мястото, но не се побира.

— Не го ли премерихте? — обърна се господин Хамилтън към градинаря.

— А, мерих го, но никога не ме е бивало много в аритметиката — отвърна човекът.

— Ами вземи триона и отрежи излишното, човече.

— Щях, сър, но се страхувам, че не може да се отнеме повече. Скъсено е колкото може отдолу, а и откъм върха, където е мястото на ангела.

Стояхме замислени пред този нерешим проблем, събрани в застланото с мраморни плочи преддверие. Ала времето течеше и всички знаехме, че съвсем скоро семейството ще започне да слиза за закуска. Най-сетне господин Хамилтън се произнесе:

— Виждам, че нищо не можем да направим. След като не може да се подкъси отгоре, защото няма да има къде да застане ангелът, ще се наложи да нарушим традицията, само тази година, и да го поставим в библиотеката.

— В библиотеката ли, господин Хамилтън? — не се сдържа Нанси.

— Да. Под стъкления купол — отвърна икономът, след което хвърли изпепеляващ поглед към Дъдли. — Само там може да се види цялата красота на дървото.

И така, на 1 декември 1915 година аз кацнах на тесния балкон в библиотеката и застанах пред най-горния рафт на най-отдалечения край с мисълта, че цяла седмица ще прекарам тук в бърсане на прах, в компанията на скъпоценното дърво, чиито клони се бяха устремили възторжено към небето. Намирах се на едно ниво с короната и специфичният му аромат насищаше ленивата атмосфера на прашното помещение.

Тесният балкон на библиотеката в „Ривъртън“ бе разположен високо над стаята и не беше трудно да не се разсейваш. Неохотата да започна бързо се присъедини към желанието да отлагам и да съзерцавам гледката под себе си. Общозвестна истина е, че независимо от това колко добре познаваш дадено място, когато го наблюдаваш отвисоко, преживяването е наистина приятно. Стоях до парапета и оглеждах всичко наоколо, дори и оттатък дървото.

Библиотеката — обикновено просторна и внушителна — сега ми приличаше на сцена. Добре познатите предмети — роялът „Стейнуей и синове“, дъбовото писалище, глобусът на лорд Ашбъри — бяха далеч по-дребни; също като макети, сякаш наредени за декор на група актьори, които всеки момент ще влязат.

Местата за сядане носеха театралния дух на очакването. Канапето в центъра на сцената, двете кресла, покрити с калъфи „Уилям

Морис“, квадратът светлина, която падаше отвън върху част от рояла и килима. Всичко беше готово в търпеливо очакване на актьорите. Каква ли пиеса можеха да поставят в подобна обстановка? Комедия, трагедия, пиеса за съвременните нрави?

Така в съзерцание можех да прекарам цял ден, но в съзнанието ми отекна гласът на господин Хамилтън, който ми напомняше за това колко лорд Ашбъри държи прахта да бъде избърсана и как прави внезапни проверки. С огромна неохота посегнах към първата книга. Обърсвам двете корици, гръбчето и — обратно на място. После следващата.

Към средата на сутринта бях привършила пет от десетте рафта на балкона и се канех да се заема със следващия. За щастие бях започнала от най-горния, така че за последния можех да съм седнала, докато работя. Бях обърсала вече стотици книги и пръстите ми бяха свикнали, така че вършеха работата си почти механично.

Тъкмо протягах ръка към шестия том на шестия рафт, когато смели звуци от пианото — остро и внезапно — нарушиха тишината. Неволно се извърнах и надникнах оттатък дървото.

Седнал пред рояла, непознат младеж прокарваше пръсти по гладката повърхност на клавишите. Виждах го за първи път, но дори тогава знаех кой е той. Това бе приятелят на младия господар Дейвид от Итън. Синът на лорд Хънтър, който бе пристигнал снощи.

Беше красив. Но кой на тези години не е? При него обаче хубостта се криеше другаде — в спокойствието. Сам в стаята, със скрити под ключените тъмни вежди очи, той бе олицетворение на отминала скръб, дълбока и трудно прикрита. Беше висок и слаб, макар да нямаше вид на мършав; кестенявата му коса бе оставена по-дълга, отколкото диктуваше модата; някои кичури стигаха до яката, а други се протягаха до скулите.

Видях как от мястото пред пианото оглежда библиотеката — бавно и старателно, докато погледът му най-сетне спря на една от картините. На син фон се виждаше тъмното очертание на женска фигура, прилекнала с гръб към зрителя. Платното бе закачено в най-далечния ъгъл между две тумбести китайски вази в синьо и бяло.

Младежът приближи, за да разгледа картината по-добре, и остана там. Бе така погълнат в съзерцание, че чак ми стана неудобно от

любопитството, с което следях движенията му. Книгата на шестия рафт все така чакаше да бъде изтрита от едногодишния прах.

В пълна концентрация младежът едва забележимо ту се навеждаше напред, ту се отдръпваше леко назад. Направи ми впечатление, че дългите пръсти на ръцете му висят отстрани на бедрата. Съвършено неподвижни.

Той все така стоеше пред творбата леко наклонил глава, когато зад гърба му вратата се отвори със замах и стиснала китайската кутия, в стаята връхлетя Хана.

— Дейвид! Най-сетне! Имаме страхотна идея. Този път можем да отидем в...

Тя се сепна и замръзна на място стресната. В същия миг Роби се извърна и я погледна. Лицето му бавно се разтегли в усмивка и в един миг меланхолията, която го бе владяла допреди малко, изчезна без следа. Запитах се дори дали не си я бях въобразила. Лицето му придоби младежко изражение и ми се стори дори красиво.

— Простете! — с пламнали страни промълви Хана. Няколко кичура се бяха измъкнали от лекия кок, в който бе прибрала косата си. — Помислих ви за друг. — Остави кутията на крайчето на канапето и с известно закъснение се сети да подръпне и оправи бялата си престилка.

— Няма нищо — усмихна се младежът и насочи отново вниманието си към картината.

Хана остана загледана в гърба му. Върховете на пръстите ѝ видимо потрепваха от смущение. Тя чакаше така, както и аз, той да се обърне, да протегне ръка за поздрав и да каже името си, което е най-малкото възпитано.

— Като си помисли човек колко много е казано с толкова пестеливи щрихи — обади се по едно време младежът.

Хана насочи вниманието си към картината, но тъй като гърбът му я скриваше от нея, не можа да каже какво мисли. Само въздъхна дълбоко.

— Невероятна е — продължаваше той, — не мислите ли?

Нахалството му не ѝ остави друг избор, освен да пристъпи напред и да застане до него пред платното.

— Дядо ми не я харесваше особено — отбеляза тя, опитвайки се да изглежда непринудено. — Според него е неприлична и нескопосна.

Затова я скри на толкова забутано място.

— А според теб такава ли е?

Тя се взря в платното, все едно го виждаше за първи път.

— Нескопосна може би, но не и неприлична.

Роби кимна.

— Няма как нещо толкова откровено да бъде неприлично.

Хана хвърли крадешком поглед към профила му и започнах да се питам кога ще се пристраши и ще го попита кой е и как се е озовал в библиотеката на дядо й. Отвори уста да каже нещо, но нищо не излезе.

— Защо дядо ти я е закачил тук, щом според него е неприлична?

— Подарък му е — отвърна Хана, доволна от това, че най-сетне й зададоха въпрос, чийто отговор знаеше. — От някакъв много важен испански граф, който дойде тук, за да ходят на лов. Така че е испанска.

— Да, зная — отвърна той. — Пикасо. Виждал съм негови работи и преди.

Тя повдигна вежда и Роби се засмя.

— В една книга, която моята майка ми показваше. Родена е в Испания. Има роднини там.

— Сериозно, в Испания? А бил ли си в Куенка? А в Севиля? Посещавал ли си двореца Алкасар?

— Не — отговори младежът. — Но след разказите на майка ми си мисля, че съм бил. Все й обещавах да се върна с нея там. Като птици, за да избягаме от английската зима.

— Тази зима ли? — попита Хана.

Той я изгледа, очевидно заинтригуван.

— Извинявай, предполагам, че знаеш. Майка ми почина.

Дъхът ми секна от изненада и точно в този миг в стаята влезе Дейвид.

— Виждам, че вече сте се запознали — ухили се той някак лениво.

Дейвид ми се видя пораснал от последния път, когато го видях. А може би така ми се стори поради новия начин, по който ходеше и по който се държеше. Съвсем като възрастен. Определено беше променен.

Хана кимна безмълвно и се отдръпна смутено. Хвърли поглед към Роби, но ако бе искала да каже нещо и да уреди нещата или да се извини, моментът беше отлетял твърде бързо. Вратата се отвори отново със замах и вътре врхлетя Емелин.

— Дейвид! — възкликна тя. — Най-сетне си тук. Умряхме от скука. Чакаме те с нетърпение да поиграем. Двете с Хана вече сме решили къде... — В този миг забеляза Роби. — О, здравейте. Вие кой сте?

— Роби Хънтър — представи го Дейвид. — Вече си се запознал с Хана, а това е малката ми сестра, Емелин. С Роби учим в Итън.

— Ще останете за края на седмицата, така ли? — попита Емелин и хвърли бегъл поглед към сестра си.

— Малко по-дълго, ако не възразявате — съобщи Роби.

— Роби нямаше планове за тази Коледа — обясни Дейвид. — И реших, че може да я прекара тук с нас.

— Цялата коледна ваканция ли? — не се сдържа Хана.

— Така и така ще сме затворени тук, добре е да сме по-голяма компания. Иначе бихме се побъркали.

От мястото си горе на балкона усетих колко вбесена е Хана. Дланите ѝ лежах на китайската кутия. Сигурна бях, че си мисли за правило номер три от Играта: участниците са само трима. Измислените епизоди и приключения ѝ се изплъзваха. Хана вдигна очи към Дейвид и в тях се четеше очевидно обвинение — нищо че той се направи, че не забелязва.

— Погледнете колко голямо е това дърво — с леко приповдигнат тон обяви той. — По-добре да започваме украсяването му, че може и да не успеем да приключим до Коледа.

Сестрите му не мърдаха от местата си.

— Хайде, Ем — подкани той по-малката и свали кутията с играчки и украса на земята, като старателно избягваше да гледа към Хана. — Да покажем на Роби как го правим.

Отдалеч личеше, че Емелин се разкъсва между Хана и предложението. Тя бе не по-малко разочарована от сестра си и копнееше колкото нея за Играта. Но като най-малка винаги бе играла незначителна роля в техните отношения и ето че сега Дейвид бе показал предпочитание към нея. Изкушението да състави двойка за сметка на третия участник бе неустойимо. Привързаността към Дейвид и вниманието му ѝ бяха прекалено скъпи, за да му откаже.

Хвърли пореден гузен поглед към Хана, сетне се усмихна широко на брат си, пое пакета, който той ѝ подаде, и започна да сваля тънките хартии, с които бяха увити крехките стъклени играчки. Докато

Емелин възкликваше радостно при вида на всяка позабравена играчка, Хана опъна гордо рамене и изнесе китайската кутия от стаята, приела поражението. Дейвид я проследи как затваря вратата и поне се постара да изглежда смутен. Когато много скоро тя се появи с празни ръце, Емелин я посрещна радостно.

— Хана, няма да повярваш! Роби казва, че никога не е виждал играчка херувимче.

По-голямата ѝ сестра мина по килима и коленичи до тях. Дейвид бе застанал до рояла с разперени пръсти над клавишите. Плавно ги спусна и удари нежно два акорда. Сетне, точно когато най-малко очаквахме, инструментът оживя под пръстите му с изумително красива мелодия. Това бе валсът на Шопен в до минор.

Колкото и невероятно да ви се струва, този ден в библиотеката за първи път чувах истинска музика. Имах смътен спомен как мама ми пее, докато бях съвсем малка, но това трябва да е било, преди да започнат болките ѝ в гърба, защото след това песни вече нямаше. Единствено господин Конъли от отсрещната страна на улицата свиреше на устната си хармоника ирландски мелодии, когато пийнеше повече в петък в кръчмата. Но това не ставаше често.

Опрях лице между пръчките на перилата и затворих очи, понесена от вълшебните, проникващи в душата звуци. Не мога да преценя дали Дейвид свиреше добре, нямаше с какво да сравня, но за мен бе свършено — като всички красиви спомени.

Когато и последната нота отзвуча в слънчевата стая, чух Емелин да казва:

— Нека и аз ви изсвирия нещо. Това, което Дейвид изсвири, не е музика за Коледа.

Тя се настани на столчето и изсвири своя свободна интерпретация на известна коледна песен. Звучеше чудесно, но магията бе отлетяла.

— Ти свириш ли? — вдигна очи Роби към Хана, която с кръстосани крака седеше на пода в красноречиво мълчание.

— Хана има много таланти — засмя се Дейвид, — но музикалният не е сред тях. — Въпреки че след всичките уроци, които чух, че тайно си взимала в селото, кой знае? — ухили се той.

Хана хвърли намусен поглед към Емелин и тя сви само рамене в отговор: „Просто се изпуснах.“

— Предпочитам думите — спокойно заяви Хана и започна да освобождава от опаковката няколко оловни войника, които пускаше в полата си. — Много по-добре вършат онова, което искам от тях.

— Роби също пише — обади се Дейвид. — Той е поет. И то много добър. Тази година в „Колидж Кроникъл“ публикуваха няколко негови работи. — Големият брат държеше срещу светлината стъклена топка и лъчите, които се пречупваха през множеството ѝ разноцветни равнини, се отразяваха на пода. — Коя харесвах най-много? Май онази за разрушения храм.

В този момент вратата се отвори и в библиотеката влезе Алфред с поднос, отрупан с медни сладки с формата на човечета, захаросани сливи и хартиени пликчета, пълни с ядки.

— Извинете — рече Алфред и остави товара си на масата за напитки. — Госпожа Таунсенд изпраща това за украса на дървото.

— Прекрасно! — скочи Емелин наред музикалното си изпълнение и се спусна да си вземе захаросана слива.

Преди да излезе, Алфред огледа крадешком помещението, и най-вече балкона, и срещна умолителния ми поглед. Децата насочиха отново вниманието си към коледната украса и той свърна към извитата стълба, за да дойде при мен.

— Как върви? — попита ме тихо.

— Добре — също толкова тихо отвърнах аз. Погледнах с чувство на вина книгата в скута ми и празното място на полицата.

Алфред проследи погледа ми и само повдигна вежди.

— След като така и така съм тук, нека поне ти помогна.

— Дали господин Хамилтън ще...

— Няма да забележи, че ме няма поне през следващия половин час — усмихна се той. — Ще започна от отсрещния край и може да се срещнем в средата.

Кимнах, обзета едновременно от благодарност и стеснение.

Алфред измъкна от джоба си парче чист плат, взе първата книга на редицата и седна на пода. Наблюдавах го известно време как с привидна сериозност взима всеки том, старателно го избърсва от всичките страни и го връща на мястото му, за да посегне за следващия. Заприлича ми на дете, което с магическа пръчка е превърнато във възрастен и седнало на пода с кръстосани крака, действа извънредно

сериозно. Иначе гладко вчесаната му коса този път се люшваше напред при всяко навеждане към рафта.

За моя изненада той хвърли поглед към мен и тутакси отклони очи. Изражението му ме накара да изтръпна. Лицето ми пламна. Ами ако си помисли, че го следя? Дали още ме гледа? Не смеех да проверя, за да не изтълкува погрешно вниманието ми. Въпреки всичко усетих как кожата ми настръхва.

Това се случваше вече от известно време. Между нас се възцари нещо, което така и не успях да определя. Лекотата, с която общувахме доскоро, се бе изпарила и на нейно място се възцариха неудобство и смущение, често пъти завършващи като недоразумения. Питях се дали причината не беше в епизода с бялото перо. Ами ако е забелязал как се мотая по улиците или, по-лошо, ако е разбрал, че аз съм тази, която изплю камъчето пред господин Хамилтън и останалите на долния етаж?

Залових се с прекалено усърдие да търкам книгата, оставена в полата ми, и извърнах демонстративно глава към групата долу в подножието на дървото. Може би, ако се правех, че не забелязвам присъствието на Алфред, неудобството ми ще изчезне?

Наистина се разсеях, следейки какво правят децата; почувствах се като зрител в театрална зала, внезапно събудил се от дрямка наред нечий диалог. Съсредоточих се върху разговорите им и гласовете, които се носеха в прозрачната зимна светлина — чужди и отдалечени.

Емелин показваше на Роби подноса със сладкиши от госпожа Таунсенд, а по-възрастните обсъждаха военните действия.

Хана вдигна лице от сребърната звезда, очевидно се чудеше как да я закачи за бодливо клонче, и попита изненадано:

— И кога тръгваш?

— В началото на следващата година — отговори Дейвид с пламнало от вълнение лице.

— А кога го реши? И за колко време смяташ, че...

— Обмислям го от много време. Познаваш ме, обичам доброто приключение.

Хана не сваляше очи от брат си. Беше разочарована от внезапната поява на Роби, лишаващо я от възможността да играят любимата Игра, но това, което току-що чу, бе поредно предателство.

— Па знае ли? — с леден глас попита тя.

— Не мисля — отговори Дейвид.

— Не вярвам да те пусне. — Долових в гласа ѝ огромно облекчение и спокойствие.

— Няма да има избор — заяви Дейвид. — Ще разбере, че съм заминал едва когато стигна на френска земя.

— А ако все пак научи?

— Няма как да стане, защото никой няма да му каже. — Дейвид гледаше сериозно сестра си в очите. — Винаги може да изтъкне всякакви аргументи, но не може да ме спре. Решил съм го. Не желая да пропусна такава възможност само защото той е на друго мнение. Самостоятелен човек съм и крайно време е татко да го разбере. И само защото неговият живот е объркан...

— Дейвид! — остро и предупредително прозвуча гласът на Хана.

— Така си е — отвърна брат ѝ. — Цял живот е бил под влияние на баба, оженил се за жена, която не е можела да го понася, проваля се във всичко, с което се залови.

— Стига, Дейвид! — Усещах възмущението в гласа на Хана, която се огледа за Емелин и очевидно остана доволна, че малката им сестра е достатъчно далеч, за да чуе. — Дължиш му малко повече лоялност. Засрами се.

— Не искам — сниши брат ѝ гласа си — неговите огорчения да повлияят на моя живот.

— За какво си говорите вие двамата? — поиска да узнае Емелин и се доближи с шепа захаросани ядки. Усетила, че нещо не е наред, тя сбърчи чело. — Нали не се карате?

— Не, разбира се — усмихна се вяло Дейвид, забелязал гримасата на Хана. — Току-що казвах на Хана, че ще замина за Франция. На фронта.

— Гледай ти! И ти ли отиваш, Роби?

Младежът кимна безмълвно.

— Трябваше да се досетя — подхвърли Хана.

— Някой трябва да се грижи за този приятел — отбеляза Дейвид, направил се, че не чува Хана. Сетне се усмихна широко. — Няма да го оставя само той да се забавлява, я.

Имаше нещо особено в погледа му — възхищение или може би обич?

Хана също го забеляза и сви устни. Вече знаеше кой е причина за бягството на брат ѝ.

— Роби иска да отиде на фронта, за да се спаси от своя старец — продължи Дейвид.

— Защо? — искаше да знае Емелин. — Какво е направил?

— Списъкът е дълъг — сви рамене Роби, — а и не е много весел.

— Подскажи ни само малко — не мирясваше Емелин и очите ѝ светнаха от любопитство. — Сетих се! Казал е, че ще те заличи от завещанието си.

Роби се засмя със сух, тъжен смях.

— Не ми се вярва. Тъкмо обратното. — Той замислено въртеше една от играчките, наподобяваща ледена висулка, между пръстите си.

— Да не искаш да кажеш, че те е заплашил да те включи в завещанието си?

— Иска да си играем на щастливо семейство.

— А ти не искаш ли да си щастлив? — попита с равен глас Хана.

— Не искам да сме семейство. Предпочитам да съм сам.

— Аз пък не мога да търпя да съм сама — изчурулика Емелин. — Не мога без Хана или Дейвид. Не мога и без па.

— Различно е при хора като вас — тихо уточни Роби. — Семейството ти не ти е причинило нищо лошо.

— Да не би твоето да го е сторило?

Настъпи продължително мълчание, през което всички очи, включително и моите, бяха отправени към Роби. Не смеех да дишам дори. Вече знаех историята му. В нощта на неговата неочаквана поява в „Ривъртън“, докато господин Хамилтън и госпожа Таунсенд приготвяха набързо някаква вечеря и организираха настаняването му, Нанси ми бе доверила онова, което знаеше.

Роби беше син на Хейстинг Хънтър, наскоро удостоен с титлата „лорд“, учен, прочул се с откриването на нов вид стъкло, което може да се пече във фурна. Откритието му бе донесло и сериозно състояние. Беше купил огромно имение недалеч от Кеймбридж, където имало достатъчно място и за по-нататъшните му експерименти. Двамата със съпругата му обаче продължавали да водят живот на благородници земевладелци. Момчето, по думите на Нанси, се родило в резултат на кратка любовна връзка на лорд Хънтър с камериерка. Момиче от Испания, което едва-едва говорело английски. Когато коремът на

момичето започнал видимо да нараства, той загубил интерес към нея, но се съгласил да я задържи в домакинството, като обещал да даде образование на сина си в замяна на нейното мълчание. Това мълчание докарало камериерката дотам да загуби разсъдъка си и най-накрая тя се самоубила.

Срамота е, бе завършила Нанси с тежка въздишка, да се държиш така с една прислужничка, а и момчето да расте без баща. Кой не би изпитал съчувствие към двамата? При тези думи тя ме бе изгледала многозначително. Нейно благородие едва ли бе много доволна от появяването на този неочакван гост. Всеки трябва да си знае мястото.

Под текстът на думите ѝ означаваше, че има титли и титли. Такива, които се наследяват, и други, които лъщят като нов автомобил. Роби Хънтър-син (все едно дали е законен, или не) на новоизлюпен лорд не беше подходяща компания за семейство Хартфорд, а следователно и за нас.

— Хайде де — настоявайте Емелин. — Кажете. Трябва! Какво толкова ужасно е направил баща ти?

— Ти какво? — усмихни се Дейвид. — Разпит ли водиш? Извинявай, Хънтър — обърна се той към младежа. — Големи любопитки са. Няма много често компания.

Емелин се засмя и метна по брат си топче хартия, което го отмина и падна в купчината, събрала се вече под дървото.

— Няма нищо — отговори Роби и отметна кичур, спуснал се над челото му. — След смъртта на майка ми баща ми ме прие официално за свой син.

— Какво ще рече това? — сбърчи нос Емелин.

— След като известно време ме бе обрекъл на незаконно съществуване, най-неочаквано се сети, че има нужда от наследник. Наглежда, жена му не може да му роди такъв.

Емелин местеше поглед от Хана към Дейвид в очакване на пояснения.

— Ето защо Роби иска да замине на фронта — додаде Дейвид. — За да бъде свободен.

— Много съжалявам за майка ти — намусено се обади Хана.

— И аз — не закъсня Емелин и детското и лице придоби заучената физиономия на съчувствие. — Сигурно много ти липсва. На мен мама ми липсва страшно, а аз дори не я познавам — починала по

време на раждането ми. А ето че сега ти заминаваш на фронта, за да избягаш от жестокия си баща. Също като в някой роман — въздъхна тежко тя.

— И то мелодрама — додаде Хана.

— По-скоро любовна история — настояваше Емелин. Тя махна опаковката на поредния предмет и в полата ѝ се изсипаха свещи. От тях се разнесе аромат на канела и бучиниш. — Баба казва, че е дълг на всеки мъж да отиде на фронта. Казва също, че тези, които си остават у дома, са кръшкачи.

Усетих как цялата настръхвам горе в галерията. Погледът ми отскочи по посока на Алфред, но светкавично го отклоних, когато срещнах неговия. Страните му пламтяха, а в очите му се четеше огромен укор към самия себе си. Видях същото и в деня, когато го срещнах в селото. Той се изправи рязко и изпусна кърпата си за прах. Посегнах да му я подам отново, но момчето само поклати глава и като избягваше да гледа към мен, измърмори нещо за това, че господин Хамилтън сигурно вече се пита къде се губи. Проследих го безпомощно как бърза надолу по стълбите и се скрива зад вратата на библиотеката, незабелязан от децата на семейство Хартфорд. Проклех за кой ли път неспособността си да се владее.

В този момент Емелин застана с гръб към дървото и се обърна към Хана.

— Баба е разочарована и от па. Според нея той се опитва да се измъкне.

— Няма право да е разочарована — разпалено възрази Хана. — Па изобщо не е кръшкач. Щеше да замине незабавно, стига да можеше.

В стаята настъпи мъчителна тишина. Собственото ми дишане се у чести от съчувствие към Хана.

— Не се сърди на мен — начумери се Емелин. — Баба го казва, не аз.

— Стара вещица — процеди сестра ѝ. — Па прави всичко възможно, за да работи за успешния изход на войната. Както и всички ние.

— Хана много би искала да дойде с нас на фронта — обърна се Дейвид към Роби. — И тя, и па просто не искат да разберат, че военните действия не са място за момичета и възрастни хора с болни дробове.

— Глупости говориш, Дейвид! — кипна Хана.

— Кое точно са глупости? Това, че фронтът не е място за жени и старци, или това, че искаш да отидеш да се биеш?

— Чудесно знаеш, че там ще свърша същата работа, както и ти. Знаеш също така колко ме бива във взимането на стратегически решения.

— Става дума за истински действия, Хана — рязко отвърна Дейвид. — Това е война — с истинско оръжие, истински куршуми и истински враг. А не някаква измислица или детска игра.

Поех си дълбоко дъх. Изражението на Хана бе такова, сякаш някой я беше зашлевил.

— Не може вечно да живееш в свят на фантазии — продължаваше Дейвид. — Да измисляш приключения, да пишеш неща, които никога няма да се случат в действителност, и да играеш измислени роли...

— Дейвид! — изкрещя Емелин. Тя погледна първо Роби, после отново брат си. Когато продължи, долната ѝ устна трепереше видимо: — Правило номер едно: Играта е тайна.

Лицето на Дейвид омекна внезапно.

— Права си, Ем. Съжалявам.

— Тайна е — прошепна тя. — Важно е.

— Разбира се — съгласи се той и разроши леко косата ѝ. — Хайде, не се разстройвай. — Наведе се към кутията с играчки. — Хей! Вижте какво намерих. Мейбъл! — Той вдигна високо стъклен ангел с криле от пресукани стъклени нишки, златиста дълга пола и молитвено восьчно лице. — Тя ти е любимата, нали? Искаш ли да я сложа на върха?

— Не може ли аз да я закача тази година? — попита Емелин и изтри очите си. Колкото и да бе разстроена, не искаше да пропусне шанса си.

Дейвид се направи, че разглежда дланта на Хана.

— Какво ще кажеш? — попита я той. — Имаш ли възражения?

Сестра му го изгледа спокойно и хладно.

— Моля ви! — подскочи Емелин и от полата ѝ се посипаха парчета гънка опаковъчна хартия. — Досега все вие двамата я качвате на върха. Аз никога не съм го правила. Не съм вече малка.

Дейвид се напрани, че се замисля.

— На колко си вече?

— На единайсет — отговори послушно тя.

— Единайсет — повтори все така замислено Дейвид. — Това е почти дванайсет.

Момиченцето закима енергично.

— Е, добре — въздъхна той театрално. Кимна на Роби и се усмихна. — Ще ми помогнеш ли?

Двамата вдигнаха стълбата, оставена специално за украсата, и я наместиха между хартиите на пода.

— Охо! — възкликна щастливо Емелин, докато, стиснала ангела в едната си ръка, се катереше нагоре. — Приличам на Джак, който се качва по бобеното стъбло.

Много скоро вече беше на предпоследното стъпало. Протегна ръката с ангела към върха на дървото, но не успя да го достигне.

— Да му се не види! — промърмори тя под нос и хвърли поглед надолу към лицата на тримата, които я следяха със затаен дъх. — Почти стигнах. Но трябва да се кача още едно стъпало.

— Внимавай — обади се брат й. — Има ли нещо, на което да се подпреш?

Момиченцето се протегна и улови със свободната си ръка най-близкия бодлив клон, сетне много предпазливо вдигна единия си крак и стъпи на най-горното стъпало.

Затаих дъх в очакване да вдигне и следващия. Лицето й се разтегна от победоносна усмивка, докато протягаше Мейбъл, за да я постави на мястото й, и точно в този момент погледите ни се срещнаха. В първия миг очите й се разшириха от изненада, последвана от паника, защото кракът й се плъзна и тя започна да пада.

Отворих уста да я предупредя, но беше твърде късно. С писък, от който цялата настръхнах, Емелин се просна като парцалена кукла на посипания с хартии под.

Изведнъж стаята сякаш се разшири до безкрай. Всичко и всички бяха като вцепенени. Миг след това настъпи очакваното свиване. Суетня, шум, паника.

Дейвид вдигна Емелин на ръце.

— Ем? Добре ли си, Ем? — На пода проблясваше стъкленото крило на ангела, обагрено с кръв. — Божичко, порязала се е!

— На китката е. — Хана вдигна глава и очите ѝ срещнаха тези на Роби. — Иди да доведеш някой.

С разтуптяно сърце вече бързах надолу по стълбите и до самата врата подхвърлих:

— Аз ще отида, госпожице.

Тичах по коридора, а образът на безжизненото тяло на Емелин не излизаше от ума ми. Сигурна бях, че вината е моя. Последното, което очакваше Емелин да види от другата страна на върха, бе моето лице. Нямах да се стресне и да загуби равновесие, ако не я бях изненадала...

При един от завоите на стълбите се сблъсках с Нанси.

— Внимавай! — скара ми се тя.

— Нанси, на помощ! — останала без дъх промълвих. — Тече ѝ кръв.

— Не разбирам — рече тя. — На кого му тече кръв?

— На госпожица Емелин. Падна... в библиотеката. Падна от стълбата. Младият господар Дейвид и Робърт Хънтър...

— Трябваше да се сетя — завъртя се Нанси на пета и се спусна надолу към стаята на прислугата. — Имах предчувствие за него. Да пристигне без предупреждение. Така не се прави.

Опитах се да обясня, че Роби няма нищо общо с произшествието, но Нанси не искаше и да чуе. Вече влизаше в кухнята и отиваше към аптечката на един от рафтовете.

— От опит знам, че хора, които изглеждат като него, носят само неприятности.

— Но вината не беше негова...

— Така ли? Тук е само от снощи и виж какво се случи.

Отказах се да споря. И без това от тичането дъх не ми беше останал, а и почти нищо не можех да ѝ кажа, за да променя нещо, в което тя бе твърдо убедена.

Нанси грабна бинтове и шише с дезинфектант и тръгна бързо нагоре. Последвах тънката ѝ уверена фигура и едва догонвах черните ѝ обувки по тъмния коридор. Сигурна бях, че тя знае какво да прави.

Когато най-сетне стигнахме библиотеката, вече бе късно.

Настанена в центъра на канапето, с героична усмивка на пребледнялото лице седеше Емелин. От двете ѝ страни бяха Хана и Дейвид, който милваше здравата ѝ ръка. Порязаната китка, здраво

стегната с бяло парче плат, според мен откъснато от престилката ѝ, лежеше отпусната в скута ѝ. Малко встрани пред тримата стоеше изправен Роби.

— Добре съм — съобщи Емелин, като ни видя. — Господин Хънтър се погрижи за всичко — тя изви зачервени те си очи към Роби. — Безкрайно съм му благодарна.

— Всички ние сме му благодарни — допълни Хана, без да откъсва очи от сестра си.

— Много впечатляващо, Хънтър — кимна и Дейвид. — Трябва да станеш лекар.

— А, не — побърза да възрази Роби. — Не обичам да гледам кръв.

Дейвид погледна към окървавените парчета плат на пода.

— И въпреки всичко свърши страхотна работа — отбеляза Дейвид и погали косата на малката си сестра. — Добре че не си като братовчедите, Ем. Като си помисля колко лошо се поряза само!

Емелин с нищо не показа, че го е чула. Тя не откъсваше очи от Роби и го съзерцаваше по начин, който ми напомни за господин Дъдли пред донесеното дърво. Напълно забравен, в краката ѝ лежеше коледният ангел — със стоическо изражение, прекършени стъклени криле и покрита с кръв златиста пола.

„Таймс“

25 февруари 1916 г.

„АЕРОПЛАН ЩЕ СЕ ПРЕБОРИ С ЦЕПЕЛИНА.
ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА ГОСПОДИН ХАРТФОРД
(от нашия кореспондент)

Ипсуич, 24 февруари

Господин Фредерик Хартфорд, който ще произнесе утре в Парламента важна реч по повод въздушната отбрана на Великобритания, сподели с мен възгледите си по този жизненоважен проблем вчера в Ипсуич, където се намира неговият завод.

Господин Хартфорд, брат на майор Джонатан Хартфорд и син на лорд Хърбърт Хартфорд от Ашбъри, смята, че един лек, бърз едноместен аероплан от вида,

предложен този месец от господин Луи Блерио в «Пти Журнал», ще се справи успешно с атаките на един щепелин.

Господин Хартфорд сподели също, че не вярва в ефективността на щепелините, които са тромави и лесно уязвими и според последните му проучвания са в състояние да действат резултатно само през нощта. Ако Парламентът даде съгласието си, господин Хартфорд е готов да спре временно производството на автомобили за сметка на производството на лекотоварни самолети.

Утре пред Парламента ще говори и финансистът господин Саймиън Лъкстън, който също има отношение към проблема за въздушната отбрана. Миналата година господин Лъкстън финансира няколко производители на автомобили, а съвсем наскоро — един завод за самолети недалеч от Кеймбридж.

Всички те вече започнаха производство на самолети за нуждите на войната.

Господин Хартфорд и господин Лъкстън са представители на старите и новите лица на Великобритания. Докато потеклото на Ашбъри може да се проследи до крал Хенри VII, господин Лъкстън е внук на миньор от Йоркшър, започнал сам своя бизнес на финансист, който развива доста успешно. Женен е за госпожа Естела Лъкстън, наследничка на състояние от американската фармацевтична компания «Стивънсън».

ДОКАТО ОТНОВО СЕ СРЕЩНЕМ

Същата нощ горе на тавана двете с Нанси, свити на кълбо и долепили гърбове, правехме отчаяни опити да се стоплим. Зимното слънце отдавна се бе скрило зад хоризонта и сега сърдитият вятър люлееше шпицовете на покрива и се мъчеше да намери пролука през пукнатините в стената.

— Казват, че щяло да завали преди края на годината — прошепна Нанси и придърпа одеялото към брадичката си. — Право да ти кажа, вярвам им.

— Вятърът вие така, сякаш плаче бебе — обадох се аз.

— Не съвсем — възрази Нанси. — Прилича ми на много неща, но не и на детски плач.

Тази нощ Нанси ми разказа историята на децата на майора и Джемайма. Двете малки момчета, чиято кръв не можела да се съсирва и отишли в гроба едно след друго, сега лежали редом и студената твърда земя на гробището в „Ривъртън“.

Първият им син Тимъти паднал от кон по време на езда с баща си, майора, на територията на „Ривъртън“.

Момчето живяло след това четири дни и нощи, твърдеше Нанси, докато най-сетне виковете му секнали и малката му душа намерила покой. Било бяло като лист хартия, когато издъхнало — цялата му кръв се събрала в подутото рамо, откъдето се мъчела да излезе. Сетих се за книжката с детски стихове с красиви илюстрации, надписана за Тимъти Хартфорд.

— Ужасно бе да слушаш виковете му — сподели Нанси и сръчно изгони с крак последния студен въздух под одеялото ни. — Но изобщо не можеха да се мерят с нейните.

— Чии? — прошепнах аз, не разбирайки.

— На майката. Джемайма. Започна, когато отнесоха момчето, и не спря цяла седмица. Да беше я чула само. От такава мъка косите ти може да побелеят. Не ядеше, не пиеше, започна да вехне така, че скоро заприлича на момчето, преди да умре, мир на праха му.

Потреперих. Опитах се да си представя тази съвсем нормална, закръглена жена, която ми се струваше твърде обикновена, за да е способна на подобно драматично страдание.

— Ти нали каза „деца“? Какво стана с другите?

— Другото — поправи ме Нанси. — Той живя по-дълго от Тими и всички си помислихме, че може би проклятието ще го отмине. Но не му било писано на горкия. Тя го пазеше още по-старателно от брат му. Най-сериозното движение, което му позволяваше, бе да отиде до библиотеката. Нямаше намерение да допусне втора такава грешка. — Нанси въздъхна тежко и сви колене към брадичката си, за да запази собствената си топлина. — Само че да знаеш, никоя майка не успява да предпази момчето си от пакост, ако пакостта зрее в главата му.

— В каква пакост се забърка пък той? Какво го уби, Нанси?

— В крайна сметка се подхлъзнал по стълбите в къщата на майора в Бъкингамшър. Не съм го видяла, но Сара, камериерка там, го видяла с очите си, защото в това време чистела в коридора. Твърдеше, че момчето тичало твърде бързо и се спънало. Нищо повече. Едва ли се е ударило много силно, защото не паднало от високо. Същата вечер, разправяше Сара, коляното му се надуло като пъпеш — точно като рамото на Тими преди. Късно през нощта виковете започнали.

— Пак ли траяли дни наред?

— Не и при Адам — сниши още повече глас Нанси. — Сара каза, че почти цялата нощ горкото момче викало от болки и молело майка си да му помогне. Никой не мигнал в къщата през тази дълга нощ, дори и господин Баркър, конярят, който бил глух. Лежали в леглата си и слушали гласа на болката на Адам. Майорът стоял през цялото време пред вратата, стискал зъби, не проронил и сълза. И най-внезапно малко преди зазоряване виковете секнали. Къщата потънала в гробовна тишина. Когато сутринта отишла да занесе подноса със закуската на детето, Сара заварила Джемайма в неговото легло да го държи в прегръдките си. Лицата и на двамата били ангелски спокойни. Адам изглеждал като заспал.

— Тя плакала ли като предишния път?

— Не. Сара твърдеше, че видът ѝ бил спокоен като на момчето. Предполагам, радвала се е, че най-сетне страданието е свършило. Дошъл краят на нощта и тя го изпратила на по-добро място, където няма страдание и болка.

Замислих се. Това внезапно спиране на детския плач. Облекчението на майката...

— Нанси, нали не мислиш, че тя...? — попитах аз.

— Мисля, че е било истински милосърдно момчето да си отиде по-бързо от брат си — процеди Нанси.

Настъпилото мълчание се проточи толкова дълго, че реших, че жената до мен вече е заспала, макар дишането ѝ — леко и някак повърхностно, да сочеше друго. Издърпах одеялото до врата си и затворих очи, за да си представя крещящи от болка момчета и отчаяни майки.

Вече се унасях, когато шепотът на Нанси проряза ледения въздух в стаята.

— А сега тя е бременна отново. Очаква се да роди през август. Трябва да се молиш усилено, чу ли? И то точно сега, защото преди Коледа Той чува най-добре. Моли се този път да роди здраво бебе. Такова, дето няма да свърши без време в гроба.

Коледа дойде и отмина, библиотеката на лорд Ашбъри бе обявена за изчистена от прах и сутринта след втория ден на Коледа въпреки студа поех към Сафрън Грийн, за да направя поръчка на госпожа Таунсенд. Лейди Вайълет организираше официален обяд на Нова година с благотворителна цел — събиране на средства за нейния Комитет за белгийските бежанци. Нанси я беше чула да споделя, ме би искала да разшири дейността на Комитета и за очакваните бежанци от Франция и Португалия.

Според госпожа Таунсенд най-сигурният начин да направиш впечатление на гостите за обяд в тази оскъдица бе, като поръчаш някои от оригиналните гръцки сладкиши, които предлагаше господин Георгиас. Не че всеки можеше да си купи, добави тя със самочувствието на важна персона, особено в тези трудни времена. Така си беше. Трябваше да отида в магазина, за да направя специалната поръчка на госпожа Таунсенд от „Ривъртън“.

Въпреки ниските температури бях щастлива, че ще изляза навън. След седмици наред празници, свързани с Коледа, това бе жадувано разнообразие. Щях да остана малко сама и да прекарам цяла сутрин далеч от безкрайните наставления и наблюдението на Нанси. Няколко

месеца ме бе оставила на мира, но сега интересът ѝ към това как изпълнявам задълженията си отново се бе възродил: следеше ме, проверяваше ме, поправяше ме непрестанно. Изпитвах чувството, че ме подготвя за някаква предстояща промяна.

Освен това имах и тайна причина да се радвам, че ще ходя до селото. Четвъртата книга на Артър Конан Дойл за Шерлок Холмс бе излязла от печат и се бях уговорила с един амбулантен търговец да ми достави екземпляр. Цели шест седмици бях спестявала и за първи път можех да си купя чисто нова книга. „Долината на страха“. Потръпвах от радостно предчувствие.

Търговецът живееше с жена си и шестте си деца в къща близнак от сив камък, една от цяла редица еднакви сгради. Уличката се намираше в малък жилищен комплекс, сбутан край гарата и пропит от силна миризма на изгорели въглища. Едрите камъни на настилката бяха черни, стълбовете на осветлението бяха покрити с плътен слой сажди. Почуках предпазливо на вратата и отстъпих в очакване някой да отвори. Дете на около три години с прашни обувки и изтънял от носене пуловер седеше на стъпалото до мен и потупваше с пръчка водосточната тръба. Голите му, посинели от студа колене бяха покрити с рани.

Почуках отново, този път малко по-силно. Най-накрая вратата се отвори и пред мен застана изключително слаба жена, чийто корем стърчеше видимо под престилката, а на хълбока си крепеше малко дете със силно зачервени очи. Жената стоеше там, но празният ѝ поглед сякаш гледаше през мен. Неясно защо загубих дар слово.

— Здравейте — опитах се да имитирам аз гласа на Нанси. — Аз съм Грейс Рейвс. Търся господин Джоунс.

Жената продължаваше да мълчи.

— Аз съм купувач — с леко притреперване рекох аз. Прокрадна се неволна нотка на въпрос. — Идвам да купя една книга.

Най-сетне в очите ѝ просветна едва забележима искра, знак, че информацията е стигнала до съзнанието ѝ. Тя намести бебето на хълбока си и извърна глава към стаята зад нея.

— Там вътре е — промълви жената и отстъпи леко встрани, за да освободи място за влизане в тясното помещение, в чието дъно бе кухнята. От там се носеше миризма на вкиснало мляко. Две момченца, посивели от бедност, седяха от двете страни на масата и търкаляха

върху издрасканата ѝ повърхност две камъчета. По-голямото уцели камъчето на брат си и вдигна лице към мен — погледна ме с огромни, кръгли като пълна луна очи.

— Татко ми ли търсиш?

Кимнах.

— Навън е, смазва каручката.

Трябва да съм изглеждала доста обърквана, защото детето вдигна късото си пръстче и посочи малка дървена врата до печката.

Кимнах отново в отчаян опит да се усмихна.

— Скоро и аз ще работя с него — рече детето, насочи вниманието си отново към камъчето и се приготви за пореден удар. — Като навърша осем.

— Късметлия — въздъхна по-малкият с видима завист.

— Все някой трябва да се грижи за това, което става в къщата, докато го няма, а ти си още малък.

Пристъпих напред и бутнах вратата.

Наведен под прострени на въже пожълтели чаршафи и ризи, търговецът оглеждаше едното колело на количката си.

— Проклетата работа — мърмореше той под носа си.

Изкашлях се леко и мъжът се извърна рязко, при което чукна главата си в дръжката.

— Проклетия! — въздъхна и присви очи, за да ме види по-добре. От ъгълчето на устата му висеше къса лула.

Опитах се да си придам категоричния вид на Нанси. Естествено, нищо не се получи и промълвих кротко:

— Аз съм Грейс и идвам за книгата. Онази на сър Артър Конан Дойл.

— Знам коя си — облегна се той на количката. Издуха дима през ноздрите си и се разнесе аромат на тютюн. Изтри намастените ръце в панталоните си и ме погледна. — Искам да поправа возилото, че на момчето да му е по-лесно да го бута.

— Кога заминавате отново? — попитах аз.

— Другия месец — отвърна мъжът, след като гледа известно време над прострените дрехи, които приличаха на жълтеникави призраци. — С Кралския флот. — Прокара мръсни пръсти по челото и продължи: — Винаги съм искал да видя океана, още от малък. — Спри поглед върху мен и нещо в него, някакво отчаяние, ме накара да

отклоня очи. Забелязах, че отвън жената с бебето и двете момчета ни зяпат през кухненския прозорец. През неравната, покрита със сажди повърхност на стъклото ми заприличаха на отражения в мръсна локва.

Търговецът проследи погледа ми и продължи:

— Човек може да спечели добри пари. Стига да има късмет, естествено. — Сетне хвърли парцала, който стискаше до този момент, и тръгна към къщата. — Хайде, ела. Книгата ти е вътре.

В малката предна стая приключихме сделката и той ме изпрати до изхода. Внимавах да не гледам настрани, за да не видя гладните лица на децата, които бях сигурна, че не ни изпускат от поглед. Докато слизах надолу по стълбите отпред, чух как най-голямото момче попита:

— Какво купи дамата, тате? Сапун ли взе? От нея миришеше на сапун. Много хубава дама, нали?

Тръгнах с най-бързите възможни крачки и едва се удържах да не се затичам. Искях час по-скоро да избягам далеч от този дом и децата, които си мислеха, че аз, обикновената прислужничка, съм някоя важна дама.

Когато стигнах най-сетне на ъгъла с Рейлуей Стрийт, въздъхнах с облекчение, че потискащата тежка миризма на въглища и бедност бе останала далеч зад гърба ми. Трудностите на бита не бяха нещо ново за мен. Неведнъж и два пъти двете с мама стискахме зъби, останали без пари, но добре си давах сметка, че „Ривъртън“ ме промени. Дори не бях усетила кога се е случило. Вече бях свикнала с топлината и удобството на големия дом, както и с усещането за сигурност и задоволеност. Бях започнала да очаквам всичко това. Докато се отдалечавах и прекосявах улицата зад конската каруца на млекарите „Даунс“ с пламнали от студ бузи, твърдо реших, че няма да ги загубя. Нямах да загубя работата си, както това бе сторила майка ми.

Съвсем близо до Хай Стрийт минах под платнен навес и се скрих в тесен безистен пред лъскава черна врата с медна табела. Трескаво свалих ръкавиците и бръкнах под палтото си, докато бяло облаче топла пара от устата и носа ми замъгляваха погледа.

В къщата на търговеца почти не погледнах книгата и сега исках да се уверя, че не е станала някаква грешка. Въпреки студа прокарах с наслада пръсти по кожената корица и изпъкналите букви на заглавието „Долината на страха“. Прошепнах тихичко вълнуващите думи, след

което вдигнах съкровището си до лицето, за да вдъхна миризмата на печатарско мастило. За мен това бе ароматът на откриващите се възможности.

Пъхнах обратно под палтото забранения предмет и го притиснах до гърдите си. Първата ми нова книга. Първото ми ново нещо. Сега само трябваше да я прибера в чекмеджето си на тавана, за да не събуждам подозренията на господин Хамилтън. Нахлузих бързо ръкавиците на вече скованите от студа пръсти, присвих очи, заслепена от блясъка на заснежената улица, и пристъпих на открито. В този миг почти се сблъсках с млада дама, която влизаше в същия безистен.

— Извинете! — възкликна тя. — Колко съм невнимателна.

Вдигнах очи и цялата пламнах. Срещу мен стоеше Хана.

— Чакай, чакай... — поколеба се тя за миг. — Аз те познавам.

Работиш при дядо ми.

— Да, госпожице. Казвам се Грейс.

— Грейс — повтори тя и името ми сякаш се изля от устните ѝ.

— Да, госпожице — кимнах аз. Сърцето ми думкаше виновно по корицата на книгата.

Хана разхлаби леко синия шал на врата си и отдолу се показа кожа с цвят на бяла лилия.

— Веднъж ни спаси да не умрем от скука по време на урок за романтична поезия.

— Така е, госпожице.

Тя погледна към улицата, където северният вятър превръщаше въздуха в ситни бели късчета лед, и потръпна от студ.

— Престъпление е да си вълн в такава сутрин.

— Да, госпожице.

— Нямах да изляза — додаде и отново се обърна към мен, — ако нямах допълнителен час по музика.

— Аз също, госпожице — включих се и аз в разговора, — ако не беше поръчката на госпожа Таунсенд. Сладкиши. За новогодишния обяд.

Хана хвърли поглед на празните ми ръце, сетне на тесния безистен, от който току-що бях излязла.

— Доста необичайно място за покупка на сладкиши.

Проследих погледа ѝ и прочетох надписа на медната табела зад гърба ми „Училище за секретарки на госпожа Дъв“. Какво да

отговоря? Все едно какво, само не истината. Не можех да рискувам да издам какво съм купила. Господин Хамилтън ясно бе дал да се разбере какво имаме право да четем в къщата. Ако Хана кажеше на лейди Вайълет, че посещавам уроци без разрешение, рискувах да загубя работата си.

Преди да успея да измисля оправдание, Хана се изкашля леко и измъкна пакет, увит с кафява хартия.

— Е... — въздъхна тя и въздухът между нас замръзна.

Чаках, обзета от отчаяние, да чуя обвинението.

Най-сетне момичето пристъпи от крак на крак, поопъна врат и ме погледна в очите. Постоя така един дълъг миг и най-накрая рече спокойно:

— Е, Грейс, излиза, че и двете имаме по някаква тайна.

Така се стъписах, че загубих напълно дар слово. Бях толкова изплашена, че не осъзнавах колко стресната е и тя. Докато преглъщах мъчително, впих пръсти в тайния пакет.

— Госпожице?

Тя кимна и съвсем ме обърка, като протегна ръка и стисна енергично моята.

— Поздравявам те, Грейс.

— Така ли?

— Да. Защото добре знам какво криеш под палтото си.

— Наистина ли?

— Да, и аз правя същото. — Погледна към своя пакет и лицето ѝ се изкриви в малко пресилена усмивка. — Нали разбираш, че това тук не са ноти, Грейс.

— Така ли, госпожице?

— А и със сигурност не съм тръгнала на урок по музика. — Хана ококори очи. — Уроци за удоволствие. И то в сегашните времена! Представяш ли си?

Поклатих глава съвсем объркана.

— Ти кое предпочиташ? — заговорнически приближи тя глава към мен. — Машинопис или стенография?

— Не бих могла да кажа.

— Права си, разбира се — кимна Хана. — Глупаво е да се говори за предпочитания. И двете са еднакво важни. — Усмихна се и продължи: — Макар че, честно казано, изпитвам известно

предпочитание към стенографията. Има нещо вълнуващо в това. Сякаш...

— Сякаш е таен шифър — изтърсих аз, мислейки си за китайската кутия.

— Именно — блеснаха очите ѝ. — Точно така. Като таен код. Като загадка.

— Да, госпожице.

Тя изпъна рамене и кимна към вратата.

— По-добре да тръгвам. Госпожица Дъв вече ме чака и не ми се иска да злоупотребявам с търпението ѝ. Нали знаеш колко се дразни, ако закъснееш?

Направих лек реверанс и отстъпих встрани, за да освободя пътя към вратата.

— Грейс?

Обърнах се, присвивайки очи, за да ги предпазя от сипеците се снежинки.

— Да, госпожице?

Тя вдигна пръст пред устните си.

— Това е нашата тайна, нали?

Кимнах и за един дълъг миг погледите ни стояха преплетени, докато накрая, очевидно доволна от резултата, тя се усмихна и изчезна зад черната врата на госпожа Дъв.

На 31 декември работещите в „Ривъртън“ се бяха събрали в трапезарията за прислугата в очакване последните часове на 1915 година да се изнижат. Лорд Ашбъри бе разрешил да изпием бутилка шампанско и две бутилки бира, госпожа Таунсенд бе успяла да измисли нещо като празнична трапеза от почти празния килер. Разговорите секнаха и притихнали изчакахме, докато постепенно стрелките наблизят решителния момент. След като дванайсетте удара на часовника отбелязаха настъпването на Новата година, господин Хамилтън прочете вдъхновено традиционните стихове и започнаха обичайните поздравления и пожелания. Тъкмо Кати сподели решението си никога повече да не задига сладкиши от килера на госпожа Таунсенд, когато Алфред направи важното си съобщение.

— Записах се доброволец — обяви той, без да откъсва очи от господин Хамилтън. — Заминавам за фронта.

Дъхът ми секна, а всички в стаята млъкнаха и зачакаха реакцията на иконома. Най-сетне мъжът се съвзе от изненадата и с мрачна усмивка промълви:

— Е, това е много достойна постъпка, Алфред. Ще говоря с господаря от твое име, но не вярвам да иска да се раздели с теб.

— Благодаря, господин Хамилтън — рече Алфред след мъчително преглъщане. Подир което си пое дъх и продължи: — Вече говорих с него. Каза, че съм постъпил правилно и ми пожела късмет.

Господин Хамилтън преглътна и това. Само по гневната искра в очите му разбрахме, че е подразнен от дързостта на Алфред.

— Разбира се, че е правилно.

— Повиквателната ми е за март — подчерта Алфред. — Първо ще ме изпратят на подготовка.

— И после? — попита госпожа Таунсенд, която очевидно вече се бе съвзела. Тя притискаше здраво длани към добре оформените си бедра.

— После... — усмихна се едва забележимо Алфред — ... Франция, предполагам.

— Е, това заслужава тост — сковано се обади господин Хамилтън, който видимо се бе овладял. Той се изправи и вдигна чашата си, последван от всички ни. — За Алфред. Дано да се върне жив и здрав при нас.

— Така, така — потвърди госпожа Таунсенд, която не можеше вече да крие гордостта си. — И дано да е час по-скоро.

— По-полека, госпожо Ти — ухили се Алфред. — Не и прекалено скоро. Ще ми се да преживея някое и друго приключение.

— Ти само гледай да се пазиш, момчето ми. — Очите на добрата жена блестяха от сълзи.

— Време е да направя каквото мога за отбраната на родината, Грейси — обърна се Алфред към мен, докато останалите доливаха чашите си.

Кимнах безмълвно, но много ми се искаше да му кажа, че той никога не е бил страхливец. Поне според мен.

— Ще ми пишеш, нали, Грейси?

— Разбира се, че ще пиша — кимнах за пореден път аз.

Той ми се усмихна и почувствах как страните ми пламват.

— И докато празнуваме — прекъсна ни Нанси с почукване по чашата си, — и аз искам да направя едно съобщение.

— Да не би да се омъжваш, Нанси? — възкликна престодушие Кати.

— Не, разбира се — смръщи чело Нанси.

— Тогава какво? — не се сдържа и госпожа Таунсенд. — Само не ми казвай, че и ти ни напускаш. Няма да го понеса.

— Не точно — отвърна Нанси. — Записах се за доброволни дежурства на гарата. Миналата седмица, когато бях в селото за поръчки, видях обявата. Господарката каза, че се радва, че всеки в къщата ѝ иска да помогне с нещо — обърна се тя към господин Хамилтън.

— Така е — въздъхна икономът. — Стига всеки от вас да си върши работата и тук. — Той свали очилата си и разтри мястото на носа, където бяха стояли до този момент. Сетне ги сложи отново и ме погледна строго. — За теб ми е жал, момиче. Много отговорности ще се стоварят на младите ти рамене, когато Алфред замине, а и Нанси ще работи на две места. Няма откъде да намеря друг човек, за да ти помага. Поне не в този момент. Ще се наложи да вършиш много работа горе, докато всичко отново си дойде на мястото. Разбираш ли ме?

— Да, господин Хамилтън — кимнах аз тържествено. Започна да ми става ясно и защо Нанси отделяше толкова много време напоследък за обучението ми. Оказва се, че ме е подготвяла да я заместя, за да получи по-лесно разрешение да работи и навън.

Икономът поклати замислено глава и разтри слепоочията си.

— Ще трябва да прислужваш на масата при хранене, ще имаш задължения в дневната, при следобедния чай. А и ще се наложи да помагаш на младите дами, на госпожиците Хана и Емелин да се обличат, докато са тук...

Продължи да изброява какво ме очаква, но вече не слушах. Бях твърде развълнувана от перспективата да прекарвам известно време със сестрите Хартфорд. След неочакваната ни среща с Хана в селото моят интерес към момичетата, особено към Хана, бе станал още по-голям. За съзнанието ми, захранено с евтини булевардни романи и криминални истории, тя бе истинска героиня — красива, умна и смела.

Макар по онова време да не мислех, естествено, с подобни понятия, давам си сметка за истинския смисъл на думата „привличане“. Бяхме две момичета на сравнително еднаква възраст, живеехме под един и същи покрив в една и съща държава, а в нейно лице виждах човек с възможности, които аз никога нямаше да имам.

Първото дежурство на Нанси на гарата бе определено за следващия петък и времето, в което трябваше да ми разкаже какви ще са допълнителните ми ангажименти, беше наистина малко. Ноци наред се будех от рязко сритване в глезена или смушкване в ребрата, последвани от инструкции, за които се бе сетила, а се боеше, че ще забрави до сутринта.

Почти цялата нощ преди петък лежах будна. Сънят упорито бягаше от очите ми. В пет часа, когато бодро стъпих с босите си крака на ледените дъски на пода, запалих свещта и започнах да се обличам, стомахът ми вече бе свит на топка.

Направо летях, докато вършех обичайните си задължения, след което се върнах в стаята на прислугата и зачаках. Седях до масата, прекалено нервна, за да плета, и слушах как часовникът отброява минутите.

В девет и половина господин Хамилтън погледна ръчния си часовник, след това този на стената и ми напомни, че вече е време да отида да прибера подносите със закуските и да помогна на младите дами да се облекат. Щях да се пръсна от нетърпение.

Стаите им бяха на горния етаж, непосредствено до детската. Почуках веднъж, бързо и тихо — просто формалност, беше ми казала Нанси, — след което отворих вратата на стаята на Хана. За първи път влизах в стаята на Шекспир. Нанси толкова се страхуваше да не изпусне от контрол всичко, че настоя, преди да тръгне за гарата, да разнесе закуските по стаите.

Вътре ми се видя мрачно, дължеше се вероятно на избелелите тапети и тежките мебели — леглото, нощното шкафче и тоалетката; всичко бе в цвят махагон и с дърворезба, а яркочервеният килим покриваше пода от стена до стена. Над леглото висяха три картини, благодарение на които и стаята носеше името си. Както Нанси ми обясни, жените, нарисувани на тях, бяха героини от пиесите на най-

великия английски драматург. Тъй като никоя от тях не ми се видя много героична, приех думите ѝ на доверие. Първата бе паднала на колене и във високо вдигната над главата ѝ ръка се виждаше стъкленица с някаква течност. Втората седеше на стол, а малко встрани от нея се виждаха двама мъже — единият цветнокож, а другият бял. Третата героиня бе млада жена, легнала по гръб в някакъв поток и дългата ѝ коса, обкичена с диви цветя, се стелеше на повърхността зад нея.

Когато пристигнах, Хана вече бе станала и както си беше с бялата памучна нощница, седеше като за молитва с подвити крака на живописния килим до тоалетката, насочила цялото си внимание към писмото пред нея. Нанси бе дръпнала завесите и няколкото лъча немощна слънчева светлина, които влизаха през прозореца с плъзгаща се нагоре долна половина, огряваха гърба на момичето и дългите ѝ руси плитки. Очевидно не бе разбрала, че съм влязла.

Прокашлях се, за да дам знак, че съм там, и тя вдигна очи.

— Грейс — започна делово момичето, — Нанси спомена, че ще поемеш задълженията ѝ, докато тя е на гарата.

— Да, госпожице.

— Няма ли да се натовариш прекалено? Защото освен твоята работа сега ще вършиш и тази на Нанси.

— О, не, госпожице. Съвсем не.

— Сигурно си много заета — наведе се напред Хана заговорнически. — Сега, когато трябва да мислиш и за уроците на госпожа Дъв.

В първия миг се обърках. Коя ли беше госпожа Дъв и за какви уроци ставаше дума? Миг по-късно се сетих — училището за секретарки в селото.

— Справям се, госпожице. — Преглътнах и побързах да сменя темата. — Да започна ли с косата ви?

— Да — кимна Хана многозначително. — Разбира се. Права си да не искаш да говориш за това, Грейс. Трябва да съм по-предпазлива. — Опита се да потисне усмивката си, но смехът напираше и тя се разсмя от сърце. — Такова облекчение е да има с кого да споделиш тайната си!

— Така е, госпожице — кимнах аз важно, а вътрешно цялата се люлеех.

Хана заговорнически се усмихна, вдигна показалец пред устните си и насочи отново поглед към писмото. Надникнах през рамото ѝ и видях, че е от баща ѝ.

Взех четката със седефен гръб от тоалетката и заставах зад нея. Погледнах в огледалото и тъй като Хана бе наведена над листа, позволих си да я разгледам по-внимателно. Слабата светлина отвън падаше върху лицето ѝ, от което отражението ѝ в огледалото бе някак призрачно. Под тънката бяла кожа се виждаше цялата мрежа от тънки вени, под нежните клепащи очите ѝ бягаха насам-натам по редовете.

Тя се размърда и аз тутакси се заех да развържа плитките ѝ. Освободих ги, минах с пръсти през косата, за да разделя кичурите, и започнах да прокарвам четката през тях.

Хана сгъна на две листа и го пхна под кристалната бонбонiera на тоалетната масичка. Погледна се в огледалото, стисна устни и извърна лице към прозореца.

— Брат ми заминава за Франция — жлъчно рече тя. — Иска да участва във войната.

— Наистина ли, госпожице?

— Да, с неговия приятел Робърт Хънтър. — Произнесе името на младежа с искрено отвращение и побутна с пръст края на писмото. — Горкият татко не знае нищо. А и не трябва да му казваме.

Прокарвах четката ритмично, като броях наум колко пъти е минала през косата. (Нанси ми бе казала, че трябва да са сто, но била сигурна, че ще изпусна няколко.)

— Ще ми се да можех и аз да отида.

— На фронта ли, госпожице?

— Ами да. Светът се променя, Грейс, и искам да го видя. — Погледна ме в огледалото. Сините ѝ очи се оживиха от слънчевата светлина и тя изрече на един дъх, сякаш отдавна бе готвила тази мисъл: — Искам да знам как се чувства човек, когато животът го променя.

— Защо да го променя? — Недоумявах защо ще променя нещо, след като Господ я бе дарил с толкова много.

— Ще ми се да се променям, Грейс. Не искам вечно да чета, да играя и да се преструвам. Искам да живея. Да преживея нещо голямо, съвършено различно от обикновения си живот. — Очите ѝ заблестяха развълнувано.

— Не ти ли се е искало да получиш повече от онова, което съдбата ти е отредила?

Известно време стоях неподвижна, разчувствана от факта, че тя споделя с мен; същевременно бях смутена, че очаква да участвам с дружелюбност, за която бях безнадеждно неподготвена. Проблемът беше, че всъщност не я разбирах. Чувствата, за които говореше, бяха като чужд език. Бях убедена, че съдбата е благосклонна към мен. Нима можех да го подложа на съмнение? Господин Хамилтън не спираше да повтаря какъв късмет имам, че съм получила тази работа, нещо, което и майка ми не пропускаше да отбележи при случай. Главата ми не раждаше нищо. Отворих уста да кажа нещо, но езикът ми се завъртя безпомощно и от устата ми не се отрони и дума.

Хана въздъхна и сви рамене. Устните ѝ се изкривиха в леко разочарование.

— Естествено, че не ти се е искало. Извинявай, Грейс. Обърках те.

Тя отклони поглед и в този миг се чух да казвам:

— Мислила съм си, че бих искала да стана детектив.

— Така ли? — Очите ѝ се срещнаха с моите в огледалото. — Имаш предвид като господин Бъкет от „Студеният дом“?

— Не съм чувала за господин Бъкет, госпожице. Искях да кажа като Шерлок Холмс.

— Сериозно? Детектив, значи.

Кимнах.

— Да търсиш следи, да разкриваш престъпления?

Кимнах отново.

— Ами тогава — блеснаха очите ѝ прекалено радостно, — значи съм грешала. Разбираш за какво говоря. — Очите ѝ за пореден път се отправиха към прозореца, а на лицето ѝ изгря лека усмивка.

Така и не разбрах как се случи всичко и защо спонтанно дошлият ми отговор толкова много я зарадва, пък и не ме интересуваеше кой знае колко. Най-важното бе, че усещах как се създават някакви, макар и слаби, наченки на близост.

Върнах четката на място и отрих ръце в престилката.

— Нанси ми каза, че днес ще облечете костюма за разходка, госпожице.

Извадих дрехата от гардероба и я занесох до тоалетката. Държах полата така, че Хана да може да прекрачи в нея.

В този момент скрита зад тапета врата близо до леглото се отвори и в стаята влезе Емелин. Клекнала, за да придържам полата, проследих как тя мина покрай мен. Красотата на това момиче сякаш не отговаряше за възрастта му. Нещо в огромните сини очи, в пълните устни, дори в начина, по който се прозяваше, създаваше усещането за ленива зрялост.

— Как е ръката ти? — попита Хана, подпряла се на рамото ми, докато прехвърляше крак в полата.

Бях навела глава с надеждата, че Емелин не изпитва вече болка и не помни моето участие в падането. Дори да ме беше познала, с нищо не го показва. Разкърши рамене и разтри с пръсти превързаната си китка.

— Почти не ме боли. Държа я превързана, за да е по-интересно.

Хана се извърна с лице към стената, съблече нощницата и нахлузи на нейно място блузата от костюма.

— Може да ти остане белег, нали знаеш? — подразни тя сестра си.

— Знам — отговори Емелин и приседна на леглото на Хана. — В началото се дразнех, но Роби каза, че ще бъде като следа от битка. Щяло да ме направи по-силна.

— Така ли? — жлъчно подхвърли Хана.

— Каза също, че всички качествени хора били с характер.

Опънах надолу блузата на Хана и понечих да закопчая първото копче.

— Ще дойде с нас на езда тази сутрин — продължи Емелин, а кракът ѝ потропваше по рамката на леглото. — Помоли Дейвид да му покаже езерото.

— Сигурна съм, че ще прекарате чудесно.

— Ти няма ли да дойдеш? От седмици насам не сме имали толкова хубаво време. Сама каза, че ще се побъркаш, ако стоиш само още един ден затворена.

— Вече съм на друго мнение — небрежно отговори Хана.

Емелин постоя замислено известно време и накрая въздъхна.

— Дейвид беше прав.

Усетих как, докато закопчавам копчетата, тялото на Хана се стегна.

— Какво искаш да кажеш?

— Разказа на Роби, че каквато си упорита, ако си решиш, че не искаш да се виждаш с него, ще стоиш затворена вътре цяла зима.

Хана стисна устни, очевидно загубила дар слово от яд.

— Можеш да кажеш на Дейвид... Че греша. Изобщо не го избягвам, а си имам работа. Важна работа. Неща, за които никой от вас не знае.

— Като например да киснеш в детската стая и препрочиташ книгите от кутията.

— Малка шпионка! — възмути се Хана. — Толкова ли е лошо, че искам да остана сама? — сумтеше тя. — На всичкото отгоре не си наясно. Кутията отдавна не е там.

— Какво искаш да кажеш?

— Скрих я.

— Къде?

— Ще ти кажа, когато играем следващия път.

— Но може да не играем цяла зима! — възрази Емелин.

— Не можем да започнем, ако не кажем на Роби.

— В такъв случай ще научиш другото лято. Няма да ти липсва кой знае колко. Сега, когато Робърт Хънтър е тук, вие двамата с Дейвид си имате други занимания.

— Защо не го харесваш?

Настъпи неловко мълчание, при което се почувствах някак не на място, а на всичкото отгоре си мислех, че сърцето ми бие така силно, че кънти в цялата стая.

— Не знам — отговори Хана най-сетне. — Откакто се появи тук, всичко е някак различно. Нещата започнаха да се изплъзват. Изчезват, преди да си разбрал дори за какво става дума. — Тя протегна ръка, докато оправях дантелата около врата ѝ. — А ти заради какво го харесваш?

— Защото е забавен и умен — сви рамене Емелин. — И Дейвид го харесва. Нали ми спаси живота?

— Това е малко преувеличено — отбеляза Хана. Вече закопчавах последното копче. — Съдра престилката ти и уви парчето около китката. — Тя се завъртя и застана с лице към сестра си.

Емелин захлупи устата си с ръка и ококори очи. Миг след това се заля от звънък смях.

— Какво има? Защо се смееш? — попита Хана и се погледна в огледалото. — Ох! — въздъхна тя.

Емелин не спираше да се кикоти и се катурна настрани върху леглото.

— Приличаш на онова момче от селото, чиято майка го кара да носи умалелите си дрехи.

— Това е грубо, Ем! — укори я Хана, но не се сдържа и също се разсмя. Продължи да се наблюдава в огледалото и се опита да опъне блузата. — При това не е вярно. Онова момче изобщо не изглеждаше толкова смешно. — Извърна се, за да се огледа в профил. — Трябва да съм пораснала на височина от миналата зима.

— Ами! — обади се Емелин като не откъсваше очи от блузата на сестра си. — Само на височина ли?

— Във всеки случай не мога да сложа това — обади се Хана.

— Ако па се интересуваше от нас толкова, колкото от фабриката си — отбеляза Емелин, — щеше да се сети, че от време на време имаме нужда от нови дрехи.

— Старае се човекът.

— Не ми се мисли какво би било иначе. Но ако не се погрижим сами, ще се явим на дебюта си с моряшките костюмчета.

— Изобщо не ме интересува — сви рамене Хана. — Глупава, старомодна традиция. — Тя отново огледа отражението си и въздъхна. — Все едно, налага се да му пиша, че ни трябва дрехи.

— И то не с престилчици отпред — добави Емелин, — а истински рокли, като тези на Фани.

— Добре, само че днес ще се наложи да нося престилка. Това тук не става. — Тя ме погледна и вдигна вежди. — Питам се какво ще каже Нанси, когато разбере, че правилата ѝ са нарушени.

— Няма да ѝ стане много приятно, госпожице — дръзнах да се усмихна аз и започнах да разкопчавам блузата.

Емелин вдигна очи, наклони леко глава и ми намигна.

— Коя е тя?

— Това е Грейс — обясни Хана, — не помниш ли? Спаси ни от госпожица Принс миналото лято.

— Да не би Нанси да е болна?

— Не, госпожице — обадих се аз. — В селото е, работи на гарата. Дава дежурства.

— Искрено ми е жал за немарливия пътник — вдигна вежди Хана, — който не е сложил билета си на мястото му.

— Така е, госпожице.

— Грейс ще ни помага с обличането, когато Нанси е на гарата — обясни Хана. — Мисля, че е хубаво от време на време да има с нас някой на нашите години.

Направих реверанс и напуснах стаята с ликуващо сърце. Част от мен искрено се помоли войната да не свършва.

Мартенската утрин, в която изпращахме Алфред, бе доста мразовита. Небето беше ясно, а въздухът — наситен с очакване за нещо вълнуващо. Чувствах се някак изпълнена с решителност, докато крачехме по пътя от „Ривъртън“. Господин Хамилтън и госпожа Таунсенд останаха да пазят къщата, а Нанси, Кати и аз получихме специално разрешение да придружим Алфред до гарата, стига, разбира се, да сме приключили с всекидневните задължения. Наш национален дълг е, бе обяснил господин Хамилтън, да поддържа бодър духа на тези младежи в момент, когато са готови да дадат живота си за родината.

Поддържането обаче трябваше да е в определени граници: под никакъв предлог не биваше да разговаряме с останалите войници, за да не се представим като твърде достъпни млади жени.

Чувствах се толкова важна, когато стъпихме на Хай Стрийт с най-хубавите си дрехи, придружени от един войник от Кралската армия. Убедена съм, че не само аз бях така развълнувана. Забелязах, че и Нанси бе положила специални грижи за косата си и беше превърнала обичайната опашка в красив кок, почти същия като на господарката. Дори Кати се бе опитала да укроти буйните си къдрици. Когато пристигнахме, гарата гъмжеше от донаторници и техните близки. Приятелки прегръщаха, майки подръпваха и оправяха лъскавите униформи, а бащите и останалите възрастни мъже се мъчеха да прикрият законната си гордост. Службата за набиране на доброволци на Сафрън Грийн за нищо на света не искаше да падне по-долу от службите в останалите градчета и от месеци насам плакат на лорд

Кичънър с вдигнат пръст висеше на почти всеки стълб. Момчетата от града щяха да сформират специален батальон, обясни ни Алфред, и да останат заедно, което било добре, защото така отрано си знаеш с кого ще живееш и до кого ще се биеш на фронта.

Специалният влак, лъскав и измит, вече чакаше и от време на време за авторитет локомотивът шумно изпускаше пара. Алфред стигна с войнишката си торба докъм средата на перона и спря.

— Е, момичета — обърна се той към нас, — тук е подходящо да се сбогуваме.

Закимахме, завладени от празничната атмосфера. В дъното на перона, там, където се събираха офицерите, свиреше духов оркестър. Нанси тържествено се поздрави с един от кондукторите, който отривисто кимна в отговор.

— Алфред... — свенливо се обади Кати. — Донесла съм ти нещо.

— Така ли? — попита Алфред. — Много мило от твоя страна — и подаде буза за целувка.

— Не, не целувка — изчерви се като зрял домати момичето.

Алфред намигна на мен и Нанси.

— Сега вече ме разочарова, Кати — рече той. — Мислех, че ще ми дадеш нещо, с което да си спомням за дома, когато съм далеч в морето.

— Ще ти дам. — И Кати му подаде понамачкана салфетка за чай. — Заповядай.

— Салфетка за чай? — повдигна изумено вежди Алфред. — Много ти благодаря. Това наистина ще ми напомня за дома.

— Не е това. Всъщност това е, но е вътре в нея. Погледни.

Алфред разгърна пакетчето и от там се показаха три парчета от великолепия сладкиш „Виктория“ на госпожа Таунсенд.

— Само че е без масло и сметана, защото, нали знаеш, има ограничения — обясни Кати. — Ама не е лош.

— А ти как разбра, Кати? — изсъска Нанси. — Нали знаеш, че госпожа Таунсенд никак няма да се зарадва, че отново си ровила в килера й!

Кати прехапа устни.

— Исках само да взема нещо, с което да изпратя Алфред.

— Добре, добре — омекна Нанси. — Права си, случаят е специален. Но да не се повтаря. — Нанси насочи вниманието си към Алфред. — И ние с Грейс имаме нещо за теб, нали, Грейс?

В далечния край на перона забелязах познати лица: Емелин, която стоеше до Докинс, шофьора на лорд Ашбъри, заобиколени от млади офицери в стегнати нови униформи.

— Грейс! — дръпна ме Нанси за ръката. — Казвах на Алфред за подаръка ни.

— А, да. — Бръкнах в чантата си и подадох на нашия войник малък пакет, увит в кафява хартия.

Той го разви предпазливо и се усмихна.

— Аз оплетох чорапите, а Нанси шала — обясних аз.

— Виждат ми се много хубави — огледа ги внимателно Алфред. Обгърна с пръсти чорапите и ме погледна. — Непременно ще си мисля за теб... и за трите ви, когато останалите се свиват от студ, а аз ще се пъча доволно. Всички ще ми завиждат за моите три момичета, най-добрите в цяла Англия.

Той прибра подаръците в торбата си, сгъна старателно хартията и ми я подаде.

— Вземи я, Грейс. Госпожа Ти и без това ще се ядоса, когато види, че ѝ няма част от сладкиша. Нека да не търси и хартията за печене.

Кимнах и прибрах хартията в чантата си. Усещах как не сваля очи от мен.

— Нали няма да забравиш да ми пишеш, Грейси?

— Няма, Алфред — отвърнах на погледа му аз. — Няма да те забравя.

— Дано — засмя се той весело. — Иначе да му мислиш, когато се върна. — Неочаквано лицето му стана сериозно. — Ще ми липсваш. — После се обърна и към Нанси и Кати: — Всички ще ми липсвате.

— Виж останалите младежи — развълнува се Кати. — Всичките са от Сафрън.

Докато Алфред показваше някои от момчетата, с които се бе запознал в наборната служба, потърсих отново с поглед Емелин и видях как маха на някаква група, след което побягна. Двама от офицерите я сподириха с поглед и тогава видях лицата им. Дейвид и Роби Хънтър. Къде беше Хана? Потърсих я в тълпата. Цяла зима тя

избягваше брат си и приятеля му, но не вярвах, че няма да дойде да изпрати Дейвид на фронта.

— ... Този пък е Руфъс — посочи Алфред някакъв слабават войник с дълги зъби. — Баща му е вехтошар. Руфъс му помагаше, но смята, че в армията има повече шанс да се храни редовно.

— За един вехтошар — сигурно — обади се Нанси. — Но ти в „Ривъртън“ не можеше да се оплачеш.

— За нищо на света — отговори Алфред. — Не и в това отношение. Госпожа Таунсенд и господарите се грижат да сме нахранени. — Той се усмихна и продължи: — Но, честно казано, омръзна ми да седя затворен. С нетърпение очаквам възможността да поживея малко на свобода.

Над главите ни прогърмя аероплан. Блерио XI-2, както обясни Алфред, и в този момент всички започнаха да викат възторжено. Тълпата се люшна развълнувано и ни повлече. Кондукторът, чиято фуражка в бяло и черно стърчеше над главите на всички, наду свирката си и прикани пътуващите да се качват на влака.

— Е — обади се Алфред с леко смутена усмивка, — тръгвам.

В отсрещния край на гарата се появи стройна фигура. Хана. Тя огледа перона и помахаше нерешително, когато видя Дейвид. Запромъква се между изпращачите. Спря едва когато стигна брат си. Стоя така миг-два, преди да заговори, сетне измъкна от чантата си малко пакетче и му го подаде. Вече знаех какво е това. Бях го видяла на тоалетката ѝ тази сутрин. „Пътешествие отвъд Рубикон“, една от малките книжки от Играта — любимо тяхно приключение, старателно описано, илюстрирано и с подшити с конец страници. Беше го завила в плик и притегнала с връвчица.

Дейвид го погледна, сетне вдигна лице към Хана. Прибра го в джоба на ризата си, притисна го с ръка, след което стисна дланите на сестра си; сякаш искаше да я прегърне, да я целуне, но подобна проява на привързаност не бе приета сред тях. Ето защо не го направи. Наведе се и пошепна нещо в ухото ѝ. И двамата извърнаха лица към Емелин и Хана кимна.

Дейвид каза нещо на Роби, после на Хана и тя започна да рови в чантата си. Очевидно търсеше да му даде нещо. Предположих, че Дейвид ѝ е напомнил, че и Роби трябва да получи нещо за спомен.

Гласът на Алфред, съвсем близо до ухото ми, ме накара да насоча вниманието си към моята група.

— Довиждане, Грейси! — рече той, а устните му почти докоснаха шията ми. — Много съм благодарен за чорапите.

Ръката ми неволно докосна ухото, все още топло от думите му. Алфред вече мятеше торбата на рамо и се отправяше към влака. Стигна вратата на вагона, стъпи на най-долното стъпало, извърна се и ни се усмихна над главите на другарите си.

— Пожелайте ми късмет — провикна се той и избутан от останалите войници, които напиреха да се качат, изчезна от погледите ни.

— Късмет! — провикнах се аз към гърбовете на непознатите младежи, внезапно осъзнала каква празнина ще остане след Алфред в „Ривъртън“.

По-нататък Дейвид и Роби се качиха във вагоните на първа класа заедно с останалите офицери. Докинс ги следваше с чантите на Дейвид. Офицерите бяха далеч по малко на брой от пехотинците, ето защо за тях имаше достатъчно места и всеки се показва на отделен прозорец, докато Алфред се бореше за място на правостоящ.

Локомотивът за пореден път изсвири, чу се пухтене и перонът се изпълни с пара. Лостовете на колелетата се задвижиха и започнаха да набират скорост. Композицията бавно потегли.

Хана крачеше редом с вагона и продължаваше, очевидно напразно, да търси нещо в чантата си. Най-сетне дръпна бялата панделка от косата си и я сложи в протегнатата ръка на Роби.

Малко по-нататък сред развълнуваната тълпа стоеше неподвижна фигура. Емелин. Тя стискаше бяла кърпичка във вдигнатата си ръка, но бе спряла да я размахва. С широко отворени очи и замръзнала на лицето усмивка бе въплъщение на неувереността.

Повдигната на пръсти, оглеждаше тълпата. Несъмнено търсеше да види Дейвид, за да му пожелае на добър час. На него и на Роби Хънтър.

Изведнъж лицето ѝ просветна. Разбрах, че е забелязала Хана.

Ала вече беше късно. Тя се спусна към сестра си, викаше нещо, но шумът от локомотива, възгласите на изпращачите и войниците заглушаваха гласа ѝ. Виждах как Хана продължава да тича успоредно с

прозореца на момчетата с развяна коса и парата от локомотива постепенно я погълна.

ЧАСТ 2

АНГЛИЙСКОТО НАСЛЕДСТВО

„Брошура
1999 г.

Имението «Ривъртън», Сафрън Грийн, Есекс

Проектирана от Джон Торп голяма ферма от ранния Елизабетински период, сградата на имението «Ривъртън» била превърната в дом за благороднически род през XIII в. от осмия виконт на Ашбъри, който добавил две крила и превърнал дома в елегантна фамилна къща. През XIX в., когато станало популярно хората да прекарват почивните дни в края на седмицата в провинцията, «Ривъртън» за пореден път е преустроен от архитекта Томас Кубит: издигнат е третия етаж, предоставящ допълнителни удобства за гостите, като в съгласие с предпочитанието на викторианци слугите да останат невидими за обитателите към тавана са добавени няколко малки като кутийки стаи, както и задно стълбище от тях, водещо направо в кухнята.

Великолепните останки от красивата някога сграда са заобиколени от разкошна градина, проект на сър Джоузеф Пакстън. Градините, заедно с два огромни каменни фонтана, най-големият от които е със скулптури на Ерос и Психея, са възстановени наскоро. Макар сега да е снабден с регулирана от компютър електрическа помпа, в началото водата в него била изхвърляна нагоре от собствена електрическа помпа и според съвременници шумът, който вдигали сто и трийсетте дюзи, скрити зад фигурите на гигантски мравки, орли, огнедишащи дракони и създания от подземния свят, купидони и богове, за да изхвърлят водата на близо трийсет и два метра височина, можел да се сравни само с пухтене на парен локомотив.

Вторият, по-малък фонтан, разположен в дъното на Дългата пътека, представлява падането на Икар. Зад «Падането на Икар» се намира езерото с лятната къща,

поръчана от десетия собственик на «Ривъртън» господин Тиодор Лъкстън, за да замести някогашната барака за лодки. Езерото доби зловещата слава на мястото, където поетът Робърт Хънтър се самоуби през 1924 г. във вечерта на годишното лятно парти в «Ривъртън».

Поколения наред обитателите на «Ривъртън» допринасят за оформянето на парка. Датчанката лейди Гита Ашбъри, съпруга на лорд Хърбърт, била инициатор на «Егесковската градина» (наречена на едноименния замък в Дания, собственост на нейното семейство) — оградена от нискостеблен тис. А лейди Вайълет, съпруга на единайсетия лорд Ашбъри, добавила известната Розова градина сред моравата зад къщата.

След разрушителен пожар през 1938 г. господарската сграда в «Ривъртън» постепенно започва да запада. Имението е подарено на организацията «Английско наследство» през 1974 г. и оттогава тече неговото възстановяване. Северната и южната градина, включително фонтанът «Ерос и Психея» са възстановени като част от проекта «Съвременни градини», осъществен от «Английско наследство». Фонтанът «Икар» и лятната къща, до които се стига по Дългата пътека, в момента са в реставрация.

Параклисът на «Ривъртън» е разположен в живописна падина недалеч от къщата и там се намира чайна (която не се управлява от «Английско наследство»), отворена през летните месеци. В господарския дом «Ривъртън» можете да посетите прекрасен сувенирен магазин. За повече подробности, свързани с фойерверките край фонтана, моля, обадете се на 01277 87657.“

ДВАНАЙСЕТИ ЮЛИ

И аз ще участвам във филма. Не точно аз, а едно младо момиче, което ще представлява мен. Колкото и второстепенна да е моята фигура в разигралата се драма, представлявам интерес, след като съм живяла толкова дълго. Обадиха ми се преди два дни: Урсула, слабичката кинорежисьорка с дългата пепеляворуса коса, питаше дали бих желала да се срещна с актрисата, която имала честта да играе ролята на Камериерка 1, сега вече наречена Грейс.

Щели да пристигнат при мен в „Хийтвю“. Не че мястото има някаква атмосфера, но нямах нито сърце, нито крака да пътувам далеч и не можех да се преструвам заради когото и да било. И така, седя си на стола в моята стая и чакам.

Някой чука на вратата. Поглеждам часовника, девет и половина е. Точни са. Усещам, че съм затаила дъх и не разбирам защо.

Миг по-късно те са в стаята ми. Силвия и Урсула заедно с младото момиче, което ще играе мен.

— Добро утро, Грейс — казва Урсула и ми се усмихва изпод бретона си с цвят на пшеница. Навежда се да ме целуне леко по бузата, жест, който ме заварва напълно неподготвена.

Гласът засяда в гърлото ми.

Тя се настанява върху одеялото в края на леглото. В друг случай това би ме подразнило, но за моя изненада не става така.

— Грейс — казва тя, — това е Кийра Паркър. — Извъръща глава и се усмихва на момичето зад мен. — Ще играе твоя образ във филма.

Момичето излиза напред. Някъде на седемнайсет е и съм поразена от това колко правилни са пропорциите на красивото ѝ лице. Дълга руса коса, завързана на опашка. Кръгло лице, плътни устни, покрити с дебел слой гланц, и сини очи под широко гладко чело. Лице, създадено да продава шоколад.

Изведнъж се сецам за добрите обноски.

— Няма ли да седнете? — и посочвам стола от кафява пластмаса, който Силвия донесе рано тази сутрин от трапезарията.

Кийра сяда елегантно, кръстосва тънките си глезени, скрити под дънките, и хвърля небрежен поглед към тоалетката ми. Панталоните ѝ са съдрани, конци висят дори от джобовете. Скъсаната дреха вече не е знак за бедност, осведоми ме веднъж Силвия, а мярка за стил. Кийра се усмихва разсеяно и погледът ѝ обикаля вещите ми.

— Благодаря, че ме приехте, Грейс — обажда се най-сетне тя.

Стреснах се, когато чух да произнася името ми. Ако се бе обърнала към мен с титла или фамилия, щях да настоя да забравим за формалностите.

Давам си сметка, че Силвия се мотае край отворената врата и се прави, че бърше прах, за да прикрие любопитството си. Голяма любителка е на филмови звезди и на известни футболисти.

— Силвия, мила — обаждам се аз, — дали ще може да получим по чаша чай?

— Чай ли? — пита тя, а на лицето ѝ се изписва безпогрешно преданост.

— И може би по някоя и друга бисквита?

— Разбира се — въздъхва тя и пъха парцала в джоба си.

Поглеждам въпросително Урсула.

— Да, разбира се — отговоря тя. — С малко мляко.

— А вие, госпожице Паркър? — обръща се Силвия към Кийра. По лицето ѝ плъзва ярка руменина, от което разбирам, че Силвия познава момичето от екрана.

— Зелен с лимон — пропява Кийра.

— Зелен чай — мълви Силвия така, сякаш току-що е научила отговора за произхода на вселената. — Лимон. — Продължава да стои в рамката на вратата.

— Благодаря ти, Силвия. За мен обичайното — обаждам се аз.

— А, да — примигва Силвия. Магията е развалена и най-сетне тя отлепва крака и затваря вратата след себе си.

Оставам сама с двете си гостенки. Тутакси съжалявам, че отпратих Силвия. Имам усещането, че нейното присъствие ме брани от връщане на миналото.

Сега обаче нея я няма и ние трите мълчим. Поглеждам крадешком към Кийра и се опитвам да си представя себе си зад тези хубави черти. Внезапна музика, приглушена и кратка, нарушава тишината.

— Извинете — обажда се Урсула и започва да търси нещо в чантата си. — Хем си мислех да изключа звука. — Тя изважда малък мобилен телефон и звукът рязко се усилва. Щом натисва едно от копчетата, музиката спира. — Много се извинявам — усмихва се Урсула смутено. Поглежда екрана и лицето ѝ замръзва в тревога. — Ще изляза за малко.

Кийра и аз кимваме, докато Урсула напуска стаята, залепила телефона до ухото си.

Вратата се затваря и обръщам лице към младата си посетителка.

— Е? Дали да не започваме?

Тя кимва едва забележимо и измъква папка от голямата си чанта. Разтваря я и оттам се показва тесте листове, защипани с черен кламер. Отдалеч виждам, че текстът е разположен като сценарий — думи с главни получерни букви, последвани от нормален шрифт.

Тя разлиства няколко страници и спира, стиснала лъскавите си устни.

— Интересува ме какви са били отношенията ти със семейство Хартфорд. По-специално с момичетата.

Този въпрос го очаквах.

— Ролята ми не е голяма — продължава тя, — но в началото стоя на екран доста време. — Сервирам напитки и разни такива неща.

Кимвам отново.

— Според Урсула е добре да чуя от теб какви са били отношенията ти с момичетата. Какво мислиш за тях. Така ще схвана каква е моята мотивация. — Последната дума произнася по-отчетливо, все едно е чужд термин, който аз вероятно не зная. Тя изпъва рамене, сякаш за да се окуражи. — Нямам централна роля, но е важно как ще се представя. Никога не знаеш кога кой ще гледа.

— Разбира се.

— Никол Кидман я взеха в „Дни на грохот“ само защото Том Круз я забелязал в някакъв австралийски филм.

Тези факти, както и имената, се предполагаше да ми говорят нещо, ето защо кимнах, все едно разбирам.

— Точно затова е важно да знам какво си изпитвала. По време на работа и когато си била край сестрите. — Тя се наведе напред и впи в мен очи със студения син цвят на венецианско стъкло. — Имам предимството, че ти си... Искам да кажа, че си все още...

— Жива — помогнах ѝ аз. Стана ми мило от нейната откровеност. — Какво точно би искала да знаеш?

Лицето ѝ грейна от усмивка на радост, че лекият гаф е бил преглътнат спокойно в течение на разговора.

— На първо място имам един малко глупав въпрос.

Сърцето ми заби учестено. Какво ли щеше да попита?

— Харесваше ли ти да си камериерка?

— Да, за известно време — отговорих аз и използвах думите, за да изпусна лека въздишка на облекчение.

Момичето ми хвърли поглед, пълен с недоверие.

— Сериозно? Не мога да си представя да прислужвам на някого ден след ден. Какво точно ти харесваше в това?

— Другите станаха нещо като мое семейство. Харесваше ми общуването.

— Другите ли? — жадно светват очите ѝ. — Имаш предвид Емелин и Хана?

— Не, имам предвид останалата част от прислугата.

— Аха. — Остана разочарована. Очевидно си бе представляла, че ролята ѝ ще бъде по-значителна. Че Грейс, камериерката, е не само страничен наблюдател, а и таен съучастник на сестрите Хартфорд. Нищо чудно, тя е млада и от съвсем различен свят. През ум не ѝ минава, че има граници, които не бива да бъдат прескачани. — Разбирам, само че не участвам в сцени с някой друг от прислугата. Така че не ми върши много работа. — Тя отбеляза нещо на листа с въпросите си. — Има ли нещо, което не ти харесваше в работата, която вършеше?

Това да се будя всяка сутрин с птиците, таванската стая, в която бе истинска пещ през лятото и хладилник през зимата, зачервените от прането ръце, болките в гърба след чистене, умората, която се просмукваше в костите.

— Беше изморително. Дните бяха дълги и натоварени с работа. Нямах много време за себе си.

— Разбирам. Така го играя. В повечето сцени дори не се налага да се преструвам. След само един ден репетиции ръцете ме болят от носенето на проклетия поднос.

— Най-много ме боляха краката — споделям аз. — Но щом навърших шестнайсет, получих нови обувки.

— Добре. Това ще ми свърши работа — казва тя и записва нещо със закръгления си почерк, като завършва със замах последните букви. — Сега нещо интересно. Искам да знам повече за Емелин. Какво мислиш за нея?

Почудих се откъде да започна.

— Участваме заедно в няколко сцени и не знам какво да мисля за отношенията между двете. Какво трябва да излъчвам?

— Какви са тези сцени?

— Например, когато се среща за първи път с Робърт Хънтър край езерото, тя се подхлъзва и едва не се удавя. Ето защо аз...

— Край езерото ли? — смутих се аз. — Те не се срещат там, а в библиотеката през зимата и...

— В библиотеката — сбърчи тя съвършения си нос. — Не се изненадвам, че сценаристите са променили мястото. — Няма динамика в стая, пълна с книги. Така е по-добре, край същото това езеро той се самоубива. Така се получава рамката — историята приключва там, където е и започнала. По-романтично е. Също като във филма на Баз Лурман „Ромео и Жулиета“.

Нямам избор, трябва да й повярвам.

— Аз съм тази, която изтичва в къщата, за да търси помощ, и когато се връщам, той вече я е спасил и я съживява. Актрисата няма време да го погледне, още по-малко да забележи, че и ние приближаваме, за да помогнем. — Тя замлъква, гледа ме с широко отворени немигащи очи, сякаш чака да разбере дали е била достатъчно ясна.

— Мислиш ли... Не мислиш ли, че трябва да реагирам, Грейс имам предвид, по-активно.

Бавя се с отговора и тя продължава:

— Не натрапчиво. Просто някаква реакция. Сецаш се за какво говоря. — Леко изсумтява, накланя глава така, че нослето ѝ се вирва нагоре, и въздъхва.

Не схващам, че това е импровизирана демонстрация на нейната реакция по време на филма, докато тя не сменя изражението си с обичайното и с широко отворени очи пита:

— Е?

— Разбирам — колебливо подхващам аз и търся подходящите думи. — Естествено, сама ще решиш как да изиграеш героинята си. Но

ако питаш мен и е отново 1915 година, не знам как бих реагирала аз...
— Махнах неопределено с ръка, тъй като не намирах точните думи.

Тя се втрещва в мен, все едно съм изпуснала някакъв много важен детайл.

— Не смяташ ли, че е доста безчувствено дори да не благодарят на Грейс за това, че е отишла да търси помощ? Чувствам се адски тъпо да тичам през глава някъде, след което се връщам и стоя така, като някакво зомби.

— Може и да си права — въздъхнах аз. — Но такъв бе характерът на службата ни в онова време. Другото щеше да е необичайно. Разбираш ли ме?

Тя не изглежда много убедена.

— Не съм очаквала да се случи нещо различно — добавям аз.

— Все нещо си изпитала.

— Естествено. — Внезапно ме връхлита чувство на отвращение за това, че обсъждаме държането на вече починали хора. — Старая се да не го показвам.

— Никога ли? — Тя дори не иска да чуе отговора и се радвам, че е така, защото аз самата не искам да го споделя. Тя нацупва устни. — Цялата тази работа с отношенията прислужничка — господарка ми се струва нелепа. Един човек да изпълнява желанията на друг.

— Времената бяха други — отвърщам аз.

— Така казва и Урсула, но това не ми помага кой знае колко. Имам предвид в актьорската игра. Там повечето неща са въпрос на реакция. Трудно е да създадеш интересен характер, когато директивата на режисьора е „не реагирай“. Чувствам се като изрязана от картон фигура, която казва само: „Да, госпожице.“

— Сигурно е трудно.

— Кандидатствах и за ролята на Емелин — доверява ми тя. — Ето на това му се казва роля мечта. Толкова интересен образ. И блестящ при това — актриса, която загива при автомобилна катастрофа. Да видиш само костюмите!

Излишно е да ѝ напомням, че съм ги видяла при посещението си в студиото.

— Искали за ролята някой с по-голяма известност — завъртя тя драматично очи и се загледа в ноктите на ръцете си. — Много ме харесаха на кастинга. Продуцентът два пъти ме вика на разговор.

Приличала съм на Емелин много повече от Гуинет Полтроу — тя произнася името на другата актриса с насмешка и в резултат лицето ѝ мигновено губи очарованието си. — Единственото, което тя има в повече от мен, е академична награда. Всеки знае, че британските актьори трябва да работят двойно повече, за да получат „Оскар“. Особено ако са започнали в сапунките.

Долавям колко е разочарована и не я обвинявам. Признавам си, че в стотици случаи съм предпочитала да бъда Емелин, а не прислужничка.

— Все едно — продължава тя нерадостно. — Имам ролята на Грейс и трябва да извадя най-доброто от нея. Освен това Урсула ми обеща да ме интервюират, когато дойде време за промоцията на филма, тъй като аз единствена от всички съм се срещнала с първообраза на моята героиня.

— Радвам се, че съм от полза.

— Така си е — отвръща, несхванала иронията ми.

— Имаш ли други въпроси?

— Сега ще проверя. — Тя разлиства страниците и нещо пада от тях. Полита като гигантски молец надолу. Когато се навежда да го вдигне, виждам, че това е черно-бяла фотография на група хора с извънредно сериозни лица. Макар и отдалеч, разпознавам снимката. Спомням си я мигновено, както понякога се сещаме за отдавна гледан филм, за някой сън или картина само по нечий силует.

— Може ли да я видя? — питам аз и протягам ръка.

Тя ми я подава и я оставя върху изкривените ми пръсти. За част от секундата ръката ѝ докосва моята и се дръпва рязко, сякаш се бои да не се зарази от нещо. От старостта, вероятно.

Снимката е копие. Повърхността ѝ е гладка и студена, но не лъщи. Насочвам я така, че светлината да пада добре отгоре. Взирам се през очилата.

Там сме всички. Обитателите на „Ривъртън“ през 1916 година.

Всяка година се правеше такава снимка. Лейди Вайълет много държеше на това. Викаха фотограф от студио в Лондон и въпросният ден бе истински празник в дома.

Пред мен бяха две редици сериозни лица, които гледаха напред, без да мигат, за да бъдат поставени на полицата над камината известно време, след което щяха да отидат на съответната страница в семейния

албум на семейство Хартфорд заедно с покани, менюта и изрезки от вестници.

Ако беше снимка от някоя друга година, можеше и да не разбере от коя точно е, но тази нямаше как да забравя, най-вече заради събитията, които се случиха тогава.

От двете страни на господин Фредерик, който седи в центъра, са майка му и Джемайма. Последната е завита с черен шал, за да прикрие напредналата си бременност. Хана и Емелин са от двете им страни като математически скоби — едната по-висока от другата, с еднакви черни рокли. Бяха нови, макар и не точно такива, каквито си бе пожелала Емелин.

Зад господин Фредерик на втория ред бяха господин Хамилтън с госпожа Таунсенд и Нанси. Двете с Кати стояхме зад сестрите Хартфорд, до нас — господин Докинс, шофьорът, и господин Дъдли. Редовете бяха прави и отчетливо очертани. Само нани Браун дремеше някъде помежду на стол, донесен от оранжерията за случая — нито отпред, нито отзад.

Взрях се в сериозното си лице, в строгата прическа с опънати коси, която придаваше на главата ми формата на карфица и още по-ясно подчертаваше твърде големите ми уши. Бях точно зад Хана и светлата ѝ коса контрастираще с моята черна рокля.

Всички бяхме със сериозни лица — такъв беше обичаят за подобна фотография. Слугите бяха в черно, както винаги, но семейството също бе в черно облекло. Те бяха в траур, както между прочем и цяла Англия, а и целият свят през тази година.

Беше 12 юли 1916 година, денят след службата в памет на лорд Ашбъри и майора. Денят, когато се роди бебето на Джемайма и даде отговор на въпросите, които пареха устните на всички ни.

Тази година лятото бе необичайно топло. Никой не помнеше такива горещини. Отдавна бяха отминали сивите дни на зимата, когато денят се слива с нощта, и на тяхно място се настаниха дълги безоблачни дни с яркосиньо небе. Утрото настъпваше бързо — чисто и светло.

Тази сутрин отворих очи по-рано от обикновено. Лъчите на слънцето докосваха върховете на брезите около езерото и оттам влизаха през прозореца на таванската стая. Поток топла светлина прекосяваше леглото и милваше лицето ми. Беше ми приятно. По-

добре бе да се будиш в светлина, отколкото да започваш работа в студения мрак на заспалата къща. За една прислужничка лятното слънце е приятна компания във всекидневната работа.

Беше поръчано на фотографа да пристигне в девет и половина и в уреченото време всички бяха подредени на моравата. Семейство ластовички, избрали стрехите на „Ривъртън“ за свое убежище, ни наблюдаваха любопитно и мълчаливо. Горещината им бе отнела желанието за песни. Дори дърветата покрай алеята за автомобили бяха притихнали. Сякаш събираха сили, та когато най-лекият ветрец ги раздвижи, да могат да се разшумят отново.

С обляно в пот лице фотографът нагласяваше всеки от нас поотделно. Семейството на столове, а обслужващите — прави зад тях. Никой не смееше да мръдне, с вперени в кутията пред нас очи и мисли, насочени към двора на параклиса.

След като всичко свърши, прибрахме се в сравнително прохладната стая за прислугата, която имаше каменни стени, и докато господин Хамилтън и Кати наливаха лимонада за всички, ние се отпуснахме на столовете около масата.

— Това е краят на една епоха — рече госпожа Таунсенд и обърса подпухналите си очи с кърпичката си. Откакто пристигна вестта за смъртта на майора, тя плачеше неспирно и прекара в това състояние по-голямата част на месец юли. Спря само за малко, докато ни завладя тревогата около фаталния удар на лорд Ашбъри седмица по-късно. От очите ѝ вече не течаха сълзи, но бяха потънали в постоянна влага.

— Краят на една епоха. Така си е, госпожо Таунсенд — съгласи се господин Хамилтън, който седеше срещу нея.

— Като си помисля само за негово благородие... — Думите ѝ заглъхнаха, тъй като тя опря лакти на масата и скри в тях подпухналото си лице.

— Ударът дойде внезапно — отбеляза господин Хамилтън.

— Удар! — Госпожа Таунсенд вдигна глава. — Може така да го наричат, но той умря от разбито сърце. Помнете ми думите. Не можа да понесе загубата на сина си.

— Мисля, че си права, госпожо Таунсенд — обади се Нанси, докато си завързваше шалчето за предстоящото дежурство. — Бяха си близки двамата с майора.

— Майорът! — очите на госпожа Таунсенд отново се наляха и долната ѝ устна потрепери. — Какво мило момче. Като си помисля каква смърт само! В някаква си забравена от Бог локва във Франция.

— Река Сомма — обадих се аз. Харесваше ми звученето на това име, а и ми се струваше някак злокобно. Мислех си за последното писмо на Алфред — няколко листа груба хартия, които миришеха на нещо далечно и непознато. Беше пристигнало за мен преди няколко дни от Франция. Тонът бе както обикновено шеговит, но усетих и още нещо, което, макар и неизречено, ме смути.

— Не беше ли и Алфред край Сомма, господин Хамилтън?

— Така мисля, момичето ми. Доколкото разбрах от приказките в селото, нашите момчета са там.

Кати, която току-що бе пристигнала с подноса с лимонадите, зяпна.

— Ама господин Хамилтън, ами ако нещо с Алфред...

— Кати! — сръза я остро Нанси и ме погледна. В този миг госпожа Таунсенд вдигна ръка към устата си. — Внимавай къде оставяш подноса и млъквай!

— Вие, момичета, не се тревожете за нашия Алфред — обади се господин Хамилтън. — Той е смело момче, а и е в добри ръце. Командирите им знаят какво правят. Няма да изпратят Алфред и другарите му в бой, ако не са убедени, че ще защитят достойно краля и страната ни.

— Кое не значи, че не може да го прострелят — не млъкваше Кати. — И майорът знаеше, а го убиха.

— Кати! — Лицето на господин Хамилтън стана моравочервено, а госпожа Таунсенд зяпна. — Покажи малко уважение — и снишил разтреперан глас, продължи: — Особено след всичко, което семейството трябваше да преживее. — Той поклати глава и намести очилата си. — Не мога дори да те гледам, момиче. Отиди да измиеш... — и потърси с поглед помощта на госпожа Таунсенд.

Тя вдигна подпухналото си лице от масата и каза през сълзи:

— Да изчистиш всичките ми тенджери и тигани така, че да светнат. Дори и старите.

Кати затътри крака към миялното помещение, а ние се умълчахме, всеки на мястото си. Каква глупачка е тази Кати с нейните приказки за смърт! Алфред знаеше как да се пази. Непрестанно го

повтаряше в писмата си, поръчваше ми да не свиквам прекалено с неговите задължения, защото много скоро ще се върне, за да се заеме с тях отново. И да пазя мястото му. Но сега се сетих за нещо, което ме накара да се разтревожа за съдбата на всички ни.

— Господин Хамилтън — тихичко се обадох аз. — Не бих искала да прозвучи неуважително, но се питам какво означава това за нас? Кой ще поеме отговорността за дома и имението?

— Със сигурност това ще бъде господин Фредерик — обади се Нанси. — Лорд Ашбъри няма друг син.

— Не — възрази госпожа Таунсенд и впи очи в лицето на господин Хамилтън. — Титлата ще поеме синът на майора, нали? Щом се роди. Той е следващият наследник.

— Зависи от много неща — отговори важно господин Хамилтън.

— От какво? — поиска да знае Нанси.

— От това какво е бебето на Джемайма — син или дъщеря.

Само при споменаването на името сълзите руннаха по лицето на госпожа Таунсенд.

— Горкото ми агънце — хлипаше тя. — Да загуби мъжа си, и то точно когато чака бебе.

— Убедена съм, че има много като нея в тази държава — поклати глава Нанси.

— Да, но не е същото. Не е като да се случи с някой от семейството ти.

Третият звънец в редицата на стената издрънча и госпожа Таунсенд скочи.

— Господи! — ръцете ѝ литнаха към пълния бюст.

— На външната врата е — опита се да я успокои господин Хамилтън, стана и прибра стола си старателно до масата. — Трябва да е лорд Гифорд. Идва да отвори завещанието. — Сетне оправи яката си и ме погледна. — Всеки момент лейди Ашбъри ще позвъни за чая, Грейс. След като качиш горе таблата, занеси гарафа с лимонада на госпожица Хана и госпожица Емелин.

Щом той се загуби от погледите ни, госпожа Таунсенд потупа сърцето си и въздъхна.

— Нервите ми не са каквито бяха едно време.

— А и при тази горещина... — добави Нанси и погледна часовника. — Едва минава десет. Лейди Вайълет няма да позвъни за

обяда поне още два часа. Защо не отидеш да си полегнеш по-рано днес? Грейс ще се справи с чая.

Кимнах веднага. Зарадвах се, че ще върша нещо, което да отвлече мислите ми от скръбта в къщата. От войната. От съдбата на Алфред.

Горката госпожа Таунсенд местеше нерешително очи от Нанси към мен.

Лицето на Нанси стана строго, но гласът ѝ остана мек и топъл, което рядко се случваше.

— Хайде, госпожо Таунсенд, ще се почувстваш по-добре, като си полегнеш. Ще се погрижа всичко да е наред, преди да тръгна за гарата.

Вторият звънец в редицата се разлюля и задрънча. Госпожа Таунсенд подскочи отново.

— Добре — предаде се тя. — Но ще ме повикаш, ако имаш нужда от нещо, нали, Грейс?

Понесох подноса с приборите за чай нагоре по тъмното стълбище от стаята за прислугата и на горната площадка ме посрещнаха силна светлина и горещина. Макар всички завеси да бяха дръпнати, съгласно нарежданията на лейди Ашбъри, защото така повеляваше строгият викториански траур, нямаше как да се затвори достъпът на светлина от елипсовидното стъкло над входната врата и нищо не можеше да спре парещите слънчеви лъчи. Неясно защо ми напомни за фотоапарат. Помещението бе като блеснала светлина и живот в центъра на черната кутия.

Стигнах до вратата на дневната и я бутнах, за да вляза. От горещия въздух, настанил се тук от началото на лятото и останал в плен вътре поради траура, в стаята бе доста душно. Високият френски прозорец бе здраво затворен и както завесите от брокат, така и копринените под тях бяха дръпнати докрай. Застанах в рамката на вратата. Имаше нещо в стаята, което ме спираше да пристъпя — вътре витаеше непозната атмосфера, нямаща нищо общо с мрака и горещината.

Докато очите ми свикнат със сумрака, предметите и хората започнаха да се материализират. Лорд Гифорд, мъж в напреднала възраст и с червендалесто лице, седеше в креслото на лорд Ашбъри, а в скута му лежеше разтворена черна кожена папка. Четеше нещо и очевидно се наслаждаваше на звука на собствения си глас. На масата

до него бе поставена лампа с меден абажур, която хвърляше кръг от мека светлина.

На коженото канапе отсреща седяха Джемайма и лейди Вайълет. Вече и двете вдовици. Стори ми се, че лейди Вайълет се бе смалила от сутринта насам — дребничка, обвита в траурен креп фигура със скрито зад черната воалетка лице. Лицето на Джемайма бе пепелявосиво на фона на черната ѝ дреха. Иначе пухкавите ѝ длани, сега някак смалени, разсеяно поглаждаха подутия корем. Лейди Клементайн се бе оттеглила в стаята си, но Фани, която не се отказваше да преследва ръката на господин Фредерик, имаше разрешение да остане със семейството и се бе настанила важно от другата страна на лейди Вайълет.

Цветята, които собственооръчно бях набрала от градината тази сутрин: розов рододендрон, бял повет и клонки жасмин, вече бяха клюмнали и изглеждаха напълно отчаяни. Ароматът на жасмин бе изпълнил затвореното помещение и заплашваше да задуши всички.

Господин Фредерик стоеше изправен до камината, опрял ръка в полицата над нея. Сакото стоеше някак неестествено на високата му фигура. От приглушената светлина и каменното изражение лицето му приличаше на восъчна маска. Лъчите на лампата осветяваха само едното му око, докато другото стоеше в сянка, но устремено към плячката си. Когато го погледнах, видях, че ме наблюдава.

Той помръдна върховете на пръстите, които лежах на полицата. Движението бе толкова леко, че можеше да бъде забелязано единствено защото мъжът бе съвършено неподвижен. Това означаваше да занеса подноса при него. Погледнах лейди Вайълет, леко разтревожена от тази промяна в обичайната процедура. Тя изобщо не ме погледна и аз се подчиних на неговия жест, но се стараех да избягвам погледа му. Когато плъзнах внимателно подноса на масата до него, той с кимване ми даде да разбера, че трябва да наляя чая, и насочи вниманието си към лорд Гифорд.

Никога до този момент не бях разливала чай по чашите — не и в дневната, не и за господарите. Поколебах се миг-два и реших да започна с млякото, искрено благодарна на мрака в стаята.

— ... в резултат на всичко това и като се имат предвид вече направените уточнения — продължаваше да чете лорд Гифорд, — цялото имущество на лорд Ашбъри заедно с титлата му трябва да

премине в ръцете на най-големия син и негов наследник, майор Джонатан Хартфорд... — Възрастният мъж замълча.

Джемайма успя да потисне риданията си, но усилието ѝ само влоши нещата.

Нещо изклокочи в гърлото на Фредерик над главата ми. От нетърпение е, реших аз. Един светкавичен поглед към мъжа до мен, преди да наляя мляко в последната чаша, ме увери, че брадичката му стои вирната нагоре като знак на строга власт. Издиша продължително, докато пръстите му трополяха неспирно върху полицата.

— Продължавайте, лорд Гифорд — произнесе той авторитетно.

Възрастният мъж се размърда в креслото на лорд Ашбъри и то проскърца жалостиво, сякаш тъгуваше за изгубения господар.

— ... И тъй като никакви други разпореждания не са получени след вестта за смъртта на майор Хартфорд, собствеността, съгласно съществуващия от незапомнени времена закон за първородството, ще премине по права линия към най-голямото дете на майор Хартфорд от мъжки пол. — Той погледна над очилата си към корема на Джемайма и продължи: — В случай че майор Хартфорд не е оставил живи деца от мъжки пол, собствеността и титлата преминават във владение на втория по възраст син на лорд Ашбъри, господин Фредерик Хартфорд. — Старецът вдигна глава и лампата освети очилата му. — Излиза, че остава да чакаме.

Настъпи всеобщо мълчание. Използвах тишината да раздам чашите на дамите. Джемайма пое нейната механично и я постави на скута си, без да ме погледне. Лейди Вайълет ми даде знак с ръка да я пропусна. Единствена Фани пое нейната с видимо желание.

— Лорд Гифорд — обади се господин Фредерик, — как искате чая си?

— С мляко, но без захар — отговори лордът и прокара пръст между яката на ризата и влажния си врат.

Вдигнах предпазливо чайника и започнах да наливам, като внимавах да не попадна на пътя на парата. След това му подадох чашата и чинийката, които той пое с невиждащ поглед.

— Добре ли върви бизнесът, Фредерик? — попита мъжът и стисна устни, преди да отпие от чая си.

Забелязах с периферното си зрение как господин Фредерик кимва.

— Твърде добре, лорд Гифорд. Моите хора преминаха от производство на автомобили към производство на аероплани и обсъждаме нов договор с военното министерство.

Лорд Гифорд повдигна леко вежди.

— Дано само американците да не ви изпреварят. Говори се, че са произвели толкова самолети, че за всеки мъж, жена и дете във Великобритания има по един.

— Не споря. Сигурно са произвели много машини, но никога няма да ме видите да се кача на някоя от тях.

— И защо?

— Защото се работят на конвейер — опита се да обясни господин Фредерик. — Лентата се движи прекалено бързо и хората нямат време да проверят дали всичко е както трябва.

— На служителите от нашето министерство това май не им пречи.

— Защото гледат само цената. Но ще им се наложи да погледнат и останалите характеристики. Когато видят качеството, което ние даваме, няма да купуват повече онези тенекиени кутии. — Той се разсмя доста пресилено.

Не се сдържах и вдигнах очи. За човек, току-що погребал баща си и единствения си брат, той се владееше добре. Дори прекалено добре. Взех да си мисля дали Нанси не прекаляваше с хвалебствията за този човек. Също и за предаността на Хана към него, за разлика от мнението на Дейвид, че баща им е дребнав и огорчен човек.

— Някакви вести от Дейвид? — попита лорд Гифорд.

Докато подавах чашата на господин Фредерик, той дръпна рязко ръката си, чашата се разлюля в чинийката и малко от чая се изля на бесарабския килим.

— О, много съжалявам, сър! — изплаших се аз и усетих как кръвта се отдръпва от лицето ми.

Той ме гледаше втренчено и се опитваше да проумее изражението ми. Понечи да каже нещо, но очевидно размисли.

Силно поемане на дъх от мястото на Джемайма привлече изведнъж погледите на всички. Жената изпъна гръб и впи длани в корема си.

— Какво става? — попита лейди Вайълет изпод воала си.

Джемайма мълчеше, съсредоточила цялото си внимание върху бебето в нея. Вперила неவிждащ поглед напред, тя дишаше тежко.

— Джемайма? — обади се отново лейди Вайълет и макар изнемощяла от скръб, се опита да е строга.

— Спря да се движи — отговори Джемайма едва чуто. Наклонила глава, сякаш се вслушваше в нещо, тя дишаше учестено.

— Трябва да отидеш да си легнеш. От жегата е — преглътна свекърва ѝ и се огледа, търсейки подкрепа от хората в стаята. Тя все пак набра смелост и категорично постанови: — Иди да си почиваш.

— Не, искам да съм тук заради Джонатан — с трепереща долна устна промълви бременната. — И заради теб.

Лейди Вайълет улови дланите на снаха си, отлепи ги внимателно от корема ѝ и ги задържа в своите.

— Знам, мила. — Пресегна се и погали безцветната кафеникава коса. Прост жест, но в него се съдържаше съчувствието на една майка. Без да се помества от мястото си, тя продължи: — Грейс, придружи Джемайма до горе. Остави всичко. Хамилтън ще прибере по-късно.

— Да, милейди — направих аз реверанс и приближих бременната, за да ѝ помогна да се изправи. С огромна радост щях да напусна стаята и скръбта, която цареше в нея. Едва когато излязохме навън, разбрах какво освен сумрака и горещината ме бе смутило толкова много. Часовникът на полицата над камината, който обикновено отброяваше педантично секундите, сега бе спрял. Тънките му стрелки, както и тези на останалите часовници в къщата, бяха застопорени по нареждане на лейди Ашбъри десет минути преди пет часа — времето, в което съпругът ѝ се бе разделил с живота.

ПАДАНЕТО НА ИКАР

След като настаних Джемайма в леглото, аз се върнах в стаята на прислугата, където господин Хамилтън проверяваше как Кати е измила съдовете. Той вдигна поглед от любимия тиган на госпожа Таунсенд само за да ми каже, че сестрите Хартфорд са отишли до стария навес за лодки и да занеса закуските и лимонадата за тях там. Очевидно не беше разбрал още за разлетия чай и това искрено ме зарадва. Грабнах шише с лимонада от студения килер, прибавих към него няколко изискани сандвича, специалитет на госпожа Таунсенд, и две високи чаши и се запътих към изхода.

Вече навън, спрях за миг на най-горното стъпало и запримигнах от силната слънчева светлина. Цял месец не бе валил дъжд и всичко наоколо изглеждаше избеляло. Слънцето бе достигнало най-високата точка на дневния си път и преките лъчи придаваха на градината цвят, който много напомняше на един от акварелите в будоара на лейди Вайълет. Естествено, имах бяло боне на главата си, но бързо усетих как там, където косата ми се разделяше на път, вече започваше да ми пари.

Прекоших моравата „Тиътър“, наскоро окосена и сочна, над която се носеше упоителният аромат на сено. Дъдли се бе навел наблизко и подрязваше живия плет. Виждаше се как остриетата на ножицата му бяха опръскани от зелен сок.

Сигурно бе усетил, че съм наблизко, защото се извърна и засенчи очи с ръка.

— Жега, а? — рече той.

— Спокойно можеш да изпържиш яйце на релсите — подхвърлих аз, цитирайки буквално една от репликите на Нанси. Все се питах дали има истина в това твърдение.

Дълга поредица стъпала от сив камък водеха от края на моравата към Розовата градина на лейди Ашбъри. Розови и бели пъпки се криеха между летвите на декоративните решетки, около които жужаха усърдни пчели и час по час се пъхаха в жълтеникавата им сърцевина.

Минах под беседката, вдигнах резето на ниската портичка и поех по Дългата пътека — наредени един до друг кръгли камъни сред килим

от бял игловрѣх. Висок плет от габър отстъпваше след няколко метра на миниатюрните тисови насаждения, опасващи градината „Егесков“. Сепнах се от изникналите на пътя ми „фризирани“ дрѣвчета и искрено се развеселих от внезапна среща с двойка патици, запѣтили се към езерото. Щом ме видяха, спряха и ме загледаха с лѣскавите си черни очи. В края на градината „Егесков“ имаше и втора ниска портичка, жертва на жилавите жасминови клонки. От другата ѝ страна бяха фонтанът „Икар“, езерото и навесът за лодки.

Резето на портичката бе започнало да рѣждясва и се наложи да оставя подноса на сравнително равно място сред насаждения от ягоди, за да освободя ръцете си и да отворя. Сетне вдигнах отново товара си и продължих към фонтана в облак от аромат на жасмин.

Ерос и Психея стояха могѣщи и великолепни по пътя към главния вход на къщата, но за мен в по-малкия фонтан, скрит сред слънчевите поляни в дѣното на южната градина, имаше нещо загадѣчно и малко тѣжно.

Овалният басейн с каменен прѣстен с височина около половин метър бе близо шест метра в най-широката си част. Целият беше облицован с лазурносиния цвят на сапфирената огърлица, донесена от лорд Ашбѣри на лейди Вайѣлет от службата му в Далечния изток. От центъра нагоре се издигаше огромен необработен къс червеникав мрамор, висок колкото двама души — широк в основата и колкото по-нагоре отиваше, толкова повече изтѣняваше. Някъде в средата се открояваше фигурата на Икар от млечен мрамор в естествен рѣст в момента на падането. Крилете, издѣлани така, че се виждаха отделните пера, бяха прикачени към разперените назад ръце. От водата се надигаха три русалки с навити около ангелските лица дѣлги коси. Едната държеше малка арфа, втората — венец от брѣшлян, а третата протягаше бели ръце към тялото на Икар, за да го извади от водата.

В средата на летния ден двойка лястовици с металносиния на цвят перушина, безразлични към красотата на скулптурата, бяха кацнали на върха на мраморния блок. Само след миг те се стрелнаха към водата, за да напълнят човките си. Докато ги гледах, ме обзе внезапното желание да потопя ръка в студената вода. Огледах се, къщата бе така ангажирана със скрѣбта си, че едва ли на някого там щеше да му направи впечатление, че една прислужничка е спряла на път за южната градина и иска да се разхлади за миг.

Оставих подноса на парапета на езерото и коленичих с единия крак върху плочките. Усещах топлината им през черния чорап. Наведох се напред и протегнах ръка.

Дръпнах я в мига, в който докоснах осветената от слънцето вода. Навих ръкава си и отново се протегнах.

Сепна ме весел смях — звънтяща музика в летния покой.

Застинах на място, заслушах се навела глава и надникнах оттатък статуята.

Те бяха там. Оказа се, че Хана и Емелин не бяха в навеса за лодки, а на парапета от другата страна на фонтана. Към изненадата ми се добави и стъписването от факта, че те бяха съблекли траурните дрехи и стояха по долни ризи, под които се виждаха гащите им с дантели по крачолите. Обувките също бяха захвърлени на пътеката от бял камък, която обикаляше басейна. Дългите им коси искряха, огрени от слънцето. Хвърлих поглед към къщата, изплашена от дързостта на момичетата. Чудех се дали присъствието ми тук нямаше да ме замеси в тяхната пакост. Не знаех да се страхувам, или да се надявам на такова нещо.

Легнала по гръб със сгънати в коленете бели като ризата ѝ крака, Емелин приветстваше чистото синьо небе. Едната ѝ ръка лежеше под главата, а другата — бяла и мека — бе топната във водата и пръстите ѝ чертаеха осмици по гладката повърхност. В резултат в басейна се образуваха малки вълни, които се срещаха и после изчезваха.

Хана седеше наблизко, подгънала крак под себе си, с подпряна брадичка в коляното на другия. Върховете на пръстите ѝ си играеха с водата. В едната ѝ ръка се виждаше лист хартия — съвсем тънък, почти прозрачен.

Извадих ръката си от басейна, спуснах ръкава и се изправих. Хвърлих поглед, изпълнен с копнеж към искрящата прохлада пред мен, и вдигнах подноса.

С всяка следваща крачка гласовете на момичетата ставаха все по-ясни.

— ... Той наистина е голям инат — коментираше Емелин. Между двете имаше купчина ягоди, от която тя си взе една, пъкна я в уста и хвърли през рамо зелената дръжка.

— Татко винаги е бил упорит — сви рамене Хана.

— И все пак да отказваш толкова категорично ми се струва глупаво. След като Дейвид си е направил труда да пише чак от Франция, татко можеше поне да прочете писмото.

Хана вдигна лице към статуята и отблясъците на вълничките от басейна осветиха кожата ѝ.

— Дейвид се подигра с па. Замина зад гърба му и направи точно това, което па му забрани.

— Мина цяла година вече.

— Па не прощава лесно. Дейвид го знае.

— Писмото наистина е забавно. Прочети отново онази част за боричкането и пудинга.

— Нямам никакво желание. Не трябваше да го чета и преди. Думите в него са прекалено груби за младите ти уши. — Тя протегна писмото към сестра си. — Ето, прочети си го сама. На втората страница има и разяснителна рисунка. — Топлият вятър пое листа и го извърна така, че от мястото си видях изписаните редове и някаква рисунка в горния ъгъл.

Стъпките ми по пътеката със ситни бели камъчета издадоха моето присъствие и Емелин вдигна глава. Видя ме, когато вече бях застанала зад Хана.

— Охо, лимонада! — зарадва се тя и дръпна ръката си от водата, напълно забравила за писмото. — Чудесно. Умирам от жажда.

— Грейс — усмихна се Хана, като ме видя. Сгъна листа и го пъкна под колана си.

— Скрили сме се тук — заяви Емелин и се надигна от тревата. — Прекрасно нещо е слънцето. Удари ме в главата.

— И по бузите — отбеляза Хана.

Емелин вдигна лице към небето и притвори очи.

— Не ме интересува. Искан ми се цяла година да е лято.

— Отиде ли си лорд Гифорд, Грейс? — попита Хана.

— Не мога да кажа със сигурност, госпожице. — Оставих подноса на парапета на басейна. — Беше в дневната, когато занесох сутрешния чай и нейно благородие не спомена, че ще остане и за обяд.

— Надявам се — въздъхна Хана. — И без това достатъчно неприятни неща се случиха напоследък, за да трябва заради него да нося и следобед тази рокля.

Сред розовите и жълтите цветове, отрупали кичурите орлови нокти наблизно, се гущеше ниска маса от ковано желязо, която пренесох, за да оставя върху нея таблата със сандвичите и чашите. Наместих извитите ѝ крачета така, че да застанат стабилно между камъчетата на пътеката, сложих отгоре донесеното и започнах да наливам в чаши студената напитка.

— Дали случайно не чу нещо от това, което лорд Гифорд казва, Грейс? — попита Хана и с привидно разсеян поглед започна да отделя листенцата и дръжката на една ягода.

Не знаех какво да отвърна. От мен не се очакваше да чувам какво се говори, когато сервирам чай.

— Става дума за имотите на дядо — поясни тя. — И за „Ривъртън“, разбира се. — Момичето избягваше да срещне погледа ми и разбрах, че е смутено не по-малко от мен.

— Не съм много... Не зная, госпожице — преглътнах мъчително аз и оставих шишето с лимонада.

— Чула е! — възкликна Емелин — Виж как се изчерви. Чу, нали? — наведе се тя напред и ококори срещу мен сините си очи. — Кажни. Хайде, разказвай. Татко ли ще го наследи? Оставаме ли?

— Не знам, госпожице — дръпнах се крачка назад аз и цялата се свих, както ставаше винаги, когато се изправех пред властното внимание на Емелин. — Никой не може да каже.

— Все някой знае — отсече тя и взе чашата с лимонада. — Лорд Гифорд например. Поне според мен. Иначе защо ще идва днес тук, ако няма да говори за завещанието на дядо?

— Исках да кажа, че зависи, госпожице.

— От какво?

— От това какво бебе ще роди леля Джемайма — намеси се Хана. — Нали, Грейс?

— Да, госпожице. Поне мисля, че това казаха.

— И защо? — попита Емелин.

— Ако е момче — замислено започна Хана, — ще наследи всичко. Ако е момиче — па ще стане новият лорд Ашбъри.

Емелин, която отново бе лапнала ягода, закри устни с длани и избухна в смях.

— Не мога да си представя па като господар на имение. Вижда ми се смешно. Коланът, който пристягаше кръста ѝ, се бе разхлабил и

единият му край се носеше по водата на басейна. Дълъг конец висеше от долната ѝ риза и се бе усукал около крака на момичето. Поръчах си наум да го закърпя по-късно. — Според теб ще иска ли да останем да живеем тук?

О, да, с надежда си помислих аз. В „Ривъртън“ бе необикновено спокойно през последната година. Нямаше какво да се прави, освен да се бърше от време на време прах в празните стаи и да се опитваш да не се тревожиш прекалено за изхода на тази безсмислена война.

— Нямам представа — рече Хана. — Дано не реши такава нещо. Достатъчно неприятно е, че сме затворени тук цяло лято. Дните в провинцията ми се виждат два пъти по-дълги, а и половината от тях няма с какво да запълним.

— Бас държа, че ще иска да останем.

— Не — отсече категорично Хана. — Па не може да търпи да стои дълго далеч от фабриката си.

— Не съм убедена — рече Емелин. — Ако има нещо, на което да държи малко повече от глупавите си мотори, то това е „Ривъртън“. За него няма по-любимо място на света. Макар че не мога да разбера какъв човек трябва да си, за да ти харесва да стоиш наред нищото, където дори няма с кого да си поговориш... — Тя се прозя широко. — Хана, знаеш ли какво си помислих току-що? Ами ако па стане лорд, то тогава и ние ще станем благороднички, нали?

— Така излиза — отвърна Хана. — Макар че каква полза?

— Ползата е голяма — скочи по-малката сестра. Остави чашата на масичката и стъпи на плочките, с които бе облицован парапетът. — Емелин Хартфорд от имението „Ривъртън“. Добре звучи, какво ще кажеш? — Тя се завъртя на пета и направи реверанс към отражението си във водата. Примигна театрално няколко пъти и протегна ръка. — Много ми е приятно да се запозная с вас, красиви господине. Аз съм нейно благородие Емелин Хартфорд. — Тя избухна във весел смях от собственото си остроумие и разперила ръце, за да пази равновесие, заподскача от плочка на плочка, повтаряйки титлата и името си.

Развеселена, Хана я наблюдава известно време.

— Имаш ли сестри, Грейс? — попита тя.

— Не, госпожице. Нямам и братя.

— Сериозно? — изненада се тя, сякаш животът е немислим без този вид роднини.

— Нямам този късмет. Само двете с мама сме.

Хана ме изгледа продължително с присвити от силната светлина очи.

— Майка ти е работила тук, нали?

Това бе по-скоро констатация, отколкото въпрос.

— Така е, госпожице. До моето раждане.

— Ти много приличаш на нея. Външно, имам предвид.

— Моля? — стъписах се аз.

— Видях я на снимка в семейния албум на баба. — Вероятно забеляза моето объркване, защото побърза да поясни: — Да не мислиш, че съм я търсила нарочно, Грейс? Опитвах се да намеря снимка на майка ми и случайно попаднах на нея. Приликата ти с твоята майка е поразителна. Същото хубаво лице и същите добри очи.

Никога не бях виждала снимка на майка си, още повече на млади години, а описанието на Хана нямаше нищо общо с жената, която познавах така добре. Изпитах неудържимо желание и аз да я видя. Добре знаех къде лейди Ашбъри държи албума — лявото чекмедже на писалището. А сега, когато Нанси даваше дежурства на гарата, много често ме оставяха сама да почиствам дневната, така че ако бях достатъчно бърза, нямаше да е трудно да надникна в този албум. Само трябваше да събера кураж.

— Защо не се е върнала в „Ривъртън“? — попита Хана. — Имам предвид след раждането ти.

— Не е възможно, госпожице. С бебе.

— Доколкото знам, баба е имала семейна прислуга тук. — Тя се усмихна. — Можехме да се познаваме от малки. — Обърна лице към басейна и сбърчи леко чело. — Вероятно не се е чувствала добре тук.

— Не зная това, госпожице. — Изпитах внезапно неудобство да обсъждам майка си с Хана. — Тя почти не говори за това време.

— Някъде другаде ли работи?

— Приема поръчки за шиене у дома. В селото.

— Работи за себе си, значи.

— Да, госпожице. — Не беше ми хрумвало да мисля за това по този начин. Погледнах я внимателно, за да разбера дали не се шегува, но лицето ѝ бе напълно сериозно. Дори замислено.

— Днес следобед ще ходя да се видя с нея, госпожице — запелтечих аз, — и ако искате, може да я попитам.

Стори ми се, че мислите ѝ са някъде другаде, далеч от тук. Щом извърна очи към мен, погледът ѝ се избистри и сенките изчезнаха.

— Не, не е важно. — Пръстите ѝ докоснаха мястото на колана, където бе пъхнала писмото на Дейвид. — Имаш ли вести от Алфред?

— Имам, госпожице. — Искрено се зарадвах, че смени темата. Алфред бе далеч по-безопасен повод за разговор. — Миналата седмица получих писмо. Ще си идва през септември. Всички го очакваме с нетърпение.

— Септември никак не е далеч — отбеляза тя. — Сигурно се радваш, че ще го видиш.

— О, да, госпожице. Много се радвам.

Хана се усмихна многозначително и лицето ми пламна.

— Искам да кажа, че всички долу го очакваме с нетърпение.

— Естествено, Грейс. Той е толкова мил младеж.

Страните ми горяха. Хана правилно бе предположила.

Макар писмата на Алфред да бяха за всички, с течение на времето той все по-често се обръщаше направо към мен. Съдържанието им също започна да се променя. Мисли за дома и други тайни неща постепенно изместиха разказите за битки. Пишеше колко много се е затъжил за мен, говореше за бъдещето... Примигнах няколко пъти.

— А младият господар, госпожице? Ще си идва ли скоро?

— Смята, че ще е най-вероятно през декември. — Хвърли бърз поглед към Емелин и сниши глас: — Имам усещането, че това ще е последният път, когато Дейвид ще се прибере при нас у дома.

— Госпожице?

— Сега, когато избяга, за да види широкия свят, Грейс... Той има нов живот, нали? Истински живот. Войната ще свърши и той ще остане в Лондон, за да продължи музикалното си обучение и да стане велик пианист. Исква да има живот, пълен с вълнения и приключения — нещо подобно на игрите, които измисляхме някога... — Тя зарея поглед към къщата в далечината и усмивката ѝ угасна. След това въздъхна тежко и продължително и раменете ѝ се отпуснаха. — Понякога...

Думата увисна между нас. Протяжна и натежала от недоизреченото. Чаках да чуя продължението, но то така и не дойде. Не знаех какво да кажа и се залових да правя онова, което умеех най-добре. Замълчах и посегнах да ѝ наля още лимонада.

Тя вдигна очи и ми подаде чашата си.

— Вземи, Грейс. Изпий я.

— О не, госпожице. Благодаря ви. Няма нужда.

— Глупости. Бузите ти са червени почти толкова, колкото на Емелин. — Тя тикна чашата в ръката ми.

Потърсих с очи сестра ѝ и я видях стъпила на отсрещната страна на басейна — хвърляше във водата жълти и розови цветчета орлови нокти.

— Наистина, госпожице...

— Грейс — с престорена строгост рече Хана, — горещо е и настоявам.

Въздъгнах и приех чашата. Беше прохладна и изкушението наистина бе голямо. Вдигнах я до устните си за една съвсем малка глътчица.

Развълнуван вик на възторг накара Хана да се извърне. Аз също погледнах по посока на звука и присвих очи на силната светлина. Слънцето бе поело пътя си към хоризонта.

Емелин бе скочила в басейна и бе вече на половината път до Икар. Светлата ѝ коса се спускаше на вълни, зад едното си ухо бе втъкнала букетче от бял повет. Мокрите краища на долната риза бяха полепнали по краката ѝ.

Сякаш бе част от статуята. Четвъртата русалка, но жива. Помаха весело с ръка. Към Хана.

— Ела тук! Вижда се всичко до самото езеро.

— Виждала съм го — отвърна Хана. — Аз ти го показах, не помниш ли?

Над главите ни високо в небето проехтя шум от мотора на прелитащ самолет. Не можех да определя какъв е. Алфред щеше да знае.

Хана не откъсна очи от машината, докато малката точка не изчезна в далечината. Сетне рязко се изправи и се запъти към пейката, където бяха метнали роклите. Оставих недокоснатата лимонада на масата и тръгнах да ѝ помогна.

— Какво правиш? — попита Емелин.

— Обличам се.

— Защо?

— Имам работа в къщата — отговори Хана и изчака да издърпам горната част. — Чакаат ме френските глаголи за госпожица Принс.

— Че откога? — сбърчи нос сестра ѝ. — Ваканция е.

— Поисках допълнителна задача.

— Не е възможно.

— Напротив.

— Добре, и аз идвам.

— Както искаш — невъзмутимо отвърна Хана. — А ако ти стане скучно, лорд Гифорд ще е там, за да ти прави компания. — Тя седна на пейката и започна да връзва обувките си.

— Стига де, кажи какво ще правиш — нацупи се Емелин. — Знаеш, че мога да пазя тайна.

— И слава богу — обърна големите си очи Хана към нея. — Не бих искала някой да разбере, че уча глаголи по време на ваканция.

Емелин стоя известно време нерешително и потупваше с крак едното мраморно крило.

— Дай дума, че само това ще правиш.

— Давам дума — отвърна Хана. — Трябва да направя и някои преводи. — Погледна ме крадешком и веднага разбрах защо казва само част от истината. Имаше да прави преводи, но не от френски, а от стенограма. Тутакси сведох очи, изпитала необяснимо удоволствие от това, че участвам в някакъв заговор.

Емелин поклати глава и присви очи.

— Нали знаеш, че лъжата е смъртен грях? — Вече се хващаше за сламка.

— Разбира се — засмя се Хана. — Особено когато съветът идва от най-богобоязливия човек.

— Добре де — скръсти ръце Емелин. — Пази си глупавите тайни. Изобщо не ме интересува.

— Чудесно. Така всички са доволни — усмихна ми се Хана и за първи път смело отвърнах на усмивката ѝ. — Благодаря ти за лимонадата, Грейс.

Минута по-късно тя бе отвъд първата портичка и пое по Дългата пътека.

— Ще те намеря, нали знаеш? — провикна се Емелин. — Винаги успявам.

Така и не получи отговор и чух как сумти сърдито в басейна. Когато се обърнах да я погледна, забелязах, че белите цветове на повета бяха хвърлени в подножието на камъка. Тя ме изглежда начумерено.

— Тази лимонада за мен ли е? Изгорях от това слънце.

Посещението ми при мама този следобед беше доста кратко и нямаше да се отличава от останалите, ако не се случи нещо необичайно.

Обикновено сядах в кухнята, където светлината бе най-добра и където прекарвахме по-голямата част от деня, преди да се преместя в „Ривъртън“. Този път обаче мама ме поведе към малката дневна, в която се влизаше от кухнята. Почудих се и се запитах кого ли друго очакваше, защото тази стая почти не се използваше и се пазеше само за посещенията на важни личности, като доктор Артър например или свещеника. Настаних се на стола до прозореца и зачаках да донесе чая.

Личеше, че се е постарала да придаде по-весел вид на стаята. На малка допълнителна масичка бе поставила любимата си бяла порцеланова ваза с нарисувани отстрани лалета, някога собственост на нейната майка, и бе натопила в нея букет поувехнали маргарити. Възглавницата, която обикновено навиваше, за да подпира гърба си, докато шие, бе донесена, поотупана, за да добие първоначалната си форма, и сложена в средата на канапето. Стоеше там „важна“ и „надута“, сякаш единствената ѝ роля в този живот бе да служи за украшение. Всичко вътре ми се видя изключително чисто — дългите години работа като прислужничка бяха създали у нея изключително висока мярка за хигиена — но стаята ми се видя още по-малка и обикновена, отколкото я помнех. Боядисаните в жълто стени, които навремето ми се струваха весели и светли, сега бяха някак опушени и като че извити навътре и сякаш единствено канапето и столовете ги подпираха, за да не се сгромоляшат. Морските пейзажи на стената, вдъхновявали не една моя детска фантазия, бяха загубили очарованието си и ми се виждаха избелели и с грозни рамки.

Мама донесе чая и седна срещу мен. Гледах я как налива. Чашите бяха само две. Значи не чакаше друг посетител. Стаята, цветята и възглавницата бяха за мен.

Поех моята чаша и ми направи впечатление леката пукнатина в единия край. Господин Хамилтън никога нямаше да допусне подобно нещо. Няма място за пукнати чаши за чай в „Ривъртън“ дори в стаята за прислугата.

Мама обгърна чашата си с длани. Забелязах, че пръстите и на двете ѝ ръце са с нови изкривявания. Как щеше да продължи да работи в това състояние? Попитах се от колко ли време са така зле, но пък без работа не можеше да преживява. Всяка седмица донасях част от моята заплата, но пак не беше достатъчно. Преди време бях повдигнала този въпрос.

— Това не е твоя грижа — бе ме срязала тя. — Справям се.

— Мамо, трябваше да ми кажеш, можех да отделям повече. Нямам за какво да харча парите си.

Изражението на слабото ѝ лице се менеше — ставаше ту отбранително, ту безпомощно. Най-сетне тя рече с въздишка:

— Добро дете си, Грейс. Изпълняваш твоята част от задълженията. Лошият късмет на майка ти не е твой, така че не се безпокой.

— Не е така, мамо.

— Само внимавай да не повтаряш моите грешки.

Събрах цялата си смелост и попитах кротко:

— Какви грешки, мамо?

Тя отклони очи и аз зачаках с разтуптяно сърце да спре да хапе устни. Вероятно се колебаеше дали не е време да ми довери най-сетне тайната, стояла между нас през всичките тези години.

— Няма значение! — рече тя и се обърна към мен. За пореден път вратата към този въпрос бе здраво затръшната. Мама вирна брадичка и попита какво става в къщата или по-скоро в семейството, както обикновено се изразяваше.

Какво ли очаквах? Някаква внезапна промяна на навиците? Или изливане на минали огорчения, които да дадат обяснение за това защо майка ми е толкова огорчен човек, неспособен да се държи така, че да стигнем до някакво разбирателство или близост?

Вероятно съм имала подобни очаквания. Все пак не бива да се забравя колко млада бях.

И тъй като става дума за история, а не за пожелание, никой не бива да се изненадва, че това не се случи. Преглътнах горчивия хап на

разочарованието и ѝ разказах за наскорошната смърт на бащата и сина, като не успях да скрия неудобството си, че нещастieto в семейството звучеше малко като клюка. Първо дойде съобщението за гибелта на майора — господин Хамилтън получи опасаната с черна рамка телеграма и я подаде на Джемайма, чиито пръсти така трепереха, че не успя да я отвори, а няколко дни след това почина лорд Ашбъри.

Майка ми поклати безмълвно глава — движение, което само подчерта колко дълъг е вратът ѝ — и продължи да отпива от чая си.

— Чух за това, но не знаех колко от чутото да отнеса към слуховете. Добре знаеш, че хората в това село са много склонни към клюки.

Само кимнах в знак на съгласие.

— А от какво си отиде лорд Ашбъри? — попита тя.

— Според господин Хамилтън причината не е само една. Отчасти поради удара, отчасти поради жегата.

— Какво мисли госпожа Таунсенд? — попита мама, като не спираше да дъвче вътрешната страна на бузата си.

— Според нея не е нито едното, нито другото. Скръбта е тази, която го е убила — нищо друго. — Снизих глас, имитирайки дословно интонацията на възрастната жена: — Смъртта на майора съкрушила негово благородие. Всички мечти и надежди на бащата били разбити и погребани заедно със сина му на френска земя.

Лицето на майка ми се разтегна в нерадостна усмивка. Тя отново поклати глава и отправи очи към стената отсреща, където висяха морските пейзажи.

— Бедният Фредерик — промълви тя.

Бях толкова изненадана от чутото, че реших, че нещо не съм разбрала или че тя сбърка името. „Горкият лорд Ашбъри“ — разбирам, „Горката лейди Вайълет“ — и това разбирам. „Горката Джемайма“ — също. Но „Фредерик“?

— Няма защо да се тревожиш за него. Вероятно ще наследи имението.

— Щастieto не е само в богатството, дете.

Никак не обичах, когато майка ми започнеше да говори за щастие. Все пак чувството трябваше да се излъчва понякога от този, който говори за него. Докато майка ми, с измъчените си очи и празната си къща, бе последният човек, от когото бих искала да чуя

определението за щастieto. Почувствах се така, сякаш някой ми се беше скарал. И то за прегрешение, което дори не можех да назова.

— Опитай се да го кажеш на Фани — намусено подхвърлих аз.

Мама сбърчи чело и си дадох сметка, че тя няма как да знае това име.

Неясно защо се развеселих.

— Забравих да ти кажа. Лейди Клементайн се грижи за нея и се надява да я омъжи за господин Фредерик.

— За Фредерик ли? — не вярваше на ушите си майка ми.

Кимнах в знак на потвърждение.

— От една година го ухажва.

— И въпреки това не ѝ е предложил, нали?

— Не. Но е въпрос на време.

— Кой ти каза? Госпожа Таунсенд ли?

— Не, Нанси.

Майка ми се съвзе от изненадата и успя да се усмихне едва забележимо.

— Сбъркала е тази твоя Нанси. Фредерик никога няма да се ожени повторно след Пенелопи.

— Нанси винаги е права за такива неща.

— Не и в този случай — скръсти майка ми ръце.

Нейната увереност ме подразни. Откъде можеше да е сигурна, след като не познаваше как стоят нещата в къщата?

— Дори госпожа Таунсенд е съгласна с нея — настоявах аз. — Казва, че лейди Вайълет одобрява Фани и макар господин Фредерик често пъти да се инати, не му е все едно какво казва майка му. Никога няма да престъпи волята ѝ за важните неща.

— Така е. — Усмивката не само не слезе от лицето на майка ми, а дори разцъфна. — Не мисля, че ще го направи. — Тя извърна очи от мен и този път ги насочи към отворения прозорец, през който се виждаше сивата стена на съседите. — Все пак не мисля, че ще се ожени повторно.

Не ми стана приятно от нейната категоричност. Засрамах се от неударжимото си желание да я сложа на мястото ѝ. Очевидно бе харесвала тази Пенелопи, майката на Хана и Емелин. Как иначе да си обясня нежеланието ѝ да види някой на нейно място. Покрих пръстите ѝ с дланта си.

— Права си, мамо. Говорех си просто така. Освен това нищо не се знае със сигурност.

Тя мълчеше.

— А и кой ли би могъл да го съди за липсата на интерес към Фани? Обръща повече внимание на конете си.

Шегата ми имаше за цел да я поразсмее и с радост видях как тя извърща отново лице към мен. Установих също така, че огряна от слънцето, мама изглеждаше почти хубава. Не беше ми хрумвало, че някога ще употребя такова определение за нея. Чиста и спретната — да, но не и хубава.

Замислих се за думите на Хана и как тя определи лицето на майка ми от снимката и взех твърдото решение да намеря начин да я погледна. Горях от нетърпение да видя момичето, което Хана описа като хубаво, момичето, за което госпожа Таунсенд си спомняше с толкова топлота.

— Винаги е обичал ездата. — Майка ми остави чашата си на перваза на прозореца. След което наистина ме изненада, като взе дланите ми между своите и погали мазолите по тях. — Разкажи ми за новите си задължения.

Като гледам ръцете ти, разбирам, че здравата са те натоварили.

— Не е чак толкова зле. — Бях искрено трогната от тази рядка проява на привързаност от нейна страна. — Не се радвам толкова на чистенето и прането, но има други задължения, които нямам нищо против да върша.

— Така ли? — наклони тя леко глава.

— Напоследък Нанси е много заета на гарата и затова се налага да я замествам често горе.

— Харесва ти там, нали, момичето ми? — попита тя тихо. — Да бъдеш по-дълго време в богатата къща?

Кимнах.

— Кое точно ти харесва?

Да съм в просторните стаи с тънък порцелан, с картини и гоблени. Да слушам шегите на Хана и Емелин, да мечтая. Спомних си предишните съвети на майка ми и й доверих нещо, което не бях признавала дори пред себе си.

— Надявам се един ден да стана камериерка на някоя елегантна дама.

Мама ме гледа известно време безмълвно, в това време лицето ѝ потрепваше.

— Има бъдеще за една камериерка, момичето ми — с изтънял от напрежение глас промълви тя най-сетне. — Но щастието... Щастието се крие в домашното огнище. Не можеш да го набереш от чуждата градина.

Продължавах да премислям думите на майка ми, докато късно същия следобед крачех обратно към „Ривъртън“. Естествено, повтори да не забравям мястото си. Много отдавна чувах тази лекция. Тя държеше да търся щастието сред въглените в огнището на стаята за прислугата, а не сред нежните перли в дамския будоар. Само дете за мен семейство Хартфорд не бяха чужди хора. И какво лошо има в това да изпитвам радост, че работя за тях?

Внезапно ми хрумна, че тя може би ревнува. Завижда ми, че живея в голямата къща. Била е привързана към Пенелопи, майката на момичетата, това си личеше и от думите ѝ, че господин Фредерик никога няма да се ожени повторно. А сега, като вижда, че аз съм заела място, което ѝ е харесвало някога, това ѝ напомня, че е била принудена да го напусне. Всъщност никой не я е карал да го напусне. Нали Хана спомена, че лейди Вайълет и преди е наемала семейства за работа. А ако майка ми е така ревнива към това, което правя, защо настояваше толкова много да отида да работя в „Ривъртън“?

Ритнах ядосано буца, оставена от конско копито насред пътеката. Никога нямаше да успея да разгадая тайните, които майка ми криеше. И ако тя не можеше да формулира онова, което мисли, и предлагаше единствено жлъчни подмятания за щастието и че трябва да си зная мястото, как можех да ѝ отговоря смислено?

Въздъгнах дълбоко. Майка ми не ми оставяше голям избор — просто щях да следвам своя път, дори това да означаваше борбата за още едно стъпало нагоре.

Излязох от алеята, засенчена от високите дървета, и когато се озовах на огряната от слънцето част, спрях за миг, за да погледам къщата. Слънцето се бе придвижило по хоризонта и сега сградата бе в сянка. Приличаше на огромен бръмбар на върха на възвишението, приведен под тежестта на горещината и собствените си тревоги. Застанала насред пътеката, ме обзе топло чувство на сигурност. За първи път в живота си усещах твърда почва под краката. Някъде

между селото и парка на имението бях загубила безпокойството, че ако не се държа здраво за работата си, ще излетя от там.

Пристъпих в притъмнялата стая за прислугата и поех по коридора. Стъпките ми отекваха по прохладните каменни плочи. В кухнята царяха абсолютно спокойствие и тишина. Във въздуха се носеше миризма на задушено говеждо, но нямаше никого. Часовникът в трапезариите зад мен звучно отмерваше минутите. Надникнах и там — отново никой. На масата имаше самотна чаша за чай, но човекът, който я бе оставил, не се виждаше. Свалих шапката си, сложих я на закачалката и пригладих с длани полата си. Въздишката, която се откърти от гърдите ми, отекна в каменните стени. Усмихнах се — не помнех някога да съм била сама тук.

Погледнах циферблата на часовника. Имаше цял половин час до времето, когато очаквах да се прибера. Можех да изпия чаша чай. Този, който мама ми поднесе, остави горчив вкус в устата ми.

Чайникът бе все още топъл, покрит с вълнения си калъф. Тъкмо vadex чаша да си наляя, когато иззад вратата в помещението влетя Нанси. Като ме видя, ококори широко очи.

— Джемайма... — рече тя. — Раждането започна.

— Не трябваше ли това да стане през септември? — попитах аз.

— Бебето няма как да знае, че не е дошло времето. — Тя хвърли към мен малка квадратна кърпа. — Вземи я и заедно с купа топла вода се качи при нея. Не успявам да открия никого, а все някой трябва да се обади на лекаря.

— Не съм си сложила униформата — промълвих объркано.

— Не вярвам майката и бебето да имат нещо против — подхвърли Нанси, докато влизаше в килерчето на господин Хамилтън, за да използва телефона.

— Но какво да правя там? — отправих аз въпроса си по-скоро към празната стая и кърпата в ръката ми.

— И аз не знам — подаде Нанси глава през вратата. Очевидно ме бе чула. — Ще измислиш нещо. Говори нещо, все едно какво. Добронамерено и окуражително.

Метнах кърпата на рамото си, напълних купа с топла вода и тръгнах нагоре по стълбите, както ми поръча Нанси. Ръцете ми леко трепереха и малко от водата се изплиска, оставяйки тъмно петно върху пътеката в коридора.

Поколебах се миг-два, преди да вляза в стаята на Джемайма. Поех си дъх, почуках и натиснах бравата.

С изключение на единствения лъч светлина, който се промъкваше през цепнатината между двете завеси пред прозореца, вътре бе съвсем тъмно. Ситни пращинки играеха в ивицата светлина. Огромното легло с четири колони в средата на стаята тънеше в сумрак. Джемайма лежеше неподвижно и се чуваше тежкото ѝ дишане.

Приближих безшумно и оставих купата на малката масичка до леглото.

Жената простена и аз прехапах устни в безсилието си да направя нещо.

— Хайде, хайде — промълвих накрая плахо, така, както мама ми говореше, когато бях болна. — Ще мине.

Джемайма потрепери и дишането ѝ се учести. Очите ѝ останаха затворени.

— Всичко ще се оправи — рекох аз и натопих кърпата във водата, сгънах я на четири и я сложих на челото ѝ.

— Джонатан... — промълви тя. — Джонатан... — Името му звучеше чудесно, произнесено от нея.

Не знаех какво още да кажа и затова замълчах. Последваха нови стенания. Жената се извиваше и хленчейки, зари глава във възглавницата. Пръстите ѝ напразно търсеха опора в чаршафите.

Миг след това отново се успокои. И се отпусна.

Вдигнах кърпата, която вече се бе стоплила от горещото чело, и я намокрих. Изстисках я и отново протегнах ръка, за да я поставя върху главата ѝ.

Джемайма отвори очи, примигна и се взря в лицето ми.

— Хана! — въздъхна тя.

Сепнах се от грешката. Но трябва да кажа, че ми стана и много приятно. Понечих да я поправа, но в този миг продължи:

— Толкова се радвам, че точно ти си при мен. — Пръстите ѝ стиснаха моите. — Много се страхувам — прошепна тя. — Не чувствам нищо.

— Няма страшно — рекох аз. — Бебето си почива.

Това, изглежда, я успокои за малко.

— Сигурно. Винаги е така точно преди да се родят. Само дето... Твърде рано е. — Тя извърна глава. Когато отново заговори, бе толкова

тихо, че се наложи да напрегна слух. — Всички искат да родя момче, но не се боя да не загубя и него.

— Няма — уверих я аз с надежда.

— Семейството ми е прокълнато — рече тя с все още скрито във възглавницата лице. — Майка ми ме предупреди, но не ѝ повярвах.

Вероятно е загубила ума си, помислих си аз. От мъка трябва да е, затова се поддава на суеверия.

— Проклятията са измислица — казах тихо.

Джемайма издаде звук, нещо средно между смях и ридание.

— Напротив. От същото почина и синът на скъпата ни покойна кралица. Проклятието на кръвта. — Джемайма замълча, прокара ръка по корема си и се намести на възглавницата така, че да ме вижда. — Но момичетата... То отминава момичетата.

Вратата на стаята се отвори със замах и Нанси се появи на прага. Следваше я слаб мъж на средна възраст с угрижено лице, когото аз взех за доктора, макар да не бе доктор Артур от селото. Бързо разместиха възглавниците, а след това и Джемайма и запалиха осветлението. Ръката ми вече бе освободена, избутаха ме назад и аз се измъкнах навън.

Следобедът се изниза и наближи вечерта. Чаках и се надявах. Времето може да се точи бавно дори когато имаш много работа. Трябваше да се сервира вечерята, да се оправят леглата, да се съберат дрехите за прането на следващия ден. През всичкото това време мислите ми бяха при Джемайма.

Най-сетне, когато и последните лъчи на слънцето вече бяха потънали зад хоризонта, Нанси изтрополи надолу по стълбите с купата и кърпата в ръце.

Току-що бяхме приключили с вечерята и седяхме около масата.

— Е? — първа се обади госпожа Таунсенд, притиснала кърпичка до сърцето си.

— Ами... — започна Нанси, докато оставяше нещата до умивалника. — В осем и двайсет и шест майката роди бебето си. Дребно, но здраво.

Чаках напрегнато.

— И въпреки всичко ми е малко мъчно за нея — продължи Нанси. — Момиче е.

Беше близо десет часът, когато се качих, за да взема подноса от вечерята на Джемайма. Тя беше заспала, със сгушена до ръката ѝ малката Гита. Спрях за миг и се загледах в лицето ѝ, преди да изгася нощната лампа: нацупени устнички, червеникаворуса косица и здраво стиснати очи. Не беше наследник, но пък бебето щеше да живее, да порасне и да обича. И един ден може би да има и собствено бебе.

Напуснах стаята на пръсти. Лампата в ръката ми бе единствената светлина в коридора и хвърляше отблясъци към портретите по стената. Докато най-новият член на семейството спеше дълбоко зад затворената врата, цяла поредица от починали членове на семейство Хартфорд стояха на своя пост и наблюдаваха какво става в къщата, която някога бяха притежавали.

Щом стигнах голямото преддверие, забелязах, че под вратата на дневната се процежда тънък лъч светлина. В тревогата си тази вечер господин Хамилтън бе забравил да загаси лампата. Добре че аз бях тази, която го забеляза. Въпреки радостта от новата внучка лейди Вайълет щеше да се вбеси, че редът, свързан с траура, е нарушен.

Отворих вратата, но замръзнах на прага.

Вътре господин Фредерик, новият лорд Ашбъри, седеше на стола на баща си.

Бе кръстосал дългите си крака и подпрял лицето си с ръка така, че не се виждаше.

Между пръстите на другата се забелязваше лист хартия, който, съдейки по изписаните с черно мастило редове, бе писмото от Дейвид. Същото, което Хана четеше край фонтана и от което Емелин така весело се кискаше.

Гърбът на господин Фредерик се тресеше и помислих в първия миг, че се смее.

Едва тогава до слуха ми достигна звук, който завинаги се запечата в съзнанието ми. Продрана спонтанна въздишка, наситена с болка.

Стоях така известно време, без да смея да помръдна. После бавно и полека заотстъпвах, докато се озовах в коридора. Тихо затворих вратата, за да не съм вече таен свидетел на неговата скръб.

Някой почуква на вратата и отново съм в стаята си в „Хийтвю“, 1999 година е, а пръстите ми стискат снимката със сериозните лица пред мен. Младата актриса седи на кафявия пластмасов стол и разглежда връхчетата на косите си. Колко ли време съм била отнесена? Поглеждам часовника си. Малко след десет е. Възможно ли беше? Как става така, че дебрите на паметта се разтварят, нижат се една след друга сцени, духове оживяват, а не е минало никакво време?

Вратата се отваря и Урсула отново е в стаята. По петите ѝ върви Силвия и крепи в ръцете си сребърен поднос с три чаши. Намерила е някакви доста по-красиви от обичайните пластмасови.

— Моля да ме извините — казва режисьорката и заема отново мястото си на ръба на леглото ми. — Рядко си позволявам такова нещо, но беше спешно.

В първия момент не съм сигурна за какво говори, но виждам мобилния телефон в ръката ѝ.

Силвия ми подава една от чашите, след което се извъръща, за да подаде другата на Кийра.

— Надявам се, сте започнали без мен — казва Урсула.

— Може да се каже, че почти свършихме — мръдва рамене Кийра и се усмихва.

— Така ли? — Урсула ококорва широко очи под плътния си бретон. — Много съжалявам. Толкова исках да чуя какво ще каже Грейс.

Силвия слага ръка на челото ми.

— Виждаш ми се малко уморена. Не искаш ли да ти дам един аналгин?

— Добре съм — с леко дрезгав глас отвърщам аз. Тя повдига вежди въпросително. — Наистина съм добре — настоявам аз с цялата решителност, която успявам да събера.

Младата жена изсумтява и поклаща глава, което знам, че означава, че е направила каквото трябва и няма да носи повече отговорност. Засега. „Твоя работа! — говореше изражението ѝ. — Но мога да се обзаложа, че преди гостите ти да стигнат паркинга, ще позвъниш за болкоуспокояващото.“ Може и да е права.

Кийра отпива от чашата зелен чай и я оставя на масичката ми заедно с чинийката.

— Има ли тук тоалетна? — пита тя.

Виждам как Силвия ме изгаря с поглед.

— Ще покажеш ли на Кийра тоалетната надолу по коридора? — обръщам се към нея с цялата смелост, на която съм способна.

— Разбира се — промълвява тя със стиснати зъби, но виждам, че направо ще се пръсне. — От тук, госпожице Паркър.

— Много благодаря, че се съгласи да се срещнеш с Кийра — усмихва ми се Урсула. — Дъщеря е на приятел на един от продуцентите ни, така че съм длъжна да ѝ обърна по-голямо внимание. — Хвърля поглед към вратата и снишава гласа си. — Добро хлапе е, но понякога е малко... Малко нетактична.

— Не забелязах.

— Така е, когато имаш работещи родители — засмива се тя. — Такива деца виждат, че родителите им са уважавани за това, че са богати, известни и красиви. Кой може да им се сърди, че искат същото?

— Няма нищо — казах аз.

— И въпреки това ми се искаше да съм тук. Да хвърлям по едно око...

— Ако не спреш да се извиняваш, много скоро ще ме убедиш, че наистина си направила нещо лошо. Напомняш ми за внука ми. — Сянка премина през погледа на младата жена. Не го бях забелязала до този момент. — Реши ли проблемите си? По телефона, имам предвид.

— Да — въздъхва тя.

Спира и продължава да мълчи. Чакам я търпеливо. От дългия си опит знаех, че мълчанието стимулира отсрещния към доста признания.

— Имам син. Казва се Фин. — Името предизвика тъжна усмивка. — Навърши три години миналата събота. — Отмества поглед от мен и го спира на ръба на чашата в ръцете ѝ. — Баща му и аз... никога не сме... — Тя чукна нокът в чашата и отново ме погледна. — Само двамата с Фин сме. Майка ми беше на телефона. Тя се занимава с него, докато снимаме. Паднал.

— Добре ли е?

— Да. Натъртил си китката. Лекарят я превързал. Добре е. — Тя се усмихва, но очите ѝ са пълни със сълзи. — Много съжалявам... Божичко. Не знам защо плача.

— Разтревожена си — отбелязвам аз, — а и изпитваш облекчение.

— И вина.

— Вина ли?

— Да — отвърща тя, без да влиза в подробности. — Лесно се разговаря с теб. Напомняш ми за моята баба.

— Изглежда, е била симпатична жена.

— Така е. — Тя издухва носа си в кърпичката. — Виж ме, само те натоварвам, Грейс.

— Ето, отново се извиняваш. Настоявам да спреш.

По коридора отвън се чуват стъпки. Урсула поглежда към вратата и отново издухва носа си.

— Нека поне да ти благодаря за това, че ни прие, че говори с Кийра. Че ме изслуша.

— Наистина ми беше приятно. — Сама се изненадах от искреността си. — Нямам много посещения в последно време.

Вратата се отвори. Урсула се изправи и ме целуна по бузата.

— Скоро ще дойда пак — обещава тя и стисва леко китката ми.

Чувствам се неизказано щастлива.

КИНОСЦЕНАРИЙ

ПОСЛЕДЕН ВАРИАНТ, НОЕМВРИ 1998 Г.

СТР. 43–54

ЛОВ НА ПЕПЕРУДИ

Сценарист и режисьор Урсула Райън © 1998

НАДПИС: Близо до Пашендейл, Белгия, октомври 1917 г.

45. ИЗОСТАВЕНА ФЕРМЕРСКА КЪЩА. ВЕЧЕР

Сумракът преминава в нощ под неспирния дъжд. Трима млади войници в мръсни униформи бързат да се подслонят в порутена фермерска къща в Белгия. Изгубили своята част, преминала в безредно отстъпление от фронтовата линия, те са вървели цял ден. Умората ги надвива, духът им е сломен. Къщата, в която се скриват от дъжда, е същата, в която са били настанени трийсет дни по-рано, преди да заминат на фронта. Семейство Душесне са избягали, подгонени от вълната враждебност, заляла селото.

Светлината на единствената свещ на голия дървен под хвърля дълги начупени сенки по стените на занемарената кухня. Отделни вещи напомнят за миналото в този дом: тиган до мивката, въженце пред печката, провиснало под тежестта на забравено пране, дървена играчка.

Единият от войниците — пехотинец от Австралия на име Фред — приляква до зейналата дупка в стената на мястото на някогашна врата. Стиска пушката си под мишница. В далечината нарядко отекват експлозии. Яростният дъжд плющи по вече разкаляната земя, локвите в коловозите преливат. Отнякъде изпълзява плъх, подушва тъмното петно, избило върху униформата на войника. Кръв, засъхнала, черна и гниеща.

На пода в кухнята седи офицер, опрял гръб в крака на масата. **ДЕЙВИД ХАРТФОРД** държи писмо: изтънялата омацана хартия подсказва, че е препрочитано много пъти. До протегнатия му крак се е долепило спящо мършаво куче, следвало ги през целия ден.

Третият войник, РОБИ ХЪНТЪР, излиза от някаква стая, понесъл грамофон, одеяла и купчина прашасали плочи. Стоварва всичко на масата и се заема да претърси шкафовете. Изравя нещо от килера. Обръща се и камерата бавно се приближава. Отслабнал е. Несгодите са оставили своя отпечатък върху лицето му. Под очите му има тъмни кръгове, дъждът и вятърът са сплъстили косата му. Захапал е цигара.

ДЕЙВИД (без да се обръща): Намери ли нещо?

РОБИ: Хляб. Твърд като камък, но все пак храна.

ДЕЙВИД: Нещо друго? За пиене?

РОБИ (след кратка пауза): Музика. Открих музика.

ДЕЙВИД се обръща, вижда грамофона. Изражението му е неразгадаемо: удоволствие, примесено с тъга. Камерата се отмества, плъзва от лицето надолу. Пръстите на едната му ръка са увити в мръсна, набързо скалъпена превръзка.

ДЕЙВИД: Добре де... Какво чакаш?

РОБИ слага плоча върху грамофона; припукване придружава зазвучалия запис.

МУЗИКА: Дебюси, „Лунна светлина“.

РОБИ пристъпва към ДЕЙВИД, понесъл одеялата и хляба. Стъпва внимателно, отпуска се на пода: старее се да прикрива контузиите, останали от последното срутване на окопите. ДЕЙВИД е затворил очи.

РОБИ изважда джобно ножче от торбата си и се заема с трудната задача да подели сухия хляб. Първата дажба слага на пода близо до ДЕЙВИД. Втората хвърля към ФРЕД, който стръвно ѝ се нахвърля.

РОБИ, все още с цигарата в уста, предлага парче хляб на кучето, което го помирисва, поглежда към мъжа, после се завърта. РОБИ сваля обувките си, после мокрите чорапи. Краката му са кални, покрити с мехури.

Внезапно еква канонада. ДЕЙВИД рязко отваря очи. През зеещата врата на хоризонта се вижда огненото сияние на битката. Оглушителен шум. Накъсаните експлозии са в контрапункт с музиката на Дебюси.

Връщаме се в къщата, очите на мъжете са широко отворени, по лицата им трептят отблясъците.

Най-сетне оръдейният тътен замира, светлината изчезва. Лицата отново са в сянка. Музиката секва.

ФРЕД (все още взрян в далечната битка): Горките нещастници!

ДЕЙВИД: Сега се щурат пълзешком из ничия земя. Малкото останали живи. И събират трупове.

ФРЕД (потръпва): Направо се чувстваш гузен. Защото не си там да помогнеш. И в същото време се радваш.

РОБИ се изправя, пристъпва към вратата.

РОБИ: Поемам поста. Уморен си.

ФРЕД: Колкото и ти. От дни не си спал; поне не откакто той (посочва ДЕЙВИД) те измъкна от окопа. Умът ми не го побира как изобщо успя да изпълзиш...

РОБИ (прекъсва го): Нищо ми няма.

ФРЕД (свива рамене): Заповядай, друже.

ФРЕД се отмества, приплъзва се до ДЕЙВИД. Покрива краката си с одеялото, все така притиснал пушката към гърди. ДЕЙВИД измъква тесте карти от торбата си.

ДЕЙВИД: Хайде, Фред. Една бърза игра, преди да заспиш?

ФРЕД: Никога не отказвам да поиграя. Поне не мисля за другото.

ДЕЙВИД подава тестето на ФРЕД. Посочва превързаната си ръка.

ДЕЙВИД: Ти раздаваш.

ФРЕД: Ами той?

ДЕЙВИД: Роби никога не играе. Страх го е да не му се падне асо пика.

ФРЕД: Какво има против асото пика?

ДЕЙВИД (с равен глас): Картата на смъртта.

ФРЕД прихва да се смее, травматичните преживявания от изминалата седмица прерастват в нещо като истерия.

ФРЕД: Суеверник нещастен! Какво има да вини смъртта? Целият свят е мъртъв. Бог е мъртъв. Остава само онзи в пъкъла. И ние тримата.

РОБИ седи до вратата, гледа в посока на фронтовата линия. Кучето се е излегнало до него.

РОБИ (на себе си, цитира Уилям Блейк): „На страната на дявола сме, а дори не го знаем.“

ФРЕД (зад кадър): Знаем си го, и още как! Стъпиш ли на тая забравена от Бога земя, ясно ти е, че Бог командва парада.

ДЕЙВИД и ФРЕД продължават играта на карти. РОБИ пали поредната цигара, от джоба си измъква тетрадка и химикалка. Докато пише, виждаме неговите спомени от битката.

РОБИ (зад кадър): Светът е полудял. Ужасите са обичайно явление. Мъже, жени и деца загиват всекидневно. Телата падат покосени или изгарят на място. Не остава нито косъм, не остават кости, нито дори тока от колан... Цивилизацията е мъртва. Нима има къде да се приюти?

Чува се хъркане. РОБИ спира да пише. Кучето спи дълбоко, сложило глава на крака му; клепачите му потрепват в съня.

На светлината на свещта лицето на РОБИ, извърнато към кучето. Бавно и внимателно той протяга ръка и я отпуска върху козината. Ръката му трепери. Виждаме едва доловима усмивка.

РОБИ (зад кадър): Насред целия ужас невинните души все пак намират утеха в съня.

46. ИЗОСТАВЕНАТА ФЕРМА. СУТРИН

Бледи слънчеви лъчи едва пробиват облаците. След снощния дъжд тежки капки се отцеждат от клоните на дърветата, навсякъде наоколо е разкаляно. Птиците са напуснали убежищата си, викат се една друга. Тримата ВОЙНИЦИ са пред къщата, с раниците на гръб.

ДЕЙВИД държи компас в здравата си ръка. Вдига поглед нагоре, сочи откъде се е чувала канонадата предишната нощ.

ДЕЙВИД: Натам е изток. Сигурно е Пашендейл.

РОБИ мрачно клати глава. Присвива очи с поглед към хоризонта.

РОБИ: Значи тръгваме на изток.

Поемат. Кучето тутакси тръгва подире им.

„ПЪЛЕН ДОКЛАД ПО ПОВОД ТРАГИЧНАТА
СМЪРТ НА КАПИТАН ДЕЙВИД ХАРТФОРД Октомври
1917 г.

Уважаеми лорд Ашбъри,

Изпълнен с ужас, изпълнявам задължението да Ви съобщя тъжната вест за смъртта на Вашия син Дейвид. Давам си сметка, че при подобни обстоятелства думите са безсилни да приглушат болката и да разсеят мъката, но като пряк командир на Вашия син, от когото искрено се възхищавах, моля да приемете най-искрените ми съболезнования за огромната загуба.

Позволете да опиша невероятната проява на смелост, довела до смъртта на сина Ви, с надеждата Вие и семейството Ви да намерите поне малко утеха в мисълта, че в живота и смъртта си той бе истински джентълмен и достоен войник. В онази нощ на малка част под негово командване бе възложена изключително важна разузнавателна задача: да се установи точното разположение на врага.

От войниците, съпровождали сина Ви, научих, че между три и четири часа сутринта на 12 октомври на връщане от мисията попаднали под обстрел. По време на атаката капитан Дейвид Хартфорд внезапно паднал като покосен. Бил убит на място, поне е умрял без болка.

Погребахме го в ранните утринни часове в северната част на село Пашендейл, което, уверявам Ви, лорд Ашбъри, дълго ще се помни в славната история на нашата британска армия. Надявам се поне малко радост да Ви донесе мисълта, че благодарение на превъзходните командирски умения на сина Ви на тази последна негова мисия успяхме да постигнем напредък от изключително значение.

Ако мога по някакъв начин да Ви бъда полезен, ще бъда на Ваше разположение.

Оставам с почит и уважение: подполковник Лойд
Одън Томас“

СНИМКАТА

Прекрасно мартенско утро. Цъфналите в розово храсти шибой под прозореца изпълват стаята с плътен сладникав аромат. Ако се опра на перваза и надникна към лехата, виждам листенцата по края, искрящи на слънцето. После ще дойде ред на прасковените дръвчета и на жасмина. Всяка година в този ред и още много години занаяпред ще бъде така. Дълго след като няма да ме има тук да им се радвам. Цветове на свежестта, на надеждата, на невинността.

Напоследък често си мисля за мама. За снимката в албума на лейди Вайълет. Защото я видях, както се досещаш. Няколко месеца след като за пръв път чух Хана да я споменава в онзи горещ летен ден при фонтана.

Случи се през септември 1916 година. Господин Фредерик бе наследил имението, лейди Вайълет (придържайки се безупречно към етикета, по думите на Нанси) бе напуснала „Ривъртън“ и се бе настанила в къщата в Лондон, а момичетата за неопределено време бяха изпратени да ѝ помогнат, докато си подреди нещата.

По това време прислугата беше твърде малобройна — Нанси все повече се задържаше в селото, а Алфред, чийто отпуск бях очаквала с такова нетърпение, в крайна сметка не успя да си дойде. Отначало бяхме озадачени: нали беше в Англия, поне така сочеха писмата му, не беше и ранен, ала въпреки това щеше да прекара отпуска си във военна болница. Дори господин Хамилтън се затрудни да намери обяснение. Доста време си блъска главата, усамотил се в своето килерче с писмото на Алфред, а когато най-сетне се появи, избърса очи изпод очилата си и се произнесе. Единствено тайна мисия, за която нямал право да говори, можела да обясни отказа да си дойде. Предположението звучеше логично, как иначе да си обясним престоя в болница без наранявания?

С това въпросът приключи. Постепенно спряхме да го споменаваме и ето че в ранната есен на 1916 година, когато първите листа започнаха да капят и земята сякаш взе да се готви за приближаващите студове, аз се озовах в салона съвсем сама.

Бях почистила и заредила наново камината, оставаше само да избърша прахта. Прокарах кърпата по писалището, върнах се да повторя ръба, после се заех с дръжките на чекмеджетата, за да лъсне пиринчът до блясък. Това беше мое обичайно задължение всяка втора сутрин, та не мога да кажа с какво този ден бе по-различен. Защо точно тогава пръстите ми достигнаха лявото чекмедже, спряха се и отказаха да продължат работата си. Все едно първи предугадиха тайната мисъл, която ми се въртеше в главата.

Седнах за миг, вцепенена и объркана. Постепенно започнах да чувам звуците наоколо. Вятърът отвън, листата, които се удрят в прозорците. Тиктакането на часовника на камината, настойчиво отброяващ секундите. Дишането ми се учести от нетърпение.

С треперещи пръсти посегнах към чекмеджето. Дръпнах го бавно и внимателно, все едно се наблюдавах отстрани. Наполовина извадено, чекмеджето се наклони и съдържанието се плъзна напред.

Заставих се да спра. Ослушах се. Уверих се, че все още съм сама. После надникнах вътре.

И го видях. Под писалката и чифт ръкавици — албумът на лейди Вайълет.

Всякакво колебание изчезна. Злото бе наполовина сторено, сърцето ми затуптя в ушите и аз измъкнах албума, след което го сложих на пода.

Набързо го прелистих — снимки, покани, менюта, записки като в дневник, — търсейки въпросната година. 1896, 1897, 1898...

Най-сетне я открих: снимка на цялото домакинство от 1899 година, с позната форма, но различно разположение. Прислугата в две дълги редици зад редицата на семейството. Лорд и лейди Ашбъри, майорът в униформа, господин Фредерик — толкова млад и далеч поспретнат — Джемайма и една непозната, която взех за Пенелопи, покойната съпруга на господин Фредерик, и двете с издути коремци. Едната носеше Хана, а другата — нещастното момченце, чиято слаба кръв щеше да стане причина за скорошната му смърт. Самотно дете стоеше в края на редицата до нани Браун (сякаш на сто години още тогава). Дребно русо момченце: Дейвид. Пълно с живот и светлина; в блажено неведение какво му готви бъдещето.

Отместих очи към редиците на прислугата. Господин Хамилтън, госпожа Таунсенд, Дъдли...

Дъхът ми спря. Вгледах се в ококорените очи на млада прислужница. Не можех да я сбъркам. И то не защото приличаше на майка ми — съвсем не. По-скоро защото приличаше на мен. Косата и очите ѝ бяха по-тъмни, ала приликата бе повече от очевидна. Същата дълга шия, топчеста брадичка, извити вежди, които ѝ придават решителност.

И което беше най-удивителното — много повече от видимата прилика, — майка ми се усмихваше. Кое то можеше да отгатне само човек, който я познава. То не бе израз на веселост или приветливост, а нещо като неволен мускулен спазъм, който би се възприел като игра на светлината от онези, които не я познаваха. Само че аз не се подадох на заблудата. Мама се усмихваше в отговор на някаква своя мисъл. Сякаш тя единствена знаеше тайната...

Маркъс, прощавай за прекъсването, но се наложи да приема неочакван посетител. Седя си тук, радвам се на шибоя и ти разказвам за мама и ето че на вратата се почука. Очаквах да нахълта Силвия с подробности за нейния приятел или за някой друг от дома, но не. Появи се Урсула, онази от киното. Не чуваш името ѝ за пръв път, нали?

— Дано не те притеснявам — рече тя.

— Съвсем не — отвърнах аз и оставих уокмена.

— Няма да ти отнема много време. Бях наблизил и ми се стори, че ще е глупаво да тръгна обратно за Лондон, без да се отбия.

— Ходили сте в къщата.

— Снимахме сцената в градината — кимна тя. — Светлината бе просто съвършена.

Разпитах я за сцената, бях любопитна да чуя точно коя част от историята са филмирали този ден.

— Сцена с ухажване — обясни тя. — Много романтична. Всъщност една от любимите ми. — Изчерви се и тръсна глава, а бетонът ѝ се залюля като завеса. — Много странно. Аз съм писала репликите, отначало само драсканици върху белия лист, които зачерквах и преправях стотици пъти и въпреки това толкова се развълнувах, като ги чух.

— Романтична душа си — казах аз.

— Така излиза — и наклони глава на една страна. — Нелепо, нали? Изобщо не познавам истинския Роби Хънтър. Създадох си представа за него от стиховете му, от написаното за него от други. И все пак... — Замълча, притеснено вдигна вежди. — Чак се плаша, че се влюбвам в свое собствено творение.

— И какъв е твоят Роби?

— Страстен. Изобретателен. Предан. — Подпря брадичка на дланта си и се замисли. — Най-възхитителното му качество обаче е надеждата. Толкова крехко чувство. Някои казват, че бил поет на изгубената вяра, но аз не съм сигурна. Винаги откривам по нещо позитивно в стиховете му. Умението да налучка някаква възможност сред ужасите, които е преживял. — Поклати глава, очите ѝ се присвиха от състрадание. — Трябва да е било неизразимо трудно. Един чувствителен младеж е въвлечен насила в опустошителен конфликт. Цяло чудо е, че са могли да продължат напред въпреки отнетите години. Да обичат отново.

— И аз веднъж бях обичана по този начин — казах аз. — Той замина за фронта, пишехме си. Писмата ми помогнаха да си изясня какво точно изпитвам. На него също.

— Беше ли променен, когато се върна?

— О, да, те всички бяха променени.

— Кога го загуби? — нежно попита тя. — Съпруга си.

В първия момент не я разбрах.

— О, не — опитах се да обясня. — Той не бе мой съпруг. С Алфред не се оженихме.

— Прости ми, помислих си... — и направи жест към сватбената снимка на тоалетката.

Поклатих глава.

— Това не е Алфред, а Джон, бащата на Рут. За него се омъжих. Бог ми е свидетел, не биваше.

Тя въпросително вдигна вежди.

— Джон беше страхотен танцьор на валс и страхотен любовник, но не и съпруг. То и аз не бях много добра съпруга. Изобщо не бях мислила да се женя, нали разбираш. Съвсем не бях готова.

Урсула се изправи, взе снимката. Прокара палец по горния ръб.

— Хубав мъж е бил.

— Да — съгласих се. — Това трябва да ме е привлякло.

— И той ли беше археолог?

— Не, за бога. Джон беше чиновник.

Урсула се сепна и върна снимката на място.

— Предположих, че сте се запознали чрез работата си. Или в университета.

Поклатих глава. През 1938 година, когато се запознахме, ако някой бе подхвърлил, че един ден ще уча в университет, щях да го накарам да се прегледа. Какво остава да бъде археолог. Работех в ресторант — „Лайънс Корнър Хаус“ на Странд. Цял ден поднасях пържена риба на върволица гладници. На управителката, госпожа Хейвърс, ѝ допадна идеята да наеме бивша прислужница в голямо имение. Обичаше да разправя, че никой не умеел да лъска приборите по-добре от момичетата от прислугата.

— С Джон се запознахме случайно. В танцов клуб. Макар и с нежелание, съгласих се да излезем с една приятелка. И тя беше сервитьорка. Пати Евъридж: никога няма да забравя това име. Кое то е странно. Изобщо не я чувствах близка. Работехме на едно място, избягвах я доколкото можех, макар че не беше лесно. От жени като нея просто не можеш да се отървеш. Направо лепка. Все си пъхаше носа в чуждите работи. Пред нищо не се спираше. Сигурно си бе наумила, че съм твърде затворена, не обсъждах с другите момичета в понеделник сутрин прекарването на уикенда, затова взе да настоява да отида на танците и не се отказа, докато не се съгласих да се срещнем в клуба „Маршъл“ в петък вечер.

Въздъгнах и продължих:

— Момичето, с което имах среща, така и не се появи.

— Но се е появил Джон? — попита Урсула.

— Да — отвърнах, припомняйки си задименото помещение, високия и неудобен стол в ъгъла, на който седях и оглеждах тълпата за Пати. Засипа ме с извинения, когато се видяхме, но вече бе късно. Нямаше връщане назад. — Вместо да съм с нея, запознах се с Джон.

— И се влюби?

— И забременях.

Урсула зяпна от изумление.

— Разбрах какво е станало четири месеца след тази първа среща. След месец се оженихме. Така се правеше навремето. — Наместих се,

за да опре гърбът ми във възглавницата. — За наш късмет войната се намеси и ни спести маскарада.

— Отишъл е да воюва?

— И двамата заминахме. Джон се записа доброволец, а аз отидох в една военнополова болница във Франция.

— Ами Рут? — объркано попита тя.

— Евакуираха я, в семейството на англикански пастор и съпругата му. Там изкара годините на войната.

— Всичките? — шокира се Урсула. — Как понесе толкова дълга раздяла?

— Ходех да я виждам през отпуските. Редовно получавах писма: с клюки от селото и разни глупости, произнесени от амвона. И доста мрачни описания на местните деца.

Ужасена, Урсула не спираше да клати глава.

— Не мога да си представя... Четири години сте били разделени.

Поколебах се дали мога да ѝ отговоря, да ѝ дам някакво обяснение. Как признава една жена, че майчинството не ѝ се е удало? Че още от самото начало Рут ми беше като чужда? Че сладкото чувство за съдбовна свързаност, за което са писани книги и митове, не ми е било присъщо?

Чувството ми на съпричастност трябва да се бе изчерпало. По Хана и другите в „Ривъртън“. С непознатите не ми беше трудно, можех да се грижа за тях, да им вдъхвам кураж, дори да ги утешавам пред прага на смъртта.

Просто ми беше много трудно отново да си позволя да изпитам близост. Предпочитах случайните кратки познанства. Бях отчайващо неподготвена за емоционалните изисквания на родителството.

Урсула ми спести необходимостта от отговор.

— Заради войната, предполагам — тъжно рече тя. — Нужни са били жертви. — Посегна и стисна ръката ми.

Усмяхнах се, направих усилие да не го изтълкува като фалш. Почудих се какво ли ще си помисли, ако научи, че не само не съжалих за решението си да отпратя Рут, но и се радвах, че съм далеч. Че след цяло десетилетие смяна на една скучна работа с друга и поредица безсъдържателни връзки, неспособна да загърбя случилото се в „Ривъртън“, се вкопчих в тази сламка, войната, защото в нея открих смисъл.

— Значи чак след войната реши да станеш археолог?

— Да — отвърнах с неочаквано дрезгав глас. — След войната.

— Защо точно археология?

Отговорът на този въпрос е толкова сложен, че успях да кажа само:

— Получих прозрение.

— Сериозно? — грейна тя. — По време на войната?

— Нагледах се на толкова смърт и разруха. Много неща като че ли ми се избистриха.

— Предполагам.

— Започнах да се замислям върху преходността. Един ден, казах си, хората ще забравят, че някога се е случило всичко това. Войната, загиналите, разрушенията. Е, не през първите няколко века или дори хилядолетия, но рано или късно то ще избледнее. Ще заеме мястото си сред пластове на миналото. В съзнанието на хората всичко ще бъде изместено от други зверства и ужаси.

Урсула поклати глава.

— Трудно ми е да си го представя.

— Само че е неизбежно. Пуническите войни, Пелопонеската война, Битката при нос Артемизий. Всички те са сведени до кратки глави в учебниците по история.

— Спрях се. Настървението бе стопило силите ми, отне въздуха от дробовете ми. Не съм свикнала да изговарям толкова много думи наведнъж. Гласът ми изтъня, когато продължих: — Обсеби ме мисълта да разкрия миналото. Да го срещна лице в лице.

Урсула се усмихна, тъмните ѝ очи заблестяха.

— Много добре те разбирам. И аз по същата причина правя исторически филми. Разкриваш миналото и се опитваш да го пресъздадеш.

— Така е, не бях се сещала да го формулирам по този начин.

— Ти ме очарова, Грейс. Толкова пълноценен живот си имала.

— Чиста илюзия — казах аз и свих рамене. — Дай на някого достатъчно време и той ще постигне много повече.

— Излишно е да скромничиш — засмя се Урсула. — Не ще да е било толкова лесно. Жена, прехвърлила петдесет, при това майка... да се опитва да получи университетско образование. Имаше ли подкрепата на съпруга си?

— По това време вече бях сама.

— Но как успяваше? — ококори се тя.

— Дълго време учех задочно. Денем Рут беше на училище, имах и съседка с добро сърце, госпожа Финбар, на която я оставях вечер, когато бях на работа. — Поколебах се дали да кажа и останалото. — Имах и късмет, не си плащах сама таксите.

— Имала си стипендия?

— Нещо такова. Най-неочаквано получих известна сума пари.

— Съпругът ти — поиска да уточни Урсула, вдигнала вежди съчувствено — във войната ли загина?

— Не, той оцеля. Но не и бракът ни.

Погледът ѝ отново се плъзна към сватбената снимка.

— Разведохме се, когато се върна в Лондон — продължих аз. — Времената страшно се бяха променили. Буквално всеки беше преживял толкова много. Не виждах никакъв смисъл да остана обвързана със съпруг, когото не харесвах. Той замина за Америка и се ожени за сестрата на служител в разузнаването, с когото се запознал във Франция. Горкият, скоро след това загина в катастрофа.

— Много съжалявам... — поклати глава Урсула.

— Не си го слагай на сърце. Не ме жали. Беше толкова отдавна. Вече ми е трудно дори да си го спомня. Имам само откъслечни спомени, все едно от сънища. Виж, на Рут много ѝ липсва. Тя така и не ми прости.

— Защото не останахте заедно?

Кимнах утвърдително. Бог ми е свидетел, неспособността ми да ѝ осигуря достоен за възхищение баща е едно от нещата, които помрачават отношенията помежду ни.

Урсула въздъхна.

— Питам се дали и Фин ще изпитва същото някой ден.

— Значи вие с баща му...

Тя поклати глава.

— Нямаше да се получи. — Произнесе думите с такава категоричност, че предпочетох да не задълбавам. — Да сме само двамата е по-добре.

— Кой го гледа днес? — попитах.

— Майка ми. Последния път, когато се обадох, ядяха сладолед в парка. — Тя тръсна ръка да погледне часовника си. — Господи! Не съм

усетила кога е минало толкова време. Най-добре да вървя, не искам да ѝ дотежи.

— Не вярвам да ѝ е дотежало. Особени са отношенията между баби, дядовци и внуци. Всичко е толкова просто.

Така ли е наистина? — запитах се. Да, струва ми се. За хубаво или лошо, детето отнема част от сърцето ти, но с внуците е различно. Няма ги оковите на гузната съвест и отговорността, които обременяват майчинските взаимоотношения. Просто си свободен да обичаш.

Когато ти се роди, Маркърс, бях направо зашеметена. Изпитах прекрасно, изненадващо непознато усещане. Чувства, заглушени преди десетилетия, с чиято липса бях свикнала да се справям, внезапно се пробудиха, избликнаха. Ти беше моето съкровище. Моето откритие. Толкова силна бе обичта, че ми причиняваше болка.

С напредването на годините стана мое приятелче. Ходеше подире ми из къщата, отвоюва си свое място в кабинета ми и се зае да изучаваш картите и рисунките, които бях натрупала от моите пътувания. Въпроси, хиляди въпроси, на които никога не се изморявах да отговарям. Тайничко си въобразявам, че имам поне малък принос, за да се превърнеш в такъв прекрасен мъж...

— Тук трябва да са — мърмореше Урсула, ровейки в чантата си за ключовете.

Внезапно ми се прииска да я задържа.

— И аз имам внук. Маркърс. Пише романи за мистерии и загадки.

— Знам — усмихна се Урсула и спря да рови. — Чела съм книгите му.

— Наистина ли? Винаги ми е приятно да го чуя.

— Много са хубави.

— Да ти кажа ли една тайна?

Тя закима енергично и се приведе към мен.

— Аз не съм ги чела — прошепнах. — Поне не докрай.

— Обещавам да не те издавам — засмя се тя.

— Много се гордея с него. И се старая, честна дума. Всяка една започвам твърдо решена да стигна до края, но колкото и да ме увличат,

стигам някъде до средата. Обожавам умело заплетените загадки, като тези на Агата Кристи например, но, изглежда, съм твърде мекушава. Не ми допадат кървавите описания, които толкова се харесват напоследък.

— А си работила във военнополова болница?!

— Е, войната е едно, убийството — съвсем друго.

— Може би следващата му книга...

— Може би — съгласих се аз. — Макар че нямам представа кога ще я видим.

— Спрял е да пише?

— Преживя тежка загуба.

— Четох за съпругата му. Много съжалявам. Аневризма беше, нали?

— Да. Станало внезапно.

— И баща ми от това почина — поклати глава Урсула. — Бях четиринайсетгодишна. И не бях у дома, а на лагер от училище... — Тя въздъхна. — Казаха ми чак като се върнах.

— Но това е ужасно.

— Скарахме се, преди да замина. За някаква глупост. Вече дори не си я спомням. Треснах вратата на колата и не се обърнах назад.

— Била си млада. Всички млади са такива.

— И досега не минава ден да не мисля за него. — Тя стисна очи за миг-два. Пропъди спомените. — Кажете за Маркърс. Как е той?

— Беше тежък удар за него. Не спира да се обвинява.

Урсула сякаш не се изненада. Като че ли й бе познато чувството за вина с неговите особени проявления.

— Не знам къде е — изтърсих неочаквано.

— В какъв смисъл? — учуди се Урсула.

— Изчезна. И Рут не знае къде е. Вече почти година.

Урсула недоумяваше.

— Но все пак... добре ли е? Не сте ли се чували? Не ви ли е писал?

— Изпрати няколко картички. Но без обратен адрес. Боя се, че не иска да го търсим.

— О, Грейс — възкликна младата жена и се взри в очите ми. — Толкова съжалявам.

— И на мен ми е мъчно — признах аз.

И тогава ѝ казах за записите. И колко много ми се иска да те намеря. Друго просто не успявам да измисля.

— Чудесно си се сетила — възкликна тя. — Къде ги пращаш?

— Разполагам с един адрес в Калифорния. Негов приятел отпреди години. Там ги изпращам, но дали стигат до него...

— Не се съмнявам, че ги получава.

Това бяха просто думи, добронамерени уверения, но аз имах нужда да чуя нещо повече.

— Така ли мислиш? — попитах.

— Да — твърдо отсече тя, пълна с увереността на младите. — Така мисля. Сигурна съм, че ще се върне. Нуждае се от пространство и време да осъзнае, че няма вина. Каквото и да беше направил, нищо нямаше да промени. — Изправи се и се приведе над леглото ми. Взе уокмена и нежно го сложи в скута ми. — Не спирай да разговаряш с него, Грейс — рече тя, после се приведе по-близо и ме целуна по бузата. — Той ще се върне у дома. Ще видиш.

Ама че съм и аз! Как изпуснах от внимание главното? Разказвам ти неща, които вече са ти известни. Колко егоистично от моя страна. Бог ми е свидетел, нямам време за подобни отклонения. Войната се разпростря в полята на Фландрия, майорът и лорд Ашбъри бяха отдавна погребани, а все още предстояха две дълги години на кръвопролития. Какво опустошение! Млади мъже от далечни краища на света, въвлечени в един кървав танц на смъртта. Майорът, после и Дейвид...

Не, нямам нито сили, нито желание да го преживея отново. Достатъчно ми тежи самият спомен. Затова да се върнем в „Ривъртън“. Януари 1919 година. Краят на войната е настъпил, Хана и Емелин, прекарали последните две години в лондонската къща при лейди Вайълет, тъкмо пристигат да живеят при баща си. И двете са променени: пораснали са. Хана е на осемнайсет, готви се да бъде представена в обществото. Емелин е на четиринайсет, тръпне да прекрачи в света на възрастните. Игрите от предишни години са забравени. А след смъртта на Дейвид е изоставена и Голямата игра. (Правило номер три: играе се от трима, ни повече, ни по-малко.)

Едва ли не първото, с което Хана се заема след пристигането си, е да изрови китайската кутия от тавана. Видях я, макар тя да не ме забеляза. Проследих как внимателно я сложи в платнена торба и я отнесе при езерото.

Скрила съм се там, където пътеката между фонтана с Икар и езерото се стеснява, наблюдавам я. Отнася торбата с кутията в стария навес за лодки. Спира, оглежда се, аз прилякам зад храстите, за да не ме види.

Тя стига до края на скалите, обръща се и отброява три малки стъпки в посока към езерото, после спира. Прави същото и втори, и трети път, накрая коленичи на земята и отваря торбата. Отвътре се показва малка лопата. (Трябва да я е взела тайно от Дъдли.)

Започва да копае. Отначало ѝ е трудно, заради камъните по брега на езерото, но след време достига пръстта отдолу и успява да загребва все повече. Спира едва когато купчината пораста до половин метър.

Изважда китайската кутия от торбата и я слага на дъното на дупката. Тъкмо да я затрупа с пръст, но се спира. Отново взима кутията, изважда отвътре една от мъничките книжки. Откопчава медальона си, слага вътре книжката и едва тогава връща кутията в дупката и я заравя.

В този момент тръгнах да се връщам. Господин Хамилтън ще вземе да ме потърси, ако отсъствам твърде дълго, а той не е склонен да търпи провинения. В кухнята кипи оживление. В ход е подготовката за първата официална вечеря, откакто избухна войната, и господин Хамилтън за кой ли път подчертава, че очакваните гости имат важна роля в бъдещето на семейството.

Самата истина. А доколко важна — изобщо нямаше как да се досетим.

БАНКЕРИ

— Банкери — обяви госпожа Таунсенд, поглеждайки последователно Нанси, господин Хамилтън и накрая — мен. Беше се подпряла на чамовата маса и с огромната точилка мачкаше жилавото тесто. Спря да обърше челото си и ето че брашнени резки останаха над веждите ѝ. — И то американци — добави сякаш на себе си.

— Недейте така, госпожо Таунсенд — рече господин Хамилтън, присвил очи да провери за някое петънце по сребърните прибори за сол и пипер. — Вярно е, че госпожа Лъкстън е от рода Стивънсън от Ню Йорк, но сигурно ще ви е приятно да узнаете, че господин Лъкстън е не по-малко англичанин от нас двамата. Някъде от север е, поне според „Таймс“. — Господин Хамилтън погледна над очилата си с половинки стъкла. — Издигнал се е без чужда помощ, ще знаете.

— Издигнал се — изсумтя госпожа Таунсенд. — Но все пак си е взел жена от богато семейство.

— Може и да се е сродил с богатата фамилия — уточни господин Хамилтън, — но и той има принос да се увеличи семейното богатство. Банкерството е сложен бизнес: не е лесно да отгатнеш на кого можеш да дадеш пари и на кого — не. Не казвам, че не обичат да гребнат от каймака, но то това е и целта на тоя бизнес.

— Да се надяваме — намеси се Нанси, — че ще оценят по достойнство господаря и ще му предоставят нужните средства. С малко пари тук можем да се надяваме нещата да се променят към по-добро, ако питате мен.

Господин Хамилтън се изправи и ме изгледа строго, макар че не бях аз тази, която си позволи забележката. В течение на войната Нанси все по-дълги часове бе работила навън и изглеждаше променена. Изпълняваше задълженията си все така старателно и експедитивно, но когато дойдеше време да се съберем около масата и да си говорим за нещата от живота, тя предпочиташе да оспорва всяко чуждо мнение и все недоволстваше от едно или друго. За разлика от мен, непоковарена от външно влияние; и също като овчар, който предпочита да се прости

с една изгубена овца вместо с цялото стадо поради небрежност, господин Хамилтън бе съсредоточил цялото си внимание върху мен.

— Изненадваш ме, Нанси — рече той, макар да гледаше мен. — Много добре знаеш, че не е наша работа да се бъркаме в делата на господаря.

— Съжалявам, господин Хамилтън — кротко отвърна Нанси. — Знам само, че откакто господин Фредерик дойде за постоянно в „Ривъртън“, непрекъснато затваря по някоя стая. Да не говорим, че продаде и мебелите от западното крило. Махагоновото писалище, голямото датско легло на лейди Ашбъри. — Стрелна ме с очи над кърпата, която държеше. — От Дъдли знам, че скоро и конете ще отидат.

— Негова светлост просто проявява благоразумие — рече господин Хамилтън, като се обърна към нея за по-голяма убедителност. — Западните стаи бяха затворени, защото при твоята ангажираност на гарата и отсъствието на Алфред много чистене щеше да се събере на малката Грейс. Що се отнася до конюшните, за какво са му на негова светлост толкова коне, щом има такива хубави коли с мотор?

Изрекъл този знаменателен въпрос, Хамилтън го остави да звучи в студения зимен въздух. Свали очилата си, духна на стъклата и се зае да ги бърше с победоносна театралност.

— Ако искате да знаете — подхвана отново той, след като приключи с номера и очилата бяха върнати на носа му, — конюшните ще бъдат превърнати в гараж. Най-големият в страната.

Нанси отказа да се предаде.

— Каквото и да приказвате — рече тя, като снижи глас, — знам какво се шушука из селото...

— Глупости — прекъсна я господин Хамилтън.

— Какво говорят? — попита госпожа Таунсенд, без да престава да натиска точилката. — За бизнеса на господаря ли?

Откъм стълбището сенките се раздвижиха и на светлината се откри фигура на слаба жена на средна възраст.

— Госпожице Старлинг... — почти заекна господин Хамилтън. — Не бях ви забелязал. Заповядайте при нас, Грейс ще ви направи чай. — Обърна се към мен, свил устни като пристегнатата кесийка. — Хайде, Грейс — посочи той печката. — Поднеси чай на госпожица Старлинг.

Госпожица Старлинг се покашля и пристъпи към най-близкия стол; покритата ѝ с лунички ръка стискаше малка кафява чанта.

Луси Старлинг бе секретарка на господин Фредерик, първоначално наета заради фабриката в Ипсуич. Когато войната свърши и семейството се установи за постоянно в „Ривъртън“, тя започна да идва от селото два пъти седмично и работеше в кабинета на господин Фредерик. На вид беше съвсем обикновена. Кестенява коса със средна дължина, която се открояваше под скромната сламена шапка, поли в убити кафяви или маслиненни тонове и обикновена бяла блуза. Единственото ѝ украшение, малка камейка на якичката, сякаш съзнаваше видимата си простота и все полягаше на една страна, разкривайки най-обикновена сребърна закопчалка.

Изгубила годеника си в битката при Ипър, тя очевидно бе в траур — обикновен и безличен също като облеклото ѝ; скръбта си проявяваше така благоразумно, че дори не събуждаше съчувствие. Нанси, която разбираше от тези неща, се вайкаше колко жалко било да загуби мъжа, готов да се ожени за нея, защото рядко се случвало мълята да удари два пъти, а то с нейната външност и на тия години било повече от ясно, че ще си остане стара мома. Освен това, натъртваше Нанси, трябвало да си отваряме очите на четири да не изчезне нещо от горните етажи, понеже то госпожица Старлинг сигурно вече кърпала разни неща за старини.

Не само Нанси хранеше подозрения към новодошлата. Появата на тази тиха, скромна и по всеобщо мнение съвестна в работата си жена предизвика на нашия етаж брожение, което сега ми изглежда невероятно.

Най-трудно ни беше да определим мястото ѝ в йерархията. Не било редно, твърдеше госпожа Таунсенд, млада жена от средната класа да си позволява да се качва по горните етажи, да се разполага в кабинета на господаря и да си придава важности, несъвместими с положението ѝ. И макар скромно подрязаната мишекафява коса, домашно шитите дрехи и плахата усмивка да не можеха да се изтълкуват като проява на важност, разбирах от какво се дразни госпожа Таунсенд. Разграничението между горните етажи и долния отдавна бе ясно постановено, а ето че с появата на госпожица Старлинг някогашните схващания започваха да се разклащат.

За известно време тя не беше нито от „тях“, нито от „нас“.

Присъствието ѝ на нашия етаж този следобед извика руменина по лицето на господин Хамилтън, някаква нервност обзе пръстите му, които току подръпваха ревера на сакото му. Неясният ѝ статут особено много озадачаваше господин Хамилтън, защото в тази нещастна, нищо неподозираща жена като че ли съзираше съперник. Като иконом той бе най-главен сред прислугата, надзираваше как се води домакинството, ала личната секретарка бе по-близо до любопитните тайни на семейния бизнес.

Господин Хамилтън извади от джоба си своя часовник на златен ланец и демонстративно сравни времето, което показва, с времето на стенния часовник. Часовникът му бе подарък от предишния лорд Ашбъри и господин Хамилтън много се гордееше с него. Тази евтина вещь неизменно му вдъхваше спокойствие, помагаше му да наложи авторитета си в напрегнати моменти. Той прокара пръст по лицето си.

— Къде е Алфред? — попита накрая.

— Слага масата, господин Хамилтън — отвърнах аз и си отдъхнах, че издутият балон от мълчание най-сетне се бе пукнал.

— И още не е свършил? — Господин Хамилтън щракна капачето на часовника, доволен, че има накъде да насочи раздражението си. — Мина близо четвърт час, откакто го пратих да отнесе гарафите с бренди. Не, не може така. Ще ми се да знам какво са го учили в армията това момче. Откакто се е върнал, умът му все хвърчи нанякъде.

Потръпнах, все едно упрекът бе отправен към мен.

— Всички са така, като се приберат — заяви Нанси. — Гледам ги тия, дето слизат от влаковете, странни ми се виждат. — Тя спря да бърше последната чаша за вино, търсейки точните думи. — Объркани и някак тревожни.

— Тревожен бил — поклати глава госпожа Таунсенд. — Трябва само малко да го поохраним. И ти щеше да си тревожна, ако толкоз време беше живяла на войнишка дажба. Как ще ти хареса говеждо от консерва, а?

Госпожица Старлинг тихо се покашля и произнесе с тона на човек, който е внимавал в часовете по ораторско майсторство:

— Нарича се фронтова болест, струва ми се. — Озърна се притеснено, усетила настъпилата тишина. — Поне така съм чела.

Много от мъжете е поразила. Не бива да сте прекалено взискателни към Алфред.

Ръката ми трепна неволно и черните чаени листенца се поръсиха по голямата маса.

Госпожа Таунсенд остави точилката и бутна набрашнените си ръкави над лактите. По страните ѝ бе избила червенина.

— Чуйте какво ще ви кажа — изрече тя с безспорен авторитет, обикновено присъщ на полицаите и на майките, — в моята кухня такива приказки да не чувам. Няма начин Алфред да е пипнал болест, която няколко обилни вечери да не могат да излекуват.

— То е ясно, госпожо Таунсенд — казах аз с поглед към госпожица Старлинг. — Алфред ще се оправи за нула време, щом започне да си хапва от вашите ястия.

— Не че могат да се сравняват с тези от едно време, преди да се появят подводниците и да дойде тая оскъдица. — Госпожа Таунсенд погледна госпожица Старлинг и гласът ѝ леко потрепери. — Поне знам какво обича Алфред.

— Разбира се — отвърна госпожица Старлинг и издайнически лунички избиха по пребледнялото ѝ лице. — Не съм искала... — Устните ѝ продължиха да се движат, но не успяваше да намери думите. Появи се измъчена усмивка. — Вие най-добре познавате Алфред, разбира се.

Госпожа Таунсенд решително тръсна глава и за още по-голяма категоричност нападна тестото с нова ярост. Атмосферата се поразведри и господин Хамилтън се обърна към мен.

— Побързай, момиче — уморено рече той. — Като свършиш, иди да видиш дали нямат нужда от теб горе. Помогни на младите дами да се облекат, само че не се бави. Тестетата карти трябва да се сложат на място, също и цветята.

Когато войната свърши и господин Фредерик и момичетата се установиха в „Ривъртън“, Хана и Емелин си избраха стаи в източното крило. Вече не идваха само на гости и тъкмо така било редно, отбеляза Нанси, да сменят стаите си, та на всички да им стане ясно. Прозорците на Емелин гледаха към Амур и Психея на предната морава, а Хана предпочете по-малка стая с изглед към Розовата градина и езерото.

Между стаите имаше малък салон с места за сядане, който наричаха Вишневата гостна, макар че стените бяха бледосини, а пердетата — пъстри, на сини и розови шарки.

Вишневата гостна не носеше особени белези за новото си предназначение, запазени бяха предпочитанията на първия ѝ обитател, диктувал подредбата. Удобството беше налице, розов шезлонг под единия прозорец и семпло орехово писалище под другия. Фотьойл бе разположен до вратата към коридора. Върху махагонова масичка блестеше чисто нов грамофон. Самото му присъствие сякаш смущаваше благоразумно избраните стари мебели.

Докато крачех по тъмния коридор, звуци от позната песен долетяха иззад затворената врата, примесиха се със студения застоял въздух, притиснал плоскостите на ламперията. „Ако беше единственото момиче на света, а аз единственото момче...“

Последната любима песен на Емелин, непрестанно я пускаше, откакто дойдоха от Лондон. Пеехме я всички в отделението за прислугата. Дори господин Хамилтън бях чувала да си я тананика в неговото килерче.

Почуках само веднъж и влязох, минах по някога красивия килим и се заех да сортирам купищата коприна и сатен, натрупани върху фотьойла. Зарадвах се, че имам какво да върша. Макар да копнеех момичетата да се върнат, през тия две години близостта, която бях усетила, когато за последно им прислужвах, се бе изпарила. Беше протекла една безмълвна революция и двете момичета с престилки и плитки бяха станали две млади жени. Отново изпитвах стеснение в тяхно присъствие.

Имаше и нещо друго, неподдаващо се на определение, което ме смущаваше. От тримата бяха останали само те двете. Смъртта на Дейвид бе разрушила триъгълника и затвореното пространство сега бе нарушено. Два върха са лишени от устойчивост; щом няма какво да осигури стабилност, нищо не може да им попречи да се отнесат в противоположни посоки. Ако ги свързва връвчица, в някакъв момент тя ще се скъса и върховете ще се разделят; ако връзката е еластична, ще продължат да се отдалечават все повече и повече, докато не се достигне пределът и не се втурнат един към друг с такава скорост, че неволно се сблъскват с опустошителна сила.

Хана се бе излегнала на шезлонга с книга в ръка; челото ѝ беше леко сбърчено. Свободната ѝ ръка бе притисната до ухото в напразен опит да заглуши натрапчивото припукване на грамофона.

Беше последната излязла книга на Джеймс Джойс: „Портрет на художника като млад“. Познах по гръбчето, дори нямах нужда да изчитам заглавието. Не я оставяше, откакто си дойдоха.

Емелин стоеше наред стаята пред голямото огледало, довлечено от една от спалните. Притискаше към талията си рокля, която виждах за пръв път: от розова тафта, с къдрички около деколтето. Поредният подарък от баба ѝ, досетих се аз, купена с твърдото убеждение, че настоящият недостиг на свободни млади мъже налага да се положат свръхусилия.

Последният проблеснал зимен лъч нахлу през френския прозорец, задържа се един омаен миг, преди да позлати дългите къдрици на Емелин, след което морно полегна в краката ѝ. Емелин, на която подобни нюанси ѝ убягваха, се люшна назад, после напред, акомпанирайки на шумящата тафта с приятното си гласче, пропито от копнеж за романтика. С последния тон и угасващото слънце плочата продължи да се върти и да пука под иглата. Емелин хвърли роклята върху празния фотьойл и се завъртя. Вдигна вилката и се опита да уцели началния рѐб.

Хана вдигна поглед от книгата. Дългата ѝ коса бе останала в Лондон — заедно с последните остатъци от детството, — но отново галеше раменете ѝ на меки златни вълни.

— Престани, Емелин — намръщи се тя. — Пусни някоя друга. Само не тази!

— Но тя ми е любимата.

— За тази седмица — отбеляза Хана.

Емелин се нацупи.

— Помисли как ще се почувства бедният Стивън, ако научи, че не искаш да слушаш плочата му. Нали е подарък. Поне ѝ се наслади.

— Достатъчно дълго ѝ се наслаждавахме — отсече Хана. И тогава ме забеляза. — Не си ли съгласна, Грейс?

Направих реверанс, усетих как лицето ми пламва и за да се измъкна от отговора, се заех да запаля газената лампа.

— Ако аз имах обожател като Стивън Хардкасъл — замечтано произнесе Емелин, — щях да слушам плочата му по сто пъти на ден.

— Стивън Хардкасл не е никакъв обожател. — Тонът на Хана подсказваше, че дори самата мисъл я отвращава. — Та ние го познаваме открай време. Той ни е приятел. И кръщелник на лейди Клем.

— Кръщелник или не, не ми се вярва да посещаваше Кензингтън Плейс всеки ден през отпуска си от злокобно желание да научи за последната boleжка на лейди Клем. Ти как мислиш?

Хана се наежи.

— Откъде да знам? Те са много близки.

— О, Хана — въздъхна Емелин, — толкова много четеш, а ти убягват очевидни неща. Дори Фани се досети. — Тя завъртя ръчката на грамофона и пусна иглата върху плочата. Изчака да чуе първите прочувствени звуци и продължи: — Стивън се надяваше да му дадеш обещание.

Хана прегъна тъгълчето на страницата, после го разгъна, прокара пръст по гънката.

— Нали се сецаш — не спираше Емелин, — обещание за брак.

Затаих дъх; за пръв път чувах, че Хана е получила предложение.

— Не съм някоя глупачка — заяви Хана, взряна в триъгълничето под пръста си. — Знам какво искаше.

— Тогава защо не...

— Отказах да дам обещание, което не мога да спазя.

— Голям си инат. Какво лошо има да се посмееш на шегите му, да му позволиш да ти шепне мили думички? Нали опяваше, че трябвало всеки да даде своя принос за успешния изход на войната? Ако не беше упорита като магаре, щеше да го дариш с хубав спомен, който да отнесе на бойното поле.

Хана сложи плетен разделител, за да отбележи докъде е стигнала, и остави книгата.

— А какво щях да правя, като се върне? Да му кажа, че съм се пошегувала?

Решителността на Емелин тутакси се разколеба, но ето че си намери довод.

— Точно в това е въпросът — рече тя. — Стивън Хардкасл не се завърна.

— А може и да се върне.

— Е, всичко е възможно, както се казва. Само че ако си дойде, ще мисли единствено колко е благодарен на съдбата, че се е родил под щастлива звезда, и няма да се тормози заради теб.

И двете упорито замълчаха. Самата стая сякаш се колебаеше чия страна да вземе: стените и завесите клоняха към ъгъла на Хана, а грамофонът държеше да подкрепи Емелин.

Емелин дръпна опашката от къдрици и взе да си играе с краищата им. Вдигна четката си от пода под огледалото и я прокара през косата си с дълги равни движения. Хана я погледа миг-два с мрачно изражение, което не успях да разгада — раздразнение или по-скоро недоумение, — после отново разтвори книгата.

Взех розовата рокля от стола.

— Нея ли ще облечете тази вечер, госпожице? — попитах.

— Не се промъквай така! — стресна се Емелин. — Уплаши ме до смърт.

— Съжалявам, госпожице — отвърнах и усетих как лицето ми пламва. Хвърлих поглед към Хана, която сякаш нищо не чуваше. — Тази рокля ли искате?

— Да, тази. — Емелин прехапа устни. — Но може и да греша. — Тя огледа дрехата, разроши къдричките. — Хана, ти какво ще кажеш? Синьо или розово?

— Синьо.

— Сериозно? — изненада се тя. — Аз пък бях избрала розово.

— Добре, нека да е розово.

— Дори не погледна.

Хана с досада вдигна очи.

— Която и да е. Няма никакво значение. И двете са хубави.

Емелин въздъхна.

— Най-добре донеси синята. Искам пак да ги сравня.

След лек реверанс изчезнах в спалнята. Тъкмо да отворя гардероба, когато чух отново гласа на Емелин:

— Не е вярно, че няма значение. Днес е първата ми официална вечеря и искам да изглеждам изискана. И ти трябва да се постараш. Семейство Лъкстън са американци.

— Е, и?

— Едва ли искаш да помислят, че ни липсва изтънченост.

— Не ме интересува какво ще си помислят.

— А би трябвало. За бизнеса на татко са много важни. — Емелин сниши глас, аз застинах, долепила роклите до тялото си, и се ослушах. — Чух татко да говори с баба...

— Подслушвала си значи. А баба казва, че аз съм била лошата!

— Добре тогава. — В гласа на Емелин долових как упорито свива рамене. — Нищо няма да кажа.

— Не вярвам да успееш. По лицето ти чета, че не можеш да се сдържиш.

Емелин замълча, за да се наслади на малката си победа.

— Е... — не се стърпя тя. — Щом настояваш, ще ти кажа. — Покашля се важно-важно и продължи: — Започна се с това, че баба каза каква трагедия била войната за семейството. Как германците лишили от бъдеще кръвната линия на Ашбъри и че дядо щял да се обърне в гроба, ако научи какво се е случило. Татко се опита да я успокои, че положението не било чак толкова отчайващо, но баба не щеше и да чуе. На нейните години била наясно, че няма надежда, щом татко е последният син без наследник. После го упрекна, че отказал да постъпи както било редно и пропуснал шанса да се ожени за Фани! Татко кипна и се развика, че макар да е загубил своя наследник, все още имал фабриката, тъй че баба да не се тревожела, защото той щял да се погрижи за всичко. Само че баба хич даже не се успокои, ами го засече, че от банката вече задавали въпроси. Татко замълча и тогава аз се притесних, че е тръгнал към вратата и ще ме открие. Едва не се изкикотих от облекчение, когато заговори отново.

— Добре де, и какво каза?

Емелин продължи с колеблива увереност, също като актриса, приближаваща края на сложна сцена.

— Татко призна, че наистина през войната имал затруднения, но вече се бил отказал от самолетите и отново се захващал с производството на коли. Проклетата банка, той така каза, проклетата банка искала да му вземе парите. Бил се запознал с някакъв човек, когато говорил пред Парламента. Финансист. Господин Лъкстън имал връзки с хора от бизнеса и от правителството. — Емелин въздъхна победоносно, успешно приключила своя монолог. — Горедолу това беше краят. Татко ми се стори толкова смутен, когато баба спомена банката. И тогава реших, че каквото и да ми струва, ще направя добро впечатление на господин Лъкстън, за да помогна на татко.

— Не знаех, че взимаш толкова присърце деловите въпроси.

— Сега вече знаеш. И престани да се цупиш, че този път съм по-добре осведомена от теб.

След кратко мълчание чух гласа на Хана:

— Да не би внезапният ти интерес към татковия бизнес да е свързан със сина на този човек, чиято снимка във вестника Фани съзерцаваше с такъв копнеж?

— Тиодор Лъкстън? И той ли ще дойде на вечерята? Изобщо не знаех...

— Много е стар за теб, на трийсет и няколко е.

— А аз съм почти на петнайсет и всички казват, че изглеждам много по-зряла.

Хана я изгледа насмешливо.

— Не съм малка, щом мога да се влюбя — упорстваше Емелин.
— Жулиета е била само на четиринайсет.

— И виж какво става накрая.

— Просто недоразумение. Ако родителите им бяха ги оставили на мира и двамата с Ромео се бяха оженили, щяха да си живеят щастливо чак до старини. — Хана въздъхна. — Нямам търпение да се омъжа.

— С брака няма да получиш само красив партньор за танци.

Музиката бе спряла, но плочата продължаваше да се върти.

— За какво говориш?

Допрени в хладната копринена рокля, бузите ми пламнаха.

— За лични неща — отвърна Хана. — Интимност.

— Интимност — въздъхна Емелин. — Горката Фани.

Настъпи тишина, за да отдадем дължимото на това нещастие. Горката Фани бе омъжена, хваната в капана на медения месец с един непознат.

И аз вече имах опит с подобни ужасии. Бях в селото преди няколко месеца и ето че Били, малоумният син на рибаря, ме бе проследил. В уличката ме сграбчи, задърпа полата ми. Отначало се стреснах, но после се сетих, че нося торба скумрия, вдигнах я нависоко и здравата го халосах по главата. Пусна ме, разбира се, но не преди да ме докосне на онова място. Не спрях да треперя по целия път до къщи и дни наред, щом затворех очи, си представях преживяното и се питах какво ли щеше да се случи, ако не бях се защитила.

— Хана — питаше Емелин, — какво точно значи интимност?

— Ами то е... израз на любов. Сигурно дори е приятно с мъж, в когото си страстно влюбена. И крайно противно с всеки друг.

— Добре де, но ти ми кажи какво точно значи?

Отново мълчание.

— И ти не знаеш — заяви Емелин. — По лицето ти познавам.

— Е, не бих казала...

— Ще питам Фани, като се върне. Тя със сигурност ще знае.

Прокарах пръсти по меките платове в гардероба на Емелин, търсейки синята рокля, но не спирах да се питам дали Хана казва истината. И най-вече дали бих възприела като приятни нападките на Били, ако ги предприемаше. Спомних си как на няколко пъти Алфред се бе доближавал до мен, когато наоколо нямаше никого, спомних си непознатото, но не и отблъскващо чувство, което бях изпитала...

— Е, не казвам, че искам още утре да се омъжа — не спираше Емелин. — Но не можеш да отречеш, че Тиодор Лъкстън е много привлекателен.

— Тоест много богат.

— То е почти едно и също.

— Благодаря се, че татко изобщо ти позволи да вечеряш с нас. На четиринайсет дори не припарвах до голямата маса.

— Скоро ще стана на петнайсет.

— Предполагам, иска да попълни броя на гостите.

— И така да е. Слава богу, Фани прие да се омъжи за онзи досадник, който я отведе на сватбено пътешествие в Италия. Ако бяха тук, щях да вечерям с нани Браун в детската.

— Аз лично предпочитам нейната компания пред американците на татко.

— Глупости.

— А с най-голямо удоволствие бих останала да си чета.

— Лъжкиня — не отстъпваше Емелин. — Приготвила си млечнобялата сатенена рокля, която Фани те помоли да не обличаш за срещата с нейния стар досадник. Не би избрала точно тази, ако не се вълнуваше поне колкото мен.

Отговор не последва.

— Ето! — изписка Емелин. — Права бях! Виждам, че се усмихваш!

— Добре, признавам си — отстъпи Хана. — Очаквам вечерята с нетърпение, но не за да се харесам на някакви си богати американци.

— Наистина ли?

— Наистина.

Дъските на пода проскърцаха: някое от момичетата прекоси стаята и изключи замлъкналия грамофон.

— И все пак — обади се отново Емелин — не вярвам да се вълнуваш заради ястията на госпожа Таунсенд, скалпени с оскъдни продукти.

Не смеех да помръдна, очаквайки отговора на Хана. Най-сетне чух гласа ѝ — овладян, но и развълнуван.

— Тази вечер ще попитам татко дали мога да се върна в Лондон.

Зяпнах от изумление. Та нали току-що бяха пристигнали, немислимо ми изглеждаше Хана отново да замине, и то толкова скоро.

— При баба ли? — попита Емелин.

— Не. Искам да живея сама, в отделен апартамент.

— Защо ти е да живееш в апартамент?

— Само не се смей... Искам да започна работа в някоя кантора.

На Емелин не ѝ беше до смях.

— Каква точно работа?

— Ще пиша на машина, ще водя документация, ще стенографирам.

— Че ти не умееш... — Ето че на Емелин ѝ просветна. — Научила си стенография. Онези листове, които ми попаднаха миналата седмица... не са били египетски йероглифи...

— Да, наистина.

— Учила си стенография. И то тайно. — Възмущението на Емелин нарастваше. — От госпожица Принс?

— Не, за бога. Да сме научили нещо полезно от госпожица Принс?

— Къде тогава?

— В школата за секретарки в селото.

— Кога?

— Започнах много отдавна, непосредствено след началото на войната. Чувствах се толкова безполезна. И реших, че и това е някакъв начин с нещо да помогна за успешния изход от войната. Когато се преместихме при баба, очаквах да си намеря работа в някоя кантора в

Лондон, но... не успях. Когато най-сетне се измъкнах от баба и тръгнах да обикалям, навсякъде ми отказаха. Била съм много млада. Сега вече съм на осемнайсет, тъй че отпада проблемът с възрастта. Много упорито се упражнявах и добих голяма бързина.

— Някой друг знае ли?

— Не, само ти.

Скрита сред роклите, остро усетих как ми отнемат нещо. Една споделена тайна, която така усърдно пазех, беше излязла наяве. Изплъзна се от пръстите ми, между гънките коприна и сатен, накрая се приземи в тъмния пращен гардероб и я изгубих от поглед.

— Вълнуващо е, не мислиш ли? — все по-въодушевено говореше Хана.

— По-скоро подло — нацупи се Емелин. — И глупаво. И татко ще ти каже същото. Да работиш, за да победим във войната, е едно, но твоето е направо глупост. Най-добре си го избий от главата. Татко никога няма да ти разреши.

— Точно затова ще му кажа по време на вечерята. Предоставя ми се златна възможност. Няма как да каже „не“ пред толкова много хора на масата. Особено пред американците с техните модерни идеи.

— Не мога да повярвам, че ще извършиш нещо направо немислимо — кипна Емелин.

— Аз пък не разбирам защо се разстройваш.

— Защото не е... — Емелин не намираше думи да се защити. — Защото тази вечер ще си домакинята и вместо да се грижиш всичко да мине гладко, ти ще злепоставиш татко. И ще предизвикаш сцена пред семейство Лъкстън.

— Няма да правя сцени.

— Все така казваш, а после излиза точно обратното. Защо просто не се държиш...

— Нормално?

— Направо си полудяла. За какво ти е да работиш в кантора?

— Искам да видя света. Да пътувам.

— До Лондон?

— Това е първата крачка. Искам да бъда независима. Да се срещам с интересни хора.

— По-интересни от мен, това искаш да кажеш.

— Не ставай глупава, Емелин. Имах предвид умни хора, говорещи за неща, които не съм и чувала. Искам да бъда свободна. Да се впусна във всяко зашеметяващо приключение, което ми се изпречи.

Погледнах часовника на стената. Четири часът. Господин Хамилтън щеше да се развика, ако не слеза скоро. И все пак исках да чуя още, да науча какви точно приключения си представяше Хана. Разкъсвана между любопитството и гузната съвест, направих компромис. Затворих гардероба, прихванах синята рокля през талията и спрях до вратата.

Емелин все така седеше на пода с четката за коса в ръка.

— Защо не отидеш при таткови приятели? Така и аз ще мога да дойда. Например семейство Родърмиър в Единбург...

— И да се оставя лейди Родърмиър да ме дебне на всяка крачка? Или още по-лошо, да ми натрапи противните си дъщери? Това не ми прилича на независимост.

— Същото важи и за работата в кантора.

— Донякъде имаш право, но все пак ще са ми нужни пари. От никого няма да прося, нито ще крада, а не се сещам от кого бих могла да поискам заем.

— Ами татко?

— Чула си какво казва баба. Някои хора може и да са забогатели от войната, но не и татко.

— Каквото и да говориш, идеята ти е ужасна — отсече Емелин. — Така просто не е редно. Татко няма да го допусне за нищо на света, а баба... — Тя си пое дълбоко дъх, после бавно издиша, додето гърдите ѝ хлътнаха. Когато заговори отново, гласчето ѝ прозвуча жално като на дете. — Не ме оставяй. Първо беше Дейвид, сега и ти.

Името на брата причини сякаш физическа болка на Хана. Не беше тайна колко дълго бе оплаквала смъртта му. Семейството все още бе в Лондон, когато пристигна обрамченото с черна лента писмо, ала тогава новините бързо се разнасяха между прислугата в именията на Англия. Така научихме колко сломена е била Хана. Отказът ѝ да се храни ни създаде много тревоги, а госпожа Таунсенд се захвана да пече малинови тарталети, любимите на Хана още от малка, които пращаше с колети в Лондон.

Запитах се дали Емелин се е уплашила от реакцията, предизвикана при споменаването на Дейвид, или нарочно бърка отново

в раната, защото я чух да казва:

— Какво ще правя съвсем сама в тази огромна къща?

— Няма да си сама — тихо рече Хана. — И татко ще бъде тук.

— Нима очакваш това да ме утеши? Чудесно знаеш, че татко не го е грижа за мен.

— Напротив, Емелин — уверено се възпротиви сестра ѝ. — Той е загрижен за всички нас.

Емелин хвърли поглед през рамо и аз се притиснах до рамката на вратата.

— Въпросът е, че изобщо не ме харесва. Както харесва теб например.

Хана отвори уста да се защити, но Емелин продължи:

— Не е нужно да се преструваш. Знаем как ме гледа, когато смята, че не го виждам. Все едно е крайно смутен, все едно се чуди коя съм. — Очите ѝ заблестяха, но тя не заплака. Гласът ѝ се сниши до шепот. — Защото мен обвинява за загубата на мама.

— Не е вярно — буйно отрече Хана. — Дори не си го помисляй. Никой не те вини.

— Татко не може да ми прости.

— Не е вярно.

— Чух баба да казва на лейди Клем, че татко вече не бил същият след случилото се с мама. — Емелин говореше с убеденост, която ме изненада. — Не заминавай. — Тя стана от пода, седна до Хана, стисна ръката ѝ. Непривичен жест, който шокира не само мен, но и сестра ѝ. — Моля те. — И после се заплака.

Двете седяха една до друга на шезлонга — Емелин хлипаща, Хана с упорито изражение, така привично за нея, ала стегнатите скули и стиснатите устни не ми попречиха да забележа и още нещо. Нещо ново в погледа, което не можеше да се обясни с навлизането в зрелостта.

И ето че ми просветна. Сега тя бе най-голямото дете, наследила смътно очертаните, но неизменни отговорности, съответстващи на мястото ѝ в семейството.

Хана се обърна към сестра си и се помъчи да се усмихне.

— Не унивай — рече тя и я потупа по ръката. — Да не искаш да се появиш със зачервени очи?

Погледнах отново часовника. Четири и четвърт. Господин Хамилтън сигурно вдигаше пара.

Влязох отново при момичетата, понесла роклята, праметната на ръката ми.

— Ето я, госпожице — обърнах се към Емелин.

Емелин не отговори. Престорих се, че не забелязвам сълзите по страните ѝ. Вторачих се в роклята, подръпнах дантелите да бухнат.

— Сложи розовата — меко каза Хана. — Много ти отива.

Емелин отново не реагира.

Погледнах към Хана за потвърждение. Тя кимна.

— Розовата.

— А вие, госпожице? — попитах.

Избра млечнобялата сатенена рокля, точно както Емелин бе предположила. Отидох да извадя от гардероба сатенената фуста и корсета, когато чух въпроса:

— Ти ще бъдеш ли там, Грейс?

— Едва ли, госпожице. Нали Алфред го демобилизираха. Сега той помага на господин Хамилтън и Нанси.

— Да, вярно. — Хана взе книгата, отвори я, почти веднага я затвори и прокара пръсти по гръбчето. — Кажете ми, Грейс, как е Алфред? — попита предпазливо.

— Добре е, госпожице. Дойде си с настилка, но госпожа Таунсенд му направи овесена отвара с лимон и бързо му мина.

— Не те пита как е физически — неочаквано се намеси Емелин. — Пита дали главата му е наред.

— Главата ли? — Погледнах към Хана, която се мръщеше на сестра си.

— Нали го видях — обърна се Емелин към мен. — Когато сервира чая вчера следобед, държането му беше много странно. Тръгна да обикаля с подноса сладкиши както обикновено и внезапно таблата се заклати в ръцете му. — Момичето се засмя: глухо и неестествено. — Цялата му ръка трепереше. Изчаках да се успокои, за да си взема лимонен сладкиш, но той сякаш не можеше да се овладее. Таблата се подхлъзна и всичият пандишпан се стовари върху най-хубавата ми рокля. Отначало без малко да му се разсърдя, че е толкова непохватен и едва не съсипа роклята ми. Но после го видях как стои като истукан с един такъв празен поглед и се уплаших. Направо си помислих, че

полудява. — Тя сви рамене. — После се съвзе и оправи бъркотията. Само че злото бе сторено. Имаше късмет, че пострадалата бях аз. Татко не би му простил така лесно. Не ми се мисли колко ще се ядоса, ако се повтори тази вечер. — Насочи право в лицето ми студеният си сини очи. — Няма вероятност да се случи, нали?

— Не мога да кажа, госпожице — отвърнах изумена. За пръв път чувах за случилото се. — Тоест не ми се вярва, госпожице. Сигурна съм, че Алфред е добре.

— Разбира се, че е добре — побърза да се намеси Хана. — Станало е случайно, нищо повече. Като си отсъствал толкова дълго, нужно ти е време отново да привикнеш. Пък и подносителите са страшно тежки, госпожа Таунсенд натрупва цели камари. Наумила си е да ни охранява. — Тя се усмихна, ала изражението ѝ остана замислено.

— Да, госпожице — потвърдих аз.

Хана кимна — знак, че въпросът е приключен.

— Хайде сега да се облечем и да поемем ролята на примерни дъщери за пред американските гости на татко.

ВЕЧЕРЯТА

По целия коридор и надолу по стълбите си повтарях казаното от Емелин. Но както и да обръщах чутото, стигах до едно и също заключение. Нещо не беше наред. Несръчността не беше типична за Алфред. За целия си престой в „Ривъртън“ не помнех повече от два или три случая, в които да е направил грешка при изпълнение на задълженията си. Веднъж в бързината да занесе пощата бе взел подноса за напитки наместо този за писмата. И веднъж се спъна и падна по стълбите за прислугата, но се оказа, че е болен от грип. Този път нещата бяха различни. Да изсипеш целия поднос? Това дори не можех да си го представя.

В същото време епизодът не беше измислен. Защо ѝ е на Емелин да фабрикува такова нещо? Със сигурност се беше случило. Но най-вероятно причината бе, както предположи Хана, случайна грешка. Моментно разсейване, когато последните лъчи на слънцето са блеснали в прозорците, или може да му се е схванала китката, или подносът да е бил хлъзгав. На всеки може да се случи, особено след като не си бил тук няколко години, изтъкна Хана, и си отвикнал.

Колкото и да ми се искаше да приема това просто обяснение — не можех. Някъде далеч в съзнанието ми се бяха понатрупали дребни, незначителни на пръв поглед случки. Погрешно тълкуване на зададен съвсем прост въпрос, как е със здравето, по-бурна от нормалната реакция на съвсем невинна забележка, обидена гримаса в случаи, при които навремето би се засмял. В общи линии във всичко, с което се захванеше, около него цареше атмосфера на объркване и раздразнителност. Ако трябваше да съм честна, забелязах го още вечерта на пристигането му. Бяхме организирали малко празненство. Госпожа Таунсенд приготви специално ястие, а господин Хамилтън помоли за разрешение да отворим бутилка от виното на господаря. По-голяма част от следобеда прекарахме в подреждане на трапезарията, в смях и шеги, докато размествахме предметите така, че да направим най-добро впечатление на Алфред. Може да се каже, че бяхме като пияни от щастие, и най-вече аз.

Когато уреченият час настъпи, вече се бяхме наредили и правехме твърде неуспешни опити да се държим естествено. Разменяхме често погледи, пълни с очакване, внимателно се вслушвахме във всеки звук навън. Най-сетне чухме очакваното хрущане на колела по чакълена пътека пред входа, тихи гласове и затръшване на вратата на автомобил. Пред входа отекнаха стъпки и господин Хамилтън се изправи, пригладя сакото си и зае мястото си до вратата. След миг на напрегнато очакване да чуем почукването, вратата се отвори и Алфред застана на прага. Всички се спуснахме към него.

Не последва нищо драматично. Алфред не се развика, нито показва някакво голямо вълнение, нито пък обратното. Позволи ми да взема шапката му и продължи да стои в рамката на вратата, сякаш се боеше да пристъпи вътре. Добре че поне успя да изкриви устни в нещо като усмивка. Госпожа Таунсенд го притисна в прегръдката си и го повлече навътре, все едно бе навит на руло килим. Отведе го до масата и го настани на почетното място вдясно от това на господин Хамилтън. Говорехме един през друг, смеехме се, възкликавахме, разказвахме разни случки от изминалите две години. Всички, с изключение на Алфред. Просто си седеше. Кимаше на подходящите места, отговаряше на въпроси, дори успя да се усмихне един-два пъти. Това бяха отговори на чужд човек, виждала бях някои от белгийските бежанци на лейди Вайълет да присъства по този начин — да не искат да обидят някого.

Не само аз забелязах промяната. Направи ми впечатление как челото на господин Хамилтън се сбърчва озадачено, а по изражението на Нанси личеше, че тя е наясно с новото положение. Никой не заговори обаче за това, не и до деня, в който семейство Лъкстън се появи и госпожица Старлинг изказа своето непоискано от никого мнение. Сякаш бяхме сключили безмълвно договор да се правим, че не забелязваме колко различен е Алфред. Времената се бяха променили, той — също.

— Грейс! — посрещна ме господин Хамилтън от пейката в кухнята, когато се появих на последното стъпало. — Няма картички с имената на гостите на масата. Как мислиш, че тези толкова важни гости на господаря ще знаят къде да седнат?

Щеше ми се да кажа, че е най-добре всеки да седне където му харесва, но за разлика от Нанси все още не бях се научила да отстоявам мнението си. Ето защо само отбелязах:

— Няма да им е лесно, господин Хамилтън.

— Така е. — Той пхна в ръката ми куп картички и сгънат лист с плана на масата. — И Грейс — догони ме гласът му, — ако случайно видиш някъде Алфред, попитай го дали ще е така добър да слезе тук. Дори не е започнал подготовката за кафето.

Тъй като липсваше официална домакиня, Хана с голяма неохота се бе заела с разпределянето на гостите на масата. Планът ѝ бе начертан на откъснат от бележник разграфен лист с разръфани краища.

Картичките с герба на семейство Ашбъри в горния ляв ъгъл бяха изписани с прост равен почерк. Твърде малко бе общото на тези надписи с приготвяните от лейди Вайълет, но щяха да свършат работа за строгата подредба, за която настояваше господин Фредерик.

За огромно съжаление на господин Хамилтън господин Фредерик бе избрал по-интимната подредба *en famille* (а не строго официалната, с която бяхме свикнали), на всичкото отгоре предупреди, че ще разреже лично фазана на масата. Госпожа Таунсенд бе потресена, докато Нанси, с достатъчно опит вече от работата си във от къщата, мълчаливо одобри избора му — нищо че той очевидно бе продиктуван от желанието да се хареса на американските гости.

Изобщо не беше моя работа да давам мнение, но лично аз харесвах по-съвременния начин на общуване. Без многоетажната фруктиера, отрупана с плодове и сладкиши, масата ми се струваше далеч по-елегантна в своята простота. С колосаната бяла покривка, сребърната линия на приборите и искрящите чаши.

Докато поставях картичките, погледът ми бе привлечен от голям отпечатък от пръст на столчето на чашата за шампанско на господин Фредерик. Духнах към него и бързо го изтрих с края на престилката си.

Бях така ангажирана със задачата си, че когато чух някой да отваря вратата, подскочих.

— Алфред! — възкликнах аз. — Изплаши ме! Щях да изпусна чашата.

— Не трябваше да ги пипаш — процеди той с добре познатото ми от последно време начумерено изражение. — Чашите са моя

работа.

— Беше останал отпечатък от пръст — опитах се да обясня аз. — Знаеш как се дразни господин Хамилтън. Ще поиска да си направи от червата ти жартиери. Предпочитам да не виждам неговите жартиери.

Шегата ми се разби в стена. Алфред бе загубил чувството си за хумор някъде на френска територия.

— Ще ги прегледам после — нацупи се само той.

— Сега вече няма нужда да го правиш.

— Време е да престанеш — с равен глас заяви Алфред.

— С какво да престана? — не разбрах аз.

— Да ме проверяваш. Минаваш след мен като сянка и следиш какво правя.

— Няма такова нещо. Слагах картичките с имената на гостите и случайно видях следа от пръст.

— Казах ти, че ще ги лъсна по-късно.

— Добре — тихо се съгласих аз и оставих чашата на мястото ѝ.
— Спирам.

Алфред промърмори нещо като задоволство и извади кърпата от джоба си.

Продължих да намествам картичките, които вече бяха подредени в права линия, и се правех, че не го забелязвам.

Раменете му бяха увиснали, като само дясното беше изкривено, така че почти ме бе загърбил. Даваше ми знак, че иска да е оставен на мира, но проклетите добри намерения звънтяха в съзнанието ми. Може би, ако направех опит да го измъкна от тази затвореност, ще разбере какво го измъчва и ще мога да помогна. И кой щеше да го направи по-добре от мен. Със сигурност трудно щеше да се върне близостта, която се установи между нас в писмата му. Твърде много неща бе казал тогава. Прокашлях се леко и казах доста тихо:

— Знам какво се е случило вчера.

По нищо не пролича, че ме е чул — продължи да трие съсредоточено чашата в ръцете му.

— Знам какво се е случило вчера в дневната — вече по-високо повторих аз.

Той спря, без да пуска чашата. Стоя така миг-два. Обидните думи висяха между нас като изпарение и изведнъж изпитах желанието да не бях ги казвала.

— Малката госпожица се е разприказвала май — с мъртвешки тих глас промълви той.

— Не...

— Бас държа, че здравата се е посмяла.

— Не, няма такова нещо — побързах да го уверя. — Тревожеше се за теб. Преглътнах мъчително и се престаших да продължа: — Аз се тревожа за теб.

Той ме изгледа остро изпод кичура коса, който се бе спуснал над челото му. Гневни бръчки очертаваха устните му.

— За мен ли се тревожиш?

Стъписах се от грубия тон и внезапно ме обзе желание да изясня нещата.

— Не е типично за теб да изпуснеш поднос, при това не спомена нищо после... Реших, че може би си се изплашил господин Хамилтън да не разбере. Но той нямаше да се разсърди, Алфред. Сигурна съм. Всеки прави грешки понякога.

Алфред ме гледа известно време и вече бях сигурна, че ще се разсмее. Нищо такова не се случи.

Лицето му се изкриви от иронична усмивка.

— Може ли да си такава глупачка? Пет пари не давам за няколко сладкиша, паднали на земята.

— Алфред...

— Да не мислиш, че не помня какво значи задължения? Особено като знам от какво място идвам?

— Не съм казала такова нещо...

— Но си го мислиш, нали? Усецам как всички ме следите и наблюдавате, за да ме хванете в грешка. Време е да спрете да чакате и да спрете да се тревожите. С мен всичко е наред. Всичко.

Усетих издайническо парене в очите, от острия му тон кожата ми настръхна.

— Само исках да помогна...

— Така ли? И какво те кара да мислиш, че можеш да ми помогнеш?

— Но защо? — Все още не разбирах какво има предвид. — Ние двамата с теб... Нали преди казваше, че... В писмата си...

— Забрави какво съм казвал.

— Но, Алфред...

— Стой далеч от мен, Грейс — хладно отсече той и насочи отново вниманието си към чашите. — Никога не съм искал твоята помощ. Не ми трябва и не я искам. Хайде върви си и ме остави да си върша работата.

Страните ми горяха от раздялата с илюзиите, от парещата тревога на конфронтацията, но най-вече от обзелото ме страхотно неудобство. Оказа се, че съм видяла близост там, където тя изобщо не съществува. И Бог да ми е на помощ, в най-съкровениите си моменти си бях представяла бъдеще за мен и Алфред. Ухажване, брак и може би семейство с него. Сега се наложи да осъзная, че няма нищо такова...

Началото на вечерта прекарах долу. Дори госпожа Таунсенд да е била изненадана от внезапния ми интерес към тънкостите в печенето на фазан, тя с нищо не го показва. Връзвах и обезкостявах, помогнах дори при пълненето. Бях готова на всичко, само и само да съм далеч от горния етаж, където Алфред сервираше.

Политиката ми на избягване вървеше добре до мига, в който господин Хамилтън се появи и ми връчи таблата за коктейли.

— Помагам в момента на госпожа Таунсенд, господине.

— А пък аз ти казвам — изненадан от реакцията ми, започна той с леден глас и с проблясващи зад очилата очи — да занесеш горе коктейлите.

— Нали Алфред...

— Алфред е зает с подреждането на стаята — прекъсна ме господин Хамилтън. — Побързай, момиче. Не оставяй господаря да чака.

Вечерята бе само за шест души, но имах усещането, че стаята е претъпкана. Хората вътре говореха високо, а и беше доста топло. Господин Фредерик, в желанието си да направи добро впечатление, настоя за допълнително отопление и поръча на господин Хамилтън да вземе под наем две газови печки. Силен женски парфюм се носеше във въздуха и тъй като вътре бе топло, имаше опасност да задуши присъстващите.

Първи пред погледа ми попадна господин Фредерик — в тъмния костюм той изглеждаше почти толкова хубав, колкото и майорът някога, само дето беше по-слаб и не така скован. Той стоеше до

махагоновото бюро и разговаряше с пълничък мъж с посребрена коса, опасваща като венец лъскавото му теме.

Непознатият сочеше порцеланова ваза на бюрото.

— Виждал съм такава в „Сотбис“ — рече той и в акцента му на човек от Северна Англия се долавяше и още нещо. — Според мен струва бая пари, приятелю.

— Нямам представа — разсеяно отговори господин Фредерик. — Прапрадядо ми я донесъл някъде от Далечния изток. Стои тук, откакто се помня.

— Чу ли, Естела? — провикна се Саймиън Лъкстън към пълничката си жена, настанила се между Хана и Емелин. — Фредерик каза, че вазата е тук от няколко поколения. А той я използва за преспание!

Естела се усмихна с разбиране на съпруга си и между тях протече контакт, който се създава след години съжителство. Съдейки по този поглед, разбрах, че бракът им се крепи на взаимна търпимост. Симбиоза, отдавна надживяла страстта.

След като изпълни задължението си към своя съпруг, Естела отново насочи вниманието си към Емелин, в чието лице бе открила съмишленик по отношение на живота на висшето общество. Онова, което липсваше от косата на съпруга ѝ, човек можеше да открие на главата на Естела. Косата ѝ с цвят на олово бе завита в гладък и доста голям кок, който според мен бе по американски модел. Напомни ми снимка, която господин Хамилтън беше закачил на таблото долу — небостъргач от Ню Йорк, покрит със скеле — сложно и внушително, без въобще да е привлекателно. Жената се усмихна на нещо, казано от Емелин, и с изненада установих колко бели са зъбите ѝ.

Обиколих стаята, оставих подноса с коктейли на поставката на вътрешния асансьор, по навик направих реверанс. Младият господин Лъкстън седеше в креслото и разсеяно слушаше развълнувания разговор на Естела и Емелин за светския живот в провинцията.

Тиодор, или Теди, както започнахме да мислим за него, бе хубав мъж — хубав по начин, типичен за богатите мъже по онова време. По принцип правилни черти, подкрепени от добро самочувствие и увереност, създаваха фасада на очарование и авторитет, придаваха на погледа израз на увереност. Косата му бе тъмна, черна почти колкото сакото на костюма му, а тънките мустаци го правеха да изглежда като

актьор от екрана. Съвсем като Дъглас Феърбанкс, помислих си аз и усетих как страните ми пламват. Усмивката му бе широка и спокойна, а зъбите още по-бели от тези на майка му. Трябва да има нещо във водата на американците, след като зъбите им са бели като перлите, които Хана бе сложила над златната верижка с медальона си.

Когато Естела започна да разказва с подробности за последния бал на лейди Белмонт с метален акцент, какъвто никога не бях чувала дотогава, погледът на Теди се зарея из стаята. Забелязал, че гостът му може би скучае, господин Фредерик даде знак на Хана и тя, покланяйки се леко, попита вяло младия мъж:

— Надявам се, добре пътувахте?

— Лично аз — да — усмихна се той спокойно. — Майка ми и баща ми не са на същото мнение, но те страдат от морска болест. Бяха зле от мига, в който напуснахме пристанището на Ню Йорк, до акостирането в Бристол.

Хана отпи от коктейла и подаде несръчно следващата си реплика:

— Колко време ще останете в Англия?

— Моят престой ще е кратък. Напускам континента следващата седмица. Египет.

— Отивате в Египет? — ококори очи Хана.

— Да — развесели се Теди от изумлението й. — Имам работа там.

— Ще видите ли пирамидите?

— Не и този път, за съжаление. Ще остана няколко дни в Кайро и след това заминавам за Флоренция.

— Твърде неприятно място — обади се високо Саймиън от мястото си. — Пълно е с гълъби и цветнокожи. Аз предпочитам добрата стара Англия.

Господин Хамилтън направи знак към чашата на Саймиън, която бе почти празна. Само преди няколко минути бях доляла от гарафата, но отново се насочих към него.

Усетих как очите му проследяват движенията ми.

— В тази страна има някои уникални удоволствия. — Той се наклони леко и топлата му ръка мина по бедрото ми. — Колкото и да ги търсиш на други места, не можеш да ги откриеш.

Положих усилие да запазя равнодушно изражение и да не наливам прекалено бързо. Сякаш мина цяла вечност, преди чашата да се напълни и да мога да се отдръпна. Докато минавах покрай канапето, забелязах как Хана направи гримаса по посока на мястото, където бях допреди малко.

— Съпругът ми наистина харесва Англия — доста безсмислено отбеляза Естела.

— Лов, стрелба и риболов — рече Саймиън. — Никой не е по-добър в това от англичаните. — Отпи голяма глътка и се облегна назад. — Но най-доброто при тях е разположението на духа. Два типа хора има тук в Англия. Такива, родени да раздават заповеди — погледът му потърси моя, — и такива да ги изпълняват.

Бръчките по челото на Хана се задълбочиха.

— Това създава ред — не спираше Саймиън. — В Америка не е същото. Човекът, който ти лъска обувките на улицата, си мечтае за собствена компания. Нищо не изнервя така, както ако цялата нация кипи от напълно неоснователни... — той спря за миг, за да намести противната дума в устата си... — амбиции.

— Като си помисля само — не се сдържа Хана, — работник, който мечтае и за нещо друго, освен да диша въздуха на нечии миризливи крака!

— Отвратително! — рече Саймиън, очевидно сляп за иронията.

— Човек очаква вече да са разбрали — гласът ѝ се оцвети с един особен нюанс, — че малцина са избраните да имат право на амбиция.

Господин Фредерик ѝ хвърли предупредителен поглед.

— Щяха да ни спестят много неприятности — кимна Саймиън. — Достатъчно е да погледнеш какво става с болшевиките, за да разбереш колко опасни са тези хора, когато в главите им влязат идеи, надхвърлящи положението им.

— Човек не трябва ли да се опита да се развива?

Младият господин Лъкстън — Теди — не сваляше очи от Хана. Устните му леко започнаха да потрепват в усмивка.

— Баща ми одобрява всички форми на самоусъвършенстването, нали, татко? Чувах доста такива съвети, когато бях момче.

— Дядо ми се е измъкнал от мините благодарение на своята решителност — додаде Саймиън. — И вижте докъде стигна семейство Лъкстън.

— Прекрасно развитие — усмихна се Хана. — Но не всеки трябва да опитва, нали, господин Лъкстън?

— Именно — отвърна той.

Господин Фредерик очевидно гореше от нетърпение да напуснат опасните води, в които бяха нагазили, и отправи поглед към господин Хамилтън.

Той кимна едва забележимо и сведе глава към Хана.

— Вечерята е сервирана, госпожице. — Сетне ми метна бегъл поглед и напуснах стаята, за да се върна долу.

— Е — чух аз Хана да се обръща към гостите, — да вечеряме.

След граховата супа сервирахме риба, последвана от фазан. По всичко личеше, че вечерята върви добре. От време на време Нанси се появяваше долу при нас и докладваше накратко. Макар да работеше с трескава бързина, госпожа Таунсенд винаги бе готова да отдели минута, за да изслуша как се държи Хана като домакиня. И когато Нанси сподели, че макар да се справя добре, Хана е далеч от изискаността и очарованието на баба си, тя кимна с разбиране.

— Естествено. — Пот се стичаше по челото на госпожа Таунсенд. — При лейди Вайълет е вродено. Нейните вечери са изпипани от началото до края. Госпожица Хана постепенно ще се научи. Може да не стане съвършената домакиня, но с течение на времето ще се усъвършенства. Просто не ѝ е дадено.

— Може и да си права, госпожо Таунсенд — отбеляза Нанси.

— Права съм, разбира се. Това момиче можеше да се развие чудесно, ако не беше залитнало по тези модерни идеи.

— Какви са тези модерни идеи? — попитах аз.

— Винаги е била много интелигентно дете — въздъхна госпожа Таунсенд, — но всичките тези книги пускат разни мухи на момичетата, дето само им объркват главата.

— И какви са все пак модерните идеи?

— Бракът ще я излекува. Помни ми думата — обърна се тя към Нанси.

— Сигурна съм, че си права.

— Какви са модерните идеи? — започнах да губя търпение аз.

— Има едни млади дами, които не знаят какво искат, но това трае само докато си намерят подходящ съпруг — отговори госпожа Таунсенд.

Не можех повече да се сдържам.

— Госпожица Хана няма да се омъжва. Никога. Чух я да го казва. Ще обикаля света и ще търси приключения.

Нанси зяпна от изненада, а госпожа Таунсенд ме изгледа изпод вежди.

— Какви ги говориш, глупаво момиче? — Жената вдигна ръка и пипна челото ми. — Трябва да си полудяла да говориш подобни глупости. Напомняш ми за Кати. Разбира се, че ще се омъжи. Такова е желанието на всяко младо момиче, което влиза в обществото. Нещо повече, сега, когато се случи онова с горкия Дейвид, това е нейно задължение...

— Нанси! — чухме гласа на господин Хамилтън, който бързаше надолу по стълбите. — Къде е шампанското?

— Нося го, господин Хамилтън — обади се Кати, която излизаше в този момент широко усмихната от хладилната стая с две бутилки под мишница. — Другите са заети да се разправят, ама аз го нося.

— Добре, побързай, момиче! — подкани я той. — Гостите на господаря няма да стоят жадни. — Той извърна лице към кухнята и сбърчи вежди. — Трябва да отбележа, че не е типично за теб да се бавиш със задълженията си, Нанси.

— Заповядайте, господин Хамилтън — подаде бутилките Кати.

— Върви горе, Нанси — безапелационно нареди икономът. — След като така и така съм тук, аз ще ги занеса.

— Ама и вие, госпожо Таунсенд — укори той жената, — да държите тук Нанси, след като имаме нужда от всеки горе. Може ли да попитам какво бе толкова важно, та обсъждането му не търпеше отлагане?

— Нищо особено, господин Хамилтън — рече госпожа Таунсенд, като избягваше да срещне погледа ми. — Нещо между Нанси, Грейс и мен.

— Говореха си за госпожица Хана — обади се Кати. — Чух ги как...

— Млъквай, Кати — срязва я господин Хамилтън.

— Ама нали...

— Кати! — извиси глас госпожа Таунсенд. — Достатъчно! И остави, за бога, бутилките на масата!

Сетил се за задачата си, господин Хамилтън прекрати разпита и се зае да отвори първата бутилка. Въпреки неговата сръчност тапата дълго не искаше да излезе, но в резултат на усилията на иконома изхвърча в най-неочаквания момент и след като разби глобуса на лампата на хиляди парченца, цопна в тенджерата с карамелен сос. Бликналата от гърлото течност обля лицето и косата на господин Хамилтън с победоносно свистене на мехурчетата.

— Глупаво момиче — възкликна гневно господин Хамилтън. — Разлюляла си бутилките.

— Много съжалявам — кикотеше се Кати, което ѝ се случваше винаги, когато бе смутена. — Искях да побързам, както казахте.

— Бързо, но спокойно, Кати. — Струйките шампанско по лицето му намаляваха малко ефекта от порицанието.

— Ето сега ще го обърша, господин Хамилтън — засуети се госпожа Таунсенд и вдигна края на престилката си, за да попие лъсналия нос.

— Госпожо Таунсенд, напудрихте цялото му лице с брашно — вече неудържимо се кискаше момичето.

— Кати! — изсъска мъжът и незнайно откъде извади носна кърпа. — Наистина си много глупава. Как не успя да събереш в главата си малко здрав разум за всичките тези години в къщата? Понякога се питам защо наистина продължаваме да те държим...

Чух стъпките на Алфред, преди да го видя — напред шумотевницата от сърдития глас на господин Хамилтън, суетливото кудкудякане на госпожа Таунсенд и възраженията на Кати.

Едва по-късно ми каза, че слязъл, за да провери защо се бави господин Хамилтън, но сега стоеше в подножието на стълбите — безмълвен и блед, същинска мраморна статуя.

Когато погледът му срещна моя, магията се развали и той се завъртя на пета и изчезна по коридора. Стъпките му отекнаха по каменните плочи и не след дълго изчезна в мрака навън.

Всички замряха в мълчание. Тялото на господин Хамилтън се наклони в същата посока, сякаш искаше да го последва, но както винаги дългът бе преди всичко. Прокара за последен път носната кърпа по лицето си, устните му бяха стиснати така силно, че от тях се виждаше само една бяла черта.

— Грейс — сепна ме гласът му, тъй като се бях приготвила да изтичам след Алфред. — Сложи си чиста престилка. Трябваш ни горе.

Заех мястото си между малкия бюфет и стола в стил Луи XIV горе в трапезарията. От мястото си срещу мен Нанси повдигна леко вежди, но нямаше как да ѝ обясня какво се бе случило долу, ето защо повдигнах едва забележимо рамене и отклоних поглед от нея. Питам се къде ли беше отишъл Алфред.

Гостите и домакините привършваха с фазана и в стаята се носеше лекичкото тракане на приборите върху порцелана.

— Какво да кажа? — обади се Естела и замълча за малко.

— Направо прекрасно.

Наблюдавах профила ѝ и начина, по който предъвкваше всяка дума, преди да я пусне навън от широката си алена уста. Много добре помня устните ѝ, защото никоя друга от присъстващите жени не носеше грим. За което знаех, че Емелин много съжалява. Известно бе мнението на господин Фредерик за гримирането и жените, които прибягваха до него.

Естела разчисти долчинка между хълмовете с остатъци от фазана в чинията и остави там приборите. Попи устни със салфетката и по нея останаха червени като череша петна, които след това щях дълго и упорито да търкам. Тя се усмихна на своя домакин.

— Сигурно не ви е лесно да се справяте при този недостиг на продукти.

Нанси само повдигна вежди. Беше недопустимо, гостенин да коментира приготвянето на храната. Подобно нещо се тълкуваше или като липса на възпитание, или като проява на крайна изненада. Трябваше да внимаваме какво ще предадем на госпожа Таунсенд.

Изненадан не по-малко от самите нас, господин Фредерик се впусна в хвалебствия за несравнимите достойнства на госпожа Таунсенд, която умее да прави от нищо нещо, което пък даде възможност на Естела да огледа подробно стаята. Първото, върху което се спря погледът ѝ, бяха гипсовите корнизи, след това се спусна към фриза, дизайн на Уилям Морис върху цокъла, и най-сетне спря на герба на Ашбъри. През цялото това време ясно се виждаше как езикът ѝ превърта в устата някакво твърдо парче от месото.

Неангажираният светски разговор не бе сред стихииите на господин Фредерик и вземеше ли веднъж думата, той не можеше да спре, лишавайки присъстващите от възможност да се включат, и така той го превръщаше в дълъг отчаян монолог. По едно време започна да заеква и когато се вгледа за подкрепа, видя, че Естела, Саймиън, Теди и Емелин дискретно си бяха намерили по някакво занимание. Единствено в лицето на Хана видя съюзник. Когато най-сетне успя да приключи с хвалебствията си за госпожа Таунсенд, Хана се поизкашля леко и се обърна към Естела:

— Споменахте, че имате дъщеря, госпожо Лъкстън. Тя очевидно не е с вас в това пътуване.

— Не — някак припряно отвърна жената и побърза да извърне лице към останалите на масата. — Не е.

Саймиън вдигна очи от чинията си и промърмори:

— От известно време Дебора не пътува с нас. Има ангажименти. Ангажименти с работата си.

В очите на Хана проблесна искрен интерес.

— Значи тя работи?

— Да, нещо в издателския бизнес — рече Саймиън, докато преглъщаше поредната голяма хапка фазан. — Не знам подробности.

— Дебора поддържа рубрика за мода в „Уиминс Стайл“ — обясни Естела. — Пише по един малък материал всеки месец.

— Глупости някакви. — Саймиън изхълца, преди да се оригне. — Съчинения за обувки, рокли и всякакви измишльотини.

— Татко, недей — намеси се Теди. — Рубриката на Деб е много популярна. — Може да се каже, че тя диктува модата сред дамите в Ню Йорк.

— Ами! Имате късмет, че дъщерите ви не ви подлагат на такова нещо, Фредерик. — Саймиън бутна настрани чинията с остатък от сос по нея. — Работа, как не. Вие, английските момичета, сте далеч по-разумни.

Създаде се чудесна възможност и Хана го знаеше. Със затаен дъх очаквах да видя дали желанието ѝ за различни преживявания няма да надделее. Така се надявах това да не се случи. И тя ще зачете молбата на Емелин да остане тук, в „Ривъртън“. Особено сега, когато промяната, настъпила в Алфред, бе толкова голяма, не си представях, че Хана може да изчезне.

Двете с Емелин размениха погледи и преди Хана да успее да си отвори устата, Емелин, с чуруликащ глас, с какъвто младите момичета биваха съветвани да говорят в обществото, заяви:

— Аз поне с положителност не бих работила. Не е прилично да се ходи на работа, нали, па?

— По-скоро ще изтръгна собственоръчно сърцето си, отколкото да видя дъщерите си на работа — отсече делово господин Фредерик.

Хана само сви устни.

— Тя разби сърцето ми — рече Саймиън и погледна Емелин. — Да можеше Дебора да има твоя здрав разум!

Лицето на Емелин се озари в усмивка — усмивка на преждевременно разцъфтяла хубост, която човек се смущава да види.

— Хайде, хайде, Саймиън — обади се Естела. — Добре знаеш, че Дебора нямаше да приеме мястото, ако ти не беше дал съгласието си. — Тя се усмихна прекалено широко на останалите. — Той просто нищо не може да й откаже.

Съпругът ѝ изсумтя, но си замълча.

— Майка ми е права — обади се Теди. — Да се занимаваш малко с работа е нещо обичайно сред интеллигентните хора в Ню Йорк. Дебора е млада и не е омъжена. Ще се омъжи, когато ѝ дойде времето.

— Винаги съм предпочитал точността пред способностите — не се сдържа и се намеси Саймиън. — Но такава е младото поколение — всички искат да са способни. Аз лично обвинявам за това войната. — Той пъкна палци в колана на панталоните си, за да освободи на тялото си малко място за дишане. — Единствената ми утеха е, че тя печели добре. — И тъй като дойдоха до любимата му тема, той продължи оживено: — Какво ще кажеш, Фредерик, за размера на сумите, които ще бъдат наложени на горката Германия?

Разговорът пое в друга посока и Емелин погледна крадешком сестра си. Хана стоеше със здраво стиснати устни — истински паметник на спокойствието — и се питах дали изобщо смята да се обади. Може би молбата на Емелин по-рано вечерта бе изиграла своята роля и тя бе променила решението си? Възможно беше да съм решила потреперването да е било в резултат на случайно нахлуване на студен въздух през комина.

— Направо да ти домъчнее за германците — продължаваше Саймиън. — Имат толкова много добри качества тези хора. Чудесни

работници, какво ще кажеш, Фредерик?

— Не наемам германци в моята фабрика — отговори Фредерик.

— Правиш грешка. Няма да намериш по усърдни хора. Скучни са, признавам, но пък са страшно изпълнителни.

— Напълно доволен съм и от местните.

— Патриотизмът ти е достоен за уважение, Фредерик. Но не и когато става дума за бизнес.

— Синът ми бе убит от германски куршум. — Той впи пръсти в ръба на масата.

Думите му накараха всички да замръзнат. Господин Хамилтън улови погледа ми и даде знак на мен и Нанси да започнем да събираме чиниите от основното ястие, за да разсее напрегнатата атмосфера. Вече бяхме вдигнали една част, когато Теди се изкашля леко.

— Най-искрените ни съчувствия, лорд Ашбъри. Чухме за това, което се е случило с него. С Дейвид. Смел мъж.

— Момче.

— Моля?

— Синът ми беше още момче.

— Да. Смело момче — поправи се Теди.

Естела протегна пухкавата си ръка и я отпусна върху китката на господин Фредерик.

— Не знам как успяваш да го преживееш, Фредерик. Едва ли бих понесла да загубя моя Теди. Всеки ден благодаря на Бога, че реши да участва във войната, без да напуска родината. Заедно с политическите си приятели. — Тя потърси с очи помощ от съпруга си и той прояви достатъчно благоприличие да се включи в скръбния тон.

— Наистина сме им задължени — рече Саймиън. — Младите мъже като вашия Дейвид направиха най-голямата жертва. Наша задача е да докажем, че не загинаха напразно. Да се заловим за работа и да върнем на тази страна мястото, което заслужава.

Светлите очи на господин Фредерик спряха на лицето на Саймиън и за първи път тази вечер забелязах в тях искра на отвращение.

— Така е — рече той хладно.

Натрупах чиниите на поставката на вътрешния асансьор и дръпнах шнура, с който тръгнаха надолу. Наведох се над шахтата, за да проверя дали са стигнали. Заслушах се в гласовете с надеждата да

разбера дали и Алфред не беше вече там. Би трябвало да се е върнал от мястото, към което се отправя с такава скорост. Скоро до ушите ми стигнаха тракането на чинии и прибори, хленчът на Кати и наставленията на госпожа Таунсенд. Най-сетне въжетата потрепнаха и поставката се върна горе, натоварена с плодове, с желирано мляко и карамелен сос.

— В бизнеса в днешно време — взе думата отново Саймиън — най-важното са мащабите. Колкото повече произвеждаш, толкова повече трябва да се разрастваш.

Господин Фредерик кимна.

— Имам няколко наистина добри работници. Чудесни хора. Ако успеем да обучим още...

— Загуба на време. Загуба на пари — отсече Саймиън и удари с длан по масата, от което така подскочих, че едва не изплиска хот купичката карамеления сос, който в този момент наливаха.

— Моторизация! Там е бъдещето.

— Имаш предвид конвейерите?

— Накарай бавните да побързат, а припрените да се забавят — смигна той.

— Боя се, че не продавам достатъчно, за да си позволя да въведа поточна линия — обади се господин Фредерик. — Няма толкова много хора във Великобритания, които да могат да си позволят моите коли.

— Точно там е работата. — В резултат на алкохола и възбудата бузите му пламтяха. — Поточните линии водят до по-ниски цени. Ще продаваш повече.

— Поточните линии няма да свалят цените на резервните части.

— Използвай различни части.

— Използвам само най-доброто.

Господин Лъкстън избухна в такъв смях, че по едно време помислих, че никога няма да спре.

— Харесваш ми, Фредерик — пое си той най-сетне дъх. — Ти си истински идеалист. Може да се каже дори перфекционист. — Последната дума бе произнесена с възторг, типичен за чужденец, успял да изрови от паметта си точната дума, чието значение не му е много ясно. — Само че, Фредерик — наведе се напред и устреми дебелия си показалец към своя домакин, — какво искаш? Да правиш коли или да печелиш?

— Не мисля, че... — запримигва смутено господин Фредерик.

— Според мен баща ми искаше да каже, че имате избор — дойде спокойният глас на Теди. До този момент той бе следил размяната на реплики с умерен интерес, но усети, че може би трябва да се намеси, за да внесе малко яснота и спокойствие. — Съществуват два пазара на вашите коли — на избраните неколцина, които могат да си позволят такива автомобили...

— И на амбициозната средна класа — допълни баща му. — Но фабриката е твоя — решенията също. И ти казвам от банкерска гледна точка, че... — Той се облегна назад и разкопча копчето на сакото си, след което въздъхна самодоволно. — Аз за себе си знам към какво да се стремя.

— Средната класа — сбърчи чело господин Фредерик.

От тона му личеше, че говори за хора, за които бе чел само в книгите по социална теория.

— Точно така, средната класа. Малко хора се интересуват от тях, но редиците им се множат непрестанно. Не намерим ли начин да приберем парите им, те ще намерят начин да приберат нашите. А и работниците са достатъчно сериозен проблем.

Фредерик погледна неразбиращо.

— Синдикатите — презрително изсумтя Саймиън. — Убийци на бизнеса. Няма да мирясат, докато не заграбят средствата за производство и не изхвърлят от играта хората като теб.

— Баща ми обрисова доста жива картина — отбеляза Теди със стеснителна усмивка.

— Описвам нещата такива, каквито ги виждам — изсумтя Саймиън.

— А вие? — обърна се Фредерик към Теди. — И вие ли виждате заплаха в работническите съюзи?

— Убеден съм, че с тях може да се постигне разбирателство.

— Глупости — не се съгласи баща му и ливна порядъчна порция десертно вино в устата си. Преглътна и продължи: — Теди е от умерените — с известно пренебрежение обясни той.

— Татко, моля те. Аз съм от партията на торите.

— С твърде странни идеи.

— Предлагам само да бъдат изслушани всички страни.

— След време и на него ще му стане ясно — поклати глава Саймиън. — Стига веднъж този, на когото дава храна, да му захапне пръста.

Остави чашата си на масата и продължи с лекцията:

— Не мисля, че си даваш сметка колко уязвим си, Фредерик. Ами ако се случи нещо непредвидено? Онзи ден разговарях с Форд. Хенри Форд имам предвид. — Той замълча. Не мога да определя дали защото имаше етични съображения, или така диктуваха правилата на ораторското изкуство. Даде ми знак да му занеса пепелник. — В икономическия климат, в който се намираме, човек трябва да насочва бизнеса си към печалби. И то по най-бързия възможен начин. Ако събитията поемат по пътя на Русия — просветнаха гневно очите му, — а такива индикации са налице, единствено добрата печалба ще осигурява добри отношения с твоя банкиер. Колкото и да е добронамерен, крайният резултат трябва да е с черен, а не с червен цвят. — Извади пура от сребърната кутия, която господин Хамилтън поднесе. — Трябва да пазиш гърба си, нали? — Усмихна се на Хана и Емелин и добави след кратка пауза: — Да не говорим за прекрасната къща, която имате. От колко години казвате, че е собственост на семейството?

— Досега не е ставало дума — отвърна господин Фредерик. В гласа му се прокрадна нотка на неудоволствие, но той побърза да я прикрие. — Вече триста години.

— Виж ти! — замърка Естела. — Обожавам историята на Англия. Тези стари семейства и тяхната история са едно от любимите ми занимания.

Саймиън издуха дима нетърпеливо, очевидно изгаряше от желание да се върнат отново на темата бизнес.

Естела, която бе живяла достатъчно дълго с него, очевидно имаше достатъчно опит и се възползва от кратката пауза.

— Дали ние с момичетата да не се оттеглим в салона — предложи тя — и да оставим мъжете да си поговорят? Тъкмо ще ми разкажете по-подробно за историята на семейство Ашбъри.

Хана тутакси придаде на лицето си изражение на любезно съгласие, но само аз забелязах, че това изражение прикри предишното — на раздражение. Тъкмо разговорът ѝ бе станал интересен, и

трябваше да се подчини на задълженията си на домакиня и да се оттегли с дамите към дневната.

— Да, разбира се — побърза да се съгласи тя. — Макар че в „Дебрет“ сигурно ще откриете повече факти.

Мъжете се изправиха. Саймиън взе ръката на Хана, а господин Фредерик помогна на Естела да се изправи. С неприкрито одобрение Саймиън огледа младежката фигура на Хана. Залепи влажните си устни на ръката ѝ. Трябва да призная, че Хана много умело прикри погнусата си. Сетне последва Естела и Емелин, а когато стигна вратата, се огледа и срещна погледа ми. За части от секундата фасадата на възрастен човек изчезна и преди да излезе, се изплези и завъртя очи.

Докато мъжете заемаха отново местата си, за да се върнат към деловия разговор, господин Хамилтън се приближи до мен.

— Можеш да слизаш вече долу, Грейс — прошепна той. — Двамата с Нанси ще довършим тук. Иди да намериш Алфред. Не можем да допуснем някой от гостите на господаря да погледне през прозореца и да забележи как един от прислужниците се разхожда напред-назад.

Застанала на най-горната площадка на задното стълбище, оглеждах мрака долу. Луната разпръсваше бяло сияние светлина и там, където падаше, тревата изглеждаше посребрена, а клоните на шипката, увили се около беседката, приличаха на скелет. Великолепните розови храсти в мрака напомняха на група самотни изкривени от старост кокалести бабички.

Най-сетне на стъпалата на отдалечените каменни стълби забелязах превит силует, който нямаше как да е част от растителността наоколо.

Стегнах се и заслизах надолу към притъмнялата градина.

С всяка следваща стъпка вятърът ми се струваше все по-студен и пронизващ. Стигнах въпросния силует и заставах до него, но Алфред с нищо не показваше, че е забелязал присъствието ми.

— Изпраца ме господин Хамилтън — предпазливо започнах аз. — Не искам да си мислиш, че вървя по петите ти.

Никакъв отговор.

— Не разбирам защо се правиш, че не ме забелязваш. Ако не искаш да съм тук, просто ми кажи и ще си тръгна.

Алфред не сваляше поглед от върховете на дърветата покрай Дългата пътека.

— Алфред? — с прегракнал от студа глас промълвих аз.

— Всички си мислите, че съм онзи Алфред, който замина преди две години за Франция — обади се той спокойно. — И хората очакват да съм почти същият, но това не е така. Промених се, Грейси.

Стъписах се. Бях подготвена за поредна атака, за гневни реплики и настояване да го оставя на мира. Гласът му се сниши толкова, че се наложи да приклекна до него, за да го чувам. Долната му устна затрепери — не разбрах каква бе причината, студ или нещо друго.

— Виждам ги, Грейс. През деня не е толкова лошо, но нощем са край мен. В дневната, в кухнята, по улиците на селото. Викат ме, а когато се обърна, ги няма. Те всички са...

Седнах на камъните до него. И без това беше студено, но стъпалата ми се сториха ледени. Усещах ги през полата, чорапите и бельото си.

— Замръзвам — обадох се аз. — Да влезем вътре, ще ти направя чаша какао.

С нищо не показва, че ме е чул, и продължи да се взира в мрака.

— Алфред? — докоснах с пръсти ръката му, след което разперих пръсти отгоре й.

— Недей! — дръпна се тъй рязко, сякаш се опари, и аз побързах да свия длани в скута си. Бузите ми пламнаха така, сякаш някой ме бе зашлевил. — Недей! — прошепна той.

Беше стиснал очи. Наблюдавах изражението му, питайки се какво ли вижда под спуснатите клепачи, та очите му така трескаво играят под тях.

И тогава той извърна лице към мен. Затаих дъх от изненада. Вярно, бе късно през нощта, но никога не бях виждала такова нещо — на мястото на очите му имаше дълбоки черни дупки, които сякаш бяха празни. Гледаше ме с тези невиждащи очи и като че търсеше нещо. Отговорът на въпрос, който дори не бе задал.

— Мислех си, че щом се прибера... — промълви едва чуто. — Толкова много исках да те видя... А лекарите казват, че трябва само да съм непрестанно зает с нещо. — Гласът му пресекна. Маската на лицето му се пропука, сгърчи се като хартиена кесия и той се разплака. Дланите му се стрелнаха нагоре в напразен опит да се скрие. — Не,

моля те, Грейси, не ме гледай. Моля те — хълцаше той. — Такъв страхливец съм.

— Няма такова нещо — категорично заявих аз.

— Защо не мога да си го избия от главата? Просто не искам да мисля за това. — Той заудря слепоочията си с такава ярост, че се изплаших.

— Престани, Алфред! — Опитах се да уловя ръцете му, но той не искаше да ги свали от лицето си.

Чаках, следях движенията на тялото му и проклинах неспособността си да се справя. Най-сетне като че се поуспокои.

— Кажи ми какво виждаш?

Извърна се към мен, но не отговори. За част от секундата си представих как изглеждам в очите му. Пропастта между неговия опит и моя бе огромна. Дадох си сметка, че няма начин да ми каже какво вижда. Осъзнах, че има гледки и звуци, които не могат да бъдат споделени, нито пък да изчезнат. Живеят в съзнанието, докато малко по малко потъват дълбоко в паметта и поне за известно време биват забравени.

Ето защо не питах повече. Поставих длан на тила му и го накарах да положи глава на рамото ми. Стояхме така, докато тялото му трепереше до моето.

Останахме още дълго на стъпалата.

ПОДХОДЯЩ СЪПРУГ

Хана и Теди сключиха брак в първата събота на месец май 1919 година. Сватбата се състоя в малкия параклис на „Ривъртън“. Семейство Лъкстън вероятно предпочиташе Лондон, за да могат повече от известните им познати да присъстват, но господин Фредерик бе категоричен и бе понесъл толкова удари в предходните месеци, че никой нямаше сърце да спори с него. Така и стана. Тя се омъжи в малката черква, както това се бе случило и на родителите ѝ, а и на техните родители.

Валеше — много деца, отсеке госпожа Таунсенд; натъжени предишни любими, прошепна заговорнически Нанси, — ето защо сватбените снимки бяха загрозени от черните чадъри. По-късно, когато Хана и Теди се настаниха да живеят в къщата на Гроувънър Скуеър, една такава снимка стоеше на писалището в стаята за закуска. На нея се виждаха Хана и Теди един до друг в центъра, широко усмихнатите Саймиън и Естела от едната страна, а господин Фредерик и Емелин с безизразни лица — от другата.

Може би сте изненадани как се случи такова нещо? Хана бе яростна противничка на брака, имаше толкова много идеи и амбиции. Докато Теди — разумен и мил — съвсем не можеше да се нарече разбивач на женски сърца, още по-малко на сърцата на млади жени като Хана...

Истината е, че не беше толкова сложно. Подобни неща рядко са сложни. Просто подредба на звездите.

На сутринта след въпросната вечеря семейство Лъкстън замина за Лондон. Имали делови ангажименти и всички предположихме, ако изобщо на някой му хрумна да прави предположения, че ги виждаме за последен път.

Вниманието ни беше насочено към другото голямо събитие. През цялата следваща седмица група неустрашими жени дебаркираха в „Ривъртън“, натоварени с тежката задача да подготвят влизането на

Хана в обществото. Януари беше времето на ежегодните балове в провинцията и бе непростима грешка да се забавиш с ангажирането на дата. И така, бе определен денят 20 януари.

Една сутрин в самото начало на новата година поднасях чая на лейди Клементайн и вдовицата лейди Ашбъри в дневната. Бяха се настанили една до друга на канапето с разтворени бележници на коленете.

— Петдесет ми се струва добра бройка — заяви лейди Вайълет.
— Няма нищо по-неприятно от малко танцуващи двойки.

— С изключение на тълпа танцуващи двойки — допълни лейди Клементайн. — Не бих казала, че това ще е проблем в наши дни.

Лейди Вайълет се зачете с очевидно неодобрение в списъка пред себе си.

— Какво ще правим, скъпа моя, с този дефицит?

— Лейди Таунсенд ще се справи както винаги — опита се да внесе спокойствие поне по този въпрос лейди Клементайн.

— Нямам предвид храната, Клем, а мъжете. От къде да намерим повече мъже?

Лейди Клементайн се наведе, за да огледа по-добре списъка.

— Това е направо престъпно — поклати глава тя сърдито. — И създава толкова много неудобства. Да изпратиш най-качествените мъже на Англия на гибел в забравените от бога поля на Франция и да оставиш младите дами тук на сухо в ужасен недостиг на партньори за танц. Мен ако питаш, това е заговор. На германците. — Тя ококори очи, изненадана от собственото си разкритие. — Искат да попречат на английския елит да се размножава.

— Сигурно ще се сетиш за още някой, когото можем да поканим, Клем. Известна сватовница си.

— Смятам, че имах невероятен късмет с изнамирането на онзи глупак за Фани — въздъхна лейди Клементайн и разтри с върховете на пръстите врата си. — Бях много разочарована, че Фредерик така и не прояви никакъв интерес. Нещата щяха да са далеч по-прости, ако си бе дал поне малко труд. Наложил се да търся сред най-безнадеждните кандидати.

— Съпругът на моята внучка няма да е от групата на безнадеждните — категорична бе лейди Вайълет. — Бъдещето на нашето семейство зависи от избора на партньор за нея. — Тежка

въздишка се откърти от гърдите ѝ, която скоро прерасна в кашлица, разтърсила крехката ѝ фигура.

— Хана ще има повече късмет от горкичката Фани — увери я лейди Клементайн. — За разлика от моята повереница твоята внучка е благословена с ум, красота и чар.

— И с никакво желание да ги използва — допълни лейди Вайълет. — Фредерик разглези тези деца. Даде им прекалено много свобода и твърде малко наставления. Това важи с особена сила за Хана. Истински извор на скандални идеи за независимост е тя.

— Независимост — с истинска погнуса промълви лейди Клементайн.

— Няма никакво желание да бърза с брака си. Заяви ми го, когато бяхме в Лондон.

— Наистина?

— Погледна ме най-спокойно в очите и с влудяваща любезност декларира, че пет пари не дава дали ще е представена в обществото, така че може да си го спестим, ако това ни затруднява.

— Ама че дързост!

Щяло да бъде излишен разход, тъй като нямала никакво намерение да влиза в обществото дори когато остарее. Според нея обществото е... — Лейди Вайълет затвори очи пред изпитанието, което ѝ предстоеше. — Според нея обществото било скучно и ненужно.

— Не може да бъде! — зяпна лейди Клементайн.

— Каза го.

— И какво предлага наместо това? Да остане в дома на баща си и да е вечната стара мома?

Двете жени не можеха да допуснат, че съществува и друга възможност. Раменете на лейди Вайълет се огънаха под тежестта на проблема.

Усетила, че се налага леко повдигане на духа, лейди Клементайн изпъна гръб и потупа ръката на приятелката си.

— Млада е още, Вайълет. Има толкова много време, в което да промени мнението си. — Тя наклони закачливо глава. — Спомням си, че на нейните години и ти имаше някои свободолюбивии идеи. Виждаш, че ги преосмисли с течение на времето. И с Хана ще бъде същото.

— Ще ѝ се наложи.

Доловила нюанс на отчаяние, лейди Клементайн попита:

— Има ли някаква особена причина да се бърза с намирането на съпруг? — Присви очи и повтори: — Има ли?

Лейди Вайълет въздъхна тежко.

— Значи има! — ококори очи лейди Клементайн.

— Причината е във Фредерик и проклетите му автомобили. Тази седмица получи писмо от банката. Пропуска все повече плащания.

— За първи път ли го научаваш? — жадна за информация попита лейди Клементайн. — Боже, боже!

— Мисля, че се е страхувал да ми каже. Знае какво ми е. Ипотекирал е цялото ни бъдеще заради тази своя фабрика. Продаде дори имението в Йоркшър, за да плати данъците върху наследството.

Лейди Клементайн изцъка.

— И го предпочете пред това да продаде фабриката си. Не че е нямало такива предложения.

— И в последно време ли?

— Не, за съжаление — въздъхна лейди Вайълет. — Фредерик е чудесен син, но никак не го бива за бизнесмен. Доколкото разбирам, сега се надява да получи заем от някакъв синдикат, с който го е свързал господин Лъкстън. — Тя поклати печално глава. — Попада от една катастрофа в друга, Клем. Нито за миг не се замисля за задълженията си като носител на титлата. — Тя притисна слепоочия с върховете на пръстите си. И отново въздъхна. — Дори не мога и да го обвиня. Тя не беше предназначена за него. — Последва обичайната тъжна реплика: — Да можеше Джонатан да е тук сега.

— Хайде, хайде — побърза да се включи лейди Клем. — Фредерик ще успее. — Автомобилите стават все по-модерни. Всеки човек, че дори и кучетата искат да карат коли. Онзи ден, докато пресичах Кензингтън Плейс, една едва не ме отнесе.

— Божичко! Пострада ли?

— Не и този път — делово съобщи лейди Клементайн. — Но не вярвам да имам същия късмет следващия. Уверявам те, смъртта няма да е много достойна. Надълго й широко обсъдих с доктор Кармайкъл какви биха били възможните наранявания.

— Ужас! — рече лейди Вайълет и поклати разсеяно глава. — Нямах да се тревожа ролкова за брака на Хана, ако поне Фредерик бе направил тази стъпка.

— А има ли според теб вероятност за подобно нещо?

— Едва ли. Както знаеш, той не дава признаци, че мисли за следващ брак. Ако питаш мен, не се интересуваше много и от първата си жена. Твърде зает бе с... — Тя хвърли поглед към мен и аз побързах да се наведа над покривката на помощната масичка. — С онази нетърпяща коментар история. — Тя поклати глава и стисна устни. — Не. Ясно е, че няма да има повече синове и е безсмислено да се надяваме.

— Така че Хана остава последната надежда. — Лейди Клементайн отпи от чая си.

— Именно. — За пореден път лейди Вайълет въздъхна тежко и прокара длан по полата си. — Съжалявам, Клем, но причина за лошото ми настроение е наистинката. Не мога да се отърва от неприятното предчувствие, което ме е обзело напоследък. Знаеш, че не съм суеверна, но имам странното усещане, че сме... — Тя погледна лейди Клементайн малко смутено. — Може да ми се смееш, но имам чувството, че ни е направена магия.

— О! — Това бе любима тема на лейди Клементайн.

— Нямам нищо конкретно предвид. Просто усещане. — Тя намести шала на раменете си и ми направи впечатление, че още повече е отслабнала. — Въпреки всичко няма да седя и да гледам как това семейство се разпада пред очите ми. Ще се погрижа Хана да се омъжи, и то да се омъжи добре, дори това да е последното, което ще свърша в живота си. За предпочитане е да стане, преди да придружа Джемайма до Америка.

— Ню Йорк... Бях забравила, че ще пътувате. Добре е, че братът на Джемайма предложи тя да отиде при него.

— Така е. Макар че ще ми липсват. Гита толкова много прилича на Джонатан.

— Никога не съм си падала много по бебетата. Цялото, това скимтене и лигавене. — Лейди Клементайн потръпна и гънките на тройната ѝ брадичка се разлюляха. Приглади с ръка разтворените страници на бележника си, почука с молива върху празната страница и попита съвсем делово: — Колко време ни остава да потърсим подходящ съпруг?

— Един месец. Потегляме с кораба на четвърти февруари.

Лейди Клементайн записа датата на празната страница и изведнъж се сепна.

— Вайълет! Хрумна ми една доста добра идея. Казваш, че Хана държи на своята независимост?

При звука на самата дума клепачите на възрастната вдовица трепнаха.

— Да.

— В такъв случай, ако някой ѝ намекне, че единственият път към независимостта е бракът, може би...

— Инат е като баща си — отбеляза лейди Вайълет. — Боя се, че няма да иска да слуша дори.

— Няма да го кажем аз или ти. Но знам човек, който ще го направи. Дори тя... с малко напътствия ще се справи с тази задача.

Няколко дни по-късно, докато съпругът ѝ бе ангажиран с обиколка на гаража на господин Фредерик, Фани отиде да се види с Хана и Емелин във Вишневата стая. Завладяна от идеята за предстоящия бал, Емелин настоя Фани да ѝ покаже някои стъпки. На грамофона бе сложена плоча с валсове и двете се въртяха и подскачаха, кикотейки се. Наложих да внимавам да не се сблъскам с тях, докато бършех прах и разтребвах стаята.

Хана седеше на писалището и драскаше нещо в тетрадката си, напълно забравила за присъствието на останалите. След онази паметна вечеря със семейство Лъкстън, когато стана ясно, че мечтата ѝ да си намери работа зависеше от разрешението на баща ѝ, което никога нямаше да получи, изпадна в състояние на тих унес. Подготовката за бала бе в пълен ход, но тя сякаш не забелязваше.

След една седмица, прекарана в размишления, премина в обратната фаза. Върна се към заниманията си със стенография, стенографираше трескаво всеки текст, който ѝ попаднеше, и ревностно криеше от случайни погледи какво пише. Такива периоди на активност обикновено биваха последвани от периоди на апатия. Хвърляше писалката, изтласкваше книгата и листовите с тежка въздишка и седеше неподвижна с часове, докато дойде време за храна или пристигнеше писмо, или трябваше да се облича.

Естествено, и докато нищо не вършеше, мозъкът ѝ работеше и тя очевидно търсеше решение на проблемите си. Копнееше за самостоятелен живот и приключения, макар да бе затворник — беше нахранена, грижеха се добре за нея, но все пак бе затворник. Независимостта искаше финансова подкрепа. Баща ѝ нямаше пари, които да ѝ даде, а и не ѝ разрешаваше да работи.

Защо да не направи нещо дръзко? Да напусне дома си, да избяга с пътуващ цирк например? Има си правила и за такива действия, но трябваше да ги знаеш, за да ги изпълниш. Само след десет години, дори след две, нещата щяха да се променят. Приетите норми паднаха под въздействие на танцуващите крака. Но точно в този момент тя бе като в капан. Стоеше в златната си клетка, като славея от приказката на Андерсен, и нямаше сили дори да запее. Скована в мъглата на отегчението, до следващия пристъп на трескава активност.

В онази сутрин във Вишневата стая тя бе в трескав период. Седеше на писалището с гръб към Фани И Емелин и стенографираше енциклопедия „Британика“. Беше така съсредоточена в заниманието си, че трепна единствено когато Фани изпищя:

— Ама че си слон!

Фани се строполи на най-близкия стол, а Емелин се запревива от смях до нея. Фани събу обувката си, за да провери пораженията от настъпването.

— Положително сега ще се подуе — сбърчи тя чело.

Емелин продължаваше да се киска.

— Вероятно няма да мога да обуя хубави обувки за бала.

Всяко едно от основателните ѝ оплаквания биваше посрещано от все по-неудържимия смях на Емелин.

— Добре де — възмути се Фани, — смаза ми пръста на крака, поне можеше да се извиниш!

Емелин направи неуспешен опит да овладее пристъпа на смях.

— Съжалявам, наистина. Много се извинявам — с трепереца долна устна рече тя. Ясно бе, че всеки миг отново ще прихне. — Какво да направя, като твоят крак е непрестанно на пътя на моя. Може би, ако стъпалата ти не бяха толкова големи... — И силите я напуснаха. Отново се запревива.

— Ако искаш да знаеш — с трептящ от възмущение глас започна Фани, — господин Кулиър от „Хародс“ каза, че имам красиви крака.

— Сигурно го е казал, особено ако ти взима двойно за едни обувки.

— Ах ти, неблагодарно малко...

— Стига, Фани! — вече поизтрезняла от смеха рече Емелин. — Само се шегувам. Наистина много съжалявам, че те настъпих.

Фани изсумтя нещо под нос.

— Нека опитаме отново валс. Обещавам този път да внимавам.

— Нямам никакво желание — отвърна Фани нацупено.

— Трябва ми време, за да си почине пръстът ми. Сигурно е счупен.

— Не може да е толкова сериозно. Не усетих да скачам отгоре му. Дай да видя.

Фани скри пострадалия крак от очите на Емелин, като седна на канапето.

— Мисля, че и без това направи достатъчно.

Емелин забарабани с пръсти по дръжката на стола.

— И как ще се упражнявам сега?

— Няма защо да се тревожиш. Чичо Бърнард е толкова сляп, че няма и да забележи, а вторият братовчед Джеръми обикновено не спира да разказва за войната и няма да забележи дори, че не знаеш стъпките.

— Нямам намерение да танцувам с прачичовци — заяви Емелин.

— Боя се, че нямаш кой знае какъв избор.

— Ще видим — вирна вежди Емелин.

— Какво имаш предвид? — поиска да знае Фани.

— Баба е убедила па да покани семейство Лъкстън.

— Искаш да кажеш, че Тиодор Лъкстън ще бъде тук? — пламна от вълнение лицето на Фани.

— Вълнуващо е, нали? Па смята, че не е редно на бала на Хана да се канят делови познати, но баба настоя.

— Гледай ти — не спираше да се вълнува Фани. — Най-сетне малко разнообразие — изкиска се тя. — И не кой да е, а Тиодор Лъкстън.

— Разбираш ли сега защо трябва да се науча да танцувам?

— Трябваше да помислиш, преди да скочиш върху крака ми.

— Да можеше па да ни изпрати на истински уроци във „Васани“. Никой няма да иска да танцува с мен, като не знам стъпките.

Устните на Фани се изкривиха в подобие на усмивка.

— Със сигурност не си родена танцьорка, Емелин, но няма защо да се тревожиш. Кандидати да танцуват с теб ще има много.

— Мислиш ли? — завъртя се момичето с престорената тревога на човек, свикнал да получава комплименти.

— Всички господа се очаква да поканят поне веднъж дъщерите на своя домакин, дори да са слончета.

Емелин се нацупи.

Набрала смелост от малката си победа, Фани продължи:

— Никога няма да забравя първата танцова вечеринка, на която ме поканиха. Сякаш беше вчера — в гласа ѝ звучеше носталгията на жена, два пъти по-възрастна от нея.

— Предполагам, че с твоята грация и чар — завъртя театрално очи Емелин — кавалерите са чакали на опашка да танцуват с теб.

— Не бих казала. Не бях виждала толкова много възрастни мъже, които да чакат да стъпят върху пръстите на краката ми, за да могат да се върнат при старите си жени и да си поспят. Бях крайно разочарована. Всички блестящи мъже бяха на фронта. Ако не беше бронхитът на Годфри, никога нямаше да се срещнем.

— Беше ли любов от пръв поглед?

Фани сбърчи нос.

— Естествено, че не! На Годфри така му прилоша, че прекара почти цялата вечер в тоалетната. Доколкото си спомням, танцувахме само веднъж, май беше кадрил, като с всяка изминала минута той ставаше все по-зелен и по-зелен. Така и не изкара танца докрай. Тогава много се ядосах. Да не говорим колко се засраших. След това не го видях месеци наред. Мина близо година, преди да се оженим. — Тя въздъхна и поклати глава. — Най-дългата година в моя живот.

— Защо?

Фани се замисли.

— Понякога си мислех, че след тази вечер животът ми ще се промени.

— А това не се случи, така ли?

— Промени се, но не в смисъла, в който очаквах. Преди това беше истински кошмар. Официално бях възрастен човек, а никъде не можех да отида без лейди Клементайн, без една прашасала стара дама

да си вре носа в живота ми. Никога не съм била по-щастлива, откакто Годфри ми предложи. Това си беше сбъдната мечта.

Трудно бе човек да си представи как тумбестият, оплешивяващ и болнав Годфри Викърс е нечия сбъдната мечта.

Емелин сбърчи носле.

— Сериозно ли говориш?

— Хората се държат с теб по съвършено различен начин — започна Фани, впила поглед в гърба на Хана, — когато си омъжена. Достатъчно е да ме представят като госпожа Викърс и всички разбират, че не съм някоя глупачка, а омъжена жена, способна да мисли като възрастна.

Хана не спираше да пише ожесточено.

— Разказах ли ти за медения си месец? — насочи Фани вниманието си отново към по-малката сестра.

— Поне хиляда пъти.

— Флоренция е най-романтичният град, който съм виждала — несмутена от нищо подхвана Фани.

— Той е и единственият град, в който си била извън Англия.

— Всяка вечер след вечеря се разхождахме с Годфри покрай река Арно. Купи ми онази красива огърлица от малко магазинче на Понте Векио. В Италия се чувствах като съвършено друг човек. Направо преобразена. Един ден се качихме на крепостта „Белведере“, откъдето се разкрива страхотна гледка към Тоскана. Такава красота, че сълзи бликнаха от очите ми. Ами художествените галерии! Има да се видят страшно много неща. — Очите ѝ се стрелкаха към писалището, където ръката на Хана не спираше да се движи по листа. — А какви интересни хора срещаш по време на пътуването. На кораба например имаше един тип, който пътуваше за Кайро. Никога няма да се сетиш какво щеше да прави там. Беше тръгнал да търси заровени в земята съкровища. Направо не повярвах на ушите си, когато ни разказа. Излиза, че след смъртта им древните са ги заравяли заедно с накитите им. Стори ми се голямо прахосничество. Доктор Хъмфри обясни, че било свързано с религията им. Чухме невероятни неща. Покани ни да го посетим на разкопките, ако случайно минаваме от там.

Хана бе спряла да пише.

Тънка усмивка пробягна по лицето на Фани и тя продължи:

— Годфри беше доста скептичен от чутото и предположи, че човекът си измисля, но на мен ми се видя извънредно интересно.

— А хубав ли беше? — попита Емелин.

— О, да — въздъхна Фани и спря за миг, правейки се, че търси най-подходящите думи. След това се върна към сценария. — През двата месеца на своя брак преживях толкова вълнения, колкото не съм имала през целия си живот. — Тя погледна изпод вежди гърба на Хана и извади най-силната си карта. — Преди да се омъжа, си мислех, че когато имаш съпруг, ти губиш себе си. А сега откривам, че става точно обратното. Никога не съм се чувствала толкова... Толкова независима. Никой не се стряска, когато кажа, че излизам да се разходя например. Може дори да ме помолят да придружавам теб и Хана, докато се омъжите. Имате голям късмет, че разполагате с мен — подсмръкна тя високомерно, — а не с някоя тъпа старица.

Емелин бе искрено изненадана, но Фани дори не забеляза, тъй като цялото ѝ внимание бе насочено към Хана, чиято писалка лежеше неподвижно до листовете ѝ. Очите на Фани просветваха доволно.

— Е — въздъхна тя, докато нахлузваше обувката си върху пострадалия крак, — колкото и да ми е приятно във вашата компания, налага се да си тръгвам. Съпругът ми всеки момент ще се върне от разходката си и вече се затъжих за някого, с когото да превода сериозен разговор.

Тя се усмихна мило и напусна стаята с високо вдигната глава. Единственото, което нарушаваше гордата ѝ осанка, бе лекото накуцване.

Емелин отиде до грамофона, пушна нова плоча и започна да се върти в стаята в такт с музиката. Хана все така седеше пред писалището с гръб към нея. Сключила пръсти, опряла лакти на плота, а брадичката си — на оформилия се от ръцете ѝ малък мост, бе зареяла поглед към полята, които се виждаха през прозореца. Виждах колко дълбоко се е замислила, докато бършех прахта от корнизата.

Следващата седмица компанията започна да се събира. Гостите веднага се включиха в забавленията, организирани от домакините. Едни се разхождаха из имението, други седнаха да играят бридж в

библиотеката, а най-енергичните отидоха да се фехтуват в гимнастическия салон.

След огромния труд, който положи за цялата организация, лейди Вайълет рухна и се наложи да остане в леглото. Лейди Клементайн тръгна да си търси компания другаде. Привлечена от движещите се лъскави остриета на рапирите, тя се настани в коженото кресло, оставено в гимнастическия салон. Когато започнах да сервирам следобедния чай, я заварих да води задушевен разговор със Саймиън Лъкстън.

— Вашият син се фехтува добре — чух я да казва, докато сочеше единия от участниците в състезанието, чието лице, естествено, бе скрито зад шлема — за американец.

— Може да говори като американец, лейди Клементайн, но ви уверявам, че е завършен англичанин.

— Така е — отговори възрастната жена.

— Дуелира се като истински англичанин. Измамно просто. Този стил ще го вкара в Парламента при скорошните избори.

— Чух за кандидатурата му — рече лейди Клементайн. — Сигурно ви е много приятно.

Саймиън се бе надул повече откогато и да било.

— Синът ми има отлично бъдеще.

— Той със сигурност олицетворява всичко онова, което ние, консерваторите, очакваме да видим в един член на Парламента. По време на последното събиране на чай, което организирах за жените консерваторки, стана дума, че много ни липсват способни и добри мъже, които да управляват като Лойд Джордж например. — Тя хвърли одобрителен поглед към Теди. — Струва ми се, че синът ви може да се окаже точно такъв мъж. С най-голямо удоволствие бих дала гласа си за него, ако се уверя в качествата му. Естествено, остава и дребният въпрос за съпругата.

— Теди няма съпруга — отвърна Саймиън и по тона му личеше, че според него това не е съществен проблем.

— Точно там е работата, господин Лъкстън.

Саймиън сбърчи чело в недоумение.

— Някои от дамите не са така либерални като мен... — започна лейди Клементайн. — За тях липсата на съпруг е мярка за липса на

характер. Семейните ценности са твърде важни за нас. Мъж на известна възраст и без жена... Хората започват да се питат.

— Просто не е срещнал подходящото момиче.

— Естествено, господин Лъкстън. Това го знаем вие и аз. Но останалите дами... Поглеждат сина ви и виждат един добре изглеждащ мъж, който има много какво да предложи, а няма съпруга. Не можете да им се сърдите, че се питат защо. Ами ако няма вкус към женската хубост? — Тя повдигна вежди въпросително.

Лицето на Саймиън пламна от възмущение.

— Синът ми не е... Никой мъж от семейството не може да бъде обвинен в...

— Разбира се, господин Лъкстън — спокойно отвърна лейди Клементайн, — и добре разбирате, че това не са мои разсъждения. Предавам само мнението на някои дами. Те искат да знаят, че един мъж е наистина мъж. А не само естет. — Тя се усмихна леко и понамести очилата си. — Все едно, проблемът не е кой знае какъв, а и има много време. Той е много млад. Двайсет и пет, нали?

— На трийсет и една е.

— О! Излиза, че не е чак толкова млад. — Лейди Клементайн знаеше кога да остави мълчанието да говори от нейно име. И тя насочи вниманието си към пътеката на сражаващите се.

— Мога да ви уверя, госпожо, че Теди си е съвсем наред — обади се Саймиън. — Харесван е от много жени. Когато се почувства готов, ще си избере съпруга.

— Радвам се да го чуя, господин Лъкстън. — Възрастната жена продължи да гледа напред. Тя вдигна чашата към устните си и добави: — Просто се надявам това време да дойде скоро и той да избере наистина подходящо момиче.

Саймиън повдигна потрепващите си вежди.

— Ние, англичаните, сме големи националисти. Синът ви има толкова много други качества, но в очите на някои, особено сред хората от партията на консерваторите, той е малко нов. Надявам се бъдещата му съпруга да добави в брака им нещо повече, освен своите лични качества.

— Какво би могло да бъде по-важно от честта и личните качества на една жена, лейди Клементайн?

— Нейното име, семейството, възпитанието ѝ — отвърна лейди Клементайн и проследи с внимание как опонентът на Теди го победи с последния си удар. — В новия свят тези неща се пропускат, но за Англия са от голямо значение.

— Успоредно с чистотата на момичето, естествено — рече Саймиън.

— Разбира се.

— И с почтителното отношение.

— Със сигурност — вече не чак толкова уверено се съгласи тя.

— Някоя от тези модерни жени не е за моя син, лейди Клементайн — заяви Саймиън и облиза устни. — Мъжете Лъкстън обичат жените ни да знаят кой е шефът.

— Много добре разбирам, господин Лъкстън.

Саймиън аплодира края на играта.

— Да знаеше само човек къде да намери такава млада жена!

Без да откъсва очи от спортното поле, лейди Клементайн заяви:

— Не мислите ли, господин Лъкстън, че много често, когато търсим нещо, не забелязваме, че то е пред очите ни?

— Така е, лейди Клементайн, така е — със стиснати устни се съгласи Саймиън.

Нямаше нужда от моята помощ по време на вечерята, така че не се срещнах нито с Теди, нито с баща му до края на този петъчен ден. Нанси ни каза, че ги заварил в разгорещен разговор в един от коридорите късно вечерта, но не стана ясно за какво са спорели. Когато в събота сутринта отидох да проверя огъня в дневната, Теди четеше сутрешния вестник в обичайното си ведро настроение и едва прикриваше колко се забавлява от неодобрението на лейди Клементайн на украсата с цветя. Току-що от Брейнтрий бяха пристигнали разкошни рози, а тя бе поръчала гергини. Беше много разочарована.

— Ей, ти — обърна се тя към мен и чукна с пръст стъблото на една от розите, — иди да повикаш госпожица Хартфорд. Трябва да ги види.

— Мисля, че госпожицата се готвеше за езда тази сутрин, лейди Клементайн.

— Изобщо не ме интересува какви намерения е имала и дали ще участва в национално надбягване. Проблемът с цветята налага нейното присъствие.

И така, докато другите млади дами още закусваха по леглата си, Хана бе повикана в дневната. Само преди час ѝ бях помогнала да облече костюма за езда и сега имаше вид на хваната в капан лисица, готова да избяга при първа възможност. И докато лейди Клементайн фучеше възмутено, Хана, която изобщо не проумяваше с какво розите са по-лош избор от гергините, час по час поглеждаше към часовника.

— Какво можем да направим? — стигна до края на речта си лейди Клементайн. — Вече е късно да поръчваме нови.

Хана стисна устни, премигна и се включи в разговора.

— Мисля, че ще се наложи да се задоволим с това, което имаме — заяви тя с иронично примирение.

— Можеш ли да го приемеш?

— Щом се налага — въздъхна тя с престорено нежелание. — А сега, ако това е всичко...

— Ела с мен горе — прекъсна я лейди Клементайн. — Ще ти покажа колко ужасно изглеждат в балната зала. Направо няма да повярваш...

И докато лейди Клементайн продължаваше да критикува с ирония подреждането на цветята, лицето на Хана униваше все повече и повече. Очите ѝ се напълниха със сълзи пред перспективата това мъчение да продължи още.

Теди се изкашля леко от креслото, сгъна вестника и го остави на масата до себе си.

— Какъв чудесен зимен ден е днес — въздъхна той. — Бях решил да пояздя тази сутрин и да разгледам имението.

Лейди Клементайн спря наред изречението и в очите ѝ проблесна решимостта на човек, видял по-висока цел.

— Езда ли? — мигом превключи тя. — Чудесна идея, господин Лъкстън. Нали, Хана?

Хана вдигна очи и забеляза заговорническата усмивка на лицето на младия мъж.

— Ще се радвам да ме придружите.

И преди тя да успее да отговори каквото и да било, лейди Клементайн съобщи мнението си:

— Да, прекрасно. С радост ще ви придружим, господин Лъкстън. Стига да нямате нещо против, разбира се.

— Ще бъда истински късметлия, ако имам за компания две толкова очарователни дами.

— Ей, момиче! — обърна се лейди Клементайн към мен. — Нека госпожа Таунсенд ни приготви топъл чай. — Сетне сподели с Теди през стиснати устни: — Много обичам ездата.

Докато се отправяха към конюшните, тримата представляваха доста странна гледка. Според Дъдли, когато вече били на конете, гледката била още по-странна. Едва се държал на краката си от смях, докато ги наблюдавал да се отдалечават. Лейди Клементайн яздеа престарялата кобила на господин Фредерик, чийто корем превишавал по размер корема на ездачката.

Когато след два часа се прибрали за обяд, Теди бил вир-вода, Хана — ужасяващо мълчалива, а на лицето на лейди Клементайн греела усмивка като на котка, току-що изяла цяло гърне сметана. Какво се случило, ми разказа лично Хана, макар и два месеца по-късно.

От конюшните поели към западните ливади, след това по течението на реката минали под клоните на високите брези и през обраслите с тръстика блатисти участъци. Ливадите и от двете страни на реката били покрити със скреж и нямало и следа от сърните, които през лятото идваха тук на паша.

Известно време се движили в пълно мълчание: Хана начело, следвана от Теди и лейди Клементайн. Замръзнали клони пукали под копитата на конете, а водите на реката бавно пътували надолу, към мястото, където се вливат в Темза.

Най-сетне Теди успял да изравни коня си с Хана и бодро отбелязал:

— Искам да ви благодаря за любезната покана, госпожице Хартфорд.

— На баба ми трябва да благодарите — отвърнала Хана, която до този момент се наслаждавала на тишината. — Имам твърде ограничена роля в цялата организация.

— Така ли? Не бива да забравям да ѝ благодаря.

Дожаляло ѝ за човека, който просто искал да поведе някакъв разговор, и попитала:

— С какво си печелите хляба, господин Лъкстън?

— Колекционер съм — дошъл бързият му отговор.

— И какво колекционирате?

— Красиви предмети.

— Мислех, че работите с баща си.

— Двамата с баща ми не сме на едно мнение, що се отнася до деловите въпроси — обяснил Теди и повдигнал рамото си, за да падне листът от бреза, който бил кацнал там. — За него съществуват единствено неща, които ся свързани директно с печалбата.

— За вас, господин Лъкстън?

— Търся богатства от друг характер. Нови преживявания и опит. Векът е млад, аз — също. Съществуват твърде много неща, които чакат да бъдат видени, преди да потънеш в блатото на бизнеса.

— Па спомена, че се готвите да влезете в политиката — вдигнала тя очи към него. — Това вероятно ще осуети донякъде плановете ви.

— Политиката ми дава допълнително основание да разширявам хоризонтите си. Най-добрите водачи са онези, които могат да видят перспектива в това, което правят, не мислите ли?

Продължили по целия път до ливадите в дъното, като спирани от време на време да изчакат двете тромави дами. Най-сетне, когато стигнали до стара мраморна беседка, и лейди Клементайн, и нейната кобила въздъхнали с еднакво облекчение, защото изтерзаните им бедра можели да си отдъхнат малко. Теди помогнал на възрастната дама да слезе от коня и да иде в беседката, докато Хана подреди нещата, които госпожа Таунсенд била изпратила в кошницата за пикник.

Когато изпили чая от термоса и хапнали от сладкиша с плодове, Хана каза:

— Ще отида да се поразходя до моста.

— Мост ли има? — попитал Теди.

— Малко по-надолу, отатък дърветата, където езерото се стеснява и се влива в потока — пояснила тя.

— Имате ли нещо против моята компания?

— Ни най-малко — отговорила Хана, макар да имала много против.

Лейди Клементайн, разкъсвана между задълженията си на придружителка и задълженията към натъртените си задни части, най-сетне се предала.

— Ще остана да пазя конете. А вие не се бавете много, за да не започна да се тревожа. Не една опасност се крие в гората.

Хана се усмихнала едва-едва на Теди и поела по посока на моста. Той я последвал на почтително разстояние.

— Много съжалявам, че лейди Клементайн ви натрапи компанията ни, господин Лъкстън — извинила се тя.

— Няма такова нещо. Много ми приятно да съм с вас. С едната част от вас повече, отколкото с другата.

— Когато бяхме малки, брат ми, сестра ми и аз играехме тук при езерото. В навеса за лодки при моста. — Тя го погледнала крадешком. — Мостът е вълшебен.

— Нима? — повдигнал вежда Теди.

— Ще разберете, когато го видите.

— На какво играехте на този ваш вълшебен мост?

— Редувахме се да тичаме по него — отговорила тя. — Звучи съвсем просто, но това не е обикновен вълшебен мост. Той е владение на един особено зъл езерен демон.

— Така ли? — усмихнал се Теди.

— В повечето случаи претичвахме без проблеми, но се случваше някой да го събуди.

— И тогава?

— Започваше двубой на живот и смърт — тя се усмихнала. — Неговата смърт, естествено. Ние бяхме превъзходни бойци и умеехме да въртим мечовете си. Хубавото беше, че демонът е безсмъртен, така че играта можеше да продължава.

Много скоро пред тях се показал мостът — разнебитен и паянтов, — свързващ двата бряга на потока. Въпреки студеното време и зимата водата не била замръзнала.

Отдавна никой не използваше този мост, защото друг, по-голям и по-близо разположен до града, го бе заместил, още повече че новият бе достатъчно здрав, за да минават по него и автомобили. От старото съоръжение не бе останало много, боята бе олющена, а дъските — обрасли с мъх. Покритите с тръстика брегове се спускаха полегато към водата, където през лятото обилно цъфтяха диви цветя.

— Дали езерният демон е тук днес?
— Не се тревожете — усмихнала се Хана. — И да се появи, мога да се справя с него.
— Достатъчно сражения сте имали, доколкото разбирам.
— При това съм побеждавала. Много често идвахме да играем тук. Невинаги за да се сражаваме с езерния демон. Понякога пишехме писма, правехме от тях хартиени лодки и ги пускахме във водата.
— Защо?
— За да стигнат желанията ни до Лондон.
— Разбирам. А имахте ли адресат?
Хана прокара крак по тревата.
— Ще решите, че е глупаво.
— Пробвайте.
— Всеки път пишех на Джейн Дигби.
Теди сбърчил чело в недоумение.
— Това е една жена, която бяга в Арабия и прекарва живота си в проучвания и завоевания.
— Сещам се. Скандалната бегълка. Какво имахте да й кажете?
— Молах я да дойде и да ме спаси. Предлагах да стана нейна предана робиня, при условие че ме вземе в следващото си приключение.
— Когато сте били малка, тя не е ли била вече...
— Починала, да. Отдавна при това. Но тогава не го знаех. — Хана го изгледала изпод вежди. — Естествено, ако беше жива, планът нямаше начин да не успее.
— Без съмнение — уверил я той с изключителна сериозност. — Щеше да пристигне и да ви отведе в арабските страни.
— Преоблечена като бедуински шейх.
— И баща ви нямаше да има нищо против.
— Боя се, че щеше да има — засмяла се Хана. — И го показва.
— Показа ли го?
— Някакъв селянин намерил едно от писмата и го предал на па. Човекът не знаел да чете, но пък писмото бе написано на лист с герба на семейството и решил, че е нещо важно. Според мен е очаквал и някаква награда.
— Предполагам, не я е получил.

— Със сигурност. Па беше побеснял от яд. Така и не разбрах кое го вбеси повече — желанието ми да се присъединя към скандалната компания или дързостта на писмото ми. Подозирам, че най-голямата му тревога бе, че баба ми може да научи. Винаги ме е смятала за неблагоприятно дете.

— Онова, което някои биха нарекли неблагоприятно, други наричат смело — изгледал я той много сериозно.

Според Хана дори прекалено сериозно. Не можела да разбере неизказаното му послание. Изчервила се и извърнала глава. Пръстите ѝ потърсили спасение в тънките стъбла на тръстиките покрай речния бряг. Изтръгнала една тръстика от корени и подета от внезапен импулс, се затичала по моста. Хвърлила растението във водата и бързо изтичала на отсрещната страна на моста, за да го изпрати с поглед.

— Отнеси желанието ми в Лондон — извикала тя, когато тръстиката минавала зад завоя.

— Какво си пожелаете? — попитал Теди.

Тя се усмихнала и се подпряла на перилата. В този момент съдбата се намесила и закопчалката на медальона ѝ, която отдавна била разхлабена, се отворила, медальонът се изплъзнал и цопнал долу. Пред смаяния ѝ поглед той проблеснал и потънал в ледената вода.

Ужасено, момичето изтичало по моста и нагазило сред тръстиките на брега.

— Какво има? — попитал озадачен Теди.

— Медальонът ми! — извикала Хана. — Падна във водата... — И започнала да развързва обувките си. — Брат ми...

— Видяхте ли къде падна?

— Точно в средата на моста. — Вече пристъпвала по хлъзгавата трева и полата ѝ се намокрила.

— Чакайте! — Теди хвърлил сакото си на брега и свалил ботушите. Макар тясна на това място, реката била дълбока и съвсем скоро водата покрила бедрата му.

Междувременно лейди Клементайн, която почувствала угризения, че не изпълнява добре задълженията си, напуснала заслона на беседката и поела по неравната пътека, за да търси младата си компания. Забелязала ги в момента, когато Теди се гмурнал.

— Хей, вие! — провикнала се тя. — Много е студено, за да плувате. Ще умрете от студ. — Жената наистина се паникьосала.

Оглушала от паника, Хана изтичала отново на моста, за да се опита да види блестящия предмет и да помогне на Теди с указания.

Той се гмурвал и излизал, гмурвал се и пак излизал и когато вече загубила надежда, се показал, стискайки между пръстите си лъскавия медальон.

Такава смела постъпка. Толкова нетипично за Теди — човек, притежаващ по-скоро благоразумие, отколкото кураж. С течение на годините историята на техния годеж бе разказвана на светски събирания и постепенно придоби размерите на мит дори когато я разказваше той. Сякаш и самият Теди, както и изумените гости, не можеше да повярва твърде, че това се е случило. Но се случило. И то в тъкмо когато трябва и с когото трябва, за да има случката подходящото въздействие.

Когато ми описа всичко, Хана заяви, че докато го гледала как стои потопен във водата, треперещ неудържимо и стиснал нейния медальон, тя изведнъж осъзнала физическия му облик. Мократа кожа, начинът, по който мократа риза обгръщала ръцете, тъмните очи — победоносно взрени в нейните. Никога не била изпитвала подобно нещо преди — как ли би могла, и с кого ли? Почувствала неустоим копнеж той да я сграбчи в прегръдките си и да я притисне така, както стискал медальона.

Естествено, младежът не направил нищо такова, а се усмихнал гордо и ѝ го подал. Тя го взела с благодарност и се извърнала, за да го остави да се справи с нелеката задача да нахлузи сухите си дрехи върху мокрите.

Семето вече било посято.

БАЛЪТ И СЛЕД НЕГО

Балът на Хана мина превъзходно. Музикантите и шампанското пристигнаха точно навреме, а Дъдли извади от оранжерията на имението декоративни храсти. Имаше печки в четирите ъгъла на залата, така че вътре бе достатъчно топло въпреки зимния студ.

Залата искреше от светлина. Кристалните полилеи бяха излъскани, белите и черните плочки на пода светеха от чистота, гостите — също. Скупчени в центъра, стояха дващсет и пет кискащи се млади дами, твърде доволни от красивите си рокли и белите ръкавици от шевро, със самочувствие, подкрепено от старите и скъпи семейни бижута. В центъра на групата бе Емелин. Макар и на петнайсет, тя беше по-млада от повечето момичета. Лейди Клементайн ѝ позволи да присъства срещу обещанието да не монополизира потенциалните съпрузи и по този начин да провали шансовете на останалите момичета. Наметнати с кожи придружителки на младите дами — цял отряд — се бяха настанили на позлатени столове покрай стените, всяка с бутилка топла вода под завивката в скута. Човек можеше да познае ветеранките в тази работа по това, че си носеха или нещо за четене, или плетка, за да убият времето.

Групата на мъжете бе твърде разнородна — пазители на домашното огнище от всевъзможен вид, дошли да изпълнят своя дълг. Шепата представители на силния пол, които можеха да попаднат в категорията „млади“, се състоеше от червендалести братя от Уелс, свикани под знамената от втора братовчедка на лейди Вайълет, както и от оплешивяващия син на местен лорд, който впоследствие се оказа, че не проявява интерес към дамската половина на човечеството. Теди, с неговата черна коса, мустаци като на филмова звезда и американски костюм, изглеждаше страшно изискан редом с всички тези представители на съсловието на селските благородници.

Когато миризмата на дървата в огъня изпълни стаята, разговорите за Ирландския въздушен корпус отстъпиха на Виенския валс и по-възрастните мъже се заеха с възложената им задача. Те завъртяха младите дами в ритъма на танца. Някои с грация, други с

ентузиазъм, а трети — без нито едно от двете. Тъй като лейди Вайълет продължаваше да е прикована на легло от треската, лейди Клементайн бе поела ролята на главна придружителка и с тревога забеляза как един младеж с червени петна по бузите се стрелна към Хана и я покани на танц.

Теди, който също се бе насочил натам, бързо се извърна и предложи широката си усмивка на Емелин. Тя прие ръката му с огромна радост. Направи се, че не вижда предупредително смръщените вежди на лейди Клементайн, кимна леко с глава, клепачите ѝ заиграха развълнувано, преди да отвори широко и без това огромните си очи, и едва тогава стана от стола. Бързо се разбра, че не умее да танцува, но парите, похарчени от господин Фредерик за частни уроци по светски етикет, не бяха отишли напразно. Когато излязоха на дансинга, ми направи впечатление, че тя стои твърде близо до своя кавалер, следи внимателно всяка негова дума и се смее прекалено високо на шегите му.

Тържеството бе в пълния си разгар и в помещението ставаше все по-топло. Леката миризма на пот се смеси с дим от едно сурово дърво и когато госпожа Таунсенд ме изпрати в залата с чашите с консоме, заварих поразрошени вече елегантните прически и пламнали от танците лица. Без съмнение гостите се забавляваха, изключение правеше единствено съпругът на Фани, на когото вълнението дойде в повече и той бе отишъл да си легне, под предлог че има пристъп на мигрена.

Когато Нанси ми поръча да предам на Дъдли, че има нужда от още дърва, с радост напуснах задушната и гореща бална зала. По коридора и надолу по стълбите момичетата на малки групи се кискаха и си шушукаха над чашите с бульон. Излязох през задната врата и бях почти в средата на пътеката, когато забелязах самотна фигура в тъмното.

Това беше Хана, неподвижна като статуя, с вперен в нощното небе поглед. Голите ѝ рамене, бледи и крехки на лунната светлина, се сливаха с цвета на сатенената рокля и копринения шал. Русата ѝ коса изглеждаше в този момент сребриста и само няколко къдрици се спускаха в нежния улей на тила ѝ. Плътно обгърнати от тънките кожени ръкавици, ръцете ѝ висяха отпуснати.

Сигурно беше измръзнала от студ в зимната нощ, загърнатата единствено с тънкия шал. Реших да ѝ занеса чаша топъл бульон и връхна дреха, но преди да пристъпя дори, забелязах друг тъмен силует да се приближава към нея. В първия миг реших, че това е господин Фредерик, но когато излезе от сянката, разпознах Теди. Той застана до нея и ѝ каза нещо, което не чух. Тя изви глава и лунните лъчи обляха лицето ѝ, докоснаха устните, които отговориха нещо.

Хана видимо потрепери и тогава реших, че Теди ще свали сакото си, за да я загърне с него — така както правеха романтичните герои в любовните романи на Емелин. Нищо подобно не се случи. Наместо това младият мъж каза нещо, което накара Хана да вдигне лице нагоре. Той взе ръката ѝ в своята и тя видимо се стегна, щом пръстите му погалиха нейните. Сетне изви бавно дланта ѝ така, че когато наведе глава, докосна с устни онази част от бялата ѝ кожа, която се намираще между ръба на ръкавицата и шала.

Тя проследи как тъмнокосата глава се наведе, но и не се дръпна назад. Виждах как гърдите ѝ се вдигат и отпускат забързано.

Потреперих при мисълта, че устните му може би са горещи и мустаците леко боцкат.

Той стоя известно време загледан в нея, без да изпуска ръката ѝ. Каза нещо и тя само кимна леко.

След това се отдалечи.

Хана го проследи с поглед. Едва когато изчезна напълно, вдигна длан и я прокара по другата ръка.

Когато в ранните часове на утрото балът бе официално закрит, отидох да помогна на Хана да се съблече. Емелин вече спеше и вероятно сънуваше коприна и сатен и въртящи се вихрено двойки. Хана обаче седеше безмълвно пред тоалетката си, докато аз се залових да разкопчавам ръкавиците копче по копче. От температурата на тялото кожата се бе поотпуснала и можех без помощта на специалното приспособление, само с пръсти, да ги освободя. Тъкмо посягах към перлената гривна, когато тя дръпна ръката си.

— Искам да ти кажа нещо, Грейс.

— Да, госпожице?

— Не съм го казала на никой друг. — Тя хвърли поглед към затворената врата и сниши глас: — Трябва да ми обещаеш да не ме издаваш. Нито пред Нанси, нито пред Алфред. Пред никого.

— Мога да пазя тайна, госпожице.

— Знам това. И преди си пазила тайните ми. — Момичето пое дълбоко въздух. — Господин Лъкстън ми предложи да се омъжа за него... — Хана ме погледна — и каза, че е влюбен в мен.

Не знаех какво да отговоря. Да се престоря на изненадана щеше да е неискрено. Отново взех ръката ѝ в моята. Този път не се възпротиви и успях да довърша задачата си.

— Много хубаво, госпожице.

— Така е — отговори тя и започна да хапе вътрешността на бузата си. — И аз така мисля.

Очите ни се срещнаха и изпитах ясното чувство, че съм се провалила на някакъв изпит. Аз първа отклоних поглед и изтеглих едната ръкавица като излишна втора кожа, за да се заловя и с другата. Тя мълчаливо следеше движенията на пръстите ми. Под кожата на китката ѝ някакъв нерв потрепваше.

— Все още не съм му дала отговор.

Все така упорито търсеше да срещне погледа ми.

— Да, госпожице.

Най-сетне Хана се погледна в огледалото и в този миг изтеглих и втората ръкавица.

— Каза, че ме обича. Представяш ли си?

Мълчах, а и тя очевидно не очакваше да кажа нещо. Освободи ме, като заяви, че ще си легне без моя помощ.

Когато напуснах стаята, тя все така седеше на столчето пред тоалетката и наблюдаваше отражението си, все едно го виждаше за първи път и се опитваше да го запамети добре — от страх, че следващия път то вече няма да е същото.

Докато Хана стоеше горе в стаята и размишляваше над неочаквания обрат на събитията, долу в кабинета господин Фредерик бе изправен пред друг вид проблем. Демонстрирайки съвършената си нетактичност, Саймиън Лъкстън бе нанесъл тежкия си удар. (Колелото на бизнеса не може да бъде спряно само заради дебюта на някакви си млади дами, нали?)

По време на вихрените танци в балната зала той бе съобщил на господин Фредерик, че синдикатът, който бе обещал заем, отказва да даде финансово рамо на западащото производство на лорд Ашбъри. Смятали, че рискът е прекалено голям. Но пък земята била ценна,

уверил го Саймиън и бил готов да намери бързо купувач, стига господин Фредерик да иска да си спести неудобството банката да затвори фабриката му. (Съвсем случайно познавал някакъв американец, който търсел подобна земя, за да построи на нея градини, като във Версай. Искал да го направи заради новата си съпруга.)

Новината дойде при нас долу от прислужника на Саймиън, който се разприказва след няколко чашки бренди. Въпреки тревогата, която ни обзе, не можехме да направим нищо друго, освен да продължим да изпълняваме задълженията си. Къщата бе пълна с гости, дошли отдалеч посред зима и твърдо решени да прекарат добре. Ето защо сервирахме чай, оправяхме стаи, разнасяхме храна.

Господин Фредерик обаче не се чувстваше длъжен да спазва задълженията си на домакин и докато гостите му се чувстваха като у дома си, ядяха храната му, четяха книгите му и се наслаждаваха на щедростта му, той оставаше затворен в кабинета си. Едва когато и последният автомобил си замина, излезе навън и се върна към навика си да обикаля имението — безмълвен призрак с напрегнато лице, който очевидно преповтаряше сценариите и проблемите, които го тормозеха.

Почти всеки ден пристигаше лорд Гифорд и викаха госпожица Старлинг от селото, за да намери някакви писма или да напише нови. Ден след ден тя идваше, затваряше се в кабинета на господин Фредерик и стоеше там с часове. Дрехите ѝ бяха скучни, тя самата — също, на всичкото отгоре и не разговаряше много с нас, когато слизаше да обядва. Това, че тя мълчеше и не споделяше нищо, ни изпълваше едновременно с уважение и раздражение, защото стояхме настрани от случващото се зад затворената врата.

На лейди Вайълет, която бе все така на легло, ѝ бяха спестени лошите новини. Лекарят заяви, че засега не може да направи нищо повече за нея и ако ценим живота си, най-добре да стоим по-далеч от стаята ѝ. Заболяването не било невинна настинка, а особено неприятна инфлуенца, донесена в страната от Испания. По думите на доктора болестта била странен вид божие наказание, изпратено на милиони хора, успели да оцелеят от четиригодишната война, които в началото на мира трябва да се преселят в отвъдното заради нея.

Изправена пред болестта на своята приятелка, несимпатичната склонност на лейди Клементайн да открива катастрофи и смърт бе

поставена на изпитание. Въпреки страха от последствията за собственото си здраве лейди Клементайн пренебрегна предупрежденията на лекаря, нареди да сложат кресло в топлата стая на болната и си бърбеше с нея за негодите на живота. Разказваше ѝ за това колко успешно минал балът, за грозната рокля на лейди Памела Уорт и че много скоро може да е сигурна, че Хана ще се сгоди за господин Тиодор Лъкстън, наследник на огромното богатство на своето семейство.

Дали наистина лейди Клементайн знаеше толкова много, или просто искаше да повдигне духа на приятелката си? Ако знаеше, то тя със сигурност бе надарена с пророчески талант. Защото на следващата сутрин годежът бе официално обявен. И когато лейди Вайълет спря да се бори с болестта, тя премина в отвъдното като щастлива жена.

Ала новината не бе посрещната със същата радост от някои други. От момента, в който съобщението бе направено и подготовката за танците прерасна в подготовка за сватба, Емелин започна да фучи из къщата с нацупено лице. Това че ревнуваше, бе ясно, въпросът бе — кого?

Една сутрин отидох да помогна на Хана да извадим сватбената рокля на майка ѝ. Емелин се появи на вратата на пералното помещение. Пристъпи безмълвно и застана до сестра си, докато двете с нея разгръцахме опаковъчната хартия, за да извадим роклята от сатен и дантела.

— Старомодна е — отсече момичето. — За нищо на света не бих облякла подобно нещо.

— Хубавото е, че не ти се и налага — усмихна се Хана и погледна хитро към мен.

Емелин само изсумтя.

— Грейс, виж, ето това там трябва да е булото — рече Хана и пхна глава в кедровия шкаф. — Виждаш ли го? В самото дъно е.

— Така е, госпожице — съгласих се аз и протегнах ръка, за да извадя пакета.

Хана улови шлейфа от едната страна, аз го придържах от другата и го разгънахме.

— Типично за мама — най-дългият и най-тежкия шлейф.

Той наистина беше красив — висококачествена брюкселска дантела с пришити по ръбовете ситни перли. Вдигнах го нагоре, за да

му се възхитя по-добре.

— Ще бъде истински късмет, ако не се спънеш — обади се Емелин. — А и перлите ще ти пречат да виждаш.

— Ще се справя, сигурна съм — погали Хана ръката на сестра си. — Щом ти ще си моя шаферка.

Жилото бе извадено и Емелин въздъхна.

— Как ми се иска да не го правиш! Нищо вече няма да е същото.

— Знам. Но пък ще можеш да пускаш която си искаш песен на грамофона и няма да има кой да те спира.

— Не се шегувай — нацупи се Емелин. — Обеща да не си тръгваш.

Нагласих булото на главата на Хана, като внимавах да не разваля прическата ѝ.

— Казах, че няма да тръгна на работа, и удържах на думата си. Но не съм казвала, че няма да се омъжвам.

— Напротив, каза го.

— Кога?

— Винаги. Винаги си го казвала.

— Това беше преди.

— Преди какво?

— Ем, би ли взела медальона ми, не искам да закачи дантелата.

Емелин разкопча верижката.

— И защо за Теди? — попита тя. — Защо трябва да се омъжваш за него?

— Не трябва да се омъжвам за Теди — поправи я сестра ѝ. — Аз искам да се омъжа за него.

— Ти не го обичаш — заяви Емелин.

Колебанието бе кратко, но отговорът — категоричен:

— Не е вярно.

— Като Ромео и Жулиета ли?

— Не, но...

— В такъв случай не бива да се омъжваш. Остави го на някоя, която наистина ще го обича, както те са се обичали.

— Никой вече не обича по този начин — отговори Хана. — Те са измислени образи.

— Аз ще обичам като тях — въздъхна Емелин и прокара пръсти по грапавата повърхност на медальона.

— В такъв случай искрено ти съчувствам. Знаеш какво им се случва.

Отстъпих назад, за да мога да наглася по-добре воала.

— Много е красив, госпожице — отбелязах аз, след като я огледах.

— Дейвид никога не би одобрил този брак. — Емелин люлееше малкото украшение като махало. — Не мисля, че щеше да хареса Теди.

При споменаването на брат им Хана се вкамени за миг.

— Не ставай дете, Емелин. — Тя протегна ръка да си вземе медальона, но не го стигна. — И не го размахвай така, ще го счупиш.

— Ти просто бягаш. — Гласът на по-малката сестра доби необичайна острота.

— Не е вярно.

— И Дейвид би ти казал, че ме изоставяш.

— С него щях да се разбера далеч по-добре — едва чуто промълви Хана. Очите ѝ заблестяха издайнически.

Настъпи напрегнато мълчание — време, през което забелязах съвсем малка дупка, която трябваше да зашия.

— Права си. Бягам. Точно така, както ще направиш и ти при първа възможност. Понякога, докато се разхождам из имението, имам чувството, че краката ми се вкореняват и не мога да ги вдигна от пръстта. Не си ли тръгна от тук скоро, с живота ми ще е свършено и от мен ще остане само име в семейната гробница.

Чувствата, за които Хана говореше сега, бяха прекалено мрачни за нея, но бяха сигурен знак за това колко дълбоко е нещастieto ѝ.

— Теди е единственият ми шанс да видя света, да пътувам, да се срещна с интересни хора.

— Знаех си, че не го обичаш. — Всеки миг от очите на Емелин щяха да закапят сълзи.

— Но го харесвам. Ще се науча да го обичам.

— Харесваш го, така ли?

— За мен това е достатъчно, Ем. Двете с теб сме различни. Не мога да се смея и да разговарям с хора, които не са ми приятни. Повечето хора от нашето общество са ми досадни. Не се ли омъжа, за мен има две възможности: да гния в самота в къщата на па или да се отдам на безкрайна поредица от досадни вечеринки с още по-досадни

придружителки, докато остарее достатъчно, за да стана една от тях. И както Фани спомена...

— Фани си измисля.

— Не и този път — категорична бе Хана. — Бракът ще бъде началото на моето приключение.

Емелин си играеше разсеяно с медальона и в един миг реши да го отвори.

Хана побърза да го прибере, но закъсня с части от секундата и видя как отвътре се изсипа съдържанието му. И трите замръзнахме на местата си. На земята тупна миниатюрна книжка със зашити с конец страници. „Битката с якобинците“, успях да прочета най-отгоре.

В стаята цареше гробна тишина.

— Нали каза, че ги няма? — едва чуто промълви Емелин. Сетне хвърли медальона на пода и тичешком напусна стаята, затръшвайки шумно вратата след себе си. Както беше с воала на майка си, Хана се наведе и вдигна книжката. Приглади с ръка пожълтялата най-горна страница и прибра съкровището на мястото му. Внимателно захлупи капака, но щракване така и не се чу. Закопчалката се беше счупила.

— Мисля, че приключихме с този воал, Грейс. Можеш да го занесеш в помещението за проветряване.

Емелин съвсем не беше единственият член на семейството, за когото предстоящата сватба на Хана бе твърде нежелана. Докато цялото домакинство бе заето с проби на дрехи, украси и планиране на ястия, Фредерик мълчеше и предпочиташе да не излиза от кабинета си. От лицето му обаче не слизаше изражението на голяма загриженост. Загубата на фабриката и на майка му бяха взели своето. Също и решението на Хана да се омъжи за Теди.

Вечерта преди сватбата бях отишла в стаята на Хана, за да прибера подноса, на който бях занесла вечерята ѝ, когато той неочаквано влезе. Приседна на стола пред тоалетката, но в същия миг стана и се отправи към прозореца. Загледа се към моравата навън. Хана лежеше в леглото си по снежнобяла нощница, копринената ѝ коса се стелеше по раменете. Тя следеше баща си с поглед и колкото повече наблюдаваше отслабналата му фигура и свитите рамене, толкова по-

загрижено ставаше лицето ѝ. Златото на косата му само за няколко месеца се бе превърнало в сребро.

— Няма да се изненадам, ако утре вали — рече той, все още загледан навън.

— Винаги съм обичала дъжда.

Господин Фредерик мълчеше.

— Това ли ще е всичко за днес, госпожице? — попитах аз, когато бях готова.

Тя съвсем бе забравила за моето присъствие.

— Да, благодаря ти, Грейс. — Внезапно Хана протегна ръка и улови моята. — Ще ми липсваш, Грейс.

— Да, госпожице — направих реверанс аз и цялата пламнах. — Вие също ще ми липсвате. — Обърнах се към гърба на господин Фредерик. — Лека нощ, милорд.

По нищо не пролича да ме е чул.

Питах се какво ли го бе довело в стаята на дъщеря му. Какво може да е това, което на всяка цена трябва да кажеш в навечерието на сватбата, а не е можело да бъде изречено по-рано през деня. Излязох навън и затворих вратата, след което, колкото и да ме е срам, признавам, че оставих подноса в коридора и долепих ухо до вратата.

Вътре дълго мълчаха и започнах да се страхувам, че вратата е твърде дебела или гласът на господин Фредерик — твърде тих. По едно време чух как той се изкашля.

— Очаквах Емелин да е тази, която ще загубя още щом навърши подходящата възраст, но теб? — доста припряно рече той.

— Не ме губиш, па.

— Губя те — повиши той рязко глас. — Дейвид, фабриката, сега и теб. Всичките ми най-скъпи... — Замълча и когато отново проговори, прозвуча така приглушено, все едно гласът му щеше да прекъсне. — Не съм сляп за моята роля във всичко това.

— Па?

Поредно мълчание, през което пружините на леглото изскърцаха. След малко гласът му дойде от друга посока и реших, че сега е седнал до Хана.

— Не искам да го правиш — прозвуча някак забързано. Скръзьц. Отново бе на крака. — Самата мисъл, че ще живееш точно с тези хора. Те измъкнаха фабриката изпод носа ми...

— Нямахте други кандидати, па. Тези, които Саймиън доведе, платиха добра цена. Представи си какво унижение щеше да преживееш, ако банката бе затворила фабриката. Те ни спасиха от истинско падение.

— Спасили ли са ни? Та те ме обраха. Можеха да ми помогнат. Можеше да съм в бизнеса все още. А ето че сега ставаш една от тях. От това кръвта ми направо... Не, и дума да не става. Трябваше да тропна с крак много по-рано, преди нещата да излязат от контрол.

— Па...

— Така не спрях навремето Дейвид. Но няма да си простя, ако повторя грешката си.

— Па...

— Няма да ти позволя...

— Па — за кой ли път повтори Хана, но този път в гласа ѝ отекна твърдост, каквато не бях долавяла досега. — Взела съм решението си.

— Ами промени го — изкрещя той.

— Не.

Сега вече изтръпнах. В „Ривъртън“ се носеха легенди за избухванията на господин Фредерик. Беше отказал всякакъв контакт с Дейвид, когато момчето дръзна да го излъже. Какво ли щеше да стори при откровената съпротива на Хана?

— Не смей да отговаряш на баща си — заплашително потрепери гласът му.

— Дори ако смятам, че греши?

— Упорита глупачка.

— Приличам на теб.

— Открай време харесвам силната ти воля и тъкмо затова съм отстъпвал, но този път това няма да се случи.

— Решението не е твое, па.

— Дете си ми и ще правиш каквото ти кажа. — В гласа му се прокраднаха нотки на отчаяние, примесени с гняв.

— Нарещдам ти да не се омъжваш.

— Но, па...

— Направиш ли го — гласът на бащата бе в най-високите си тонове, — няма да си повече добре дошла тук.

Бях ужасена. Разбихах желанието на господин Фредерик да задържи Хана в „Ривъртън“, но също така добре знаех, че заплахите

няма да я накарат да промени решението си.

Така и стана.

— Лека нощ, па — с ледена решителност рече Хана.

— Глупачка. — Личеше, че не може да повярва, че е загубил играта. — Упорито, глупаво дете.

Стъпките му се насочиха към вратата на стаята и побързах да грабна подноса и да се отдръпна. В този миг чух последните й думи:

— Ще взема и прислужничката си с мен. — Сърцето ми подскочи. — Нанси ще се грижи за Емелин.

Бях толкова изумена и щастлива, че последните думи на господин Фредерик минаха покрай ушите ми:

— Прави каквото знаеш. — Отвори вратата с такъв замах, че макар и вече по пътя към стълбището, едва не изтървах товара си. — Бог ми е свидетел, че не искам да я виждам тук.

Защо Хана се омъжваше за Теди? Не защото го обичаше, а защото искаше да го обича. Бе млада и без никакъв опит, с който да сравни това, което изпитваше.

Каквато и да беше истината, за страничния наблюдател те бяха подходяща двойка. Саймиън и Естела бяха във възторг, ние долу — също. Аз също бях поласкана, че ще ме вземат. Лейди Вайълет и лейди Клементайн също би трябвало да са доволни, защото независимо от младежката си съпротива срещу брака Хана трябваше да се омъжи, а Теди бе съвсем подходяща партия.

Сватбата се състоя в една дъждовна събота на месец май 1919 година и седмица по-късно заминахме за Лондон. Хана и Теди в колата отпред, а аз заедно с прислужника на Теди и багажа на Хана ги следвахме във втората кола.

Господин Фредерик стоеше на стълбите — скован и блед. От мястото си успях, без никой да ме вижда, за първи път да разгледам добре лицето му. Това бе красивото лице на патриций, което страданието бе лишило от изражение.

Вляво от него в една редица стояха прислужниците, наредени по старшинство. Дори нани Браун бе измъкната от детската стая и лееше сълзи, които попиваше с бяла кърпичка.

Липсваше единствено Емелин. Отказа да присъства на заминаването им. Малко преди колите да потеглят, видях бледото й лице зад едно от стъклата на готическите прозорци. Или така ми се

стори. Може да бе игра на светлината. Или пък някое от палавите духчета, обитаващи детската стая.

Бях си взела вече сбогом с всички. С цялата прислуга и с Алфред. От онази нощ в градината, когато седяхме на стъпалата, между нас се бяха установили отношения на поносимост и примирие. Той се държеше любезно и внимателно, но дистанцията, която наложи между нас след завръщането, не се скъси. Въпреки това обещах да му пиша. Успях да изтръгна от него същото.

Видях се с майка ми седмицата преди сватбата. На тръгване тя ми връчи малък пакет — шал, който бе плела преди години, и бурканче с игли и конци, за да не забравя уменията си. Когато ѝ благодарих, тя само сви рамене и заяви, че на нея вече не ѝ били нужни, тъй като пръстите ѝ били така сковани, че нищо не можела да върши с тях. При последното ми посещение ми зададе въпроси, свързани със сватбата и фабриката на господин Фредерик, както и за смъртта на лейди Вайълет. Изненада ме лекотата, с която посрещна загубата на предишната си господарка. Напоследък бях осъзнала, че е била щастлива, докато е работела в имението, и въпреки това дори не се натъжи, когато ѝ разказах за последните часове на възрастната жена. Кимаше бавно, но лицето ѝ бе напълно безизразно.

По онова време и през ум не ми минаваше да разпитвам, защото мислите ми бяха ангажирани единствено с предстоящия ми живот в Лондон.

Далечни удари на барабани. Чуваш ли ги? А не остана много да чакаш. Да не би да са плод на фантазиите ми?

Беше търпелив. Ако използвам думите на Хана, предстои Роби Хънтър да се завърне на сцената. Знаеше, че ще се случи, естествено, защото той има своята роля в тази игра. Това не е приказка или любовна история.

Сватбата не отбеляза щастливия край на тази история. Тя сложи началото на нови събития, на нова глава.

В единия край на Лондон Роби Хънтър се събужда. Отърсва се от кошмарите и изважда малък пакет. Държи го в джоба на ризата си от

времето на войната. Бе дал обещание на умиращ свой приятел да го предаде.

ЧАСТ 3

ПАЗАР НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ

„Таймс 6 юни 1919 г.

Имот на лорд Съдърланд

Основната сделка тази седмица бе осъществена от господата Мабет и Едж, както бе съобщено вчера в «Таймс». Става дума за Хабърдийн Хаус, наследствения дом на лорд Съдърланд. Домът на Гросвенър Скуеър номер седемнайсет бе продаден на банкера господин С. Лъкстън и ще бъде обитаван от господин Т. Лъкстън и младата му съпруга, почитаемата Хана Хартфорд, най-голямата дъщеря на лорд Ашбъри.

Господин Т. Лъкстън и почитаемата Х. Хартфорд сключиха брак в семейния дом на младоженката — имението «Ривъртън» край село Сафрън Грийн, през май и сега са на сватбено пътешествие във Франция. Хабърдийн Хаус ще бъде преименувано на Лъкстън Хаус при завръщането им следващия месец.

Господин Т. Лъкстън е кандидат за Парламента от партията на торите като представител на Марсдън, Източен Лондон. Изборите за овакантиеното място ще се проведат през месец ноември.“

ЛОВ НА ПЕПЕРУДИ

Докараха ни на пролетния панаир с микробус. Бяхме осмина: шестима обитатели, Силвия и една сестра, чието име не помня. Младо момиче с тънка плитка, проточила се на гърба ѝ чак до кръста. Предполагам, си мислят, че е добре да ни извеждат. Макар че не знам какво му е хубавото да ти заменят удобствата с едно разкаляно сборище с палатки, където се продават сладкиши, играчки и сапуни. Щях да съм си много добре у дома, далеч от тази блъсканица.

Зад кметството, както всяка година, е изградена импровизирана сцена, а пред нея са пластмасовите бели столове за зрителите. Останалите обитатели и момичето с плитката стоят отпред и следят как един мъж вади номерирани топчета за пинг-понг от метална кофа, но аз предпочитам да седя тук до паметника. Днес се чувствам особено. Сигурно е от жегата. Цяла сутрин не можах да се отърся от това странно, мъгляво усещане. Мислите ми се губят. Изникват бързо, съвсем подредени, после ми се изплъзват, преди да успея да ги задържа. Като лов на пеперуди. Това ме притеснява. Дразни ме.

Чаша чай ще ми дойде добре.

Къде ли е Силвия? Каза ли ми къде отива? Беше тук само допреди миг, канеше се да пуши. Пак разправяше за приятеля си и плановете им да живеят заедно. Някога бих определила такова извънбрачно съжителство като неприлично, но времето има свойството да променя отношението ни към повечето неща.

Слънцето пари поразголените ми крака. Мисля си да ги дръпна под сянката, но едно неустойимо мазохистично чувство на отегчение ме подтиква да ги оставя където са. По-късно Силвия ще види червените петна и ще разбере колко дълго ме е оставила сама.

От мястото си виждам гробището. Източната му страна с наредените тополи, чиито свежи листенца потрепват от лекия вятър. Зад тополите са надгробните паметници. Сред тях е и този на майка ми.

Погребахме я преди цяла вечност. В един ветровит ден на 1922 година, когато земята се бе сковала от студ, а леденият вятър вееше

полите около краката ми. Фигура на мъж стоеше на хълма. Изглеждаше ми позната. Майка ми отнесе своите тайни в студената, твърда земя, но аз все пак ги научих. Добре се справям с тях; пазя ги цял живот. Като че ли се надявах, че колкото повече чужди тайни знам, толкова по-добре ще опазя моите.

Топло ми е. Прекалено топло е за април. Без съмнение виновно е глобалното затопляне. Глобално затопляне, топене на ледовете, озонова дупка, генетично модифицирани храни. Някоя и друга болест от деветдесетте години. Светът се превърна във враждебно място. Дори дъждовната вода вече не е безопасна.

Тъкмо тя разяжда военния паметник. Едната част от лицето на войника е разрушена, бузата е покрита с дупки, носът — унищожен от времето. Като плод, паднал в някоя канавка, нагрисан от хищниците.

Войникът знае що е дълг. Въпреки раните си стои на пост върху гробницата вече осемдесет години. Наблюдава равнината отвъд града, вперил празен поглед през Бридж Стрийт към паркинга на новия търговски център. Земя на герои. Почти на една възраст сме. Дали е уморен колкото мен?

Той и колоната са покрити с мъх — микроскопични растения, избуяли по гравирани имена на загиналите. Там е Дейвид — най-отгоре, заедно с другите офицери; също и Руфъс Смит — синът на клошаря, задушен под срутено окоп в Белгия. По-нататък е Реймънд Джоунс — селският амбулантен търговец от моето детство. Неговите малки момчета трябва вече да са големи мъже. Стари мъже, макар и по-млади от мен. А може и да са умрели.

Нищо чудно, че се разпада. Не може да се очаква от един човек да поема мъката на безброй трагедии и да е свидетел на смъртта на безброй войници.

А той не е сам — във всеки град в Англия има по един като него. Те са белезите на нацията: множество рани на храбростта, покрили страната през 1919-а като израз на решимост за изцеление. Толкова изключителна бе вярата ни тогава — в Лигата на нациите, във възможностите на един цивилизован свят. Пред такава решимост и надежда обезверените поети са загубени. На всеки Т. С. Елиът, на всеки Р. С. Хънтър се падаха по петдесет умни, млади мъже, прегърнали мечтите на Тенисън за парламентарния човек, за световната федерация.

Разбира се, това не продължи дълго. Нямахме как. Разочарованието бе неизбежно; след двайсетте години последваха трийсетте с депресията и още една война. А след нея всичко беше различно. След ядрената гъба на Втората световна война не изникнаха нови паметници триумфално, предизвикателно, оптимистично. Надеждата умря в газовите камери в Полша. Едно ново поколение на пострадали в битките бе довяно въщи и върху паметниците се появиха още редове — с имената на синовете под тези на бащите. В съзнанието на хората се загнезди тягостното усещане, че млади хора някога пак ще загиват.

Войните придават на историята измамна простота. Те носят повратни моменти, лесни разграничения: преди — след, победител — победен, справедливо — несправедливо. Истинската история — миналото, не е това. Тя не е плоскост, нито права. Няма очертания. Безформена е като течност; безкрайна и неразгадана като космоса. Но е и променлива: точно когато си мислим, че откриваме модел, перспективата се променя, предлага се нов вариант — изплува отдавна забравен спомен.

Опитвам се да се съсредоточа върху повратните моменти в историята на Хана и Теди. Напоследък всичките ми мисли водят до Хана. Като се връщам назад, всичко изглежда ясно: през първата година на брака им се случиха събития, които положиха основата за последвалото. Тогава нямахме как да го разбера. В реалния живот не усещаш, че даден момент е повратен. Те отминават неназовани и незабелязани. Пропускат се възможности, катастрофи несъзнателно се приемат за победи. Повратностите се откриват по-късно от историците, когато се опитват да сложат ред в някой период на живот, съставен от заплетени моменти.

Чудя се как ли бракът им ще бъде представен във филма. Какво според Урсула щеше да ги отведе към нещастieto? Дали пристигането на Дебора от Ню Йорк не стана причина за всичко? Изборната загуба на Теди? Липсата на дете? Дали би се съгласила, че още през медения им месец имаше признаци — бъдещите пропуквания са се виждали дори в сумрака на Париж, като леки дефекти в ефирни материи от двайсетте години — красиви материи, толкова тънки, че едва ли биха оцелели?

През лятото на 1919 година Париж бе зает от светлия оптимизъм на Версайската мирна конференция. Вечер помагах на Хана да се съблече, да смъкне поредната нова, ефирна рокля в бледозелено или розово, или бяло (Теди бе от мъжете, които предпочитат питието си чисто, а жените — непорочни), а през това време тя ми разказваше за посетенията от тях места и онова, което бяха видели. Качили се на Айфеловата кула, разхождали се по Шанз-Елизе, вечеряли в известен ресторант. Но имаше нещо повече, и нещо по-малко, което бе харесало на Хана.

— Ескизите, Грейс — каза ми тя една вечер, докато я разопаковах. — Кой би си помислил, че толкова обожавам скиците?

Ескизи, произведения на изкуството, хора, миризми. Тя жадуваше за всяко ново преживяване. Имаше да навакса много. Мислеше си, че е пропиляла години, докато е отброявала времето в очакване животът ѝ да започне. Имаше да говори с толкова много хора: заможни, които срещаша в заведенията, политици — току-що съчинили съглашението, случайните музиканти по улиците.

Теди забелязваше реакциите ѝ — склонността ѝ да преувеличава, да се оставя на необуздан ентузиазъм, но отдаваше неспокойния ѝ дух на младостта. Състояние, еднакво очарователно и смущаващо, което тя щеше скоро да надрасне. Той не настояваше за това, не и тогава; по онова време бе все още влюбен. Обеща ѝ пътешествие до Италия през следващата година, за да види Помпей, Уфици, Колизея. Тогава почти нямаше нещо, което не би ѝ обещал. Тя беше неговото огледало; в него той се виждаше вече не като син на баща си — сериозен, старомоден, скучен, а като съпруг на една очарователна, непредсказуема жена.

От своя страна Хана не говореше много за Теди. Той бе притурка. Необходимо средство за осъществяване на приключението, в което бе попаднала. О, тя безспорно го харесваше. Понякога го намираще забавен (въпреки че се случваше, когато той най-малко очакваше), добронамерен и нелоша компания. Интересите му бяха доста по-ограничени от нейните, интелектът му не толкова висок, но тя се научи да гали егото му, когато се налагаше, и да търси интелектуални стимули другаде. И какво значение имаше, че не е влюбена? Това не ѝ липсваше, не и тогава. На кого му е притрябвала любов, когато има толкова много други преживявания?

Една сутрин към края на сватбеното им пътешествие Теди се събуди от пристъп на мигрена. Скоро щеше да има и други, познавах го. Не ги получаваше често, но бяха силни — резултат от прекарана болест в детството. В такива моменти можеше само да лежи неподвижен в затъмнена, тиха стая и да отпива по малко вода. Първия път Хана се притесни. През по-голямата част от живота си е била предпазена от болести.

Тя колебливо му предложи да остане, но Теди беше разумен човек и не искаше да получава удобство от неудобството на другите. Обясни ѝ, че с нищо не може да му помогне и че би било престъпление да не се наслади на последните им дни в Париж.

Налагаше се да я придружа. Според Теди бе неприлично една дама да се движи сама по улиците, независимо че е омъжена. Хана нямаше желание да пазарува, беше ѝ омръзнало да стои затворена. Искаше ѝ се да проучва, да открива своя Париж. Излязохме и тръгнахме. Не използваше карта, просто поемаше във всяка посока, която ѝ хрумне.

— Хайде, Грейс — току повтаряше тя. — Да видим какво има нататък.

По едно време се озовахме на уличка, по-тъмна и по-тясна от предишните. Провираше се между два реда долепени една за друга сгради, чиито горни етажи се допираха и образуваха тунел. Носеше се музика, която отвеждаше към малък площад. Някаква миризма смътно, напомняше за нещо за ядене или пък за нещо мъртво. Долавяше се движение. Хора. Гласове. Хана застана в началото на уличката, поколеба се, после тръгна навътре. Не ми оставаше друго, освен да я последвам.

Беше артистичният квартал. Вече знам това. Бях преживяла шейсетте години, бях посетила Хейт-Ашбъри и Карнаби Стрийт, така че лесно мога да разпозная бохемския безпорядък, атрибутите на артистична занемареност. Но по онова време всичко беше ново за мен. Единственото подобно място, което познавах, бе Сафрън, където беднотията няма нищо общо с артистичността. Продължихме нататък покрай малки сергии и отворени врати, прострени чаршафи, които разделяха пространството, пушек от пръчици с аромат на пепел и мускус. Някакво прозрачно русо дете надничаше с огромни безизразни очи между капациите на прозореца.

Седнал върху червени и златисти възглавници музикант свиреше на кларнет, макар тогава да не знаех, че така се нарича дългата, черна свирка с лъскави халки и бутони. Аз си я наричах „змията“. Изпод пръстите на мъжа от нея излизаше музика. Не можех да я определя, но ме караше да изпитвам неясно притеснение, сякаш разказваше за нещо интимно, нещо опасно. Беше джаз, както се оказа, който щях да слушам още много пъти преди края на десетилетието.

На уличката бяха изнесени маси, на които мъже седяха да четат или да разговарят, или пък да поспорят. Пиеха кафе и странни цветни питиета — сигурна съм, алкохолни — от чудновати бутилки. Когато ги подминавахме, вдигаха погледи — заинтригувани, незаинтригувани, трудно бе да се каже. Внимавах да не срещам погледите им; тайно ми се искаше Хана да промени намерението си, да се обърне и да ни изведе обратно на светло и сигурно. Но докато ноздрите ми се изпълваха с нежелан чуждоземен пушек, ушите ми — с чуждоземна музика, Хана сякаш летеше. Вниманието ѝ беше някъде другаде. По стените на околните сгради висяха картини, но не като тези в „Ривъртън“. Тукашните бяха рисувани с въглен. Човешки лица, крайници, очи, които ни гледаха измежду тухлите.

Хана спря пред една картина. Беше голяма и единствената, която изобразяваше цял човек. Жена, седнала на стол. Не кресло, не шезлонг, нито канапе. Обикновен дървен стол с дебели крака. Коленете ѝ бяха разтворени и тя седеше обърната право напред. Беше гола, чернокожа, лъскава от въглена. Лицето ѝ надзърташе от картината. Големи очи, изпъкнали скули, плътни устни. Косата ѝ бе опъната в кокче на тила. Като кралица войн.

Бях шокирана от гледката. Очаквах и Хана да реагира така. Но тя изпита нещо различно. Пресегна се и я докосна; прокара пръсти по овала на лицето. Наклони глава настрани.

Един мъж изникна внезапно до нея.

— Харесва ли ви? — попита той. Имаше силен акцент и още по-силно отпуснати клепачи. Не ми хареса как гледаше Хана. Знаеше, че има пари. Личеше по облеклото ѝ.

Хана премигна, като че освободена от магия.

— О, да — отговори тя замаяно.

— Може би искате да я купите?

Хана стисна устни и разбрах какво си мисли. Въпреки явната си любов към изкуството Теди нямаше да я одобри. И се оказах права. Имаше нещо опасно в тази жена, в картината. Нещо разрушително. И въпреки това Хана я искаше. Напомняше ѝ, разбира се, за миналото. За „Играта“. Нефертити. Роля, която бе изиграла с необременената жизненост на детството. Тя кимна. О, да, искаше я.

Полазиха ме тръпки на лошо предчувствие. Лицето на мъжа остана безизразно. Той повика някого. Като не последва отговор, направи знак на Хана да го последва. Не забелязваха присъствието ми, но аз не се отделих от нея, когато тя го последва по посока на ниска червена врата. Той я бутна и отвори. Озовахме се в ателие — малко по-голямо от тъмна дупка в стената. Стените бяха в овехтяло зелено, тапети — обелени на дълги ленти. Подът — доколкото можех да го видя изпод стотиците пръснати листове, надраскани с въглен — беше от камък. В ъгъла имаше матрак с избелели възглавници и покривка; празни бутилки се търкаляха по него.

Вътре видяхме жената от картината. За мой ужас тя беше гола. Погледна ни с любопитство, което бързо угасна, но не каза нищо. Изправи се — по-висока от нас, по-висока от мъжа — и отиде до масата. Нещо в движенията ѝ — някаква свобода, пренебрежение към факта, че я наблюдаваме, че виждахме гърдите ѝ — едната по-голяма от другата, ме изплаши. Те не бяха хора като нас. Като мен. Жената запали цигара и запуши, докато чакахме. Отвърнах поглед. Хана не направи същото.

— Господжата иска да купи портрета ти — съобщи мъжът важно.

Черната жена загледа Хана, после каза нещо на език, който не разбирах. Не беше френски. Някакъв много по-странен.

Мъжът се изсмя и каза на Хана:

— Не се продава. — После се пресегна и я улови за брадичката. Ушите ми писнаха от тревога. Дори Хана се стресна, когато той обърна главата ѝ първо на едната, после на другата страна и я пусна. — Само размяна.

— Размяна ли? — учуди се Хана.

— Твоят образ — отвърна мъжът със силния си акцент. Повдигна рамене. — Взимаш нейния, оставяш твоя.

Виж го ти! Портрет на Хана — разсъблечена бог знае докъде, — закачен да виси в тази мизерна френска уличка, та да я гледа кой ли не!

Беше немислимо.

— Трябва да тръгваме, госпожо — обадох се аз така твърдо, че сама се изненадах. — Господин Лъкстън ни очаква.

Тонът ми сигурно бе изненадал и Хана, защото за мое облекчение кимна:

— Да. Права си, Грейс.

Тръгнахме заедно към вратата, но докато ѝ правех път да излезе, тя се обърна към мъжа:

— Утре — каза едва чуто. — Ще се върна утре.

Не говорихме по пътя към колата. Хана вървеше бързо, със сериозно изражение. Същата нощ лежах будна, притеснена и уплашена, чудех се как да я спра. Бях убедена, че трябва. Имаше нещо в рисунката, което ме разтревожи; нещо, което забелязах в изражението на Хана, докато го гледаше. Една стара искра.

Онази нощ звуците, долитаци от улицата, ми се сториха зловеци както никога досега. Непознати гласове, непозната музика, женски смях от съседен апартамент. Копнеех да се върна в Англия, на място, където правилата бяха ясни и всеки си знаеше мястото. Разбира се, такава Англия не съществуваше, но нощта често подсилва чувствата.

На следващата сутрин всичко се подреди от само себе си, както обикновено. Когато отидох да обличам Хана, Теди вече се бе събудил и седеше в креслото. Каза, че главата продължава да го боли, но какъв съпруг би бил, ако остави прекрасната си съпруга сама през последния ден от сватбеното им пътешествие? Предложи ѝ да обиколят магазините.

— Това е последният ни ден. Иска ми се да те заведа да си купиш сувенири. Нещо, което да ти напомня за Париж.

Когато се върнаха, забелязах, че рисунката не е сред вещите, които трябваше да опаковам за Англия. Не съм сигурна дали Теди бе отказал и тя се бе примирила, или е знаела какво ще каже и се е отказала да го пита, но бях доволна. Вместо това ѝ бе купил кожена яка — норка, с малки тънки лапички и безизразни черни стъкълца на мястото на очите.

И така, върнахме се в Англия.

Жадна съм. Някой пак седи до мен, но не е Силвия. Жена е, в напреднала бременност, стоварила до краката си торби с плетени кукли и буркани домашни сладка. Лицето ѝ лъщи от влага, а гримът ѝ се е стекъл два-три сантиметра надолу. Под очите ѝ се виждат черни полумесеци. Гледа ме. Подозирам, че ме наблюдава от известно време.

Кимвам ѝ. Като че ли го очаква. Мисля си да я помоля да ми донесе нещо за пиене, но бързо се отказвам. От двете ни, според мен, тя изглежда по-зле.

— Прекрасен ден — обажда се жената накрая. — Приятен и топъл. — Виждам капчици пот в корените на косата ѝ. Платът под натезжалите ѝ гърди е потъмнял от пот.

*— Прекрасен — отвързвам аз. — Много топъл.
Тя се усмихва уморено и извързва поглед.*

Върнахме се в Лондон на 19 юли 1919 година — денят на Шествието на мира. Шофьорът ни лавираше между колите, омнибусите и файтоните, покрай улици, препълнени с хора, които развяваха знамена и лозунги. Още не бе изсъхнало мастилото на договора с неговите санкции, които щяха да донесат огорчението и разделението, станали причина за следващата война, но хората нищо не знаеха за това. Още не. Те просто се радваха, че южният вятър нямаше вече да довява тътена на оръдията отвъд Ламанша. Че едни момчета повече нямаше да умират в ръцете на други момчета по полетата на Франция.

Оставиха ме с багажа в лондонската къща и излязоха. Саймиън и Естела очакваха младоженците на следобеден чай. Хана предпочиташе да се прибере направо вкъщи, но Теди настояваше. Той прикри усмивката си. Нещо си бе наумил.

Един лакей се показа на входа, взе по един куфар във всяка ръка и изчезна обратно в къщата. Чантата с личните вещи на Хана остана в краката ми. Изненадах се. Не очаквах други слуги, не още, и се зачудих кой ли го е наел.

Стоях и вдишвах атмосферата на площада. Миризмата на бензин, примесена със сладникавия дъх на топъл оборски тор. Извих врат, за да огледам шестте етажа на величествена къща. Изградена от кафяви

тухли с бели колони от двете страни на главния вход, една от цял ред подобни сгради. На една от белите колони беше изписан в черно номер: 17. Гросвенър Скуеър, седемнайсет. Новият ми дом, където щях да бъда истинска камериерка.

До входа за прислугата се стигаше по стълби, които се спускаха успоредно на улицата надолу към сутерен, ограден с парапет от черно ковано желязо. Взех чантата на Хана и заслизах.

Вратата беше затворена, но отвътре се дочуваха приглушени, явно сърдити гласове. През прозорчето на сутерена видях едно момиче в гръб. Поведението му (арогантно, както би казала госпожа Таунсенд) и кичурът непокорни руси къдрици, изплъзнал се изпод бонето ѝ, подсказваха, че е много млада. Тя спореше с някакъв нисък, дебел мъж, чийто врат бе целият почервенял от яд.

Сложи край на последното, победоносно изказване, като метна през рамо една чанта и се запъти към вратата. Преди да успее да се отместя, тя отвори със замах и се озовахме лице в лице, разкривени отражения в огледало. Тя реагира първа: разсмя се спонтанно и пръски слюнка капнаха на врата ми.

— А пък аз си мислех, че трудно се намират прислужници! — каза тя. — Е, честито. Не са познали, че ще се завирам из чужди мръсни къщи за нищожни пари!

Избута ме да мине и повлече кувара си нагоре по стълбите. Накрая се обърна и изкрещя:

— Кажи довиждане, Изи Батърфилд. Бонжур, мадмоазел Изабел! — Изсмя се отново, артистично заметна полата си и тръгна. Не успях да отговоря. Да обясня, че съм лична камериерка. А не някаква домашна прислужница.

Почуках на все още откренатата врата. Отговор не последва, но влязох. Из къщата се носеше познатата миризма на пчелен восък (макар и не на „Стъбинс и Ко“) и на картофи, но се долавяше и още една, не точно неприятна, ала съвсем чужда.

Мъжът седеше на масата. Мършава жена зад него бе отпуснала длани на раменете му — кокалести, със зачервени, разранени кожички около ноктите. Обърнаха се към мен едновременно. Жената имаше голяма, черна бенка под лявото око.

— Добър ден — казах. — Аз...

— Добър ли? — отговори мъжът. — Това е третата прислужница, която напуска през последните няколко седмици, след два часа ще имаме тържество, а вие ми разправете, че денят бил добър.

— Недей така — каза жената и стисна устни. — Нахалница беше тази Изи. Гадателка ми била. Ако тя има дарба, аз съм Савската царица! Ще свърши в ръцете на някой недоволен клиент. Помни ми думата!

Нещо в начина, по който го каза, в жестоката усмивка, в едва сдържаното злорадство в гласа ѝ ме накара да потръпна. Обзе ме желание да се обърна и да си тръгна, но си спомних за съвета на господин Хамилтън, че ако искам да продължа, трябва да започна. Покашлях се и казах спокойно, колкото беше възможно:

— Казвам се Грейс Рийвс.

Те ме погледнаха еднакво объркани.

— Личната камериерка на госпожата.

Жената се изправи в целия си ръст, присви очи и каза:

— Господарката никога не е споменавала за нова камериерка.

Бях стъписана.

— Не е ли? — започнах да заеквам, без да искам. — Аз... Сигурна съм, че написа инструкции от Париж. Лично изпратих писмото.

— Париж? — те се спогледаха.

Тогавя мъжът явно нещо си спомни. Кимна бързо няколко пъти и отмести ръцете на жената от раменете си.

— Разбира се — каза той. — Очаквахме ви. Аз съм господин Бойл, икономът тук, на седемнайсети номер, а това е госпожа Тибит.

Кимнах, все още объркана.

— Приятно ми е. — Двамата продължиха да ме гледат, така че започнах да се чудя дали бяха еднакво глупави. — Доста съм уморена от пътуването — съобщих бавно. — Ще бъдете ли така любезни да повикате някоя от прислужниците да ме заведе до стаята ми?

Госпожа Тибит изсумтя, така че кожата около бенката ѝ завибрира, после се опъна.

— Няма повече прислужници. Още не. Господарката... тоест госпожа Естела Лъкстън не успя да намери такава, която да се задържи.

— Да — обади се господин Бойл със стиснати устни, бледи като лицето му. — А за тази вечер имаме предвидено тържество. Ще се наложи всички да се включат. Госпожица Дебора няма да търпи неуредици.

Госпожица Дебора? Коя беше госпожица Дебора? Смръщих вежди.

— Моята господарка, новата госпожа Лъкстън, не ми е споменавала за тържество.

— Не — продължи госпожа Тибит, — не би го споменала, нали? Това е изненада. Да приветстваме господин и госпожа Лъкстън със завръщането им от сватбеното пътешествие. Госпожица Дебора и майка ѝ го замислят от седмици.

Тържеството беше във вихъра си, когато пристигна колата на Теди и Хана. Господин Бойл даде инструкции да ги посрещна на входа и да ги въведе в балната зала. Това обичайно било задължение на икономата, обясни той, но госпожица Дебора му дала задачи, които налагали да присъства другаде.

Отворих вратата и те влязоха. Теди сияещ, Хана изтощена, както можеше да се очаква след посещение при Саймиън и Естела.

— Човек убивам за чаша чай — въздъхна тя.

— Не бързай толкова, скъпа — усмихна се Теди. Подаде ми палтото си и целуна лекичко Хана по бузата. Тя трепна едва забележимо, както винаги.

— Първо имам една изненада — продължи той, докато вървеше и доволно потриваше ръце. Хана го наблюдаваше как се отдалечава, после вдигна очи, за да огледа входното антре: с наскоро боядисаните му в жълто стени, доста грозния модерен полилей над стълбите, палмите с надвиснали над низовете декоративни лампички листа.

— Грейс — попита тя с повдигнати вежди, — какво става, за бога?

Повдигнах рамене за извинение и тъкмо да ѝ обясня, Теди се появи отново и я хвана за ръка.

— От тук, мила. — Той я поведе към балната зала.

Вратата се отвори и Хана ококори очи, когато видя толкова много непознати хора. После всички лампи светнаха и докато поглеждах към

искрящия полилей, усетих движение на стълбите. Чуха се възторжени възгласи; в средата на стълбите стоеше стройна жена с черна коса, спусната на вълни покрай тясно скулесто лице. Не беше красиво, но в него имаше нещо забележително; една илюзия за красота, която щях да се науча да разпознавам като белег на истинския шик. Тя беше висока и слаба, застанала по начин, който дотогава не бях срещала: с присвити напред рамене, така че копринената ѝ рокля за малко да се изхлузи от тях и да се свлече по извития гръб. Позата беше едновременно изкусна и естествена, небрежна и нагласена. От ръцете ѝ висеше светла козина, която отначало помислих за наметка, докато не се чу лай и тогава разбрах, че държеше малко, пухкаво кученце, бяло като най-хубавата престилка на госпожа Таунсенд.

Не я познавах, но веднага се досетих коя е. Тя се спря за момент, преди да слезе плавно надолу по стъпалата, и като пресичаше залата, множеството от гости се разделяше като в танцова постановка.

— Деб! — възкликна Теди, когато тя приближи. Широка усмивка образува трапчинки по сияещото му, красиво лице. Той улови двете ѝ ръце, наведе се и целуна предложената му буза.

Жената опъна устните си в усмивка.

— Добре дошъл у дома, Тидълс. — Думите ѝ бяха приветливи, нюйоркският ѝ акцент — монотонен и звучен. Говореше, без да спазва интонацията. Това беше маниер, чрез който обикновеното изглеждаше необикновено и обратно.

— Каква невероятна къща! И съм събрала най-забележителните млади същества в Лондон, за да я стоплят. — Тя помахаше с дългите си пръсти на една елегантна жена, чийто поглед улови през рамото на Хана.

— Изненада ли се, скъпа? — попита Теди, като се обърна към Хана. — Майка ми и аз го замислихме тайно, а скъпата ми Деб умира да организира тържества.

— Изненадана — каза Хана, докато погледът ѝ за кратко срещна моя. — Едва ли бих го описала така.

Дебора се усмихна, с онази хищна усмивка, толкова типично нейна, и хвана Хана за китката. Една дълга, бяла ръка, която приличаше на втвърден восък.

— Най-накрая се срещнахме — каза тя. — Убедена съм, че ще станем най-добри приятелки.

Хиляда деветстотин и двайсета започна лошо; Теди загуби на изборите. Не по негова вина, моментът не беше подходящ. Ситуацията се оказа недооценена, а подходът — неправилен. Виновни бяха работническата класа и досадните им малки вестничета. Организирах се мръсни кампании. Хората се чувстваха изиграни след войната; очакваха твърде много. Щяха да станат като ирландците, ако не внимаваха, или като руснаците. Без значение. От партията бяха обещали да има друга възможност; да му намерят по-сигурно място. По същото време следващата година, обеща Саймиън; ако се откажеше от глупавите си идеи, които объркваша консервативните избиратели. Теди щеше да е в Парламента.

Естела мислеше, че Хана трябва да има дете. Щеше да е добре за Теди. Избирателите трябваше да го виждат като семеен човек. Бяха женени, обичаше да казва, и рано или късно във всеки брак хората се надяваха на наследник.

Теди започна работа при баща си. Всички се съгласиха, че така ще е най-добре. След загубата на изборите той бе придобил изражение на човек, преживял травма, шок; същото изражение имаше Алфред в дните непосредствено след войната.

Мъже като Теди не бяха свикнали да губят, но не беше в стила на един Лъкстън да унива. Родителите на Теди започнаха да прекарват все повече време на номер седемнайсет, където Саймиън често разказваше за баща си, за пътя му към върха, който не е за слабаци и неудачници. Пътуването на Теди и Хана до Италия бе отложено; не било добре за Теди да напуска страната, обясни Саймиън. Впечатлението за успех привличало успех. А пък и Помпей нямало да се премести.

Междувременно аз полагах усилия да свикна с живота в Лондон. Бързо усвоих новите си задължения. Господин Хамилтън ми бе дал безкрайни напътствия, преди да напусна „Ривъртън“ — от преките ми задължения като грижа за гардероба на Хана до по-специалните, да внимавам за добрата ѝ репутация — за това се чувствах сигурна. В новите домашни занимания обаче бях като изгубена. Захвърлена в самотни, непознати води. Защото, макар госпожа Тибит и господин Бойл да не бяха точно коварни, то те със сигурност не бяха откровени. Общувах си по свой начин, изпитвах силно и явно удоволствие от

взаимното си присъствие, което изключваше всичко останало. Освен това специално госпожа Тибит се чувстваше изключително удобно в тази изолация. Нейното щастие се подхранваше от недоволството на другите и ако такова не се задаваше, тя не се свенеше да изфабрикува неприятности за някоя нищо неподозираща душа. Бързо се научих, че за да оцелея на номер седемнайсет, трябваше да бъда единак и да пазя гърба си.

Една дъждовна сутрин намерих Хана сама в гостната. Теди и Саймиън току-що бяха тръгнали към кабинетите си в Сити и тя наблюдаваше улицата. Автомобили, велосипеди, забързани хора, запътени във всички посоки.

— Искате ли да ви донеса чая, госпожо? — попитах аз.

Не последва отговор.

— Или да кажа на шофьора да докара колата?

Приближих се и разбрах, че не ме чува. Беше потънала в мислите си, които лесно можех да отгатна. Беше отегчена. С изражение, което помнех от дългите дни в „Ривъртън“, когато стоеше на прозореца в стаята си. С китайската кутия в ръце, в очакване да пристигне Дейвид, когато отчаяно желаше да играе Играта.

Покашлях се и Хана вдигна очи. Когато ме видя, някак се оживи.

— Здравей, Грейс — поздрави тя.

Пак я попитах за чая и къде би искала да го сервирам.

— В салона за закуска — отвърна ми. — Но кажи на госпожа Тибит да не се безпокои за кифличките. Не съм гладна. Пък и не е редно да ям сама.

— А после, госпожо? — попитах аз. — Да кажа ли да докарат колата?

Хана завъртя очи.

— Ако трябва да понеса още една обиколка на парка, ще полудея. Не разбирам как другите жени го понасят. Наистина ли нямат по-интересни занимания от тона да ги возят по едни и същи алеи ден след ден?

— Желаете ли да бродирате, госпожо? — Знаех, че няма да иска. Хана не беше жена, която ще държи игла. Това изискваше търпение, което не бе присъщо на темперамента ѝ.

— Ще чета, Грейс — каза тя. — Имам си книга. — И тя повдигна един овехтял екземпляр на „Джейн Еър“.

— Пак ли, госпожо?

Повдигна рамене. Усмихна се.

— Пак.

Не знам защо това толкова ме тревожеше. Звънваше едно предупреждение, което не знаех как да прикрия.

Теди работеше много, Хана също полагаше усилия. Присъстваше на всичките му партита, бърбеше със съпругите на делови партньори и с майките на политици. Мъжете винаги говореха за едно и също — пари, бизнес, заплахата от бедните съсловия. Саймиън, като всички мъже от този тип, бе изключително подозрителен към онези, които наричаха „бохеми“. Теди, въпреки прекрасните си намерения, споделяше същото мнение.

Хана би предпочела да обсъжда истинска политика с мъжете. Понякога, когато с Теди се оттегляха вечер в свързаните си апартаменти, докато решех косата ѝ, Хана го питаше какво казал едичкой си за обявяването на военно положение в Ирландия, а на уморения Теди това му изглеждаше забавно и ѝ отговаряше да не тревожи красивата си главица. Това било негова грижа.

— Но аз искам да знам — продължаваше Хана. — Интересно ми е.

А Теди поклащаше глава.

— Политиката е мъжка игра.

— Позволи ми да я играя — упорстваше Хана.

— Ти си в играта — отвърщаше той. — Ние сме един отбор — ти и аз. Твоята работа е да се грижиш за съпругите.

— Но това е скучно. Те са скучни. Искам да говоря за съществени неща. Не разбирам защо да не го правя.

— О, скъпа! — отговаряше простичко Теди. — Защото такива са правилата. Не ги определям аз, но трябва да ги спазвам. — После се усмихваше и я щипваше по рамото. — Не е толкова зле, нали? Поне майка ми ти помага, както и Деб. Страхотна е, нали?

Тогава на Хана не ѝ оставаше друго, освен да кимне с неохота. Вярно е, че Дебора беше винаги на разположение да помогне. И така щеше да продължава, защото бе решила да не се връща в Ню Йорк. От едно лондонско списание ѝ предложиха да завежда модната рубрика,

как да устои на това? Цял един нов град от дами, които да облича и напътства. Щеше да живее при Хана и Теди, докато си намери подходящо жилище. В края на краищата, както отбеляза Естела, няма причина да се бърза. Номер седемнайсет е голям дом с много свободни стаи. Особено докато не се появят деца.

През ноември същата година Емелин дойде в Лондон за шестнайсетия си рожден ден. Това бе първото ѝ гостуване от сватбата на Хана и Теди и Хана го очакваше с нетърпение. Тя прекара сутринта в гостната, като притичваше до прозореца, когато чуеше някой автомобил отвън да намали скоростта, но все оставаше разочарована и се връщаше на канапето.

Накрая така се оклюма, че пропусна момента. Не разбра, че Емелин е пристигнала, докато Бойл не почука на вратата.

— Госпожица Емелин е тук, госпожо — съобщи той.

Хана скочи, когато икономът въведе Емелин.

— Най-сетне! — възкликна тя възторжено и прегърна силно сестра си. — Мислех, че няма да дойдеш. — Отстъпи назад и се обърна към мен: — Виж, Грейс, не е ли красива?

Емелин се усмихна накриво и после бързо нацупи устни. Въпреки изражението си, или може би тъкмо заради него, изглеждаше красива. Бе се източила и отслабнала, а промененото ѝ лице привличаше погледите с налетите си устни и големите кръгли очи. Беше си изработила маниер на отегчена небрежност, перфектно подходящ на нейната възраст и на епохата.

— Ела, седни! — поведе я Хана към канапето. — Ще поръчам да ни донесат чай.

Емелин се стовари в единия ъгъл и щом Хана се обърна, приглади полата си. Беше с обикновена рокля от миналия сезон; някой се бе опитвал да я преработи, за да изглежда по-нова и по-дамска, но все още личаха издайническите белези на предишната кройка. Когато Хана се завъртя към нея, Емелин спря да я пригладва и заоглежда стаята с престорена небрежност.

Хана се засмя.

— О, това е последна мода. Елзи де Улф избра всичко. Грозно е, нали?

Емелин повдигна вежди и кимна бавно.

Хана седна до нея.

— Радвам се, че те виждам — каза тя. — Тази седмица можем да правим всичко каквото поискаш. — Да отидем в „Гънтърс“ на чай и орехов сладкиш, да гледаме спектакъл.

Емелин повдигна рамене, но забелязах, че пръстите ѝ продължаваха да човъркат по полата.

— Можем да посетим музея — продължи Хана. — Или да разгледаме „Селфриджис“. — Поколеба се. Емелин кимаше уклончиво. Хана се засмя несигурно. — Чуй ме само! — каза тя. — Едва си пристигнала, а аз вече планирам седмицата. Не ти позволих да кажеш и една дума. Дори не те попитах как си.

Емелин погледна Хана.

— Харесва ми роклята ти — накрая се обади тя, после стисна устни, сякаш бе нарушила някакво решение.

Беше ред на Хана да повдигне рамене.

— О, имам цял гардероб. Теди ми ги носи от чужбина. Според него една нова рокля компенсира това, че не съм пътувала. За какво друго ходи една жена в чужбина, ако не да си купува рокли? Така че гардеробът ми е пълен, а няма къде да... — Опомни се, спря и сдържа усмивката си. — На мен са ми много. — Тя небрежно погледна Емелин. — Дали не би искала да ги видиш? Може нещо да ти хареса. Ще ми направиш услуга, като ми помогнеш да освободя малко пространство.

Емелин бързо вдигна очи и не можа да прикрие вълнението си.

— Бих могла. Ако това ще помогне.

Хана добави десет рокли от Париж към гардероба на Емелин, а на мен ми поръча да направя корекциите по дрехите, които Емелин бе донесла със себе си. Докато разпарях небрежните бодове на Нанси, налегна ме носталгия по „Ривъртън“. Надявах се, че няма да приеме моите корекции за лична обида.

След това отношенията между сестрите се подобриха: недоволството на Емелин изчезна и до края на седмицата нещата станаха такива, каквито винаги са били. Те отново бяха добри приятелки, щастливи, че са възстановили старите си отношения. Аз също изпитах облекчение: напоследък Хана беше твърде мрачна. Надявах се доброто настроение да продължи и по-нататък.

През последния ден от гостуването на Емелин заедно с Хана седяха в двата края на канапето в дневната и чакаха да пристигне

автомобилът от „Ривъртън“. Дебора, на път за съвещание в редакцията, приседна на бюрото с гръб към тях, за да нахвърля набързо съболезнователно писмо за своя починала приятелка.

Емелин, облегнала се удобно, въздъхна някак замечтано:

— Бих могла да пия чай при „Гънтърс“ всеки ден, а ореховият сладкиш никога няма да ми омръзне.

— Ще ти омръзне, като ти изчезне тънката талийка — обади се Дебора, докато дращеше с писеца по листа хартия. — Миг удоволствие и гледай после какво става.

Емелин запърха с мигли към Хана, която едва сдържаше смеха си.

— Сигурна ли си, че не искаш да остана? — попита Емелин. — Наистина за мен не е проблем.

— Съмнявам се, че татко ще одобри това.

— Ами! — продължи Емелин. — Хич няма да го е грижа. — Тя наклони глава. — Бих могла да си живея съвсем удобно в дрешника ти. Дори няма да разбереш, че съм тук.

Хана се престори, че обмисля думите ѝ.

— Много ще скучаеш без мен — добави Емелин.

— Знам — отговори Хана и изимитира припадък. — С какво ще се утешавам?

Сестра ѝ се разсмя и я замери с възглавничка.

Хана я улови и за момент започна да оправя ресните ѝ. С очи, все още вперени във възглавничката, тя каза:

— Относно татко, Ем... Той... Как е той?

Знаех, че обтегнатите отношения с баща ѝ тревожеха Хана. Много пъти бях намирала започнати писма в писалището ѝ, но нито едно не беше пуснато.

— Татко си е татко — сви рамене Емелин. — Все същият.

— О... — продължи Хана с нещастен вид. — Добре. Не съм получавала новини от него.

— Не — отвърна Емелин и се прозина. — Е, знаеш какъв е, като си науми нещо.

— Така е — съгласи се Хана. — И все пак си мислех... — Гласът ѝ притрепери и за момент и двете замълчаха. Макар че Дебора бе обърнала гръб, виждах как е наострила уши като немска овчарка, за да

чуе клюката. Хана също беше забелязала, защото се изправи и с преднамерена жизнерадост смени темата.

— Не знам дали ти споменах, Ем — намислила съм да се захвана малко с работа, като си заминеш.

— Работа? — попита Емелин. — В магазин за дрехи?

Сега и Дебора се разсмя. Тя запечата плика и се завъртя на стола си. Спря да се смее, когато видя изражението на Хана.

— Сериозно ли говориш?

— О, Хана обикновено говори сериозно — обади се Емелин.

— Когато бяхме на Оксфорд Стрийт онзи ден — каза Хана на Емелин, — докато ти беше на фризьор, видях една малка печатница — „Блаксланд“, на чийто прозорец имаше обява. Търсят редактори. — Тя повдигна рамене. — Обичам да чета, интересувам се от политика, граматиката и правописът ми са над средното ниво...

— Не ставай смешна, скъпа — подхвърли Дебора и ми подаде писмото си. — Погрижи се да тръгне със сутрешната поща. — После се обърна към Хана: — Никога не биха те взели.

— Вече го направиха — отговори Хана. — Веднага подадох молба. Собственикът каза, че се нуждае спешно от човек.

Дебора рязко си пое дъх, разтегна устни в лека усмивка.

— Но сигурно разбираш, че и дума не може да става.

— За какво? — попита Емелин, като се преструваше, че не разбира.

— За правилния избор — каза Дебора.

— Не съм знаела, че има дума за правилен избор — продължи Емелин. Тя се разсмя. — Какъв е отговорът?

Дебора си пое дъх, ноздрите ѝ се свиха.

— „Блаксланд“? — с писклив глас се обърна тя към Хана. — Не са ли те онова издателство, което бълва гадните памфлетчета, които войниците раздават по ъглите на улиците? — Присви очи. — Брат ми ще припадне.

— Не мисля така — отговори Хана. — Теди често е изразявал съчувствие към безработните.

Дебора рязко се облеци: като изненадан хищник, проявил краткотраен интерес към плячката си.

— Не си чула правилно, скъпа — каза тя. — Тидълс просто се стареа да не настройва срещу себе си бъдещите си избиратели. Освен

това... — Тя се изправи победоносно пред огледалото над камината и забучи една игла в шапката си — ... съчувствие или не, не мисля, че ще му е много приятно да научи, че си обединила сили с хората, отпечатали отвратителните статии, които го провалиха на изборите.

Хана зяпна — не се бе сетила. Тя погледна Емелин, която съчувствено повдигна рамене. Дебора видя реакциите им в огледалото, потисна усмивката си и се обърна към Хана, като зацъка разочаровано.

— Скъпа, каква ужасна липса на лоялност!

Хана бавно изпусна дъха си.

Дебора поклати глава.

— Това ще убие бедния стар Тидълс, като разбере. Ще го убие.

— Тогава не му казвай — обади се Хана.

— Познаваш ме, аз съм самата дискретност — каза тя. — Но забравяш за стотиците други хора, които нямат моите скрупули. Те ще са изключително щастливи да го разгласят, когато видят името ти, неговото име, върху тази пропаганда.

— Ще им съобщя, че се отказвам — промълви Хана. Остави настрана възглавничката. — Но имам намерение да си потърся нещо друго. Нещо по-подходящо.

— Скъпо дете — засмя се Дебора, — избий си го от главата. Няма подходяща работа за теб. Искам да кажа, как ли би се гледало на това? Жената на Теди да работи? Какво биха казали хората?

— Ти работиш — отбеляза Емелин с иронично притворени клепачи.

— Различно е, скъпа — отговори Дебора, без да губи темпо. — Още не съм срещнала моя Теди. На секундата бих се отказала от всичко това заради подходящия човек.

— Трябва да върша нещо — каза Хана. — Нещо друго, освен да седя тук по цял ден и да чакам някой да се обади.

— Е, разбира се — каза Дебора и дръпна чантата си от писалището. — Никой не обича да се мотае. — Тя повдигна едната си вежда. — Макар че, мислех си, тук могат да се вършат доста повече неща от седенето и чакането. Едно домакинство не се управлява само, нали знаеш.

— Не — отвърна Хана. — И аз с радост бих се захванала с някои задължения...

— Най-добре се придържай към това, което умееш да правиш — каза Дебора, като се примъкна към вратата. — Това съветвам винаги. — Тя се спря, задържа вратата отворена, после се обърна и на лицето ѝ бавно се появи усмивка.

— Знам — продължи тя. — Как не се сетих по-рано? Ще поговоря с майка ми. Можеш да се включиш в дамския клуб на консерваторите. Те търсеха доброволци за предстоящата галавечер. Можеш да помогнеш в надписването на картичките за местата и да оцветяваш украсата — ще разкриеш артистичната си дарба.

Хана и Емелин се спогледаха, когато Бойл се появи на вратата.

— Колата за госпожица Емелин пристигна — каза той. — Да ви повикам ли такси, госпожице Дебора?

— Не се безпокой, Бойл — изчурулика Дебора. — Имам нужда от малко свеж въздух.

Бойл кимна и отиде да се погрижи да натоварят багажа на Емелин.

— Какво гениално хрумване! — усмихна се Дебора на Хана. — Теди ще бъде толкова доволен ти и майка да прекарате цялото това време заедно! — Тя наклони глава и сниши глас: — А така никога няма да се наложи да разбере за онази злощастна работа.

В ЗАЕШКАТА ДУПКА

Няма да чакам Силвия. Омръзна ми да седя тук. Ще намеря къде дават чай. Силна, пронизителна, думкаща музика звучи от високоговорителите на импровизираната сцена, където танцуват шест млади момичета. Облечени са в червено-черни трика — с малко повече плат от бански костюми, с черни ботушки до коленете. Чудя се как успяват да танцуват на тези високи токчета, после си спомням танцьорите от моята младост. „Хамърсмит Паладиън“, първия диксиленд джаз бенд, Емелин танцува чарлстон.

Впивам пръсти в дръжките на стола, подпирам се така, че забивам лакти в ребрата, и се избутвам нагоре. Прегръщам парапета. За миг главата ми се замайва, после прехвърлям тежестта си върху бастуна и изчаквам светът да спре да се върти. Проклета жега! Опирам предпазливо бастуна в пръстта. Последният дъжд я разкаля и внимавам да не затъна. Целя стъпките, оставени от хората. Става бавно, но се справям...

— Да ти кажа бъдещето... Дай си ръката...

Не понасям гадателки. Веднъж ми казаха, че линията на живота ми е къса; не можах напълно да се отърся от смътното чувство на обреченост, докато не преполових шейсетте.

Продължавам напред и внимавам къде стъпвам. Няма да гледам. Примирила съм се с бъдещето си. Миналото е, което ме тревожи.

Хана се среща с гадателката в началото на 1921 година. Беше сряда сутрин. Тя винаги канеше гости вкъщи в сряда сутрин. Дебора имаше среща с лейди Луси Дъф-Гордън в „Савой“, а Теди беше на работа с баща си. Вече не изглеждаше съсипан; приличаше на събудил се от странен сън човек, който с облекчение разбира, че си е все същият. Веднъж на вечеря каза на Хана, че бил изненадан колко големи възможности предлагала работата в банка. Не само за придобиване на средства, както побърза да уточни, но и за обогатяване на културните интереси. Скоро, заяви той, при удобен случай щял да

попита баща си дали може да оглави фондация за подпомагане на млади художници. Или скулптори. Или някакви други творци. Хана каза, че това звучи прекрасно, и отново се съсредоточи върху храната, докато той продължи да разказва за някакъв нов клиент фабрикант. Бе започнала да свиква с разминаването между намеренията на Теди и действията му.

За пет минути цяло шествие от издокарани по последна мода жени се изниза от номер седемнайсет и аз се захванах да разчиствам приборите. (Току-що ни бе напуснала пета прислужница и още не бяха намерили заместничка.) Бяха останали само Хана, Фани и лейди Клементайн да допиват чая си. Хана потропваше лекичко и разсеяно с лъжичка по чинийката. Нямаше търпение да си тръгнат, макар още да не знаех защо.

— Наистина, скъпа — обади се лейди Клементайн, като наблюдаваше Хана над празната си чаша, — трябва да помислиш да увеличиш семейството. — Размениха погледи с Фани, която гордо намести големия си корем. Очакваше второто си дете.

— Децата сплотяват семейството. Нали, Фани?

Фани кимна, но не можа да отговори, защото устата ѝ бе пълна с пандишпан.

— Жена, омъжена от дълго време, без деца — упорстваше лейди Клементайн. — Хората започват да говорят.

— Сигурна съм, че си права — каза Хана. — Но всъщност няма причина да говорят. — Каза го така непринудено, че потръпнах. Много трудно се долавяха признаци на вътрешна борба. Хана не се хващаше на думите им и това предизвикваше още злостни доводи.

Лейди Клементайн се спогледа с Фани, която повдигна вежди.

— Да няма някакъв проблем? Долу?

Първо си помислих, че говори за липсващата прислуга; разбрах думите ѝ чак когато Фани преглътна сладкиша и добави настървено:

— Можеш да посетиш някой лекар. Дамски лекар.

Нямаше какво да отговори на това. Е, имаше, разбира се. Можеше да им каже да си гледат работата, и някога сигурно щеше да го направи, но времето я притискаше. Затова замълча. Само им се усмихна и мислено си пожела да си вървят.

Когато си заминаха, Хана се тръшна на дивана.

— Най-после — каза тя. — Мислех, че никога няма да си тръгнат. — Наблюдаваше ме как слагам последните чаши върху таблата. — Съжалявам, че трябва да вършиш това, Грейс.

— Няма нищо, госпожо — отговорих аз. — Сигурна съм, че няма да е задълго.

— Въпреки това — каза Хана. — Ти си лична камериерка. Ще говоря с Бойл да намери някой.

Продължих да събирам лъжичките.

Хана все още ме наблюдаваше.

— Можеш ли да пазиш тайна, Грейс?

— Знаете, че мога, госпожо.

Тя измъкна парче сгънат вестник от колана на полата си, отвори го и го приглади с ръка.

— Намерих това на гърба на един от вестниците на Бойл. — Подаде ми го.

Гадателка — пишеше там. — Известна спиритистка. Контактува с мъртвите. Научете бъдещето си.

Моментално ѝ го върнах и избърсах ръцете си в престилката. В сутерена бях чула да говорят за такива неща. Това бе новата мания, следствие от всеобщата скръб. В онези дни всеки, загубил си обичани хора, се нуждаеше да чуе нещо утешително.

— Имам среща днес следобед — каза Хана.

Не знаех какво да отвърна. Искаше ми се да не ми беше казвала. Въздъгнах.

— Ако не възразявате, госпожо. Не вярвам на сеанси и други тям подобни.

— Така ли, Грейс? — изненада се Хана. — Мислех те за по-разкрепостена от всички останали. Знаеш ли, че сър Артър Конан Дойл вярва в тези неща? Той редовно контактувал със сина си Кингсли. Дори провеждал сеанси в дома си.

Тя не знаеше, че вече не бях пристрастена към Шерлок Холмс. В Лондон бях открила Агата Кристи.

— Не е заради това, госпожо — побързах да отвърна. — Не е, защото не вярвам.

— Така ли?

— Не, госпожо. Вярвам. Тъкмо там е проблемът. Но не е нормално. Мъртвите... опасно е да се бъркаме.

Тя повдигна вежди, като обмисляше думите ми.

— Опасно...

Оказа се грешен подход. Като споменах за опасност, само засилих интереса ѝ още повече.

— Ще дойда с вас, госпожо — казах.

Не бе очаквала това. Не беше сигурна дали е ядосана или трогната. Накрая беше и двете.

— Не — каза тя много строго. — Няма да е необходимо. Ще се справя добре и сама. — После тонът ѝ се смекчи: — Днес е свободният ти следобед, нали? Сигурно си планирала нещо приятно? Нещо подходящо от това да ме придружаваш?

Не отговорих. Плановете ми бяха тайна. След дълга размяна на писма Алфред най-сетне бе предложил да се срещнем в Лондон. Месеците, които прекарах далеч от „Ривъртън“, ме бяха направили по-самотна от очакваното. Въпреки подробните инструкции на господин Хамилтън открих, че да бъда лична камериерка означаваше да имам притеснения, каквито не бях очаквала, особено след като Хана не се оказа особено щастлива младоженка. А страстта на госпожа Тибит да създава проблеми гарантираше, че никой от персонала няма да свали защитата си и да изгради приятелски отношения. За пръв път през живота си се чувствах изолирана. И макар много да внимавах да не схвана погрешно вниманието на Алфред (тъй като вече веднъж се бях опарила), открих, че копнея да го видя.

Независимо от това онзи следобед проследих Хана. Срещата ми с Алфред щеше да е по-късно вечерта; ако бях достатъчно бърза, щях да имам време да се уверя, че тя пристига и после си тръгва в добро състояние. Бях чувала много истории за спиритисти, за да знам, че така трябва. Братовчедът на госпожа Тибит бил обсебен от духове, според думите ѝ, а господин Бойл познаваше един човек, чиято съпруга била ограбена и заклана.

Освен това, ако не бях сигурна за отношението си към спиритистите, бях достатъчно сигурна за типа хора, които ги посещаваха. Само хора, нещастни от настоящето, искаха да узнаят бъдещето си.

Навън се бе спуснала гъста мъгла: сива и плътна. Следвах Хана по „Олдуич“ като детектив по следа, като внимавах да не изоставам или тя да не потъне за по-дълго в мъглата. На ъгъла мъж с дъждобран свиреше на устна хармоника „Пази домашното огнище“. Такива уволнени войници се виждаха навсякъде: по улиците, под мостовете, пред железопътните гари. Хана затършува в чантата си за монета и я пусна в чашата пред мъжа, преди да продължи.

Завихме по Кийн Стрийт и Хана се спря пред една елегантна вила от епохата на крал Едуард. Изглеждаше почтено място, но, както обичаше да казва майка ми, външният вид можеше да е подвеждащ. Видях, че провери адреса в обявата и натисна звънеца. Вратата веднага се отвори и без да се обръща назад, тя бързо изчезна навътре.

Стоях отпред и се чудех на кой етаж са я завели. На третия. Бях сигурна. Имаше нещо в светлината на лампата, което озаряваше в жълто набраните краища на спуснатите завеси. Седнах до някакъв еднокрак мъж, който продаваше тенекиени маймуни, тичащи нагоре-надолу по парче канап, и зачаках.

Мина повече от час. Когато се появи, циментовото стъпало, на което седях, бе вледенило краката ми и не можах да се изправя достатъчно бързо. Наведох се, като се молах да не ме види. Не ме видя; не се огледа. Стоеше на най-горната площадка замаяна. Лицето ѝ беше безизразно, изглеждаше стъписана и вцепенена. Първата ми мисъл бе, че ѝ е направена магия, държали са някой от онези джобни часовници, като по снимките, и са я хипнотизирали. Кракът ми беше изтръпнал и не можех да се втурна към нея. Тъкмо щях да извикам, тя пое дълбоко въздух, потръпна и бързо се отдалечи.

През онази мъглива вечер закъснях за срещата си с Алфред. Не много, но достатъчно, заради което той изглеждаше разтревожен, преди да ме види, и обиден след това.

— Грейс! — Поздравихме се непохватно. Протегна ръка точно когато и аз протегнах моята. В един неловък миг докоснахме длани и той, сякаш неохотно, ме хвана за лакътя. Засмях се нервно, отдръпнах си ръката и я мушнах под шала.

— Съжалявам, че закъснях, Алфред — казах аз. — Трябваше да свърша нещо за господарката.

— Не знае ли, че днес е свободният ти следобед? — попита Алфред. Беше по-висок, отколкото го помнех, а лицето му — с по-

остри черти, но въпреки това го намирах за много хубав.

— Да, но...

— Трябваше да й кажеш какво най-добре да направи с поръчката си.

Неговата язвителност не ме изненада. Недоволството на Алфред от работата при богатите нарастваше. В писмата му от „Ривъртън“ дистанцията ми бе разкрила нещо, което не бях забелязвала преди: нишка на негодувание пронизваше описанията на ежедневието му. А по-късно онова, което ме питаше за Лондон, както и разказите му за „Ривъртън“ бяха изпъстрени с цитати от прочетени книги за класите, работниците и профсъюзите.

— Ти не си робиня. Можеше да откажеш.

— Знам. Не мислех, че ще... Просто ми отне повече време, отколкото предполагах.

— Е, добре. — Лицето му се отпусна, така че заприлича отново на себе си. — Не си виновна. Хайде да използваме времето по най-добрия начин, преди да се върнем да робуваме, а? Искаш ли да хапнем преди киното?

Бях на върха на щастието, докато вървахме един до друг. Чувствах се възрастна и доста смела тук из града с мъж като Алфред. Пожелах си да се хванем под ръка. Така хората щяха да ни мислят за брачна двойка.

— Обадох се на майка ти — прекъсна мислите ми той. — Както ме помоли.

— О, Алфред! — възкликнах аз. — Благодаря ти. Не е много зле, нали?

— Не много, Грейс. — Той се поколеба за миг и отмести поглед. — Но не е и много добре, ако трябва да съм честен. Упорита кашлица. А каза, че и гърбът й създава проблеми. — Бръкна с ръце в джобовете си. — Артрит ли е?

Кимнах.

— Появи се внезапно, когато бях малка. Много бързо се влоши. Най-зле е през зимата.

— Имам леля, която страда от същото. Състари я без време. — Той поклати глава. — Скапан късмет.

Известно време вървахме и мълчахме.

— Алфред — казах аз, — за майка ми... Тя дали... Мислиш ли, че има достатъчно, Алфред? Въглища имам предвид, и други неща?

— О, да — отговори той. — С това няма проблеми. Има достатъчно въглища. — Той се приведе и ме бутна по рамото. — А госпожа Ти се грижи да ѝ изпраща по един хубав пакет сладки от време на време.

— Бог да я поживи — казах аз и очите ми се наляха със сълзи на благодарност. — И теб също, Алфред. Заради това, че си я посетил. Сигурна съм, че го оценява, дори да не го показва.

Той повдигна рамене и каза откровено:

— Не го правя заради благодарността на майка ти, Грейси. Правя го заради теб.

По лицето ми се разля вълна от удоволствие. Допрях облечената си в ръкавица ръка до бузата си и лекичко я притиснах, за да поеме топлината.

— Как са останалите? — попитах свенливо. — Там, в Сафрън? Добре ли са всички?

Той замълча за миг, докато осъзна, че смених темата.

— Всичко е според очакванията — отговори той. — В низините. Нагоре е друга работа.

— Господин Фредерик? Последното писмо на Нанси намекваше, че не всичко е наред при него.

Алфред поклати глава.

— Стана много мрачен, откакто ти замина. Може да си му била слабост, а? — Той ме побутна и не можах да сдържа усмивката си.

— Липсва му Хана — отвърнах аз.

— Не си го признава.

— И тя е същата. — Разказах му за недовършените писма, които бях намерила. Чернова след чернова, захвърлени и неизпратени.

Той подсвирна и поклати глава.

— А казват, че трябва да се учим от по-високопоставените. Мен ако питаш, и те биха могли да понаучат едно друго от нас.

Продължих да вървя и си мислех за страданието на господин Фредерик.

— Мислиш ли, че той и Хана ще се сдобрят?

Алфред повдигна рамене.

— Честно казано, не знам дали е толкова просто. Хана наистина му липсва. Няма съмнение. Но не е само това.

Погледнах го.

— Да не е и заради колите? Сякаш след затварянето на фабриката остана без цел. Прекарва цялото си време да броди из имението. Взима пушката и казва, че търси браконieri. Според Дъдли нещо си въобразява. Всъщност няма никакви браконieri, но продължава да търси. — Той присви очи заради мъглата. — Разбирам това много добре. Един мъж иска да се чувства полезен.

— Дали Емелин му е утеха?

Той повдигна рамене.

— Превръща се в истинска малка госпожица, ако питаш мен. Нарезжда наравно с господаря. Той като че ли няма нищо против. Повечето време едва забелязва, че е там. — Алфред подритна едно камъче и го проследи как заподскача и изчезна в канавката. — Не. Вече не е същото място. Не и откакто ти замина.

Наслаждавах се на думите му, когато той продължи:

— Като говорим за „Ривъртън“, никога няма да се сетиш кого видях току-що. Ей сега, докато те чаках.

— Кого?

— Госпожица Старлинг. Луси Старлинг. Дето беше секретарка на господин Фредерик.

Жегна ме завист; как свойски изрече първото ѝ име. Луси. Хлъзгаво, загадъчно име, което шумолеше като коприна.

— Госпожица Старлинг? В Лондон?

— Каза, че сега живее тук. В апартамент на Хартли Стрийт, точно зад ъгъла.

— Но какво ли прави тук?

— Работи. След като фабриката на господин Фредерик затвори, трябвало да си намери друга работа, а в Лондон има много повече. — Той ми подаде лист хартия. Бял, топъл, с подгънато ъгълче, където е било притиснато в джоба му. — Взех ѝ адреса и казах, че ще ти го дам. — Погледна ме и се усмихна така, че страните ми отново пламнаха. — Ще бъда по-спокоен — продължи той, — като знам, че имаш приятелка в Лондон.

Прималява ми. Мислите ми се реят. Напред-назад, нагоре-надолу, по водите на историята.

Кметството. Сигурно Силвия е там. Ще раздават чай. Доброволките вече трябва да са заели кухнята, продават кексчета и кифлички, и рядък чай с бъркалка вместо с лъжичка. Подбирам си пътя към малкото циментово стълбище. Вървя стабилно.

Стъпвам накриво, глезенът ми силно се удря в ръба на циментовото стъпало. Някой ме прихваща под ръка, като залитам. Тъмнокож младеж, със зелена коса и халка през ноздрите.

— Добре ли сте? — пита ме той с тих, мил глас.

Не мога да откъсна поглед от халката на носа му, не намирам нужните думи.

— Бледа сте като платно, скъпа. Сама ли сте тук? Да се обадя на някого?

— А, ето те. — Жена е. Познавам я. — Къде се мотаеш! Помислих, че съм те загубила. — Кудкудяка като стара квачка, слага юмруци малко над талията си — все едно маха месести крилца. — Какво, за бога, си мислиш, че правиш?

— Намерих я тук — каза зелената коса. — За малко да падне, като се качваше нагоре.

— Вярно ли е, палавнице? — обажда се Силвия. — Не мога да те оставя и за минута! Ще получа инфаркт заради теб, ако не внимаваш. Не знам какво мислиш, че правиш.

Започвам да обяснявам, но млъквам. Осъзнавам, че не мога да си спомня. Имам силното усещане, че търсех нещо, че исках нещо.

— Хайде — казва тя, обгръща с ръка раменете ми и ме повежда далеч от кметството. — Антъни умира да те види.

Палатката е голяма и бяла; платнището от едната страна е вързано нагоре, за да може да се влиза. Над входа е закачен транспарант с надпис: Историческо дружество Сафрърн Грийн. Силвия ме повежда навътре. Горещо е и мирише на прясно окосена трева. На конструкцията на тавана е закачена флуоресцентна лампа, която бръмчи и осветява, като че свети в операционна, пластмасовите маси и столове.

— Това е той — прошепва Силвия и посочва мъж, чиито незабележителни черти ми напомнят някого. Прошарени кафяви коса и

мустаци, червени бузи. Разговаря в захлас с една внушителна жена със скромна рокля.

Силвия се приближава.

— Нали ти казах, че си го бива?

Горещо ми е и краката ме болят. Чувствам се объркана. Без причина ме обзема леко раздразнение.

— Искам чаша чай.

Силвия ме поглежда и бързо прикрива изненадата си.

— Разбира се, пиленце. Ще ти донеса, а после съм ти приготвила награда. Ела, седни. — Настанява ме до едно табло със снимки, после изчезва.

Жестоко, иронично изкуство е фотографията. Влаченето на уловени мигове в бъдещето; мигове, които е трябвало да бъдат оставени да изчезнат заедно с миналото; би трябвало да съществуват само в спомените, да изплуват за кратко през мъглата на събитията, които следват. Снимките ни натрапват да виждаме хората, преди бъдещето им да е оставило отпечатъка си, преди да знаят за края си.

На пръв поглед приличат на пяна от бели лица и поли сред море в цвят сепия. После спомените ярко открояват някои от тях, други потъват. Първо — лятната къща, онази, която Теди проектира и построи след преместването през 1924 година. Снимката бе правена същата година, ако се съди по хората на нея. Теди стои близо до недовършеното стълбище, облегнат на една от белите мраморни колони. На тревата върху близкия склон се вижда одеяло за пикник. Върху него една до друга седят Хана и Емелин. И двете с еднакво отнесен поглед. На преден план е Дебора — висока, застанала изкривено по модата, тъмната ѝ коса се спуска над едното око. С цигара. Пушекът създава впечатление, че около тях има мъгла. Ако не знаех какво бе станало, бих помислила, че има и пети човек, забулен в нея. Няма такъв, разбира се. Няма снимки на Роби в „Ривъртън“. Той дойде само два пъти.

На втората снимка няма хора. Сниман е самия „Ривъртън“ или каквото остана от него след пожара преди Втората световна война. Цялото ляво крило е изчезнало, сякаш някаква могъща лопата се е спуснала от небето и е изринала детската, столовата, дневната, спалните. Останките са овъглени. Казват, че развалините димели седмици наред. Миризмата на сажди се носела над селото с месеци. Не

съм знаела. По това време се задаваше война, роди се Рут, а аз бях на прага на нов живот.

Третата снимка, която се опитвах да не гледам, нямаше място в историята. Лесно разпознах всички; бяха облечени за празненство. В онези дни имаше толкова много празненства, хората постоянно се гласяха и позираха за снимки. Ходеха на много места. Аз знам къде са и знам какво ще се случи. Добре си спомням с какво бяха облечени. Спомням си кръвта, опръскала светлата ѝ рокля, като от бурканче червено мастило, изпуснато отвисоко. Така и не успях напълно да я изчистя. Но дори и да бях успяла, това нищо не би променило. Просто трябваше да я изхвърля. Тя никога повече не я погледна и, разбира се, не я облече.

На снимката не знаят; усмихват се. Хана и Емелин, и Теди. Усмихват се пред апарата. Това е *преди*. Гледам лицето на Хана, за да открия някакъв знак, мисъл за предстояща драма. Няма нищо такова. В погледа ѝ виждам единствено очакване. Или може би само си въобразявам, защото знам, че го имаше.

Зад мен стои някой. Жена. Навежда се напред, за да разгледа същата снимка.

— Безценни са, нали? — казва тя. — Какви глупави дрехи са носели. Друг свят.

Само аз забелязвам сянката по лицата. Студени тръпки полазват по кожата ми при мисълта какво предстоеше да се случи. Не, не е заради това; кракът ми сълзи на мястото, където го ударих — лепкава течност се стича надолу към обувката ми.

Някой ме потупва по рамото.

— Доктор Брадли? — Някакъв мъж се навежда към мен, сияещото му лице доближава моето. Хваща ръката ми. — Грейс? Мога ли да ви наричам така? Приятно ми е да се запознаем. Силвия ми разказа толкова много за вас. Наистина ми е приятно.

Кой е този мъж, който говори толкова високо, толкова бавно? Който стиска ръката ми така разпалено? Какво ли му е разказвала Силвия за мен? И защо?

— ... Учител съм по английски, но историята е моята страст. Харесва ми да се мисля за познавач на местната история.

Силвия се появява на входа на палатката с пластмасова чаша в ръка.

— Ето, заповядай.

Чай. Точно от каквото имах нужда. Отпивам глътка. Охладен е; вече не може да ми поверяват горещи течности. Често ми се случва внезапно да задрема.

Силвия сядна на друг стол.

— Антъни разказа ли ти за документите? — Тя премигва със сплъстените си от грим мигли срещу мъжа. — Каза ли ѝ за документите?

— Още не съм стигнал до това — отвърна той.

— Антъни засне поредица от личните разкази на местни хора за историята на Сафрън Грийн. Ще бъде предоставена на Историческото дружество. — Тя ме поглежда. Усмивва се широко. — Има осигурено финансиране и така нататък. Току-що направи запис на госпожа Бейкър, ей там.

Тя продължава да обяснява с негова помощ. Отделни думи изпъкват сред всички други: устни разкази, културна значимост, капсула на времето за хилядолетието, хората след сто години...

Имало едно време хора, които не разказвали своите истории. Не се сещали, че може да са интересни за някого. Сега всички пишат мемоари. Състезават се за най-лошо детство, за най-жесток баща. Преди четири години един студент от близкия технически колеж дойде в „Хийтвю“ да задава въпроси; откровен млад мъж с акне и навик да чопли кожата около ноктите си, докато слуша. Носеше малък магнетофон, микрофон и една голяма папка, в която имаше лист с въпроси, написани на ръка. Ходеше от стая в стая и питаше дали някой би отговорил на въпросите му. Намери много хора, особено щастливи да разказват историите си. Мейвис Бъдлинг например го занимаваше с истории за героичен съпруг, какъвто знаех, че никога не е имала.

Вероятно трябваше да съм доволна. През втория си живот, след като всичко в „Ривъртън“ приключи, след Втората световна война, аз прекарвах голяма част от времето си да откривам лични истории. Изравях доказателства, допълвах факти. Колко по-лесно би било, ако всеки идваше, въоръжен със запис на личната си история. Представях си милиони записи на възрастни хора, разсъждаващи за цената на яйцата отпреди трийсет години. Дали ги съхраняват някъде, в някой голям подземен бункер, рафтове до тавана с подредени кутии, покрай

стените? Отекващи тривиални записи, които никой няма време да слуша?

Има само един човек, който ми се иска да чуе разказа ми. Човекът, заради когото направих записа. Само се надявам, че е имало смисъл. Онази Урсула е права: че Маркът ще го чуе и ще разбере. Че моята собствена вина и разказът за нея по някакъв начин ще го освободят.

Светлината е ярка. Чувствам се като пиле във фурна. Сгорещено, оскубано и наглеждано. Защо ли въобще се съгласих на това? Дали се съгласих?

— Бихте ли казали нещо, за да настроим апаратурата? — Антъни е приклепнал зад някакъв черен предмет. Видеокамера, предполагам.

— Какво трябва да кажа? — Нечий чужд глас.

— Още веднъж.

— Страхувам се, че наистина не знам какво да кажа.

— Добре. — Антъни се отдалечава от камерата. — Това е достатъчно.

Усещам миризмата от материята на палатката, нажежена от обедното слънце.

— С нетърпение очаквах този разговор — казва той и се усмихва. — Силвия ми каза, че сте работили в голямата къща.

— Да.

— Няма нужда да се навеждаш към микрофона. Достатъчно е мощен.

Не бях осъзнала, че се навеждам, и се отдръпнах назад с чувството, че ме хокат.

— Работили сте в Ривъртън. — Това е констатация, не изисква отговор. Въпреки това не мога да устоя на желанието си да уточня:

— Започнах през 1914-а като домашна помощница.

Той се чувства неловко — дали заради себе си или заради мен, не зная.

— А, да... — Бърза да продължи. — Работили сте за Тиодор Лъкстън? — Произнася името с голям страх, сякаш ще се омърси от позора му, като го изговаря.

— Да.

— Чудесно! Често ли го виждахте?

Има предвид дали го чувах често; редно ли беше да му разправам какво бе ставало зад затворените врати? Страхувам се, че ще го разочаровам.

— Не много. Тогава бях лична камериерка на съпругата му.

— В такъв случай трябва често да сте общували с Тиодор.

— Не. Всъщност не.

— Чел съм, че помещенията на прислугата са център на домашните клюки. Сигурно сте разбирали какво се случва?

— Не. — Много от нещата се изясниха по-късно, разбира се. Четях за това във вестниците като всички други. Посещения в Германия, срещи с Хитлер. Никога не съм вярвала на най-тежките обвинения. Те бяха виновни само заради възхищението си от способността на Хитлер да мобилизира работническите класи и да развие индустрията. Няма значение, че беше с цената на робски труд. Малко хора знаеха това тогава. Тепърва историята щеше да доказва, че Хитлер е луд.

— Срещата през 1936-а с германския посланик?

— Тогава вече не работех за тях. Напуснах десет години по-рано.

Той спира; разочарован е, както си мислех, че ще стане. Поредицата му от въпроси бе несправедливо прекъсната. После въодушевлението му се възвръща за малко.

— 1926-а?

— 1925-а.

— Значи трябва да сте били там, когато онзи човек — поетът, как ли се казваше, се е самоубил?

Става ми топло от светлината. Уморена съм. Сърцето ми леко прескача. Или нещо вътре в него прескача — някоя артерия толкова е изтъняла, че парче от нея се откъсва и се носи наоколо, изгубено сред потока на кръвта ми.

— Да — чувам се да отговарям.

Това е известна утеха.

— Добре. Можем ли да говорим по този въпрос?

Вече чувам сърцето си. То помпа мокро, неохотно.

— Грейс?

— Много е бледа.

Главата ми олеква. Толкова съм уморена.

— Доктор Бродли?

— Грейс? Грейс!

Фучи като вятър през тунел, гневен вятър, който влачи след себе си лятна буря, се втурва към мен, все по-бързо и по-бързо. Това е моето минало, което идва за мен. То е навсякъде — в ушите ми, зад очите ми, притиска ребрата ми...

— Повикайте лекар. Някой да повика линейка!

Освобождаване. Разграждане. Милион мънички частици изпадат през фунията на времето.

— Грейс? Тя е добре. Ще се оправиш, Грейс, чуваш ли?

Конски тропот по калдъръм, коли с чужди имена, разносвачи на велосипеди, гувернантки с колички, възета за скачане, игра на дама, Грета Гарбо, първият диксиленд джаз бенд, Бий Джаксън, чарлстонът, Шанел номер 5, „Тайнствената афера в Стайлс“, Ф. Скот Фицджералд...

— Грейс!

Името ми?

— Грейс?

Силвия? Хана?

— Току-що припадна. Седеше там и...

— Отстранете се, госпожо. Да я внесем вътре. — Нов глас. Затръшване на врата.

Сирена.

Суматоха.

— Грейс... — това е Силвия. — Дръж се, чуваш ли? С теб съм... Отиваме си вкъщи... Само се дръж...

Да се държа? А... писмото, разбира се. В ръката ми е. Хана ме чака да ѝ занеса писмото. Улицата е заледена и завалява сняг.

ДО ДЪНОТО

Студена зима е и аз тичам. Усещам кръвта — гъста и топла — във вените си; пулсира ускорено под измръзналото ми лице. Леденият въздух опъва кожата по скулите ми, сякаш е омаляла и я разпъват на рамка. На куки, както би казала Нанси.

Здраво стискам писмото. То е малко. Пликът е белязан, там, където палецът на изпращача е размазал още мокрото мастило. Напечатано е току-що.

От един следовател е. Истински детектив с агенция на Съри Стрийт, секретарка до вратата и пишеща машина на бюрото. Изпратена съм да го взема лично, тъй като съдържа — ако имаме късмет — взривоопасна информация, която ще е рисковано да се предава по пощата или по телефона. Надяваме се, че писмото посочва местонахождението на Емелин, която изчезна. Това може да се превърне в скандал и аз съм сред малцината, на които тази тайна е поверена.

Телефонното обаждане дойде от „Ривъртън“ преди три дни. Емелин щяла да прекара уикенда с приятелско семейство в имение в Оксфордшър. Тя им се изплъзнала, когато отишли до града на църква. Чакала я кола. Всичко било планирано. Говори се, че имало замесен мъж.

Радвам се за писмото — знам колко е важно да намерим Емелин, но се вълнувам и по друга причина. Довечера имам среща с Алфред. Това ще е за пръв път от онази мъглива вечер преди много месеци, когато ми даде адреса на Луси Старлинг, каза ми, че се тревожи за мен и по-късно същата вечер ме изпрати до вратата. През следващите месеци си разменяхме многообещаващи писма (с повече чувства) и сега най-сетне щяхме отново да се видим. Истинска среща. Алфред ще дойде до Лондон. От спестената си заплата е купил два билета за „Принцеса Ида“. Театрална постановка. Първата за мен. Виждала съм обяви, когато съм минавала по „Хеймаркет“ по заръки на Хана или в свободния си ден, но никога не съм гледала представление.

Това е моята тайна. Не казвам на Хана — има прекалено много грижи, — не казвам и на никого от прислугата от номер седемнайсет. Според грубиянската култура на госпожа Тибит всички могат да бъдат дразнени и жестоко подигравани по най-незначителни поводи. Веднъж, като ме видя да чета писмо (от госпожа Таунсенд, слава богу, а не от Алфред), тя настоя лично да го види. Каза, че било неин дълг да се увери, че низшият персонал (низшият персонал!) нямало да се държи непочтено, както и да поддържа непозволени връзки. Господарят не одобрявал това.

Донякъде е права. Напоследък Теди бе станал особено строг по отношение на служителите си. Има проблеми в службата си и макар да не е с лош нрав, явно че и най-благият човек може да изпусне нервите си, ако е притеснен. Бе обсебен от мисълта за бактерии и поддържане на хигиена, раздаде на прислугата шишенца с дезинфектант за уста, като настояваше да ги използваме; това бе един от навиците, наследени от баща му.

Тъкмо заради това останалите от прислугата не бива да знаят за Емелин. Все някой щеше да се разприказва, за да набира точки.

Когато пристигам на номер седемнайсет, влизам през стълбището за прислугата и бързам напред, притеснена да не привлека ненужно вниманието на госпожа Тибит.

Хана е в спалнята си, очаква ме. Бледа е. Започна да пребледнява след обаждането на господин Хамилтън миналата седмица. Подавам ѝ писмото и тя незабавно го отваря. Погледът ѝ пробягва по написаното. Бързо въздъхва.

— Намерили са я — съобщава тя, без да вдига очи. — Слава богу. Добре е.

Продължава да чете; рязко поема въздух, после поклаща глава.

— О, Емелин — тихичко изрича тя. — Емелин!

Стига до края, оставя писмото настрана и ме поглежда. Стисва устни и кимва.

— Трябва да бъде прибрана незабавно, преди да стане твърде късно. — Връща писмото в плика. Прави го притеснено, натъпква хартията набързо. Така, нервно и затормозено, се държи напоследък, откакто се срещна със спиритистката.

— Точно сега ли, госпожо?

— Незабавно. Стават вече три дни.

— Искате ли да кажа на шофьора да докара колата?

— Не — бързо отговори Хана. — Не. Не мога да рискувам някой да разбере. — Имаше предвид Теди и семейството му. — Аз ще карам.

— Госпожо?

— Е, не гледай така изненадано, Грейс. Баща ми правеше коли. Нищо няма да се случи.

— Да донеса ли ръкавиците и шала, госпожо?

Кимва.

— Вземи и своите.

— Моите, госпожо?

— Ще дойдеш, нали? — пита Хана и ме гледа с големи очи. — Така имаме по-голям шанс да я спасим.

Ние. Една от най-прекрасните думи. Разбира се, че ще отида. Нуждае се от помощта ми. Ще успея да се върна навреме за Алфред.

Той е режисьор, французин и два пъти по-възрастен от нея. Полошото е, че е още женен. Хана ми разказва това, докато пътуваме. Отиваме във филмовото му студио в Северен Лондон. Според детектива Емелин е там.

Когато пристигаме на адреса, Хана спира колата, известно време оставаме вътре и наблюдаваме през прозореца. Никоя от нас не е виждала преди тази част на града.

Къщите са ниски и тесни, изградени от тъмни тухли. На улицата има хора. Оказва се, че играят комар. Ролс-ройсът на Теди е изумително лъскав. Хана изважда писмото на детектива и отново проверява адреса. Обръща се към мен и повдига вежди, кимва.

Това не е просто къща. Хана почуква на вратата и някаква жена отваря. Тя има руса коса, навита на ролки, и е облечена в копринен халат, кремав, но мръсен.

— Добро утро — казва Хана. — Казвам се Хана Лъкстън, госпожа Хана Лъкстън.

Жената застава така, че едното ѝ коляно се подава през цепката на халата ѝ. Тя разширява очи.

— Хубаво, сладурче! — отвърща с акцент, подобен на приятелката на Дебора от Тексас. — Щом казваш. За прослушването ли си тука?

Хана премигва.

— Тук съм заради сестра си. Емелин Хартфорд.

Жената смръщва вежди.

— Малко по-ниска от мен — казва Хана, — светла коса, сини очи. — Изважда една снимка от чантата си и я подава на жената.

— О, да, да! — отвръща тя. — Ами това е Бейби.

Хана въздъхва с облекчение.

— Тя тук ли е? Добре ли е?

— Че как? — отвръща жената.

— Слава богу — казва Хана. — Е, добре. Искам да я видя.

— Съжалявам, душко. Не става. Бейби е на снимки в момента.

— На снимки?

— В момента снима една сцена. Филип не обича да го безпокоят, щом започнат снимките. — Жената прехвърля тежестта си и лявото коляно замества дясното, като се подава от процепа. Накланя глава на една страна.

— Може да почакате вътре, ако искате.

Хана ме поглежда. Повдигам безпомощно рамене и тръгваме навътре след жената.

Превежда ни през коридора, нагоре по стълбите, до малка стая с разхвърляно двойно легло в средата. Завесите са спуснати, така че не влиза дневна светлина. Вместо това светят три лампи, върху чиито абажури са метнати червени копринени шалове.

До една от стените има стол, а на стола чанта, която разпознаваме, че е на Емелин. На едно от нощните шкафчета има мъжки принадлежности за лула.

— О, Емелин... — започва Хана и не успява да продължи.

— Искате ли чаша вода, госпожо? — питам аз.

Тя тутакси кимва.

— Да...

Не си представям да слеза долу, за да търся кухня. Жената, която ни въведе, бе изчезнала и аз не знам какво може да се крие зад затворената врата. Вместо това откривам малка баня в коридора. Етажерката е покрита с четки, моливи за грим, пудри и изкуствени мигли. Единствената чаша е тежка халба, в която има колекция от засъхнали концентрични кръгове. Опитвам се да я измия, но петната остават. Връщам се при Хана с празни ръце.

— Съжалявам, госпожо...

Тя ме поглежда. Поема дълбоко въздух.

— Грейс — казва тя, — не искам да те шокирам. Но мисля, че Емелин сигурно живее с някой мъж.

— Да, госпожо — казвам аз, като внимавам да не дам израз на ужаса си, за да не подклаждам и нейния. — Така изглежда.

Вратата рязко се отваря и ние се извъртаме. На входа стои Емелин. Аз съм поразена. Русата ѝ коса закрива страните ѝ и е подредена във високи букли отгоре, а дългите черни мигли правят лицето ѝ неестествено голямо.

Устните ѝ са в яркочервено и е облечена в копринен халат, като онази жена. Правеше се на голяма, но изглеждаше още по-млада. Заради лицето е, предполагам, нещо в изражението. Не се държи като възрастна: истински шокирана е и не може да го скрие.

— Какво правите тук? — пита тя.

— Слава богу! — въздъхва с облекчение Хана и се втурва към сестра си.

— Какво правите тук? — отново пита Емелин. Вече се е овладяла, вместо широко отворените очи виждаме спуснати клепки, а малкото кръгло „о“ на устните ѝ показва цупене.

— Дойдохме за теб — отговаря Хана. — Побързай, облечи се, за да тръгваме.

Емелин се отправя с бавни крачки към тоалетката и се отпуска на стола. Опитва се да измъкне цигара от смачкания пакет и се намръщва, когато тя се заклецва. После я запалва.

— Никъде не тръгвам. Не можеш да ме накараш — заявява тя, след като изпуска струйка дим.

Хана я сграбчва за ръката и я изправя на крака.

— Тръгваш и мога. Отиваме си вкъщи.

— Сега това е моят дом — казва Емелин и се отскубва. — Аз съм актриса. Ще стана звезда. Филип казва, че имам външни данни.

— Сигурна съм, че казва така — отвърща мрачно Хана.

— Грейс, събери багажа на Емелин, докато аз ѝ помогна да се облече.

Хана развързва халата на Емелин и двете зяпваме. Отдолу е по бельо, прозрачно. Розовите зърна на гърдите ѝ се виждат през черна дантела.

— Емелин! — извиква Хана, а аз бързо се обръщам към куфара. — В какъв филм се снимаш?

— Любовна история — отговаря Емелин, загръща се отново и дръпва от цигарата.

Хана закрива устата си с ръка и ме поглежда — с обещени сини очи, пълни с ужас, тревога и гняв. Положението е много по-зле, отколкото някоя от нас си е представяла. И двете онемяваме. Подавам една от роклите. Хана ѝ я прехвърля.

— Обличай се — успява да каже тя. — Просто се облечи!

Отвън се чува шум от тежки стъпки по стълбите и изведнъж на вратата се появява мъж — нисък, с мустаци, набит и мургав, с нагла, ленива арогантност. Изглежда като добре охранен и хубаво напечен от слънцето гуцер. Носи костюм с шарена жилетка — в жълто и златисто, — в стила на западналото охолство на къщата. Сив пушек се носи от пурата в червените му устни.

— Филип! — обявява триумфално Емелин и се освобождава от Хана.

— Какво е това? — пита той със силния си френски акцент. Очевидно пурата не му пречи да говори. — Какво си мислите, че правите? — пита той Хана, застава от страната на Емелин и я хваща собственически за ръка.

— Отвеждам я вкъщи — казва Хана.

— И коя сте вие? — пита Филип, като оглежда Хана от горе до долу.

— Сестра ѝ.

Като че ли му става приятно. Сяда на края на леглото и придръпва Емелин до себе си, като не сваля очи от Хана.

— За къде сте се разбързали? — казва той и се усмихва през пурата си. — Може би голямата сестра ще се присъедини към Бейби в някои кадри, а?

Хана рязко поема въздух, после се овладява.

— Не, разбира се. И двете тръгваме на минутата.

— Без мен — казва Емелин.

Филип повдига рамене само както един французин може.

— Изглежда, не иска да си тръгва.

— Няма избор — казва Хана. Поглежда ме. — Приключи ли с багажа, Грейс?

— Почти, госпожо.

Чак тогава Филип ме забелязва.

— Трета сестра?

Той повдига вежди преценяващо, а аз при това неочаквано внимание се свивам от неудобство, сякаш съм гола.

Емелин се разсмя.

— О, Филип. Не се занасяй. Това е просто Грейс. Камериерката на Хана.

Въпреки че съм поласкана от тази грешка, оставам благодарна, когато Емелин го дръпва за ръкава и той отклонява поглед.

— Кажй й — казва Емелин на Филип. — Кажй й за нас. — Усмивва се на Хана с неподправения ентузиазъм на седемнайсетгодишна. — Ние избягахме, ще се оженим.

— А какво мисли за това съпругата ви, господине? — попита Хана.

— Той няма жена — казва Емелин. — Още не.

— Как не ви е срам, господине! — продължава Хана с треперещ глас. — Сестра ми е едва на седемнайсет.

Като навита пружина Филип дръпва ръката си от рамото на Емелин.

— Седемнайсет години е нормална възраст човек да се влюби — казва Емелин. — Ще се оженим, когато стана на осемнайсет, нали, Филип?

Филип се усмивва неловко, отрива ръце в панталоните и се изправя.

— Нали? — повтаря Емелин, с по-висок тон. — Както говорихме? Кажй й.

Хана захвърля роклята в скута на Емелин.

— Да, господине, кажете й.

Една от крушките примигва и светлината угасва. Филип повдига рамене, пурата увисва на долната му устна.

— Ами... аз...

— Престани, Хана! — притреперва гласът на Емелин. — Ще провалиш всичко.

— Отвеждам сестра си у дома — казва Хана. — И ако усложнявате нещата, съпругът ми ще се постарее да не направите нито един филм повече. Има достатъчно връзки в полицията и правителството. Сигурна съм, че ще им е много интересно да разберат какви филми правите.

След казаното Филип се втурва да помага — събира някои от вещите на Емелин от банята и ги слага в чантата, макар и не така внимателно, както бих искала. Занася чантите ѝ до колата и докато Емелин плаче и му обяснява колко много го обича и го моли да каже на Хана, че ще се оженят, той мълчи. Накрая мъжът поглежда Хана, уплашен от думите на Емелин и от неприятностите, които съпругът на Хана може да му създаде, и казва:

— Не знам за какво говори. Тя е луда. Каза ми, че е на двайсет и една.

Емелин плаче по целия път до вкъщи — с горещи, гневни сълзи. Едва ли чува и дума от лекцията на Хана за отговорност и репутация и че бягството не е решение.

— Той ме обича — продължава тя, когато Хана спира. Сълзи се стичат по лицето ѝ, очите ѝ са червени. — Ние ще се оженим.

Хана въздъхва.

— Спри, Емелин. Моля те.

— Ние се обичаме. Филип ще дойде да ме намери.

— Съмнявам се — казва Хана.

— Защо трябваше да идваш и да проваляш всичко?

— Да провалям всичко? — казва Хана. — Аз те спасих. Имаш късмет, че се появихме, преди да си си навлякла истински неприятности. Той вече е женен. Излъгал те е, за да се снимаш в гнусните му филми.

Емелин гледа втренчено Хана, долната ѝ устна трепери.

— Просто не можеш да понесеш, че съм щастлива — казва Емелин, — че съм влюбена. Че най-сетне ми се случи нещо прекрасно. Че някой обича повече мен.

Хана не отговаря. Пристигаме на номер седемнайсет и шофьорът идва да паркира колата.

Емелин кръстосва ръце и подсмърча.

— Е, може да си провалила този филм, но аз въпреки това ще стана актриса. Филип ще ме чака. И другите филми все пак ще бъдат показани.

— Има и други? — Хана ме поглежда в огледалото за задно виждане и разбирам какво си мисли. — Ще трябва да кажем на Теди. Само той може да направи така, че тези филми никога да не бъдат показвани.

Докато Хана и Емелин потъват навътре в къщата, аз избързвам надолу по слугинското стълбище. Нямам ръчен часовник, но усещам, че сигурно приближава пет. Представлението започва в и половина. Връхлитам през вратата, но там ме чака госпожа Тибит, а не Алфред.

— Алфред? — питам задъхано.

— Бива си го, а? — отвръща тя с мазна усмивка и попипва бенката си. — Жалко, че трябваше да си тръгне толкова скоро.

Сърцето ми се свива и поглеждам часовника.

— Преди колко време тръгна?

— О, доста отдавна — казва тя, като се отправя към кухнята. — Поседя тук малко, броеше минутите. Докато го освободих от мъчението му.

— Освободи го от мъчението?

— Казах му, че си губи времето. Че си отишла за една от твоите тайни поръчки на госпожата и кой знае кога ще се върнеш.

Отново тичам. Надолу по Риджънт Стрийт към „Пикадили“. Ако побързам, може да го настигна. Проклинам тази вещица, госпожа Тибит, дето все рови. Каква работа има тя да казва на Алфред, че няма да се върна?

И да му разправа, че изпълнявам поръчки на Хана, при това в почивния ми ден! Имам чувството, че владее всички начини да причини голяма болка. Познавам Алфред достатъчно добре, за да знам как мисли. Напоследък все по-често писмата му са изпълнени със злъч срещу „феодалната експлоатация на роби и крепостни“, призови „да се събуди дремещият гигант — пролетариатът“. Той и без това се притеснява от неспособността ми да приемам работата си като експлоатация. Госпожица Хана се нуждае от мен, пиша му аз постоянно, а и работата ми харесва: как може това да се приема като експлоатация?

Там, където Риджънт Стрийт опира в „Пикадили“, шумът и блъсканицата ескалират. Часовниците „Саки и Лорънс“ показват пет и половина — край на работния ден — и площадът е задръстен от пешеходци и автомобили. Господа и бизнесмени, дами и разносвачи се блъскат, за да преминат. Аз се промушвам между един автобус и такси

сред тъпканицата, едва не ме премазва каруца, натоварена с пълни чували от зебло.

Бързам надолу по „Хеймаркет“, като прескачам протегнат бастун и така си навличам гнева на собственика с монокъла. Придържам се плътно до сградите, където движението по тротоара е по-слабо, докато, останала без дъх, стигам до Театъра на Нейно Величество.

Облягам се на каменния зид точно под театралния афиш и се вглеждам в смеещите се, смръщени, разговарящи, кимащи лица, които минават край мен, и очаквам погледът ми да открие познатите черти. Слаб господин с още по-слабата си дама се втурват нагоре по стълбите. Той показва два билета и набързо ги пропускат. Някъде наблизо часовник — дали е Биг Бен? — удря четвърт час. Дали Алфред все пак ще дойде? Променил ли е намерението си? Или пък толкова съм закъсняла, че вече е заел мястото си?

Изчаквам Биг Бен да удари кръглия час, после още четвърт за баланс. Никой не е влизал или излизал от театъра след двойката издокарани хрътки. Вече седя на стълбите. Затаила съм дъх и се примирявам. Няма да се видя с Алфред тази вечер.

Един метач ми се усмихва похотливо, решавам, че е време да си вървя. Придърпвам шала около раменете, пооправям шапката си и поемам към номер седемнайсет. Ще пиша на Алфред. Ще обясня какво се случи. За Хана и госпожа Тибит; мога дори да му разкажа цялата истина за Емелин и Филип и за полускандала. Въпреки всичките си идеи за експлоатация и феодални общества Алфред сигурно ще разбере. Нали?

Хана е казала на Теди за филмите на Емелин и той е бесен. Моментът не можел да бъде по-лош, казва той: с баща му подготвят сливане с Бригс Банк. Ще станат един от най-големите банкови синдикати в Лондон. В света. Ако се разчуе за тази мръсотия, ще бъде разсипан, всички ще бъдат разсипани.

Хана кимва и се извинява отново, като напомня на Теди, че Емелин е млада, наивна и доверчива. Ще преодолее това с възрастта.

Теди мърмори. Напоследък много мърмори. Прокарва ръка през тъмната си, вече прошарена коса. Емелин расте без контрол, казва той; това е проблемът. Същества, които израстват сред дивотия, си остават диви.

Хана му напомня, че двете с Емелин са отрасли на едно и също място, но Теди само повдига едната си вежда.

Намусва се. Няма време да обсъжда това повече; отива в клуба. Кара Хана да му запише адреса на режисьора и ѝ казва, че не трябва да крие нищо от него в бъдеще. Между женени хора няма място за тайни.

На следващата сутрин, когато разчиствам тоалетната масичка на Хана, намирам отгоре бележка с името си. Оставила я е за мен; трябва да я е сложила, след като я облякох. Разгъвам я, пръстите ми треперят. Защо ли? Не е нито от страх, нито от ужас, нито едно от обичайните чувства, заради които хората треперят. Това е заради очакването, изненадата, вълнението.

Когато отварям бележката обаче, не е написана на английски. Представлява серия от завъртулки, линии и точки, внимателно подредени по страницата. Това е стенография. Разпознавам я от книгите, които намерих преди години в „Ривъртън“, като подреждах стаята на Хана. Оставила ми е бележка на нашия таен език — език, на който не мога да чета.

Нося бележката със себе си през целия ден, докато чистя, бродирам или кърпя. Макар че изпълнявам задълженията си, не мога да се концентрирам. Част от ума ми е заета през цялото време да се чуди какво пише в нея, как да разбере. Търся книги, за да я дешифрирам — дали Хана ги е донесла от „Ривъртън“? — но не мога нищо да намеря.

Няколко дни по-късно, докато разчиствам съдовете от чая, Хана се навежда към мен и казва:

— Получи ли бележката ми?

Отговарям, че съм я получила, и стомахът ми се свива, когато тя казва:

— Нашата тайна — и се усмихва. Първата усмивка, която виждам от дълго време.

Тогава разбирам, че е важно, тайна е и аз съм единственият човек, на когото се е доверила. Или трябва да призная, или да намеря начин да я прочета. Избирам последното, разбира се; за пръв път през живота ми някой ми пише писмо с таен код.

След няколко дни нещо ми идва наум. Изваждам изпод леглото си „Завръщането на Шерлок Холмс“ и разтварям на едно ясно очертано място. Тук, между две от любимите ми истории, е моят тайник. Измежду писмата на Алфред намирам малко парче хартия, което пазя повече от година. Добре ме още го имам; пазя го не заради адреса, а защото е написано от него. Преди редовно го вадех, гледах го, помиривах го, припомнях си деня, когато ми го даде, но не съм правила това от месеци, откакто често започна да ми пише по-сантиментални писма. Изваждам го от скривалището — адреса на Луси Старлинг.

Досега не я бях потърсила, не се беше налагало. Много съм заета с работата си и малкото свободно време, което имам, отделям за четене или писане на писма до Алфред. А има и нещо друго, което ме спираше да се свържа с нея. Една мъничка искра завист, абсурдна, но мощна, просветна, когато в онази мъглива вечер Алфред така свойски произнесе името ѝ.

Като стигам до апартамента ѝ, ме връхлитат колебания. Правилно ли постъпвам? Дали още живее тук? Дали да не си бях облякла другата, по-хубавата рокля? Позвънявам и ми отваря една стара дама. Изпитвам облекчение и разочарование.

— Извинете — започвам аз, — сбъркала съм.

— Моля? — пита старата дама.

— Търсех една стара приятелка.

— Име?

— Госпожица Старлинг — отвръщам, макар да не ѝ влизаше в работата. — Луси Старлинг.

Кимвам за довиждане и се обръщам да си вървя, когато тя казва някак лукаво:

— На първия етаж. Втората врата вляво.

Хазяйката, както се оказа, ме наблюдава, докато изчезвам нагоре по стълбите, застлани с червен килим. Вече не я виждам, но усещам погледа ѝ върху себе си. А може би не; може би съм чела прекалено много криминални романи.

Продължавам внимателно по коридора. Тъмно е. Единственият прозорец над стълбищната шахта е замъглен от прахта навън. Втората вляво. Чукам на вратата. Зад нея се чува шумолене и разбирам, че Луси си е вкъщи. Поемам въздух.

Вратата се отваря. Тя е. Каквато я помня.

Вглежда се в мен за миг.

— Да? — Премигва. — Познавам ли ви?

Хазяйката още гледа. Изкачила е първите няколко стъпала, за да ме вижда. Поглеждам набързо към нея, после пак към госпожица Старлинг.

— Името ми е Грейс. Грейс Рийвс. Познавам ви от имението „Ривъртън“.

Сеца се и лицето ѝ светва.

— Грейс. Разбира се. Много ми е приятно да те видя. — Странният ѝ глас, който я отличаваше сред останалите работещи в Ривъртън. Тя се усмихва, отстъпва настрана и ме кани да вляза.

Не бях мислила чак толкова напред. Идеята да я посетя ми хрумна внезапно.

Госпожица Старлинг застава в малката дневна, изчаква ме да се настаня, за да седне и тя.

Предлага ми чаша чай и ще бъде нелюбезно да откажа. Когато се скрива в кухничката, както допускам, си позволявам да хвърля едно око на стаята. По-светла е от коридора, а прозорците ѝ, отбелязвам аз, подобно на самия апартамент, са безупречно чисти. Постигнала е най-доброто от това скромно място.

Тя се връща с табла. Кана за чай, захарница, две чаши.

— Каква прекрасна изненада — казва тя. В погледа ѝ се чете въпросът, който е твърде деликатна да зададе.

— Дойдох да ви помоля за услуга — казвам аз.

Тя кимва.

— За какво става въпрос?

— Вие владеете стенография?

— Разбира се — отговаря тя и леко се смръщва. — На Питман и Грег.

Това е последната възможност да се спра и да си тръгна. Можех да кажа, че съм сбъркала, да оставя чая и да тръгна към вратата. Да забързам надолу по стълбите, да изскоча на улицата и никога да не се върна. Но така нищо нямаше да разбере. А трябваше.

— Бихте ли ми прочели това? — чувам се да казвам. — Да ми кажете какво пише тук?

— Разбира се.

Подавам ѝ бележката. Притаявам дъх, като се надявам, че съм взела правилното решение.

Светлите ѝ очи внимателно разглеждат написаното ред по ред, струва ми се изключително бавно. Накрая се покашля.

— Тук пише: „Благодаря ти, че ми помогна в злощастната случка с филма. Как щях да се справила без теб? Т. никак не беше доволен... Сигурна съм, че можеш да си представиш. Не му казах всичко, естествено не и за посещението ни на онова ужасно място. Той никак не обича тайните. Знам, че мога да разчитам на теб, вярна ми Грейс, повече като на сестра, отколкото като на камериерка.“ — Тя ме поглежда. — Това говори ли ви нещо?

Кимвам. Не съм в състояние да обяснявам. Повече като на сестра. Сестра. Изведнъж се оказвам на две места едновременно: тук, в скромната дневна на Луси Старлинг, и далеч, много отдавна, в детската стая в „Ривъртън“, където с копнеж наблюдавам от библиотеката две момичета с еднакви коси и еднакви панделки. Еднакви тайни.

Госпожица Старлинг ми връща бележката, без да коментира съдържанието ѝ. Изведнъж осъзнавам, че може би прочетеното е породило подозрения с думите „злощастни случки“ и „пазени тайни“.

— Това е от една игра — обяснявам забързано, после продължавам по-бавно, като се впускам в лъжата. — Понякога я играем.

— Колко хубаво — казва госпожица Старлинг и се усмихва с безразличие. Тя е секретарка и е свикнала да научава и забравя чужди тайни.

Допиваме чая си, докато бърбим за Лондон и отминалите дни в „Ривъртън“. С изненада разбирам, че госпожица Старлинг винаги се е притеснявала, когато е слизала долу. Че е намирала господин Хамилтън за по-властен от господин Фредерик. И двете се смеем, когато ѝ разказвам, че и ние сме били притеснени колкото нея.

— От мен ли? — пита тя и попива ъгълчетата на очите си с кърпичка. — От всички странни неща.

Когато се изправам да си тръгна, тя ме кани да дойда пак и аз обещавам, че ще отида. Казвам го сериозно. Чудя се защо ли не бях го направила досега: тя е мил човек, а и двете нямаме други приятели в Лондон. Изпраща ме до вратата и се сбогуваме.

Като се обръщам да изляза, забелязвам нещо на масичката. Приближавам се, за да се уверя.

Програма за театрална постановка.

Не я свързах с нищо, просто името ми се стори познато.

— „Принцеса Ида?“ — прочитам аз.

— Да. — Тя също поглежда към масичката. — Гледах я миналата седмица.

— О?

— Беше огромно удоволствие — казва тя. — Трябва непременно да отидеш, ако имаш случай.

— Да — отговарям аз. — Имах такива намерения.

— Сега, като си мисля — казва тя, — наистина е голямо съвпадение, че идваш днес.

— Съвпадение? — Усещам студени тръпки по кожата си.

— Никога не би се сетила с кого отидох на театър.

О, страхувам се, че се досещам.

— Алфред Стийпъл. Помниш ли Алфред? От „Ривъртън“?

— Да — като че ли казах аз.

— Наистина беше много неочаквано. Имаше билет в повече. Някой му отказал в последния момент. Каза, че се готвел да отиде сам, но тогава си спомнил, че съм в Лондон. Срегнахме се случайно преди повече от година, а той още помни адреса ми. Така че отидохме заедно; щеше да е срамота да изгори билета, знаеш колко струват вече.

Дали не си въобразявам, че бледите ѝ, луничави страни поруменяха и тя заприлича на непохватно момиче, въпреки че беше поне десет години по-възрастна от мен?

Някак успях да кимна за довиждане. В далечината се чу клаксон.

Алфред, моят Алфред бе завел друга жена на постановката. Смял се е с нея, поканил я е на вечеря, изпратил я е до вкъщи.

Тръгвам надолу по стълбите.

Докато съм го търсила по улиците, той е бил тук, за да покани госпожица Старлинг да го придружи. Дал ѝ е билетът, предназначен за мен.

Спирам, облягам се на стената. Затварям очи и стисвам юмруци. Не мога да се освободя от тази гледка: двамата, уловени за ръка, усмихнати, докато обсъждат събитията от вечерта. Така, както бях мечтала да направим аз и Алфред. Не мога да го понеса.

Дочувам шум до себе си. Отварям очи. Хазяйката стои долу до стълбите, с кокалеста ръка на парапета, вперила поглед в мен през очилата си. На неприятното ѝ лице има изражение на необяснимо задоволство. Разбира се, че е отишъл с нея, казва това изражение — какво би правил с такава като теб, когато може да има някоя като Луси Старлинг? Много високо летиш, много високо се целиш. Трябваше да послушаш майка си и да си стоиш където ти е мястото.

Иска ми се да я цапна по жестокото лице.

Изтичвам по останалите стъпала, профучавам покрай старата жена и оттам — на улицата.

Заклевам се никога повече да не се видя с госпожица Луси Старлинг.

Хана и Теди спорят за войната. Сякаш всички в Лондон спорят за това напоследък. Достатъчно време беше минало и макар че мъката не бе изчезнала, и никога нямаше да изчезне, от разстояние хората гледаха по-критично.

Хана прави макове от червена хартия и черна жица, а аз ѝ помагам. Но умът ми не е в работата. Все още се чувствах огорчена, като мислех за Алфред и Луси Старлинг. Объркана съм, яд ме е, но преди всичко съм засегната, че е могъл да промени чувствата си толкова лесно. Написах му още едно писмо, но нямам отговор. Междувременно усещам странна празнота; нощем в тъмната ми стая избухвам в сълзи. През деня е по-лесно. Успявам да забравя за тези вълнения, слагам си слугинската маска и се опитвам да бъда най-добрата лична камериерка. Така и трябва. Защото без Алфред Хана остава единственото, което имам.

Маковете са новата кауза на Хана. Те приличат на маковете по полетата на Фландрия, казва тя. Това са маковете от стихотворение за някакъв канадски лекар, който не оцелял във войната. Така щяхме да почетем паметта на загиналите тази година.

Теди мисли, че това е ненужно. Той вярва, че онези, които са загинали във войната, са направили достойна саможертва, но е време да се продължи напред.

— Това не е било саможертва — казва Хана, докато довършва един мак, — това е било загуба. Животът им е бил пропилян. На

загиналите и на завърналите се — живите мъртъвци, които стоят по ъглите на улиците с бутилки алкохол и шапки за просия.

— Саможертва, загуба — едно и също е — упорства Теди. — Издребняваш.

Хана казва, че е непроницателен. Без да повдига поглед, тя добавя, че би било добре и той да закачи мак. Можело да помогне да се прекратят проблемите в сутерена.

Напоследък имаше трудности. Започнаха, след като Лойд Джордж даде благородническа титла на Саймиън за заслуги през войната. Някои от прислугата бяха участвали в нея или имаха загинали бащи и братя и не приемаха, че Саймиън е направил кой знае какво. На такива, като него и Теди не се гледаше с добро око, защото печелеха от смъртта на другите.

Теди не отговаря на Хана, не съвсем. Измърморва нещо, че хората са неблагодарни и трябва да са доволни, че имат работа в тези времена, но взима едно макче и завърта между пръстите си черното телено стебло. Замълчава за известно време, като се преструва, че е погълнат от вестника. Ние с Хана продължаваме да увиваме червената хартия и да закрепваме листенцата към стеблото.

Теди сгъва вестника си и го подхвърля върху масата. Изправя се и закопчава сакото си. Съобщава, че отива в клуба. Идва до Хана и пъхва леко макчето в косата ѝ. Можела да го носи заради него, на нея ѝ подходило повече, отколкото на него. Теди се навежда и я целува по бузата, после прекосява стаята. Като приближава вратата, се поколебава, като че е забравил нещо, и се обръща.

— Има един сигурен начин да оставим войната на мира — заявява той. — Като заместим един загубен живот с нов.

Ред е на Хана да не отговаря. Цялата се стяга, но така, че можеше да забележи само някой, който специално наблюдава реакциите ѝ. Тя не ме поглежда. Посяга с пръсти и измъква макчето на Теди от косата си.

Хана все още няма деца. Това е вечната ябълка на раздора между тях, подклаждан от все по-настоятелното вмешателство на Естела. Тя не обсъжда това с мен и не знам чувствата ѝ по този въпрос. В началото се чудех дали се предпазва по някакъв начин. Не бях виждала никакво доказателство. Може да е просто от онези жени, които не могат да имат деца. Щастливките, както казваше майка ми.

През есента на 1921 година се опитаха да ме примамят. Приятелка на Естела, госпожа Пембъртън-Браун, ме хваща натясно през един уикенд в провинцията и ми предлага работа. Първо ми прави комплимент за дантелата, после ми обяснява колко трудно било да се намери добра лична камериерка напоследък и колко много би искала да работя за нея.

Аз съм поласкана: за първи път някой ми предлага работа. Семейство Пембъртън-Браун живее в Гленфийлд Хол и са една от най-старите и най-знатни фамилии в цяла Англия. Господин Хамилтън ни е разказвал истории за Гленфийлд — домакинство, пример за всички останали икономи в Англия.

Благодаря ѝ за любезните думи, но ѝ казвам, че си знам мястото и знам къде принадлежа. При кого и на кого.

Няколко седмици по-късно, у дома, на номер седемнайсет, Хана разбира за госпожа Пембъртън-Браун. Една сутрин ме вика в салона и с влизането си разбирам, че не е в настроение, макар да не знам още причината. Тя крачи напред-назад.

— Можеш ли да си представиш, Грейс, какво означава да разбера от седем жени, които много желаят да ме накарат да се чувствам глупачка, че някой се е опитал да ми отнеме личната камериерка?

Зяпвам от изненада.

— Да седя сред група жени и да ги гледам как подхващат това, смеят се, моля ти се, и се правят на изненадани, че не съм знаела. Че подобно нещо можело да се случи точно под носа ми. Защо не си ми казала?

— Съжалявам, госпожо...

— Би трябвало. Трябва да мога да ти вярвам, Грейс. Мислех, че мога след всичкото това време, след всичко, през което преминахме заедно...

Все още нямам новини от Алфред. Умората и тревогата придават дрезгавина на гласа ми.

— Отказах на госпожа Пембъртън-Браун, госпожо. Не съм ви споменала, защото не съм мислела да приемам.

Хана спира, поглежда ме и дълбоко въздъхва. Сяда на края на канапето и поклаща глава. Усмивва се вяло.

— О, Грейс. Съжалявам. Изключително отвратително от моя страна. Не знам какво ми стана, да се държа така. — Изглежда побледа от обикновено.

Подпира леко чело с едната си ръка и мълчи около минута. Когато повдига глава, ме гледа право в очите и заговаря с нисък, треперещ глас.

— Толкова е различно от онова, което си мислех, Грейс.

Изглежда така изтощена, че аз веднага съжалявам, че ѝ отговорих остро.

— Какво има, госпожо?

— Какво ли не. — Тя посочва апатично. — Това. Тази стая. Тази къща. Лондон. Животът ми. — Поглежда ме. — Чувствам се толкова не на място. Понякога се опитвам да открия къде сбърках. — Погледът ѝ се отмества към прозореца. — Имам чувството, че Хана Хартфорд, само че истинската, е избягала, за да живее истинския си живот, а мен е оставила тук, за да запълвам мястото ѝ. — След миг се обръща към мен. — Помниш ли, Грейс, че миналата година ходих при една спиритистка?

— Да, госпожо. — Гласът ми притреперва от лошо предчувствие.

— Така и не пожела да ми гадае.

Изпитвам облекчение, но за кратко, защото тя продължава:

— Не можа. Не пожела. Беше готова — покани ме да седна, даде ми да изтегля една карта. Но когато ѝ я подадох, тя я върна обратно, размеси картите и ми даде пак да изтегля. Изражението на лицето ѝ ми подсказа, че съм изтеглила пак същата карта, и знаеш ли коя беше? Картата на смъртта. — Хана се изправя и започва да крачи из стаята. — Отначало не искаше да ми каже. Опита да погледне дланта ми. И от това се отказа. Каза, че не знае какво означава видяното, че всичко било мъгляво, но че едно било сигурно. — Хана се обръща, за да ме погледне. — Около мене дебне смърт и трябва да внимавам в стъпките си. Смърт в миналото или смърт в бъдещето — не можа да определи, но виждаше тъмнина.

Впрягам цялото си красноречие, за да ѝ кажа, че не трябва да допуска това да я тревожи, че това ми прилича повече на замисъл да ѝ вземе повече пари, за да е сигурна, че пак ще отиде да ѝ гадае. Все пак в тези години в Лондон беше сигурно, че няма човек, който да не е

загубил някой близък, особено онези, които търсеха услугите на спиритистки. Но Хана клатеше нетърпеливо глава.

— Знам какво означаваше. Сама си го обясних. Чела съм за това. Нарича се метафорична смърт. Понякога картите говорят в метафори. Това съм аз. Аз съм мъртва отвътре; отдавна го чувствах. Сякаш съм мъртва и всичко, което става, е странният и кошмарен сън на някой друг.

Не знам какво да кажа. Уверявам я, че не е мъртва. Че всичко е истинско.

Тя тъжно ми се усмихва.

— Е, в такъв случай е лошо. Ако това е истинският живот, значи нямам нищо.

Поне веднъж намирам съвършения отговор. Повече като сестра, отколкото като камериерка.

— Имате мен, госпожо.

Тогава тя ме поглежда в очите и хваща ръката ми. Стиска я почти грубо.

— Не ме напускай, Грейс. Моля те, не ме напускай.

— Няма, госпожо — отвърщам, трогната от заклинателния й тон.

— Никога.

— Обещаваш ли?

— Обещавам.

И удържах на думата си. За добро или за лошо.

ВЪЗКРЪСВАНЕ

Тъмнина. Тишина. Сенки. Това не е Лондон; нито дневната на Гросвенър Скуеър номер седемнайсет. Хана е изчезнала. Засега.

— Добре дошла у дома — казва един глас в мрака и някой се навежда над мен.

Премигвам. И пак го правя, бавно.

Познавам гласа. Това е Силвия. Внезапно се оказвам стара и уморена.

Дори клепачите ми вече не се движат. Не функционирам. Като чифт избелели римски щори с протрити върви.

— Спиш от дълго време. Здравата ни уплаши. Как се чувстваш?

Не на място. Изостанала. Извън времето.

— Искаш ли вода?

Трябва да кимна, защото в устата си имам сламка. Отпивам. Хладка вода. Познато.

Неизмеримо тъжна съм. Не, не неизмеримо. Тъжна съм, защото везните са се наклонили и знам какво предстои.

Отново е събота. Измина цяла седмица от пролетния панаир. От моя епизод, както вече го наричат. Аз съм в стаята си, в леглото. Пердетата са дръпнати и слънцето блещука сред пирена. Сутрин е и има птички. Очаквам посетител. Силвия беше тук и ме подготви. Подпряна съм на възглавниците като кукла. Силвия сгъна горния чаршаф спретнато в бяла гладка ивица под ръцете ми. Решила е да ме докара в представителен вид. Бог да я поживи, дори ми е сресала косата.

Почуква се.

Урсула подава глава през вратата, проверява дали съм будна и се усмихва. Днес е опънала косата си назад, така че се открива лицето ѝ. Малко кръгло лице, което ми се струва много привлекателно.

Вече е край леглото ми, с приведена глава и ме гледа. Тези големи черни очи: очи, които трябва да са върху картина с маслени бои.

— Как си? — пита тя, както питат всички.

— Много по-добре. Благодаря, че дойде.

Бързо поклаща глава насам-натам. Не ставай глупава — означава този жест.

— Щях да дойда по-рано. Разбрах едва вчера, като се обадох.

— Добре е, че не си знаела. Бях много търсена. Оттогава дъщеря ми се пренесе тук. Доста я изплаших.

— Знам. Видях я във фойето. — Тя се усмихва заговорнически.
— Каза ми да не те притеснявам.

— Пази боже!

Тя присяда на стола до възглавниците ми, поставя чантата си на пода.

— Филмът — започвам аз. — Каж ми какво става с твоя филм.

— Почти е готов — отговаря. — Последната редакция е направена и вече привършваме с озвучаването и музиката.

— Музика — учудвам се аз. Разбира се, че не може без музика. Трагедията винаги трябва да се разиграва на фона на музика. — Каква ще бъде?

— Има няколко песни от двайсетте — обяснява тя, — предимно танцови и малко пиано. Тъжно, красиво, романтично пиано. В стил Тори Амос.

Трябва да съм изразявала недоумение, защото продължи с изравнянето на музиканти, по-близки до моята епоха.

— Има малко Дебюси, малко Прокофиев.

— Шопен?

Тя повдига вежди.

— Шопен? Не. Трябва ли да има? — Лицето ѝ унива. — Нали няма да ми кажеш, че някое от момичетата е било лудо по Шопен?

— Не — отговарям аз. — Брат им Дейвид свиреше на пиано.

— О, слава богу. Всъщност той не е главен герой. Умира малко по-рано и не може да повлияе на събитията.

Това е въпрос на гледна точка, но няма да се впускам в спорове.

— Как е? — питам аз. — Добър филм ли е?

Тя прехапва устни, въздиша.

— Така мисля. Надявам се. Страхувам се, че загубих перспективата.

— Стана ли, както си го представяше?

Тя мисли.

— И да, и не. Трудно е да се обясни. Поредна въздишка. — Преди да започна, докато всичко беше в главата ми, проектът изглеждаше с неограничен потенциал. Сега, като е филмиран, има ограничения.

— Предполагам, така става с повечето усилия.

Урсула кимва.

— Но чувствам такава отговорност към тях, към историите им. Искях да е съвършено.

— Никога нищо не е съвършено.

— Така е — усмихва се тя. — Понякога се тревожа, че не трябваше аз да разказвам историята им. Ами ако я пресъздам неправилно? Знам ли!

— Литън Стрейчи казваше, че неведението е първото най-важно качество на историка.

Тя сбърчва чело.

— Неведението внася яснота — продължавам аз. — То подбира и пропуска с откровено съвършенство.

— Прекалено много истина разваля добрата история. Това ли искаш да ми кажеш?

— Нещо такова.

— Но сигурно истината е най-важното нещо. Особено в един биографичен филм.

— Какво е истината? — питам аз и бих повдигнала рамене, ако имах сила.

— Каквото действително се случва. — Тя ме поглежда, сякаш най-накрая наистина съм полудяла. — Знаеш това. Ти посвети години на ровене в миналото. Да търсиш истината.

— Така е. Чудя се какво ли намерих. — Свличам се по възглавниците. Урсула забелязва и ме повдига внимателно. Продължавам, преди пак да заспори с мен на семантично ниво. — Искях да стана детектив — заявявам аз. — Когато бях млада.

— Наистина ли? Към полицията? Защо се отказа?

— Полицаяте ме изнервят.

Тя се усмихна.

— Това е щяло да бъде проблем.

— Вместо това станах археолог. Не се различават много, като си помислиш.

— Просто жертвите са били мъртви по-дълго време.

— Да — отговарям аз. — Тази идея ми дойде най-напред от Агата Кристи. От един от нейните герои. Казал на Еркюл Поаро: „От теб би излязъл добър археолог, господин Поаро. Имаш дарбата да пресъздаваш миналото.“ — Прочетох го през войната. През Втората световна война. Вече бях се заклела да не чета детективски романи, но една от сестрите я имаше, а старите навици трудно се забравят.

Усмивва се, после внезапно казва:

— О! Това ми напомня, че ти купих нещо. — Бръква в чантата си и измъква малка правоъгълна кутия.

Има размерите на кутия, но вътре нещо дрънка.

— Касета — обяснява тя. — Агата Кристи. — Повдига рамене простиодушно. — Не знаех, че си се отказала от детективските романи.

— Не ми обръщай внимание. Беше временно решение, необмислен опит да предпазя младото си същество. Продължих оттам, откъдето спрях, в мига, в който войната свърши.

Тя посочва към уокмена на нощната ми масичка.

— Да ти сложа ли вътре касета, преди да си тръгна?

— Да — отговарям аз. — Сложи.

Тя разкъсва опаковката, вади касетата и отваря моя уокмен.

— Тук вече има касета. — Показва ми я. Това е тази, която записвам за Маркърс. — За него ли е? За внука ти?

Кимвам.

— Остави я на масата, ако ти е удобно. Ще ми трябва по-късно. — Наистина ще ми трябва. Времето ме притиска, усещам го, а съм решила да довърша това преди края.

— Имаш ли вести? — пита ме тя.

— Още не.

— Ще имаш — отсича твърдо. — Сигурна съм.

Твърде изтощена съм за вярата, но кимвам. Нейната е толкова силна.

Поставя Агата в уокмена и го връща на шкафчето.

— Готово. — Премията чантата през рамо. Тръгва.

Пресягам се към ръката ѝ, докато се обръща, стискам я в моята. Толкова е гладка.

— Искам да те помоля за нещо — казвам аз. — Една услуга, преди Рут...

— Разбира се — отговаря тя. — Винаги. — Любопитна е. Доловила е истината в гласа ми. — За какво става дума?

— „Ривъртън“. Искам да видя „Ривъртън“. Ще ме заведеш ли?

Присвива устни, смръщва вежди. Убих я на място.

— Моля те!

— Не знам, Грейс. Какво би казала Рут?

— Тя няма да е съгласна. Затова моля теб.

Поглежда към стената. Притесних я.

— Може би ще е по-добре да донеса кадрите, които снимахме там? Мога да ги кача на видео...

— Не — отвърщам категорично. — Трябва да се върна. — Тя все още гледа настрани. — Скоро — продължавам аз. — Трябва да отида скоро.

Погледът ѝ среща моя и разбирам, че ще каже „да“ дори преди да кимне.

Благодаря ѝ, после посочвам към касетофона.

— Знаеш ли, срещнах я веднъж. Агата Кристи.

Беше в края на 1922 година. Теди и Хана организираха вечеря на номер седемнайсет. Той и баща му имаха делова работа с Арчибалд Кристи — нещо, свързано с изобретение, което искал да направи.

В онези първи години на десетилетието канеха гости много често. Но по редица причини съм запомнила специално тази вечеря. Едната беше присъствието на самата Агата Кристи. Тогава имаше издадена само една книга — „Тайнствената афера в Стайлс“. Но в моето въображение Еркюл Поаро вече бе изместил Шерлок Холмс. Единият ми беше приятел от детството, другият — част от новия ми свят.

Присъстваше и Емелин. Беше прекарала в Лондон един месец. Бе навършила осемнайсет и организираха дебюта ѝ на номер седемнайсет. Не се говореше за това да ѝ се търси съпруг, както бе станало с Хана. Само четири години след бала в „Ривъртън“ времената се бяха променили. Момичетата — също. Бяха се отървали от корсетите, но се отдадоха на тиранията на диетите. Останали бяха само ръбести колена, плоски гърди и гладки глави. Вече не шепнеха скрито и не се спотайваха зад свенливи погледи. Шегуваха се и пиеха, пушеха

и ругаеха наравно с момчетата. Талиите станаха ниски, материите — тънки, а нравите — още по-свободни.

Може би това бе причина за необичайния разговор на онази вечеря, или пък присъствието на госпожа Кристи ги провокира да подхванат темата. Като оставим настрана потока от статии по въпроса във вестниците.

— И двамата ще бъдат обесени — коментираше компетентно Теди. — Едит Томпсън и Фреди Байуотърс. Също като онзи човек, който уби жена си. По-рано тази година, в Уелс. Как му беше името? От армията, нали, полковник?

— Майор Хърбърт Рауз — поясни полковник Кристи.

Емелин потръпна артистично.

— Представете си да убиеш собствената си жена. Човекът, когото би трябвало да обичаш.

— Повечето убийства се извършват от хора, които претендират, че се обичат — заяви госпожа Кристи.

— Хората въобще стават по-жестоки — отбеляза Теди и запали пура. — Човек трябва само да разгърне вестника, за да разбере това. Въпреки забраната за лично оръжие.

— Това е Англия, господин Лъкстън — продължи полковник Кристи. — Родината на лова с лисици. Намирането на оръжие не е трудно.

— Имам приятел, който винаги носи пистолет — обади се безгрижно Емелин.

— Ами! — намесва се Хана и клати глава. Поглежда госпожа Кристи. — Опасявам се, че сестра ми е гледала прекалено много американски филми.

— Имам — настояваше Емелин. — Това е един мой приятел — няма да спомена името му, — който каза, че е лесно, като да си купиш пакет цигари. Предложи да ми достави, ако искам.

— Хари Бентли, обзалагам се — каза Теди.

— Хари? — учудва се Емелин, ококорва широко очи, очертани от черни мигли. — Хари не би убил и муха! За разлика може би от брат си, Том.

— Познаваш прекалено много неподходящи хора — заявява Теди. — Трябва ли да ти напомням, че огнестрелното оръжие е незаконно, а пък и опасно?

Емелин сви рамене.

— Още като дете знаех как се стреля. Всички жени в семейството ни могат да стрелят. Баба ми щеше да ни лиши от наследство, ако не се научехме. Попитай Хана: опита се да се откаже от лова една година. Заяви на баба, че според нея не било редно да се убиват беззащитни животни. Баба добре се изказа, нали, Хана?

Хана повдигна вежди и отпи глътка червено вино, а Емелин продължи:

— Тя каза: „Глупости. Ти си Хартфорд. Стрелбата е в кръвта ти.“

— Както и да е — примири се Теди. — В тази къща няма да има оръжие. Представям си какво ще кажат моите избиратели, ако притежавам незаконно оръжие!

Емелин завъртя очи, когато Хана се обади:

— Бъдещи избиратели.

— Успокой се, Теди — продължи Емелин. — Няма да се наложи да се притесняваш за оръжие, ако продължаваш така. Ще вземеш да си докараш инфаркт. Не съм казала, че ще си купя пистолет. Просто казах, че момичетата трябва да бъдат много внимателни в наши дни. С тези мъже, които убиват жените си, и жени, които убиват мъжете си. Не сте ли съгласна, госпожо Кристи?

Госпожа Кристи бе наблюдавала словесната престрелка с престорено удивление.

— Страхувам се, че не се интересувам много от оръжия — отговори тя. — Отровите са повече по моя вкус.

— Това изглежда тревожно, Арчи — обади се Теди с рядко проявление на чувство за хумор. — Съпруга с влечение към отрова?

Арчибалд Кристи се засмя лекичко.

— Това е само едно от малките, очарователни хобита на жена ми. Съпруг и съпруга се гледаха през масата.

— Не по-очарователно от собствените ти жалки дребни хобита — отвърна госпожа Кристи. — И доста по-ненужни.

По-късно вечерта, след като семейство Кристи си тръгна, извадих екземпляра си на „Тайнствената афера в Стайлс“ изпод леглото. Беше ми подарък от Алфред и така бях погълната да чета посвещението му, че едва чух звъненето на телефона. Господин Бойл

навярно е вдигнал и прехвърлил разговора горе на Хана. Въобще не обърна внимание. Чак когато господин Бойл почука на вратата ми и съобщи, че господарката иска да ме види, се разтревожих.

Хана все още беше облечена в коприната с цвят на стрида. Като течност. Светлата ѝ коса бе подредена на вълни, прилепнали плътно към главата ѝ, а отгоре — наниз диаманти. Стоеше с гръб към мен и щом влязох се обърна.

— Грейс — започна тя и взе ръцете ми в своите. Този жест ме разтревожи. Стори ми се прекалено лично. Нещо се беше случило.

— Госпожо?

— Седни, моля те. — Поведете ме към канапето и ме погледна със сините си очи, разширени от притеснение.

— Госпожо?

— Обади се леля ти.

Разбрах.

— Майка ми — казах аз.

— Съжалявам, Грейс. — Тя леко поклати глава. — Паднала. Лекарят не могъл да направи нищо.

Хана ми осигури транспорт до Сафрън Грийн. Следващия следобед колата бе докарана от гаража и аз се настаних на задната седалка. Беше много мило от нейна страна, много повече, отколкото съм очаквала; бях напълно подготвена да се кача на влака. Глупости, каза Хана. Само съжаляваше, че заради предстоящата вечеря с клиенти на Теди не може да ме придружи.

Гледах през прозореца на колата, докато шофьорът завиваше по улиците и Лондон ставаше все по-малко величествен, по-разпилян и разсипан, докато накрая изчезна зад нас. Профучавахме през провинцията и усетих как с навлизането ни в източната ѝ част става по-студено. По стъклата се сипеше мокър сняг, който замъгляваше гледката; зимата бе обезцветила пъстротата на света. Поръсени със сняг ливади преливаха в бледомораво небе и постепенно бяха измествани от древните диви гори на Есекс — в сиво-кафяво и мъхово зелено.

Напуснахме главния път и поехме по този, който стигаше до Сафрън през студените, безлюдни блата. Сребристи тръстики

потрепваха сред замръзналите потоци и испанският мъх се бе залепил като дантела по оголелите стебла. Броях завоите и по някаква причина задържах дъха си — освободих го чак след като минахме отбивката за „Ривъртън“. Шофьорът продължи към селото и ме закара до сивата каменна къща на Маркет Стрийт, закътана мълчаливо, както винаги, между двете си посестрими. Шофьорът ми държеше вратата, остави малкото куфарче на мокрия тротоар.

— Ето, пристигнахме — каза той.

Благодарих му, той кимна и добави:

— Ще дойда да те взема след пет дни. Така ми нареди господарката.

Наблюдавах как колата се отдалечава, завива по главната улица на Сафрън, а аз изпитах огромна нужда да го повикам обратно, да го помоля да не ме оставя. Но беше твърде късно за това. Останах в мъглявия мрак, като оглеждах къщата, където бях прекарала първите четиринайсет години от живота си, мястото, където майка ми бе живяла и където почина. И не изпитах нищо.

След като Хана ми каза, спрях да чувствам. През цялото време, докато пътувахме към Сафрън, се опитвах да си спомня. Майка си, миналото, себе си. Къде отиват детските спомени? Би трябвало да са страшно много. Нови и ярки преживявания. Може би децата са толкова пленени от мига, че нямат нито време, нито желание да съхранят образите за по-късно.

Уличните лампи светват — замъглено жълто в студа, а мокрият сняг продължава да пада. Страните ми вече са изтръпнали. Зървам снежинките на светлината на лампите, преди да ги усетя.

Взимам куфара си, изваждам ключа и тръгвам нагоре по стъпалата, когато вратата се отваря. Леля ми Дий — сестра на майка ми, стои на вратата. Държи лампа, която хвърля сянка върху лицето ѝ и то изглежда по-старо и още по-изкривено, отколкото е в действителност.

— Ето те — казва тя. — Хайде, влизай.

Първо ме въведе в дневната. Каза, че спяла на моето старо легло, така че за мен остава канапетото. Облегнах куфара си на стената.

— Направих супа за вечеря. Може да не е като онова, на което си свикнала в голямата лондонска къща, но винаги е била достатъчно

добра за хора като мен и близките ми — каза тя намусено, за да се застрахова.

— Супата ще ми дойде добре — отговорих аз.

Хранихме се мълчаливо на масата на майка ми. Леля ми седеше в единия край, точно пред топлината на печката, а аз — на мястото на майка ми, близо до прозореца. Кишавият дъжд се бе превърнал в сняг и тупкаше по стъклото. Другото, което се чуваше, бе само тракането на лъжиците ни и прашенето на огъня.

— Сигурно искаш да видиш майка си — каза леля ми, когато приключихме.

Майка ми бе положена на дюшека си, с разпусната кестенява коса. Бях свикнала да виждам косата ѝ вързана отзад; беше много дълга и много по-тънка от моята. Някой — сигурно леля ми — бе дръпнал лекото одеяло до брадата ѝ, сякаш спеше. Изглеждаше посива, постара, по-стопена, отколкото я помнех. И някак плоска. От дългите години употреба дюшекът се бе сплескал. Трудно се различаваше тялото ѝ под одеялото. Човек би си помислил, че няма тяло или че се е разпаднала, къс по къс.

Слязохме долу и леля ми направи чай. Изпихме го в дневната, почти без да си говорим. След това казах, че съм уморена от пътуването, и започнах да застилам канапето. Сложих чаршафа и одеялото, които леля ми бе оставила, но когато посегнах за възглавницата на майка ми, я нямаше. Леля ми ме наблюдаваше.

— Търсиш възглавницата — обади се тя. — Изхвърлих я. Беше мръсна. Парцалива. Видях голяма дупка в единия ѝ край. А беше шивачка! — зацъка тя. — Искам да знам какво ли е правила с парите, които ѝ пращах!

Излезе. Качи се да си легне в стаята до тази на покойната ѝ сестра. Дъските поскърцаха над мен, пружините на леглото въздъхнаха и после настъпи тишина.

Лежах в тъмнината, но не можех да заспя. Представях си леля ми, която критично оглежда вещите на майка ми; случило се е внезапно, майка ми не е успяла да се подготви, не е имала късмет. Трябваше аз да дойда първа. Аз да организирам нещата, да изглежда всичко прилично заради майка ми. Най-накрая си поплаках.

Погребахме я в гробището в двора на църквата. Дойдоха малко, но уважавани хора. Госпожа Роджърс от селото, жената, която държеше магазина за дрехи, където мама извършваше шивашки услуги, доктор Артър. Беше сив ден, както подобаваше за такива случаи. Мокрият сняг спря, но въздухът бе остър и всички знаехме, че е само въпрос на време. Пасторът четеше забързано Библията и току хвърляше поглед към небето — дали заради Господ или заради времето, не знам. Говореше за дълг и всеотдайност и тяхното значение за жизнения ни път.

Не си спомням подробности, защото умът ми беше другаде. Опитвах се да мисля за майка ми от времето, когато бях малко момиче. Странно. Сега, когато съм стара, спомените изплуват неканени: майка ми ме учи как да мия прозорците, за да не се замазват; майка ми вари коледната шунка със сплъстена от парата коса; майка ми прави гримаса за нещо, което госпожа Роджърс ѝ е споделила за господин Роджърс. Но не и тогава. Виждах само сивото, изпито лице от предната нощ.

Леденият вятър фучеше и блъскаше полите в краката ми. Погледнах нагоре към притъмнялото небе и забелязах фигурата на хълма, до стария дъб. Беше мъж, джентълмен; нямаше съмнение. С дълго черно палто и лъскав цилиндър. Държеше бастун или чадър, плътно прибран. Отначало не се замислих много; реших, че е дошъл да посети друг гроб. Беше странно, че един джентълмен, който сигурно има собствено имение и собствено семейно гробище, ще посещава градското, но тогава не се сетих за това.

Докато пасторът хвърляше първата шепа пръст върху ковчегата на майка ми, погледнах отново към дървото. Джентълменът бе все още там. Разбрах, че ни наблюдава. Тогава заваля сняг и мъжът погледна нагоре, така че светлината падна върху лицето му.

Беше господин Фредерик. Но изглеждаше променен. Сякаш застигнат от проклятията в приказките, изведнъж се бе състарил.

Пасторът побърза да приключи службата и погребалният агент разпореди гробът бързо да се засипе заради лошото време.

Леля ми стоеше до мен.

— Ама че нахалство! — изрече тя и отначало помислих, че имаше предвид погребалния агент или пък пастора. Но когато проследих погледа ѝ, разбрах, че гледаше към господин Фредерик.

Зачудих се откъде знае кой е. Предположих, че майка ми ѝ го е показвала някога, при някое от гостуванията на леля ми. — Наистина е нахалство да се появява в такъв момент. — Тя поклати глава и стисна устни.

Думите ѝ не ми говореха нищо, а когато се обърнах да я попитам какво има предвид, тя вече се бе отдалечила — усмихнато благодареше на пастора за мъдрата служба. Предполагам, обвиняваше семейство Хартфорд за проблемите с гърба на майка ми, но това не беше справедливо. Донякъде бе вярно, че годините работа са влошили състоянието ѝ, но артритът и бременността ѝ бяха създали големия проблем.

Изведнъж всички мисли за леля ми се изпариха. До пастора, с черна шапка в ръце, стоеше Алфред.

Погледите ни се срещнаха през гроба и той вдигна ръка за поздрав.

Поколебах се, кимнах така отривисто, че зъбите ми изтракаха.

Той тръгна. Приближаваше ме. Гледах го така, сякаш ако отклоня поглед, щеше да изчезне. Вече беше до мен.

— Как се справяш?

Отново кимнах. Само това успях да направя. В мислите ми думите бурно се въртяха, но така и не можех да ги уловя. Седмици в очакване на писмото му; болка, объркване, тъга; будни часове, през които си представях сцени на обяснения и сдобряване. А сега, най-сетне...

— Добре ли си? — попита той сковано и протегна нерешително ръка към моята, после размисли. Отново хвана периферията на шапката си.

— Да — успях да отговоря. Ръката ми тръпнеше на мястото, където той щеше да я докосне. — Благодаря ти, че дойде.

— Как няма да дойда?

— Не трябваше да се притесняваш.

— Не се притеснявам, Грейс — продължи той, докато въртеше шапката между пръстите си.

Тези последни думи увиснаха самотно между нас. Името ми прозвуча от устата му свойски и крехко. Насочих вниманието си към гроба на майка ми; наблюдавах гробаря и припрените му действия. Алфред проследи погледа ми.

— Съжалявам за майка ти — каза той.

— Знам — отвърнах бързо. — Знам, че съжаляваш.

— Много работеше.

— Да — съгласих се аз.

— Видях я миналата седмица...

Погледнах го.

— Така ли?

— Занесох ѝ малко въглища, които господин Хамилтън бе икономисал.

— Наистина ли? — попитах аз впечатлена.

— Много студено беше нощем. Не исках да мръзне.

Изпитах благодарност; страхувах се и почувствах вина, че майка ми си бе отишла, защото е стояла на студено.

Една ръка здраво стисна китката ми. До мен стоеше леля ми.

— Приключи — заяви тя. — И службата беше хубава. Не виждам от какво може да се оплаче — продължи отбранително тя, макар да не бях изразила несъгласие. — Нищо повече не бих могла да направя, така си е.

Алфред ни наблюдаваше.

— Алфред — казах аз, — това е леля ми Дий, сестрата на мама.

Леля ми го изгледа с присвити очи; неоснователното подозрение беше типично за нея.

— Много ми е приятно — рече тя и отново се обърна към мен. — Хайде да вървим, госпожице — подкани ме леля ми, намести шапката и придърпа шала си. — Хазяинът ще дойде рано сутринта и тази къща трябва да бъде лъсната.

Погледнах Алфред и проклех стената от несигурност, която се издигаше между нас.

— Е — казах, — предполагам най-добре ще е...

— Всъщност — побърза да ме прекъсне Алфред — надявах се... всъщност госпожа Таунсенд мислеше, че може би ще искаш да дойдеш до къщата на чай?

Той погледна към леля ми, която начумерено отговори:

— За какво ли ѝ е притрябвало...

Алфред повдигна рамене, позаклати се напред-назад на пети. Гледаше ме.

— За да се види с другите от прислугата. Малко на приказки. Заради старите времена.

— Не мисля — отговори леля ми.

— Да — заявих твърдо, като се овладях. — Бих искала.

— Добре — отговори Алфред с облекчение.

— Е — каза леля ми, — както желаяш. Не съм против. — И подсмръкна. — Само не се бави. Да не мислиш, че ще търкам сама?!

Двамата с Алфред тръгнахме през селото един до друг. Над главите ни се сипеха меки снежинки, толкова леки, че не падаха, а се носеха по вятъра. Известно време мълчахме. Стъпките ни заглъхваха във влажния кален път. Подрънкваха звънчета от магазините, когато клиентите влизаха и излизаха. Рядко по улицата избръмчаваше кола.

Като наближихме Бридж Роуд, заговорихме за майка ми. Спомних си за деня с копчето в пазарската мрежа, за това как гледахме „Пънч и Джуди“, за това как едва съм се отървала от сиропиталището.

Алфред кимаше.

— Много смела е била, ако питаш мен. Не й е било лесно съвсем сама.

— Не спираше да ми го повтаря — потвърдих аз с повече горчивина, отколкото исках да покажа.

— Много лошо от страна на баща ти — каза той, като подминахме улицата на майка ми и изведнъж селото свърши. — Да я остави така.

Отначало помислих, че не съм чула добре.

— От страна на кого?

— На баща ти. Жалко, че не се е получило между двамата.

Гласът ми затрепери въпреки цялото ми старание да го овладеея.

— Какво знаеш за баща ми?

Повдигна рамене чистосърдечно.

— Само каквото майка ти ми разказа. Каза, че била млада, обичала го, но в края на краищата се оказало невъзможно. Нещо заради семейството му, задълженията му. Не обясни точно.

Гласът ми изтъня като носещия се сняг.

— Кога ти разказа това?

— Кое?

— За него. За баща ми. — Затреперих под шала и го придърпах по-плътно около раменете си.

— Напоследък редовно я посещавах — каза той. — Беше съвсем сама, а и ти си в Лондон. Не ми представляваше трудност да поседя с нея от време на време. Да поприказваме за това-онова.

— Каза ли ти нещо друго? — Възможно ли беше, след като майка ми кри от мен цял живот, накрая да се бе доверила така лесно?

— Не — отговори Алфред. — Не много. Нищо повече за баща ти. Трябва да призная, че аз говорех повечето време; тя не беше от приказливите, нали?

Чудех се какво да мисля. Целият ден бе ужасно притеснителен. Погребях майка си, неочаквано се появи Алфред и научавам, че двамата с нея са се срещали редовно, обсъждали са баща ми. Една тема, табу за мен още преди да съм помислила да попитам. Ускорих крачки, когато влязохме през портите на „Ривъртън“, като че ли исках да се отърся от този ден. Зарадвах се на лепкавата влага по дългата тъмна алея. Поддадох се на някаква сила, която сякаш безмилостно ме теглеше напред.

Дочувах зад себе си Алфред, който също се разбърза, за да ме догони. Под краката ми пукаха дребни клони, като че дърветата подслушваха.

— Исках да ти пиша, Грейси — каза някак припряно той. — Да отговоря на писмата ти. — Изравни се с мен. — Опитах толкова много пъти.

— Защо не го направи? — попитах аз, докато продължавах напред.

— Не можех да подбера точните думи. Знаеш как съм с главата. От войната... — Той повдигна ръка и лекичко чукна челото си. — Изглежда, не мога да правя вече някои работи. Не е както преди. Думите и писмата са едно от тях. — Бързаше да се изравни с мен. — Освен това — продължи той задъхано — имаше неща, които трябваше да ти кажа, но само лично.

Въздухът вледеняваше страните ми. Забавих крачка.

— Защо не ме изчака? — попитах тихичко. — За театъра?

— Чаках те, Грейси.

— Но когато се върнах, едва минаваше пет.

Той въздъхна.

— Тръгнах си в без десет. За малко сме се разминали. — Той поклати глава. — Бих те изчакал по-дълго, Грейси, само че госпожа Тибит каза, че сигурно си забравила. Че си отишла да изпълняваш поръчка и няма да се върнеш с часове.

— Не беше вярно!

— Защо да си измисля подобно нещо? — попита Алфред объркан.

Повдигнах безпомощно рамене, отпуснах ги.

— Защото си е такава.

Бяхме стигнали до края на алеята. Там, на хълма, се извисяваше „Ривъртън“, голямата и тъмна къща; вечерта бавно я обгръщаше. Спряхме неволно, постояхме, преди да продължим край фонтана към входа за прислугата.

— Тръгнах да те настигна — продължих аз, докато навлизахме в градината с рози.

— Не може да бъде — отвърна той и ме погледна. — Наистина ли?

Кимнах.

— Чаках пред театъра до последно. Мислех, че може да те догоня.

— О, Грейси! — пророни Алфред и се спря пред стълбището. — Толкова съжалявам.

И аз спрях.

— Изобщо не трябваше да слушам онази госпожа Тибит — каза той.

— Не си знаел.

— Но трябваше да вярвам, че ще се върнеш. Просто... — Погледна към затворената врата, стисна устни, въздъхна. — Мислех за нещо важно, Грейс. Нещо важно, което исках да обсъдя с теб. Да те питам. Бях като пружина този ден. Целият бях нерви. — Той поклати глава. — Като си помислих, че си ме подвела, толкова се разстроих, че не можах да го понеса. Напуснах онази къща колкото може по-бързо. Тръгнах по първата улица, на която попаднах, и продължих да вървя.

— Но Луси... — казах тихичко, с очи, вперени в ръкавиците ми. Гледах как снежинките се стопяваха, щом ги докоснеха. — Луси Старлинг...

Той въздъхна, погледна през рамото ми.

— Поканих Луси Старлинг, за да те накарам да ревнуваш, Грейси. Да си помислиш, че имам някого. — Той поклати глава. — Беше нечестно от моя страна, знам: нечестно към теб и към Луси. — Пресегна се и с един пръст повдигна брадичката ми внимателно, за да го погледна. — Направих го от разочарование, Грейс. През целия път от Сафрън си представях как ще те видя, повтарях какво ще кажа, като се срещнем.

Бадемовите му очи бяха откровени. На брадата му потрепна някакъв нерв.

— Какво щеше да ми кажеш? — попитах аз.

Той се усмихна нервно.

Изскърцаха железни панти и вратата на слугинското помещение се отвори. Появи се едрата фигура на госпожа Таунсенд, с големи, зачервени от огъня бузи, осветена отзад.

— Ето! — подсмихна се тя. — Какво правите на студа вие двамата? — Погледна вътре към другите. — Ето ги тук на студа! Не ви ли казах, че са те? — Отново се обърна към нас. — Казах на господин Хамилтън: „Господин Хамилтън, Господ да ме убие, ако не чувам гласове отвън!“

„Въобразяваш си разни работи, госпожо Таунсенд, казва той. За какво ще стоят навън на студа, когато могат да влязат тук, където е приятно и топло?“ „Не знам, господин Хамилтън, отговарям аз, но ако не ме лъжат ушите, това там са те.“ И бях права. — Тя подвижна навътре: — Бях права, господин Хамилтън. — Протегна ръка и ни помахаша да влизаме. — Е, идвайте! Ще загинете от студ вън!

ИЗБОРЪТ

Бях забравила колко мрачно е слугинското помещение в „Ривъртън“. Колко ниски са гредите на тавана и колко студен — мраморният под. Бях забравила също как зимният вятър нахлува през огнището, свисти през ронещата се мазилка на каменните стени. Не като на номер седемнайсет, където изолацията и отоплението са според последните изисквания.

— Бедничката ми! — възкликва госпожа Таунсенд, придърпва ме към себе си и притиска главата ми към сгретите си от огъня гърди. (Каква загуба, че някое неродено дете е пропуснало този комфорт. Но така ставаше, както майка ми много добре знаеше: семейството беше първата жертва за всяка истинска прислужничка.) — Ела, седни — подканя ме тя. — Нанси?! Чаша чай за Грейс.

Бях изненадана.

— Къде е Кейти?

Всички се спогледаха.

— Какво има? — попитах аз. Нищо лошо, явно. Алфред би ми казал...

— Взе че се омъжи — каза Нанси и подсмръкна, преди да изхвърчи към кухнята.

Зяпнах.

Госпожа Таунсенд сниши глас и бързо занарежда:

— Някакъв от север, който работи в мините. Срецнала го в града, като я бях изпратила по поръчки, глупаво момиче. Случи се страшно бързо. Няма да се изненадаш, че и бебето е на път. — Тя опъна престилката си, доволна от ефекта, който вестта имаше върху мен, и погледна към кухнята. — Гледай обаче да не го споменаваш пред Нанси. Позеленяла е от яд, макар да не си го признава!

Кимнах поразена. Малката Кейти омъжена? Ще става майка?

Докато се опитвах да осмисля забележителните новини, госпожа Таунсенд продължи да се суети, като настояваше да седна по-близо до огъня, че съм била прекалено слаба и много бледа и съм имала нужда от нейния коледен пудинг, за да се подкрепя. Когато отиде да ми

донесе едно парче, усетих тежестта на вниманието върху себе си. Оставих Кейти настрана в мислите си и попитах как вървят нещата в „Ривъртън“.

Всички замлъкнаха, спогледаха се и накрая господин Хамилтън каза:

— Е, малка Грейс, нещата съвсем не са такива, каквито ги помниш.

Попитах го какво има предвид и докато придърпваше жакета си, обясни:

— Вече е доста по-кратко. Забавихме крачката.

— Като в призрачен град — допълни Алфред, който пристъпваше от крак на крак край вратата. Изглеждаше притеснен, откакто влязохме вътре. — Този горе броди из имението като жив мъртвец.

— Алфред! — укори го господин Хамилтън, макар не така усърдно, както очаквах. — Преувеличаваш.

— Не преувеличавам — каза Алфред. — Хайде, господин Хамилтън, Грейс е една от нас. Може да понесе истината. Както ти казах в Лондон, след като госпожица Хана напусна така, негова светлост вече не е същият.

— Беше много разстроен, но не само от заминаването на госпожица Хана и лошите им отношения — обади се Нанси. — Също и заради загубата на фабриката. И майка му. — Тя се наведе към мен. — Ако можеше само да погледнеш горе. Правим всичко по силите си, но не е лесно. Не ни разрешава да извикаме някой да ремонтира — казва, че шумът от чуковете и тътренето на стълбите по пода го дразнели. Трябваше да затворим още стаи. Заяви, че нямало да има повече тържества, защо да се хаят пари и енергия за поддръжката им. Веднъж ме хвана, че се опитвам да забърша прах в библиотеката, и щеше да ми извие врата. — Тя погледна господин Хамилтън и продължи: — Дори вече не водим сметки.

— Така е, като няма жена, която да върти къщата — рече госпожа Таунсенд, като се върна с чиния пудинг и облизваше изцапания си с крем пръст. — Винаги е така, когато няма подарка.

— Прекарва времето си в мотаене из имението, преследва въображаеми браконieri — продължи Нанси, — а когато е вътре, слиза в оръжейната, чисти пушките. Страшно е, ако питате мен.

— Хайде, Нанси — казва господин Хамилтън, някак примирен. — Не е наша работа да дебнем господаря. — Той свали очилата си, за да потърка очи.

— Да, господин Хамилтън — съгласява се тя. После ме поглежда и бързо добавя: — Но трябва да го видиш, Грейс. Не би го познала. Толкова бързо остаря.

— Видях го — обадих се аз.

— Къде? — пита господин Хамилтън с известна тревога. Сложи обратно очилата си. — Не навън, надявам се. Да не се е разхождал твърде близо до езерото?

— О, не, господин Хамилтън — успокоих го аз. — Нищо подобно. Видях го в селото. На гробището. На погребението на майка ми.

— Дойде на погребението, така ли? — облещи очи Нанси.

— Стоеше на близкия хълм — отвърнах, — но със сигурност наблюдаваше.

Господин Хамилтън погледна Алфред за потвърждение. Но той повдигна рамене, поклати глава:

— Не забелязах.

— Е, там беше — настоях аз. — Знам какво видях.

— Може просто се е разхождал — предположи господин Хамилтън. — Да подиша въздух.

— Много не се разхождаше — отвърнах колебливо. — Стоеше там някак отнесен и гледаше към гроба.

Господин Хамилтън размени поглед с госпожа Таунсенд.

— Ами той винаги много е харесвал майка ти, когато работеше тук.

— Харесвал! — повдигна вежди госпожа Таунсенд. — Така ли го наричаш?

Загледах ту единия, ту другия. Не можех да разбера израженията им. Знаеха нещо, до което не бях допусната.

— А какво става с теб, Грейс? — попита господин Хамилтън изведнъж, извърщайки поглед от госпожа Таунсенд. — Достатъчно за нас. Разкажи ни за Лондон. Как е госпожа Лъкстън?

Едва чух въпросите му. Дълбоко в съзнанието ми се зараждаше мисъл. Шепнене, погледи, предположения, които дълго време се долавяха тук-там, сега се събраха наедно. Оформяха картина. Непълна.

— Е, Грейс? — нетърпеливо ме подкани госпожа Таунсенд. — Езика ли си глътна? Какво става с госпожица Хана?

— Извинете, госпожо Таунсенд — отговорих аз. — Бях се замислила.

Всички ме гледаха с очакването да им кажа, че Хана е добре. Това беше редно да чуят. Иначе откъде трябваше да започна? От споровете с Теди, от посещението при спиритистката, страховитото ѝ обяснение, че вече се чувства мъртва? Вместо това им разправих за красивата къща и дрехите на Хана, за блестящите гости, които канеха.

— Ами твоите задължения? — попита господин Хамилтън, докато се изправяше. — Съвсем друг е ритъмът в Лондон. Много гости? Предполагам, че имате много прислуга.

Обясних им, че прислугата е много, но не са толкова способни, колкото тези в „Ривъртън“, и той изглеждаше доволен. Разказах им за предложението, което ми направи госпожа Пембъртън-Браун.

— Вярвам, че си я сложила на място — каза господин Хамилтън. — Любезно, но твърдо, както винаги съм ви учил?

— Да, господин Хамилтън — отговорих аз. — Разбира се.

— Браво, момиче! — грейна той като горд баща. — Гленфийлд Хол, а? Трябва да имаш добра репутация, щом тези от Гленфийлд Хол се опитват да те отмъкнат. Все пак, постъпила си правилно. В нашата работа какво друго ни остава, освен да сме лоялни.

Всички кимнаха в знак на съгласие. Всички с изключение Алфред, както забелязах.

И господин Хамилтън го забеляза.

— Предполагам, че Алфред ти е казал за плановете си? — продължи той, като повдигна посребрените си вежди.

— Какви планове? — погледнах аз към Алфред.

— Опитах се да ти кажа — отговори той, като потисна усмивката си, после дойде и седна до мен. — Напускам, Грейс. Повече няма да има „Да, господарю“ за мен.

Първата ми мисъл беше, че отново напуска Англия. Точно когато отношенията ни бяха започнали да се оправят.

Той се засмя на изражението ми.

— Не заминавам далеч. Просто напускам службата. С един приятел от войната започваме заедно бизнес.

— Алфред... — Не знаех какво да отговоря. Изпитах облекчение, но и се тревожех за него. Да напусне службата? Сигурността на „Ривъртън“?

— Какъв бизнес?

— Свързан с електричеството. Приятеля ми много го бива в ръцете. Ще ме научи как да инсталирам звънци и други такива. Същевременно ще се заема и с управлението на магазина. Ще работя упорито и ще спестявам пари, Грейси — вече съм заделил малко. Някой ден ще си имам собствен бизнес, сам ще си бъда господар. Ще видиш.

След това Алфред ме изпрати обратно до селото. Нощният студ бързо се спускаше и ние ускорихме крачка, за да се стоплим. Макар че се радвах на присъствието на Алфред, че се успокоих, защото изяснихме отношенията си, почти не говорех. Мислите ми бяха заети да свързват отделни парчета информация и се опитвах да намеря смисъла от тази комбинация. Той от своя страна изглеждаше доволен да повърви смълчан. Оказа се, че и неговите мисли се лутат, макар в съвсем друга посока.

Мислех за майка ми. За огорчението, което постоянно се долавяше у нея; за убеждението ѝ, почти като очакване, че има лош късмет в живота. Така помня майка си. При все това от известно време бях започнала да осъзнавам, че невинаги е било така. Госпожа Таунсенд беше привързана към нея, господин Фредерик, на когото трудно можеше да се угоди, много я харесвал.

Какво ли се бе случило, за да промени младата домашна прислужничка със загадъчната усмивка? Започвах да подозирам, че отговорът е ключ към много от тайните на майка ми. И той беше някъде наоколо. Мяркаше се като неуловима риба сред тръстиките на ума ми. Знаех, че е тук, усещах го, зървах неясните му очертания, но всеки път, когато го доближавах и се опитвах да уловя призрачната форма, тя ми се изплъзваше.

Сигурно е, че това имаше нещо общо с моето раждане: майка ми бе споделила поне това. А и бях сигурна, че моят призрачен баща съществува някъде: мъжът, за когото бе разговаряла с Алфред, но никога с мен. Мъжът, когото бе обичала, но с когото не е могла да се събере. Какво беше обяснил Алфред? Заради семейството му? Заради задълженията му?

— Грейс?

Леля ми знаеше кой е той, но мълчеше също като майка ми. Въпреки това не се съмнявах какво мислеше за него. Детството ми беше изпъстрено с тяхното шушукане. Леля Дий укоряваше майка ми за лошия ѝ избор; казваше ѝ, че на каквото си е постлала, на това ще легне; майка ми плачеше, а леля Дий я потупваше по рамото и грубо я утешаваше: „По-добре, че се отказа“, „Нищо нямаше да излезе“, „Добре че се отърва от онова място“. „Онова място“, знаех още като момиче, беше голямата къща на хълма. Знаех също, че ненавистта на леля Дий към баща ми беше равна само на презрението ѝ към „Ривъртън“. Двете велики катастрофи в живота на майка ми, обичаше да казва тя.

— Грейс!

Презрение, което се простираше до господин Фредерик, както изглежда.

„Какво нахалство да се появява сега“ — бе казала тя, когато го съзря на погребението. Чудех се откъде леля ми знае кой е и какво можеше да е направил господин Фредерик, за да я озлоби толкова?

Чудех се също какво правеше там. Симпатията към бивша служителка бе едната възможност, но негова светлост да се появи чак на градското гробище, за да гледа как погребват една отдавна напуснала прислужница...

— Грейс! — Сякаш отдалеч, през обърканите ми мисли, дочувам Алфред да говори. Поглеждам го разсеяно.

— Има нещо, което искам да те попитам вече цял ден — казва той. — Ако не те попитам сега, ще ме хване страх.

И майка ми бе харесвала Фредерик.

— Горкият, горкият Фредерик — казваше тя, когато баща му и брат му починаха. Но не горката госпожа Вайълет или горката Джемайма. Съчувствието ѝ стигаше пряко и изключително до Фредерик.

Но това бе разбираемо, нали така? Господин Фредерик е бил млад мъж, когато майка ми е работила в къщата; беше естествено съчувствието ѝ да е за член на семейството, който ѝ е близък по възраст. Както аз съчувствах на Хана. Освен това майка ми като чели харесваше и жената на Фредерик — Пенелопи. „Фредерик не би се оженил отново“ — заявяваше тя, когато ѝ казвах, че Фани се надява на

брак с него. Нейната увереност, нейното отчаяние, когато настоявах, че е така, сигурно могат да бъдат обяснени само с близостта до бившата ѝ господарка.

— Не ме бива много в приказките, Грейси, знаеш го по-добре от мен — казваше Алфред. — Така че ще го кажа направо. Знаеш, че скоро ще се захвана с бизнес.

Аз кимах, някак си кимах, но умът ми беше другаде. Неуловимата риба беше наблизко. Виждах проблясъка на хлъзгавите ѝ люспи, като се провира измежду тръстиките и напуска сенките...

— Но това е само първата стъпка. Няма да спра да спестявам и един ден, не много далечен, ще имам бизнес и на вратата ще е написано „Алфред Стийпъл“, да знаеш!

... и излиза на светло. Възможно ли беше притеснението на майка ми изобщо да не е било свързано с привързаността към бившата ѝ господарка? А с това, че мъжът, когото бе харесвала — и все още харесваше, — можеше да замисля да се ожени отново? Че майка ми и господин Фредерик... Че преди толкова много години, докато е била на работа в Ривъртън...

— Все чаках, Грейс, защото исках да имам нещо, което да ти предложи. Нещо повече от това, което съм сега...

Едва ли. Би станало скандал. Хората щяха да знаят. Аз щях да знам. Дали?

Изплуваха откъси от разговори, спомени. Това ли имаше предвид госпожа Вайълет, когато разказваше на госпожа Клементайн за „онази жалка работа“? Дали хората са знаели? Избухнал ли е скандал в Сафрън преди двайсет и две години, когато една местна жена е била натирена от имението и опозорена, бременна от сина на господарката си?

Но ако е така, защо лейди Вайълет ме прие на работа? Сигурно съм щяла да бъда неприятно напомняне за случилото се?

Освен ако моето назначение не е било някакъв вид компенсация. Цената на мълчанието на майка ми. Заради това ли тя беше толкова сигурна, че ще се намери място за мен в „Ривъртън“?

И тогава, просто ей така, разбрах. Рибата изплува на слънчевата светлина, люспите ѝ ярко блестяха. Как не я бях видяла дотогава? Огорчението на майка ми, нежеланието на господин Фредерик да се ожени повторно. Всичко това доби смисъл. И той беше обичал майка

ми. Заради това бе дошъл на погребението. Заради това ме бе гледал толкова особено: като че ли е видял призрак. Бил е доволен, че ме освобождава от „Ривъртън“, каза на Хана, че не му трябва там.

— Грейси, чудя се... — Алфред взе ръката ми.

Хана. Отново получих прозрение.

Зяпнах. Това обясняваше толкова много: чувството на солидарност — сестринско сигурно? — което споделяхме.

Алфред стисна ръцете ми в своите, задържа ме да не падна.

— Недей така, Грейси — каза той и нервно се усмихна. — Не припадай заради мен.

Краката ми се подгъваха: чувствах, че се разпадам на милиони мънички частици, изсипвах се като пясък от кофа.

Знаеше ли Хана? Затова ли бе настоявала да я придружа в Лондон? Бе се обърнала към мен, когато се е почувствала изоставена по всички други фронтове? Бе ме молила никога да не я напускам? Бе ме накарала да ѝ обещаая?

— Грейс? — викаше ме Алфред, докато ме държеше за ръцете. — Добре ли си?

Кимнах, опитах се да проговоря. Не можех.

— Добре — продължаваше Алфред. — Защото още не съм казал всичко, което искам. Макар да имам чувството, че си се досетила.

Досетила? За майка ми и Фредерик? За Хана? Не — Алфред говореше нещо. За какво ли? За новия си бизнес, за приятеля от войната...

— Грейси — обади се отново Алфред и допря ръцете ми между нас двамата. Усмихна ми се, преглътна. — Ще ми окажеш ли честта да станеш моя жена?

Проблясък в съзнанието. Премигнах. Не можех да отговоря. Мисли, чувства се втурнаха в мен. Алфред ми предложи да се омъжа за него. Алфред, когото обожавах, който стоеше пред мен с премръзнало лице преди миг, сега очакваше отговор. Езикът ми оформяше думи, но устните ми не се подчиняваха.

— Грейс? — запита Алфред, с широки от очакване очи.

Усетих, че се усмихвам, чух, че започвам да се смея.

Не можех да се спра. Заедно с това плачех — студени сълзи се стичаха по страните ми. Сигурно това е истерия — толкова много се бе случило през последните няколко мига, толкова много трябваше да

осмисля. Шокът от разгадаване на отношенията ми с господин Фредерик, с Хана. Изненадата и радостта от предложението на Алфред.

— Грейси? — Алфред ме наблюдаваше неуверено. — Това означава ли, че приемаш? Да се омъжиш за мен, искам да кажа?

Да се омъжа за него. Това бе тайната ми мечта, а сега, когато ми се случва, откривам, че съм безнадеждно неподготвена. Отдавна бях прехвърлила това желание на младостта. Бях спряла да си представям, че може някога наистина да стане. Че някой би ми предложил. Че Алфред ще ми предложи.

Някак си кимнах, успях да сдържа смеха си. Чух се да казвам „да“. Едва чуто. Затворих очи, главата ми се въртеше. Малко по-високо: „Да.“

Алфред се разкреця и аз отворих очи. Смееше се, лицето му бе озарено от облекчение. Мъж и жена вървяха надолу по улицата и се обърнаха да ни гледат, а Алфред им извика:

— Тя каза „да“! — После се обърна пак към мен, прехапа устни, за да спре да се смее, и да продължи да говори. Хвана ме по-високо за ръцете. Трепереше. — Надявах се да го кажеш.

Кимнах отново и се усмихнах. Случваше се толкова много.

— Грейс... — каза той нежно. — Чудех се... Мога ли да те целуна?

Трябва да съм казала „да“, защото следващото, което усетих, бе как той подпря главата ми с ръка, наведе се към мен и ме целуна. Странното, приятно, непознато усещане на устните на Алфред върху моите. Студени, меки, тайнствени.

Времето спря.

Той се отдръпна. Усмихна ми се, толкова млад, красив в мрака.

После се хванахме под ръка, за първи път, и поехме надолу по улицата. Не говорехме, просто вървахме умълчани, заедно. Там, където ръката му се преплиташе с моята, притискаше памучния плат на блузата към кожата ми и потръпнах. Тази топлина, тази тежест, едно обещание.

Алфред погали китката ми и аз потръпнах. Сетивата ми бяха изострени: сякаш някой бе махнал пласт от кожата ми, за да мога да усещам по-дълбоко, по-свободно. Приблжих се към него. Като си помисля, че в рамките на един ден толкова много неща се бяха

променили. Разгадах тайната на майка ми, осъзнах връзката си с Хана, Алфред ми предложи да се омъжа за него. За малко щях да му кажа тогава за откритията си за майка ми и господин Фредерик, но думите угаснаха на устните ми. Щеше да има много време по-нататък. Идеята беше съвсем нова: исках да се наслаждавам на тайната на майка ми още малко. А исках да се насладя и на собственото си щастие. Затова замълчах и продължихме да вървим с преплетени ръце надолу към улицата на майка ми.

Скъпоценни, съвършени мигове, които си бях припомняла безброй пъти през живота си. Понякога във въображението ми ние стигаме до къщата. Влизаме вътре и вдигаме тост за наше здраве. Женим се скоро след това. И живеем щастливо до края на дните си, и двамата доживяваме дълбока старост.

Но не това се случи, както знаете.

Връщам назад. Повтарям записа. Бяхме стигнали до средата на улицата, пред къщата на господин Конъли — бризът довяваше сантиментална ирландска музика на флейта, когато Алфред каза:

— Щом се върнеш в Лондон, можеш да съобщиш, че напускаш.

Погледнах го сепнато.

— Да съобщя ли?

— На госпожа Лъкстън — усмихна ми се той. — Няма да е нужно вече да я обличаш, щом ще се женим. Веднага след това ще се преместим в Ипсуич. Можеш да работиш с мен, ако искаш. При сметките. Или можеш да се заемеш с шиене, ако предпочиташ.

Да уведомя? Да напусна Хана?

— Но, Алфред... — казах простичко. — Не мога да напусна мястото си.

— Разбира се, че можеш — отговори той. Изумление помрачи усмивката му. — Аз напускам.

— Различно е... — търсех думи, за да обясня, думи, които ще го накарат да разбере. — Аз съм лична камериерка. Хана има нужда от мен.

— Тя не се нуждае от теб, нуждае се от робиня, която да ѝ подрежда ръкавиците. — Гласът му омекна. — Ти можеш много повече, Грейс. Заслужаваш нещо по-добро. Сама да си бъдеш господар.

Исках да му обясня. Че Хана би си намерила друга камериерка, със сигурност, но че аз бях нещо повече от това. Че сме обвързани.

Свързани. От онзи ден в детската стая, когато и двете бяхме на четиринайсет и когато се чудех какво ли е да имаш сестра. Когато бях излъгала госпожица Принс за Хана така естествено, че се бях уплашила.

Че съм ѝ дала обещание. Когато ме помоли да не я напускам, аз ѝ дадох дума.

Че бяхме сестри. Тайни сестри.

— Освен това — продължи той, — ще живеем в Ипсуич. Едва ли ще можеш да работиш в Лондон, нали? — Потупа ръката ми утешително.

Погледнах настрани към лицето му. Толкова откровено. Толкова сигурно. Лишено от всякаква двойственост. И почувствах, че обясненията ми се разпадат, изчезват още докато ги обмислях. Нямах думи, които да го накарат да прозре, които да го накарат да разбере за миг онова, което проумявах с години.

И тогава разбрах, че никога няма да мога да имам и двамата — и Алфред, и Хана. Че ще трябва да направя избор.

Студ проникна през кожата ми. Разля се като течност.

Освободих ръката си от неговата, казах му, че съжалявам. Казах му, че направих грешка. Ужасна грешка.

И после побягнах. Не се обърнах назад, макар да знаех, че той остана неподвижен под студената жълта светлина на лампата. Че ме наблюдаваше, докато изчезвах надолу по тъмната улица, докато нещастна чаках леля ми да ме пусне да вляза и се мушнах обезумяла в къщата. И затворих между нас вратата към несъстоялото се бъдеще.

Пътуването ми обратно до Лондон бе мъчително. Дълго и студено, по хлъзгави заснежени пътища. Но особено мъчително бе заради моите спътници. Бях в собствения си капан, в купето на колата, заета с безплоден спор. Прекарах цялото пътуване да се убеждавам, че съм направила правилния избор, единствения избор, за да остана с Хана, както обещах. И докато колата спря пред номер седемнайсет, вече бях убедена.

Бях убедена също, че Хана вече знаеше за нашата връзка. Че се досещаше, че е дочула хората да шушукат, дори са ѝ казали. Със сигурност това обясняваше защо тя винаги се бе обръщала към мен, бе

ме третираше като довереница. Още от онази сутрин, когато се блъснах в нея на студената улица пред секретарската школа на госпожа Дав.

Така че вече и двете знаехме.

И тайната щеше да остане неизказана помежду ни.

Мълчалива връзка на посвещаване и привързаност.

Изпитвах облекчение, че не казах на Алфред. Той не би разбрал решението ми да запазя това за себе си. Би настоял да кажа на Хана — дори би настоявал за някаква компенсация. Колкото и да беше мил и грижовен, той не би схванал колко важно е за мен да поддържам това положение. Не би разбрал защо никой друг не трябва да знае. Ами ако Теди разбереше? Или семейството му? Хана щеше да страда, мен щяха да освободят от работа.

Не, така беше по-добре. Нямах избор. Това беше единственият начин да продължа.

ЧАСТ 4

ИСТОРИЯТА НА ХАНА

Време е да разкажа неща, на които не бях станала пряк свидетел. Грейс и нейните тревоги трябваше да отстъпят назад и Хана да излезе на преден план. Защото, още щом я видях, разбрах, че нещо се е случило по време на отсъствието ми. Хана беше променена. По-искряща. По-тайнствена. Някак по-уверена.

Постепенно научавах събитията на номер седемнайсет, както между другото и много от тях, случили се през последната година. Естествено имах своите подозрения, но нито бях видяла, нито бях чула каквото и да било. Само Хана знаеше какво точно е станало, а тя открай време не бе склонна към откровения. Не беше в неин стил. Предпочиташе тайнствеността. След ужасните събития през 1924 година двете бяхме затворени в „Ривъртън“ и тя стана по-разговорлива. А аз бях добър слушател. Поне така казваше.

I

Станало в понеделника след смъртта на мама. Бях заминала за Сафрън Грийн, Теди и Дебора били на работа, а Емелин излязла на обяд с приятели. Сама в дневната, Хана имала намерение да пише писма. Кутията с принадлежностите ѝ обаче лежала на канапето. Не можела да събере сили да се залови с дългия списък с имена на съпруги на клиентите на Теди и сега, загледана през прозореца, се мъчела да отгатне какъв е животът на минавачите. Потънала в играта си и дори не забелязала, че той е застанал пред входа на дома им. Не чула и звънеца. Разбрала за посетителя едва когато Бойл почукал на вратата.

— Един джентълмен иска да ви види, госпожо — съобщил икономът.

— Какъв е този джентълмен, Бойл? — попитала тя, без да откъсва очи от малко момиченце, което, отскубнало се от ръката на бавачката си, се бе затичало към покритата със скреж трева на парка. Кога за последен път бе тичала? С такава скорост, че да чувства как вятър брули лицето ѝ, как сърцето тупти в гърдите ѝ до пръсване?

— Казва, че иска да предаде нещо, което било ваша собственост. Защо всичко ѝ се струвало толкова досадно?

— Не може ли да го остави на теб, Бойл?

— Отказва, госпожо. Трябвало да го връчи лично.

— Наистина не си спомням нещо да ми липсва. — Хана откъснала неохотно очи от момиченцето навън и обърнала гръб на прозореца. — Май ще е по-добре да го поканиш.

Господин Бойл се поколебал. Очевидно му се искало да добави нещо.

— Има ли още нещо, Бойл? — попитала Хана.

— Не, госпожо. Само че този джентълмен... Не ми прилича много на джентълмен.

— Какво имаш предвид?

— Не ми се вижда достатъчно благоприличен.

— Да не би да е забравил да се облече?

— Не, госпожо, облечен е както трябва.

— Може би говори неприлични думи?

— Напротив, говори съвсем възпитано.

— И не е французин, нисък и с мустаци?

— Не, не, госпожо.

— Тогава защо смяташ, че не е благоприличен?

— Не мога да определя, госпожо — сбърчил чело Бойл. — Такова усещане имам.

Хана си придала вид, че размишлява над усещанията на Бойл, но трябвало да признае, че любопитството ѝ било разпалено.

— Щом твърди, че в него има нещо, което ми принадлежи, най-добре да си го прибера. Ако забележа и най-незначителна проява на неблагоприличие, ще ти позвъня.

— Да, госпожо — тържествено казал икономът. Поклонил се и напуснал стаята.

Хана пригладила роклята си с длани. Много скоро вратата отново се отворила и пред нея застанал Роби Хънтър.

В първия момент не го познала. Бяха се видели за кратко преди близо десет години. Тогава в „Ривъртън“ той бе още момче. С гладка чиста кожа, големи кафяви очи и деликатни обноски. И много тих.

Едно от нещата, които най-много я вбесяваха, бе способността му да се контролира: начинът, по който се бе появил в живота им без предупреждение, я бе накарал да каже неща, които не трябваше, бе успял да убеди брат ѝ да ги напусне.

Мъжът, който стоял сега пред нея, бил висок, в черен костюм и бяла риза. Съвсем обичайно облекло, но той го носел по начин, различен от този на Теди и другите ѝ познати. Лицето му било слабо — с хлътнали бузи и сенки под тъмните очи. Тя усетила липсата на благоприличие, за която говорел Бойл, но също като него не можела да го формулира.

— Добро утро! — поздравила Хана.

Той не свалял очи от нея и сякаш прониквал в самата ѝ същност. И преди я бяха заглеждали мъже, но нещо в упоритостта на очите му я накарало да се изчерви.

— Все същата сте — рекъл мъжът, за когото реакцията ѝ не останала скрита.

Едва тогава го познала. По гласа.

— Господин Хънтър? — недоверчиво попитала тя. Отново го огледала. Същите тъмни очи, същата тъмна коса. В ъгълчетата на чувствените устни потрепвала насмешка. Как не го бе забелязала преди години. Стегнала се и си наложила да се успокои. — Много мило да се отбиете. — Още щом го произнесла, съжалила за баналната фраза и ѝ се поискало да не я е изричала.

Той се усмихнал. Иронично според нея.

— Няма ли да седнете? — посочила тя креслото на Теди и Роби се отпуснал в него небрежно. Заприличал на ученик, подчиняващ се на обичайна наредба, на която ме си струва да възразяваш. За пореден път Хана се почувствала твърде обикновена.

Той все така не откъсвал очи от лицето ѝ.

Хана пооправила косата си с пръстите на двете си ръце, за да се увери, че всички фиби са на място, и притиснала краищата на косите си към шията.

— Има ли нещо не наред, господин Хънтър?

— Не. През всичките тези години носех в съзнанието си определен образ за вас. Не сте се променили.

— Променила съм се, уверявам ви — колкото се може по-небрежно заявила тя. — Бях на петнайсет, когато се видяхме за

последен път.

— Толкова млада?

Ето отново познатата дързост. Тя не се съдържала в думите. Въпросът бил съвсем тривиален, но в интонацията му се долавял някакъв недоизказан смисъл.

— Ще позвъня за чай — заявила тя и тутакси съжалила. Сега той щял да остане.

Изправила се и натиснала копчето на звънеца и докато чакала появата на Бойл, пристъпила до камината, правейки се, че оправя наредените там предмети. Всъщност искала да се овладее.

— Господин Хънтър ще пие чай с мен — съобщила тя, когато икономът застанал на вратата.

Господин Бойл изгледал госта подозрително.

— Приятел е на брат ми — пояснила Хана. — От фронта.

— Разбирам. Да, госпожо. Ще поръчам на госпожа Тибит да приготви чай за двама.

Колко почтително се държал той. И тази почтителност я карала да се чувства обикновена.

Роби се огледал. Мебелите в стил „арт деко“, които Елзи де Улф избрала (последната мода), а Хана бе приела на драго сърце. Минал към осмоъгълното огледало над камината, та чак до златистокафявите завеси на ромбове.

— Модерно, нали? — попитала Хана в очакване на иронична забележка. — Така и не разбрах дали ми харесва, но ми се струва, че тъкмо в това е модерното.

Роби сякаш не я чувал.

— Дейвид често говореше за вас — рекъл той. — Имам чувството, че добре ви познавам. И вас, и Емелин, и „Ривъртън“.

При споменаването на брат ѝ Хана се отпуснала на ръба на канапето. Била се научила да не мисли за него, да не отваря кутията със скъпи спомени. А ето че сега пред нея седял човек, с когото вероятно можела да разговаря за Дейвид.

— Разкажете ми за него, господин Хънтър. — Тя стиснала устни. — Той дали... Дали ми прости?

— Да ви прости ли?

— Държах се отвратително в онази последна зима, преди да замине. Бяхме свикнали Дейвид да е само за нас. И просто се заинатих.

През цялото време се държах грубо, защото се дразнех от присъствието ви.

— Не забелязах — свил той рамене.

Хана се усмихнала, потънала в спомена.

— Значи усилията ми са отишли напразно.

Вратата се отворила и Бойл се появил на прага с подноса със следобедния чай. Оставил го на масата до Хана и отстъпил.

— Господин Хънтър — обадила се Хана, забелязала, че икономът не бърза да си тръгне. — Бойл спомена, че носите нещо, което искате да ми предадете.

— Така е — отвърнал Роби и бръкнал в джоба ма дрехата си. Хана кимнала на иконома, че всичко е под контрол и е свободен. Щом вратата се затворила, Роби извадил парче плат. Било старо и прокъсано, тук-там дори висели конци. През ума на Хана минала мисълта, че една ли точно това ѝ принадлежи. Когато се вгледала, разбрала, че става дума за парче панделка, някога бяла, но с времето добила почти кафяв цвят. Той развил плата и ѝ подал загърнатото в него.

Нещо я стиснало за гърлото. Роби държал миниатюрната книжка.

Протегнала ръка и взела малкия предмет от парцалчето. Обърнала книжката няколко пъти и погледът ѝ спрял на заглавието, което чудесно познавала: „Пътуване през Рубикон“.

Вълна от спомени я заляла: как се гонят из поляните на „Ривъртън“, опиянени от тръпката на приключенията, как шепнат тайни в сенчестата детска стая.

— Дадох я на Дейвид, за късмет.

Той кимнал.

— Защо сте я взели? — погледна го тя в очите.

— Не съм.

— Дейвид никога не би ви я дал просто така.

— Аз съм само пратеник. Искаше да ви я предам. Последното, което каза, бе: „Върни я на Нефертити.“

Хана не смеела да погледне госта си. Нейното име. Нейното тайно име. Пръстите ѝ обгърнали книжката. Мислено спуснала преградата пред спомените за времето, когато била смела, необузdana и пълна с надежди.

— Да говорим за нещо друго — промълвила тя най-сетне.

Роби кимнал и прибрал панделката обратно в джоба си.

— За какво си говорят хората, когато се срещат отново след години?

— Питат се какво са правили — рекла Хана и прибрала книжката в малкото си писалище, — къде ги е запратил животът.

— И така, какво правихте през цялото това време, Хана? Добре виждам къде ви е запратил животът.

Хана се изправила, наляла чай и му подала една от чашите. Чинийката леко потрепервала между пръстите ѝ.

— Омъжих се. Съпругът ми се казва Тиодор Лъкстън, може и да сте чували за него. Двамата с баща му са банкери. Работят в Сити.

Роби следял всяко нейно движение, но с нищо не показал, че името му е познато.

— Живея в Лондон, както вече знаете — опитала се да се усмихне тя. — Прекрасен град, не мислите ли? Пълен с интересни хора... — Гласът ѝ заглъхнал. Роби я разсейвал. Наблюдал я с онази съсредоточеност, с която навремето бе наблюдавал картината на Пикасо в библиотеката. — Мисля, че трябва да спрете, господин Хънтър. Не ми е възможно да...

— Права сте — меко заявил той. — Променили сте се. Лицето ви е станало тъжно.

Поискало ѝ се да му отговори нещо, да го увери, че греша. Тъгата дошла от спомена за брат ѝ. Ала имало нещо в гласа му, което я спряло. Нещо, което я накарало да се почувства прозрачна, несигурна и уязвима. Сякаш той я познавал по-добре от самата нея. Това не ѝ харесало, но усетила, че няма смисъл да спори.

— И така, господин Хънтър — изправила се тя сковано. — Благодарна съм, че дойдохте. Че ме открихте, за да ми върнете книжката.

Роби я последвал.

— Бях дал обещание.

— Ще позвъня на Бойл да ви изпрати.

— Не го безпокойте. Запомних пътя.

Той отворил вратата и в този миг вътре влетяла Емелин — истински вихър от розова коприна и късо подстригана коса. Лицето ѝ греело от младост и от щастие, че се намира в град, където ѝ е добре и е популярни. Стоварила се на канапето и кръстосала крака. Изведнъж

Хана се почувствала стара и някак повехнала. Като акварел, оставен погрешка на дъжда — с размити цветове.

— Пфу! Капнах — рекла Емелин. — Предполагам, не е останал чай.

В този момент вдигнала очи и забелязала Роби.

— Спомняш си господин Хънтър, нали, Емелин? — попитала Хана.

В първия миг момичето погледнало озадачено, навело се напред и подпряло брадичка на дланта си. Ококорила широко очи и се взряла в лицето на мъжа.

— Приятелят на Дейвид от „Ривъртън“ — допълнила Хана.

— Роби Хънтър — лицето на Емелин се разтегнало бавно в усмивка. — Тя възторжено отпуснала ръце в скута си. — Разбира се. Доколкото си спомням, дължите ми една рокля. Дано този път се въздържите да ми разкъсате дрехата.

По настояване на Емелин Роби останал и за вечеря. Недопустимо било, според нея, да го оставят да си тръгне, след като току-що е дошъл. И така още същата вечер Роби се озовал на масата с Дебора, Теди, Емелин и Хана в трапезарията на номер седемнайсет.

Хана седяла от едната страна на масата, срещу нея били Дебора и Емелин, начело бил Теди, а срещу него — Роби. Странна комбинация, помислила си Хана: Роби — млад бохем, а Теди, след четири години работа при баща си, постепенно се превръщал в истинска карикатура на влиянието и благоденствието. Все още бил хубав мъж. Забелязала какви погледи му хвърлят някои от по-младите съпруги на колегите му, но напразно. Лицето му се било закръглило, а в косата се виждали и първите сребърни нишки. Страните му вече придобили червендалестия цвят на човек, който не пропуска хранене.

— С какво си печелите хляба, господин Хънтър? — попитал Теди и се облегнал назад в стола си. — Съпругата ми спомена, че не сте в света на бизнеса. — На него и през ум не му минавало, че може да има друго поприще.

— Писател съм — отговорил Роби.

— Така ли? Публикувате материалите си в „Таймс“, предполагам?

— Писал съм и за тях, освен всичко друго. В момента работя за себе си. — Той се усмихнал. — Наивно си въобразявах, че ще е лесно да угодя на себе си.

— Късмет е наистина да имаш достатъчно време да се занимаваш със собствените си интереси — небрежно отбелязала Дебора. — Не мога да си представя как бих живяла, ако не тичам напред-назад. — Тя се впуснала в пространен монолог за това какво представлява организацията на едно модно ревю, усмихвайки се някак хищно на Роби.

Тази жена флиртува, изненадала се Хана от прозрението си. Погледнала отново Роби. Наистина бил хубав, по един малко отпуснат, чувствен начин. Пълна противоположност на Дебора.

— Пишете книги, така ли?

— Поезия.

Теди вдигнал драматично вежди.

— Скучно е да спреш и да ръждясваш, наместо да искриш от употреба.

Хана примигнала от неправилния цитат на Тенисън.

Роби срещнал погледа ѝ и се усмихнал.

— Сякаш само да дишаш, е достатъчно.

— Винаги съм харесвал Шекспир — продължил Теди. — Римите ви като неговите ли са?

— Боя се, че моите бледнеят в сравнение с неговите — отговорил Роби. — Въпреки това упорствам. По-добре да се погубиш в действие, отколкото да вехнеш в отчаяние.

— Съгласен съм.

Докато наблюдавала госта им, Хана изведнъж прозряла кой всъщност е той.

— Вие сте Р. С. Хънтър.

— Кой? — не разбрал Теди и започнал да мести поглед от Хана към Роби, сетне и към Дебора, но тя вдигнала безпомощно рамене.

— Р. С. Хънтър — повторила Хана и очите ѝ шарели по лицето му за потвърждение. Не се сдържала и се усмихнала. — Имам ваша стихосбирка.

— Първата или втората?

— „Развитие и разпад“ — уточнила Хана. Не знаела, че има и друга.

— Сега си спомням — обадила се Дебора. — Видях рецензия във вестника. И получихте някаква награда.

— „Развитие“ е втората. — Роби не свалял очи от Хана.

— Бих искала да прочета и първата. Кажете ми заглавието, господин Хънтър. Ще си я купя.

— Ще ви дам моя екземпляр — рекъл Роби. — Четох я вече. И да ви кажа честно, авторът е доста досаден.

Дебора изкривила устни, но в очите ѝ просветнал познат блясък. Вече претеглила Роби и мислено правела списък на хората, пред които на някое от своите соарета ще се похвали, че го познава. От начина, по който присвивала устните си, станало ясно, че го оценява доста високо. Хана изпитала внезапното желание да демонстрира, че той е нейно завоевание.

— „Развитие и разпад“ — обадил се Теди и намигнал на Роби. — Нали не сте социалист, господин Хънтър?

— Не, сър — усмихнал се в отговор младежът. — Не притежавам собственост, която да искам да раздам, нито желание да придобивам такава.

Теди се разсмял от все сърце.

— Стига, господин Хънтър — намесила се Дебора, — дано не се забавлявате за наша сметка.

— Забавлявам се, но не за ваша сметка, надявам се.

По хитрата усмивка, озарила лицето на Дебора, Хана разбрала, че ще последва някаква клопка.

— Едно птиченце ми каза, че не сте така безразличен към материалните блага, както искате да ни убедите.

Хана хвърлила поглед към Емелин, която прикривала усмивката си с длани. Лесно било да се досети кое е птиченцето на Дебора.

— За какво говориш, Деб? — попитал брат ѝ. — Хайде, казвай.

— Нашият гост само ни дразни — отговорила тя и извисила победоносно глас. — Той изобщо не е господин Хънтър, а лорд Хънтър.

— А! — вдигнал вежди Теди. — Какво значи това?

Роби въртял между пръстите си столчето на чашата за вино пред него.

— Така е, баща ми е лорд Хънтър, но не използвам титлата.

Теди изгледал подозрително Роби над чинията си с ростбиф. Да се откажеш от титла бе нещо, което той не разбираше. Двамата с баща му дълго и упорито бяха преследвали Лойд Джордж, за да получат титла.

— Сигурен ли сте, че не сте социалист?

— Стига сме говорили за политика — намеси се и Емелин. — Разбира се, че не е социалист. Роби е един от нас, а и не сме го поканили, за да го отегчаваме. — Тя подпряла брадичка на дланта си, загледала се в госта и попитала: — Кажете, Роби, къде сте пътували?

— В последно време ли? В Испания.

Испания, повторила мислено Хана. Прекрасно!

— Доста примитивно — отбелязала Дебора и се засмяла. — Какво правихте там?

— Изпълнявах обещание, дадено много отдавна.

— В Мадрид, нали?

— Останах там за малко, на път за Сеговия.

— Видяхте ли нещо интересно? — сбърчил чело Теди.

— Бях в „Алкасар“.

Хана усетила как настръхва.

— О, мръсната стара крепост? — ухилила се широко Дебора. — Трудно мога да си представя по-противно място.

— Не сте права — възразил Роби. — Беше изумително. Магическо. Все едно влизаш в друг свят.

— Разкажете ни.

Роби се замислил, сякаш търсел подходящите думи.

— На моменти имах чувството, че надничам в миналото. Когато настъпеше нощта и останех съвсем сам, почти чувах шепота на мъртвите. Древни тайни се носеха около мен.

— Звучи ми вампирско — отбелязала Дебора.

— Защо си тръгнахте? — не се сдържала Хана.

— Наистина — присъединил се Теди, — какво ви накара да се върнете в Лондон?

Роби потърсил погледа на Хана. Усмивнал се и се извърнал към Теди.

— Провидението, предполагам.

— Да изминете толкова много път — продължавала да флиртува Дебора. — Трябва да има нещо циганско в кръвта ви.

Роби се усмихнал, без да отговори.

— Или пък нашият гостенин има гузна съвест — не спирала сестрата на Теди и като се навела напред, снишила глас: — Права ли съм, господин Хънтър? Бягате ли от нещо?

— Единствено от самия себе си, госпожице Лъкстън — гласял отговорът.

— Ще се укротите, когато годините напреднат — решил да се включи отново Теди. — И на мен преди време ми беше влязла подобна муха. Исках да видя света, да събирам произведения на изкуството и различни преживявания. — Той прокара длани по покривката от двете страни на чинията си. По жеста му Хана се досетила, че се кани да прочете лекция. — С течение на времето един мъж започва да трупа отговорности. И по някакъв начин уляга. Различията, които, докато си млад, предизвикват тръпка, започват да те дразнят. Да вземем Париж например. Толкова обичах да ходя там, а сега ми се струва западнал. Никакво уважение към традицията. Да не говорим за това как са започнали да се обличат жените.

— Горкичкият — засмяла се Дебора. — Липсва ти усет към шика.

— Знам колко харесваш французите и тъканите там — отговорил брат й. — За вас, неомъжените жени, това е голямо забавление. Но моята съпруга никога няма да носи такива дрипи.

Хана не смеела да вдигне очи към Роби. Побутвала известно време храната в чинията си, докато накрая оставила вилицата.

— Пътешествията действително отварят очите на човека към различни култури — отбелязал Роби. — Попаднах на племе в Далечния изток, в което мъжете издълбават с нож лицата на жените си.

— Нима? — зяпнала Емелин.

— И защо, за бога, ще го правят? — въртял Теди едно жилаво парче месо в устата си.

— Жените там се смятат за обект на удоволствие. Съпрузите им считат за свое висше право да ги украсяват както сметнат за добре.

— Варвари — поклатил глава Теди и дал знак на Бойл да долее чашата му. — После се чудят защо се налага да ги цивиливаме.

Хана не видяла Роби седмици след това. Решила, че е забравил обещанието да ѝ даде книгата си. Типично за него, помислила си тя. Да изпроси покана за вечеря, да даде празни обещания и после да изчезне, без да ги спази. Не била обидена, а просто разочарована от факта, че се е поддала на изкушението. Решила да не мисли повече за него.

Но когато две седмици по-късно видяла на витрината на малка книжарница на „Друри Лейн“ екземпляр от първата му стихосбирка, влязла и я купила. Харесвала стиховете му много преди той да се окаже човек на празните обещания.

Точно тогава дошла вестта за смъртта на баща им и мислите за Роби Хънтър отстъпили място на скръбта по внезапната смърт на па.

Хана имала чувството, че някой е отрязал котвата ѝ и сега е оставена на произвола на теченията, които нито познавала, нито можела да им се довери. На пръв поглед това било абсурдно, защото не се била виждала с баща си от много време. Той отказвал да се срещне с нея от деня на сватбата ѝ и тя така и не намерила думи, с които да го убеди да се видят. Но докато бил жив, се чувствала свързана с него, като с нещо голямо и стабилно. Сега това ѝ било отнето. Сякаш я бе изоставил. Често се караха, но това бе част от особената им връзка и тя знаеше, че па има слабост към нея. И ето че сега, без дума да обели, той си бе отишъл завинаги. Започнала да сънува тъмна вода, пробити лодки, безмилостни вълни. През деня продължавала да мисли за виденията на смъртта, които я измъчвали нощем насън.

Надявала се, след като Емелин дойде да живее постоянно при тях на номер седемнайсет, да ѝ олекне. Решили Хана да бъде нещо като попечител на сестра си. Добре било да я държат под око, казал Теди след неудачната връзка с кинорежисьора. Колкото повече мислела за това, толкова повече Хана нямала търпение Емелин да се нанесе при тях. Така щяла да има поне един съюзник в тази къща. Някой, който да я разбира. Щели да си бърбят, да се смеят и да споделят тайни, както правеха като деца.

Но когато Емелин пристигнала, оказало се, че има съвсем други намерения. Открай време харесвала Лондон и се впуснала в бурния светски живот, който обожаваше. Всяка вечер имала покана за някакво събиране, обикновено тематично. „Бяло парти“, „Цирково парти“, „Парти под водата“ — Хана престанала да ги следи. Емелин се включвала в търсене на съкровища и смешни награди като просешки

чаши или полицейска шапка например. Пиела много, пушела много и за нея вечерта не е минала добре, ако на другата сутрин не види своя снимка в някоя от светските хроники на вестниците.

Един ден Хана заварила Емелин с група приятели в стаята, в която прекарваха сутрините. Мебелите били изतिकани до стената, а скъпият килим от Берлин, навит на две на три, бил подпрян до камината. Непознато момиче в лъскава рокля от бледожълт шифон седяло върху навития килим и пушело. Пепелта от цигарата ѝ падала, а гостенката наблюдавала как Емелин учи млад мъж с бебешко лице да танцува фокстрот.

— Не, не — кискала се Емелин, — стъпките са четири, Хари, миличък. А не три. Хвани ръката ми и ще ти покажа. — Тя пуслала отново грамофона. — Готов ли си?

Хана се провряла покрай стената. Била толкова стъписана от лекотата, с която Емелин и приятелите ѝ окупирали стаята (нейната стая), че съвсем забравила защо е отишла. Правила се, че търси нещо в писалището си, когато въпросният Хари се строполил на канапето.

— Стига вече. Ще ме умориш, Ем.

Сестра ѝ се стоварила до него и го прегърнала през раменете.

— Прави каквото знаеш, но ако не научиш стъпките, не очаквай да танцувам с теб на вечеринката на Клариса. Надявам се да танцувам там фокстрот цяла нощ.

Хана вече свикнала с това „цяла нощ“, но напоследък Емелин взела да се прибира рано сутрин. Не им стигало прекарването, като вечеринката на Клариса, където се наливали с бренди и коктейли, които наричали „Сайд Карс“, а решавали да се отбият и някъде другаде. Най-често у хора, които не познават. Викали на това „Нахълтване с взлом“. Обикаляли „Мейфеър“ както са си с официалните тоалети и не си тръгвали, докато не намерят къде да нахълтат. Дори слугите започнали да шушукат. На другия ден, след като се упражнявали у тях, Емелин се прибрала в пет и половина сутринта. На входа налетяла на новата прислужничка, която излязла да чисти преддверието. Добре че Теди не разбрал. Хана обикновено се постаравала за това.

— Според Джейн този път Клариса наистина ще го направи — обадило се момичето с бледожълт ага рокля.

— Ти мислиш ли, че ще се реши на такова нещо? — попитал Хари.

— Ще видим тази вечер — намесила се Емелин. — Клариса от месеци се зарича да се подстриже. Като си представя само, с нейната кокалеста фигура ще прилича на немски фелдфебел.

— Ще носиш ли джин? — попита я Хари.

— Май по-скоро ще взема червено вино — свила рамене Емелин. — Сякаш има някакво значение. Клариса смята да излее всичко на едно място и всеки да си гребва с чашата.

Този път ще е парти с пиене, помислила си Хана. Чувала била за такива събирания. Теди обичал да ѝ чете репортажи от вестниците по време на закуска. Обикновено свалял вестника, за да привлече вниманието ѝ, и поклащал глава неодобрително.

— Чуй това. Още една от онези вечеринки. На „Мейфеър“ този път.

И той прочитал дума по дума написаното. Очевидно изпитвал голямо удоволствие от описанията на непоканените гости, на неприличната украса, на намесата на полицията. Защо младите хора не могат да се държат като младежите по време на тяхната младост, недоумявал той. Да се съберат на вечеря и слугите да наливат вино, а после да има танци със записване?

Хана така се ужасявала от намека, че вече не са млади, и макар според нея държането на Емелин да било нещо като да танцуваш върху гроба на мъртвец, не споменавала нищо пред сестра си.

Полагала усилия Теди да не разбере как Емелин прекарва вечерите си. Станала много умела в измислянето на извинения за нощните ѝ разходки. Една вечер се качвала по стълбите към кабинета му с чудесно подготвена полуистина за загрижеността на Емелин за приятелката ѝ лейди Клариса, която не бивало да остава сама. Вече била до самата врата, когато чула, че при съпруга ѝ има някой. Познала гласа на Саймиън. Тъкмо се канела да се върне, за да дойде по-късно, когато чула, че двамата мъже споменават името на баща ѝ. Затаила дъх, приближила на пръсти вратата.

— Няма как да не го съжалиш — обадил се Теди. — Все едно какво мислиш за него. Да умре по този начин по време на лов, и то човек, свикнал с живота в провинцията!

— Съвсем между нас казано — обадил се Саймиън, след като се изкашлял, — изглежда, не е било нещастен случай. — Последвало многозначително мълчание. Чул се шепот, който Хана не разбрала.

— Самоубийство? — ахнал Теди.

Лъжи, помислила си Хана. Ужасни лъжи.

— Така изглежда — продължил Саймиън. — Лорд Гифорд спомена, че един от прислужниците, онзи възрастният, Хамилтън, го намерил. Цялата прислуга прави всичко възможно, за да прикрие подробностите. И преди съм ти казвал, че английската прислуга държи първенство по дискретност. Естествено лорд Гифорд ги предупредил, че неговата задача е да запази репутацията на семейството, ето защо е важно фактите да го подкрепят.

Хана чула как стъкло се удря в стъкло — наливали си шери.

— Какво още каза Гифорд? — попитал Теди. — Какво го кара да си мисли, че не е случайно?

— От известно време човекът не бил добре. Не всеки може да издържи подобно проваляне в бизнеса. Ставал все по-мрачен, не изпускал пушката от ръката си. Слугите се редували да вървят след него, когато излизал от къщи. — Чуло се драсване на кибрит и Хана доловила аромата на пура. — Излиза, че този така наречен инцидент бил очакван.

Двамата мъже замълчали. Хана затаила дъх да долови раздвижване от другата страна на вратата.

След като запазили полагаемото се за случая мълчание, Саймиън продължил с нов прилив на енергия:

— Все пак лорд Гифорд направи каквото можа — никой няма да разбере истината за случилото се. А и нека видим добрата страна. — Чула проскърцване на кожа, той очевидно се намествал по-добре на креслото. — Дали не е време да се пробваш отново в политиката? Бизнесът върви по-добре от всякога, вече си спечели репутацията на сериозен мъж сред консерваторите. Защо не се опиташ да се кандидатираш за Парламента от Сафрън?

— Имаш предвид да се преместим в „Ривъртън“?

— Имението вече е твое, а хората в провинцията обичат господарят им да е при тях.

— Татко — възкликнал възторжено Теди. — Ти си гений! Веднага ще се обадя на лорд Гифорд. Искам да разбере дали е готов да

каже добра дума за мен пред останалите. Не е много късно, нали?

— Никога не е късно, когато става дума за бизнес — отбелязал Саймиън — или за политика.

Хана се оттеглила. Чула достатъчно.

Така и не успяла да говори с Теди същата вечер. Емелин се прибрала относително рано — към два през нощта. Хана била още будна, когато чула как сестра ѝ се препъва в нещо в преддверието. Наместила се в леглото и стиснала очи. Опитала се да не мисли за това, което Саймиън казал за па и за това как починал. За отчаянието и нещастieto му. За самотата му. Решила да не мисли и за писмото, което отдавна пишела, за да потърси сдобряване с него, и което така и не довършила.

Сама в стаята си, заслушана в доволното похъркване на Теди в съседната стая и приглушените звуци на града, тя се отпуснала в прегръдките на съня, където отново потънала в сънища за черни води, изоставени кораби и самотен вой на корабни сирени, носещ се към безлюден бряг.

II

Роби се появил отново. Без да дава обяснение за дългото си отсъствие, просто се настанил в креслото на Теди, все едно не било минало толкова време от последното му посещение, и подал на Хана първата си стихосбирка. Тя тъкмо се канела да признае, че вече има екземпляр от нея, когато той бръкнал в джоба си и извадил още една книга. Малка, със зелена корица.

— За вас е — казал той.

Сърцето на Хана спряло за миг, когато прочела заглавието. „Одисей“ от Джеймс Джойс. Книгата била забранена.

— Как успяхте да я...

— Един приятел в Париж я намери.

Хана прокара пръсти по думата „Одисей“. Знаела, че в книгата се говори за двама съпрузи и за умиращата им физическа връзка. Имала представа от един откъс, който Теди ѝ беше прочел, поместен в неговия вестник. Според него бил пълен боклук и тя кимнала тогава в знак на съгласие. Истината е, че историята ѝ се видяла странно трогателна. Представила си само за миг какво би казал Теди, ако бе

признала какво мисли в действителност. Щял да реши, че е болна и най-добре да отиде да се прегледа. И може би щял да е прав.

Искрено развълнувана, че ще успее да прочете тази книга, Хана се запитала защо Роби ѝ бе донесъл точно нея. Дали имал предвид, че тя е от жените, за които подобна тема е подходяща? Или, по-лошо — искал да се пошегува с нея? Дали не я смятал за свръхморална? Тъкмо щяла да го попита, когато най-неочаквано той промълвил:

— Много съжалявам за баща ви.

Преди да успее да каже онова, което била намислила по повод на „Одисеи“, тя усетила, че плаче.

Никой не обръщал особено внимание на посещенията на Роби. Поне не в началото. Никой не изразил съмнение, че между тях може да се зароди неподходяща близост. Хана щяла да бъде първата, която категорично да го отрече. Всички в семейството знаели, че Роби е бил приятел на брат ѝ до самата му смърт. Дори да изглеждал малко странен, той за нищо на света не можел да бъде наречен лишен от благоприличие, както продължавал да твърди Бойл — странностите му се отдавали на преживяното по време на войната.

Нямало определен ритъм в тези посещения, явявал се в най-неочакван момент, но Хана винаги много се радвала да го види. Понякога била сама, понякога Емелин или Дебора били при нея. За Хана той се превърнал в спасителен пояс. Говорели за книги, за пътешествия. За отвлечени идеи и далечни места. Изглежда, знаел твърде много за нея. Все едно Дейвид се бил завърнал. Усетила, че започва да копнее за компанията му, ставала нервна, ако изчезнел за дълго, и се отегчавала от всичко, с което се захващала.

И ако не била така погълната от мисли за него, може би щяла да усети, че и друг от семейството се интересува от посещенията на Роби. Щяло да ѝ направи впечатление, че напоследък Дебора се задържа повече в къщи. Но тя нищо не забелязвала.

Ето защо една сутрин в дневната Хана била безкрайно изненадана, когато Дебора оставила настрани кръстословицата си и уж небрежно подхвърлила:

— Организирам соаре за новия парфюм на Шанел следващата седмица, господин Хънтър. Бях толкова заета с организацията, че не

успях да си намеря кавалер. — Усмивката ѝ блеснала.

— Съмнявам се, че ще ви е трудно — отбелязал Роби. — Предполагам, че мнозина с радост биха се оставили да ги носи златната вълна на обществото.

— Така е — побързала да го увери Дебора, която не схванала иронията му. — И все пак много е късно, всеки си има програма.

— Лорд Удол ще дойде, без да се замисли — предположила Хана.

— В чужбина е — мигом отвърнала Дебора и отново се усмихнала на Роби. — Не мога да отида сама, нали?

— Според Емелин сега това е доста популярно — споделила Хана.

Сестрата на Теди се направила, че не чува. Затрепкала с клепащи по посока на Роби.

— Освен ако... — тя го погледнала със свенливост, която изобщо не ѝ отивала. — Не, не е възможно.

Роби мълчал.

Дебора нацупила капризно устни.

— Освен ако не ме придружите вие, господин Хънтър.

Хана затаила дъх.

— Аз ли? — избухнал в смях Роби. — Не, не мисля.

— Но защо? Ще прекараме чудесно.

— Не следя модата. Няма да съм в свои води.

— Затова пък аз там съм добър плувец — отбелязала Дебора. — Ще ви държа над водата.

— И въпреки това, не.

Хана за пореден път останала без дъх от изненада. Този човек наистина не знаел как да се държи и за разлика от приятелите на Емелин бил съвършено искрен.

— Моля ви да си помислите — настояла Дебора. В гласа ѝ се прокраднали нотки на напрежение и тревога. — Всички важни хора ще бъдат там.

— Не обичам шумните събирания — простичко заявил Роби. Започвал да се отегчава. — Твърде много хора харчат излишни пари, за да направят впечатление на други, които са достатъчно тъпи, да го прозрат.

Дебора отворила уста и после я затворила.

Хана едва сдържала усмивката си.

— Щом сте сигурен — ограничила се да каже Дебора.

— Напълно — отвърнал бодро Роби. — Благодаря ви все пак.

Дебора взела нервно вестника, лежал до този момент на коленете ѝ, и се направила, че решава кръстословицата. Роби повдигнал вежди към Хана и засмукал бузите си, като риба. Тя не успяла да се сдържи и се разсмяла високо.

Зълва ѝ вдигнала рязко глава и забила поглед между двамата. Хана познавала това изражение. Дебора го бе наследила от Саймиън заедно с неутолимата жажда за победа.

— Бива ви в думите, господин Хънтър — свила устни Дебора. — Ще ми кажете ли дума с три букви, да започва с „г“ и да означава грешка поради лоша преценка.

Два дни по-късно по време на вечеря Дебора си отмъстила за гафа на Роби.

— Забелязах, че господин Хънтър и днес е бил тук — отбелязала тя, докато разрязвала парче сладкиш.

— Донесе ми книга, която смята, че може да ми хареса — обяснила Хана.

Дебора обърнала поглед към брат си, който току-що започвал с рибата.

— Дали посещенията му не разстройват персонала?

Хана оставила приборите си в чинията.

— Не разбирам как посещенията му могат да причинят нещо подобно.

— Убедена съм, че не разбираш — изпънала рамене Дебора. — Никога не си поемала отговорности, свързани с прислугата. — Произнасяла думите бавно и отчетливо. — Слугите са като децата, Хана. Обичат да има ред и без него не могат да си гледат работата както трябва. От нас, които ги наемаме, зависи да им го създадем. Както знаеш — наклонила тя леко глава, — никой не може да предвиди кога ще се появи господин Хънтър. Той сам призна, че няма представа от обноски в доброто общество. Дори не се обажда по телефона, за да предупреди за посещенията си. За госпожа Тибит е голямо напрежение, когато се налага да приготви чай наместо за един — за двама. Просто не е справедливо. Не си ли съгласен, Теди?

— За какво говорим? — вдигнал брат ѝ глава от чинията.

— Казвам само, че напоследък редът на прислугата е нарушен и хората са обезпокоени.

— Как така? — Всяка подобна информация събуждала у Теди наследения от баща му страх, че работническата класа може да се разбунтува.

— Ще говоря с господин Хънтър и ще го помоля да се обажда предварително — побързала да обещае Хана.

Дебора мислила известно време и накрая кимнала.

— Според мен предложението ти идва малко късно. По-добре е да престане да идва изобщо.

— Тази мярка ми се струва доста крайна, Дебора — отбелязал Теди и Хана изведнъж изпитала искрена благодарност към него. — Той открай време ми се вижда напълно безобиден. Бохем — да, но пък безобиден. Ако се обажда предварително, не мисля, че прислугата ще...

— Проблемът е друг, Теди — доста остро отвърнала сестра му. — Нали не искаме хората да останат с погрешно впечатление?

— Погрешно впечатление за какво, Деб? — сбърчил чело Теди. Изведнъж се разсмял от сърце. — Да не би да си мислиш, че на някого ще му хрумне, че Хана и господин Хънтър нещо... Че моята съпруга и мъж като този може...

Хана притворила очи.

— Естествено, че не. Но хората много обичат пикантните измислици. А точно сега те не са добре дошли за бизнеса. Нито за политиката.

— За политиката ли?

— Мама спомена, че отново ще се кандидатираш за Парламента, а ако хората решат, че ти е трудно да сложиш ред в дома си, как ще ги убедиш, че си достоен за доверието им? — Тя победоносно забила вилица в храната, след което внимателно, за да не размаже червилото, я поднесла към устата си.

— Не бях погледнал нещата от тази страна — рекъл Теди с лека тревога.

— И не би трябвало — тихо отбелязала Хана. — Господин Хънтър е приятел на брат ми от фронта. Идва тук, за да говорим за Дейвид.

— Знам това, момичето ми — с нотки на извинение в гласа отговорил Теди. — Въпреки това в думите на Деб има доза истина. Предполагам, че разбираш. Не бива да даваме повод на хората да правят погрешни заключения.

От този ден Дебора се залепила за Хана. След като ѝ се наложило да преживее отказа на Роби, тя искала да бъде сигурна, че той е получил директивата и е наясно кой стои на дъното.

Ето защо, когато Роби Хънтър дошъл на посещение следващия път, заварил в дневната при Хана и Дебора.

— Добро утро, господин Хънтър — широко се усмихнала Дебора, докато почиствала козината на Бънти, малтийската си болонка. — Много ми е приятно да ви видя. Надявам се, че сте добре.

— Наистина ли?

— Охо! Доста войнствено сте настроен.

Роби се усмихнал на Хана.

— Какво ще кажете? — кимнал той към коректурите на „Пустош“, които били до нея на канапето.

— Много ми хареса — подала му тя купчината листове. — Дълбоко ме трогнаха.

— Знаех си — усмихнал се отново той.

Хана отправила поглед към Дебора, която следяла всичко с напрегнато внимание.

— Искам да обсъдя с вас нещо, господин Хънтър — и тя посочила с ръка креслото на Теди.

Той се настанил, без да сваля тъмните си очи от нея.

— Съпругът ми... — започнала тя, но не знаела как да продължи. — Моят съпруг... — Хана обърнала очи към Дебора, която старателно почиствала копринената козина на кучето си, и известно време наблюдавала като омагьосана движението на дългите ѝ нокти.

Роби проследил погледа ѝ.

— Вашият съпруг какво, госпожо Лъкстън?

— Съпругът ми не би искал да идвате без определена цел — едва чуто произнесла тя.

Дебора избутала кученцето от коленете си и изтупала полата на роклята си.

— Нали разбирате, господин Хънтър?

В този момент в стаята влязъл Бойл с поднос за чай. Оставил го на масата пред тях, кимнал на Дебора излязъл.

— Ще останете за чая, нали? — с прекалена любезност попитала Дебора, от която кожата на Хана настръхнали, и подала на Роби една чаша.

Благодарение на приповдигнатото настроение на Дебора тя и Роби успели да поддържат криво-ляво някакъв разговор за провала на коалиционното правителство и убийството на Майкъл Колинс. Хана слушала с половин ухо. Единственото, което искала в този момент, било да остане само няколко минути насаме с Роби, за да му обясни. Естествено, Дебора никога нямало да позволи такова нещо.

Питала се също така дали изобщо някога ще ѝ се удаде възможност да говори с него. Вече си давала сметка колко важна е за нея компанията му, когато в стаята при тях влетяла Емелин.

Този ден малката сестра изглеждала особено красива. Косата ѝ била на леки вълни и бе сложила нов шал с цвят на прегорена охра, от което кожата на врата ѝ направо сияела. Щом я видяло, кученцето тутакси се скрило под креслото, а тя се отпуснала небрежно в края на канапето, драматично покривайки с длани стомаха си.

— Уф! — изпъшкала тя, като усетила напрежението в стаята. — Натъпках се като коледна гъска. Мисля, че никога повече няма да сложа хапка в устата си. — Наклонила леко глава и попитала: — Как върви, Роби? — Без да чака за отговор, продължила развълнувано: — Няма да се сетите с кого се запознах снощи на вечеринката у лейди Колфакс. Седях и си говорех с онзи мил човек, лорд Бърнърс, който ми разказваше за малкото пиано, което инсталирал в ролс-ройса си, когато влезе кой мислите? Братята и сестрата Ситуел. Тримата закуп. На живо са много по-забавни. Саша, който пише онези стихчета със забавен край...

— Епиграми — промърморил Роби.

— Остроумен е като Оскар Уайлд — отбелязала Емелин. — Най-силно впечатление обаче направи Едит. Прочете едно свое стихотворение и всички се просълзахме. Знаете що за птица е лейди Колфакс, истински сноб на тема умове, ето защо не се сдържах, миличък Роби, и казах, че те познавам. Всички направо припаднаха. Сигурна съм, че не ми повярваха. Не разбирам защо смятат, че съм

много силна в измислиците. Така или иначе, ще трябва да дойдеш с мен на събирането довечера, за да видят, че не ги лъжа.

Най-сетне тя си поела дъх, за части от секундата извадила цигара от чантата си и я запалила. Всмукнала дълбоко дима и след като го изпуснала, попитала:

— Нали ще дойдеш, Роби? Едно е хората да се съмняват в това, което казваш, когато ги лъжеш откровено, съвсем друго — да казваш истината.

Роби мълчал и размишлявал върху предложението ѝ.

— В колко часа да дойда да те взема? — най-неочаквано попитал той.

Хана примигнала. Очаквала той да откаже, както правел досега при всичките ѝ покани. Била сигурна, че той има еднакво мнение с нея по отношение на приятелите на Емелин. Може би това не важало за лорд Бърнърс и лейди Сибил. Или пък семейство Ситуел били прекалено голямо изкушение.

— В шест часа — широко се усмихнала Емелин. — Боже, какво вълнение!

Роби се появил в пет и половина. За човек, който има навика да се появява без предупреждение, било странно да прояви точност към човек, на когото не може да се разчита също толкова, колкото и на самия него.

Емелин не била готова и Роби седнал да изчака в дневната при Хана. Тя се зарадвала на възможността да му обясни проблема с Дебора и да му разкаже как е подтикнала Теди да настоява Роби да не идва без причина. Младият мъж я успокоил, казал ѝ да го забрави, защото можел да се сети и сам. Заговорили за други неща и времето така отлетяло, че когато Емелин се появила, и двамата се сепнали изненадани. Пожелали си приятна вечер и Роби изчезнал заедно с Емелин в мрака.

Известно време Хана виждала Роби само когато идвал да вземе Емелин, и Дебора нищо не можела да направи. Тя предприела още един последен опит да предотврати неговото идване в къщата, но Теди се възпротивил с аргумента, че е редно господарката на дома да прави

компания на госта, дошъл да вземе по-малката ѝ сестра. По-добре ли било да оставят човека да чака сам в дневната?

Хана се опитала да се задоволи с откраднати моменти, но се улавяла, че твърде често мисли за Роби. Когато били заедно, той рядко споделял за себе си и тя дори не знаела къде живее. Ето защо започнала да си фантазира — нещо, в което открай време я бивало.

Успяла, за свое удобство, да не изпитва ревност от факта, че сега той прекарвал толкова много време с Емелин. Какво значение имало, в крайна сметка? Сестра ѝ разполагала с огромен брой познати и Роби просто бил един от тях.

Една сутрин, когато двамата с Теди седели на масата за закуска, той ѝ подал вестника.

— Я виж какво пише тук за сестра ти!

Тя взела вестника и видяла малка снимка. Роби и Емелин пред изхода на нощен клуб предишната вечер. Трябвало да признае, че Емелин изглежда много добре. С вирната брадичка, тя се смеела и влачела Роби за ръка. Засенчено, неговото лице не се виждало така ясно. Бил се извърнал в критичния момент.

Теди взел страниците и прочел на глас:

„Почитаемата госпожица Е. Хартфорд, една от най-блестящите млади дами в обществото, е забелязана със странен субект. Твърди се, че този загадъчен мъж е поетът Р. С. Хънтър. Според наш източник, госпожица Хартфорд намекнала, че предстои евентуален годеж.“

Съпругът ѝ оставил вестника и боднал вилица в пържените яйца пред него.

— Ама че тиха вода, нали? А аз си мислех, че не може да пази тайна. Всъщност можеше и да е по-зле — да налети на Хари Бентли например. — Той обра троха от яйцето, закачила се за края на мустаците му. — Все пак ще говориш с него, нали? Просто се увери, че нямат никакви тайни планове. Сега само скандал ми липсва.

Когато на следващия ден Роби дошъл да вземе Емелин, както обикновено Хана го приела в дневната. Поговорили си известно време и накрая тя не издържала и попитала:

— Искам да ви попитам нещо, господин Хънтър. — Изправила се и приближила до камината. — Има ли нещо, за което искате да говорим?

Той се облегал и се усмихнал широко.

— Да, и вече го сторих.

— Нещо друго, господин Хънтър?

— Не мисля, че ви разбирам — някак колебливо продължил да се усмихва той.

— Не искате ли да ми зададете някакъв въпрос?

— Може, стига да ми подскажите какво очаквате да ви попитам.

Хана вдигнала вестника с тежка въздишка и му го подала.

Той прочел набързо текста под снимката и го върнал.

— Е, и?

— Господин Хънтър — с приглушен глас започнала Хана, защото не искала, ако някой от слугите е навън в коридора, да чуе. — Настояник съм на сестра си. Ако желаете да се сгодите за нея, ще трябва да си направите труда да обсъдите намеренията си първо с мен.

Роби се усмихнал, но забелязал, че на нея не ѝ е до смях, и побързал да скрие усмивката си.

— Ще го имам предвид, госпожо Лъкстън.

— И така, господин Хънтър? — примигнала объркана Хана.

— Какво, госпожо Лъкстън?

— Ще ме питате ли нещо?

— Не. Нямам никакви намерения да се женя за Емелин. Поне засега. А и в бъдеще. Но благодаря, че попитахте.

— А Емелин знае ли това?

— Не виждам причина да мисли друго.

— Сестра ми е романтична натура — пояснила Хана. — Лесно се привързва.

— В такъв случай ще се наложи да се отвърже.

На Хана ѝ домъчняло за сестра ѝ, но изпитала и нещо друго, заради което искрено се презряла. Изпитала облекчение.

— Какво има? — попитал Роби. Бил непосредствено до нея. Кога успял да се приближи?

— Тревожа се за Емелин — отговорила Хана и отстъпила една крачка. Краката ѝ се опрели в канапето. — Храни илюзии за вашите чувства, без те да са налице.

— Какво мога да направя? — попитал Роби. — Вече ѝ обясних.

— В такъв случай е добре да не се виждате вече с нея — тихо заключила Хана. — Кажете ѝ, че не ви е забавно на тези събирания. Убедена съм, че няма ви е трудно да се откажете от тях. Сам споменахте преди време, че нямате тема на разговор с нейните приятели. И ако наистина не изпитвате нищо към Емелин, бъдете честен с нея. Прекъснете тези срещи. Има опасност да пострада, а аз не искам да го допусна.

Роби я изгледал. Вдигнал ръка и съвсем леко оправил кичур коса, който се бе отделил от фризура ѝ. Тя не смеела да помръдне, загубила представа за света наоколо. Виждала единствено него — тъмните очи, топлината, излъчваща се от кожата му, меките устни.

— Бих го направил — промълвил той. — Незабавно. — Вече бил съвсем близо до нея. Горещият му дъх я докосвал, топлел шията ѝ. — Но как тогава ще мога да ви виждам?

След това всичко се промени. Нямахше как да е иначе. Нещо, само загатнато до този момент, вече бе изречено в прав текст. Мракът, в който Хана живееше досега, започна да се разсейва. Тя започваше да се влюбва в Роби. В началото дори не си даваше сметка за това. Не се беше влюбвала преди и нямаше с какво да го сравни. Беше изпитвала привличане, онзи необясним стремеж към някой мъж, какъвто бе случаят с Теди. Но имаше разлика между това да ти е приятно да бъдеш с някого и това да си безнадеждно влюбен.

Случайните срещи, когато той идваше да вземе Емелин и които бе чакала с нетърпение, вече не ѝ бяха достатъчни. Мечтаеше да се вижда с него някъде другаде, насаме, така че да поговорят свободно. Там, където няма постоянна опасност някой да влезе и да ги прекъсне.

Такава възможност се откри една вечер в началото на 1923 година. Теди беше в Америка по работа, Дебора — на някакво парти извън града, а Емелин, заедно с приятели, имаше покана за рецитал на Роби. Хана взе решение.

Вечеря сама в трапезарията, изпи кафето си в стаята за закуска и накрая се оттегли в спалнята си. Отидох да ѝ помогна да се приготви за лягане и я заварих в банята, приседнала на ръба на елегантната вана с крачета във формата на птичи крак. Беше само по комбинезон, едно от

онези луксозни неща, които Теди ѝ носеше от континента. Държеше в ръка нещо черно.

— Ще си вземете ли вана, госпожо? — попитах аз. Не беше нещо обичайно, но пък и не беше чак толкова голямо изключение да се изкъпе преди лягане.

— Не — отговори Хана.

— Да донеса ли нощницата?

— Не — повтори тя. — Няма да си лягам, Грейс. Излизам.

Стъписах се.

— Госпожо?

— Ще изляза и имам нужда от помощта ти.

Не искала някой от другите слуги да разберат, заяви делово тя, защото били шпиони, а не бивало Теди и Дебора да научат, нито пък Емелин, че не си е била вкъщи цялата вечер.

Разтревожих се, че иска да излезе сама през нощта, при това да го скрие от Теди. Питах се къде ли е решила да отиде и дали ще ми каже. Въпреки всичките си тайни страхове, съгласих се да помогна. Естествено, щях да го направя, след като ме моли.

Никоя от нас не продума, докато ѝ подавах роклята, която тя вече бе избрала. Бледосиня рокля с ресни, които едва покриваха голите ѝ колене. Седнала пред огледалото, докато прибера с фиби косата ѝ плътно около главата, тя въртеше между пръстите си плата на роклята или медальона си, като не спираше да хапе устни. Когато бях готова, подаде ми перука — черна, лъскава и къса. Емелин я беше купила за маскен бал, на който бе поканена преди няколко месеца. Това бе поредната изненада, защото Хана нямаше обичай да носи перука. Все пак я закрепих на главата ѝ и отстъпих, за да я огледам. Беше неузнаваема. Приличаше ми на Луиз Брукс.

Посегна към шишето с парфюм — друг подарък от Теди, донесен от Париж преди година — „Шанел 5“, но се отказа. Огледа се. Едва тогава забелязах бележката на тоалетката: „Четенето на Роби. «Стрей Кат», Сохо, събота, 10 часа вечерта“. Хана грабна хартийката, натъпка я в ръчната си чанта и щракна закопчалката. Погледите ни се срещнаха в огледалото. Тя нищо не каза, а и нямаше нужда. Как не се сетих? За кого друг можеше да е цялата тази суетня? Цялото това нетърпение.

Тръгнах напред, за да се уверя, че няма прислужници по пътя към изхода. След това съобщих на господин Бойл, че съм забелязала петно на стъклото на външната врата. Нищо такова не бях видяла, но исках да съм сигурна, че докато отворя и после затворя вратата, няма да привлече нечие внимание. Качих се по стълбите и дадох знак на Хана, която чакаше на завоя, че пътят е чист. Отворих външната врата и тя се измъкна навън. Усмихна ми се, докато се разминавахме.

— Бъдете внимателна, госпожо — помолих аз, за да заглуша тревогата си.

— Благодаря ти, Грейс. За всичко.

След миг изчезна в мрака — тихо, стиснала обувките си в ръка, за да не вдига шум.

На улицата Хана спряла такси и дала на шофьора адреса на клуба, в който щяло да се проведе литературното четене. От вълнение не можела да диша. Наложило се да потропа с крак по пода на таксито, за да увери сама себе си, че не сънува.

Лесно открила мястото, където щял да се проведе рециталът — в дневника си Емелин прибирала всички листовки, реклами и покани. Очевидно клубът бил известен, защото шофьорът не поискал повече обяснения. „Стрей Кат“ се оказал един от най-известните клубове в Сохо, сборен пункт на хора на изкуството, търговци на опиати, крупни бизнесмени и известни младежи от аристокрацията — отегчени лентяи, жадуващи да се отърсят от оковите на произхода си.

Когато най-сетне спрели и тя платила, човекът я предупредил да внимава. Тя извърнала глава и му благодарила. Проследила как неоновата реклама над входа се отразява в лъскавото черно купе и скоро го загубила от очи.

До този момент Хана не била посещавала такова място. Стояла на тротоара и оглеждала обикновената тухлена стена, надписа и групите смеещи се посетители, които чакали да влязат. Ето значи къде Емелин и приятелите ѝ прекарвали вечерите си. Тя потръпнала, загърнала се плътно в шала си и влязла вътре. Отклонила с жест предложението на човека до входа да вземе връхната ѝ дреха.

Помещението се оказало тясно и задушно заради многото посетители. Димът, който се носел вътре, миришел на джин. Застанала

до колона край входа, тя огледала множеството и потърсила с очи Роби.

Бил вече на сцената, ако тясното пространство отпред между рояла и бара можело да се нарече сцена, и седял на стол с увиснала на устните цигара. Сакото му било метнато на облегалката на съседен стол и той бил останал само по панталоните на черния си костюм и бяла риза. Яката била разкопчана, косата — разрошена. Прелиствал страниците на някаква тетрадка. Слушателите му се настанявали на масите наоколо или просто се подпирали на бара или на стените.

Хана зърнала сестра си, заобиколена от приятели пред една от кръглите маси. С тях била и Фани, възрастната дама в групата. (Брачният живот се бе оказал голямо разочарование за нея. Децата били поети от доста досадна бавачка, а мъжът ѝ се чудел каква нова болест да си измисли, ето защо кой би могъл да я обвини, че търси компанията на по-млади хора?) Според Емелин те я търпели, защото желанието ѝ за забавление било напълно искрено, а и присъствието ѝ им помагало, ако се случел някакъв инцидент. Била доказала, че умее да омайва полицаите, когато ги спирали за шумното им поведение късно нощем. Пред всички тях имало чаши за мартини, а един бил с наведена глава над линия от бял прашец върху стъклената маса. При друг случай Хана щяла да се разтревожи от неподходящата компания на сестра си, но тази вечер била влюбена в света.

Прислонила се до колоната, за да не я забележат, но предпазливостта ѝ се оказала излишна. Компанията била така заета със себе си, че на никого не му хрумвало дори да се огледа. Младежът с белия прашец прошепнал нещо в ухото на Емелин, тя отметнала глава и избухнала в необуздан смях, излагайки на показ бялата си шия.

Ръцете на Роби треперели. Личало по тетрадката, която стискаше. Оставил цигарата си в пепелник на бара и без никакво въведение започнал да рецитира. Стихотворение за историята, загадките и спомените: „Неспокойна мъгла“. Било едно от любимите му.

Хана поглъщала всяка негова дума. За първи път имала възможност да го разгледа по-внимателно — погледът ѝ шарел необезпокояван по лицето и тялото му. Това не ѝ пречело и да слуша внимателно. Стиховете му дълбоко я трогвали, докато ги четяла, но сега, когато излизали от неговите уста, сякаш надзъртала в душата му.

Бурни аплодисменти изпратили последните строфи. Някой извикал и Роби вдигнал глава и се огледал. Погледите на двамата се срещнали. Лицето му не трепнало и той с нищо не показал, че я е познал, но тя знаела, че въпреки дегизировката ѝ той разбрал, че тя е там.

За части от секундата останали погълнати един от друг.

Роби насочил вниманието си към листовите пред себе си и разгърнал страниците, докато се спрял на следващото стихотворение.

И тогава започнал да ѝ говори. Стихотворение след стихотворение. За знаенето и незнаенето, за истината и страданието, за любовта и страстта. Тя затворила очи и почувствала как постепенно мракът в душата ѝ се разсейва.

Най-сетне той се изправил, публиката го изпратила с аплодисменти, а персоналът на заведението тръгнал между масите да разнесе поръчаните питиета. Оркестрантите заели местата си и засвирили джаз. Неколцина от по-пийналите и развеселени посетители се изправили и затанцували в тясното пространство между масите. Хана видяла как Емелин маха на Роби и му кима да се присъедини към тях. Той ѝ отговорил с жест и посочил часовника си. Сестра ѝ нацупила долната си устна, но един от компанията я дръпнал да танцуват и тя махнала за сбогом. Роби поговорил с някакъв човек зад бара и се отправил към Хана.

Докато го наблюдавала как приближава, тя усетила, че ѝ прималява. Сякаш стояла на върха на висока скала, изложена на силния вятър, и единственият ѝ изход е да падне.

Роби, без да продума, хванал ръката ѝ и я повел навън.

Беше три сутринта, когато Хана пропълзя към задния вход на номер седемнайсет. Както бях обещала, стоях и чаках със свит на топка стомах. Тя закъсня много повече от предвиденото. Поради мрака и тревогата въображението ми бе нарисувало какви ли не ужасяващи сцени.

— Слава богу — въздъхна Хана и влезе през вратата, която ѝ отворих. — Боях се, че си забравила.

— Как бих могла — обидих се аз.

Хана притича през стаята на прислугата и стиснала обувките си в ръка, се качи на пръсти до приземния етаж. Бе поела вече към втория етаж, когато усети, че я следвам.

— Няма нужда да ме изпращаш до стаята ми, Грейс. Много е късно. А и искам да остана сама — каза ми тя.

Кимнах и спрях на долното стъпало, както си бях по нощница — приличах на изгубено дете.

— Госпожо... — побързах да кажа аз.

Хана се обърна рязко.

— Да?

— Добре ли прекарахте?

— О, Грейс — усмихна се тя. — Тази вечер започнах да живея истински.

III

Срещали се винаги в неговата квартира. Тя отдавна се питала къде живее той, но картината, която си представяла, нямала нищо общо с действителността. Роби притежавал малък шлеп, наречен „Суийт Дълси“, на котва край кея на Темза недалеч от моста „Челси“. Обяснил й, че го е купил от близък приятел във Франция след войната и преминал разстоянието до Лондон с него. Оказал се доста стабилен малък плавателен съд и въпреки неугледния си вид с него можело да се плава и в открито море.

Вътре било изненадващо добре обзаведено — дървени ламперии, съвсем малък кухненски бокс, в който висели медни съдове за готвене, и нещо като трапезария, където под завесите пред прозореца се намирало и сгъваемото легло. Неговото толкова необичайно жилище — тя за първи път виждала такова нещо — допринесло още повече за усещането за приключение. Имало някакъв привкус на вълшебство да преживяваш откраднати моменти на интимност на подобно място.

Лесно уговаряли срещите си. Роби идвал да вземе Емелин и докато я чакал, успявал да плъзне в ръката на Хана бележка с датата и часа, в който шлепът ще чака при предварително определен мост на Темза.

Хана хвърляла бегъл поглед и ако била съгласна, само кимвала. Случвало се срещите им да се провалят — или Теди ще настои тя да присъства на някакво събитие, или Естела ще я повика на събирането

на нейния благотворителен комитет. Няколко начина да го предупреди. Изпитвала искрена болка при мисълта, че той напразно я чака.

В повечето случаи обаче отивала. Казвала, че има среща за обяд или излиза на пазар, и изчезвала. Никога не отсъстваше прекалено дълго. Беше много предпазлива. Незаконната любов прави хората много изобретателни. Хана се научи да измисля в крачка всякакви извинения, ако някой случайно я забележи на улицата. Един ден налетяла на лейди Клементайн. Хана обяснила, че е излязла да се разходи пеша. В слънчев ден като този е жалко да не се разходиш. Само че лейди Клементайн не беше вчерашна и само кимнала с присвити очи. После предупредила Хана да внимава, защото улиците имат и уши, и очи.

Улиците — може би, но не и реката. Поне не такива уши и очи, от които Хана е добре да се пази. В ония години Темза бе съвсем различна. Тя бе функциониращ морски път и по нея кипеше оживен транспорт — натоварени с въглища или стоки шлепове, рибарски корабчета и лодки, които караха риба на пазара, да не говорим за боядисаните в светли тонове увеселителни лодки, теглени от жива сила от брега.

На Хана всичко това много ѝ допадало. Не можела да повярва, че живее в Лондон от толкова време и не е и подозирала, че в сърцето на града има толкова различен живот. Беше се разхождала по мостовете или поне по някои от тях, беше минавала и с кола. Но никога не обръщала особено внимание на живота, който кипи под тях. Ако бе обръщала изобщо внимание на Темза, то обикновено било тогава, когато е трябвало да я прекоси, за да отиде на опера, до картинна галерия или до някой музей.

Тя напускала дома на номер седемнайсет и се отправяла към посочения в бележката мост — понякога познат, а понякога — не, често пъти в съвършено чужда за нея част на града. Слизала до брега и се оглеждала за малкия плавателен съд.

Той винаги я чакал. Щом стигнала, Роби протягал ръка и ѝ помагал да стъпи на борда. Слизали в кабината и потъвали в своя собствен свят.

Случвало се да не успеят да слязат веднага — целували се в упоение.

— Толкова отдавна те чакам — шепнел той, прилепил чело до нейното. — Вече си мислех, че няма да дойдеш.

После се спускали надолу по стълбите.

Много често лежали, полюшвани от вълните на реката. Разказвали за живота си. Говорели, като повечето влюбени, за поезия, за музика и за местата, които Роби бил обиколил и които тя мечтаела да види.

Един зимен следобед слънцето приближавало вече хоризонта, когато се качили по тесните стълби до палубата и влезли в кабинката при руля. Над реката се стелела мъгла, която ги изолирала от света. Някъде в далечината нещо горяло. От мястото си усещали миризмата на дим и виждали надигащите се пламъци.

— Вероятно е някой шлеп — отбелязал Роби. Едва произнесъл думите и отекнала силна експлозия. Дъжд от искри избухнал във въздуха.

Хана съзерцавала в захлас как златистите светлини потъват в мъглата и постепенно я разнасят.

— Едновременно страшно и много красиво — промълвила тя. Помислила си, че гледката ѝ напомня картина на Търнър.

Сякаш прочел мислите ѝ, Роби допълнил:

— Уислър е живял на Темза. Обичал е да рисува движещата се мъгла, играта на светлината. И Моне е прекарал тук известно време.

— Може да се каже, че си в избрана компания — усмихнала се Хана.

— Приятелят, от когото купих „Дълси“, също беше художник.

— Наистина? Как се казва? Познавам ли картините му?

— Името ѝ е Мари Съора.

Сърцето на Хана трепнало от завист към тази непозната жена, живяла на своята лодка, пробила като художник и познавала Роби, докато тя, Хана, нямаше такава възможност.

— Ти обичаше ли я? — попитала тя и замряла в очакване на отговора му.

— Бях много привързан към нея, но уви — бе погълната изцяло от своята приятелка Жоржет. — Забелязал изражението на Хана, той избухнал във весел смях. — Париж е съвсем друг свят.

— Мечтая да отида отново там — въздъхнала Хана.

— И това ще стане — уловил дланта ѝ Роби. — Един ден ще отидем.

Зимата отстъпи пред пролетта. Хана и Роби постепенно започнали да си играят на семейство. Един ден тя му приготвила чай и той се забавлявал да наблюдава тревогата ѝ, че листенцата не искат да потънат на дъното на съда.

— Мисля, че ако живеем заедно, ще свикна с някои неща. Много ми харесва например да пека.

Роби само повдигнал вежди, защото вече бил опитал едно недоразумение, което тя нарекла „сладкиш“.

— Ти ще седиш до прозореца и по цял ден ще пишеш красиви стихове, които после ще ми четеш. Ще се храним със стриди и ябълки и ще пием вино.

— През зимата ще ходим в Испания, където е топло — предложил Роби.

— О, да! — възкликнала Хана. — Искам да стана тореадор. Тореадор с маска. Най-великият в цяла Испания.

Тя оставила чашата с белезникава течност, по чиято повърхност плували листенцата, на тясната полица над леглото.

— Хората има да се чудят коя съм.

— Но то ще бъде нашата тайна — отбелязал Роби.

— Именно, ще го пазим в тайна.

Един дъждовен ден през април двамата лежали свити един до друг, заслушани в тихото плискане на водата в корпуса. Хана следяла движението на стрелките на часовника отсреща и правела сметка колко време ѝ трябва, за да се приготви и да стигне навреме у дома. Най-сетне за нейно неудоволствие малката стрелка стигнала определената цифра и тя седнала в леглото. Дръпнала чорапите си, метнати встрани, и започнала да се обува.

Роби прокара ръка по голия ѝ гръб.

— Не си тръгвай — рекъл той.

С втория чорап се справила по-лесно.

— Остани.

Вече изправена, тя промушила глава в комбинезона си.

— Знаеш, че ако можех, бих останала завинаги.

— В нашия таен свят.

— Точно така. — Хана коленичила на леглото и помилвала лицето му. — В нашия собствен свят. Таен свят. Обичам тайните. — От гърдите ѝ се откъснала въздишка. От известно време мислите ѝ често отивали в тази посока. Не била много сигурна, че е готова да го сподели с Роби.

— Когато бяхме деца, имахме една игра.

— Знаем — обадил се Роби. — Дейвид ми е разказвал за Играта.

— Така ли?

Роби кимнал.

— Но Играта е тайна — механично изтърсила Хана. — Защо ти е разказал за нея?

— Сега и ти беше готова да ми разкажеш.

— Така е, но е различно. Ние с теб... Друго е.

— Добре, разкажи ми за Играта — прекъснал я той. — Все едно нищо не знам.

— Само че наистина е време да тръгвам — погледнала тя часовника.

— Разкажи ми набързо.

— Добре, но много набързо.

Разказала му за Нефертити и Чарлз Дарвин, за кралица Виктория на Емелин и за приключенията им, кое от кое по-интересни.

— Трябвало е да станеш писателка — погалил той ръката ѝ от рамото надолу.

— Така е. Щях да съчинявам всевъзможни бягства и приключения.

— И сега не е късно — отбелязал той. — Защо не опиташ?

— Сега нямам потребност за това. Сега имам теб. Бягам при теб.

Понякога той купувал вино и пиели от ниски стъклени чаши. Ядели хляб и сирене и си пускали нежна романтична музика на малкия грамофон, който бе пропътувал с него целия път от Франция. Случвало се и да потанцуват, независимо от тясното пространство.

Един такъв следобед той заспал. Тя допила останалото вино и легнала до него, заслушана в равномерното му дишане. Опитала се да синхронизира своето дишане с неговото и най-накрая успяла да хване ритъма му. Ала сънят бягал от очите ѝ. Преживяването да лежи до него така било твърде ново и вълнуващо. Слязла от леглото и коленичила, за да го наблюдава по-добре. До този момент не го била виждала да спи.

Той очевидно сънувал. Виждала как очите му се движат под спуснатите клепачи. Постепенно станал много неспокоен и тя решила, че няма да е зле да го събуди. Не ѝ харесвало как красивото му лице се изкривява.

Изведнъж Роби започнал да вика насън и Хана се изплашила, че някой на брега може да го чуе и да дойде да помага. А можело и да съобщи на полицията например.

Поставила длан върху челото му и прокарала пръсти по добре познатия белег. Той не се събуждал и продължавал да вика. Хана го разтърсила леко.

— Роби, любов моя. Събуди се, сънуваш.

Той отворил рязко очи — тъмни и кръгли — и преди тя да разбере какво става, я метнал на пода и пръстите му се впили в шията ѝ. Започнала да се дави. Опитала се да извика името му, да му каже да спре, но била твърде слаба, за да се бори с него. Всичко това продължило само миг, защото нещо в съзнанието му прещракало, той дошъл на себе си и скочил на крака.

Хана, както си била на пода, се изтеглила заднешком, докато гърбът ѝ опрял в стената. Какво му било станало? За кого ли я бе помислил?

Роби опрял гръб в отсрещната стена на тясната каюта с притиснати към лицето длани и увиснали от отчаяние рамене.

— Добре ли си? — попитал той, без да я поглежда.

Приближил до нея и коленичил. Вероятно се е дръпнала спонтанно, защото той вдигнал дланите си на нивото на раменете.

— Няма да ти причиня болка. — Протегнал ръка и вдигнал брадичката ѝ. — Исусе! — само въздъхнал.

— Няма нищо — опитала се да го успокои тя. — Ти как си?

Показалецът му докоснал устните ѝ. Дишането му все още било учестено. Поклатил глава и тя знаела, че иска да ѝ обясни, но не може.

Обгърнал с длани лицето ѝ и тя отпуснала глава, впила очи в неговите. В тези тъмни, дълбоки очи, пълни с тайни, които не искал да сподели. Хана искала да ги научи. Един ден щяла да го накара да ѝ разкаже. Когато той се навел и докоснал с устни шията ѝ, тя се отпуснала, както винаги досега.

Наложило се до края на седмицата да носи шал около врата, но това не я разстроило ни най-малко. Напротив, било ѝ приятно да има някаква следа от него. Така и времето минавало по-лесно. Синината ѝ напомняла, че той наистина съществува, че те двамата съществуват. Отивала от време на време до огледалото и се взирала в белега, както младоженка разглежда с любов брачната си халка. Сякаш ѝ било приятно да си напомня за важното събитие. Убедена била, че той би се ужасил, ако знае.

Любовните истории, особено в началото, са свързани с настоящето. Ала винаги настъпва момент, в който нещо се случва, някаква промяна отключва тайна врата, през която миналото нахлува и бъдещето придобива очертания. За Хана инцидентът по време на съня на Роби бил тъкмо такъв момент. Този човек имал и друга, тъмна страна. В живота му се били случили събития, за които тя нямала и представа. Твърде замаяна от случващото се между двамата, тя била неспособна да погледне отвъд непосредственото си щастие. Колкото повече мислела за тази негова неизвестна страна, толкова по-потисната ставала.

Един следобед през септември седели на ръба на леглото и наблюдавали брега през прозореца. Съзерцавали минувачите, измисляли им различни имена и се мъчели да си представят какъв е животът им. Известно време мълчали, щастливи просто да наблюдават от тайното си място нищо неподозиращите хора, но най-неочаквано Роби скочил на крака.

Тя само се извърнала, за да види какво ще прави. Той се настанил на кухненския стол с подвит под себе си крак и свел глава над бележника. Пишел стихотворение. Целия ден се мъчил да го довърши, но нейното присъствие го отвличало. Общата им игра не се получавала достатъчно добре, защото мислите му били в

недовършените стихове. Хана не се сърдела, защото разсеяността му го правела необичайно привлекателен в очите ѝ.

След миг тя се изтегна на леглото. Проследила как стисва молива и малките кръгове и извивки на буквите започвали да се редят по белия лист. От време на време ръката спирала, отпускала се на масата и след миг отново се вдигала, за да зачеркне написаното. Роби метнал бележника и молива настрани и започнал да разтрива очи с другата си ръка.

Хана мълчала. Познавала това състояние. Не се случвало за първи път. Роби се чувствал потиснат от невъзможността да открие подходящата дума. И което било по-лошо — бил изплашен. Не ѝ го казал в прав текст, но тя го знаела. Била го наблюдавала, а и бе чела за това състояние — в библиотеката, във вестниците и списанията пишели по този въпрос. Състояние, което лекарите наричали „окопна болест“. Характеризира се с нарастваща неуслужливост на паметта, с все по-честото явяване на травмиращи картини.

Така копнеела да му помогне да забрави. На всичко била готова, за да го спаси от ужаса, че всеки миг може да загуби разсъдъка си. Роби открил лицето си и посегнал отново към молива и бележника. Започнал да пише и пак спрял. Задраскал написаното.

Тя се извъртяла с лице към прозореца и се загледала в минавачите.

Отново настъпила зима. Роби извадил малка печка и я опрял в стената на кухничката. Седели на пода, вперили очи в пламъците. Било им топло, изпитото вино ги правело и сънливи.

Хана отпила от чашата си.

— Защо не искаш да говориш за войната? — попитала.

Мъжът до нея мълчал и само запалил цигара.

Тя четяла Фройд в момента и била убедена, че ако успее да накара Роби да заговори, може би ще му помогне да се излекува.

— Да не би защото си убил някого там? — пристрашила се най-сетне да го попита.

Роби изгледал профила ѝ, дръпнал дълбоко от цигарата, издухал дима и поклатил глава. Миг по-късно се засмял, но някак тъжно. Погалил нежно лицето ѝ.

— Така ли е? — прошепнала Хана, без да смее да го погледне.
Той продължавал да мълчи.

— Кого сънуваш в онзи твой кошмар? — решила да опита тя друг път.

— Знаеш отговора — въздъхнал той и свалил ръка от лицето ѝ.
— Само ти си в сънищата ми.

— Дано не е така. Не ми се стори много приятен сън.

— По-добре не питай. — За пореден път той дръпнал от цигарата.

— Става дума за окопна болест, нали? Четох за нея.

Очите му срещнали нейните.

— Окопна болест, значи. Отдавна се питам кой измисли тази глупост. Вероятно някой, който иска да обясни нещо необяснимо на богатите дами у дома.

— Имаш предвид богатите дами като мен? — Засегнала се. Не искала да слуша измислени теории. Изправила се, нахлузила подплатата на роклята си през главата и започнала да обува чорапите.

Роби въздъхнал тежко. Тя знаела, че не му е приятно да се разделят по този начин.

— Чела си Дарвин, нали?

— Чарлз Дарвин? Разбира се. Но какво общо има той тук?

— Адаптацията. Оцеляването е въпрос на успешна адаптация. Някои от нас успяват по-добре от другите.

— Адаптация, но към какво?

— Към войната. Да не загубиш здравия си разум. Да свикнеш с новите правила на играта.

Хана се замислила. Далеч по-голям плавателен съд минал покрай тях и разлюлял шлепа.

— Жив съм — продължавал Роби, а светлините на огъня играели по лицето му, — докато има други, които не оцеляха. Много, много други.

Най-сетне разбрала.

— Радвам се, че си жив — промълвила тя, макар дълбоко в сърцето си да била объркана. Усетила, че пръстите му докосват китката ѝ, и тя неволно я дръпнала.

— Точно затова никой не говори за войната — продължил Роби.
— Защото заговори ли, ще се разбере колко чудовищна е в

действителност. Както и всички, които са били на фронта — чудовища, които се смесват с обикновените хора, сякаш продължават да принадлежат към тях. А не безумци, завърнали се от убийствена касапница.

— Не говори така — остро го прекъснала Хана. — Ти не си убиец.

— Напротив.

— Различно е. По време на война е различно. Самозащита. Отбраняваш някакви други хора.

— И въпреки това — куршум в главата на човек отсреща.

— Престани — процедила тя. — Не обичам да говориш такива неща.

— Тогава не задавай въпроси.

Тя наистина не харесвала това. Не искала да мисли в тази посока, но то било по-силно от нея. Ужасно било да знае, че някой, когото познава, с когото е толкова близка, чиито ръце милват тялото ѝ и комуто тя така искрено вярва, е бил принуден да убива... Факт, който променял нещата, променял и него. Не за лошо. Това не намалявало любовта ѝ към него. Но сега го виждала от друг ъгъл. Бе убил човек. Много хора може би. Безброй безименни войници.

Такива мисли измъчвали мозъка ѝ, докато го наблюдавала как обикаля помещението. Беше обул панталона си, но ризата висяла на гърба на стола. Тя гледала слабите му мускулести ръце, голите рамене, красивите груби длани.

В този момент по палубата отекнали нечии стъпки.

Двамата застинали и разменили погледи. Роби вдигнал рамене в недоумение.

Някой почукал на вратата.

— Роби? Отвори. Аз съм.

Гласът на Емелин.

Хана се смъкнала от леглото и грабнала дрехите си.

Роби вдигнал показалец към устните си и на пръсти доближил вратата.

— Знам, че си вътре. Много мил старец на пътя за теглене на лодките ми каза, че те е видял да се прибиращ и не си излизал оттогава. Пусни ме, умирам от студ.

Роби дал знак на Хана да влезе в тоалетната.

Тя кимнала и на пръсти се пъхнала в тясното помещение, след което затворила вратата. Сърцето ѝ биело до пръсване. Успяла да нахлузи роклята си и коленичила, за да гледа през ключалката.

Роби отключил вратата.

— Как разбра къде да ме намериш?

Навела глава, за да не се удари в рамката, Емелин влязла в тясното помещение. Хана забеляза, че е облякла новата си жълта рокля.

— Дезмънд казал на Фреди, а Фреди на Джейн. Нали ги знаеш какви са хлапета. — Тя замълчала и огледала предметите с широко отворени очи. — Тук наистина е божествено, Роби! Истинско скривалище. Трябва да направиш едно парти... Много интимно малко събиране. — Повдигнала вежди, когато видяла разхвърляните чаршафи, сетне извърнала очи към голия до кръста мъж до нея и на лицето ѝ изгряла усмивка. — Да не прекъснах нещо?

Хана затаила дъх.

— Бях заспал.

— В четири без петнайсет?

Той не я удостоил с отговор и потърсил ризата си.

— Все се питам какво правиш по цял ден. Предполагам, тук пишеш стиховете си.

— Пишех. Да, пиша. — Роби разтрил тила си нетърпеливо и попитал: — Какво искаш?

Хана трепнала от грубия глас. Причината била в това, че Емелин споменала стиховете. Роби не бил писал от седмици. Но сестра ѝ очевидно не забелязвала очевидната грубост.

— Искях да разбера ще дойдеш ли с мен тази вечер у Дезмънд.

— Казах ти, че няма да дойда.

— Знам, но може да си размислил.

— Не съм.

Настъпила тишина и Роби погледнал към вратата. Емелин огледала с копнеж каютата.

— Дали не бих могла да...

— Трябва да си вървиш — побързал да я прекъсне Роби. — Работя.

— Мога да ти помогна с нещо. — Тя повдигнала една мръсна чиния с края на чантата си. — Да подреда например...

— Казах не — срязал я Роби.

— Шегувах се — вяло се усмихнала Емелин. — Имам и по-добро занимание от това да прекарам този прекрасен следобед в чистене.

Роби не отговорил.

Сестра ѝ се насочила към изхода.

— А ще дойдеш ли у Фреди утре?

Той кимнал.

— Ще ме вземеш ли в шест?

— Да — отсякъл той и хлопнал вратата зад гърба ѝ.

Хана излязла от тоалетната. Чувствала се мръсна. Все едно плъх, измъкнал се от дупката си.

— Може би няма да е зле да не се виждаме известно време. Седмица или повече?

— Не. Казал съм на Емелин да не идва тук. Пак ще я предупредя. Този път мисля, че ще разбере.

Хана изпитала вина, макар да знаела, че обективно не би трябвало да е така. Емелин нямала право да се чувства засегната. Роби много отдавна ѝ бе обяснил, че не изпитва романтични чувства към нея. И въпреки това нещо в гласа на сестра ѝ, напрежението зад привидната безгрижност... Ами новата жълта рокля?

Хана погледнала към часовника. Имала още половин час до последния срок, в който трябвало да си тръгне.

— Ще си вървя.

— Остани още малко.

— Виж, наистина...

— Поне още пет минути. Нека Емелин се отдалечи достатъчно. — Той приближил и погалил лицето ѝ с двете си длани едновременно, сетне уловил тила ѝ и притиснал устни към нейните.

Това била внезапна страстна целувка, от която направо ѝ се завил свят и която заглушила напълно коварния глас на лошото предчувствие.

В един влажен и студен следобед през декември двамата седели в кабината при руля. Шлепът бил акостиран до моста „Батърси“, където плаещите върби свеждали клони към Темза.

Хана поела дълбоко въздух. От известно време чакала подходящ момент да му каже.

— Няма да мога да идвам следващите две седмици. Теди има гости от Америка и се очаква от мен да играя ролята на добра съпруга — да ги водя насам-натам, да ги забавлявам.

— Дразня се, като си мисля за тези неща — рекъл Роби. — Особено когато му се умилкваш.

— Не се умилквам. Теди веднага щеше да разбере какво става, ако се държах по този начин.

— Знаеш какво имам предвид.

Разбира се, че знаела.

— На мен също ми е крайно неприятно. Готова съм на всичко, само да не се наложи да се разделим.

— На всичко ли?

— Почти. — Вятърът запратил шепа дъждовни капки в стъклото и тя трепнала. — Опитай се да си уредиш среща с Емелин по някое време следващата седмица, за да ми дадеш знак кога и къде ще се видим след Нова година.

Роби се пресегнал да затвори прозореца.

— Искам да прекратя срещите с Емелин.

— Не — изплашила се Хана. — Не го прави поне засега. — Как ще се виждаме? Как ще знам къде мога да те намеря?

— Няма да е проблем, ако живееш при мен. Тогава няма да се налага да се търсим, да се страхуваме, че може да се загубим.

— Знам, така е — уловила тя ръката му. — Но дотогава... Как можа да си помислиш да скъсаш с Емелин?

Той продължил да дърпа прозореца, но проклетата рамка не искала да помръдне.

— Права си — съгласил се Роби. — Твърде много се е привързала.

— Остави този прозорец. Целият си във вода.

Най-сетне рамката се поместила и се затворила с трясък. Роби се отпуснал назад. Мокър бил от главата до краката.

— Прекалено привързана е.

— Емелин е импулсивна — отбелязала Хана и извадила кърпа от шкафа зад нея, за да попие водата от лицето му. — В природата ѝ е. Но защо? Какво те накара да го кажеш?

Роби тръснал нетърпеливо глава.

— Има ли нещо?

— Нищо няма. Права си. Най-вероятно е без значение.

— Знам, че е така — категорична била Хана. В този момент тя наистина го вярвала. Но щяла да го каже, дори да не била така убедена. Такава е любовта: настойчива, уверена, убедителна. Успява да потисне всички тревожни нашепвания.

Дъждът се засилил.

— Измръзнал си. — Хана преметнала кърпата през раменете му. Сетне коленичила и започнала да разтрива голите му ръце. — Ще се простудиш. — И продължила, избягвайки да срещне погледа му: — Теди държи да се пренесем в „Ривъртън“.

— Кога?

— През март. Иска да ремонтира сградата и да построи нова лятна къща. Говори за това вече няколко седмици — с безизразен глас продължила тя. — Иска да се представи за благородник от провинцията.

— Защо не си ми казала досега?

— Не исках дори да мисля за такава възможност — безпомощно отговорила тя. — Все се надявах, че е временно настроение. — Прегърнала го внезапно и се притиснала в него. — Трябва да поддържаш добри отношения с Емелин. Не мога да те поканя там, но тя може. Има право да кани приятели за края на седмицата, да организира събирания.

Той кимнал, но продължавал да избягва погледа ѝ.

— Моля те — промълвила Хана. — Заради мен. Искам да съм сигурна, че ще идваш.

— И ще станем една от двойките в провинцията?

— Да.

— Ще играем театъра на стотици двойки преди нас? Ще се промъкваме нощем, ще се правим, че почти не се познаваме денем?

— Да — тихо потвърдила Хана.

— Това не е нашата игра.

— Знам.

— Не е достатъчно.

— Така е.

— Добре — въздъхнал той. — Но само заради теб.

Хиляда деветстотин двайсет и трета постепенно изтече и настъпи 1924 година. Една вечер, когато Теди заминал по работа, а Дебора и Емелин били навън с различни компании, Хана и Роби решили да се срещнат. Шлепът бил спрял в част на Лондон, която Хана не познавала. Гледала през прозореца, докато таксито криволичело по тесните улички на Ийст Енд. Нощта настъпвала и малко от улицата можело да се види — сивкави сгради, теглени от кон каруци с окачени запалени фенери, червенобузи деца с вълнени пуловери, които още играели на улицата и сочели таксито. Изведнъж в дъното на улицата, по която се движели, се появили цветни светлини, празнуващи хора и музика.

Хана се навела напред и попитала шофьора:

— Какво правят тези хора?

— Празнуват новата година — отвърнал той с акцент на кореняк лондончанин. — Тия не са с всичкия си! Посред зима сме, нали?

Докато колата се промъквала бавно към реката, Хана следяла с любопитство какво става отвън. Между сградите на опънати въжета висели запалени лампи. Група мъже свирели на цигулки под акомпанимента на акордеон и около тях се била събрала доста голяма тълпа. Всички пляскали и се смеели. Деца се промушвали между краката на възрастните, влачели серпентини или надували свирки. Около високи варели, върху които се печали кестени, стояли хора и пиели бира. Шофьорът натискал непрестанно клаксона и подал глава навън, подвиквайки да се отдръпнат.

— Побъркани! — мърморел той, когато най-сетне успели да се измъкнат от множеството и завили по следващата тъмна улица. — Съвсем са полудели!

Хана имала усещането, че е минала през приказна страна. Най-сетне колата спряла край пристана и тя изтичала навън от колата към Роби, който вече я чакал.

Дълго го увещавала да отидат при празнуващите. Толкова малко излизали заедно и ето възможност да се повеселят. Никой тук не ги познавал. Било напълно безопасно. Най-сетне той се предал.

Тя го повела по памет към мястото, почти убедена, че няма да го открие. Или че празнуващите ще са изчезнали като с магическа

пръчка. Не след дълго обаче чули бясната музика на цигулките, свирките на децата и разбрали, че са наблизно.

Зад ъгъла ги чакала сцена, която напомняла приказка. Студеният вятър носел аромат на печени кестени, пот и греяно вино. По прозорците висели хора, които подвиквали на тези долу благопожелания за новата година. Хана гледала с широко отворени очи и стискала ръката на Роби. Сочела му различни хора и предмети, смеела се възторжено на танцуващите върху импровизирана платформа.

Постепенно се слели с тълпата и си намерили място за сядане на една дъска, подпряна в двата края на дървени щайги. Едра жена с червени бузи и буйна къдрава коса, качена на стол до цигуларите, пеела и удряла дайре в плътното си бедро. Хората я аплодирали и свиркали.

Хана била изумена. За пръв път присъствала на такова буйно веселие. Била ходила естествено на много празненства, но в сравнение с това тук те ѝ се виждали противно нагласени. Досадно скучни. Пляскала с ръце, смеела се, стискала пръстите на Роби.

— Чудесни са — възкликвала тя и не можела да откъсне очи от двойките. Мъже и жени, различни по ръст и фигура, хванати за ръце се въртели и тропали с крака, размахвали ръце. — Прекрасни са, нали?

Музиката увличала. Все по-бърза и по-силна, минавала през порите, вливала се в кръвта ѝ. Кожата ѝ настръхвала. Ритъмът я завладял и проникнал дълбоко в нея.

— Жаден съм — прошепнал в ухото ѝ Роби. — Да вървим да намерим нещо за пиене.

Силният шум пречел да го чуе ясно и поклатила отрицателно глава.

— Не, не. Ти върви, ще те чакам тук — завладяна от атмосферата отговорила тя.

— Не ми се ще да те оставям сама.

— Няма нищо. — Усетила как пръстите му стисват ръката ѝ и в следващия миг него вече го нямало. Дори не се обърнала да види в каква посока се отправя, толкова много държала да попие всичко, което ставало пред погледа ѝ.

Много след това се питаше дали в гласа му е имало нещо необичайно в този миг. Дали е можела да забележи, че шумът, бързите

движения, множеството го дразнят и е усетил, че се задушават?

Скоро след като Роби тръгнал, някой заел неговото място. Тя погледнала крадешком. До нея седял нисък здравеняк с рижи бакенбарди и кафява филцова шапка.

Доловил погледа ѝ, човекът се навел, за да го чуе и посочил с палец дансинга.

— Да се завъртим, а?

Дъхтящ на тютюн, той не откъсвал от нея бледосините си очи.

— О... — усмихнала се Хана любезно. — Благодаря. Но не съм сама. — Погледнала през рамо и потърсила Роби и тълпата. Сторило ѝ се, че го вижда край един от варелите на отсрещната страна на улицата, където не било така добре осветено. — Всеки момент ще се върне.

— Хайде де... — наклонил леко глава мъжът. — Само за малко. Да се постолим.

Хана отново извърнала лице назад. Този път не успяла да види Роби. Да беше казал поне къде отива и колко време ще се забави.

— Е? — не се отказвал мъжът.

Музиката ехтяла. Всичко тук ѝ напомняло един случай в Париж по време на медения ѝ месец. Тя прехапала устни. Добре де, само малко ще потанцува. Какво толкова? Какво е животът, ако не използваш удалата ти се възможност?

— Да вървим — рекла тя и уловила ръката на съседа си с малко напрегната усмивка. — Само че не знам дали ще се справя.

Непознатият се ухилил широко и я повел към центъра на дансинга.

Краката ѝ сякаш сами се раздвижили. Уловена в здравата му прегръдка, тя неусетно следвала ритъма. Въртели се, подскачали заедно с другите. Цигулките свирели, обувките потропвали, ръцете пляскали. Мъжът пхнал ръката си под нейната и долепи лакът до лакът, те се завъртели. Хана се засмяла от все сърце. Никога не била изпитвала подобно чувство на свобода. Извърнала лице към нощното небе и усетила как студеният въздух целува пламналите ѝ клепачи, сгорещените страни. Отворила очи и се огледала за Роби. Копнеела да танцува с него. Да бъде в неговите прегръдки. Сторило ѝ се, че хората станали много повече — истинско море. Увлечена във вихреното въртене, мярвала единствено очи, устни, дочувала отделни думи.

— Аз... — останала без дъх промълвила тя и допряла длан до шията си. — Трябва да спра вече — и потупала рамото на мъжа. — Приятелят ми ще ме търси. — Мъжът обаче продължавал да се върти и тя извикала в ухото му:

— Стига толкова. Благодаря ви.

Движението им не спирало и тя си помислила, че той никога няма да я пусне. Най-неочаквано видяла, че са до импровизираната пейка, от която били станали. Местата им били заети от други хора. От Роби все така нямало и следа.

— Къде е този твой приятел? — попитал партньорът ѝ в танца. Бил загубил шапката си на дансинга и прокарал ръка през гъстата рижа коса.

— Сега ще дойде — отвърнала Хана и трескаво търсела познатото лице сред толкова непознати. Още ѝ се виел свят. — Всеки момент.

— Не бива да сядаш обаче. Ще се простудиш — отбелязал мъжът.

— Прав сте. Благодаря, ще чакам тук.

— Хайде, ела да ми правиш компания.

— Не — категорична била тя този път. — Достатъчно ми беше.

Човекът отпуснал пръсти, свил небрежно рамене и понечил да си тръгне.

В този миг изневиделица призрачна сянка излетяла от мрака и се хвърлила върху тях.

Роби.

Удар на лакът в рамото ѝ и тя политнала.

Крясък. Негов ли бил? На непознатия? Или неин?

Хана се опряла в човешката стена зад нея.

Оркестърът продължавал да свири. Тропотът с крака и пляскането на ръце не спирали.

Преди да се надигне от мястото, където била паднала, тя видяла как, надвесен над мъжа, Роби удря отново и отново. И пак, и пак.

Обзела я паника. Цялата пламнала. Изплашила се до смърт.

— Роби! — извикала тя. — Спри!

Запробивала си път през сгъстилото се множество.

Музиката спряла и хората стегнали кръга около двамата мъже на земята. Най-сетне Хана успяла да стигне до тях и се вкопчила в ризата

на Роби.

— Роби!

С мощно движение той я отхвърлил от себе си. За част от секундата погледите им се срещнали, но неговият бил празен. Изобщо не я виждал.

Юмрукът на другия мъж се стоварил върху лицето на Роби. Сега той бил отгоре.

Лицата и на двамата вече били окървавени.

— Не! — крещяла Хана. — Пусни го! Моля те, пусни го! Няма ли кой да помогне? — хълцала тя.

Нямала спомен как приключило всичко, не научила и името на притеклия се на помощ. Той откопчил рижавия от Роби, след което завлякъл окървавения ѝ любим до близката стена. Някой донесъл чаша вода, после уиски. Казали ѝ да си прибира човека и да го сложи да спи.

Който ѝ да е бил притеклият се на помощ, той очевидно не за първи път виждал подобни сцени. Засмял се, добавяйки, че нямало да е петък вечер, или събота (все едно кой ден), ако не стане сбиване. Подхвърлил също, че Червенокосия Уиклиф не е лошо момче, но имал тежък жребий по време на войната. И оттогава е такъв. Изчакал Роби да се съвземе, привдигнал го и ги изпратил надолу по улицата — Роби се подпирал на рамото на Хана.

Почти никой не им обърнал внимание, докато напускали мястото на празника.

Вече в шлепа, Хана измила лицето му от кръвта. Сложила го да седне на ниско столче и коленичила пред него да избърше лицето му. Откакто напуснали уличното тържество, той почти не бил продумал, а и тя нямала желание да пита. Какво му било станало, защо се нахвърлил върху човека, къде бил до този момент? Предполагала, че и той си задава същите въпроси, и била права.

— Какво можеше да стане само! — промълвил най-сетне той. — Какво можеше да стане!

— Шшт! — Тя притискала влажната кърпа към натъртените скули. — Свърши вече.

Роби поклатил глава. Затворил очи. Под прозрачните клепачи очите играели неспокойно. Хана почти не го чула, когато той прошепнал:

— Можех да го убия. Бог да ми е на помощ, ами ако го бях убил?!

Никога повече не излезли. Хана не можела да си прости, че не го послушала и толкова настояла да отидат на уличното празненство. Светлините, шумът, тълпата. Била чела достатъчно за окопната болест. Трябвало и сама да се сети. Решила да се грижи по-добре за него в бъдеще. Да не забравя никога през какво е минал този човек. Да е повнимателна. Инцидентът не бивало да се повтаря.

Около седмица по-късно лежали един до друг и играели любимата си игра — да си представят, че живеят в малко изолирано селце в Хималаите, когато неочаквано Роби седнал в леглото и заявил:

— Омръзна ми тази игра.

Хана се подпряла на лакът.

— А какво искаш да правим?

— Искам всичко да е истина.

— Аз също — рекла тя. — Представи си, че...

— Не — прекъснал я Роби. — Защо все трябва да измисляме?

— Скъпи — прокарала ръка по пресния белег на лицето му, — май пропускаш факта, че съм омъжена. — Опитвала се да превърне всичко в шега и да го накара да се засмее. Този път не се получило.

— Хората се развеждат!

— Така е, но... — съгласила се тя и в същото време се запитала кои ли го правят.

— Може да отпътуваме с лодката далеч оттук, далеч от всички, които познаваме. Не го ли искаш?

— Знаеш, че го искам.

— С новия закон трябва само да докажеш изневярата на партньора си.

— Само че Теди не е склонен към изневяра.

— Положително, но през цялото това време, когато ние с теб...

— Не си прав — спряла го Хана и сложила пръст на устните му. — Никога не е проявявал голям интерес към тази част от брака ни. От самото начало. Едва когато срещнах теб, си дадох сметка какво значи да... — Навела се и целунала леко устните му. — Дадох си сметка за това.

— Той е истински глупак — рекъл Роби. Изгледал я продължително и прокарал длан по ръката ѝ от рамото до китката. — Напусни го.

— Какво?

— Не заминавай за „Ривъртън“. — Вече седнал, Роби държал китките ѝ. Господи, колко бил хубав! — Избягай с мен!

— Не говориш сериозно — нерешително продумала тя. — Само ме дразниш.

— Никога не съм бил по-сериозен.

— Просто да изчезна?!

— Точно така — изчезни.

Хана мълчала известно време замислена.

— Не мога — промълвила тя. — Добре го знаеш.

— Защо? — Отместил грубо ръцете ѝ от себе си, станал и запалил цигара.

— Причините са много... На първо място Емелин.

— По дяволите Емелин.

Хана трепнала.

— Тя има нужда от мен.

— И аз имам нужда от теб.

Тона било истина. Нуждата била не само ужасяваща, но и магнетична.

— Тя ще се справи — продължил Роби. — По-издръжлива е, отколкото си мислиш.

Вече бил седнал пред масата с цигарата си. Сторил ѝ се по-слаб откогато и да било. Защо ли не го била забелязала досега?

— Теди ще ме открие — замислено отбелязала тя. — Семейството му ще ме открие.

— Няма да им позволя.

— Не ги познаваш. Няма да понесат един скандал.

— Ще отидем там, където няма да се сетят да търсят. Светът е голям.

Така, седнал на ниското столче, ѝ се видял неимоверно крехък. Наистина имал само нея. Станала и пристъпила до него, прегърнала главата му и я притиснала до тялото си.

— Не мога да живея без теб — въздъхнал той. — Предпочитам да умра.

Думите му прозвучали простичко и невероятно искрено. Тя изтръпнала, отвратена от себе си, че е изпитала за част от секундата удоволствие от чутото.

— Не го казвай.

— Имам нужда да съм с теб.

— Дай ми време да помисля — рекла Хана. Била се научила, че единственият начин да се разбереш с Роби е, като поне в началото не му противоречиш.

И така, оставила го да крои планове. План за тяхното бягство. Той спрял да пише поезия и вадел бележника си само за да записва идеите си за бягство. От време на време и тя се включвала. Това е като игра, успокоявала се Хана, като всички останали. Доставяло му радост, а и самата тя се улавяла, че е заразена от ентузиазма му. В кои далечни кътчета на света биха могли да живеят, какво можело да видят там, какви приключения ги очакват. Игра. Тяхната собствена игра в техния мъничък таен свят.

Хана нямало как да знае докъде щяло да ги доведе това.

Ако беше споделила с мен, защото узнах за всичко много по-късно, тя щеше да го целуне за последен път и да побегне с всички сили.

НАЧАЛОТО НА КРАЯ

Все известен факт е, че рано или късно тайните биват разкривани. Хана и Роби съумяха да запазят своята достатъчно дълго, цялата 1923-та, та и началото на 1924 година. Но както става с всички невъзможни любовни връзки, тя беше обречена.

На долния етаж слугите вече говореха. Новата прислужница на Дебора — Каролайн — запали фитила. Любопитната госпожица беше работила преди това в дома на небезизвестната лейди Пентроп (за която се носеше мътва, че е заложила капани на половината от бъдещите млади лордове в Лондон). Беше освободена с блестяща препоръка и с доста прилична сума, след като бе заварвала господарката си в не една и две компрометиращи ситуации. Всъщност не е било нужно да се тревожи за препоръката си, тъй като, когато дойде при нас, никой не се сети да ѝ я поиска. Дебора я нае не заради уменията ѝ да чисти, а заради способността да шпионира.

Винаги става ясно дали човек знае къде да търси, а тя знаеше много добре къде. Хартийки със странни адреси, измъкнати от огнището, преди да изгорят, следи от страстни бележки, оставени върху хартията за писане, пазарски чанти, в които едва ли има нещо повече от смачкани стари билети. А и не беше трудно да накараш останалите прислужници да си отворят устата. Веднъж вече внесла идеята за развод в разговорите им, тя им напомняше, че в случай на скандал най-вероятно щяха да се окажат без работа и да са първите, които ще бъдат освободени.

Тя бе достатъчно разумна да не ми задава въпроси, но всъщност и нямаше нужда. Много добре познаваше тайната на Хана. Вината е и моя, трябваше да съм по-внимателна. Ако умът ми не беше зает с други неща, щях да забележа, че Каролайн се кани да го направи, и можех да предупредя Хана. Боя се обаче, че по онова време не бях добра камериерка. За съжаление бях станала небрежна в задълженията си към Хана. Бях разсеяна. Преживявах свое собствено разочарование. От „Ривъртън“ бяха пристигнали новини от Алфред.

Следователно първият път, когато и аз, и Хана научихме за това, бе вечерта на оперното представление, когато Дебора дойде в спалнята на Хана. Вече ѝ бях помогнала да облече рокля от бледа френска коприна, нещо средно между бяло и розово, и тъкмо оправях къдриците край лицето ѝ, на вратата се почука.

— Почти съм готова, Теди! — каза Хана, измествайки поглед към образа ми в огледалото. Теди беше педантично точен. Мушнах фиба в една особено непокорна къдрица.

Вратата се отвори и в стаята с плавни стъпки влезе Дебора. Изглеждаше зашеметяваща в червената си рокля, с ръкави като криле на пеперуда. Седна на края на леглото и метна крак върху крак — истински порив на червен копринен вятър.

Погледите ни, моят и на Хана, се срещнаха. Беше необичайно Дебора да идва тук.

— Сигурно очакваш с нетърпение „Тоска“? — попита я Хана.

— Обожавам Пучини — отвърна зълва ѝ и извади от чантичката си кутийка с гримове. Отвори я с щракане и извади гилзата с червило. Много скоро устните ѝ заприличаха на цифрата осем. После избърса въгълчетата от петънцата. — Тъжно е влюбени да се разделят по този начин.

— В операта малко истории завършват с щастлив край — отбеляза Хана.

— Така е — съгласи се Дебора, — страхувам се, че и в живота е същото.

Хана сви устни и изчака.

— Нали разбираш — рече Дебора, поглаждайки веждите си пред огледалото, — че не ме интересува с кого спиш, щом глупавият ми брат предпочита да не забелязва.

Погледите ни, моят и на Хана, се срещнаха. От изненада изпуснах фибата на пода.

— Интересува ме единствено бизнесът на баща ми.

— Нямах представа, че бизнесът има нещо общо с мен — отвърна Хана. Въпреки нехайния ѝ глас усетих, че дишането ѝ се учести.

— Не се прави на глупачка — скастри я Дебора и затвори кутийката с гримове с щракане. — Знаеш ролята си. Хората ни вярват, защото представляваме най-доброто и от двата свята. Подходът на

модерния бизнес и старомодната увереност на наследството на фамилията ти. Прогрес и традиция рамо до рамо.

— Прогрес и традиция ли? Отдавна подозирам, че не само любов стои зад предложението на Теди за този абсурден брак — въздъхна Хана.

— Излишно е да остроумничиш — отвърна Дебора. — Ти и твоите близки се възползвате от свързването на фамилиите ни точно толкова, колкото и ние. След цялата каша, която баща ти забърка с имуществото си...

— Баща ми направи най-доброто, на което бе способен. — Хана силно се изчерви.

Дебора повдигна вежди.

— Така ли наричаш съсипването на един бизнес?

— Причината татко да изгуби бизнеса си бе войната. Просто нямаше късмет.

— Разбира се — рече Дебора, — ужасно нещо са войните. Хиляди нещастни хора. В това число и баща ти, много свестен човек. Толкова бе решен да не се предава, че тотално провали бизнеса си. Той беше мечтател, а не реалист като теб. — Тя леко се изсмя, застана зад Хана и ме избута настрани. Облегна се на рамото на Хана и се вгледа в отражението ѝ в огледалото. — Не е тайна, че той беше против този брак. Известно ли ти е, че една вечер дойде да говори с баща ми? О, да. Каза му, че знаел какво си е наумил и да забрави, че ти някога ще се съгласиш. — Тя се изправи и в усмивката ѝ проблесна тих триумф. Хана извърна поглед. — Но ти се съгласи, понеже си умно момиче. Разби сърцето на баща си, но и двамата знаехте, че нямаше почти никакъв друг избор. Къде щеше да си сега, ако не беше се омъжила за брат ми? — Тя замлъкна и повдигна оскубаните си вежди. — С този твой поет ли?

Стоях пред гардероба, неспособна да прекося стаята до вратата, и ми се щеше да съм някъде другаде. Видях, че червенината на Хана бе преминала. Тялото ѝ се бе стегнало като на човек, който се готви да посрещне удар, без да знае откъде ще дойде.

— Ами сестра ти? — продължаваше Дебора. — Малката Емелин?

— Емелин няма нищо общо — отвърна Хана и гласът ѝ потрепна.

— Обзалагам се, че е така — рече Дебора. — Къде щеше да е тя, ако не беше моето семейство? Малко сираче, чийто баща изгубва семейното богатство и си тегли куршума. И чиято сестра се среща тайно с един от нейните приятели. Щеше да е още по-лошо, ако онези гадни филмчета видеха бял свят!

Хана изпъна гръб.

— О, да — продължи Дебора, — знам всичко за тях. Нали не си мислиш, че брат ми има тайни от мен? — Тя се усмихна и ноздрите ѝ се разшириха. — Теди знае как да постъпва. Ние сме истинско семейство!

— Какво искаш, Дебора?

Зълва ѝ леко се усмихна.

— Да разбереш колко много ще изгубим всички ние дори от повея на скандал и защо на това трябва да се сложи край.

— А ако не се сложи?

Дебора въздъхна и взе чантичката на Хана от края на леглото.

— Ако не престанеш да се виждаш с него доброволно, ще се погрижа да нямаш повече тази възможност. — Тя затвори чантичката и я подаде на Хана. — Мъже с артистична нагласа като него, при това пострадали от войната, изчезват непрекъснато, горкичките. Хората дори не забелязват. — Пооправи роклята си и се запъти към вратата. — Или ти ще се отървеш от него, или аз ще го направя.

И така, „Суийт Дълси“ вече не беше безопасно място. Разбира се, Роби нямаше и представа за случилото се, докато Хана не ме изпрати с писмо с обяснение, посочвайки и мястото, където можеха да се срещнат за последен път.

Той се изненада, когато видя мен вместо Хана, и никак не му стана приятно. Внимателно взе писмото, огледа се, за да се увери, че съм сама, и едва тогава започна да чете. Косата му бе разчорлена, лицето му — покрито с набола брада. Бузите му бяха хлътнали, както и кожата около гладките устни, които леко помръдваха, докато произнасяха думите от писмото на Хана. От него се носеше миризмата на човек, който отдавна не се беше къпал.

Никога не бях виждала мъж в такъв натурален вид и не знаех накъде да гледам. Затова се извърнах към реката зад него. Щом свърши

писмото, погледите ни се срещнаха и видях колко мрачни бяха очите му и колко отчаяни. Премигнах, извърнах поглед и си тръгнах веднага щом той заяви, че ще отиде на уреченото място.

Срещнаха се за последен път същата зима в Египетската зала на Британския музей. Беше дъждовна мартенска сутрин на 1924 година. Преструвах се, че чета представяне на Хауард Картър, докато Хана и Роби седнаха на срещуположните краища на една пейка пред експозицията на Тутанкамон. За целия останал свят имаха вид на непознати, обединени единствено от общ интерес към египтологията.

След няколко дни по молба на Хана помагах на Емелин да събере багажа си за преместването ѝ в къщата на Фани. Докато живееше на номер седемнайсет, Емелин се разпростираше в две стаи и естествено нямаше как да се приготви навреме без помощ. Аз събирах зимните аксесоари на Емелин и меките играчки, подарък от ухажорите ѝ, когато Хана дойде да провери докъде сме стигнали.

— Трябва да помагаш, Емелин — отбеляза по-голямата ѝ сестра, — а не да оставяш Грейс да върши всичко.

По тона на Хана личеше колко е напрегната. Така беше от деня в Британския музей, но Емелин не забеляза. Беше твърде заета да прелиства дневника си. Цял следобед, седнала на пода с кръстосани нозе, разглеждаше жадно отрязъци от стари билети, рисунки, снимки и пламенни младежки драсканици.

— Чуй това — каза тя, — от Хари е. „Непременно ела у Дезмънд, иначе ще сме само ние тримата: Деси, твоят любим и Клариса.“ Не е ли убийствено смешно? Горката Клариса, наистина не трябваше да се подстригва късо.

Хана седна на ръба на леглото.

— Ще ми липсваш.

— Знам — отвърна Емелин и приглади с длан една смачкана страница от дневника си. — Но нали разбираш, че не мога да дойда в „Ривъртън“ с вас. Ще умра от скука.

— Убедена съм.

— За теб, мила, няма да е толкова скучно — внезапно добави Емелин, осъзнавайки, че може да я е обидила. — Знаеш, че не го мисля. — Тя се усмихна. — Не е ли странно как се развиха събитията?

Хана повдигна вежди.

— Искам да кажа, че когато бяхме момичета, ти беше тази, която копнееше да се махне. Забрави ли, че дори мечтаеше да станеш секретарка? — Емелин се разсмя. — Не помня дали изобщо стигна до там, че да поискаш от татко разрешение.

Хана поклати глава.

— Чудя се какво би казал той — отвърна Емелин. — Горкият стар татко. Спомням си, че бях ужасно ядосана, когато ти се омъжи за Теди и ме остави с него. Но не помня защо. — Тя щастливо въздъхна. — Нещата се промениха.

Хана стисна устни в търсене на подходящите думи.

— Щастлива си в Лондон, нали?

— Искат ли питане? — отвърна Емелин. — Истинско блаженство е.

— Добре. — Хана се изправи, за да си върви, но се разколеба и отново седна. — Знаеш ли, ако нещо се случи с мен...

— Ако те похитят марсианци от Червената планета? — попита Емелин.

— Не се шегувам, Емелин.

Сестра ѝ рязко вдигна поглед нагоре.

— Известно ми е. Цяла седмица се мусиш.

— Лейди Клементайн и Фани винаги биха помогнали. Нали знаеш?

— Да, да — отвърна Емелин, — казвала си го и преди.

— Така е, но да те оставя сама в Лондон...

— Ти не ме оставяш — каза Емелин. — Аз оставам. И няма да съм сама. Ще живея с Фани. — Тя размаха ръка. — Ще се оправя.

— Знам — рече Хана. Погледите ни се срещнаха, но тя бързо извърна очи. — Оставям те.

Хана беше досами вратата, когато Емелин подхвърли уж между другото:

— Не съм виждала Роби напоследък.

Хана застина, но не обърна поглед назад.

— Вярно — потвърди тя. — Сега си давам сметка, че от дни не се е мяркал.

— Потърсих го, но малкият му шлеп не беше там. Дебора каза, че заминал.

— Така ли? — Хана стоеше като вкаменена. — И къде е отишъл?
— Не каза — начумери се Емелин. — Спомена, че ти може би знаеш.

— От къде на къде? — сви Хана рамене и се обърна. Избегна погледа ми. — Защо точно аз ще знам? Може би е някъде, където пише поезия.

— Нямахте просто така да замине. Щеше да ми каже.

— Не е задължително — сви Хана рамене. — Нали го знаеш? Непредсказуем е. — Тя повдигна рамене, сетне ги отпусна отново. — Както и да е, има ли значение?

— За теб може и да няма, но за мен има. Аз го обичам.

— О, Ем, не говори така — тихо рече Хана. — Не го обичаш.

— Напротив — отвърна Емелин. — Винаги съм го обичала. Откакто за пръв път пристигна в „Ривъртън“ и превърза ръката ми.

— Ти беше само на единайсет — напомни ѝ Хана.

— Разбира се, и по онова време беше само детска любов — отвърна Емили. — Но беше началото. Оттогава всеки мъж сравнявам с Роби.

Хана стисна устни.

— Ами онзи от киното? А Хари Бентли, или още половин дузина други мъже, в които се влюби само в онази година? Беше сгодена за поне двама.

— Роби е различен — каза Емелин.

— И какво? — попита Хана, като не смееше да погледне сестра си. — Той някога давал ли ти е повод да мислиш, че изпитва същите чувства към теб?

— Сигурна съм, че го е правил — каза Емелин. — Не пропусна нито една възможност да излезем заедно. Знам, че не идва с мен, защото харесва приятелките ми. Никога не е крил, че ги смята за разглезени и мързеливи деца. — Тя кимна решително. — Сигурна съм, че има същите чувства. Обичам го.

— Не — отсече Хана с решителност, която стъписа Емелин. — Той не е за теб.

— Откъде знаеш? — попита Емелин. — Ти едва го познаваш.

— Познавам този тип мъже — отвърна Хана. — Войната промени много хора. Отидоха съвсем нормални млади мъже, а се върнаха променени. Повредени.

Сетих се за Алфред и нощта на стълбите в „Ривъртън“, когато призрачните спомени го връхлетяха, но бързо прогоних тази мисъл.

— Не ме е грижа — упорстваше Емелин. — Според мен е романтично. Бих искала да се грижа за него, да го лекувам.

— Мъже като Роби са опасни — рече Хана. — Те не могат да бъдат излекувани. Те са такива, каквито са. — Тя въздъхна нетърпеливо. — Имаш толкова много ухажори. Не можеш ли да намериш в сърцето си любов за някого от тях?

Емелин упорито поклати глава.

— Знам, че можеш. Обещай ми, че ще опиташ.

— Не искам.

— Трябва.

Тогавя Емелин извърна поглед от сестра си и забелязах нещо ново в изражението ѝ, нещо по-твърдо и по-непоклатимо.

— Хана, наистина не е твоя работа — с равен тон рече тя. — Аз съм на двайсет. Не желая да ми помагаш да вземам решения. Ти се омъжи на моята възраст и Бог е свидетел, че не се допита до никого за това решение.

— Не е същото...

— Нямам нужда от голяма сестра, която да ме надзирава във всичко, което правя. Вече не. — Емелин въздъхна и се обърна към Хана. Гласът ѝ стана по-дружелюбен. — Нека се договорим. От този момент нататък всяка ще живее живота, който си избира. Какво ще кажеш?

Оказа се, че Хана вече няма какво да добави. Тя кимна в знак на съгласие и затвори вратата зад себе си.

В навечерието на заминаването ни за „Ривъртън“, докато опаковах последните рокли на Хана, тя седеше до перваза на прозореца и гледаше към парка, докато не угасна и последният лъч дневна светлина. Уличните лампи тъкмо се включваха, когато тя се обърна към мен:

— Била ли си влюбена някога, Грейс?

Въпросът ѝ ме стъписа. Моментът, в който го зададе...

— Не... не бих могла да кажа, госпожо. — Поставих палтото ѝ с лисичата опашка на дъното на големия куфар.

— Не знаеш дали си се влюбвала? — попита тя.

Избегнах погледа ѝ. Опитах се да придам на гласа си безразличие. Надявах се тя да смени темата.

— В такъв случай, трябва да кажа не, госпожо.

— Може и да е късмет. — Тя се обърна с гръб към прозореца. — Истинската любов е като болест.

— Болест ли, госпожо? — Със сигурност ми призля в този миг.

— Не я разбирах, докато четях за нея в книгите и пиесите, в стихотворенията. Не разбирах кое кара иначе интелигентни и разумни хора да вършат такива екстравагантни и нерационални неща.

— А сега, госпожо?

— Да — въздъхна тя, — сега разбирам. Това е болест. Заразяваш се, когато най-малко очакваш. За нея няма лекарство. А понякога, в най-крайни случаи, може и да е фатална.

Лекичко затворих очи. За миг изгубих равновесие.

— Не и фатална, госпожо, със сигурност не.

— Да, може би си права, Грейс. Преувеличавам. — Тя ме погледна и се усмихна. — Разбираш ли, аз съм такъв случай. Държа се като героиня от ужасен евтин роман. — Хана замълча, но сигурно продължи да мисли в същата посока, тъй като след известно време поклати глава. — Знаеш ли, винаги съм си мислела, че вие с Алфред...

— О, не, госпожо — бързо отвърнах. — С Алфред никога не сме били нещо повече от приятели. — Почувствах жегването на хиляди игли по тялото си.

— Наистина ли? — Тя се умълча. — Какво ли ме е накарало да си го помисля?

— Не бих могла да кажа, госпожо.

Тя ме погледна, докато поглаждаше подгъва на копринената си рокля, и се усмихна.

— Притесних те.

— Не, съвсем не, госпожо. Просто... — Възползвах се от разговора. — Мислех си за едно писмо, което получих наскоро. Новини от „Ривъртън“. Какво съвпадение, че питате за Алфред точно сега.

— Нима?

— Да, госпожо. — Не можех да се спра. — Помните ли госпожица Старлинг, която работеше за баща ви?

Хана се намръщи.

— Слабата дама с безцветната коса ли? Имаше навика да върви на пръсти из къщата с кожена чанта.

— Да, госпожо, същата. — Надминах себе си. Погледът и гласът ми създаваха впечатлението, че ми е все едно. — Те с Алфред се оженили. Само преди месец. Сега живеят в Ипсуич и той се занимава с електрическият си бизнес.

— Затворих куфара и кимнах със сведен поглед. — А сега, ако ме извините, госпожо, мисля, че господин Бойл има нужда от мен долу.

Затворих вратата след себе си и останах сама. Притиснах длан до устните си, затворих очи и почувствах как раменете ми треперят, а в гърлото ми нещо напират.

Тялото ми, изглежда, изгуби равновесие и се свлякох на пода. Първо рамото ми сякаш проникна в стената. Жадувах да изчезна там, в пода, във въздуха.

Но останах да лежа неподвижна. Имам бегли спомени, че Теди и Дебора ме откриха в тъмния коридор на път за стаята си. Повикаха господин Бойл, за да ме преместят. Нищо не почувствах, нито срам, нито дълг. Какво значение имаше? Какво значение имаше всичко вече?

Изведнъж някъде на долния етаж нещо се строши, падаха чинии и прибори.

Затаих дъх. Очите ми се отвориха. Настояцето ме връхлетя и ме изпълни отново.

Разбира се, че имаше значение. Хана има значение. Сега повече от всякога тя имаше нужда от мен, тъй като се завръщаше в „Ривъртън“ без Роби.

Издишах на пресекулки. Изправих рамене и преглътнах. Наложих си да успокоя свитото си гърло.

Никаква полза нямаше да има от мен, ако се оставех на самосъжалението. Така се разсейвах от задълженията си.

Отблъснах се от стената, пригладих полата и оправих маншетите си. Изтрих сълзите.

Бях лична камериерка, а не някаква незначителна слугиня в домакинството. На мен разчитаха. Не можех да си позволя такива пристъпи на неблагоприятност.

Отново въздъхнах. Дълбоко. Съсредоточено. Кимнах си мислено и тръгнах с големи крачки надолу по коридора.

Докато изкачвах стълбите до моята стая, насилих се да затворя ужасяващата врата в ума си, през която за част от секундата бях надзърнала и видях съпруга, дома и децата, които можеше да имам.

ОТНОВО В „РИВЪРТЪН“

Урсула дойде, както беше обещала. Пътуваме по лъкатушещия път към селцето Сафрън Грийн. Всеки момент ще се появят табели, които ни поздравяват с добре дошли в „Ривъртън“. Поглеждам лицето на Урсула, тя ми се усмихва от мястото си на волана и отново насочва вниманието си към пътя. Отхвърлила е всякакви лоши предчувствия за това доколко е разумна нашата екскурзия. Силвия не беше доволна, но се съгласи да не казва на главната сестра и да задържи Рут, ако е необходимо. Подозирам, че излъчвам зловонието на последната възможност. Твърде късно е да се тревожат дали ще ме съхранят за бъдещето.

Металните порти са отворени. Урсула насочва колата към автомобилната алея и поемаме към къщата. Тъмно е, а тунелът от дървета е някак странно застинал и мълчалив, какъвто винаги е бил в очакване да чуе нещо. След последния завой къщата изниква пред нас. Точно както толкова много пъти преди: през първия ден, в който едва четиринайсетгодишна, млада и неопитна се появих в „Ривъртън“, в деня на представлението, когато тичах на връщане от дома на мама, изпълнена с надежда, в онази вечер, когато Алфред ми предложи, в утрото през 1924 година, когато пристигнахме в „Ривъртън“ от Лондон. Днешният ден е своего рода завръщане у дома.

Сега след автомобилната алея и преди фонтана на Ерос и Психея има бетонен паркинг за коли. Урсула сваля стъклото на прозореца, докато приближаваме бариерата. Казва нещо на пазача и той ни маха да преминем. Поради очевидната ми слабост тя има специално позволение да ме остави, преди да търси място за паркиране. Минава през кръговото движение с битумна наместо чакълена настилка и спира колата до входа. До терасата има малка желязна пейка. Урсула ме води до нея, настанява ме и се връща на паркинга.

Седя и мисля за господин Хамилтън, чудейки се колко ли пъти е отварял външната врата, преди да го сполети инфарктът през 1934-та.

— Радвам се да те видя отново, млада Грейс!

Замиждавам на светлината на воднистото слънце, или може би очите ми са влажни, и го виждам да стои на най-горното стъпало.

— Господин Хамилтън! — възкликвам. Разбира се, халюцинирам, но е някак грубо да пренебрегна стар приятел, въпреки че от шейсет години той е мъртъв.

— Чудехме се с госпожа Таунсенд кога ли ще те видим отново.

— Така ли? — Госпожа Таунсенд се бе споминала от инсулт в съня си скоро след него.

— О, да. Обичаме младите да се завръщат. Само двамата тук се чувстваме малко самотни. Няма семейство, на което да служим. Чуваме единствено удари с чук, трополене и стъпки от мръсни ботуши. — Той поклаща глава и вдига поглед към арката на входната веранда. — Много промени настъпиха. Само почакай да видиш какво направиха с моя кухненски килер. — Усмивва ми се, а дългият му нос лъщи. — Каж ми, Грейс, как са нещата при теб? — мило пита той.

— Уморена съм, много съм уморена, господин Хамилтън.

— Знам, момичето ми, няма да е задълго.

— Как си? — Урсула се е приближила до мен и пъха талона за паркинг в чантичката си. — Уморена? — Сбръчква вежди загрижено. — Ще отида да потърся стол на колела. Инсталираха асансьори по време на ремонта.

Отговарям ѝ, че сигурно така ще е най-добре, а после крадешком поглеждам към господин Хамилтън. Вече не е там.

В преддверието ни посреща весела жена, облечена като съпруга на земевладелец от 40-те години на 20-и век, и съобщава, че входната ни такса включва обиколка, която ще започне всеки момент. Преди да успеем да се възпротивим, се озоваваме в група с шест други посетители, няколко лондончани — туристи за един ден, ученик, който прави проучване на местната история, и семейство от четирима американци — майката, бащата и синът с маратонки и тениска с надпис: „Избягах от кулата!“, а дъщерята, тийнейджърка, висока, бледа и намусена, е цялата в черно. Ръководителката на обиколката, Берил, която час по час подръпва табелката с името си, сякаш за да удостовери този факт, е живяла в село Сафрън Грийн през целия си живот и ни уверява, че е готова да отговори на всякакви въпроси.

Обиколката започва на долния етаж, център на всяка английска провинциална къща, обяснява Берил с привична усмивка и смигва. С Урсула се качваме в асансьора, инсталиран на мястото на шкафа за връхни дрехи. Когато стигаме долу, групата е наобиколила кухненската маса на госпожа Таунсенд и се смее на списъка традиционни английски блюда от деветнайсети век, който Берил чете.

На пръв поглед стаята за прислугата изглежда такава, каквато е била винаги, и въпреки това е променена. Осъзнавам, че е от осветлението. То обаче не успява да стигне до най-далечните и шепнещи кътчета. Електричество, което дълго време нямахме в „Ривъртън“. Дори когато в средата на двайсетте години Теди нареди да се прокарат кабели навсякъде, резултатът не беше същият. Липсва ми полумракът, нужен, за да се поддържа ефектът от историческото минало. Сега за тези неща си има закони. Здравеопазване и безопасност. Обществена отговорност. Никой не желае да отиде на съд за това, че някой посетител случайно се е спянал в стъпало по зле осветеното стълбище.

— Последвайте ме — изчурулика Берил. — Ще минем през изхода за прислугата на задната тераса, но не се тревожете, няма да ви карам да обличате униформи.

Стоим наред ливадата над Розовата градина на лейди Ашбъри. Изненадващо е, че изглежда съвсем като преди, макар между различните нива да са изградени платформи. Сега разполагат с екип от работници на пълен работен ден, обяснява Берил, и те се грижат за градините, ливадите, фонтаните и всички останали сгради в имението. Лятната къща.

Лятната къща бе едно от първите неща, които Теди направи, когато „Ривъртън“ му бе поверен през 1923 година. Той казваше, че е престъпление толкова красиво езеро, бижутото на имението, да не се използва. Предвиждаше вечерни партита с лодки през лятото. Веднага поръча плановете и когато дойдохме от Лондон през 1924-та, къщата беше почти готова. Единственото забавяне дойде поради задържане на пратката от италиански варовик на границата и пролетния дъжд.

В утрото, когато пристигнахме, валеше. Неумолим, просмукващ дъжд, започнал, докато преминавахме през най-отдалечените села на

Есекс, и така и не престана. Блатата бяха пълни, горите — плувнали във вода и когато колите изпълзяваха по калната алея в „Ривъртън“, къщата не се виждаше. Не и в първия момент. Бе така обгърната от стелещата се мъгла, че сякаш изникна постепенно, като видение. Щом доближихме достатъчно, избърсах с длан запотеното стъкло и през мъглявината се взрях във витража на прозореца на детската стая. Завладя ме непреодолимото усещане, че някъде вътре в тази тъмна къща Грейс отпреди пет години подготвя трапезарията, облича Хана и Емелин и изслушва поредната мъдрост на Нанси. Тук и там, тогава и сега, едновременно, според капризната приумица на времето.

Първата кола спря и господин Хамилтън се материализира от предната веранда с черен чадър в ръка, за да помогне на Хана и Теди. Втората кола продължи до задния вход и спря. Вдигнах качулката на дъждобрана си, кимнах на шофьора и се затичах към входа за прислугата.

Може би дъждът бе виновен. Може би, ако денят беше ясен, ако небето искреше синьо и слънчевата светлина се бе усмихнала през прозорците, упадъкът на къщата нямаше да изглежда толкова шокиращ. Въпреки че господин Хамилтън и персоналът полагали максимални усилия — чистели по двацет и четири часа в денонощието, — къщата беше в окаяно състояние. Трудно бе да се навакнат годините, в които господин Фредерик съзнателно пренебрегваше грижите за имота.

Хана остана най-изненадана. Предполагам, че това бе естествено. Гледката на разрухата ѝ припомни самотата на последните дни на па, върна ѝ спомена за старата вина: неуспехът ѝ да възстанови мостовете между тях.

— Като си помисля, че е живял така — сподели тя през първата вечер, докато я приготвих за сън. — През целия ни престой в Лондон не съм знаела нищо. Емелин често се шегуваше с това, но и за миг не съм си представяла, че... — Тя поклати глава. — Мисля си, Грейс... Колко ли е бил нещастен клетият ни стар баща. — Замълча за момент и продължи: — Това идва да покаже какво се случва, когато човек не е верен на собствената си природа.

— Да, госпожо — съгласих се аз, без да осъзнавам, че вече не говорехме за па.

Макар да бе изненадан от мащаба на разрухата в „Ривъртън“, Теди не изглеждаше разтревожен. Така или иначе бе планирал пълен ремонт.

— Старата къща трябва да влезе с достойнство в двайсети век, нали? — усмихна се той на Хана.

Бяхме там вече седмица. Дъждът бе спрял и той стоеше в единия край на спалнята ѝ и оглеждаше огряната от слънчеви лъчи стая. С Хана седяхме на шезлонгите и преглеждахме роклите ѝ.

— Вероятно — уклончиво отговори тя.

Теди я погледна. По лицето му бе изписано недоумение: не беше ли вълнуващо да ремонтират фамилната ѝ къща? Не мечтаеха ли всички жени за възможността да оставят своя следа в един дом?

— Няма да пожалея средства — рече той.

Хана вдигна поглед и търпеливо се усмихна, като на прекалено усърден продавач в магазин.

— Щом смяташ, че си заслужава.

Сигурна съм, че на Теди щеше да му хареса, ако тя бе споделила ентузиазма му по отношение на проекта за ремонт: срещи с дизайнери, обсъждане на достойнствата на една тъкан пред друга, удоволствие от създаването на точно копие на кралската закачалка в коридора. Но той не вдигаше врява. Вече бе свикнал да разбира погрешно съпругата си. Просто поклати глава, помилва я по косите и прекрати темата.

Хана, която не се интересуваше от ремонта, бе обзета от удивително приповдигнато настроение от завръщането в „Ривъртън“. Бях очаквала напускането на Лондон, раздялата с Роби да я съкрушат. Бях се подготвила за най-лошото. Но грешах. Ако не друго, тя бе в по-добро настроение от обикновено. Докато траеше ремонтът, прекарваше доста време навън. Разхождаше се из имението, скиташе се до най-отдалечените поляни и се връщаше за обяд. По полата ѝ имаше семена от трева, а по бузите ѝ — цвят.

Беше се отказала да мисли за Роби, поне според мен. Дори и да е било любов, бе решила да живее без нея. Ще ме сметнете за наивна, но такава си бях. Имах само собствения си опит. Бях се отказала от Алфред, завърнах се в „Ривъртън“ и се опитвах да свикна с липсата му. Предполагах, Хана бе направила същото. И тя бе решила, че дългът ѝ я зове другаде.

Един ден отидох да я търся. Кандидатурата на Теди бе издигната от партията на торите за Сафрън и организираха обяд с лорд Гифорд. Очакваше се лордът да пристигне след трийсет минути, а Хана все още бе на разходка. Най-накрая я намерих в Розовата градина. Седеше на каменните стъпала под беседката, точно там, където бе седял Алфред онази нощ преди толкова много години.

— Слава богу, госпожо — задъхана приближих аз. — Лорд Гифорд ще пристигне всеки момент, а вие не сте облечена.

Хана ми се усмихна през рамо.

— Мога да се закълна, че съм облечена в зелената си рокля.

— Знаете какво имам предвид, госпожо. Трябва да се облечете за обяд.

— Знам — отвърна тя, протегна ръце настрани и завъртя китки.

— Денят е толкова прекрасен! Жалко е да седим вътре. Чудя се дали ще можем да убедим Теди да се храним на терасата.

— Не знам, госпожо. Мисля, че господин Лъкстън няма да одобри. Знаете какво е отношението му към насекомите.

Тя се засмя.

— Права си, разбира се. Е, просто си помислих. — Стана, вдигна бележника си с листове за писане и писалката. Отгоре имаше плик без марка.

— Желаете ли господин Хамилтън да изпрати писмото вместо вас, госпожо?

— Не — отвърна тя и като се усмихна, притисна листовете до гърдите си. — Благодаря ти, Грейс. Днес следобед ще отида в града и ще го изпратя сама.

Разбирате ли защо предположих, че е щастлива? А тя беше щастлива. Наистина. Но не защото се бе отказала от Роби. Там бе моята грешка. Със сигурност не и защото бе преоткрила в себе си плам към Теди. Не и защото се бе върнала в бащината си къща. Не. Щастлива бе поради съвсем друга причина. Хана имаше тайна.

Берил ни повежда по Дългата пътека. Друсам се в инвалидната количка, но Урсула внимава. На втората ниска желязна портичка е закачена табела. Берил обяснява, че долната част на Южната градина е затворена поради ремонт в лятната къща, затова днес няма да можем

да погледнем отблизо. Ще стигнем само до фонтана на Икар. Тя отваря портата и се изнизваме един след друг.

Празненството бе идея на Дебора. Освен това трябваше да се напомни на хората, че макар Теди и Хана да не са вече в Лондон, това не означава, че са се оттеглили от обществения живот. Според Теди предложението беше прекрасно. Основните ремонтни работи бяха към своя край и се предоставяше чудесна възможност да ги демонстрират. Хана изненадващо се примири. Нещо повече, включи се в организацията. Теди се зарадва, без да задава излишни въпроси. Непривикнала да планира с някого друго, Дебора не бе толкова радостна.

— Едва ли ще искаш да се ангажираш с всички подробности — рече тя една сутрин по време на чая.

Хана се усмихна.

— Напротив. Имам толкова много идеи. Какво ще кажеш за китайски фенери?

Именно по настояване на Хана празненството се превърна от събиране в тесен кръг на малцина избрани в огромно екстравагантно събитие. Тя приготви списък на гостите и предложи да инсталират дансинг. Обясни на Теди, че някога среднощните забавления в „Ривъртън“ били едва ли не институция. Защо да не ги възродят?

Теди бе очарован. Отдавна мечтаеше да види съпругата и сестра си да работят заедно. Той предостави на Хана свобода на действията и тя я пое. Имаше си свои причини. Сега разбирам защо. Много по-лесно е да останеш незабелязан сред голяма, оживена тълпа, отколкото на малка сбирка.

Урсула бавно ме бута около фонтана на Икар. Почистен е. Сините плочки блестят и мраморът е лъскав дори там, където преди не беше, ала Икар и трите му русалки са все така неподвижни в сцената на спасяването във водата. Премигвам и двете призрачни фигури в бели фусты, излегнали се на ръба, изчезват.

— Аз съм владетел на света! — Малкото американче се е покатерило на главата на русалката с арфа и стои изправено с

разперени ръце.

Навъсеното изражение по лицето на Берил отстъпва и тя си налага да се усмихне приятно.

— Слез оттам, момче. Фонтанът е построен, за да го разглеждаме, а не да се катерим по него. — Тя посочва малката пътечка към езерото. — Да отидем там. Не можем да минем отвъд преградата, но ще успеем да зърнем нашето прочуто езеро.

Детето скача от ръба на фонтана и се приземява досами нозете ми. Хвърля ми плахо насмешлив поглед и затичва напред. Родителите и сестра му го следват.

Пътеката е тясна за инвалидната количка, но аз трябва да го видя. Това е същата пътека, по която вървах онази нощ. Моля Урсула да ми помогне да ходя. Тя ме поглежда нерешително.

— Сигурна ли си?

Кимам.

Придружителката ми избутва количката до началото на пътеката и аз се облягам на ръката ѝ, докато ме подвигам. За миг сме неподвижни, докато Урсула установи равновесие, и после тръгваме бавно. Под обувките си усещам дребни камъчета, в полата ми се отъркват високите стебла на тревата, водни кончета кръжат и се гмуркат в топлия въздух.

Спираме се, тъй като американското семейство се връща назад към фонтана в индианска нишка. Те шумно изразяват съжаление за ремонтните работи.

— Всичко в Европа е оградено със скелета — отбелязва майката.

— Трябва да ни върнат част от парите за билетите — добавя бащата.

— Дойдох на тази обиколка само за да видя къде е умрял — казва дъщерята, обути в тежки черни боти.

Урсула сухо ми се усмихва и продължаваме напред. Докато се приближаваме, шумът от ударите на чукове се усилва. Най-накрая, след неколkokратни спирания, стигаме до преградата, където свършва пътеката. През всичките тези години си е на същото място, където беше и преди.

Хващам се за нея и поглеждам към езерото. Ето го, надиплено от леки вълни в далечината. Лятната къща не се вижда, но ясно се чува шумът от ремонта. Това ми напомня за 1924 година, когато

строителите бързаха, за да приключат за празненството. Напразно, както се оказа впоследствие. Варовикът бил задържан в Кале поради недоразумение, свързано с транспорта, и за голямо разочарование на Теди не пристигна навреме. Той се надяваше да инсталират новия му телескоп, за да могат гостите на празненството да слязат до езерото и да погледнат нощното небе. Хана беше тази, която му даваше увереност.

— Няма значение — рече тя. — По-добре е да изчакаме, докато го завършат. И после можеш да организираш друго специално празненство за наблюдение.

Забележете, че тя каза „ти“, а не „ние“. Беше престанала да се свързва с бъдещето на Теди.

— Предполагам — въздъхна той с глас на раздражено момче.

— Може би е за добро — добави Хана и наклони главата си на една страна. — Всъщност не е зле да поставим прегради по пътеката до езерото. Така хората няма да се доближават прекалено, може да е опасно.

Теди се намръщи.

— Опасно ли?

— Познаваш строителите — отвърна Хана. — Като нищо ще оставят някоя друга част недовършена. Най-добре е да почакаш, докато имаш време да се заемеш с това както трябва.

О, да, любовта може да направи човека непочтен. Тя убеди Теди много лесно, разшири спектъра до юридическите искове и ужасната публичност. Теди нареди на господин Бойл да се погрижи за табелите и преградите край езерото. Щеше да организира друго празненство през август за рождения си ден. Дневно, с лек обяд в лятната къща, с лодки, игри и раирани тенти. Точно като в картината на онзи френски художник, как му беше името?

Разбира се, той така и не организира това празненство. През август 1924 година последното нещо, за което човек си мислеше, освен ако не се казваше Емелин, бе организирането на празненство. Нейното отношение бе особен вид социален изблик по онова време, реакция срещу, а не толкова въпреки, ужаса и кръвопролитие.

Кръв, толкова много кръв. Кой си е представял, че може да има толкова много кръв? От тук виждам онова място на брега на езерото. Там стояха те. Там стоеше той точно преди...

Главата ми олеква, нозете ми се огъват. Урсула сграбчва ръцете ми и ме подкрепя.

— Добре ли си? — пита тя, а тъмните ѝ очи са разтревожени. — Много си бледа.

Мислите ми се блъскат. Горещо ми е. Вие ми се свят.

— Би ли искала да влезем вътре за малко?

Кимам.

Урсула ме води обратно по пътеката, настанява ме в инвалидната количка и обяснява на Берил, че трябва да ме върне до къщата.

От горещината е, разбиращо отвърща Берил, и майка ѝ страда така. Толкова нехарактерни за сезона температури. Тя се накланя към мен и се усмихва така, че очите ѝ се скриват.

— Така е, миличка, от горещината е.

Аз кимам. Няма смисъл да споря. За да внесе яснота, ще кажа, че не горещината ме потиска, а бремето на стара вина.

Урсула ме води в дневната. Не влизаме навсякъде, защото не е възможно. Червен шнур е опънат на около метър от входа. Предполагам, за да не може всеки да преминава и да прокарва мръсни пръсти по облегалката на дивана. Урсула спира стола ми до стената и сяда редом на пейката за посетители.

Туристите обикалят, сочат богато украсените сервизи за хранене, ахкат и охкат при вида на тигровата кожа върху гърба на канапето. И, изглежда, никой не забелязва, че стаята е изпълнена с духове.

Именно в дневната полицията проведе разпитите. Горкият Теди. Бе направо зашеметен.

— Той беше поет — обясняваше на полицаите и стискаше одеялото, с което се беше загърнал. Все още бе с вечерния си костюм. — Познавал се е със съпругата ми от млади години. Доста приятен човек, артистичен, но безобиден. Излизаше със снаха ми и нейното обкръжение.

Полицията разпита всички през онази нощ. Всички, освен Хана и Емелин. Теди се беше погрижил. Обясни на полицаите, че им стига нещастieto да бъдат свидетели на самоубийството и няма нужда

отново да го преживяват. Толкова силно бе влиянието на семейство Лъкстън, че, предполагам, полицаите са отстъпили.

Случилото се не ги засягаше лично. Беше късно през нощта и те нямаха търпение да се върнат при съпругите и топлите си легла. Бяха чули всичко, което им бе нужно. Не беше чак толкова необичайна история. Самата Дебора го отбеляза. Навсякъде — и в Лондон, и по света, млади мъже не успяват да се адаптират към обикновения живот, след като са видели и преживели войната. Фактът, че е бил поет, прави ситуацията още по-обяснима. Мъжете от артистичен тип са склонни към чудато и емоционално поведение.

Групичката ни намира. Берил ни кани да продължим обиколката и ни води до библиотеката.

— Ето една от малкото стаи, незасегнати от пожара през 1938 година — обяснява тя и умишлено забързва ход през залата. — Сигурна съм, че това е божия благословия. Семейство Хартфорд са притежавали безценна сбирка от стари книги. Над девет хиляди тома.

Мога да го потвърдя.

Нашата разнообразна група влиза в залата след Берил и се разпръсква. Някои протягат вратове, за да видят стъкления купол на тавана и лавиците с книги, стигащи чак до тавана. Пикасо на Роби го няма. Предполагам, че е в някоя галерия. Отминали са и дните, когато във всяка английска къща по стените висяха произведения на великите майстори.

Именно тук Хана прекарваше по-голяма част от времето си след смъртта на Роби. По цял ден седеше свита на стола в тихата стая. Не четеше, просто седеше и преживяваше отново събитията. За известен период бях единственият човек, когото допускаше. Говореше маниакално и импулсивно за Роби, докато ми разкриваше подробности за тяхната връзка. Епизод след епизод. Всеки разказ завършваше с все същия вопъл.

— Знаеш ли, Грейс, аз го обичах — казваше тя. Гласът ѝ бе толкова тих, че едва я чувах.

— Знам, госпожо.

— Просто не можах... — Поглеждаше към мен с празен поглед. — Просто не беше достатъчно.

В началото Теди прие отдръпването ѝ. Изглеждаше нормална реакция на преживяното. Но с напредване на времето той бе озадачен от неспособността ѝ да спазва правилото да си държи езика зад зъбите, правило, с което нацията бе прочута.

Всички имаха мнение по въпроса как да се държи тя, какво да се направи, за да се върне настроението ѝ. Една нощ след вечеря се състоя дискусия около кръглата маса.

— Има нужда от ново хоби — констатира Дебора, докато палеше цигара. — Не се съмнявам, че е шокиращо да видиш как човек си тегли куршума, но животът продължава.

— Какво хоби? — попита Теди мрачно.

— Мислех си за ма-джонг — отвърна Дебора и изтръска пепел в една чинийка. — Една добра игра на ма-джонг може да отклони вниманието на играча от всичко останало.

Естела, която отседна в „Ривъртън“, за да „даде своя принос“, се съгласи, че на Хана ѝ трябва нещо, което да я разсее, но имаше свои идеи как да стане това: Хана имала нужда от дете. Коя жена няма? Не може ли Теди да помисли какво да направи, за да я дари с бебе?

Теди обеща, че ще направи каквото може. И го стори, възприемайки погрешно отстъпчивостта на Хана за съгласие.

За радост на Естела, след три месеца лекарят обяви, че Хана е бременна. Все още далеч от състоянието, в което да отклони вниманието си от проблемите, тя обаче се отчужди още повече. Разказваше ми все по-малко за връзката си с Роби и накрая престана да ме вика в библиотеката. Бях разочарована, но повече разтревожена. Надявах се изповедите ѝ да я освободят по някакъв начин от изгнанието, което сама си наложи. Надявах се, докато разказва всичко за отношенията им, да намери обратния път към нас. Ала не било писано.

Тъкмо напротив, тя се отдръпна от мен още повече. Започна сама да се облича и ако си позволявах да ѝ предложа помощта си, ме гледеше някак странно, едва ли не ядосано. Опитвах се да говоря с нея, да ѝ напомня, че вината не е нейна, че не е можела да го спаси, но тя само ме поглеждаше с вгълбено изражение. Сякаш не разбираше какво ѝ казвам, или, още по-зле, съмняваше се в подбудите ми, поради които го изричах.

През последните месеци се носеше из къщата като призрак. Нанси подхвърли дори, че все едно господин Фредерик се е завърнал. Теди се обезпокои още повече. В края на краищата сега не само Хана се подлагаше на риск. Неговото бебе, неговият син — наследникът на фамилията Лъкстън, заслужаваше по-добро отношение. Той викаше лекар след лекар, всички те, току-що завърнали се от войната, поставяха диагноза „шок“ и коментираха, че е нормално след всичко, на което е била свидетел.

Един от лекарите повика Теди настрана след консултацията.

— Да, става въпрос за шок. Много интересен случай. Съвсем изолирана е от своето обкръжение.

— Как да се справим? — попита Теди.

Лекарят поклати глава унило.

— Какво не бих дал, за да науча.

— Парите не са проблем — отвърна Теди.

Лекарят се намръщи.

— Има ли и друг свидетел?

— Сестрата на съпругата ми — отвърна Теди.

— Сестрата — отбеляза в бележника си лекарят. — Добре. Близки ли са?

— Много.

Лекарят насочи пръст към Теди.

— Доведете я. Подходът към този вид истерия е разговорът. Съпругата ви има нужда да прекарва време с някой, който е преживял същия шок.

Теди последва съвета на лекаря и неколккратно изпрати покана до Емелин, но тя отказваше да дойде. Не можела. Била твърде заета.

— Не разбирам — въздъхна Теди пред сестра си една вечер. — Как е възможно да пренебрегва собствената си сестра? След всичко, което Хана направи за нея?

— Не бих се тревожила — отвърна Дебора, повдигайки вежди. — От това, което дочувам, добре е, че стои настрана. Казват, че станала доста вулгарна. Последна си тръгвала от събиранията. Забърквала се с неподходящи мъже.

Беше вярно. Емелин отново се бе впуснала във водовъртежа на светския живот в Лондон. Превърна се в душата на компаниите. Снима

се в редица филми — любовни, на ужасите. Откри своето амплоа — да играе мамената фатална жена.

Колко жалко, под сурдинка шепнеха в обществото, че Хана не можела да реагира по същия начин. Странно било, че го приемала толкова по-болезнено от сестра си. В края на краищата, Емелин беше излизала с този мъж.

Всъщност Емелин го приемаше достатъчно болезнено. Просто нейният начин да се справя бе различен. Смееше се по-силно и пиеше повече. Носеше се мълва, че в деня, когато загинала на Брейнтри Роуд, полицията открила бутилки бренди в колата ѝ. Семейство Лъкстън потули този факт. Ако в онези дни имаше нещо, което парите можеха да купят, това беше законът. Вероятно все още е възможно, не знам.

В началото не казаха на Хана. Естела смяташе, че е твърде рисковано, и Теди се съгласи. Наближаваше бебето да се роди. Лорд Гифорд правеше изявления от името на Теди и Хана.

В нощта след катастрофата Теди слезе на долния етаж. В мрачната стая на прислугата той изглеждаше не на място, подобно на актьор, появил се в погрешната сцена. Беше толкова висок, че се наложи да се наведе, за да не удари главата си в гредата на тавана над последното стъпало.

— Господин Лъкстън — възкликна господин Хамилтън, — не сме очаквали... — Гласът му изтъня и той се впусна в действие, обърна се към нас, плесна с ръце и ги размаха, сякаш дирижираше оркестър по време на много бърза част от музикално произведение. Ние застанахме в редица с ръце отзад, в очакване на думите на Теди.

А думите му бяха простички. Емелин претърпяла злополучни автомобилна катастрофа, в която загинала. Нанси сграбчи ръката зад гърба ми.

Госпожа Таунсенд изпищя и се строполи на един стол с ръка на сърцето.

— Горката! Милата ми! Цялата треперя — завайка се тя.

— За всички нас е ужасен шок, госпожо Таунсенд — рече Теди, като обхождаше всекиго с поглед. — Но има нещо, за което искам да ви помоля.

— Ако мога да говоря от името на персонала — рече господин Хамилтън с посивяло лице, — ще се радваме да помогнем, по какъвто и да е начин в този ужасен момент.

— Благодаря, господин Хамилтън — отвърна Теди и кимна опечалено. — Както всички знаете, госпожа Лъкстън страда ужасно, откакто се случи онзи инцидент. Вярвам, че е най-добре засега да запазим в тайна от нея настоящата трагедия. Не бива да я тревожим още повече. Не и сега, когато очаква дете. Сигурен съм, че ще се съгласите.

Персоналът остана мълчалив и Теди продължи:

— Бих ви помолил да се въздържате и да не споменавате госпожица Емелин или катастрофата. Погрижете се да няма вестници там, където жена ми би могла да ги види.

Той замлъкна и отново погледна всеки един от нас.

— Разбирате ли?

Тогава господин Хамилтън премигна и пое инициативата.

— О, да. Разбира се, сър.

— Добре — отвърна Теди. Той бързо кимна няколко пъти. Реши, че няма какво повече да добави, и напусна с мрачна усмивка.

След като Теди излезе, госпожа Таунсенд се обърна към господин Хамилтън с ококорени очи.

— Но... Да не би да има предвид да не казваме изобщо на госпожица Хана?

— Така изглежда, госпожо Таунсенд, засега — гласеше отговорът на господин Хамилтън.

— Но смъртта на собствената ѝ сестра е...

— Такова е неговото нареждане, госпожо Таунсенд. — Господин Хамилтън въздъхна и притисна пръсти в основата на носа си. — Господин Лъкстън е господар на този дом толкова, колкото и господин Фредерик преди него.

Госпожа Таунсенд отвори уста, за да коментира, но господин Хамилтън я изпревари:

— И двамата много добре знаем, че нарежданията на господаря трябва да се изпълняват. — Той свали очилата си и започна трескаво да ги бърше. — Няма значение какво мислим за тях или за него.

Малко по-късно, когато господин Хамилтън отиде да сервира супа на горния етаж, госпожа Таунсенд и Нанси се приближиха към

мен в трапезарията на прислугата. Седях на масата и поправях сребристите рокля на Хана. Госпожа Таунсенд се настани от едната ми страна, а Нанси — от другата. Приличаха на стражи, които ме придружават до гилотината.

Поглеждайки към стълбите, Нанси рече:

— Трябва да й кажеш.

Госпожа Таунсенд поклати глава.

— Не е редно. Това е собствената й сестра. Трябва да знае.

Мушнах иглата в макарата със сребрист конец и оставих роклята настрана.

— Ти си нейна лична камериерка — продължаваше Нанси. — Тя те обича. Трябва да й кажеш.

— Знам — отвърнах тихо. — Ще й кажа.

На следващата сутрин я открих, както очаквах, в библиотеката. Седеше във фотьойл в далечния край и гледаше през огромните стъклени врати към двора на църквата. Беше се съсредоточила в нещо в далечината и не чу, че приближавам. Отидох близо до нея и застанах мълчаливо до стола. Ранната слънчева светлина нахлуваше през стъклото и обливаше профила й, придавайки й едва ли не безплътен облик.

— Госпожо? — тихичко казах аз.

Без да мести погледа си, тя отвърна:

— Дошла си да ми кажеш за Емелин.

Занемях. Недоумявах как е разбрала.

— Да, госпожо.

— Знаех, че ще ми кажеш. Въпреки че той ви нареди да не казвате. Познавам те твърде добре след всичкото това време, Грейс.

Трудно ми беда изтълкувам тона й.

— Съжалявам, госпожо. За госпожица Емелин.

Тя леко кимна, но не отмести поглед от далечната точка в двора на църквата. Изчаках известно време и когато ми стана ясно, че не желае компания, я попитах дали иска да й донеса нещо. Може би чай? Или книга? Тя не отговори веднага, изглежда, не беше ме чула. И тогава изневиделица промълви:

— Ти не можеш да четеш стенография.

Това бе констатация, а не въпрос, така че не отговорих.

По-късно разбрах какво е имала предвид и защо ми е говорила за стенография в онзи момент. Но минаха доста години. В онова утро все още не подозирах каква е ролята на това, че я бях заблудила.

Тя леко се размърда и прибра дългите голи нозе до стола. Но не ме погледна в очите.

— Можеш да си тръгваш, Грейс. — В гласа ѝ долових студена нотка, от която изпитах пронизваща болка. Очите ми се напълниха със сълзи.

Нямаше какво повече да добавя. Кимнах и излязох, без да знам, че това бе последният ми разговор с нея.

Берил ни води в стаята, принадлежала на Хана накрая. Чудя се дали ще мога да продължа. Но сега стаята е различна. Пребоядисана е и мебелите са сменени с викторианска гарнитура, каквато не бе имало навремето в „Ривъртън“. Това не е леглото, на което се роди бебето на Хана.

Повечето хора мислеха, че бебето е причина за смъртта ѝ. Точно както раждането на Емелин бе смятано за причина за смъртта на майка им. Толкова внезапно, коментираха те и клатеха глави. И толкова тъжно. Но аз знаех повече. Това бе удобно извинение. И възможност. Истината е, че раждането не беше лесно, но тя вече нямаше желание за живот. Случилото се на езерото, смъртта на Роби и скоро след това смъртта на Емелин я убиха дълго преди бебето да се заклеци в таза ѝ.

Бях в стаята при нея в началото, но когато контракциите станаха по-силни и по-чести и бебето започна да напират навън, тя потъна в халюцинации. Втренчи се в мен, по лицето ѝ се четяха страх и ярост. Изкрещя ми да изляза и че вината изцяло била моя. Не било необичайно жените, които раждат, да изгубят контрол и да започнат да фантазират, обясни лекарят, като ме помоли да изпълня желанието ѝ.

Не можех да я изоставя, не и в това състояние. Отдалечих се от леглото, но не излязох от стаята. Лекарят започна да реже. Наблюдавах от вратата и видях лицето ѝ. Когато облегна глава назад, тя въздъхна. Въздишката ѝ толкова приличаше на облекчение. Освобождаване. Тя знаеше, че ако не се бори, може да си отиде. И всичко ще свърши.

Не, смъртта ѝ не настъпи внезапно. Тя умираше от месеци наред.

След това бях съсипана. Съкрушена. По някакъв странен начин бях изгубила себе си. Това се случва, когато отдадеш живота и грижите си на някого другото. Свързан си с него. Без Хана бях безполезна.

Изгубих способност да чувствам. Бях изпразнена, сякаш някой ме бе разпорил като умираща риба и бе извадил всичките ми вътрешности. Изпълнявах задълженията си машинално. Но сега, когато Хана я нямаше вече, и те бяха значително по-малко. Останах в това състояние в продължение на месец, като се лутах от едно място на друго. Докато един ден не съобщих на Теди, че напускам.

Поиска да остана. Щом отказах, той настоятелно ме помоли да преосмисля решението си, ако не заради него, то в името на Хана, в нейна памет. Тя ме обичаше. Нима не го знаех? Би се радвала да съм част от живота на дъщеря ѝ, от живота на Флорънс.

Но аз не можех. Нямах сърце за това. Останах глуха за неодобрението на господин Хамилтън и сълзите на госпожа Таунсенд. Нямах почти никаква представа какво ще правя със собствения си живот в бъдеще, освен че, знаех със сигурност, нямаше да е свързан с „Ривъртън“.

Щеше да е неопишимо страшно да напусна „Ривъртън“ и работата си, ако изобщо в мен бе останало каквото и да било чувство. По-добре за мен беше да нямам чувства. Иначе страхът можеше да триумфира над мъката и да ме задържи завинаги в къщата на хълма. Извън работата на прислужница не познавах живота. Независимостта ме караше да изпадам в паника. Боях се да ида на друго място, да правя и най-простите неща, да вземам свои решения.

Намерих малко апартаментче в района около Марбъл Арч и продължих да живея. Поемах работа, която умеех — да чистя, да шия. Не допусках близост, напусках, когато хората започваха да задават прекалено много въпроси и да изискват от мен повече, отколкото можех да дам. Преживях десет години в очакване на следващата война, без дори да подозирам приближаването ѝ. Както и на Маркъс, чието раждане щеше да стори онова, което раждането на собствената ми дъщеря не успя. Да запълни празнината в мен след смъртта на Хана.

Междувременно рядко се сецах за „Ривъртън“ и за всичко, което бях изгубила.

Нека се поправя: по-скоро отказвах да мисля за „Ривъртън“. Ако се улавях в тихите моменти на бездействие, че мислено бродя из

детската стая или се мотая край стълбите в Розовата градина на лейди Ашбъри, или пазя равновесие на ръба на фонтана на Икар, бързо си намирах занимание.

Но наистина се замислях за малкото бебе Флорънс. Моя полуплеменница, може да се каже. Тя беше красиво малко създание. Имаше русите коси на Хана, но не и очите ѝ. Очите ѝ бяха големи и кафяви. Може да са се променили с течение на времето. Често се случва. Но подозирам, че са останали кафяви, като на баща ѝ. Та нали беше дъщеря на Роби?

През годините дълго бях мислила за това. Разбира се, че бе възможно. Хана, която не успя да забременее от Теди през всичките тези години, все пак успя бързо и неочаквано през 1924 година. И по-странни неща са се случвали. Но същевременно не е ли доста удобно извинение? През последните години на брака си Теди и Хана рядко споделяха едно легло, макар Теди да искаше дете от самото начало. Фактът, че тя не забременяваше, предполагаше, че проблемът е бил в него. И появата на Флорънс го доказва.

Не е ли по-вероятно тогава бащата на Флорънс да не е Теди? И тя да е зачената край езерото? След като месеци наред са били разделени, Хана и Роби се срещат онази нощ в недовършената лятна къща и е естествено да не се въздържат. В края на краищата времето съвпадаше. Дебора със сигурност си го мислеше. Погледна големите тъмни очи и стисна устни. Тя знаеше.

Не знам дали е казала на Теди. Възможно е и сам да се е досетил. Какъвто и да е случаят, Флорънс не остана дълго в „Ривъртън“. Едва ли можеше да се очаква от Теди да я задържи, за да му напомня непрекъснато за изневярата. Цялата фамилия Лъкстън се съгласи, че е най-добре той да загърби тази печална история. Теди се зае с управлението на имението и подготовката на завръщането си в политиката.

Чух, че изпратили Флорънс в Америка, където Джемайма я приела като сестра на Гита. Тя винаги бе мечтала за повече от една дъщеря. Мисля, че Хана щеше да остане доволна. Би предпочела дъщеря ѝ да израсне като член на фамилията Хартфорд, а не като Лъкстън.

Обиколката завършва и ни връщат до преддверието. Въпреки настоящата подкана на Берил с Урсула заобикаляме сувенирния магазин.

Изчаквам на желязната пейка Урсула да докара колата.

— Няма да се бавя — обещава тя. Казвам ѝ да не се тревожи, тъй като спомените ми ще ми правят компания.

— Ще дойдеш ли отново? — пита господин Хамилтън от вратата.

— Не — отвърщам аз, — не мисля, господин Хамилтън.

Той, изглежда, разбира и се усмихва леко.

— Ще предам на госпожа Таунсенд, че си се сбогувала.

Аз кимам и той изчезва, разтваря се като акварел в прашния сноп слънчеви лъчи.

Урсула ми помага да се кача в колата. Купила е шише с вода от машина при бариерата и ми го отваря, след като ми помага да закопчая колана на седалката.

— Заповядай — казва тя и мушва сламка в гърлото на бутилката. После обвива ръцете ми около хладната повърхност на шишето.

Запалва двигателя и бавно напускаме паркинга. Докато навлизаме в затъмнения от листата тунел над автомобилната алея, имам смътното усещане, че за последен път предприемам това пътуване, но не се обръщам назад.

Известно време се движим мълчаливо.

— Знаеш ли, има едно нещо, което винаги ме е занимавало — обажда се Урсула.

— Кажи?

— Сестрите Хартфорд са видели как го извършва, нали така? — Тя крадешком ме поглежда. — Но какво са правили те долу при езерото, след като се предполага, че е трябвало да бъдат на празненството?

Не отговарям и тя отново ме поглежда, може би се чуди дали съм я чула.

— Какво реши? — питам аз. — Какво се случва във филма?

— Виждат го, че изчезва, проследяват го до езерото и се опитват да го спрат. — Тя повдига рамене. — Навсякъде търсих, но не открих разпитите на Емелин и Хана. Наложих се да се досещам. Така беше най-разумно.

Кимам.

— Освен това според продуцентите е по-наситено с напрежение, отколкото ако случайно го виждат.

Отново кимам.

— Сама ще прецениш — рече тя, — когато гледаш филма.

Преди време имах намерение да отида на премиерата, но сега знам, че няма да е по силите ми. Изглежда, и Урсула го знае.

— Ще ти донеса копие от филма при първа възможност — обещава тя.

— Бих се радвала.

Колата завива към входа на „Хийтвю“.

— О! — възкликва тя с ококорени очи и поставя ръка върху моята. — Готова ли си за музиката по посрещането?

Рут е там и чака. Очаквам да видя как е стиснала устни, за да прикрие неодобрението си. Но не. Усмива се. Петдесет години се размиват и я виждам като дете. Преди още животът да има възможност да я разочарова. Държи нещо и го размахва. Писмо. И аз знам от кого е.

ИЗПЛЪЗВАНЕ ОТ ВРЕМЕТО

Той е тук. Маркърс си дойде. През последната седмица идва да ме види всеки ден. Понякога и Рут е с него, а друг път сме само двамата. Невинаги разговаряме. Често пъти той просто седи до мен и държи ръката ми, докато дремя. Харесва ми този безкрайно дружелюбен жест, утеха от детството, та чак до старостта.

Започвам да умирам. Никой не ми го е казал, но го виждам по лицата им, по приятното и меко изражение, по усмихнатите им очи, по любезния шепот и погледите, които си разменят. А и сама го чувствам.

Забързване.

Изплъзвам се от времето. Ограниченията, които съм съблюдала цял живот, изведнъж изчезват. Изчезват секундите, минутите, часовете, дните. Те са просто думи. Остават ми само миговете.

Маркърс донася една снимка. Подава ми я и преди още да фокусирам поглед, знам коя е. Беше ми любима, и все още е. Направена е преди много години по време на археологически разкопки.

— Къде я намери? — питам аз.

— Нося я със себе си — отвърща той глуповато и прокарва ръка през израсналата си коса, огряна от слънцето. — През цялото време, докато ме нямаше. Надявам се, че не възразяваш.

— Радвам се — казвам аз.

— Искан твоя снимка. Тази винаги съм я харесвал, още от дете. Изглеждаш толкова щастлива.

— Наистина бях. Най-щастливата. — Разглеждам снимката още известно време и му я връщам. Той я поставя на нощното ми шкафче, за да я виждам винаги щом ми се прииска.

Събуждам се от дрямката. Маркърс е до прозореца, отправил поглед към полята. Първоначално ми се струва, че и Рут е в стаята, но не е тя, а някакъв друг човек. Или нещо друго. Появи се малко преди

това. Тук е, оттогава. Никой друг не го вижда. Знам, че чака мен, и аз съм почти готова. Рано тази сутрин направих и последния запис за Маркър. Всичко вече е приключено и изречено. Обещанието, което дадох, е нарушено и той ще узнае тайната ми.

Маркър усеща, че съм се събудила. Обръща се и се усмихва със своята великолепа, широка усмивка.

— Грейс.

Отдалечава се от прозореца и застава до мен.

— Искаш ли нещо? Чаша вода?

— Да — отвърщам.

Оглеждам го. Стройното му тяло е облечено в широки дрехи, дънки и тениска, униформата на днешната младеж. По лицето му виждам момчето, което беше, детето, което ме следваше от стая в стая и задаваше въпроси, искаше да разказвам за местата, където съм била, за предметите, които съм извадила от земята, за голямата стара къща на хълма и за децата и тяхната игра. Виждам младия мъж, който ме очарова, когато съобщи, че иска да стане писател, и ме помоли да ми прочете някои свои произведения и да чуе мнението ми. Виждам порасналия мъж, оплетен в паяжината на скръбта, безпомощен, но отказващ помощ.

Помръдвам леко и се изкашлям. Трябва да го попитам нещо.

— Маркър...

Той поглежда изпод кичур кестенява коса.

— Да, Грейс?

Изучавам очите му с надеждата да открия истината.

— Как си?

За негова чест той не се отнася формално към въпроса ми. Сяда, помага ми да се облегна на възглавниците, приглажда косите ми и ми подава чаша вода.

— Мисля, че ще се оправя — отвърща Маркър.

Има толкова много неща, които бих искала да кажа, за да му вдъхна увереност. Но съм твърде немошна, твърде уморена. Успявам само да кимна.

Урсула влиза в стаята. Целува ме по бузата. Искам да отворя очи и да й благодаря за внимателното отношение към семейство Хартфорд,

за това, че ги помни, но не мога. Маркъс се грижи за всичко. Чувам, че приема видеофилма, благодари й, уверява я, че ще се радвам да го гледам и че имам високо мнение за нея. Интересува се как е минала премиерата.

— Беше страхотно — отвърща тя. — Бях нервна както никога, но мина като по мед и масло. Дори се появиха един-два добри отзива.

— Видях ги — рече Маркъс. — Много добри статии в „Гардиан“. „Впечатляващо“, нали така се изразиха, „изтънчено, красиво“! Поздравления.

— Благодаря — казва Урсула. Съзирам нейната срамежлива и доволна усмивка.

— Грейс съжالياва, че не успя да дойде.

— Знам. Аз също. Щях да се радвам да присъства. — Гласът й се оживява. — Дори моята собствена баба дойде. Чак от Америка.

— О! — възкликва Маркъс. — Това се казва проява на съпричастност.

— Всъщност е проява на романтизма й — обяснява Урсула. — Именно моята баба провокира интереса ми към тази история. Далечна роднина е на сестрите Хартфорд. Мисля, че е втора братовчедка. Родена е в Англия, по майка й се преселва в Щатите, още като дете, след като баща й умира в Първата световна война.

— Страхотно е, че е успяла да дойде и да види какво е вдъхновила.

— Дори и да исках, нямаше да мога да я спра — засмя се Урсула. — Баба Флорънс никога не е приемала „не“ за отговор.

Урсула се приближава. Усецам я. Вдига снимката от нощното шкафче.

— Не съм я виждала преди. Грейс изглежда толкова красива! Кой е този с нея?

Маркъс се усмихва. Усецам усмивката в гласа му.

— Това е Алфред.

Мълчание.

— Баба ми е твърде екстравагантна — казва той с любов. — Въпреки неодобрението на майка ми тя си намери любовник на сериозната възраст от шейсет и пет. Очевидно го е познавала години преди това. Той я откри.

— Много романтично — въздъхва Урсула.

— Да. Алфред беше страхотен. Не сключиха брак, но бяха заедно почти двайсет години. Грейс обичаше да казва, че някога го е оставила да си иде и за нищо на света няма да повтори грешката си.

— Съвсем в стила на Грейс — чувам Урсула да казва.

— Алфред обичаше да я дразни. Казваше, че е добре, че тя е археолог. Колкото повече остарявал, толкова повече нараствал интересът ѝ към него.

Урсула се усмихва.

— Какво се случи с него?

— Умря в съня си преди девет години. Оттогава Грейс живее тук.

Топъл вятър нахлува през отворения прозорец и милва затворените ми клепачи. Според мен е следобед.

Маркълс е тук. Тук е от известно време. Чувам, че е край мен и скърца с писалката върху хартия, като от време на време въздиша, изправя се, отива до прозореца или в банята, или до вратата.

След известно време идва Рут. Тя е до мен, гали лицето ми и ме целува по челото. Усещам цветното ухание на пудрата ѝ. Сяда.

— Да не пишеш нещо? — пита тя колебливо. Гласът ѝ е напрегнат.

Бъди щедър, Маркълс. Тя се старее.

— Не съм сигурен — отвърща той и млъква. — Обмислям го.

Чувам ги как дишат и си говорят нещо.

— Инспектор Адамс ли?

— Не — отвърща Маркълс бързо. — Нещо по-различно.

— О?

— Грейс ми изпрати няколко записки.

— Не разбирам.

— Писма на запис.

— Не е споделила — тихо рече Рут. — Какво разказва?

— Много неща.

— А... мен споменава ли?

— Понякога. Разказва какво прави всеки ден, но и за миналото. Имала е удивителен живот, нали?

— Така е — отвърща Рут.

— Един цял век, от домашна прислужница до доктор по археология. Бих искал да пиша за нея. — Той млъква. — Нали нямаш нищо против?

— Защо да имам? — пита Рут. — Разбира се, че нямам нищо против.

— Не знам... — Усещам как Маркърс повдига рамене. — Просто си мислех, че може и да възразиш.

— Бих искала да го прочета — твърдо казва Рут. — Трябва да го напишеш.

— Ще бъде променено — обяснява Маркърс. — Нещо по-различно.

— Само не и криминална история.

Маркърс се усмихва.

— Няма. Няма да е криминална, а една приятна и безобидна история.

Мили мой! Такова нещо не съществува.

Будна съм. Маркърс седи до мен на стола и пише в бележника си. Вдига поглед.

— Здравей, Грейс! — усмихва се той. Оставя настрана бележника. — Радвам се, че си будна. Исках да ти благодаря.

Да благодари на мен? Повдигам вежди.

— За записите. — Хванал е ръката ми. — За разказите, които изпрати. Бях забравил колко много обичам истории, да ги чета, да ги слушам, да ги пиша. Откакто Ребека... Такъв удар... Просто не можех... — Поема дълбоко дъх и ми се усмихва. — Бях забравил колко са ми нужни историите.

Радост, или може би надежда, жужи затоплящо под ребрата ми. Искам да го окуража. Да го накарам да разбере, че времето е господар на перспективата. Безпристрастен господар, който действа безотказно. Трябва да съм направила някакво усилие, защото той тихо казва:

— Не говори. — Повдига ръка и ме гали нежно по челото. — Почивай си.

Затварям очи. Колко ли дълго лежа така? Спя ли?

Когато отново ги отварям, прошепвам с дрезгав глас:

— Има още един. Още един запис. — Посочвам скрина и той отива да провери.

Намира касетата, затрупана от снимки.

— Този ли?

Кимам.

— Къде е касетофонът ти? — пита той.

— Не, не сега, по-късно — бързо отговарям аз.

Той се изненадва за миг.

— След това — казвам аз.

Той не пита „след какво?“ Няма нужда. Мушва касетата в джоба на ризата си и я потупва. Усмивва ми се, идва при мен и ме гали по бузата.

— Благодаря ти — нежно казва. — Какво щях да правя без теб?

— Ще се оправя — казвам аз.

— Обещавах ли?

Не давам обещания, вече не. Но впрягам всичките си сили, за да се протегна и да хвана ръката му.

Здрач е. Познавам по виолетовата светлина. Рут е до вратата на спалнята ми с чанта под мишница, а очите ѝ са загрижени.

— Не съм закъсняла, нали?

Маркърс става и взема чантата ѝ, после я прегръща.

— Не, не си.

Ще гледаме филма, филма на Урсула, всички заедно. Семейно събитие. Рут и Маркърс го организират и като ги гледам как заедно правят планове, нямам намерение да им се бъркам.

Рут идва да ме целуне и поставя стол до леглото ми за себе си.

Още едно почукване по вратата. Това е Урсула.

Още една целувка по бузата ми.

— Успя. — Това е Маркърс, радва се.

— Не бих го пропуснала — отвръща Урсула. — Благодаря, че ме покани.

Тя сяда от другата ми страна.

— Ще спусна щорите. Готови ли сте? — пита Маркърс.

Светлината угасва. Маркърс придърпва един стол и сяда до Урсула. Прошепва ѝ нещо, което я размива. Обгърнатата съм от

приятното усещане за завършеност.

Зазвучава музика и филмът започва. Рут се пресяга и стисва ръката ми. Виждаме кола в далечината. Криволичи по черен път. На предните седалки мъж и жена пушат. Жената носи рокля с пайети и боа около шията. Стигат до автомобилната алея на „Ривъртън“ и колата се изкачва на билото. Къщата е огромна и студена. Идеално е уловила грандиозното, меланхолично величие. Един лакей ги посреща и се озовават в стаята на прислугата. Познавам по пода, по шумовете. Чаши за шампанско. Нервно вълнение. Нагоре по стълбите. Вратата се отваря. През стаята, и сме във на терасата.

Тайнствено усещане. Сцената на празненството. Китайските фенери на Хана блещукат в тъмнината. Джаз бендът с кларнета. Щастливи хора танцуват чарлстон.

Чува се ужасен гръм и се събуждам. Във филма е, това е изстрелът. Заспала съм и пропуснах кулминационния момент. Няма значение. Знам как завършва филмът. На брега на езерото в имението „Ривъртън“, пред очите на две красиви сестри, Роби Хънтър, ветеран от войната и поет, се самоубива.

И, разбира се, знам, че не се случи точно това.

КРАЯТ

Най-последно. След деветдесет и девет години и моят край настъпи. Последната нишка, която ме държеше, се скъса и северният вятър ме отвява. Най-последно се губя в нищото.

Чувам, че са неподвижни. Едва осъзнавам, че са там. Рут държи ръката ми. Маркъл лежи в края на леглото. Усещам топлината му в краката си.

На прозореца има още някой. Тя най-последно излиза от сянката и аз се вглеждам в най-красивото лице. Това е майка ми, това е Хана, това не е нито едната от двете.

Усмихва се. Протяга ръка. Излъчва милосърдие и опрощение, и спокойствие.

Поемам я.

Стоя до прозореца. Виждам се на леглото, стара, крехка и бяла. Пръстите ни се докосват, устните ми мърдат, но не намират думи.

Дишане и издишане.

Хъркане.

Избавление.

Рут затапява дъх.

Маркъл вдига поглед.

Но мен вече ме няма.

Обръщам се и не поглеждам назад.

Моят край е дошъл. И изобщо не възразявам.

КАСЕТАТА

Проба. Едно, две, три. Запис за Маркъс. Номер четири. Това е последният запис. Почти на края съм и няма смисъл да го протакам.

Двайсет и втори юни 1924 година. Лятното слънцестоене и денят на традиционното вечерно празненство в „Ривъртън“.

Долу в кухнята кипеше трескава дейност. Всички печки горяха и госпожа Таунсенд подвикваше нарежданията си към трите жени от селото, наети да ѝ помагат. Тя приглади престилката, обгърнала щедрите форми на тялото ѝ, и внимателно проследи как помощниците ѝ заливат стотици дребни солени пайчета с яйчена заливка.

— Празненство! — възторжено възкликна тя, когато ме видя да минавам забързано покрай нея. — Отдавна беше време. — Вдигна ръка и отметна с opakото на китката си кичур коса, паднал на челото ѝ. — Лорд Фредерик, мир на праха му, никак не обичаше тържествата, а и не без основание. Ала по скромното ми мнение всеки дом има нужда от едно хубаво тържество от време на време. За да напомни на хората за съществуването си.

— Вярно ли — попита най-кльошавата от помощничките ѝ, — че и принц Едуард щял да дойде?

— Всички известни личности ще бъдат тук — увери я госпожа Таунсенд и извади с два пръста косъмче от един пай. — Хората, които живеят в тази къща, са сред най-издигнатите.

До десет часа Дъдли бе окосил и валирал тревата, а хората, наети да сложат украсата, бяха пристигнали. Застанал на междинната тераса, господин Хамилтън даваше указания и размахваше ръце като същински диригент.

— Не, господин Браун — посочваше той наляво. — Дансингът трябва да отиде до най-западния край. Всяка вечер от езерото се надига студена мъгла и в източната част на парка няма нищо, което да я спре. — Той отстъпи няколко крачи, огледа резултата, наклонил

настрани глава, и въздъхна тежко. — Не! Там не е подходящо. Това е мястото на ледената скулптура. Обясних го на вашия човек.

Въпросният човек бе стъпил на висока стълба и закачаше в момента китайски фенери по беседката, обвита в розови храсти, така че не можеше да се защити.

Прекарах цялата сутрин в посрещане на гостите, които идваха за края на седмицата, и съвсем естествено бях заразена от вълнението на посетителите. Джемайма бе пристигнала за ваканцията от Америка заедно с новия си съпруг и бебето Гита. Животът в Съединените щати ѝ се бе отразил добре. Кожата на лицето ѝ имаше слънчев загар, а тялото ѝ се бе поналяло. Лейди Клементайн и Фани пристигнаха заедно от Лондон. Възрастната дама намери повод да се оплаче, че празненство на открито, и то през юни, като нищо може да ти докара артрит.

В ранния следобед, придружена от шумна група приятели, пристигна и Емелин. Дългата върволица от коли надуваше клаксоните по алеята за автомобили, докато не стигнаха до фонтана с Ерос и Психея пред входа. На един от свалените гюруци бе седнала млада жена с яркорозова рокля от шифон. Жълт шал се вееше зад гърба ѝ. Нанси, която в този момент отиваше към кухнята с подносите от обяда, се вцепени, осъзнала, че това всъщност е Емелин.

Твърде малко време оставаше, за да бъде загубено в напразно обсъждане на упадъка на младежта в тази страна. Ледената скулптура пристигна от Ипсуич, цветарят — от Сафрън, а в това време лейди Клементайн настояваше да се пие чай в стаята за закуска в името на доброто старо време.

Късно следобед пристигна и оркестърът. Нанси ги поведе през стаята на прислугата към терасата — шестима високи слаби мъже с праметнати през рамо инструменти, чиито лица, по думите на госпожа Таунсенд, бяха черни като желязното чукало на входа на Нюгейтския затвор.

— Като си помисля само какви хора идват в имението „Ривъртън“ — въздъхна госпожа Таунсенд по техни адрес. — Лейди Ашбъри сигурно се обръща в гроба си.

— Коя от всичките? — попитах аз.

— Всички до една — гласеше краткият отговор на госпожа Таунсенд, която за миг изпусна от поглед помощничките си.

Най-сетне дългият следобед постепенно премина във вечер. Въздухът навън вече не беше така горещ и сякаш стана по-плътен. Един по един китайските фенери бяха запалени и изгоряха в чернени, зелени и жълти сияния.

Заварих Хана коленичила върху малкото канапе във Вишневата стая да наблюдава южната морава. Реших, че следи как върви подготовката.

— Време е да се обличате, госпожо.

Тя се сепна. Въздъхна тежко. Целият този ден подскачаше стреснато, като малко коте. Захващаше се ту с едно, ту с друго, но нищо не довършваше.

— Един момент, Грейс. — Тя постоя още известно време така, а последните лъчи на залязващото слънце огряха профила ѝ с огнени багри. — Не бях забелязала колко красива е гледката от тук. Не мислиш ли?

— Така е, госпожо.

— Защо ли не ми е направила впечатление досега?

Отидохме в стаята ѝ се залових да навия косите ѝ, но задачата се оказа трудна. Тя не успяваше да остане неподвижна достатъчно дълго, за да закрепя буклите с фиби, и загубих много време в развиване и повторно навиване.

След като криво-ляво закрепих къдриците, извадих роклята. Копринена и сребриста на цвят, тя бе дълбоко изрязана на гърба и се държеше на кръстосани тънки връзки. Спускаше се два-три сантиметра под коляното.

Докато Хана придърпваше надолу подгъва, отидох да донеса обувките. Подарък бяха от Теди — сребърна коприна с тънки панделки наместо каишки. Донесъл ги беше от Париж.

— Не — възрази Хана. — Не тези. Ще обуя черните.

— Но, госпожо, вие толкова много ги харесвате!

— Черпите са по-удобни — лаконична бе тя и се наведе да опъне чорапите си.

— След като роклята е със същия цвят, не разбирам...

— Казах черните, Грейс. За бога, не ме карай да повтарям.

Поех дълбоко въздух. Върнах сребърните и взех черните.

Хана веднага съжали за резкия тон.

— Много съм нервна и не биваше да си го изкарвам на теб. Много се извинявам, Грейс.

— Няма нищо, госпожо. Естествено е да се вълнувате.

Извадих фибите и къдриците се спуснаха на руси вълни около раменете. Направих път от едната страна, разресах ги и закрепих кичурите с диамантена шнола. Хана се наведе към огледалото, за да закачи перлените обеци. Без да иска, прещипа пръста си с клипса и изруга тихичко.

— Бързате, госпожо — предпазливо отбелязах аз. — С тези обеци трябва да сте по-внимателна.

— Днес съм страшно несръчна — рече тя и ми ги подаде.

Тъкмо слагах около врата ѝ няколко реда перли, когато първата кола с гостите, които се очаквала да пристигнат за вечерта, спря пред входа. Чухме как гумите изхрущяха по чакъла.

— Ето, готова сте.

— Надявам се, Грейс. — Тя се вгледа в отражението си. — Дано не съм пропуснала нещо.

— Не мисля, госпожо.

Тя приглади бързо краищата на веждите си с пръсти. След това премести по-надолу единия ред перли, но го върна обратно и въздъхна шумно.

Прозвуча писък на кларнет.

Хана се сепна и изплашено пое въздух.

— Божичко!

— Трябва да е вълнуващо да видиш как плановете ти най-сетне дават резултат — позволих си да отбележа аз.

Тя рязко изви очи към отражението ми в огледалото и погледите ми се срещнаха. Сякаш се канеше да каже нещо, но се въздържа. Само стисна ярко начервените си устни.

— Имам нещо за теб, Грейс. Подарък.

— Днес нямам рожден ден, госпожо — стъписах се аз.

Тя се усмихна и отвори чекмеджето на тоалетката си. Извърна се към мен, стиснала нещо в шепата. Протегна ръка и го пусна в дланта ми.

— Госпожо — зяпнах аз от вълнение. — Това е вашият медальон!

— Беше. Беше мой. Сега вече е твой.

Неочакваните подаръци винаги ме притесняваха.

Протегнах ръка да го върна.

— Не, госпожо, моля ви, недейте. Благодаря, но недейте.

Тя категорично бутна обратно дланта ми.

— Настоявам, Грейс. В знак на благодарност за всичко, което направи за мен.

Дали в този миг не трябваше да усетя първия знак за надвисналата опасност?

— Върша си работата, госпожо — побързах да я уверя аз.

— Вземи го, Грейс. Моля те.

Преди да успея да повтора възраженията си, долових нечие присъствие на прага на стаята. Теди — висок и елегантен с тъмния си костюм, бе дошъл да я вземе. По пригладената с брилянтин коса личаха следите на гребена, а челото му нервно потрепваше.

Скрих в шепата си медальона.

— Готова ли си? — попита той Хана и докосна върховете на мустаците си. — Онзи приятел на Дебора — Сесил, как му беше фамилията, — е, фотографът, иска да направи снимка на семейството, преди да са дошли гостите. — Удари два пъти с длан рамката на вратата и тръгна по коридора с думите: — Къде се е дянала Емелин?

Хана прокара длани по роклята от кръста надолу. Забелязах, че ръцете ѝ треперят.

— Пожелай ми късмет — усмихна се тя напрегнато.

— Късмет, госпожо.

И тогава тя направи нещо, което ме изненада — извърна се и ме целуна по бузата.

— И на тебе, Грейс. — Стисна дланите ми и забърза след Теди.

Известно време наблюдавах през прозореца какво става долу. Господата и дамите в зелени, жълти и розови тоалети излизаха на терасата и оттам по каменните стъпала отиваха на моравата. Въздухът бе изпълнен със звуците на джаза. Китайските фенери примигваха на лекия вечерен вятър. Наетите от господин Хамилтън келнери се движеха сред сгъстяващата се тълпа, с вдигнати високо огромни сребърни подноси, искрящо шампанско. Емелин, в блестящ розов тоалет, поведе смеещ се мъж към дансинга, за да покажат шими-шейк.

Въртях между пръстите си медальона и от време на време го поглеждах. Не помня да съм усетила, че вътре в него нещо се движи. Възможно е да съм била разтревожена от нервността на Хана. От години не я бях виждала в такова състояние. За последен път това бе в първата година от преместването в Лондон, след като се срещна с гледачката.

— А, ето те и теб — появи се Нанси на вратата на стаята със зачервени страни и задъхана от бързане. — Една от помощничките на госпожа Таунсенд припадна от изтощение и няма кой да посипе щрудела със захар.

Едва към полунощ със сетни сили се изкачих по стълбите към стаята си. Долу в градината тържеството продължаваше, но госпожа Таунсенд ме изпрати да си легна веднага щом можеше да се лиши от мен. Очевидно нервността на Хана се оказа заразителна и кухнята, където работата не спираше, не беше място за такива като мен.

Бавно се изкачих по стълбите; краката ми туптяха. Годините работа като камериерка ги бяха разглезили и от една вечер тичане в кухнята се покриха с мехури. Госпожа Таунсенд ми пъкна в ръката пликче със сода бикарбонат и смятах да им направя топла баня.

Нямаше начин да се изолирам от силната музика. С напредването на вечерта тя гърмеше все повече и повече напълно в духа на веселбата. Дори горе на тавана усещах ритъма в стомаха си. И до деннешен от звуците на джаза кръвта застива във вените ми.

Когато стигнах на най-горната площадка, реших, че преди да напълня ваната, ще взема нощницата и тоалетните си принадлежности. Щом отворих вратата на стаята, отвътре ме лъкна горещият въздух на летния ден. Дръпнах шнура, за да запаля лампата, и куцукайки, приближих прозореца, за да пусна свеж въздух.

Известно време стоях така, наслаждавайки се на прохладата навън, пропита с аромата на цигари и парфюми. Напълних дробовете си докрай, после бавно издишах.

Стана време за една дълга гореща вана и за дълбок блажен сън. Взех сапуна от тоалетната масичка и тръгнах към леглото да си взема нощницата.

В този момент видях писмата. Бяха две. Подпрени на възглавницата. Едното бе адресирано до мен, другото — до Емелин.

Почеркът беше на Хана.

Обзе ме предчувствие. Рядък миг на несъзнателно прозрение.

Сигурна бях, че отговорът на странното ѝ поведение е в едно от тях.

Оставих нощницата и отворих писмото с надпис „Грейс“. С треперещи пръсти разкъсах плика и пригладих листа. Сърцето ми се сви от уплаха. Писмото бе написано със стенографски символи.

Приседнах на ръба на леглото и се взрях в неразбираемите знаци, сякаш с усилие на волята щях да ги разчета.

Това, че не можех да разбера какво е написано, още повече ме убеждаваше, че съдържанието му е важно.

Взех втория плик. Този, адресиран до Емелин. Обърнах го.

Колебанието ми трая само секунда. Какво ми оставаше да направя?

Бог да ми е на помощ, отворих го.

Тичах с всички сили — забравила за мехурите. Усещах ударите на сърцето в главата си, дъхът ми секваше в такт с музиката. Надолу по стълбите, после през къщата, най-сетне стигнах терасата.

Стоях задъхана и търсех с поглед Теди. Така и не го открих. Беше някъде сред ръбестите сенки и размитите лица.

Нямаше време. Трябваше да се справям сама.

Шмугнах се в тълпата, като набързо оглеждах лицата — червени устни, гримирани очи, големи уста, които се смееха. Гледах да не съм на пътя на цигарите и шампанското, минах под цветните фенери и покрай топящата се ледена фигура, като упорито вървах към дансинга. Всичко се смесваше пред очите ми — лакти, колене, обувки, бижута. Цветове. Движение. Кръвта пулсираше в главата ми. Дъхът спираше в гърлото ми. Емелин — най-горе на каменното стълбище. Държеше чаша с коктейл в едната ръка, а с другата бе преметнала дългия гердан през врата на кавалера си като ласо. Сакото му бе върху раменете ѝ.

Двама винаги биха имали повече шансове.

Спрях. Опитах се да си поема дъх.

В един миг тя ме забеляза и повдигна силно гримираните си клепачи.

— О, Грейс, не намери ли по-хубава рокля? — заваляйки думите попита тя и изви глава назад.

— Трябва да говоря с вас, госпожице...

Кавалерът ѝ прошепна нещо в ухото и тя целуна върха на носа му закачливо.

— ... Спешно е — едва си поемах дъх аз.

— Заинтригува ме.

— ... Моля ви. Нека да е... насаме.

Тя въздъхна драматично, свали със замах перлите от врата на мъжа и подхвърли през рамо.

— Хари, скъпи, да не избягаш? Чакай ме тук.

Сетне с леко олюляване тръгна надолу и всеки път, когато се препънеше или загубеше равновесие, избухваше във весел кикот.

— Какво има, Грейс? — с удебелен език попита тя, когато най-сетне стигна долу.

— Хана, госпожице... Ще направи нещо... Нещо ужасно при езерото.

— Не думай! — политна към мен младата жена. Лъхна ме силна миризма на джин. — Да не организира среднощно плуване? Голям скандал ще стане!

— ... Мисля, че ще се самоубие, госпожице. Така си мисля.

Усмивката изчезна от лицето ѝ и тя широко отвори очи.

— Какво?

— Намерих бележка — подадох ѝ аз писмото.

— Но... Дали? — Тя преглътна, олюля се и с писклив глас се провикна: — Теди...

— Няма време, госпожице.

Стиснах ръката ѝ и я повлякох по Дългата пътека.

Живите плетове от двете страни бяха пораснали и клоните се срещаха над главите ни. Беше тъмно като в рог. Тичахме, спъвахме се, протягахме ръце встрани, за да се промушим през листака и да следваме пътя. С всяка следваща крачка шумът от празненството

ставаше все по-нереален. Мина ми мисълта, че вероятно точно така се е чувствала Алиса, докато е падала в заешката дупка.

Бяхме вече в градината „Егесков“, когато единият ток на Емелин се счупи и тя се строполи на земята. Почти се спънах в нея, но се задържах и опитах да ѝ помогна да стане.

Тя отблъсна ръката ми, изправи се и отново затича. По едно време нещо до нас се раздвижи — сякаш една от скулптурите оживя. Кикот, стонове — не беше скулптура, а двойка влюбени, избрали да се уединят точно тук. Не им обърнахме внимание, те на нас — също.

Втората портичка на градината бе откряната и много скоро се озовахме в празното пространство до фонтана. Дискът на пълната луна високо в небето осветяваше призрачните фигури на Икар и русалките. Тук без преградата от хрусталаци музиката на оркестъра и виковете на гостите достигаха безпрепятствено. Звучаха необикновено близко.

Благодарение на лунната светлина можехме да се движим по-бързо по тясната пътека към езерото. Стигнахме до бариерата и надписа, който предупреждаваше, че отиването отвъд нея е забранено, и накрая се озовахме на мястото, където пътеката свършваше на брега.

Спряхме на едно закътано място, за да огледаме, докато си поемаме дъх. Езерото пред нас блестеше на лунната светлина. Лятната къща, скалистият бряг — всичко се къпеше в сребристо сияние.

Емелин пое рязко въздух.

Проследих погледа ѝ.

На чакълестия бряг се виждаха черните обувки на Хана. Същите, които ѝ бях помогнала да обуе преди няколко часа.

Емелин ахна и залитна към тях. На лунната светлина лицето ѝ изглеждаше много бледо, а фигурата ѝ — смалена от голямото мъжко сако, което приятелят ѝ беше дал да се наметне.

Чухме шум откъм лятната къща. Отвори се врата.

И двете обърнахме очи натам.

Появи се някой. Хана. Жива.

— Хана — високо извика Емелин с одрезгавял от алкохола и тревогата глас.

Сестра ѝ замръзна на място. Видимо се поколеба. Хвърли бърз поглед към къщата, след което извърна лице към нас.

— Какво правиш тук? — попита тя с напрегнат глас.

— Спасявам те — започна да се смее неудържимо Емелин.

— Връщай се — припряно рече Хана. — Трябва да се върнеш.

— И да те оставя да се удавиш?

— Нямам намерение да го правя — увери я Хана и отново погледна към лятната къща.

— Тогава защо си тук? Проветряваш обувките си може би? — Емелин вдигна високо обувките на сестра си, после ги пусна на земята. — Освен това видях писмото ти.

— Писмото беше шега — след кратко колебание произнесе Хана. — Игра.

— Така ли?

— Ти трябваше да го получиш по-късно. — Сега вече гласът на Хана прозвуча малко по-уверено. — Замислила съм едно забавление. За утре. За да е весело.

— Като търсене на съкровище?

— Нещо такова.

Стъписах се. Значи писмото е било номер. А адресираното за мен? Дали Хана е имала предвид да се включа с някакъв вид помощ? Дали това обясняваше нервността ѝ през целия ден? Не се е отнасяло до празненство, а до игра, която да бъде успешна?

— Сега правя точно това — продължи Хана. — Крия следи.

Емелин стоеше и примигваше. Изведнъж започна да хълца.

— Игра, значи — замислено произнесе тя.

— Да.

Емелин се разсмя високо и дрезгаво.

— Защо не каза? Толкова обичам игрите! Много те бива, мила!

— Връщай се при гостите и не казвай на никого, че си ме видяла.

Емелин се престори, че завърта въображаем ключ пред устата си. Обърна се и като се спъваше в камъните, тръгна по градинската пътека. Смръщи сърдито лице, когато мина покрай моето скривалище. Гримът ѝ се беше размазал.

— Много съжалявам, госпожице! — прошепнах аз. — Мислех, че е истина.

— Имаш късмет, че не успя да провалиш всичко. — Отпусна се на един по-висок камък и загърна сакото около тялото си. — Тъй като най-вероятно съм си изкълчила крака, ще трябва да пропусна останалите танци, но добре е да се връщам, че да не изпусна и фойерверките.

— Ще изчакам да си починете, за да ви помогна по обратния път.
— Май ще се наложи.

Поседяхме така минута-две, заслушани в музиката на оркестъра, прекъсвана от време на време от възторжените гласове на танцуващите. Емелин разтри глезена си и стъпи няколко пъти на земята, за да провери устойчивостта си.

Ранна утринна мъгла започна да се трупа над заблатените места и бавно се придвижи към езерото. Задаваше се пореден горещ ден, но заради мъглата нощта бе студена.

Емелин потрепери и се зае да разглежда сакото, с което беше наметната. Порови във вътрешните джобове и съвсем неочаквано нещо проблесна на лунната светлина — черно и лъскаво. Прикрепен за подплатата, там имаше пистолет.

Забелязала реакцията ми, Емелин се извърна и ококори очи.

— Не ми казвай, че за първи път в живота си виждаш пистолет. Какво дете на природата си, Грейс! — Тя измъкна оръжието и ми го подаде. — Ето, подръж го.

Поклатих отрицателно глава и се усмигнах накриво. Да не бях намирала онези писма. За първи път искрено съжалих, че Хана ме е включила в техните игри.

— Май наистина е по-добре да не го пипаш — отбеляза Емелин.
— Оръжие и празненства, комбинацията никога не е добра.

Тя върна пистолета на мястото му и продължи да рови по джобовете на дрехата, докато най-сетне намери плоско сребристо шише. Отвъртя капачката и отмятайки глава назад, отпи.

— Скъпият ми Хари — въздъхна тя и премлясна. — Винаги е подготвен. — Отпи още една глътка и прибра бутилчицата. — Да вървим. Взех си болкоуспокояващото.

Помогнах ѝ да се изправи и застанах така, че да се подпре на мен.

— Това ще свърши работа, стига ти да не... — Тя спря наскред изречението.

След като почаках известно време, вдигнах глава и попитах:

— Госпожице?

Чух учестеното ѝ дишане и проследих погледа ѝ. Бе извърнала лице към лятната къща, където Хана продължаваше да стои, но вече не

беше сама. С нея имаше някакъв мъж, от чиято долна устна висеше цигара. Стискаше в ръка малък куфар.

Емелин първа го позна.

— Роби! — възкликна тя, напълно забравила за болките в крака.
— Божичко! Това наистина е Роби.

Емелин се устреми, куцукайки, обратно към брега. Останах, скрита в сенките.

— Роби! — викаше тя и махаше с ръка. — Хей, Роби! Насам!

Хана и спътникът ѝ застинаха и се спогледаха.

— Какво правиш тук? — развълнувано попита Емелин. — И защо, за бога, идваш от задния път?

Мъжът извади цигарата от устата си и започна да опипва филтъра, докато издишваше.

— Да вървим при останалите — предложи Емелин. — Ще ти намеря питие.

Роби извърна лице към езерото и отсрещния бряг. Забелязах метален блясък в далечината. Разбрах, че е мотоциклет, спрял там, където далечните ливади стигат до езерото.

— Знам какво става — рече Емелин. — Помагаш на Хана за играта.

— Ем... — излезе напред Хана и попадна в осветено от луната петно.

— Хайде да се връщаме при къщата и да намерим стая за Роби. Ще оставим там куфара му.

— Той няма да ходи в къщата — рече Хана.

— Че защо? Тук ли ще стои цяла нощ? — засмя се звънко Емелин. — Юни е наистина, но е хладно, мили мои.

Хана хвърли поглед към Роби и нещо неизказано премина между тях.

Емелин го забеляза и в този миг видях как радостта на лицето ѝ първо застина, после върху него се изписа обърканост, а тази ужасна обърканост се превърна в осъзнаване. Месеците в Лондон. Ранните пристигания на Роби на номер седемнайсет, начинът, по който е била използвана.

— Няма игра, нали? — попита тихо тя.

— Не.

— А писмото?

— Беше грешка — отбеляза Хана.

— Защо изобщо го написа?

— Не исках да се губиш в догадки. Къде и защо съм отишла. — Тя обърна глава към Роби, той кимна и тя допълни: — Къде сме отишли ние.

Емелин мълчеше.

— Хайде — нервно подкани Роби Хана, като взе куфара и тръгна към езерото. — Закъсняваме.

— Моля те, разбери ме, Ем — рече Хана. — Ти сама каза, помниш ли, че всяка ще остави другата да има живота, който иска. — Тя се поколеба. Роби й даваше знак да побърза. Хана заотстъпва. — Сега не мога да ти обясня, защото нямам време, но ще ти пиша, за да ти съобща къде сме. Ще идваш при нас. — Тя се обърна да последва Роби, който вече крачеше по мъгливия край на езерото.

Емелин стоеше с ръце, пъхнати в джобовете на сакото. Олюля се леко и потръпна.

И тогава...

— Не — промълви тя толкова тихо, че дори аз едва я чух. — Не. — Накрая извика: — Спрете!

Хана се извърна, но Роби я дърпаше за ръката, за да остане при него. Тя му каза нещо и тръгна обратно.

— Няма да те пусна — продължи Емелин.

Хана беше съвсем близо и каза тихо и категорично:

— Трябва.

Ръката на Емелин се плъзна джоба на сакото. Преглътна и повтори.

— Няма!

Извади ръката си и в нея проблесна нещо метално. Пистолетът.

Хана зяпна.

Роби се затича към Хана.

Кръвта туптеше в главата ми.

— Няма да ти позволя да го отведеш — промълви Емелин, ръката с оръжието трепереше.

Гърдите на Хана се повдигаха и спускаха бързо. Беше ужасно бледа.

— Не ставай глупава, прибери го.

— Не съм глупава.

— Прибери го.

— Не.

— Няма да го използваш.

— Напротив.

— Кого от нас ще застреляш?

Роби бе стигнал до Хана и Емелин местеше поглед от единия към другия, а устните ѝ трепереха.

— Няма да застреляш никого от нас — повтори Хана. — Нали?

— Не. — Лицето на Емелин се изкриви и тя заплака.

— Тогава престани да се целиш.

— Не.

В този миг, за мой ужас, разтрепераната ръка на Емелин се вдигна и дулото се насочи към собствената ѝ глава.

— Емелин! — извика Хана.

Младата жена вече хълцаше. Разтърсваха я дълбоки ридания.

— Дай ми го — нареди Хана. — Ще говорим. Ще намерим решение.

— Как? — промълви сестра ѝ с натезжал от сълзите глас. — Ще ми го върнеш ли? Или и него ще запазиш за себе си? Всичките са за теб. И па, и Дейвид, и Теди.

— Не е така.

— Сега е мой ред — хълцаше Емелин.

Внезапно проехтя гърмеж. Избухна фойерверк. Подскочихме. Червено сияние обля лицата ни. Хиляди огнени късчета се посипаха върху повърхността на езерото.

Роби скри лицето си с длани.

Хана скочи напред, сграбчи пистолета от отпуснатата ръка на Емелин и побягна в обратна посока.

Емелин я последва с размазани по лицето червило и сълзи.

— Дай ми го — викаше тя. — Дай ми го или ще започна да пицця. Не смей да си тръгваш. Ще разкажа на всички. Ще им кажа, че си избягала, и Теди ще те намери и тогава...

Буум! Избухна зелен фойерверк.

— Теди няма да те пусне, ще направи всичко, за да останеш, и ти никога повече няма да видиш Роби, и тогава...

Буум! Сребърни звезди.

Хана вече се катереше по издатина в брега на езерото. Емелин, разплакана, я следваше отблизо. Фойерверките зачестиха.

Музиката на оркестъра отекваше от дърветата, от езерото, от стените на лятната къща.

Отпуснал рамене, Роби притискаше длани към ушите си. Очите му бяха широко отворени, лицето — бяло като платно.

Не го чух в началото, но виждах как устните му се движат. Сочеше Емелин и крещеше нещо на Хана.

Буум! Червени звезди.

Роби политна. Паника бе изкривила лицето му. Продължаваше да вика.

Хана се поколеба, погледна го неуверено. Беше чула какво й казва. Нещо в нея рухна.

Фойерверките спряха, но ситни живи въглени продължаваха да валят.

Тогава и аз го чух.

— Убий я! — викаше той. — Стреляй в нея.

Смръзнах се от ужас.

Емелин спря като вкаменена и запрегльща.

— Хана? — Гласът ѝ прозвуча като на изплашено малко момиченце. — Хана?

— Убий я! — повтори той. — Всичко ще провали! — След това се затича към Хана.

Хана го гледаше стъписано. Не разбираше.

— Убий я! — беше като обезумял.

Ръцете на Хана трепереха.

— Не мога — едва успя да промълви тя.

— Дай тогава на мен. — С бързи стъпки приближаваше към нея. — Аз ще го направя.

С положителност щеше да го стори. На лицето му бяха изписани отчаяние и решителност.

Емелин се сепна. Осъзна за какво става дума. Затича се към Хана.

— Не мога — простена Хана.

Роби посегна към оръжието, но Хана отстъпи навреме, падна възник, светкавично се извърна и се покатери нагоре по насипа.

— Направи го! — настояваше той. — Иначе аз ще го направя.

Хана стигна най-горната част на ниското възвишение. Роби и Емелин бяха съвсем близо. Нямахе къде повече да избяга. Погледна между тях.

Времето застина.

Напрежението достигна своя връх. Като ластик, опънат до краен предел.

Затаих дъх, но нищо не се случваше.

Миг след това невидимата еластична връзка се отпусна. Двата края се срещнаха — мощен сблъсък на преданост, кръв и разруха.

Хана насочи дулото и натисна спусъка.

Последиците. Винаги има последици. Хората забравят това. Кръв. Много кръв. По роклите, по лицата и по косите им дори.

Пистолетът тупна на земята, отскочи от камъка наблизко и остана неподвижен.

Хана се олюляваше върху насипа.

Тялото на Роби лежеше долу под нея. На мястото на главата му сега имаше само каша — кости, мозък и кръв.

Не можех да се помръдна. Кръвта биеше в ушите ми, разтърсваха ме ту студени, ту горещи тръпки. Стомахът ми се сви на топка и усетих желание да повърна.

Емелин стоеше като вцепенена със здраво стиснати очи. Вече не плачеше. Чуваше се само някакъв особен звук, който никога няма да забравя. При всяко вдишване тя буквално грачеше, въздухът засядаше в гърлото ѝ.

Загубих представа за времето. Неочаквано чух зад гърба си гласове. Смях.

— Съвсем близо е — довя вятърът нечии указания. — Почакайте да видите, лорд Гиффорд, стълбите не са довършени заради доставките на проклетите французи, но останалото, вярвам ще се съгласите, е доста внушително.

Избърсах устата си и напускайки скривалището си, хукнах към езерото.

— Теди идва насам — казах аз, без да се обръщам към някоя от двете конкретно. Естествено, бях в шок. И трите бяхме в шок. — Теди

идва! — повторих аз.

— Закъсня, Грейс — промълви Хана. — Много късня — и трескаво започна да бърше лицето, врата и косите си.

— Теди идва, госпожо — треперех аз.

Емелин най-сетне отвори очи. Истинска светкавица на сребристосиньо, осветена от луната. Тя потрепери, изправи се и посочи с пръст куфара на Хана.

— Занеси го в къщата — с дрезгав глас рече тя. — Мини по заобиколния път.

Стоях нерешително.

— Тичай.

Кимнах, грабнах багажа и се спуснах към гората. Мислите ми бяха объркани. Спрях и се обърнах едва когато се скрих в сенките на дърветата. Зъбите ми тракаха.

Теди и лорд Гифорд бяха вече в края на пътеката и излизаха на брега на езерото.

— Всемогъщи боже! — възкликна Теди и спря изведнъж. — Какво става...

— Теди, скъпи — обади се Емелин. — Добре че си тук. — Тя рязко се извърна с лице към него и добави с равен глас: — Господин Хънтър току-що се застреля.

ПИСМОТО

„Тази вечер умирам и животът ми започва отначало.

Казвам го на теб и на никой друг. От много време си с мен в това приключение, затова искам да ти кажа, че в следващите дни, докато претърсват езерото за тялото ми, което няма да открият, аз ще съм в безопасност.

Заминаваме за Франция, а от там нямам представа накъде ще поемем. Надявам се да видя маската на Нефертити.

Оставила съм ти и втора бележка, за Емелин. Предсмъртно писмо за самоубийство, което няма да се състои. Трябва да я намери утре. Не по-рано. Грижи се за нея, Грейс. Тя ще се оправи. Има толкова много приятели.

Искам да те помоля и за една последна услуга. Тя е от огромно значение. Каквото и да се случи, дръж Емелин настрана от езерото тази вечер. Двамата с Роби ще тръгнем от там и не мога да рискувам тя да ни открие. Няма да разбере. Още не.

Ще се свържа с нея по-късно. Когато сме в безопасност.

И сега последното. Вероятно вече си разбрала, че медальонът, който ти подарих, не е празен. В него има ключе от сейф в «Дръмондс» на Чаринг Крос. Сейфът е на твое име, Грейс, и всичко вътре в него е за теб. Знам отношението ти към подаръците, но, моля те, вземи го и не се обръщай назад. Лаская се от мисълта, че това ще е твоят билет за бъдещ нов живот.

Довиждане, Грейс, желая ти дълъг живот, пълен с приключения и любов. Пожелай ми същото...

Знам колко добре можеш да пазиш тайна.“

Издание:

Кейт Мортън. Изпльзване от времето

Австралийска. Първо издание

ИК „Унискорп“, София, 2010

Редактор: Огняна Иванова

Коректор: Милка Белчева

ISBN 978-954-330-324-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.